

el 6 lego de la comp de Lyo

AMATI LVSE

ANUS MEDIC PHY

RAES I
Curatio

CENTRAL DV

QVIN A ET SEXT

In quarum una Curatione, contractu
Colloq... rudu... in quo do
C... itatur, & agitur de curat
dis... ituribus:

Con Indice... m curatonum, que ipis Cen
... nunc primum
... lucem adda.

GE
F
O
R
T
V
N
S

G DVNI,
lielmum Rouilliu
b scuro Veneto.

1764

el 6 libro de la Comp. de J. J. de gran

AMATI LVSI-

TANI, MEDICI PHY-

SI, R. A. E. S. T. I.
sini Curatio

CENTVRIAE DVAE,

QVINTA ET SEXTA.

In quarum vltima Curatione, continetur
Colloquium eruditissimum: in quo do-
ctissime disputatur, & agitur de curan-
dis capitis vultheribus:

*Cum Indice omnium curationum, quae ipsis Cen-
surijs continentur. omnia nunc primum
in lucem addita.*

IN
V. I. T.

ET
FORTVNA.

LVGDVNI,

Apud Gulielmum Rouilliu

Sub scuto Veneto.

1564.

AMATI LY-

SITANI, MEDICI

PER AESTANTISSIMI

curatiorum Medicinalium

suorum,

CENTVRIA QVINTA

Liber secundus de morbis

adica.

Curatio prima, in qua agitur de sanguinis

reiectione ex parte superiori aspe-

Arteri.

PER ACESSERAT hyēs
partim rigida, partim
verò pluuiosa. Sed Ve-
ris prima pars subfrigi-
da erat, media autem,
hoc est, Aprili mensē,
concalescente aëre. Magna populi pars
in capitis grauedines, & ab eo defluxio-
nes incurrit. Erant autem ij pueri, adole-
scentes, & maiores natu, viri mulierēq̃.
Quorum nonnullis catarrhus, hoc est,
destillatio, siue ad os & eius partē vnam,
seu columellā, defluxus progressu tempo-
ris apparebat. Aliis autem ad nares, quem
deflux

defluxum Græci Coryzam, Romani ve-
rò grauedinem appellare solēt. Aliis autē
ad fauces & guttura excrementū descen-
debat, ex quo sanē defluxu Branchos, id
est, raucitas oritur. Sed multis omnia si-
mul euenire cōtingebāt: ad hæc tusses, ex-
crementis nimirū capitis in Thoracē de-
fluētibus, ex quibus venæ nōnullis ruptæ
sunt: & ex ipsis multus sanguis effluebat.
Aliis Anginæ cōparebant: aliis autē oris
vclerationes, & inflāmationes, & secūdū
aures parotides pullulabāt, nōnullis verò
pleuritides grauissimæ, & periculosissime
infixæ erant. Sed multi quoq; phtisis, hoc
est, pulmonis exulceratione, vexati postea
sunt. Epidemicus autem morbus hic est,
quia populi magna pars eo corripieba-
tur, præcipuè catarrho, cum quo pauci in
febrim incidebāt: sed ab eo plures euade-
bant: à quo cæterę citatę affectiones ortū
trahebāt. Quia in hyeme coaceruati pitui
tosi humores, veris caliditate cōmoti, &
diffusi, tales generāt morbos, q̃ (vt docuit
Hipp. lib. 3. Aphorism. xx.) verno tempore
potissimū euenire contingunt: cū quibus
aëris influxus maximē concurrebat. Hæc
lues (vt audio) vniuersam Italiā, & Dalma-
tiam, ac Illyricam regionem grassata est.
Ex tam multis igitur malè sic affectis, pri-

mò mihi se offert Manuel Hamisius è Ca-
stello à Vite, Iuuenis natura biliosus, colo-
ris nigelli, capillamèti verò nigri & hirti.
Qui quùm catarrho vexaretur, & tussi tor-
queretur graui, in sanguinis, per os, reie-
ctionē incidit. Eū autē multū & seruidū,
ac satis flauū, bis, vel ter emisit: sed per in-
terualla excreando. Quē quoq; tussi reii-
ciebat: & cū nō aliunde quā à tracheę ar-
terię superiori parte effluere, hæ mihi at-
testantur notę. Prima, quia excreando so-
lūm, & validē tussiedo sanguis reiiicieba-
tur. Secūda, quòd ipse æger ex ea eminēti
parte sanguinē exire percipiebat. Tertia,
quòd in collo ad mentū, vbi tanquā no-
dus, caput tracheę arterię multis apparet,
& larynx dicitur, dolebat, dolore quidem
ad sinistra clauiculā vsq; ascēdente. Huic
igitur de repentē occurrens, sanguinis
vncias sex ex dextri brachij vena iecora-
ria demi iussit: quo detractō, hominem
quiescere neue altē loquatur, aut magnā
edat respiratiōē suadeo: ac illicò album
oui, optimē concussūm, pulueri sequenti
permixtum, ebibēdum offero, habet autē
pulvis sic. R. Gummi arabici, tragacanti.
singulorum vnciā mediā, sanguinis dra-
conis optimi, boli armeniaci pallidi, terre
lempnię, vulgò boli armenię, lapidis hæ-
matitis,

matitis, sarcocollę, vtriusque coralij. ana.
drach. duas, feminis hyosciami albi, sem.
portulacę, plantaginis, cicutę. ana drach.
vnam: radicis symphiti, drach. vnam, & al-
terius mediam. Omnia hæc in puluerem
redigātur, & misceantur, & fiat pulvis: ex
quo scrupuli duo, in oui albumine pro vi-
ce propinētur. Exteriùs verò, album oui
quoq; pulueribus cōstringentiū mistū,
& stupa exceptum, loco dolenti applica-
batur. Ceterū, ab ebibitis, per interual-
la, tribus vel quatuor ouorum albumini-
bus, prædictō modo apparatus, sanguis ef-
fluere desit. Interdiu tamē per interualla,
syrupum myrtinū aqua stipitum rosarū,
& plantaginis dilutum, adiectis nōnullis,
ex prædictis pulueribus, cochleari lam-
bendo accipiebat, nonnunquam verò ex
hoc electuario pitissabat, capite non nisi
ad dorsum recuruo. R. Radicis symphiti
recentis vnciam vnā, boli armenię palli-
di, & veri drach. duas. feminis papaueris,
portulacę. ana. drach. i. gūmi arabici, tra-
gacanti, an. drach. vnam. sacchari rosęcci,
vncias tres. Philonis antidoti drac. duas.

Omnia syrupo de papauere excipian-
tur, & fiat electuariū, ac folio auri in aure
rur: sed tunc secundo die, retractiones, &
in membris ligaturę sunt factę, imò phi-
lonij

Ionij perfici à Mesue descripti : drachmā vnā, exiguo rodofaccharo mistam, illi dedit: quo optimè valere dixit. Nā & rectè dormit, & ex toto sanguis cohibitus fuit: nec opus fuit ad Diaspermaton tāto perè decantatum medicamentū à Galeno, libro quinto Methodi medēdi, & alibi sēpè, deuenire : cuius descriptionē verā (si rectè teneo) superioribus nostris Centuriis, memoriā cōmendauimus. Huic primò cibus, ex similagine pullicula fuit, manè & serò: quādoq; simplex: quandoque verò illi semen rhois, hoc est, sumahiorum admistū, quod prisca olim obsoniis miscere solebant: quādoq; verò pitana, huius loco, veniebat. Postea verò, elapsis tribus diebus, ex oriza, eadē apparabatur pullicula, prædicto cum semine, vel plantaginis, vel portulacæ, vel taleolis radice symphiti admistis. Potius huic ad multos dies, aqua hordei calybeata fuit: postea verò vinum rubrū paulūm adstringēs, & tunc pyrum vnū, vel alterū illi elargiebamur, veluti diacydonitē ex saccharo concinnatū. Nā pullicula illa similaginea, vel ex oriza, ad aliquot dies (vt dixi) sola aqua, aliquādo adiecto sumachiorū semine, vel taleolis radice symphiti, parabatur: postea verò ex pulli gallinacii iure, vel

vel pedū veruecis, aut vituli apparabatur: demūm, vt alas & pectusculū pulli ederet suafimus, semper tamē vt clysternis vel glādulis, alius respōderet, in vniuerso morbi processu, curauimus. Tandem elapsis quindecim dieb⁹ è cubili sese erexit: & domi ad vigesimū diē māsit: post quē pācraticè semper habere dixit: sed nostro cōsilio, bolū armeniacū pallidū, & quē Gal. lib. 10. de Facultatib. simp. med. describit, & huic morbo mirum in modū prodesse tradit, per plures dies aqua plantaginis, vel farfaræ dissolutum ebibit. Nunc verò integra & secunda fruitur valetudine.

S C H O L I A.

Κατάρρως, siue Katarrhus, latinis fluxio siue destillatio dicitur, à Κατάρρῶν, quod est fluo, vel destillo: vnde à multis, catarrhus pro quacunque fluxione siue distillatione licentiori vocabulo accipitur: vnde Plinius secundus libro primo de re medica, capite secundo, ita tradit, Est quidem catarrhus humor defluxus ad nares, ad fauces, ad pulmones, vnde catarrhus dictus est à fluore, Græci enim hunc fluorem dicūt. Propriè tamen Κατάρρως apud Galenum libro de Symptomatum causis, distillatio dicitur ea, quando ad os excrementum defluit, vel ad palatum, vt libro secundo de cap. presagiorum enarratione 49. idem refert. Quod perinde est dictum

dictum ac ab Aëtio sermone octauo sua medicinae, capite quinquagesimo tertio catarrhum esse, si ad vnam, seu columellam humor defluerit: est enim vna (vt omnes norunt) oris pars. Nec minus à Paulo dictum est, libro tertio sua Medicinae, capite 28. Katarthum esse, vbi ad fauces & palatum humor descendit, quum & fauces oris partem esse, omnibus conspicuum sit: si verò humor ad nares delabatur, Graecis λογιζα, Romanis verò Grauedo. At si humor ad fauces descendit, à Galeno & Graecis Βρυχις appellatur, à Celso, Plinio, & Latiniorebus Raucitas. Paulus tamen raucitatem fieri tradit, cum humor ad guttur & asperam arteriam defluit: nec mirum, quum facilius est delapsus humoris in faucibus existentis, ad guttur, & asperam arteriam: sic igitur legendi sunt versiculi, in omnium ore habiti,

Os, vnamque petens humor, stillatio nostris,
Fertur Romanis, Graij dixere Katarrhum,
Quod si guttur habet, faucibusve, haec horrida iestes
Brachos erit Graijs Medicis, Raucedo Latinis.
Graeca Coryza premit nares, Romana Grauedo.

Ceterum, scire operae precium est: quod sanguis à vasis quatuor modis effluere potest, vt nos docuit Galenus libro quinto Methodi medendi, quem percurrere ne pigeat: potissimum tamè tribus de causis palàm excitari sanguis à vena vel arteria contingit, aut earum ruptura, aut earum

erossione, aut quum earum ora adaperiuntur. Dignoscimus autem sanguinem ob vasis rupturam euenire, quia extrinseca aliqua causa praecessit, vt delapsio ex alto: aut si luctado plus in isto vasi distensa sunt, & consequens rupta: aut in terram homo concidit, aut si grauius aliquod pondus eleuauit, vel in pectus ceciderit. Item ob clamorem magnum quomodoque editum, vasis ruptura fit: in quo reponatis velim tussim asperam: vt ex ea huic euenit iuueni: aliquando verò ruptura euenit ob humorum multitudinem, & tunc sanguinis effusio repente & coaceruatim facta cognitionem exhibet. Sed tunc deposita per euacuationem multitudine, sanguis compefcitur, & postea ad vlcus curandum deuenimus. Sed quando à causa procatartica siue extrinseca, ruptura euenit, tunc curatio non admodum difficilis est: quae potissimum conficitur, praeter retractiones, & deriuationes, per conglutinationem vasis disrupti: praecipue medicamentis adstringentibus: & aliis illis mistis, citra mordacitatem resiccantibus, & glutinosum quiddam habentibus, velut est, terra lemnia, & samius aster, & bolus harmeniae pallidus verus, quo hodie abundamus, & de eo Galenus mira prodit: & varia alia à nobis citata: in pulueris compositione. Praetereo pastillos à succi no paratos, quos à Karabo, Mauritania factionis Medici appellat: & eos Galenus ornatissimus

medicus, libro septimo de comp. med. secundum locos describit, veluti ex Coralio dictos, aut à terra sigillata, hodie bolo Armenio dicto, ut varios alios pastillos taceam, & propè infinita remedia, ab eodem Galeno, Paulo Aegineta, Oribasio, Aëtio, Alexandro Tralliano, Aretæo, & practicis variis citata. Nos verò, ea quibus vsi sumus, remedia in mediū tantum adducimus, & eorum mentionē facimus. Ampla etenim remediorū sylua est, non aduertentibus hodiernis Medicis, qui vel pro minimo in disfidium, & discordiam, vel ad arma vsque veniunt: sed ij à consortio hominum eliminādi sunt, aut inter hominum hostes reputandi: ut qui fauere honori, & rei caducæ ac pertinaciæ, quàm hominum salutis, magis velint. Estote igitur cōcordes, quia concordia (ut nostis) parvæ res crescunt, discordia magnæ dilabuntur. Fit quoque, ut dixi, sanguinis reiectatio ex vasīs, siue venæ corrosione: quæ potissimum euenit ob acres & mordaces, à capite in thoracem, delabentes humores: vel in ipso thorace genitos: sed tunc per intervalia parua euacuatio, sed cum tussi contingit. Quāquam aliquando compertum habeo, etiam ob corrosionem, copiosam & coaceruatam sanguinis eductionem cum tussi fieri. Sed hæc sanguinis reiectatio periculosa admodum est, & raro ab ea egrotantes euadunt, ut ante nos docuit Galenus in suis dogmatibus, & merito sa-

nè, quia eam vltus consequitur, quod nullis de causis difficillimam acquirit cōsolidationem, & consequens hectica febris & tabes, mortis imago introducitur. Curantur autem excessa, aut corrosa vasū, quoties per cibos boni succi, & phar-maca carnem gignentia, renutriuntur. Ceterum, Galeni præcepto, medicamentis constringentibus, huic morbo facientibus, nonnulla calida, & tenuium partium, miscemus: portione tamen exigua, ut ea constringentia ex stomacho ad iecur: & inde per cauam venam ad cor, & consequens in pulmones distribuant, & ea penetrare faciant, ac illis viam sternant, ut nos docuit Galenus libro septimo de comp. med. s. l. vbi de reiectione sanguinis agit. Ceterum, tu per calida intellige, medicamenta tenuium partium arteriam, quæ constringentia medicamenta ad pulmones & thoracem trahant, & veluti manus ducant: quæ omnia magna solertia, & maturo consilio, Medici exercere debent, non minus ac in stupefacientibus medicamentis propinandis, & eisdem pharmacis ad sanguinis reiectiones facientibus, miscendis. Contingit quoque sanguinis reiectatio, quoties vasīs osculum reseratur, & quasi per resudationem transcolatur, quod potissimum fit, cum quis calidis balneis utitur, præcipuè in regione calida, & tempore calido, & cibariis calidis assuenit. Etenim multitudo sanguinis, aut eius acuties acedore, ve-

narum ora aperit, & laxat: & tunc sanguis in principio est paucus, deinde absque dolore augetur. Curatur autem vena os dilatatum pro vana eius causa, potissimum per obturationem, qua obturatio per astringentiam conficitur: ut in curationibus Pisauri fusius dicemus.

Curatio secunda, de inflammato isthmo, seu vna, & tonsillis, qua παρισθημία, & άντιαιδες, Gracis dicuntur.

MVlier nata annos viginti, cum eius Vna, isthmus dicta, & tonsillæ, ob defluxum à capite vehementer rubrarent, & tumentes apparerent, ut vix deglutire posset, multa spuebat: & per nares varia quoque emittebat. Hæc cum paucula & liquida in cibo admitteret, Syrup. violacei, & de endiuia eisdem cum aquis, sed parum dilutos, in aurora bibebat: & membrorum frictionibus utebatur: & ad nares materiã venire, ipsis sæpe manu attractis, curabat: imò eisdem naribus aquã violaceã, in qua dilutũ erat parũ sacchari candi, adiecto quoque exiguo succo betæ, nõ raro atrahebat: & ex aqua decoctionis hordei, adiecto syrupo acetoso gargarizabat: tribus verò elapsis diebus, à deglutito bolo ex cassia ægyptiaca tantum melius habuit. Ex tunc ex atramento eiusdem cassiæ ægyptiacæ,

ptiacæ, aqua decoctionis hordei excepto, gargarismum parabat, & breui sanitatem obtinuit. Cæterum nata proxeneta Græci, duodecim annorum, qui ad fenticulum habitabat, in hæc eandem affectionem lapsa est, sed aliquantulum febricabat, & altera tonsillarum vlcere affecta fuit. Huic sanguis ex cephalica vena, in brachij curuatura secta, missus ad vncias quinque fuit, & gargarismo sequenti utebatur. R. balustiorum, citrinorum, rosarum, plantaginis. ana pug. mediũ, hordei mundi. pug. vnum. calicum papaueris albi. drach. vnã, libris tribus aquæ pluuiialis omnia excipiuntur, & ad ignem fiat decoctio sufficiens, & coletur: cui adde, diamoronis, syrups rosati simplicis, ana vnc. vnã, pulueris boli armeniaci pallidi, vnc. vnã. Misce, fiat gargarismus, & eo assidue utatur, post quẽ, vlcus ex melle rosaceo colatitio, adiecto puluisculo thuris, & prædicti boli armeniaci inungebatur: & tandem breui sanata est: veluti plures alij, vario tamen artificio. Vxor tamẽ illius, qui alituum Pernitius vocabatur, post intensam febrem, vlcera quoque fordida in tonsillis passa fuit, pro quibus curandis, ad aquam ex sublimato, post multa & varia adhibita, confectam deuenimus, & sanata est.

S C H O L I A .

NON discedam ab hoc loco, quin oris totius partes prius exactè percurram, vt tyrunculi eas in totum teneant, neque in eis nominandis errorem committat. Dicitur igitur palatum totum fastigium supra linguam vsque ad fauces Græcis *ὄρα*, sed Aristoteli *σπᾶνς*, & Galeno nostro *σπᾶνις*. Sequuntur fauces, fauces, Græcis *φάρυγξ*, quæ Galeno authore, libro quarto de locis affectis, capite quinto, vbi angina quatuor percurrit genera, sunt oris interna pars, vbi simul conueniunt, & gula & gutturis partes extremae. Caterum, Græcis *φάρυγξ* & *τοῦ δούρου* appellant, in quo spacio Gurgulio & amygdale sunt, vnde nonnullis gurgulio siue gergareon isthmus appellatur: quia inter duas cavitates, tanquam inter duo maria collocatur. Amygdale latinis tonsillæ & glandula dicuntur, Græcis *ἀντίαδης* & *ωαγλοδύκω* duæ euilètes, & magnæ, totidem occultæ. Caterum, ne nominum vicinitate decipiari, nota quòd à pharynge larinæ multum differt: nam pharynx (vt dixi) fauces sunt, larynx verò tracheæ arteriæ caput, siue gutturis nodus, qui nonnullis foras prominet, & bronchorum caput quoque vocatur, aut absolute bronchus. Supra laryngem est Epiglottis, cartilago mollis, quæ laryngis operculum est: simile folio hederæ, factum à natura ad claudendam tracheam arteriam, ne cibus aut

potus

potus illabatur rursus ad aperiendam eam in aëre attrahendo. Porro Glottis, aliud quiddam est, lingula scilicet in orificio tracheæ arteriæ, qualis est in fistulis musicorum, rima duabus tenuissimis membranis facta. Caterum, pro curandis destillationibus aduertendum duximus: quòd à capite in fauces, & iugulum destillantes humores, nõ ita temerè & inconsultè gargarismis coercendi sunt, aut sistendi, ni suffocationis, aut anginae immineat periculum: repurgato verò corpore, tunc etiam apprimè constringentibus tutò vti possumus. Non enim iam timor est, vt retenti & congesti in capite humores, decidant & ruant, & repente suffocent, vt Mesue præ cæteris clariùs nos docuit.

Curatio tertia, in qua agitur, de Viro singulis mensibus, per hæmorrhoides, euacuationem siue sanguinis purgationem habente, vt mulieres per vterum.

IOannes Baptista Propola, vir annos Inatus quinque supra quadraginta, & qui iam olim morbo Gallico correptus fuerat, tandiu per hæmorrhoides, singulis mensibus, vt mulieribus menstrua cõtinent, sanguinis euacuationem copiosam habebat. Qui nũc, quũ illi ad aliquot

b ;

dies constringeretur, nec solito modo flueret, ecce per os sanguinem absque tussi, & febrî, subflauum & rubrum multum coaceruatim emisit: perterritus igitur hic, consilium petit, quo tantum fugiat malum. Ego omnia, vt decet, perpendens, iubeo hominem bono esse animo, ac illico hæmorrhoidibus quatuor apponi iubeo hiuidines: quæ sanguinis vncias sex sugendo extrahant: quo verò modo, ex scholio percipies: postea verò præscripta optima victus ratione, syrupum ex endiuiâ, & fumaria herba, ac lupulis, eandem herbarum decocto dilutum, ad aliquot dies ebibit: hinc pharmacum, ex manna, rhabarbaro, & portiuncula electuarij Diaphiniconis constans: quibus optimè habere dixit. Ad plures tamen postea dies conditum ex floribus fumarix, saccharo, veluti floribus cichorij cōcinnatum ieiuno stomacho comedebat: super ebibita aqua cichoreæ singulis vicibus, pauxilla, hoc enim ordine, sanguis cursum suum consuetum cōsequabatur: cuius fluxu hic optimè valebat. Alios tamen, hoc morbo affectos, notauî: quibus refrigerato sanguine, temporis successu, & ætatis ratione, sanguis ex se cōhibitus est: & rectè habebant. Caterùm, qui ob hæmor

hæmorrhoidum solitum sanguinem restrictum, in capitis dolorem incurrunt, cataportia ex Aloë non lota deglutiunt, & bene habent: quia Aloë venæ aperiuntur, & deinde sanguis fluit. Huic casui non ab re esset quoque annexere vnum vel alterum hominem: quibus singulis mensibus ex gingiuis ad radices dentium, absque dolore aliquo, sanguis exiit, qui si tamen ad aliquot dies moratur, & solito non respondet modo, in capitis dolorem incurrunt: ac sic eum ex gingiuis ipsis euocare necesse habent: ex his autem studiosus quidam est. At ægrotus is, de quo agimus, elapsis postea multis diebus de totius corporis lassitudine conquerebatur: qua & sæpè in animi deliquium, & capitis vertigines incurrerat: adeo vt, ne in Epilepsiam incideret, aliquandò, timeretur. Caterùm, huius corpore expurgato per medicamenta respicientia humorem, morbum gallicum fouentem, illi decoctum radices Syriarum ad 24. dies dedimus: quo ita valuit, vt omnes ad huius decocti radices potum inuirtaret. At, præscribebatur huic, victus ratio hoc modo, in prandio turdum assum habebat, exceptum (ad stomachum dissolutum iuuandum) intinctu, siue sapore, parato cinnam

momo, saccharo, & decocto eiusdem radicis synarum, tandem abstemius factus panis nautici uncias quatuor comedit: & totidem in cœna, paucis cum uuis passis & amygdalis. Porro vino, sale, & similibus (vt nostis) abstinebat, singulis tamen octo diebus, catapotiiis purgabatur. Iis enim (vt dixi) pancreaticè habuit. Sex tamen interiectis mensibus: hic, cum ad comestationes, & intempestiua conuiuia suis cum congerronibus, & compotoribus frequens esset, ac semel aliis, & vino se ingurgitasset, repenti apoplexia enectus obiit.

S C H O L I A.

Quum sæpe hirudinibus utamur. dignum quæsitum est, an deceat post earum admotionem cucurbitulam affigere, vt Galenus agebat, & agendum proprio quoque libro de hirudinibus suadet, ad leuandam scilicet, venenositatem ab his animantibus derelictam. Nos huic quæsito breuiter respondentes, dicimus, non opus esse, quando nos hodie eisdem utimur, purgatis & à veneno alienis, quas pharmacopœa vitreis vasculis diu asseruunt, sæpe affusa, immouataq; aqua. Caterum, in exercenda hac per hirudines euacuatione, vt omnes sciant, hunc seruamus ordinem. Postquam affixæ sunt, & sanguinis suctu

hirudines

hirudines sanguisugæ dictæ tumeferi incipiunt, per medium. eas fr. ricibus præsecindi mādumus: nam tunc melius sugant, & ex agroto super perforata sede sedente, supposita aqua calida sanguis in vasculum aut scutulam euidens, ea à nobis perscripta quantitate seruatur, vt postea de eius colore & substantia iudicium feramus. Sed licet admirari hodie Bononiensium Medicorum quorundam stupiditatem, ne dixerim ignorantiam: qui indiscretè venas hæmorrhoidales phlebotomo aperiend. iubent, vos verò cauete, inde enim multa sequi mala. certum est: & scalpelli vice in aperiendis, & referendis venis hæmorrhoidalibus, quæ ad anum terminantur, sanguis utimini: vel saltem parietaria helxina dicta herba, aut folio ficus, vel simili alio, quibus fricta ea loco, sanguis profilit, earum venarum referatis osculis. Placuit autem nobis huiuscemodi euacuationis modum docere: quum sciamus eam hodie apud Hispanos prætermittam esse, qua utinam deinceps utantur, & eam in præxim trahant.

Curatio quarta, de hæctica febre, intronmissa post longas alias febres.

I Oannes ab Aegydio Gradu, Teutona, Antuerpiensis mercator, Vir annos natus triginta tres, longus, gracilis, & temperatura biliosus, quum in hyeme per

duos vel tres menses, febribus laboraret: quas cuius naturæ essent, ad præsens referre non puto operæpretium, eum tamen hæctica febris laborare primo occursum comperi. Nam macie affectus, ingenti febre laborabat, sed à prandio, hoc est, ab assumpto cibo, grauius & intensius à febris ipsa affligebatur: cui pulsus debilis & paruus, & subdurus quadam cum æqualitate erat, lotium verò tenuè, lucidum, & subcitrinum, & (quod peius est) à Medicis pro deplorato derelictus erat. Ad hunc igitur ingressus ipse, cum dicto modo habere comperio: præter hæc etiã semper sudabat, sudore quidè frigidiusculo, & copioso, adeò vt duæ mulieres in eo abstergendo, pannis calidis, diu noctuq; continuò se fatigarent. Hunc igitur curaturus, cum sex res non naturales animaduertèrem, ecce hunc ægrota-ntem, in cubiculo peramplò, & valdè alto iacentem, percipio: cuius cubiculi aër humidus admodum, crassus, & frigidus erat: vnde non falsa coniectura deprehendo, quòd aëris frigiditas, quæ calidos vapores ex intima corporis parte, in cubili ad cutè delatos, attingebat, eos condensabat, & in aquam vertebat: vnde sudor cõtinuò huic, & madores copiosi, hæc

hærebant: pro quibus abigendis, sumo, sed graui & philosophico consilio (absit dicto inuidia) vsus sum. Focum namque ex accensis carbonibus, in cubiculum inferi iubeo, vt aëris huius frigiditas, malæ eius temperies contemperarentur. A quo illato, intra quatuor horas, videres rem incantamento similem, & illas duas mulieres applausis manibus omnia mihi felicia precari, quòd tanto labore eas subleuarem: diu noctuq; enim (vt dixi) abstergendo eius sudore, magna angustia premebantur. Nam intra quatuor illas horas sudor hic continuus leuatus fuit, nec postea illum amplius persensit. Vnde ægrotus ipse iam de me optimè opinari cœpit, & breui fore, vt à me sanaretur, pro certo habebat. His igitur perfectis, huius victum ita præscribo. Primum cum hic gracilis sit, vt obesior euadat, & pristinas recuperet carnes: multis, & optimis cibus vescatur oportet. Ceterum, cum hi cibi dari debeant pro concoctricis virtutis tenore, & robore, ea de causa, maximo cum iudicio offerendi sunt: ad hæc, vt suis qualitatibus febris opponantur, & optimum adgenerent succum. Talia enim cibaria erant, ex pullo, aut capo, lactuca aut hordeo mundo in-
cocto

sudore respersus continuò affligebatur. Vt duæ mulieres noctu diuq; id solùm agerent : vt eius sudorem detergerent. Solet sæpè, cameris oclusis, & in quibus iandiu ignis non fuit, similis vigere humiditas, vt docuit quoque Galenus libro primo de Sanitate tuenda, & eo magis si parietes noui sint, aut vasti & lati, vt in turribus & carceribus euenire videmus, qui sanè aër cutis poros obstruit, & magis obest, quàm prodest : vnde Galenus, aërem nimis frigidum hecicis tanquàm obnoxium detestatur. lib. decimo Meth. Med. & libris de diff. febriū. BRANDANVS. Placent hæc, sed in illa domo vllà ne alia cubicula erant, in quæ ægrotans transferri posset? AMAT. maxumè, domus nãq; quã bonus vir hic habitat per ampla, & magnifica est: quæ ad porticum vbi Mercatores negociantur, & suis mercaturis operam dant, posita est : & nonnulla alia cubicula habet : sed cubiculo hoc quo ægrotus decumbebat, nec maiora, nec ita, vt illud, apta. BRAND. Cur igitur extra domum illam, atq; in aliam opportuniori aëre eum transferri nō iussisti? AMAT. Cordatè ais, & eò magis quia Galenus vir medicus consumatissimus, Romæ sæpè ægrotantes nō tantum

ex vna domo, ad aliam traducebat : sed extra urbem eos ad alias longinquas regiones sanitatis acquirendæ causâ, relegabat : vt ad Tabias, & longè distantem Syriam : aut (vt Celsus primo tradit) ex ipsa Roma, Alexandriam : quod Hippocrates ante omnes, vt Primus medicorū Parens docuit, dicens libris Epidemiorum, & Aphorismorum, solum mutare patrium, in diuturnis morbis, bonum. Is tamen ægrotus (vt paucis tibi dicam) extra domesticos lares migrare noluit : imò & ego cum aërem correctum parato artificio viderem, non admodum laboraui de eo ad alteram domum transferendo. BRANDA. optumè, ne grauere tamen, pro tua humanitate, nobis rationem medicamentorum, quibus hunc, veluti ex perturbato mari ad portum, incolumem & sanum perduxisti, recensere. AMAT. Eubenter faciam, & paucis absoluaui, & eò magis quia in re graui, & difficili, hucusque morati sumus : item vt tu apud Britannos præsertim Bristolij similia rectè opereris. Primò igitur hoc descripsimus apozema : cuius in aurora sex ebibebat uncias, & ita habet. R. hordei mundi, uncias duas. foliorum boraginis, endiuæ, cichoreæ ana pugillum vnum. prunorum

norum pinguium, sebesten, ana numero xij. sene drachmas duas, pimpinellæ puggillum medium florum boraginis, buglossæ, violarum, ana drach. vnam. feminis portulacæ, lactucæ, endiuix, papaueris albi ana drach. duas. feminis melonis mundi, vncias duas. In libris sex aquæ, fiat decoctio secundum artis ministeriũ, ad medias, facta colatura, & decenti expressione. adde, Syrupi de cichorea, de violis ana vnciam vnam. Misce, fiat apozema, ex quo, singulis diebus in aurora ieiuno stomacho singulas sex vncias bibat, & insuper dormiat, tunc verò pectus vniuersum, & costæ, cum vniuersa dorsi spina, hoc inungebantur vnguento.

R. olei violacei vnciam vnam & alterius mediam, butyri recentis, axungix gallinæ ana vnciam mediam. Pauca cera alba, ad ignem fiat vnguentum molle. Ceterum, hoc eodem tempore & sequenti, curæ nobis erat, vt alius responderet, præcipuè clysteribus refrigerantibus, ex aqua hordei, oleo violaceo, saccharo, & ovo, nonnunquã verò atramento cassiæ ægyptiacæ adiecto. At, interdium noctuque conditum hoc gustabat. R. Sacchari rosacei, violacei, buglossacci, boraginacei, ana vnciam mediam. Sacchari candi, drach.

drach. quinque. pulueris coraliij rubei drach. vnam. In mortario marmoreo omnia conterantur, & syrupo de poinis excipiantur, & fiat mistura: de qua per interualla gustet: & desuper aquam violarum & boraginis simul mistam pitisset: huius tamen misturæ loco, condita saccharea (vt dixi) comedebat, præcipuè quãdo eam fastidiebat: ijs enim placidè ægrotus hic habebat, consueta tamen habituali febre infestus. Elapsis curationis diebus duodecim, ad balneum dulcis aquæ eum vocauimus: quod ita habet,

R. Foliorum endiuix, lactucæ, maluc, hordei mundi, an. pugillos duos. In magno aquæ caldario pleno fiat decoctio sufficiens, & in cortina lignea, ad id parata, secundũ hominis longitudinẽ, infundatur, prædicta decocta aqua: & si opus fuerit, ex frigida illi adiugas, vt tepida sedetis collũ vsq; attingat, in quod balneũ intrabat, & vniuersum eius corpus (capite excepto) magna eius voluptate, ad dimidiã horã, vel integrã, morabatur. Sed tũc quando ex cortina exire volebat, prædictum bibebat apozema: & frigida irrigabatur aqua, suadente ita Galeno, tandem leuiter corpore à madore absterfo, eum dicto vnguento, aut simili inungi iube-

bamus : præcipuè circa spiritualia membra vniuersa, & dorsi spinam, & circa ventriculi os, ex oleo cotoneorum, & circa iecur, vnguento santalino. Sed tunc cum cubile ingrediebatur, non dormiebat, quia à balneo somnus corpus emaciat. Elapsis verò aliis octo diebus, ventriculus debilis ei redditus est : vt agrè concoqueret, & retineret, quæ comederat: imò ea ipsa citò per secessum remitteret, incocta, & non malè olentia, tunc ori ventriculi ceratum applicitum est hoc. R. Ladani optimi, benè & suauiter olentis, & quod ad candelæ ignem facillè accendatur, vnciam vnam, rosarum rubrarum, thuris masticis ana drachmas duas, spicæ celticæ, indicæ, ana scrup. duos. Gallicæ moschatæ Mesue drach. mediam, coralij vtriusque ana drach. vnam, & alterius mediam, terebinthinæ parum : misce, & ad ignem fac ceratum: & pãno cocco infecto, ad scuti formam excipiat, & ori ventriculi admoueat: item, vt omnino os ventriculi robur acquireret etiam ferculis, quibus vescebat, & actû parum calida comedi debent, vt suadet Galenus libro decimo Methodi med. puluisculus is misceatur, Qui habet. R. Cinnamomi optimi drachmam vnam, coralij.

coralij rubri præparati, margaritarum præparatarum, ana drachmas duas. Seminis sumachiorum, drachmam mediã. Omnia subtiliter puluerizentur, & misceantur, ex quo puluere drachmam mediam pro vice, iuribus infundebat: sed audi, vt omnibus machinamentis ventriculo adiumentum præstaremus, initio prandij & cœnæ parum diacitonitis ex saccharo parati comedebat, & à potu decocti siue apozematis descripti, nostris monitis destitit. Porro, quum sic aliquot dies maneret, & ventriculus robur adeptus esset, hic in tussim incidit, & in ore falsum saporem percipiebat, sed excreabat: & tunc syrupû violaceum, & de succo farfaræ paratum, adiectis similibus aquis, in aurora bibebat, & interdium noctu, loch de althæa & farfara lingebat. Cæterum, quum rectè à tussi valeret, à ca pite ad os excrementum descendere percipiebat, cuius portiuncula ad pectus quoque labebatur, & tussim irritabat: cõtra quam affectionem decoctum hoc parare illicò iussi. R. plantaginis, hordei mûdi, rosarum rubearum, violarum, ana manipulum vnum, seminis melonis mûdi, cucurbitæ, citruli, ana vnciã mediam, in libris quinque aquæ, fiat decoctio ad

consumptionem duarum partium, facta colatura: adde syrupi rosacei de rosis siccis vncias duas: misce, fiat potus longus, cuius vncias quinque in aurora bibat, & subhinc dormiat. Interdiu autem diadragacanthū cum bolo armeno in ore tenebat, & aquam ex decoctione coriandri bibebat: & noctu diacodij simplicis rotulam vnam vel alteram drachmæ ponderare gustabat, quibus breui à tussi & cæcarrho immunis euasit. Qua de causa, iterum ad consuetum balneum, eum traximus: in fine cuius vncias octo lactis caprini optimi, & calidi, recens emulcti, pauco saccharo fino adiecto, bibebat: à quo non tantum balnei ratione, sed lactis ipsius causa, non dormiebat: quia post epotum lac dormiendum non est, nec exercitatio vlla corporis habenda ad quatuor saltem horas: vt meminit Aëtius sermone secundo, suæ medicinæ, capite 93. cui titulus est, de Modo, tempore, ac mensura vtendi lactis. Quum verò in lactis potu perseveraret, quod ex capra (vt dixi) erat, quæ lactucis, endiuia, cicorea, rubi summitatibus, hordeo, & similibus vescebatur: restaurans hoc conditum sæpe comedebat, quod habet. R. carnis capri iunioris, vncias tres: pistaciorum, munda

mundatorum & lotorum, amygdalarum d. lotarum. ana vnciam vnam, & alterius mediam, Seminū quatuor communium frigidorum, ana vnciam mediam, specierum diamargaritonis frigidi, drachmas tres. Saccharo tabarzethico aqua rosacea dissoluto, ad ignem misce, & fiant morsuli tenelli. Iis enim, & optimo constituto victus ordine, à nobis prescripto, intra duos menses hic sanatus est, magna artis medicæ gloria: vt qui ab omnibus deploratus habebatur: nunc verò viget, & gaudet, & lactis potum sibi familiarem habet, vt omnes Teutoni solent: imò ex se non raro balneū parari iubet, in quod ingreditur: quia eo maximè delectatur.

Curatio quinta, de pleuritide, furculam, & scapulam dextram prehendente.

Mulier Illyrica, annos nata quadraginta quinque, & quæ iam consuetos menses amiserat, robusta, magna, carnosâ, vt eam ex Gigantea prole quis diceret, in pleuritim incidit: nam furculam siue claviculam cum scapula acriter dolebat, continua febrî laborabat, nonnihil tussiebat: sed agrè spiritum ducebat. Hanc igitur sic malè affectam vbi

primùm vidi, illicò sanguinem ex axillari eiusdem brachij dolorem respicientis ad integram vsque libram emittendum curavi: postquam sanguinis emissionem fomentum exceptum filtro loco dolenti adaptabatur: habet autem fomentum sic, R. hordei mundi, matrum violarum, foliorum malvarum, camomillæ, branchæ vrsinæ, radicum maluauisci, parietariæ, rosarum, ana pugillum vnum, Seminis maluæ fænugræci. S. lini, ana pugillum medium, in aquæ libris decem fiat decoctio sufficiens: cui postea adde olei violacei, rosacei, ana vncias duas: misce, & in ea filtrum imbuatur, exprimatursque: & dolenti loco calidum admoueaturs, & iteretur. Ac postea ex vnguento pectorali locus prædictus doloris inungatur: sed tunc syrupum violaceum, aqua hordei dilutum, in aurora bibebat: & interdium syrupum eundem violaceum cochleari lingeat, aut loch ex althæa, vel farfara, & hordeaceam iulepo violaceo mistam bibebat: & panatellam simplicissimam penidiis paratam, aut prisanam optimè coctam in victu habebat: iis enim ita gubernata, intra septem dies conualuit: clysteres tamen, quum opus erat, iniiciendos curaba-

mus

mus. Simili modo sanitati restituta fuit filia Marini, prædictæ mulieris vicina, puella septemdecim annos nata: quæ & ipsa, eodem die pleuritide correpta fuit. Veluti homo Antonij Carrionis, natus annos triginta, coloris ruffi, qui tunc ex Neapoli per Anconam, Bruias nobilem apud Flandros ciuitatem, patriam suam se recipiebat.

Curatio sexta, de sanguinis reiectione, per intervalla, simulque de fonticulo in brachio adaptato, ad priscorum imitationem.

IOannes Baptista Vccelinus, iuuenis Florentinus, optimis litteris, & moribus apprime imbutus, temperatura atrabiliarius, gracilis, collum oblongum habens, pectus admodum strictum, capitis destillatione, subiectas corporis partes offendente, laborare solebat. Qui subinde per intervalla, sanguinem per os reiectabat, absque tamen tussi, & anxietudine aliqua, paucum: aliquando satis floridum, & viuidum. Cæterum, quum optimo victus ordine vteretur, & varia medicamenta, & remedia experiretur, & nihil

commodi cōsequeretur, languescerebat: & contra artem medicam, & eius ministros irascebatur. Petit igitur, quum morbus ex ijs sit, qui inducias præbeat, & temporis intercapedinem ponat, nec sæuitiem, aut periculum aliquod secum afferat: et latè patente, tamque diuina arte remedium decerpamus: quo liber, immunisque ab hac sanguinis reiectione euadat. Ego verò, vt qui sciam artem medicam vniuersam perfici, vno ex tribus instrumento, suadente id sapè Galeno, & Auicenna, eius interprete: nempe, diata, hoc est, victus ratione: medicamento, id est, remediorum potu & assumptione: & opera manuali, Græcis chyrurgia dicta: videns vtique nec diata, nec pharmacis iuuenem hucusque iuuatum: ad opus manuale, tanquam certum & à me, & cæteris hodiernis doctis Medicis, pro comperto remedio habitum, confugi. Id autem est, fonticulus paratus in brachio, tribus vel quatuor digitis ab humero, inter illos musculos: qui in molles carnes habentibus, solo vesicatorio admoto ex cantaridibus pauculo cum fermento, & aceto parato, excitatur. Vesicula enim ex eo leuata forficibus scinditur, & cicergis granum superimponitur, & stricta fascia

fascia superligatur: ita vt carnem penetret, & fonticulus adaperitus maneat: sed cicergis postea loco, pilula ceræ viridis, vel communis, introduci poterit, ægrotantis arbitrio. In ijs verò qui duras carnes habent, candente ferramento foramen excitatur. Sed in iuvene hoc vesicatorio fonticulus excitatus est, ex quo tantum iuuamenti cōsequutus est, quantum ipse votis cupiebat: bis tamè in die, manè & serò, fonticulū illū apertū curabat, & à sorditie abstergebat, nouo sæper mutato cicere. BRANDANVS. Hoc vnū iam pridem à te ô patruè amâtissime, scire vehementissimè desiderauī, an prisca fonticulos hos, & ijs similes, grauibus in morbis, rebellibus & diuturnis admittere in corpore confueuerint? AMATVS. Extât nepos charissime (vt paucis tibi respondeam) omnes ferè libri Medicorum priscorum, tam Græcorum, quam Latinorum, qui testantur, quum grauis se offerret morbus, illicò ad cauteria, & excitata vlcera, auctores confugisse: ex Græcis Hippocrates est, Medicorum omnium primus parens: dein Galenus eius maximus ampliator, & syncerioris medicinæ vberissimus fons. Tertius ante eum ætate, magnus rerum inuestigator, & singularis

doctrinæ author Dioscorides est: cui præclara in Hippocratem Commentaria, sua lingua conscripta, nunc Constantinopoli haberi, à fide digno homine accepimus: quæ nos omni diligentia, pro salute iuuanda humana, & ipsa medica amplianda, habenda breui curabimus. Cæterum hos sequuti sunt postea viri doctissimi, & eruditione multum ornati, Arateus siccam, nec adeo succulentam doctrinam præ se ferens Paulus Ægineta, doctissimus vir, & qui Galenum in compendium redegit, Galeni similia dici rectè mereatur. Aëtius diligentissimus medicus, & qui ex multis & doctissimis libris, sermones in medicina sexdecim, vniuersam complectentes medicinam, compilauit. Alexander Trallianus, cognomento Medicus dicitur, & meritò, ut qui suo iudicio multum arti medicæ adiunxerit: nec sic facili omnes ante se imitetur: sed Galenum quandoque, recto cum iudicio, vellicet & ab eius dictis meritò discedat. Hi ut artem medicam rectè teneret, magnam orbis partem peragravit: ut in Græcia non modò in Italiam, sed in Galliam, & Hispaniam, & in Africam peruenerit: ut ex suis dictis elicitur. Magni

gnus Oribasius, cuius ex tam multis & vastis operibus, paruus volumen hodie tantum habetur. Hi, & multi alij, quum in morbos grauios, & contumaces, ac curatu difficiles, ægros incidisse viderent: quos nec victus ratio, nec medicamenta vlla iuarent: illicò ad imprimenda cauteria in capite, in scapulis, in brachijs, in spina dorsum, in cruribus, prout morbus postulabat, vnum, duo, tria, plura & varia pro morbi genere, & ægroti tolerantia, confugiebant: & vlcera incitabant. Hippocrates sic, post diætam multam, & medicamenta varia adhibita, ac lac narium propinatum, ad cauteria se diuertit, ut apud ipsum legere potes (ut cæteros suos libros taceam) libro secundo de Morbis: vbi præcipuè à capite morbos exortos, prosequitur: quo in loco crustas octo, ex vstione fieri iubet, duas circa aures, duas in occipitio, hinc atque hinc ad cervicis nervum, duas in naso, ad oculorum magnos angulos: sed latius libro de Internis affectionibus. Qui sanè liber, totus vstionibus, & sectionibus scaturit, sæpè autem pectus, & dorsum in eo Hippocrates vrit: & supra vsturam statim porrum multum, tritum imponere, per diemque perma

permanere iubet. Nos verò hodie bu-
 rum per se, aut malua: & oui vitello
 stum superponimus: aut ex iis composi-
 pauco oleo rosaceo exceptum. Sed in
 morbo, vbi medulla spinalis siccatu-
 cipuè à Venere, varia cauteria affigi-
 bet: veluti quum renum morbos curat:
 delictet ad scapulam, ad acetabulũ cox-
 ad nates, ad medium femur, ad genu,
 malleolum, hac conditione: vt si carno-
 fuerint loca, ferro vratur: si verò oslea,
 nervosa, ignitis fungis. Tu verò hodie
 cas, aut causticis medicinis, vt oleo vitre-
 leo, id est, ex vitriolo, cõposito, vel oleo
 Mercurio, vel ex Antimonio, cõcinnam-
 & chimica arte extractis: aut caustico m-
 dicamine, ex viuã calce, & prima sapon-
 aqua, cõflato: quod ornatae officinae ph-
 macopolia paratũ, & promptum semp-
 habent: vt varia alia silentio prætereant
 quibus opus hoc cõfici potest: sed ex car-
 taridibus vesicatoriũ, adiecto aceto ace-
 rimo, & pauculo euforbio, cum fermeto
 paratur, satis bonum, & medicis vti-
 gare. Sic autem, eodem libro citato Hip-
 pocrates, & splenem, & varia alia men-
 bra, quum opus est, vr̃it: vt libris Epi-
 demiorum, & sexto Aphorismorum, &
 libro de Articulis: quem secutus Gale-
 nus idem facit, vt ex eo elici potest; præ-
 dictis commentariis supra Hippocratem:
 præcipuè libro sexto de Morbis vulgari-
 bus, & sexto libro aphorismorum, apho-
 rismo sexagesimo, & libro de articulis,
 & libris de locis affectis, vbi propè genu-
 erus, & brachium ad humerum inurere
 iubet. Quod Hippocrates, & Galenus,
 idem faciunt cæteri Græci medici à no-
 bis citati: ex quibus vnus præ cæteris Pau-
 lus Ægineta medicus cordatissimus, &
 sapientissimus libro sexto suæ medicinæ
 consulendus venit. Veluti & cæteri Ro-
 mani medici, vt C. Celsus magnus Hip-
 pocratis imitator, in vniuerso suo opere
 medico, præcipuè libro tertio, capite 23.
 in quo de morbi comitialis curationibus
 agit: & libro quarto, capite secundo, vbi
 capituli morborum curationes persequi-
 tur: & cap. 22. eiusdem libri quarti, quo
 docet vlcera à cauterio cõtracta diu aper-
 ta tenenda esse, quousque morbus con-
 quiescat. Missos facio cæteros huius viri
 libros, in quibus id in primis agit: & ma-
 gno ægotantium iuuamento exercet.
 Idem agendum suadet author libri, cui
 titulus est Trotula, antiquis Romanis
 medicis adnumeratus. Idem Marcellus
 vir præclarus: idem Scribonius Largus,

vir antiquissimus: idem Plinius Secus
 dus libris suis de re medica quinq; idem
 Cælius Aurelianus Siccensis, medicus
 doctissimus & absolutissimus in quinq;
 de Morbis cronicis libris: idem Theophrastus
 dorus Priscianus, scribens ad Timotheum
 ad Victoriam, & ad Eusebium: idem
 Mauritaniæ factionis authores præcipue
 Auicena quarta fen libri primi, & prima
 fen libri tertij, capite de Apoplexia: idem
 Razes, & Alzaravius. Sed ex ijs, & celeberrimis
 rum sectatoribus, nemo est (vtego arbitror)
 (tror) qui doctius, clarius, aut cordatius
 vno Albucasi, rem hanc tractauerit, & præcipue
 eo præcipue tractatu: qui chirurgiæ præcipue
 tri ab Argillata, adiectus est, & ab his
 vigintiquinque annos, varijs chirurgicis
 instrumentis pictis, Venetijs fuit excelsus.
 BRAND. Optimo consilio hæc à
 ô Amate dicta sunt, vt ea cum mihi dicitur
 bitur inuestigandi occasio apud præceptorum
 ros hos authores percurrere possim: sed
 cum ad opus deuenirem, vt operari scilicet
 dicas, (rogo) quibus nam locis sapienter
 hodie medici in cõtumacibus defluxionibus,
 & antiquis catarrhis cauterium adhibent
 moucant. AMATVS. Hoc differenter,
 ter, pro varia destillationis ratione, medici
 agunt: & (vt rem teneas) audi iuueni

subiectas corporis partes trahuntur, & per eosdem purgantur: vnde superiore corporis partes munda & libera euadunt. In vteri tamen vitis, & affectionibus, interna potius cruris pars aperienda est, vt infra dicitur. Caterum, cum quatuor digitos dico, intelligas velim plus minus pro corporis ratione, vel ipsius aegrotantis mensura.

BRAND. Beasti me Ô Amate: vt quæ hæc ita clarè docueris: vt iam deinceps non sit futurus medicus, qui ante oculos ea habiturus non sit: immo ijs & similibus tandiu à te edoctus ego, non vtebor publicè Londini, aut Bristolij, apud Anglos: aut Olyssipponi, apud Lusitanos & Sanctere me mea patria, artem medicam exercere: sed vnum (vt ego reor) prætermisisti Patre dulcissime, & est, at in commissura, coronali dicta, cauterium ignitum affigendum sit, præcipuè in desperato catarrho, vt omnes hodierni factitant medici. AMATVS, Id consultè præterieram: vt qui Secunda Centuriam harum curationum quæsitum absolueram: & pro summa dixeram, in catarrho calido, à candentibus ferramentis, & causticis medicinis abstinendum esse: vt Alexander Trallianus, magno iudicio, con-

tra Galenum contestatur. Quia humores magis igniti, fluxibiliores euadunt, & consequens maius nocumentum inferunt: nec est, quod cauterij iuuamenta adducas: quando ea in humore calido nullius sint momenti, secus autem in frigido. Nam cum catarrhus à frigido humore pendeat, tunc commissuræ, sine futuræ coronali, cauterium inditum, summum est iuuamentum. Hæc autem obiter sint dicta, de cauterijs, & vitionibus, dicturus tibi multò plura, cum occasio se obtulerit: præcipuè in coxendicum dolore, inurenda coxa, quum varient Authores. BRAND. Eò mihi gratius erit, quia cum de hac re disserueris, illud Galeni, contra quosdam medicos, ex commentario secundo, in librum sextum de morbis vulgaribus mihi interpretaberis: quod à te pridem audiui, & mihi mente excidit. AMATVS. O, teneo id, quod cupis: est enim locus apud enarrationem nonam prædicti commentarij, quæ huic nostro colloquio multum fauere videtur: in ea nanque Galenus vnum proponit, quod quidam cum in coxendicum dolore, coxa inustus esset, illicò dolore liber euasit: quæritur tandem quid in causa fuerit, quod dolor coxendicus leuatus

ita breui post inuisionem illam fuerit: et quæsitò respondent nonnulli, quòd hu ius rei causa fuerit dolor consequens inuisionem, quod falsum esse Galenus tradidit. Et eos, tanquam in arte medica, & philosophia, parum exercitos detestatur: quos dolentibus, nullum dolor præsidium afferat: adferunt autem auxilium anodyna remedia, hoc est, dolorem leuantia, affectum tollendo, per quæ, multæ dolente partes sanantur. Non igitur ob dolorem dolor coxendicus sedatus fuit, quia dolor exasperat, & magis contristat: ob inuisionem igitur adhibitam, quam consequitur mēbri roboratio, & humoris distatio, & expulsio, & malæ qualitatis impressæ extirpatio prædictus subleuatus fuit dolor: non uerò ob dolorem, inuisionem sequentem. Hæc enim tibi, satis præfens fore duxi: dicturus multò plura cum casus uarij se nobis obrulerint.

Curatio septima, in qua agitur, de lumbricis cum febre.

Filia Trapezitæ, qui ex Pisauro Anconam uenerat, puella nata anno quatuor, obesula, & boni habitus: febre continua affligi cœpit. Qua, & per interualla, tremore quodam, uniuersum cor-

pus corripiente, cruciabatur: quo inter dormiendum quoque vexabatur: & eò sæpè expergesciebat. Ad hæc, manus ad os, & nares sæpè admouebat: imò os ipsum sæpè aperiebat: per quod halitum, vermes præ se ferentem, expirabat: ut nunc puellam hanc uermibus laborare cum ingenti illa febre, mihi certum esset: & eò magis, quia ante paucos dies, eorum nonnullos egresserat. Puellam igitur hanc sic afflictam considerans uesperè, quo tempore stomachus ieiunus ferè erat, sic illicò remedia illi paro. Et primò per os electuarium ex Rhabarbaro concinnatum, quod officinis paratum prostat, illi ebibendum tradidi: cuius descriptionem infra habes, & clysterem ex lacte iniici curauit. Sic enim medicamentum habet, ex Rhabarbaro compositum. R. Rhabarbari, Agarici, ana vnciam mediam, spicæ celticæ grana octo, salis gemmæ, drachm. vnam, sacchari albi, libram vnam, aqua graminis sufficienti omnia excipiantur, & fiat electuarium: cuius dosis ad vnciam integram sit: re uera tamen sequens medicamentum hoc, interiectis nonnullis diebus, illi propinauimus. R. Electuarij de Rhabarbaro vnciam mediam, diasebesten lenientis, drachmas duas.

Seminis sancti scrupulum vnum, cum aquæ portulacæ vncijs tribus: misce, fiat haustus vnus, à cuius potu, illicò ex lacte clysterium iniectum fuit. R. Lactis caprini, vncias decem, sacchari rubei vnciam vnam, vitellum oui vnum: misce fiat clysterium. Porrò, medicamentum eorum, post horam euomuit, & parum egressit, vt nullum emisisse vermem, ne integrum nec comminutum (vt sæpè fieri solet) crederetur. Tunc victus, panis affusus iure pulli portulaca incocti, illi erat, cui aromatum vice, puluisculus coralijs præparati, scordij, & dictami Cretensis erat: potus verò, aqua Coriandri incocta, paucò vino granatorum mista sequenti nocte puella melius non habuit. Itaque parentes maximo dolore affiebantur: in aurora verò clysterem parari iubeo, ex decocto coriandri herbæ, portulacæ, graminis & acetosæ, adiecta semiuncia hieræ picræ, & oleo violaceo & rosaceo, singulorum vncia vna, que multa & varia egressit: tunc verò aliquantulum quieuit. Cæterum, quum per vetulam quandam ceratum supra cor huic admotum esset, ex aloë, myrrha, & alijs huiusmodi compositum: ecce autem fortè fortuna, caliditate, & attra-

ctione, febris intensè aucta est: vnde puella angi caput, & aliquantulum delirare. Tunc ad eam vesperi ingressus, eodem modo eam afflictam, & eius parentes non mediocriter turbatos reperi: qui tunc post varia vtrò citroq; dicta, ceratum supra cor applicitum illi esse, id quod antea occultauerant, mihi significarunt: quo percepto, & deposito cerato: epithema (vt errorem à vetula commissum sarcirem) supra ipsum cor poni iussi: quod habet. R. Aquæ acetosæ, rosarum, portulacæ ana vncias tres, aceti rosacei, vnciam vnam, & alterius mediam, croci, grana. vj. specierum diamargaritonis frigidij, drachmā vnam, vini odoriferi optimi, vnciam vnam, coriandrorum præparatorum subtiliter pistorum, drach. vnam.

Misce, fiat epithema, & cordis regioni applicetur, & sæpè innouetur. Item, ori ventriculi remedium hoc applicitum fuit.

R. portulacæ pugillum vnum, & aceto acerrimo incoque, & sic tabefactam herbam ori ventriculi admoue, ijs enim remedijs febris imminui cæpit, & puella melius habere: tunc victus & potus, dicto modo erant. Re vera tamen vniuersam hanc curationem clausit bolus armenicæ verus: quem (vt verum fatear)

que nuca oleo coffino, & similibus non solum cranium corrofit, sed duram meningem imo subtilem: & ipsam cerebri substantiam mul. aff. cerit.

fit. Sed tunc puer nihil gustabat, in eadem hora, simili aduentante paroxylmo: diem suum obiit. Quo die, in eadem domo puella quoq; phthisi consumpta mortua est.

S C H O L I A.

Qui practicas ex recentioribus scripserunt medici, tumores in capite vario modo appellant videlicet, testudines, caries, rimas, & talpas vel talparias, aut topinarias: quæ genera ab scessuum, dubio procul, aut ea, quæ Græci athe-romata, steatomata, & melliceridas appellant. referri debent, pro contenti ratione: de quibus Galenus 14. Methodi medendi tradit, & alibi sæpè, veluti & nos, qui eum pro viribus maxime imitari cupimus, his in Centurijs, fusè enarrauimus. Dicitur tamen tumor hic de quo agimus, talpa bene adaptato vocabulo, ab animalculo talpa, muri simillimo, sed visu carente, quod terram fodiendo, sub qua vitam degit, eam in monticulos, & eminentias leuat. Huius ferè morbum Hippocrates describit libro secundo de Morbis popularibus, cap. tertio, quem non lethalem esse tradit: & re vera, maiori ex parte agrotantes ex hoc euadunt morbo: obiit tamen iuuer hic, de quo agimus, quia exedens materia

Curatio nona in qua agitur de verrucis in balano à coitu contractis, qui morbus Græcis Thymus fortassis dicitur.

Ascanius Bronchonium, nobilis Scaniae, iuuenis viginti quinque annos natus, post habitum cum muliere coitum, verrucas in balano contraxit: cæteris sui corporis partibus rectè valentibus. Cæterùm, hic, quum ex membro virili fœdationem hanc depellere conaretur, ne fortè eius contagio reliquæ corporis partes fœdarètur, chirurgos & medicos accersuit: qui post corpus sæpè expurgatum, & guayaci ligni decoctum ad multos dies ebibitum, & varia adplicita topica remedia, melius nõ habuit: quum verrucæ semper fixæ manserint: si quandoq; tamen remediorum vi delitescerant, breui postea repullulabant: vt ad quatuor menses morbus hic, sic progredere- tur. Ad eum igitur ipse nouissimè accitus, post propinata catapotia à nitro dicta, quibus alius optimè respondit, verrucas

hoc remedio breui extirpauit, quod **dilbum gallicum**, à quo curatus fuerat: ingentissimè chirurgus nostris **mandat** **tra anum carunculas, & ragades**, rectum apponebat: habet autem remedium **fici intestinum occupantes**, ab eodem morbo. Aquam argentariorum, quam **fortenbo derelictas, & contractas** patiebatur: vulgò appellant, ampulla excipe, in qua **adeò sruas, & malignas**, vt quum egeret: frustula aliquot chartæ dentibus **contra** **re veller ingentem** inde incurreret dolo-
ctæ, & exactè masticata, ad minùs per **hærem**, anxitudinem, & animi deliquium. **Quo factum est**, vt sæpè non nisi **singulis** sex vel octo diebus, egeret: ita enim **hoc cruciabatur morbo**: vt post consultationes Florentiæ, & Senarum medicos, **Romam** venerit: vt illic quoque à doctis **curreretur** medicis. Quorum opera (vt **pau-**
cis dicamus) nullum nobilis hic iuuenis **iuuamentum** consecutus fuit: sed in dies **peius** habebat: adeò vt Anconam se **re-**
ceperit, vt salutem consulere suæ, eiq; **pro-**
uideret: ad quem vocatus ipse, morbum **con-**
sidero talem, qualè à me descriptum **percepistis**. Sunt namque intra podicem **carunculae**, ficos referentes (nouistis autem locum hunc propitium **fici** esse **ve-**
luti & caput, non sunt tamen **fici carunculae** hæ) quæ primum **intestinum** infestabant, varijs cum **ragadibus**: ob quas, quum egeret, multum **dolebat**. **Causam** porrò huius morbi referre, non **poto** operæpretium: pulcherrimus autem **hic** iuuenis erat, qui & morbo **gallico** in-

*Curatio decima, de carneis excre-
scentijs, & ragadijs quibusdam,
intra anum ad primum intesti-
norum, adnatis.*

FAbritius de Medicis, illustris familie
apud Florentinos, iuuenis, vnum de
viginti natus annum, post habitum mor-
bum

fectus

lochiar rotundæ, ana partes æquales, decocto rubi viticosi omnia excipiantur: & formentur glandes crassitudinis, longitudinis longioris digiti, medij die quibus filum adaptabatur, extra pronens: aliquando tamen ex go sapio glandes filo prætenfæ parabantur. quas ex vnguento plumbeo illini iubebamus.

BRAND. maximo iudicio glandes pro hoc curando morbo excogitate a te sunt ô Amate: vt quibus intromissæ vires suas medicamenta super vlcera irprimere valeant diu. AMA. Solis institutionibus, & infusis, Florentiæ medici Romæ, pro hoc curando iuvene, præfatis primò carunculis, utebantur: quibus scopum nunquam attigerunt. Nos autem decocto huius rubi viticosi, dictæ similis asperæ, ad triginta dies ebibito, & sepe repurgato huius iuuenis corpus subtili admodum victus ratione habito, & ijs paucis citatis remedijs, & nonnullis similibus: eum (vt nosti, & manibus tractasti) intra sexaginta dies pristinae nitati restitimus: nec postea vnquam pullulauit morbus.

Curatio undecima, de febre interficiente grauibus & perniciosis symptomatis.

DAuid Donius, vir probus, temperatura sanguineus, renes calidos habens, veluti & iecur, obesus, faciem fatis rubicundam præ se ferens, ætatis suæ anno quinquagesimo secundo, febribus laborare cœpit. Qui cum per medicum tractatus esset, ad octauum diem, optimè habere dixit. At medicus multò plura machinari volens, quàm aut morbo, aut ægrotanti conueniret, nono die, illi valde potens purgans pharmacum obtulit: quo multa egressit, & breui malè habere cœpit: delirabat: intensè, & continuò febriebar: & sudore frigido eius vniuersum corpus irrigabatur (vt eo die ad eum vocatus exactè deprehendi, & vt ab assistentibus & familiaribus accepi) non multum à ratione distrahebatur: quia circa res, de quibus non diu antea tractauerat, eius erat sermo. Huic lotium crassum, turbidum, & subalbidum erat: quo & pulsus vtcunq; constabant, & ad oblata bene rectèq; habebat. Caterùm, quum hic post nimiam humorum excretionem, malè habere visus esset, ad ea remedia,

Curat

quæ

quæ conueniunt vitijs, & ſymptomatiſ
 medicamento poſt purgationem dere
 ctis, confugere viſum eſt, pro vt medi
 acētiant: & Ioannes Meſue vir doctiſ
 mus, omnibus ſuis numeris abſolu
 quarto theoremate libri ſui primi. Era
 autem ea remedia, (vt paucis dicam)
 rudines venis hæmorrhoidalibus app
 citæ: cucurbitulæ ſcapulis admotæ, et
 thema vniuerſum pectus refrigerans,
 aliud quoque renes reſpiciens: ad hæ
 clyſteres alterantes, & corpus ad frig
 dum trahentes: oxirhodinum capiti a
 motum, & ſimilia. Sed victus quoq; hui
 contuſum ex pulli carnibus erat, duab
 ptifanæ rectè paratæ adiectis portiunc
 lis: cui ſæpè ſyrupum de papauere miſc
 bamus: aliquando verò eiufdem pap
 ueris albi ſemen, pōdere drachmę vni
 At, poſt ebibitum contuſum, ita (vt diſ
 ptifanæ miſtum, iure optimo pulli off
 imbutas comedebat: & tunc aquam ho
 deaceam iulepo, & vino granatorum
 toſorum miſtam ſuperbibebat. Porro
 phrenitis in dies perſeuerabat: qua de
 abraſis capillis, embrocha, ſiue irrigati
 ne caput eius præcipuè anterior par
 ſinciput dicta, ex alto irrigabatur: vt op
 mē agēdum ſuadet Galenus libro ter
 decimo

decimo Methodi medendi, capite 22. Et
 poſteâ ex vnguento populeo caput in
 ungebatur: & quandoque ad pileum, ex
 ranis conſtitum viuus, deuenimus: qui v
 niuerſum caput prehendebat, veluti ad
 pullos diſſectos innato ſuo calore calen
 tes: quibus ſic diſſectis, hyoſciam ſuccus
 affundebatur. Sed vice pullorum galli
 naceorum, vel columborum, animalium
 pulmones calidi, prædicto ſomento im
 buti, apponebantur. Quæ omnia reme
 dia nihil profecerunt: quinimò in dete
 rius vires labebantur: & morbus præua
 lebat: adeò vt à præſagio habito, hic quar
 to decimo die obiit.

S C H O L I A.

*In dubium verti poſſet, num egrotus hic ob
 violentum & acre propinatum pharmaciū, diem
 ſuum obiit? demum (vt coniecturis aſſequi
 poſſumus) cum Galeno dicemus libro De conſt.
 artis medicæ, vt humor intus latitans, & forſè
 principem partem offendens, repente ab ea ad
 membrum ignobile, deſluere poterit, & tunc æ
 ger pro deplorato habitus rectè valideque habe
 bit: ita contrariò, euenire ſæpe, vt humor partem
 ignobilè obſidens, repente ad principē ruat: vnde
 repentina & nō cogitata mors ſubſequitur: vt
 huic Hebræo eueniſſe credendū eſt. Quo factum
 eſt: vt ab Hippocrate rectè dictū ſit, Acutorum.*

morborem nō omnino certa esse praesagia ad se-
lutem, vel ad mortē: fuit tamē phararmacū obitu
ex parte causa, cum humores ad motum cōcū-
uerit, viresque deiecerit: & eas ad prostrationem
traxerit: Caveat igitur Medici de dandis pot-
tibus & magnis purgationibus, febribus in cō-
nūis, malignitate praecipue praeseferentibus: qu-
niam vt ex Galeno audisti lib. 2. aphor. enar-
22. Euacuatio nimia morbum parit: vnde Am-
cenna eius interpres sen. 4. primi libri, capite:
recte ait, Euacuatio superflua secundum plur-
mum febres gignit, & ob hoc, inibi inquit, reser-
duū materie dimittere, quod etiā necessum est
euacuare, minus nocivū esse, quam cōfertim eu-
cuare. Quae omnia ^{Hippocraz.} ~~etiam~~ duobus verō
antē docuit: quum dicat, euacuationes quae
extremū deducūt, periculose: rationes verō, hu-
omnia roborantes, vt lectori notas praetermitt-

bium vertebant. Ego verò parum fan-
guinis ex pedis vena extrahi oportere
contendebam. Cæterum, quum mulier
optimè rectēque haberet, absque opera
aliqua transegitimus. Elapsis verò triginta
diebus, ecce mulier hæc circa ilia dolere
cœpit, absque febre tamen: pro quo re-
mouendo dolore, sanguinis emissionē,
ex vena pedis vsi sumus, & fomentis de-
bitis, quibus optimè habuit. Cæterum,
tertio die post dolorem, ad pectus circa
mammam intensius doluit: ad hæc, tuf-
siebat, continuo febricabat: & difficulter
respirabat, ac capitis anteriorem partem
dolebat. At tunc, vt pleuritide affecta, tra-
ctata, curataque est, & sanitatem obti-
nuit: perduravit autem morbus ad vigin-
ti quinque dies.

Curatio duodecima, de Abortu, & Symptomatis postea exortis.

VXor Moisis Iobij, mulier sangui-
nea, annos nata quinq̄ue supra vi-
ginti, quum uterum ferret, vnus mensis
fœtū, vel veriūs cyema, id est, cōceptum
abortiuit. Ab abortu nihil ex ea sangui-
nis effluxit, sed validè habebat, rei ta-
men euentum timebat: quia in utero alte-
rum fœtum habere, obstetrices in du-

SCHOLIA.
In sedando quouis dolore, dignū quæsitu pro-
ponitur: an primò vti debeamus fomentis & me-
dicamentis anodynis, hoc est, dolorem sedanti-
bus: & postea sanguinis missione, vel potius cō-
trario, regulata cura, & vera incedendo me-
thodo, vbi & sanguinis missio, & fomentorum
vsus, tuto admitti possunt. Huius nanque du-
bij author Auicēna praecipuus est, vt qui sen. 4.
libri primi sui Canonis, cap. 3. dicat. Cæterum,
cum ad locum remotū materia reuellerē intēdit,

mitiga prius dolorem loci affecti: sic enim mitigat tractationis violentia, cum dolor ipse trahitur. *Que verba*, primo capite eiusdem partis idem *Auicenna* memori commendauerat, dicens, cum ad contrarium locum renellere desiderat, primo quidem dolorem illius particule aqua trahitur: mitiga, & cetera. Et inferius, subdum repetit, ubi morbus coniunctus fuerit dolori, causa doloris, vel infereti dolorem, ut est vulnus vel casus, tunc a mitigantibus dolorem in hoc modo est. *Hec Auicenna* ex *Hippocrate* desumpsit, libro secundo de Ratione victus in morbo acutus, ubi priusquam in pleuritide sanguine mittat, emixe variis fomentis dolorem sedare conatur, precipue anodynus, hoc est, vere dolorem sedantibus medicinis. *Que temperata esse solent*, vel saltem primum, caliditatis non excedunt gradum, & cutim ipsam ad perspirationes variis efficiunt, humoremque inflatum dissolunt: sacculus ex milio semiplenus, vel ex fursure sale: aut ex semine lini crudo compositus: aut rosacea semiplena decocti camemilla, seminis lini mali, radice maluausci, anethi, & similium adiectis adipibus ut gallinaceo, anserino, vel leu camemillino, sesamina, anethino, rosaceo completo, & de semine lini. Vel horum vice, vnguis lenientibus, & dolorem mitigantibus utimur: quia doloris locus tensione affectus quum sit, oblitus laxatur. Sed haec vltima foris applici

ta forte respondet illis, quae sua mistura humorum acrimoniam temperant: unde *Galenus* Commentario sexto in librum sextum de morbis vulgaribus, Enarratione quinta, inquit: Frequentissimus est apud Medicos fomentorum membris dolentibus usus: nam & contenta laxat, repleta euacuat, refrigerata calescit. Refrigeratione autem rariis ad partium dolores tollendos utimur: ut pote, quae exteriori superficiem condenset: & proinde distentiones impediatur, interaque tenefora reddat, & cetera. Nos igitur fomentis anodynus praedictis vaporem exitum non habentem discutientibus, primo occursum pro sedandis doloribus utimur: item quia humorem ita saepe inflatum dissolunt, ut opus compleat, nec sanguinis missione, aut alio remediorum genere uti opus sit. Ut verum remedium hoc non solum tentas (ut neoterici putant) sit dicendum, sed magis curans. Sed id quoties molimur, regulata methodo, & non violenta operamur: quoniam aliquando ita urget dolor, ut ad narcotica improprie anodyna appellata, affectu pro tunc neglecto, recurrere cogamur: vel auersionibus & euacuationibus ante eius admotionem utamur: ut inferius latius docebo. Ceterum fomentis acribus, & potetibus, dissoluendique potentiam habentibus, opus hoc non aggrediemur: quoniam, ut *Galenus* indicat, & experientia ipsa rerum magistra attestatur: ad se multum trahunt: quo fit, post exercitias

ac celebratas vniuersales euacuationes, ipsis **Auicēna** Fen quartā libri primi. Curamus autē debemus, vt ex libro tertiodecimo Methodi **nos Vgonē**, & sibi similes homines è scholis detru dendi, capite 21. docemur. Porro internis in **dere: vt rei medica studiosi in totū solidiorē me-** laboribus secus est, vt colicus affectionibus; pro qu **dicinam: vt pote Galenianā teneant: sed de iis a-** bus domandis, præcipue si à frigido euenerint **liās. Nunc autem ad dubium respondententes di-** Galenus acribus & potentibus illic **vti camus, Auicennam** responsum, cap. 3. à nobis vt oleo in quo incocta sunt semina apij, peti **citato, iam dedisse: sic enim Auicenna citato loco** selini, cymini, etiam ethiopiici dicti, feniculi, **ait, Ceterum, cūm ad locum remotiū materiam** sonis, anisi, libistici, seseli, dauci, & spondu **reuellere intendis, mitiga prius dolorem loci af-** quibus & rutam addit, & lauri baccas, **sefli: sic enim minor fiet tractionis violentia:** feniculum, veluti bitumen & oleum laurinum **cūm dolor ipse trahat. Is enim verbis Auicen-** & alia huiusmodi: vt iam videas mutari **na rationem reddit: quare in reuulsione, stante** rationis materiam pro differentia locorum **ap dolore, ipsum prius sedare debeamus: quia reuul-** etorum, vt per ample docet Galenus libro 2. **sio attrahit materiam, quæ est in fluxu: dolor** Gluconem. Porro, si anodynorum applica **verò eam quoque ad se attrahit: quia attractio** tione dolor non delinit, sed potius magis in **à dolore, calore, proprietate, & vacuo (vt nostri)** buit: tunc ad sanguinis missionem, si modo ca **fit, vnde ex ista varia attractione, maxima ori-** efflagitat, veniendum duximus: quia deflux **tur contrarietas, violentia, alteratio, ac mate-** maior & copiosior ad locum doloris est concili **riarum concitatio, & eò maior, quò dolor potent-** tus. Ceterum locus exposcit, cur in diuersis **tior in attrahendo ad se fuerit: reuulsio verò ge-** bus, dolorem primò sedare debeamus, ration **nerosior in retrahendo. Vnde (vt mea fert opi-** reddamus: pro quo absoluedo dubio, vt **Anio) Auicennæ sententia de ea præcipue intelli-** cennam quoque rectè tenens, audi, Auerisio, **genda venit reuulsione, quæ absque euacuatione** moris ad alia loca cōuersio est: quæ sanè auer **fieri solet, vt cucurbitulis, frictionibus, vinculis,** veluti genus est ad reuulsione & deriuatione **synapismis, & dolorem inferentibus remediis.** vt ex Galeno desumitur libro quinto Meth **Nam in ea, quæ cum vacuatione molitur reuul-** med. capite tertio, & libris eiusdem volumis **sione, tam & si optimum sit primò dolorē seda-** re: vt ex Hippocrate docemur: nō ad eò tamē vt **in illa, quæ absque vacuatione fit, necessariū est,**

quippe reuulsio cum vacatione non solum inquam extra applicatis veluti calfacientibus, ex-
morem fluentem retrahit: sed etiã eum fluxum tenuantibus, & rarefacientibus, vtatur: postea
qui locum obsidet, & dolorem infert, & eò mad cucurbitulam magnam multa flamma igni-
gis quò vacuatio copiosior fuerit. hinc enim tam recurrat: vltimo verò ad stuporem indu-
Galeno, tanquam ex tripode aureo, prodiuentia medicameta, vt libro *Artis curatiue* ad
est, libro primo aphorismorum, Enarratione *Glauconem* legitur. Nam libro 12. *Metth. med.*
In maximis verò doloribus nullum maius in hac à nobis in presenti proposita, Galenus ipse
ni remedium, quàm vsque ad animi defectu disputat, & tractat: quem legere ne pigeat.
nem euacuare. Caterùm, quòd hac eadem

Auicenna mens, deprehēdet ille, qui eius penitē
tenuerit verba capitũ tertij adducti, quæ
habent, & citatis sunt continua. At cum gra-
ter trahitur ad locum, ad quem trahere cupi-
non properes importunè: fortasse enim huius
di vrgens infestatio mouebit materiam, eamque
attenuabit: & non trahetur, imò ad affe-
locum facilius reuocabitur, & cetera. Per qu-
sentētia nostra manifesta euadit, videlicet, qu-
Auicenna intelligendus venit potissimum
reuulsionibus, quæ absque vacatione fieri
lent: tunc enim primò medicus omnibus con-
bus dolorē placare eniti debet: quanquã nõ
eueniat retractionibus solis dolores sedari, vt
cordis pressuris, angustiis, & doloribus affi-
cucurbitula euenit: & hodie in muliere, qu-
pueros prima literarum elementa docet,
git: nec minus in colicis affectibus hæc
quoq; seruamus. Quanquã Galenus pro eis
curandis, primò anodynis tam intus affi-

Curatio tertiadecima, in qua agitur
de febre cõtinaua ex repletiõe oborta

Iacobus sororius Vincentij à Chio, mi-
litis Lauretani, vir quadraginta septem
pinguis, carnosus, tempera-
& post multa comesta &
in febrem continuam incidit: ca-
locum facilius reuocabitur, & cetera. Per qu-
& ip-
sentētia nostra manifesta euadit, videlicet, qu-
Huic occurrens ego, illicò vomitorium
pharmacum obtuli, quod nihil vomuit,
qua de re minoras hoc pharmacũ illi pro-
pinavi. R. Syrupi rosacei solutiui, vncias
drach. tres, diapheniconis drach. vnam, &
alterius mediam, decoctionis sene vnc.
quatuor: misce, fiat potus, quo sanè alius
optimè respondit: sed inde febris incre-
buit: nullo alio grauante symptomate.
Nã hic parũ sitiebat, & noctu dormiebat:

tertio verò die lotium non admodum
brum apparuit, sed substantia medic
erat, & in eo nescio quid nubeculæ p
bat: affigebat nanq; tunc febres homi
acriter, & vires constabat: qua de re de
nerata per clysterem aluo, sanguinem
libram integram emittere iussi. Qui sa
sanguis in totum putrefactus apparuit,
cuius extractione perinde æger, vt ant
habuit: proinde vesperi ex eodẽ venç
nere, iterũ sanguinem fluere in duas p
misimus puluiculas: in prima quarũ s
guis infectus quoq; apparuit: sed secu
dæ peluiculæ sanguis corruptione om
moda vacabat. Vnde iudicio habito, p
fagiui hunc breui ad sanitatẽ rediturũ
quarto die febris eodẽ modo erat, & c
tera illi annexa: ceterũ in lotio pend
nubecula maior conspiciebatur: vnde
no animo vxorem & assistentes esse iu
Quinto, peius habuit, & nocte antea:
dormierat, pulsus tamen fluctuosi, vnd
siq; inter currentes, quandam præ fe
rentes vehementiã erant. Sed ecce, in
ne quinti, sudor copiosissimus, vniuersũ
eius irrigans corpus, superuenit, que
tres vel quatuor horas tulit: post quas
teriã in genere quietis rariores erant,
genere verò motus tardiores, & demũ

genere rhythmici, pulsus si nõ eurythmus,
hoc est consonus, saltem pararhythmus,
id est, medio ceter consonantiã accedẽs,
dicendus erat: exterius tamen carnes be
ne calebant. Sexto febris parua erat, sed
vesperi nulla, Septimo bene habuit: octa
uo, pharmacum ebibit hoc. R. Rhabar
bary optimi bene contriti drachm. vnam,
& alterius mediam, in aquæ cndiuia vñ
ciis quinque per noctem macera, dein in
aurora exprime optimè: cui diluto adde,
mannæ electæ vñcias duas, Electuarij le
nitiui, dicti diasene lenitiui drach. sex,
electuarij de dactylis, drach. duas: misce,
fiat haustus vnus. Quem in aurora bibat,
& sub eum dormiat: quo alius optimè re
spondit: & tunc pulli gallinacci gustauit
carnes, & vinũ optimè dilutũ ebibit: quũ
tamen antea sola panatella, & prisana, &
aqua decoctionis hordei per se sola, aut
saccharo, aut iulepo, aut vino granatorũ
mista ageret, nono à leuante iniecto cly
steri, & postea saccharo rosaceo gustato,
rectè habuit, decimo, tauricè valebat.

SCHOLIA.

*Huic ægroto pendens nebula in vrina, quar
to die apparuit. salutis (vt omnes nostis) signum
euidens: ceterũ quinto sequenti die, peius ha
bere visus est: pulsus tamẽ vndosi, & intercur
rentes*

rentes, crissim futuram præ se ferentes, erant
 eo magis, quia icliuum vehementiam vndosus
 pulsus comitabantur, iudicium valida & pole
 tis facultatis: vnde Galenus lib. 2. de causis pu
 suum, capite octavo, prope finem, inquit, Ne
 validam facultatem habet vndosus pulsus, qui
 pè magnas sic partes arteriarum poterit ath
 lore. Hactenus Galenus, què tu intellige de v
 doso pulsu eueniente ab humorum multitudi
 cum quandòq; euenire soleat, à mollitie arteri
 rum ob nimiam humiditatem emollitarum
 quod Galenus ipse fatetur lib. 2. de præfagit
 ne ex pulsibus, capite nono: in quo & de vndo
 & vermiculante agit pulsus, ita inquit: *Al*
 ad superiora genus est inequalitatis in vno pu
 su, quod non raro animadvertitur, nec in pau
 affectibus: imò præter cætera frequenter, atq
 in multis, inuenitur hoc, tum, cum arteria p
 pinquior pars principio prius mouetur: in q
 genere vndosus, atque vermiculans pulsus sen
 quos mollis arteria, & facultas non valida con
 stituunt. Ac vermiculans non modò non val
 dosus interdum hoc ipsum duntaxat, signifi
 non firmam esse: non statim tamen infirmam
 interdum etiam mediocriter firmam, cum præf
 tim decretorium sudorem promittit: in humi
 enim inuenitur, & pituitosis morbis: cum ip
 solida corpora, nimia humiditate imbuta, em
 ita sint. Id quod potissimum accidit in morbis
 ethargicis, & febribus quotidianis, illisq; etiam,
 quas palustres, & typhodes appellant: iam
 etiam tarditatem, & raritatem, magnitudi
 nemq; pulsus in ijs omnibus acquirunt: qui si præ
 terea altitudinem, & vehementiam nactus sit,
 decretorium sudorem significabit: magis hic spe
 randus est, si plures vehementes, & alti appa
 reant, quàm contrarij. Qui si equaliter appa
 reat, salubrem simul & breui sudorem promit
 tunt: maximè si indicia appareant concoctionis
 morbi. Hæc Galenus, in quibus hæc (vt noscitis)
 traduntur, primò quòd vndosus, & vermiculans
 pulsus sub genere inequalitatis in vno pulsus, &
 non in acervo continentur: de quo genere quum
 dabitur occasio, multa, & præclara dicturi su
 mus. Secundo traditur à Galeno, quòd pulsus ij,
 vndosus scilicet & vermiculans, eueniunt à molli
 arteria, & facultate non valida: sed hic deest, ter
 tium ab eo dictum lib. 2. de causis pulsuum, cap. 8.
 à quo quoq; vndosus pulsus euenire solet, scilicet
 humorum copia, ita enim ille. Cause sunt illorum
 generationis, facultatis imbecillitas, vel copia hu
 morum, vel summa instrumentorum mollitudo.
 In quo capite, (vt obiter hoc scitu dignum tra
 dam) Galenus contra Erasistratum agens, pro
 firmo tenet omnes arteriarum partes, eodem di
 stendi tempore: adeò vt cordi viciniores non pri
 mò moueantur, quàm ob eo distantes. Tertio tra
 ditur

ditur à Galeno, vermiculantem pulsum semibie pulsus, si in extremam incidat debilitatem, arguere facultatis imbecillitatem, vndosam paruitatem, & frequentiam, iam tunc non verpotius vehementiam, & eò magis si in eo alimiculans, sed potius formicans appellabitur: in do, & vehementia fuerint. Tunc enim decretoquem sepe labuntur ij, qui iam propè ad obisudoris indicium est: & eò certius si concoctum veniunt.

signa præcesserunt: ut in hoc nostro egrotante nisse percipiis. Qui si quinto die malè habere debatur, & in symptomata desenerit: ea omnia tura crisi tribuenda esse, ex Hippocrate distis, libro Aphorismorum, cum dicat, quibus sit sit, ijs mox antea difficilis est. Prudens igitur & exercitatus, ac generosus sit medicus oportet, ut similia adipiscatur, teneat, & non turbenimmo futuros euentus tanquàm presentes habebat, & de eisdem præsagium verum, tanquàm bar, varijs vlceribus à morbo gallico conrebus evidentiissimè, ferat. Quæ omnia facilitate tractis, scatebat: à quibus optimo, sed subconsequetur, si modò pulsum omnes numeri tili constituto victus ordine, & ebibito & differentias varias memoria tenuerit. ProGuayaci decocto ad quadraginta dies: de ne sic ab vndoso, & vermiculante discedam ac postea à ceratis cruribus, & brachijs, pulsu, scias velim, quod vndosus pulsus ab vndex mercurio impositis: & postea iterum rû similitudine dicitur: vermicularis verò à repetito guayaci decocto, sanus euasemibus præcipuè reptilibus. Qui cum mouentur. Vno tantum vlcere, in alta palati vndarum quoque modo mouentur, debilius parte, permanente, quod nullis medicamentis cicatricem duxit: immo ibi perpetuum foramen relictum est: ob quod, vir hic in totum vsum linguæ, & vocis amiserat. Quo tamen modo tanto malo occurrerimus, & vir cōmodo loquebatur: attendite: mirum nanque artificium hoc excogito:

Curatio decimaquarta, in qua agitur, de miro quodam artificio ad recuperandam vocem, in totum amissam, propter vlcus palato innatum.

GRæcus nobilis, & qui à Græcis imperatoribus originem trahere se iactabat, varijs vlceribus à morbo gallico contractis, scatebat: à quibus optimo, sed subconsequetur, si modò pulsum omnes numeri tili constituto victus ordine, & ebibito & differentias varias memoria tenuerit. ProGuayaci decocto ad quadraginta dies: de ne sic ab vndoso, & vermiculante discedam ac postea à ceratis cruribus, & brachijs, pulsu, scias velim, quod vndosus pulsus ab vndex mercurio impositis: & postea iterum rû similitudine dicitur: vermicularis verò à repetito guayaci decocto, sanus euasemibus præcipuè reptilibus. Qui cum mouentur. Vno tantum vlcere, in alta palati vndarum quoque modo mouentur, debilius parte, permanente, quod nullis medicamentis cicatricem duxit: immo ibi perpetuum foramen relictum est: ob quod, vir hic in totum vsum linguæ, & vocis amiserat. Quo tamen modo tanto malo occurrerimus, & vir cōmodo loquebatur: attendite: mirum nanque artificium hoc excogito:

gito: quo ita rectè & concinnè postea
 quebatur, ac si nihil mali vnquã haberet.
 habet autem artificium sic. Ex auro capi-
 tum clauum per aurificem parari iubeo: cuius
 caput erat rotundum latum, vt vniuersis
 foraminis circumferentiã contere-
 ret: spicis verò parua admodum, & rotunda
 cuius medio auricula, lentis modo, pre-
 minebat: in hac igitur clauus cuspidem
 spica, spongiola adaptabatur, quam sic
 intra foramen ægrotus mittebat: quæ
 in medietate tumida, inibi fixa manebat:
 de ita eleganter loquebatur, ac si nihil
 mali haberet. Dein verò singulis diebus,
 vespere scilicet, & mane, instrumentum
 ponebat, & spongiolam lauabat, & digito
 comprimebat, & iterum instrumentum re-
 ponebat, & intromittebat: quo ita concin-
 ne & eleganter loquebatur, ac si nihil
 mali vnquam haberet: eo enim deposito,
 vniuersum in torum deficiebat, quæ (eodem
 intro) recuperabatur. Merito igitur inter
 vocis necessaria palatum numeratur: ex
 hinc namque instrumento, arti medicæ, gloria
 non vulgaris, ascita est: quo & nunc de
 hac Ragusij commentaremur, simile opus
 conficimus in Samuele Erquio iuu-
 re Hebræo. Cæterum, clauus, vt ex auro,
 ex argento, vel stagno parari poterit.

*Curatio decimaquinta, in qua agi-
 tur, de duobus similem faciem ha-
 bentibus, simulque eodem morbo
 ægrotantibus.*

QUUM ad cœnobium prædicatorum
 visum ægrotantes, de more, accede-
 rem: hominem monachum Racanatensem,
 annos natum triginta, pleuritide affectum
 cõperio: qui, cum omnia necessaria con-
 scienda (vt decebat) iussissem: ad alterum
 in eodem cœnobio visum diuerti, ætate,
 temperatura, & physionomia, primo si-
 milem: qui & eodem die, eodem morbo
 affligi cœpit. Ambobus igitur curatio si-
 milis peracta fuit, & victus similis præ-
 scriptus, & demum symptomata omnia
 paria erant: & vno eodem die ambo sa-
 nati sunt: erant verò diuersi patria, &
 moribus.

SCHOLIA.

*Dum hac commentarer, veniebat mihi in
 mentem illorum Virgilij carminum.*

*Glautia Laride Thyrbærg: simillima proles,
 Indiscreta suis, gratusque parentibus error.
 Sed Plinius, & Valerius Maximus, multa
 de hoc similitudinis genere, memoria prodiderunt.*

Quod verò magis me in admirationem traxit duo fratres Hebræi suere, Hamisij nomine septimestres, & eodem partu ambo editi: ita inter se similes erant, vt ipse familiariter etiam illis vsus, alterum ab altero, nunquam scernere poterim.

Cyratio decima sexta, de febre conuulsu affligente.

Brandanus nepos meus, nigelli coloris, iuuenis, annos natus viginti, spurciora biliosus, exustus, vt omnes ferè Hispani sumus. Quum primùm Italiam venisset, vt philosophiæ & arti medendi operam nauaret in febrem continuam incidit: huic (eo efflagitante) nam doctus & medicus est, ter secta vena brachij fuit: & sanguis ad libras duas extractus. Næstrigentibus pulueribus admistis applicatis & syrupos refrigerantes ex succo aceræ bibebat, demùm; quinto die ægrotans rudialis in copiosissimum sudorem, vniuersum eius corpus irrigantem incidit: à quo sanus euasit. Nec pharmaco alij medicamentis opus habuit: vniuersa autem quinque illis diebus, subtili ratione fuit: prout talibus conuenit febribus. Nam potus, tamarindorum decoctus illi erat.

Cyratio decima septima, de quodam, qui balanum ob præputij stricturam, nudare non poterat, qui morbus Græcis κίμωνις dicitur.

Aloysius Beneuentus, iuuenis Florentinus, glandem præputio per partem frænum dictum, ita hærentem habebat: vt ipsam glandem nudare non posset. Ipse igitur ab eo consultus, illi cō. chirurgum accersiri iubeo: qui meis mandatis, eam partem per quam præputium glandi hærebat, & frænum Romanis appellari dixi, vniuersa cum parte decliuiori præputij scalpello acuto præscidit. Breuiter igitur, oui albumine constringentibus pulueribus admistis applicato: & tempore sequenti, pauculo vnguento digestiuo simplici, admoto: & albo camphorato superposito: intra octo dies, omnino sanatus est. Dicitur autem morbus hic Celsus, ex Græcorum nomine, κίμωνις, libro septimo, capite vigesimo quinto. Æginetæ verò, phymi nomine appellatur: qui & mulieribus in vteri ceruice contingere solet, tunc autem obstruatio seu coarctatio quædam est, in ore aut vteri ceruice: de qua cū dabitur

occafio agemus. Cæterùm, huic morbo, contrarius alius est, Græcis περιπνευμαστος, & est, vbi glans ita est detecta, non possit amplius tegi.

Curatio decima octaua, de intesticichoreæ, endiuia, acetosæ lupulorum, rû dolore, ab humore calido oborana vnciam vnam: Misce, fac syrupum,

Pædicti iuuenis socius, qui sit apud Aloisium pixonium Florentin mercatorem agebat, ætate viginti duorum annorum, dolore intestinorum affictabatur. Huic facies hilaris erat, temperatura sanguinea, iecur calidum, quem accedens, clysterem ex infuso vocat) communi, iniici iubeo: quo bilis mera eiecit, in aurora verò, dolores nebant non continui tamen, sed idempungentes, quodam per vniuersum corpus, extraneo calore. Quibus omnibus perpensis, iudico: à iecore ad intestinamorem biliosum aliquem delabi, à pungentes dolores ij ortum trahebant tunc verò haustum hunc ebiberet

R. Syrupi rosati solutiui, vncias tres, ac endiuia vncias quatuor: Misce, fiat haustus vnus, quem ieiuno stomacho bibes quo aliquantulum egestit, & sequente nocte, absque dolore quieuit: cæterum tunc iecur & renum regio ex santaliti

nguento rosaceo misto illinebantur, & egrotus ipse syrupum hunc bibebat.

R. Syrupi de endiuia, lupulorum, chioræ, ana vnciam mediam, aquarum chioræ, endiuia, acetosæ lupulorum, ana vnciam vnam: Misce, fac syrupum, & bibat, ac ter iteret, optimo habito vitus ordine. Tunc verò iecoraria vena in brachij curuatura secta fuit, & sanguis ad sex vncias emissus: vnde ita rectè valere dixit, vt non opus fuerit alijs vt medicamentis. Ad nonnullos tamè sequentes dies saccharo rosaceo, ieiuno stomacho, vsus est, quo vniuersa clausa fuit cura: cæterum huic cibus tenuis erat ad frigidum declinans, potus verò, communi aqua, vino granatorum acetosorû, mista

Curatio decimanona, in qua agitur de tertiana duplici in simplicem versa, & breui sanata.

Eduardus Gomez Lusitanus, vir grauis, doctus, & Poëta non vulgaris, vt qui Petrarchæ numeros hēdecasyllabos, & cantiunculas Hetrusca lingua scriptas feliciter in linguam Hispanicam vertat, ita cordatè, appositè, & suis numeris consonè, vt omnib⁹ admirationi sit. Hicanno

ætatis suæ 45. ex Venetijs vbi varia, & apponi iussi: nam sanguinis missionem
 gentia mercium negotia exercet, An per venæ sectionem in brachio non ad-
 nam venit, vbi ab amicis (vt fieri solet, misit. Post sextum vero paroxysmum,
 opipara & lauta conuiuia inuitatus, in multa & copiosa apparente in vna con-
 plicem tertianam lapsus est. Cæterum, coctione hoc ebibit pharmacum: quo
 secundo elapso ægritudinis paroxysmum sanitatem adeptus est. Recip. Mannæ
 uncias tres syrupi rosati solutiui, tunc electæ uncias duas, rhabarbari optimi
 aquæ Endiuæ dilutas ebibit: quibus drachmam vnam, Electuarij lenitiui, vn-
 uis optimè respōdit, & humor excerni- ciam mediam, aqua endiuæ excipiantur:
 dus excretus fuit: adeò vt paroxysmus & fiat haustus vnus, super quem dormiat
 die venturus, non venerit: & sic ex du- horam vnam vel alteram: quo ita multa
 ci tertiana simplex facta est, nec multo biliosissima & peccantia excreuit vt inde
 ab exquisita distans. In qua paroxysmum sanus euaserit. Huic porò, requies die,
 singulis inuasionibus singulas tres ho- pro victu pullus gallinaceus lactuca in-
 anteponebatur: adeò vt ad horam vt coctus erat: die verò paroxysmi, aut pa-
 cœperit desierit: vt consonum sit dietæ natella, aut lactuca oxaleo cocta, mica
 humorem hunc, circulum suo motu p- salis adiecta, vel potius per se cruda, pau-
 fectum & integrum confecisse, termi- culo aceto, intincta, & recentes amygdæ
 batur autem paroxysmus sudore copio- læ à putaminibus extracta & dealbata,
 sissimo: ad duas & plures horas. Nam ac aqua frigida immersa, & cerasa acida
 cum primùm ad statum paroxysmi feb- saccharo concinnata. Potus verò in vni-
 veniret, multam gelidam ad satietatem uerso morbi tempore, aqua fontana per
 vsque bibebat: qua & sudor copiosior se fuit, aut iulebo mista: fuere autem pa-
 liciebatur, & febris expers tunc ma- roxysmi simplicis huius tertianæ septem,
 bat. Cæterum, hic Syrupos de Endiu duobus prioribus non numeratis.
 & acetosa, eisdem aquis stillantitij, Curatio vigesima, in qua agitur, de
 decocto optimè dilutos bibebat: febrilis consequentibus charadas,
 elapso quarto paroxysmo, ani venis H. id est, strumas, scrofulas vulgares
 morrhoidalibus dictis, duas hyrudi-

dicunt, quæ agrotum interficiunt

runt.

Filius Barboſij illius, quem ſcivite in Kakexiam lapſus puer hic eſt: cum ſa-
 immaniter Turcæ apud Theſſaliâ & oculorum palpebris tumefcentia,
 terfecerunt, puer annos natus quatuordecim, temperatura ſanguineus, præ-
 leſcente humiditate caliditatem, ian- & pedum edematis, hoc eſt, laxis tumo-
 cheradas in collo patiebatur, non ad- ribus. Cæterum, huic medicati ſumus
 dum tamen eradicatorum difficiles: quia- prout morbus poſtulabat: & indies ſym-
 pernã corporis partem occupabant, cui ſi ſtrumæ dum vires conſtarent, ex-
 tum. Cæterum, quum puer hic nihil tractæ fuiſſent: proculdubio, puer hic
 leret, nec mali aliquid à chæradibus viueret, vt alijs eueniſſe vidimus.

Curratio vigesima prima, in qua agitur de dentium dolore, & optimo contra eum remedio.

Mulier iuuenis Senenſis, & quæ (vt deprehendi) morbo gallico olim infecta fuerat, dentium dolore torquebatur, quos & tremulos habebat: poſt vapore interſicientes dico, proinde curia (vt illa dixit) exercita medicamenta, ad eam accedens, eius vniuerſum corpus per catapotia à fumo terræ, purgari iuſſi: ac poſtea hoc diluto dētes collui, & optime habere dixit. Recip. ſandarachæ Arabum optime puluerizatæ, vnciam vnam, acetii acerrimi, vini rubri non dulcis, ana libram mediam: miſce, & ad ignem fiat

ebullitio sufficiens: hoc enim medicamento calico, os colluebat, ter & quatuor die, quod sibi multum opis attulisset: & multò magis, quam si decoctio: rano ex ligni guayaci ferbe, rosis, mullis, mastiche: balauftijs, & varijs iufcemoci, vsa fuisset.

Curatio vigesima secunda, de Curatio morbi Gallici, per inunctiones vnguento ex Mercurio confectis simulq; docetur quomodo enim del et sputum ad os euenire scitum.

L Apicida, Iuuenis robustus & fortis morbo gallico infectus erat: nam vniuersam eius faciem, pustulæ variæ dabant: veluti aliquas alias corporis partes: sed præcipuè inferiores, nihil lebat: nec mali aliud quicquam habebat præter pustularum fœditatem. Cæterum hic ab epotis syrupis, & repurgato corpore, ac optima constitutavit ratione ex vnguento mercuriali, sæpè à nobis repetito ijs in Centurijs, octies inunctus fuit: & sanitatem obtinuit. Verùm, ut morbi fœditatem & vlcera effugeret, quod mihi compertum esset humores in morbo

esse, catapotia ei propinaui: id autem post secundam, vel tertiam inunctionem face: e soleo. Nam, eo tempore humores rebelles, & qui vix medicamentis purgatorijs obediunt: commoti, & ad expulsionem acti: à catapotijs propitijs, humores peccantes respicientibus, facillimè foras per inferiora traduntur, purgantur ve. Quo fit, ut superiores partes immunes, & liberæ maneant: nec ita infici soleant: ut per consuetas, similisque inunctiones contingit: cum ægri, sic ore infecti, vlcera in eo patiuntur: & multa, & varia, ad multos dies expuunt: non loquuntur: vix liquida deglutire possunt: dentes tremulos habent: qui postea nigerrimi euadunt: vnde oris, siue habitus factor certus pullulat. Quæ omnia, vel eorum magna pars, catapotijs, vel pharmaco (ut dixi) præuisu, opportuno tempore exhibitio, interceptiuntur: ut sæpè experientia compertum habemus. Simili modo, Luna ad oppositionem veniente, morbos rebelles: & quibus humores eradicatu difficiles insunt, curamus: eo namq; tempore humores natura sua pharmacis resistentes, Lunæ caliditate subleuantur: rarefiunt: & expulsionem parati pharmacis obediunt: ac sic facillimè purgantur, & à medic

medicamentis purgatorijs vincuntur: *parte digladientur. Nouiſtis autem alios opina-*
olim Romæ, non ſine artis medicæ gloriæ argentum viuum (Mercurium vocant) cali-
ria, varijs alijs rationibus, & experime dum eſſe, alios verò frigidum. Nos igitur dica-
tis, probauimus. Sic autem æger hic, tuis, argentum viuum frigidum, ſiccumq; eſſe:
quo fermo nobis eſt, à catapotijs eod in quo partes ſubtiles, & acutæ, ſed frigide: vt
bito tempore deglutitis, multa egeſſit: in vento boreali, reperiuntur: quibus meditan-
parùm per ſputū purgauit: & intra qui tibus, rarefacit, ſubtiliat, & penetrat, ac humo-
decim dies, penitus ſanatus eſt: vltimò res in altum aſcendere facit: demùm ipſis, omnes
men, ob vnguenti ſorditiem derelictaſ ſuas complet operationes. Harum partium ſub-
aqua marina calida ſe totū lauauit. Hiliſium, acutiem, & acridinem iguorantes me-
codem modo ſanus factus eſt Leonidici nonnulli, argentum viuum humidum pu-
duſ Dolarius: ſed hic, ob tumorem inq; tres faciens deſcribunt, nulla fulciti ratione eui-
nu habitum, claudicabat: at huius videnti: quum ſi alchimicam artem tenerent, &
guayaci decoctum magis ebibere volu mercurium condensatum viderent, vel inuiti id
quàm vnguento illini: veluti & Fran frigidum & ſiccum eſſe faterentur. Ineſt igitur
ſcus, qui arcas parat: ſed hic brachia, ſi mercurio, vinacitas, motus facilitas, penetratio,
pulas, & crura dolebat: & alij duo hui acuties, & humorum ſubtiliatio: non ob calidita
ſodales: nam & ijs duo vicini tunc mi tem, ſed ob acutas partes, illi hærentes: quas fri-
habebant. Quorum alter, quum ſegnigidas ſiccasq; ſimiles illis, quas frigidus boreas
ambulare, à deglutitis catapotijs, op poſſidet, diximus: cætera verò de Mercurio, in
mè valuit: alter verò, cum caput dolen noſtro legito Dioſcoride.

& ſanguifugas ano tres admoueret: *Curatio vigeſimatertia, in qua agi-*
 oximel, ad nonnullos dies ebiberet: *tur de febris continuis.*
 poſteà per catapotia purgatus eſſet, ret
 habuit.

SCHOLIA.

Placuit hoc loco, argenti vini, vnguenti
 adornanti, temperaturam veram deſcribe
 nè deinceps in ſcholiſ iuuenes pro vna, vel ali

Myra, iuuenis vidua, & quæ
 aſthmate per interualla corripit ſo-
 let: quum febris continuis corripere-
 tur, ad cæſt accerſitus, eius iecur calidum
 admodum, & renes calidos deprehendi.

Huic

Huic symptomata grauia admodū meliūs habuit. Tūc verò sequētibus die- & similia ijs, quæ viduis iuuenibus eous cucurbitæ femoribus sunt applicitæ: nire solent. Erant nanq; huic pulsus, in quibus, & frictiones vniuersa crura per- tensi, rari, & inæquales, vrina verò: urrentes, siebant. Nam & renes, & iecur mentorum modo crassa, turbulenta, unguento rosáceo, & fantalino inunge- ruborem vergens: in qua & nescio quæ. Quibus omnibus, intra quatuor- pinguitudinis cūspiciebatur. Pro hac decem dies, sanitatem obtinuit: nè tamen tur liberanda muliere ab ijs pessimis morbos similes incideret, consului: vt fectionibus, optimo constituto victu, tuberet: ab humore nanq; intra vterum dine, ex saphena primò sanguinem emittato, morbus originem traxerat.

ti iubebam: Cæterum, vena illa pedis saphena dicta, quum penitus lateret: nec tifici, vt feriretur, se exponeret: ex iecoria brachij sanguinem emisimus. Post

Curatio vigesimaquarta, in qua agitur de febris continuo affligentibus.

verò elapsis tribus diebus: in quibus Anrupos refrigerantes, & aperientes bauerpiensis, vir annos natus triginta- bat, ad eam venam feriendam, qua quinq;, capillitio ruffus, cum in æde diui genu posita est, & poplitis appellat, de- nimus: ex qua sanguis abundè effusus: in febrem continuā lapsus meliūs habere videbatur: & re vera, st: quam comitabatur tussis, capitis do- die, sexto scilicet, febris ita remissa erat, & scapularum grauedo. Huic quum eam non febrire, quis diceret. Per in- ualla tamen vterina symptomata eā aff- gebant: ob quæ, nonnulli pessi ex her- mercuriali cōcinnari, veluti alia m- chyta non admodum calida, vterio sub- ta sunt. Cæterum octauo ab epoto ph- mæco, quo multa egressit, etiam tormen- tametis sæpè clysterijs aluus respōde-

Oannitius Teuthona, mercator An- ruerpiensis, vir annos natus triginta- quinq;, capillitio ruffus, cum in æde diui yriaci pernoctaret: in febrem continuā lapsus: in febrem continuā lapsus st: quam comitabatur tussis, capitis do- & scapularum grauedo. Huic quum minorans pharmacum primò propina- uisset, & sanguis ex vena brachij abun- de extractus, breui sanitatem obtinuit. Veluti vxor Francisci à Frāzinis, & illius foror, & Ioannes Telinus Florentinus, multi alij, sed tunc filij duo vidua: Læ- sia: febriebant, & multos habebant ver- nes: qui (vt cæteri) sani effecti sunt.

Curatio vigesimaquinta, de mungi faciebamur, nonnūquam verò to-
gallico, narium interiorem p *tem occupante.*
undæ lineæ, apostolico vnguento illini-
 æ, intromittebātur, aliquando verò alia
 emedia varia, vt plumbeū vnguentum,

Luius à Bertinoro iuuenis viginti quibus vlcera cicatricem duxerunt, & a-
tus annos, cū iandiu morbo grotus ipse non amplius concretam sa-
co laboraret, ex quo tubercula vniem illā per nares emittebat, ac sic cū
cruribus, & frontis alta parte, & brachio rectè valeret, ad eius fratres volauit: qui
contraxerat, intra nares vlcera habet omæ agebant. Eodem ferè artificio sa-
Ex quibus, singulis diebus multa pituitatus est Nicolaus Grimaldus Chius, iu-
sa, torundarum modo, per ipsas nares nobilis: sed hic extra nares rubo-
concreta emittebat. Cæterum, hinc em quoq; patiebatur: & vice rubi vitico-
patria, cū ad me veniret: vt ipsum, i, asperæ dictæ simlacis decoctū guayaci
to malo liberarem, in medio itinere ad quadraginta dies ebibit. Cæterum, a-
equo cecidit, & brachium per tres suos non paucos nouimus, qui cū vlce-
partes. Cæterum, hunc vt, à morbo gra intra nares haberēt, ni ossicula primò
co liberarem, eius fractum brachio eis dempsissemus, nunquam ad sani-
(vt par est) sanare primò operæ preceperat peruenissent.
erat: qui vbi ab eo rectè valuit: & si

Curatio vigesima sexta, in qua agi-
tur de febre liliofa continua.

NAaman sacerdos, qui ex Græcia Au-
conā reuersus est: vt ingentia mer-
cosi, confugimus: quod ad plures cium negotia tractaret, iuuenis biliosus
ebibit, & rectè valere dicebat: huius exustus, si quis alter, natus annos vigin-
que radice decoctum intra nares syti quinque, in febrem continuam bilio-
ne immittebatur. Quo vlcera lauabatam incidit: caput grauissimè dolebat,
abstergebantur, & purgabantur: eitar & oris amarorem ingentem sentiebat,
quandoq; colaticium mel rosaceum: & circa scapulas dolorem patiebatur. Ad

hūc igitur accitus ipse, illico vespere oblata malē se habebat, nam eius vī-
sterem iniiciendū curavi, & in aurotus, cucurbita agresta parata erat, aut pī
norās hoc pharmacū ebibit: quod hanc optimē cōcinnata, absq; tamen fac-
R. Syrupi rosati solutiui, vncias tres haro: aut leuior panarella, agresta succo
stuarij lenitiui drach. sex, aqua endarara, à rebus nanq; dulcibus in victu &
excipiatur, trium vnciarū mensura, & otu, tanquā ab igne, etiā meis monitis,
potus: quem ieiuno stomacho bibat, bñstinebat: quæ facillimē in bilē illi ver-
postquā multa egressit, ita multa bilē bātur. Quā de re, syrupū quē ter tātūm
citrina, & vitellos ouorū referētia, pēpetiui, ita parabamus. R. Syrupi de a-
terualla, euomuit, vt mīū fuerit. Gresta succo, vnc. vnam, aquarū acetosa,
simus autē (vt ego reor) error fuisse, indiua, lactuca, portulaca, ana vnciam
mō huic sanguis per venę sectionem nam: misce. Ceterū aqua hui c, quā pō
meretur: quā minorans hoc pharmus vice habebat, ex acetosa distillatitia e-
propinaretur (vt prima quoq; dixi at: cui nō rarō vinū malorū granatorum
tura) sequenti verō die, melius habet cetosorum miscebat: vel horū vice, de-
Ceterū, vrina cum crassitudine recto tamarindorum utebatur, quo mul-
cabat, & pulsus magnus erat: excēdūm in potu oblectari, non rarō inculca-
autē lōgitudine, latitudine, & altitudat, veluti aceto diluto, porrō iulebo, &
profunditate dicta: ad hęc, capitis acchareis, ac rebus dulcibus omnino ab-
non admodū intensus eum affliginebat. At, post sectam venam, & extra-
Qua de re, p̄missio leui clysteri, ex tūm sanguinem, renes: ex refrigerante
raria sanguinis vnc. sex, duabus in p̄baleni vnguento fouebantur, superposi-
culis fluere iussi. Ex quibus, sanguis o linteo, imbutō aceto rosaceo, & aqua
mus corruptione affectus erat, seculosa facea simul mistis: nec minus iecur vn-
verō absq; vlla aquositate serosa, rubiueno santalino, & rosaceo simul refri-
bat: vnde eodē die, melius habere terabatur. Ceterū, hic (vt audistis)
& re vera, tunc febris minus erat intabsque dulcibus curatus est, & intra pau-
sed tunc sudore superueniente ex toto os dies repetito leuiori pharmaco, fa-
ber hic euasit. Scire tamē decet, quōnatus est.

*Curatio vigesima septima, in quam vnam, electuarij lenitiui vnciam
gitur de muliere utero gerente
tri continua laborante.*

Mulier Vrbinas, quadragenaria. Ceterum pharmacum hoc (vt per-
busta, vterum ferebat: quæ cum ^{cupitis}) sic concessimus: quia mulier hæc
secundum mensem conceptionis ^{phagna}, corpulenta, & potens est: quo o-
nirer, in febrem continuam lapsa ^{est} timè & absque anxietate, vel ventricu-
afflictabatur, & multum conquereb-
& ad renes multum quoque dolebat. Quibus ^{erò} singulis ex octo diebus sequentibus,
bus perpensis, illicò post glandè ^{ex}trulum vnum diarhodonis abbatis icu-
le paratam, intromissam: & scibus ^{et} stomacho, comedebat: & tandem opti-
tis: vena communis brachij dextri, ^{hè} valuit. Scire tamè decet, postea quàm
fuit, & sanguis ad vncias sex extracte ^{febris} desiit cõtinuò eam affligere, nun-
qua sanguinis missione, melius ^{hæc} mulieri huic abnegatam pulli car-
adeò vt ex continua, tertiana noctem ^{fuisse}, & vinum pauciter humidum quod
simplex facta fuerit: tuc syruporù ^{vig.} eutona mulieri huic præstites, multum
quatuor simul conditis cordialibus, ^{audabat}. Proximùm erit hic narrare cu-
seruis dictis, singulis dieb⁹, in aurora ^{ationem} vxoris propolæ: quæ cum præ-
stabat: & secundum hæc, aquam endiu-
vncias tres bibebat: & renù regio ^{effligente} correpta fuit: quæ caput graui-
leni refrigerente vnguento ^{fouebatur} dolebat, & multum sudabat: cui illicò
vitis folia superponebãtur. Ceterum ^{externã} brachij venam aperiendã curavi,
psis nonnullis diebus, in quibus ^{vik} sanguinis vncias septem fluere: vnde
semper morbus, apparente ^{febris}, cum capitis dolore repente cessa-
aliquantula concoctione, ^{pharmant}. Ad duos tamen sequentes dies, circa
hoc illi concessi. R. Mannæ electæ, ^{entriculum}, & præcordia, erosiones &
cias duas, rhabarbari optimi pisti, ^{dangustias} persequiebat: sed fomento ex

rosis, camemilla, mētha, & similibus. Vuenis orientalis mercator, annos na-
fecto, & philtro excepto, & applicito, tus vigintiocto, temperatura biliosus
nino sanata est. Sed & mulier vtero gustus, in choleram morbum febrī cum
quinto mense, vxor cuiusdā Mediolantina incidit. Nam infra, suprāque
sis claudicātis, ophtalmia graui, vtroq; oculum materiarū emittebat: & adeo vio-
culo corripiebat: cui cephalica enter: vt ad tertium diem intestina infra
vena, brachij exterior dicta secta forambilicum intumuerint: vt mihi tunc nō
sanguis copiosē extractus, & breui mifficile fuerit asserere, egrotum hunc co-
habuit: adeo vt paucis postea adhibita affectione phlegmonosa laborare,
picis medicamētis ex integro sanata ē: nāq; illa inflauione, tumescētiā ve-
rit. Nouistis autem cephalicā venā, non parūm dolebat, & continuo febrie-
rius pręgnātibus, pręscindi, tum quā. Demūm postquā vētris tumor ille ap-
ita cum vtero cōmunionem habeat: aruit, & febris, & ciborū fastidium perse-
etiā quia sub se nec arteriā, nec nerterarent fluxus tam superior quā in infe-
teneat: subsistit autem basilicę, & alior desit. Tūc in dubiū vertebatur infla-
nis, primò arteria. Dein verò neruo: & ea ventris tumescētia, illicō ne
docuit Galen^o lib. 2. de Locis affectis: um vomitu & fluxu vētris cęperit, an po-
2. & experientia rei, ita esse indicat: teā ob morbi violentiā, & dolorē inten-
quoq; Pandulfini militis Lauretani, um superuenerit, cui quæsito medici, qui
vtero gereret, ni prioribus gestar, primò adfuerāt, omnino nescire, respōde
mensibus, illi multum sanguinis ex-unt. Multum nāq; ad curationem (vt tu
in brachij curuatura, extraheretur, optime nouisti medice) interest, an tume-
tiebat. sanguinis autem quātitas, quāscētia illa, primūm cum morbi inuasio-
acredine infecti, abortus causa erat. ne cęperit, adeo vt illa pręcipuus sit mor-
bus, quem sequerentur symptomata varia, hoc est, febris cōtinua, ventris fluxus,
simul & vomitus cholera dictus morbus.

*Curatio vigesimo octaua, de ch-
morbo, simul febre cōtinua, &
testinorum tumescētia exte-
affligente.*

Demūm cum in agone, & dubio hoc esse
nus, remediorum beneficio, tam intus

assumptorum, quàm extra applicitorum. **M**ethodum præseruandi à podagra fluxus ventris denuò superuenit se (quod mihi um, sed verum dixerim) vnde confestim tumescètia illa immeram & indubitata describere aggregata est, & breui ex toto extincta. Ceterior: cui, quicumque se concedere vnonnullis affectio hæc colica phlegmauerit, omnes fugiat causas oportet: à quifa videbatur, quã, ob violentiam & huius podagra ipsa, aut chiraagra, aut vt in tiè, miserere mei Deus, practici apperuiersum dicam, arthritis, siue articula. Et ea olim apud Lusitanos, mulierè eius morbus, ortum trahere solet: vt affidam obefam, vterum gerentem, labluas comestiones, intempestiua cõuire vidi: cuius vi & crudelitate, ea enegia, frequentes ebrietates, immodicũ rei diem suum obiit. At vir hic, de quoreneræ vsum, à quibus cruditates certæ mus, liber euasit: etenim (vt ego creignuntur: præterea vehementes, & conob morbi violentiã, intestina subleccitationes: præsertim post sunt, interueniènte humore quoq; flaaassumptum cibum, vt crebrum equitaf. Ceterùm medicamenta, quibus huius: præcipuè absque stapedis, vt memiratus fuit, pauca fuere: vniuersus auait Hippocrates, cum de Scythis agit. noster conatus eò dirigebatur: vt Quotempore nõ solùm Scythæ, sed Romorbo resisteret, & valeret: clystermani absque stapedis, cruribus pendèti tamen nonnullis vsi sumus, & fomesus, equitabãt, non minus mærores, cucarminantibus, & flatus dissoluentibras, vigiliã, & reliquas animi perturbaciones. Omnia nanq; hæc podagrã genetare solèt, veluti alicuius familiaris exercitij intermissio, & consuetarũ excretionũ suppressiones, præcipuè hæmorrhoidum. Parcus igitur, & frugalis ille, sit oportet: qui curationi huic subici debet, aliter ea abstineat suademus. Sit igitur huic cibus, qui parũ nutriendo, extenuet: vt sunt olera, & similia: proinde oua, nisi im

Curatio vigesima nona in qua agitur de vera, & indulitata quadam methodo præseruandi à podagra, & mulque de remediis nonnullis uenientibus doloribus podagræ, & tophis articulorum, quos Græci πωδός appellant.

becillis multum fuerit, fugiat: carne
 auium montanarum prorsus abstinere
 de causa capos, presertim veteres, fug
 podagra enim & ipsi affici solent. Vino
 nitus huic interdicitur: cuius vice, si
 triculum calidum habuerit, nec colic
 affectum timuerit, aquam puram bibat
 minus, aquam decoctionis coriandri
 aquam mellis, confectam foliis & l
 mitatibus, vel ipsis floribus saluia.
 verò, melle confecto ex floribus sal
 saluatio dicto: quod eo tempore, que
 gent flores, concinnari poterit: aut
 passa, aut floribus roris marini, aut o
 bus simul: sit mellis pars vna, sed non
 optimi & rutili, aqua verò octo parte
 dum coquantur, subinde, vel assidue
 spumetur, quoad tertia pars absumpta
 Cartera verò, consultò prætermittit
 quæ in immensum protrahi possent
 institutum redimus. Galenus igitur
 mis occurrit, libro de sanguinis missi
 per venæ sectionem, qui Arthritide &
 dagra affici solitos, verna & autum
 sanguinis emissionem, & per pharmar
 purgationem, sanos præseruabat: hanc
 illam, aut vtranque simul, secundum
 morum prædominium, exercens euac
 tionem: quod nos summoperè laudat

Admonentes venæ sectionem edirectò
 membri affecti fieri debere: vt sæpè agen
 dum suadet Galenus, tum libro à nobis
 citato, tum etiam libris methodi meden
 di. Nam si dexter pes dolore affici con
 tingat, vena ex brachio dextro secta, san
 guis emitti debet. Quòd si verò manus
 dextra affecta dolore fuerit, venam iuxta
 poplites, aut eam, quæ talum, obrepit,
 vel huius ramum, qui ad magnum digi
 tum solet apparere, secandam credimus:
 vt fusius commentarijs nostris, in Aui
 cennæ sen quartam libri primi diximus.
 Cæterum, nos, Galeni præseruatrices va
 cuationes has, certis, & constitutis ijs ten
 poribus, exercitas: vt certas & mirificas:
 non nisi laudibus extollere possumus.
 Speramus tamen, vt quicumq; hoc à no
 bis præseruante remedio vsus fuerit: nul
 la sanguinis detractio, nisi valde, &
 plus iusto fuerit sanguineus, indigere. No
 uistis autem vos ex artis exercitio, quòd
 & præsci medici memoriæ commendaue
 rant. Qui sapius podagra, & chiragra
 sunt confictati, plus noxæ, quàm auxi
 lij, ex sanguinis detractioe contrahe
 re: sed ne iam eos, qui podagra, & chi
 ragra, ac articulario morbo præseruari
 cupiunt, amplius remoremur: methodum
 hanc

hanc enarrare aggredior. In primis **um**, cum podagricus dolor nimis infectis caprini optimi, libras quinque, **tauerit**, sic sero composito, vnam, vel allex accipito: quod lacte ficus, si id **eram** drachmam optimi, & albi agarici, pus anni fuerit, si minus, cardui **anteo** excepti, infundito: & ad igne simul bus, aut coagulo cogito: cuius **omnia**, sed parum bullire finito. Demum per colum diligenter traicito: & **percolato** sero, a predictis rebus, eius **vn-** exceptum, ad lentam ignem coquitur decem vel duodecim, plus minus, pro & ab eo, dum coquitur, & bullit, **egrotantis** robore, & alui lubricitate, vel mam cochleari, ingenti cura quoad **constringentia**, rhodomelitis, vel oxihil lacteæ spumæ appareat, absterge **nellitis**, vel melius oximellitis scillitici & serum hoc ad tertias; hoc est, quibus **inas** uncias adiucito: & sic hoc modo seque tertia eius tantum pars remanet **um** apparatus ægroto, quoad ipse calibullire finito: atque iterum per colum **um** ferre possit, in aurora ieiuno stomatracito: sed hoc quousque ex eo **cho**, propinato. A cuius potu, quatuor spumæ lacteæ compareat, iterato. **N** horas ægrotus ipse, absque cibo & potu tunc defæcatum, & ab spuma lactea **maneat**: quod si paululum supra potum rificatum serum dicemus: quum **ndormierit**, non erit à ratione alienum, & spumæ superstet dum per colum **um** fuerit. Cæterum, potum hunc absq; ab spuma defæcatum, foliorum bor **agarico**, singulis mensibus, septies, vel ginis pugillum vnum infundito, quod **octies** ægrotans ebibere poterit, alternis pituita multa in ægroto dominabitur **scilicet** diebus, pro alui respondentia: si sæpe podagricis euenit) adiucito **qu** enim aluus multum egresserit, superseque iuæ, betonicæ, saluiæ, ana pugille **dendum** est. Porrò agaricum admiscemedium: imò si atra bilis adfuerit, **re**, inchoante vere, & autumnno, item dito quoque senæ, aut epithimi, vnam **æstate**, & hyeme, concedimus: non sealteram portiunculam: demum pro **bus** ac cum dolor nimis cruciauerit ægromoris dominantis ratione, simplicia **um**: modò venter lubricus admodum vel illa prædicto miscero sero. **Ca** non sit: vel cum ægrotus ipse timet podagitz

dagræ inuasionem: tunc verò, hoc re-
 dio præferuatiuo, eius insingimus
 natum, aduentumve. Est nanque re-
 dium hoc tantæ efficaciæ: vt homi-
 totum liberum à podagra, & articu-
 morbo præseruet: ita vt qui eo vitu-
 hil ei opus sit, de sanguine extrahen-
 aut remedijs alijs: vt longa experien-
 compertum habetur, si modò ægro-
 sobriè viuat, & sex rebus non naturalibus
 temperatè habeat.

Superest, vt hic appendamus reme-
 paratu facilia, podagræ conuenientia
 præcipuè, quæ Topica appellamus.
 nonnulla alia: quæ Tophos, id est, iun-
 rarum & articularum nodos, & duriti-
 emolliunt, & curant. Caterum, in po-
 græ, & articularij morbi curatione,
 notum omnibus esse velim: vt ijs,
 extrinsecus adhibentur medicame-
 quæ dolores lenire, discutere, & mor-
 ratè resiccare solent: illicò incho-
 morbo, aliqua, quæ constringendi fa-
 tates habeant, admisceant: post me-
 verò initium, solà discutientia applice-

*Topicum remedium, contra podag-
 ricas dolores.*

Oleum rosaceum omphacinum,
 linendis podagricis, & arthriticis de-

ibus, linteo exceptum, præferim, si lo-
 us rubore affectus fuerit, optimum est
 refiduum.

*Aliud, ex medulla panis, & la-
 ile confectum.*

R. Lactis caprini libram mediâ, vitel-
 os ouorum duos, quòd si dolor ingens
 uerit, & caliditas, & rubedo ægrotum
 ontristauerint, eorum quoque albumi-
 na miscebis: olei rosacei, vnciam vnam:
 roci scriptulum vnum, medullæ panis
 ontritæ, quantum satis sit, vt cataplasma
 is formam recipiant: omnia simul teran-
 ur: & fiat cataplasma, & dolenti loco ap-
 licetur, porrò, huic cataplasmati, si do-
 or nimis cruciauerit, adedò vt ægrotus
 um ferre non possit, adiungemus cicu-
 æ summitates, aut succum hioscyami,
 aut semperuiui, aut semina papaueris, &
 hioscyami, aut opij parum vel multum,
 ro virium robore, & doloris vehemen-
 tia. Reminisci tamen oportet, quòd post
 stuporem inducentium remediorum ap-
 plicationem, membra refrigerata calferi
 & roborari cupiunt, vt pipere, cinnamo-
 mo, zinzibere, castoreo, myrrha, cro-
 co, oleo lilino, piperato, costino, sinapi-
 no, iryno, vnguento althæo, aggrippino,
 aragonio, & similibus.

Aliud

Aliud repercurssorium, & discussorium proprio capite de cassia, laudatus.

R. Ammoniacy, Galbani, aceto distillatorum, vtriusq; vnciam vnam: thuris drachmas duas: croci drachm. vnam: olei rosacei vnciam vnam: aceti vnciam mediam: resinae drachm. vnâ: ceræ parum, ad ignem missa fac emplastrum, vel deposito oleo ceratum, & loco malè affecto admove.

Aliud.

Folia maluauiſci aqua cocta, tertia hordeacea farina excipe, ac oleo camomelino, quantum sit emplastrum confice: & calidum loco admoue.

Aliud.

Farinæ seminis lini, rosarum, fenugraci, fabaceæ, hordeaceæ, camomelinae, lentium, ana vnciam mediam: radice althææ, vnciam vnam: olei rosacei, chamamelini, ana vnciam vnam: vitæ quorum tres: rob vini vnciam vnam: in aqua decocto rosarum, & chamamelinae, & terantur, & fiat cataplasma, quod calidum applicetur: & sepe immouetur, & lana succida fascietur.

Aliud.

Atramentum cassiæ ægyptiacæ, castoreo, vel decocto solani dissolutum, & teo exceptum, & applicitum, ab

Aliud.
R. Ramenti rapæ, & cucurbitæ, vtriusque pugillum vnum: foliorum caulium, pugillum medium: aqua excipiantur: & ad ignem noua olla parum bulliant: postea in mortario optimè terantur: quibus addas, pinguedinis porcinae vncias duas, oleorum, chamamelini, rosacei, ana equiuinciam: farinæ scœnugraci, quantum ad cataplasmatem compositionem sitatis: misce, & vttere calido, nec vt refrigeretur permittas: sed iterum atque iterum calidum applica.

Aliud, pro abigendis, & emolliendis articolorum duris tumoribus, & tophis, quos Græci ωπος appellant.

ta tophi, hoc est, articulorum duritiæ, & nodi curari debent: quemadmodum nodi, & tubercula, ac dura curantur apostemata. Solent quippe, qui Galeni sequuntur methodum, libro artis curatiuæ ad Glauconium, & libris methodi medendi, & eius interpretem Auicennam, in curatione apostematum durorum, & scirrhorum, primò emollientibus medicamentis, postea verò discutientibus, ac vicissim nunc illis, nunc ijs, quousq; scopum attingant,

vt: quem ordinem in profigandis sicca, hyssopi, marrubij, anethi, absinthij, gendis articulorum tophaceis duritie tribulorum terrestrium, abrotoni, chamæ summopere laudo: proinde, primo emela, meliloti, ana pugillum vnum: radilientibus sic vtete. R. Ebulorum, albis althææ, brionia, ireos, liliorum albo-malua, branchæ vrsina, ana pugillum, ana vnciam vnam: in libris sex aque, vnum: caricarum, numero decem, semel lixiuij, fiat decoctio secundum artis lini fenugræci, ana pugillum vnum ministerium, & coletur: ex qua imbuta medium: chamæmelæ, meliloti, ana spongia, irrigetur locus affectus per dimigillum medium: in libris sex aqua hanc horam: tandem absterfo loco, emedecoctio, ad medias, & coletur: cui emplastrum hoc applicetur.

vini cocti, sapæ dictæ libram vnam:

Emplastrum.

seminis lini libram mediam: & misce. R. Emplastri de meliloto, de hyssopo, imbuta spongia, optimè calida, ana vnciam mediam: ammoniaci, galbatur, quousq; rubere incipiat: tunc imbuta aceto dissolutorum, styracis liquidæ, re absterfo, hoc illinatur linimento, pini, ana vnciam vnam & mediam: croci

R. Mucaginis, fenugræci, seminis drachmam vnam: medullæ cruris vituli malua uisci, ana vnciam vnam: medullæ ceruini, ana vnciam mediam: vnguenti cruris vituli, ceruinæ, butyri recentis, de althæa, agrippini, aragonis, ana vnciam mediam: pinguedinis anatis, drachmas sex: ceræ citrinæ quantum ad linæ, ana drachmas sex: adipis suilli vnguenti sufficit: misce, & ris, vnciam mediam: vermium terrestri ad ignem vnguentum compone, & morvnciam vnam: olei seminis lini, abiebo loco admoue: & sequenti die ad terebentina, ana vnciam vnam: pulvripriora remedia reuertere. Dein ad hæc chamæmelæ quantum ad spissitudinerecurrere, & circulum hunc ab Auicenna niellis sufficiat: misce, & eo calente illinatur, & seruatum procurandis sephitratum, & seruatum procurandis sephitris, & duris tumoribus imitare.

Abud.

Ammoniacū aceto dissolutum, & igne

ad formam cerati redactum, & tophaceæ duritijs, & nodis applicitum, summe est remedium.

Emplastrum de marmore, tophaceæ duritias dissolvens.

R. Marmoris subtilissimè pulueris, libram mediam: buryri vaccini, quatum ad spissitudinem prædicti pulueris sufficit: misce, fiat emplastrum, & ad talem usum applicetur: & rectè fascietur. est à multis expertum.

Præseruantia à podagra, topica remedia.
Caligis, & manicis, ac chirotecis, & le canis ruffi paratis, vt, contra podagram, & chiragram, remedium præseruatiuum non contemnendum à multis habent.

Aliud.

Sale minutim oleo trito, membrum fligi solita, illinire, bis & ter in die per totum vitæ curriculum, tanquam experientia laudatur.

Aliud.

Succus cæparum illitus, & de superis nigri puluisculus resperfus, ac superposita, si bis in die iteretur, manum serò, magna pollicetur: subtiliatur humor, & per sudorem extrahitur: vel tem per insensibilem euaporationem

Aliud.

Membrum laure fomento, ex lixiuio parato aqua marina: in quo decoctæ sunt herbæ, stachas, myrtus, saluia, rosmarinum, balauustum, & cæteræ similes: vt experitum scribo.

Aliud.

Lauare membrum, affici solitum lixiuio: in quo terrestres tribuli cocti sunt, à podagra præseruat.

Admonendum duximus in præsentibus, quòd nodi articularum, & tophaceæ duritiæ, sæpè remedijs extirpantur: & tamen membrum retractum manet: sed tunc instrumento, membrum extendere faciendum, medicus sapiens vti debet: prout in

Julio III. Pontifice maximo, actutum esse vidistis. Digitum nãq; dextræ manus contractum habebat, vnde scribendi inhabilitatem contraxerat, qui instrumento parato, aliquando dicendo, in pristinũ statum, & motũ, redactus fuit. Sed hic occurrit problema ex Galeno decerptum, non prætereundum. Cur nullus vnquam podagricus visus est pati conuulsionem: quæ frequenter solet, in neruosarum partium inflammationibus, aduenire? quum, & ipsos partium istarum inflammatio, fatiget. An quoniam neruosorum omnium

ligamenta tantum ipsis inflammari prohiberi, octavo, ad hunc vocatus ipse, tendiq; contingit: reliqua vero nervi absque dolore inveni, nihil excreavit tendones, nerviq; proprii non intumescunt: sed, per intervalla, singultiebant: & mantur: sed tantum doleat: ut quod peius est, vires deficiebant: à me ligamentis simul patiuntur.

Curatio trigesima, de iocinoris inflammatione, cum singultu, qua subsecuta est mors.

S Alamon Sagarius, vir annos quadraginta, temperatura, si qua ra, sicca: hic cum affluetis esset non optimis vesci cibis, inchoante autem

conqueri cepit pedes sibi, & faciem mere: demum resperta, & tumescens la abolita, quæ ex iocinoris vitio orti dubio procul trahebat, in dolore dam incidit, iecur & spiritualia mentis vexantem: quæ comitabantur febris, tinua, tussis, fastidium, sitis inexhausta, respirationis aliquanta difficultas. de causis, medici eum inuisentes ritide affectum esse statuerunt: ac illi selecta interna eiusdem brachij vena, guinem emiserunt. Cæterum, paucis teriectis horis, singultus huic superuenit ad finem usque morbi perdurans. prioribus diebus hic expuit, sed post clapsis nonnullis, sreatus ex toto

obhiberi, octavo, ad hunc vocatus ipse, absque dolore inveni, nihil excreavit: sed, per intervalla, singultiebant: & quod peius est, vires deficiebant: à me enim sæpe dieterij modo usurpatur, solus defectus virtutis, signum malum. Quæ de causa, hunc brevis moriturum prædixi, violentibus medicis assistentibus: sed intra triduum obiit, ignorabant autem medici illi, ut morbum, ita pulsuum inæqualitatem, ut tamen horum medicorum error deprehendatur, attendant lectores.

SCHOLIA.

Cum hic iecinoris inflammationem pateretur, medici assistentes pro pleuritide eum curabant, nescientes inter utrumque morbum differentiam ponere: cum tamen eam Galenus diffusissimus medicus oceanus descripsit, & charitè mandaverit: ut Centurijs vs iam diximus indicavimusque ex ipso Galeno, tum alijs, tum etiam ex libro de locis affectis quinto, capite sexto, iecur affici declinant in dextra præcordiorum parte, grauitas, dolor tota præcordia retrahens, atque ipsius usque ad ingulum extensio, (nam & hoc nonnumquam euenire solet) exigua tussis, lingua color. Primo quidem ruber: dein vero niger, ingens fastidium, sitis inexhausta, vomitus tum spurcus & bilis, tum eius quæ oritur

vitellis assimilatur: quæ postea eruginis aliquo colore referre conspicitur: alius quoque asphigitur, nisi una cum visceris huius imbecillitas inflammationem excitari contingat. Quæ cum multum absunt à notis, quæ pleuritidi hæsolent: sed agere, cum iecoris gibba vel concava erie affici contingant partes, lectori gratumur: ut doctus noscat inter utranque differtiam ponere. Interdum igitur, ut in gibbis dicitur, ita & in simis, siue concavis huius partis partibus inflammatio oriri solet: quæ rectè tradit Galenus inflammationem in non partium exquisitè distincta possit consistere, quoniam gibbarum, & simarum carnes in sese continuantur. Quando tamen inflammatio simas obsederit partes, tunc dolor ad intestinum vergit, & ventriculus magis afficitur: unde vomitus oritur, nausea, singultus, inconcoctio, frigidum, sitis, & cætera mala, ac vitia, quæ in vris nutritioni seruientibus naturalibus disteuenire contingunt. Quod si verò inflammatio gibbas occupauerit partes, tunc iecur tanquam semiluna euadit. Sed signum hoc à paucis apprehenditur: proinde eius vices, suppleant notæ videlicet, tussicula sicca, dolor partes ipsas afficiens proprius, veluti & thoracem, & membra spiritalia: adhuc tactus, quo non ita difficilè gibbarum inflammationes percipimus: quæ admodum simarum. Tametsi enim iecur quæ

tum sit peritonæo, ac tribus musculis contegatur recto, obliquo, & transuerso ob quos non facile ad eum topicorum remediatorum vires penetrant: nihilominus utcumque eas percipimus, & assequimur. Ceterum, cum ex hoc hic magnam pateretur inflammationem in ipso iocinere: si certum est, compatiente stomacho, ut si singultus superuenit, qui, (ut ego puto & symptomata ipsa indicant) compatientibus primò instrumenti respirationi deseruientibus, euenit: quoniam gibba partes grauius afflictae erant. Nec enim apud me in dubium vertitur, in medio iocinorū inflammationem, utranque partem afficientem fieri posse: quoniam viscus hoc varijs canalibus perforatum, diffectis humanis corporibus, comperimus: unde à mediocri inflammatione, utraque symptomata euenire posse: non est dubium. Galenus tamen, libro sexto aphorismorum, enarratione sextadecima, aphorismi illius, à morbo laterali, vel pulmonia habito, alui profusum adueniens, malum, (inquit) cum partes aliquæ patiuntur, non simpliciter aliæ compatiantur natura apte, sed forti cum passione detinentur. Secundum hoc igitur & hepate fortiter compatiente, singultus superuenit, compatiente stomacho: tussis autem & difficilis anhelitus, compatientibus his, quæ respirationi seruiunt instrumentis. Ceterum, cum hæc commentarer, in mentem venit Galenus, commentario secundo

in librum secundum prorrheticis, enarrationem
 octadecima, qui ad iuuenem hepaticum vocat
 irrifus à medico Thessali, discipulo fuit. ut
 per urinas, iuuenem tali affici merbo, scire
 tenderet. Nam medicus ille à Thessalo dei
 inuquam urinas contemplatus erat, imò
 contemplantes sullones appellabat.

*Curatio trigesima prima, in qua agitur
 de papillis, siue mammillarum
 capitulis elongandis: formandisque*

Nobilis Veneta, cum peperisset,
 mammillarum papillas intus
 fconditas, contractasve haberet: ut
 nec pueri ore, nec artificio alio euocari
 posset: magnum dolorem ac ingentem
 grauedinem in ipsis sentiebat. Ego
 attentius rem hanc considerans, sic
 papillis ipsis formandis producendis
 machinor. Vitream phialam, oris non
 modum latam circumferentiam habentem,
 feruente aqua impleri iubeo: ac illi
 eò ab ea aqua totam deponi, cuius phialae,
 sic calentis os ad papillam admoveo.
 (mirum enim in modum attrahit) quae
 tractione papillae formatae & elongatae
 manserunt: lactis autem non parua
 quantitas in phiala ipsa extracta fuit. Veneta
 mar

mammillarum tensio, & dolor imminui
 ceperunt, & mulier rectè habere: per
 sensit tamen (vt verum fateamur,) nobilis
 haec mulier, in phialae applicatione, non
 paruum dolorem: quem postea in totum
 contempsit, cum praecipue tantum iuuamentum
 inde se consecutam videret. Fuit
 nanque opus hoc mirum, ex quo ars
 medica non partam gloriam consecuta est.
 Qua de causa, & medici assistentes hoc
 summo opere laudarunt: vt qui nunquam
 antea viderant, nec apud aliquem lege
 rant.

*Curatio trigesima secunda, de sanguine
 detracto à muliere gracili,
 cui iandiu suppressi menses erant,
 & contra medicorum opinionem,
 sana euasit.*

Mulier boni habitus, gracilis reddita
 est: cui menstruae purgationes,
 per sex menses iam defecerant, grauabatur,
 angebatur: & quotidie non rectè valere
 nobis inculcabat. Caeterum huic venetae
 tuebant, & exerta erant, ac nigricabant:
 quibus de causis, ex pedis vena, saphena
 dicta, sanguinem per interualla, ad
 libras duas, contra medicorum assistentium

stentium opinionem demi iussi : aq sanguinis emissione, optimè valuit : & pristinum statum reddita est : ac non multo postea, menses illi suppressi fluxere, basilicè viuit.

S C H O L I A.

Quum hæc tractarem, in mentem venit (lenus commentario tertio, in librum sextum morbis vulgaribus, enarratione 29, ubi huiusmodi historiam enarrat, quam sic habet. Multi itaque (inquit) non parùm sanguinibent : qui tamen maximoperè graciles sunt quemadmodum alij crassi quidem, nec tam nisi pauco sunt sanguine præditi, & quidem liberem, cui iam per octo menses suppressæ menstruæ purgationes, quæq; attenuatissimæ erant, copioso sanguine detractò, brevi tempore suum pristinum ac proprium statum restituerunt nec secus etiam quamplures alias. Id tamen quod in ea factum est: quippe, quæ non ignota esset, celebre admodum fuit. Præcipuè vero quædam alij medici vererentur polliceri, certum ex eo medio futurum auxilium, immo nonnulli etiam nobis aduersari auderent, qui dicebant non modo ob gracilitatem, sed etiam ea inappetentia ex venæ sectione illam fore laendam. Hæc lenus: qui paulò post, inquit, Porro, mulier, quæ nuper est habita mentio, prima die, sang

nis sex quilibram, id est, libram unam & alterius mediam, detraxi: postridie libram, tertiam verò, non multò plus selibra, erant siquidem vitia octo: & subdit. Porro, illi venæ exerta erant, quæ sanguine videbantur repleta, liuentes, selecto autè vase, sanguis atræ pici, tum colore, tum crassitie, similis effluebat: ob id ipsum verò longè magis decreui liberalius vacuare. Hæc sanè obiter medicus dicta sint, qui rectè moderari volunt. Hactenus Galenus: cuius doctrina muniti, nos mulierem hanc, de qua agimus, ad sanitatem traximus: quæ & hodie firmata valetudine vitur.

Curatio trigesimatertia, de obitu contracto, ex Diabete, & potu aquarum ex thermis montis Bodij.

A Damàs ex Cyrolio, mulier nata annos sexaginta, cum ab hinc duos annos fluore muliebri vexaretur, multis & varijs adhibitis remedijs, ad morbum facientibus, conualuit. Caterùm, paucis postea diebus in alium grauiorem lapsa est: drabetycam scilicet affectionem, maximo cum ardore afflictantem. Porro cum hanc quoque malam, & perneccantem affectionem leuare, multis machinamentis, conaretur, aquam thermarum Montis

Montis Bodij, alumen, sulphur, & ferrum sapientium, per quadriduum, ebibit: cuius potu, vniuersa eius facies tumet ac postea ita male habuit: vt per quatuor alios dies tanquam emortua cuberit. Vix autem eius pulsus percipiebatur: sed postea reuixit: & tanquam ex nebris in lucem reuocata est: mentem non exacte constabat: sic plures dies vixit. Postremo, ad obitum veniens, septem dies, absque loquela mansit: pulsus illi ita exiles erant, vt vix perciperentur: quousque ex toto absumpta, diuisum suum obiit. Hoc eodem tempore obiit Ioannes Angelus Caribaldus mercator Mediolanensis, diues satis, ex vrinę scissidie, maxima cum acrimonia, & mordacitate, complicato malo. Erat autem hic natus annos plus sexaginta quinque: raro enim ab hoc vitio senes liberantur: vt diuinus Senex, memoria commendauit, libro sexto aphorismorum, aphor. sexto, dicens Renum, & vesicę vitia, senioribus difficulter sanantur. Sed et eodem vitio afflictum Vincentium in niculum, rei maritimę maximum exploratorem, liberauimus: senex autem & liber vir erat, sed robustus admodum. Curatum de ijs, & similibus curandis vitia

brevi multa & pulchra, Deo optimo, maximo fauente, chartis mandabimus.

Curatio trigesimaquarta, in qua agitur de accelerando partu.

Pinta vxor Pharasij, musci insignis, quem per triduum in emittendo fetu, grauiter laboraret, ad eam iuuandam accessit sumus: ac post multa ab obstetricibus adhibita, & machinata, hoc illi ebibendum dedimus medicamentum.

R. Cinnamomi optimi, trochiscorum de myrrha, croci optimi ana drachnam mediam: omnia optime, & subtiliter trituratur: & generoso vino excepta, bibenda propincuntur: hoc enim epoto, & repetito medicamento, duas peperit puellas, omnino luteas: ob quem colore assistentes mulieres admirabantur. Ceterum, nos colorem hunc, a croco ebibito contractum esse docuimus, itaq; lauata puellę aibę sunt effectę. Porro interim hæc agebamus, sternutationem ciebamus condiso, hoc est, struthio, siue lanaria dicta herba, helioboro, pipere, euphorbio, & similibus: prout, nos docuit agendum, nūquam satis laudatus senex ille, naturæ verus minister: libro quinto suorum aphorismorum, aphor. 35.

Dicens

Dicens mulieri, quæ vterinis molestas aut difficulter parit, superueniens sterilitatio, bonum: vidimus autem nos de culter parientes, à repetita sternutatione breui parere, quia vehementiore percussu, atque feruore, partim quidem turam excitat, partim verò excernit, et partibus corporis sicciter infixæ aderent: sic enim & singultum solet sternutatio. Porro, ingressò nono mense à conceptione, ventem vniuersam angijs, pinguedinibus, & oleis violacæ amygdalarum dulcium, liliorum alborum, seminis lini, & varijs similibus emolliere, laxare, extendere, dilatare, & fortius habere, optimum est: siue pariendi difficultas à vitio parientis, aut fœtus, aut cundarum, aut extrinsecus adueniens accidat. Parturitionis quoque tempore sufficit ex trochiscis myrrhæ, aut herbarum variarum, iuuat, vt sauinæ, mentastrii, lamintæ nepithæ, pulegij, origani, cœtanni, artemisæ, iridis, rubeæ tinctio: cyclaminis, baccarum lauri, & similitum quæ, sufficienti vino albo, o dorifero, olla decoqui debent, ac tandem olla fœdili perforato supposita: mulier, vnde quaque circumseptæ vestimentis, illi incedat. Nos instrumentum parare iubemus

quoties mulier difficulter parit, vt manibus, apprehensa resti, ex alto pendente, alta maneat parturiens ipsa, ita vt concucummodè à viro forti possit: id enim ad partum accelerandum multum prodest.

Curatio trigesima quinta, in qua agitur, de febre continuo affligente, in morbillos terminata.

A Brahamus, ex Cidicariis, puer annos natus decem, obesus, mense Ianuario febre continua, variis cum paroxymis, inordinatis, affligebatur. Huic sexto die aggritudinis, secta fuit dextra basilica brachij vena: ex qua sanguinis vnicæ sex extractæ sunt. Cæterum, sequenti nocte, puer hic angi cœpit, & lamentari, demùm sanguis per nares, illi ita copiosè fluxit: vt pueri mater, de eius vita timeret: nam & ter egressit, fortè ob cassiam ægyptiacam, quæ die antea comederat. Tunc vniuersum huius corpusculum, exanthematis mitioribus, hoc est, morbillis, plenum fuit: à quibus gubernatus (vt decet) puer & abstemius factus, in totum sanus euasit, & liber: fuere autem omnes aggritudinis dies viginti.

Curatio trigesima sexta, de vomitu cuiusdã mulieris, ex quo medicus

quidam contendebat vermem Hippocrates, libro quinto de morbis popularibus. Et Gariarius alij contigisse, h
lopendrum dictum, eiectum *storian citat, vivebat autem vermis hic*

QUUM mulier quardam nobilis *dum ad me delatus est. Ceterum, cum ver mem agnouissem, terrestrē esse, & in ho-*
 conitana, iam diu morbo labo *mine non genitum, medici ignorantiam*
 ret, & cum periniquē ferret: & inde *detexi: vnde populus miris laudibus, ar-*
 gustiret, ac vomeret: nonnullos ver *tem simplicium dignoscendorum extu-*
 cum vomitu emisit, paruos quidē. *lit, & in nostram iuit sententiam.*

na, scolopendram, vermem terrestrē, *Curatio trigesima septima, in qua a-*
 de ceterach, siue asplenium herba, *gitur de ascite morbo.*
 multitudinem, scolopendra vocatur, *gitur de ascite morbo.*

eos vermes inuenit, magna cum ac *M*ULIER ad maris portū habitans, an-
 ratione, cum tam horrendum verm *nos nata trigintaseptē, ascite mor-*
 xgrotañtem mulierem per vomitu *bo laborabat. Ceterum, elapso nonnullo*
 misisse videret. Porro illi similes, *bo morbo, tēpore, umbilicus huic ex mor-*
 niā aliās euomitos sub magistris *bo, similis membro virili factus est, & in*
 gloriabatur: id quod falsum esse, ipse *eo pustula quaedam ingenita fuit, quam*
 testatus sum: cum opinio eius non al *mulier vngue cum scalperet, inde aquo-*
 dē eueniret, quam ex ignoratione *ditas contenta profluebat: quod aduer-*
 mis illius, quem ille terrestrē esse, *tentes nos, emissarium natura factum,*
 lopendrumque appellari, ignorabat *scalpello dilatauimus, vt humor siue a-*
 autem posse, eo quo euomuit temp *qua illa contenta, liberalius emitteretur.*
 mulier, vermem in eum locum, in q *Viuit autem & hodie mulier hæc, & rectē*
 euomita ceciderant, irrepsisse, vel *se exercet, & ad functiones obeundas,*
 gis placet, id quod non credo, noctu *optimē virilitérque se habet: à qua plus*
 miente muliere, & adaperto ore, in *minus libræ viginti aquæ huius, intra*
 stomachum ingressum, vt olim euen *mēsēs duos effluxere: magnū tamen sple-*
 cuidā adolescenti, memoriæ cōmende *sem (vt sciatis) mulier hæc patitur.*

SCHOLIA.

Morbum hunc, ita curandum esse, de
 Diuus ille senex, libro de Internis affectioni-
 quum ait, Si vero aqua intercus innasce-
 & rumpatur in ventrem, iisdem medicamen-
 & posibus, & cibis, ac laboribus, quibus pri-
 curato. Vinum vero bibat, austrium nigri-
 si vero tibi videatur discessisse ab epate, sem-
 bicunq; apparuerit, vrito, & aquam paul-
 omitto: & velut reliquos priores curato: si
 ro ab his non sanus fiat, temporis progressu
 rumpitur, ac moritur. Morbus enim est gra-
 & pauci hunc effugiant. Ceterum, a nau-
 facta apertura hac, non ita seua, & pericu-
 est, ut ea quam Salamantica, hodie Florenti-
 ma, in Hispania, Academia, in alio, asse-
 borante, notaui: de quo prima Centuria
 monem si rectè teueo, habui.

Curatio trigesima octaua, in qua
 gitur de febre continua, eueni-
 te à bile furente, & maligna.

HAbrahamus, Oæffus natus ante
 viginti quinque, temperatura (sic
 altera) sicca, & canina, ad Aesculanum per-
 tum, febrî continua cum laboraret,
 eum medici rectè, doctèque tractare
 elapsis quindecim diebus, à morbif-
 tio, Anconam delatus est. Qui quum

brî continua grauitè vexaretur, imum
 ventrem dolebat, & non quiescebat: imò
 furibundè cubili huc & illuc mouebatur:
 idque assiduò, parùm dormiebat, nihil
 stituebat, & rectè ad oblata se habebat,
 solus in nocte absque socio dormire for-
 midabat. Cuius rei causam cum ab assi-
 stentibus interrogarem, respondit quid-
 dam, quum nuncium hic accepisset de
 morte, amici sibi charissimi, proxima no-
 cte, inter dormiendum, vidisse per som-
 niùm se per literas ab amico vocari: ex-
 pergesactum, terrore affectum fuisse: &
 inde mærore & metu concitatum, solitu-
 dinem in lecto timere. Quum igitur hic
 tam grauitè febrî laboraret, ut cubili per
 quiescere non posset, illicò intra huius
 corpus humores furere, ad quorum mo-
 tum hic moueretur, coniectura atq; argu-
 mentis consequor. Proinde illicò purga-
 torio pharmaco, furentes materias respi-
 ciente, euacuauimus: à quibus depositis,
 ægrotus dolere desit, & melius habere
 cœpit. Quanquam febris cotinuò affli-
 gens, utcumque eam teneret, qua & alius
 me. iocriter respondebat: sed tunc deco-
 ctum hoc præparauimus. **R.** Ordei mû-
 di, asari, endiuix, cichoreæ, buglosi, bor-
 raginis, ana pugillum medium: radicium

endiuia, bugloſi, petroſelini, ana vnc. **ex aqua** fontana : adiectis paucis herbis,
 diam: ſenæ drach. ſex, prunorū pingv. **endiuia**, lactuca & malua. Duobus autem
 duodecim : ſorum cordialiū, capillo. **balneis**, intra tres dies peractis, ita rectè
 veneris ana pugillum medium : ſem. **valere** dixit, vt nunquam antea. Moraba-
 melonis mundi, cucurbitæ, batecha, **zur** autem ferè in balneo horam vnā,
 vnc. vnā: libris ſex aquæ, omnia ex cip. **eum** eo multum delectari diceret, in fine
 tur : & fiat coctura ſecundū artis min. **cuius**, ius pulli endiuia alterati, ad vncias
 rium, ad conſumptionem tertie part. **octo** bibebat : & inde abſterſo, oleo vio-
 coletur. R. prædicti decocti vnc. **quæ** **laceo** inungebatur : & vt ne dormiret tūc
 Syrupi de pomis ſaporis, de lupulis. **mon**ebamus. Tunc verò huius vires re-
 endiuia, ana vn. mediā: miſce, fiat ſyn. **ſi**ci videbantur, & morbus miniuſ: ſed nos
 quem in aurora ieiuno ſtomacho, bi. **ſing**ulis ſequentibus diebus, ſingulas ga-
 At dum hæc pararentur, interim i. **batas** prædicti iuſculi capi, ventre vacuo,
 huic illinebatur ſantalino vnguento **dab**amus, & eum optimis cibariis reſi-
 ſpina dorſi, roſaceo, & os ventriculi, **cie**bamus : & cū venter non rectè re-
 borâte, fouebatur: tunc vrinæ medio: **ſpon**deret, clyſteriis utebamur, medica-
 conſpiciebantur. Huic victus, carnes: **menta** purgatoria fugientes: demū or-
 erant, & gallinæ iurulentæ, radicibus **dine** citato tractatus, intra quinquaginta
 roſelini vulgari, incoctæ. Potus verò **dies** ſanitatē obtinuit.
 num optimè dilutū, ordeacea erat, quæ
 doque communi aqua. Elapſis verò
 diebus, huic catapotia ex tribus cum:
 barbaro, obtuli, ſcrupulorum ponē
 quatuor, quibus parum egeſſit. Ceterū
 hoc tempore, videns morbum præqualē
 & hūc in dies graciliorem fieri, cū me
 gracilem & ſiccum eſſe natura canar
 ac propterea facilè in habitum morbi
 labi poſſe viderem, ad balneū cum t

*Curatio trigefimanoſa, in qua a-
 gitur, de oris ventriculi dolore.*

Q Vi de oris ventriculi dolore con-
 querebatur, vir effœminatus, euo-
 mere non potuit. Ceterū, ab iniecto
 clyſterio, quo alius rectè reſpondit, vo-
 cias tres aquæ ſorum chamæmela ca-
 lidæ ebibit, à cuius potu dormiuit, & o-
 ptimè valere dixit. Eſt ſanè diſtillatua

chamemele aqua, hoc est, ex ipsis *alterum duorum, vel simul duo, in eodem membro*
 melæ floribus, parata pro iis leniendis *reperiri necessum est: videlicet, aut sensus, aut a-*
 triculi, & intestinorum doloribus, *ctionis, aut vtriusque amissionem: cum verò à*
 pua medicina. *conuulsione euenit, nullum horum reperiri licet.*

Curatio quadragesima, in qua
tur de oris tortura.

Vir quadragenarius, morbis *tracte parti medicamenta admoenda sunt:*
 vexari solitus, oris tortura *non neglecta (vt dixi) neruorum origine. At si*
 apprehensus est, à qua vt rectè *musculi conuulsi, hoc est spasmus, siue retractione*
 in dubium verti decet. Vtrum à *paralyti fuerint, vj ad se partem valentem alte-*
 resolutione dicta, an à conuulsione *tram trahunt: & sic attrahenti remedia appli-*
 mo dicto, tortura hæc euenit: *cabimus. Nec enim hæc alius repetere decet.*
 perpenſis, & examinatis omnibus: *quãdo cætera huic rei conuenientia, secũda cen-*
 ralyſi ortum, morbum traxisse *curia curationum harum abundè diximus: de*
 m^o. Erat enim in loco attracto, *quibus & Galenus nonnihil attingit, libro de*
 perditio: cui remedia admouebantur. *ſympt. differentiis, quæ percurrere ne pigeat.*

despecta tamen neruorum origine: *Curatio quadragesima prima, in qua*
 cunda Centuria, vberius diximus. *agitur de angustiis & cordis do-*
 tamen nonnihil de hac re memoriæ *loribus.*
 care: vt studiosi, & qui artem medicæ

exercent, quidquid in hac curatione **M**ulier quædam, quæ puellas legere do
 sideratur, in promptu teneant. Vir **M**cebat, nocte quadam, angustiis & cor
 hic, intra mensem sanus factus est. **M**dis doloribus valde opprimebatur. Ad eam
 igitur accitus, breui cucurbitam ad vetricum

SCHOLIA.

Est oris tortura, in figura vitium, quæ
accidenti contingit, aut à resolutione neruorum
Grecis dicta, paralyſi: aut conuulsione, e
ſpasmus dicta. Cæterum, quum à paralyſi eu-
la, quæ post ebibitum pharmacum purgato-

rium, in cordis pressuras, & angustia
cidit: ab applicita cucurbitula vena
regioni, illico se sanam dixit: & ad De
pro tanto beneficio preces fundebat.

*Curatio quadragesima secunda,
qua agitur de scabie curanda*

Iuuenis scabiosus, qui sæpè plus
calebat, optimo constituto victus
ne, & ebibitis syrupis, bilem atram
cientibus, & repurgato leuioribus
camentis corpore, fomento & vngu
sequentibus lauabatur, & illinebatur
intra mensem sanus est factus: habet

sem fomentum sic, R. herbarum
ria, rumicis, senæ, mentastri, acerosa
pugillum vnum, libris decem aqua
decoctio sufficiens: ex qua aqua huius
niuersum corpus lauetur, & postea
gatur, ac vnguento sequenti illinatur.

Vnguentum contra scabiem.

R. lithargirii, ceruse, ana vnciam
diam: olei rosacei, vncias duas:
rosati, vnciam mediam: sulphuris
drachmas duas, salis drachmam
butyri recentis vnciam vnam,
thynæ vnciam mediam, mortario
beo omnia tere: misce, & fac vnguentum
contra scabiem.

Aliud.

R. butyri recentis vnciam mediam,
terebinthynæ drachmas tres, aluminis
rocha vsti drachmas duas: sublimati dra
chmæ quartam partem: succi limonum
duorum, oua integra duo: misce, & com
pone vnguentum. Caterùm, curationi
bus Pisarenfisbus sequentibus, longè me
lius aliud comperies remedium: quo pur
purati, & nobiles Romæ frequenter, pro
deponenda scabie, vtuntur.

*Curatio quadragesima tertia, de ter
tiana, gelida potu expulsa.*

Ioannes Thomasius, mercator Vene
tus, & frater pharmacopolæ Venetiis
præstantis in officina, triplici corona
insignita, quum ex Antuerpia Anconam
venisset, ex itineris longitudine, & labo
ribus contractis, fractus & confectus, in
tertianam incidit. Ad quem cum intraret
medicus quidam, & illi minorans medi
camentum propinaret, & sanguinem per
venæ sectionem extraheret, & syropos
illi concederet, & grauissimè haberet:
elapsis quatuor paroxymsis, ad eum sum
vocatus die paroxysmi: quem magna, &
ingenti febre afflictum, ac validissima si
ti cruciatum, comperio. In qua accessione
assisten

assistentes illi, aquam obnegabant: verò hominem, sic eo tempore vexat, & valde siticulosum videns, linguam modum quoq; aridam habentem: ius vrina, nescio quid sublimamentis spiciebatur, aquam ad satietatem concedo. Quam ille avidissimè vno ssto, affatim ebibit: à cuius potu venter sudauit, & ita bene habuit: vt sex-tis paroxyfmi die, immunis euasertamen in morbum recideret, ex mura & rhabbari diluto, purgatus fuit, à silicè habuit.

Curatio quadragesimaquarta qua agitur, de colico dolore.

Petrus Bergomas, Anconæ mator, quum dolore colico vexaretur, iniecto clysterio emolliente, clysteriacribus, & potentibus vsi sumus, & bñ sanus est factus. Non multò post in quartanam incidit, præstans tamen ster, pro abigendo colico dolore, betur. R. Anethi, chamæmelæ, pa-aniforum, carui, dauci, cumini, ann. vnciam mediam: oleorum anethi ruthacei, chamæmelini, ann. vncias butyri recentis, vnciam vnam, & alter-

mediam vini optimi, librâ mediam: aquas duas: ad ignem in olla omnia bulliant, & secundum artis ministerium coquantur, colemur, & clysterium parietur, salis draohma vna, volaterra adiecta: item mellis costi, vna vel altera vnciola: quod si acre reddere cupis, adde trochiscorum alaandal drachmam mediam, plus vel minus, pro ægrotantis virium robore, & morbi indigentia.

Curatio quadragesimaquinta, de sanguinis mictu. ob casum contingente.

Pvella annos nata octo, ex alto cecidit, ac prope spina ad lumbos vehementer contusa est: & in fronte vulnus non exiguum quoq; accepit. Cæterum, quum hæc meieret, sanguinem multum, & viridum cum vrina emittebat: idq; non fel, sed sapius ad tertium diem: à renum enim regione sanguinem effluere, tum contusio exterior, eos respiciens, tum etiam sanguis ipse, & dolor attestabatur. Proinde loco exteriori constringens medicamentum admotum est, interius vero pulueres adstringendi vires habentes pauco cum philonio persico ebibendos propinauimus: quos Mesues, capite de rhabbaro descripsit, & demum sanguis intra

intra tres alios dies cohibitus fuit, capitibus quoque; vulnus postea ad aliquot dies, coalluit. Cæterum; nunc, nunc, cum hæc Ragulij commentarèr: Ciuis iuuenis ex alto cecidit; & sanguinem viuudum meiebat, qui eo dicto modo tractatus, sanus euasit: bis tamen illi secta vena fuit.

Curatio quadragesimasexta, in qua agitur de vermibus.

PVeri ab Alba, vermibus vexabantur. Cæterum; cum febrerent, & electuarium ex myxarijs, sebestis dictis, cui admistum erat parum boli armeniaci pallidi comederet, sani sunt facti. Porro, puella scarintij, quum vermibus quoque; laboraret, & illi tardè medicamentum datum esset, vnum præmagnum egressit vermem rotundum, cuius cum pater pede caput calcaasset, ex eo alij prodire vermes: puella tamen breui mortua est.

SCHOLIA.

Ex verme isto rotundo alij prodire vermes: quod Hippocrates fieri posse, non negat, immo lib. quarto de morbis, rotundos lumbricos intra intestina parere, & satare, fatetur: id quod experientia, de rotundo verme isto habita, Hippocratem veridicum attestatur: cum ex eo

calis

calcato, & disrupto, alij prodire vermes ferè ad exitum maturi, Porro, vt rotundi vermes ij, intra intestina nidificant, fatant, & pariunt, ita lati nihil horum faciunt: vt citato loco, idem testatur Hippocrates. De quo verme lato, lege sextam centuriam sequentem, veluti primam, apud curationem sextam.

Curatio quadragesimasextima, in qua agitur de puella à cheradibus liberata, postea gibbosa facta.

PVella, filia, honestæ viduæ brutorum, alteri ex ijs, quæ à nobis ab scrophulis liberata, sana perseuerabat, post elapsum annum: altera spinæ vertebrarum exteriori deducta est: supra quam, muliercula quædam, ex constringentibus rebus emplastrum cum admoneret, vertebra utcuque; intus sese recepit: sed postea paucis elapsis diebus, puella hæc gibbosa apparuit. Pro qua curanda, accitus ipse, ex unguento de althæa, supra gibbam partem, ad aliquot dies inungi iussi: postea verò constringente cerato, locus munitus fuit: & desuper lanina plumbea superposita. Habet autem ceratum constringens eo modo: quo alibi à nobis, in ijs centurijs, descriptum est.

Curatio

Curatio quadragesima octaua, in qua agitur, de vrina suppressione, ob carunculas in vijs vrinarijs habitas.

CYriacus Anconitanus, vir robustus, annos natus trigintaquinque: quum longo tempore gonorrhœam esset passus, ad quam caruncula in vesicæ collo, vel vrinarijs meatibus, oriri solent, & consequenter vrinæ difficultas: quæ & in vrinæ retentionem sæpè terminatur: carunculis laborabat, & vrinæ retentione. Cui malo occurrentes nos, cum nec medicamentis, nec caractere immisso quicquam proficeremus: postquam vniuersum eius corpus purgatum fuit, & gonorrhœa ferè extincta: ad carunculas extirpandas nos diuertimus: & scopum obtinimus: prout ex quarta centuria docui, & sanus euasit. Est sanè morbus hic difficilis curatu, & à paucis cognitus.

Curatio quadragesimanona, in qua agitur de morbo gallico, papuli per corpus efflorescentibus.

ALouisius Florentinus, iuuenis ex Pixonum familia; mercator à muliere meretrice. discedens, in plures eius vniuersum.

uersum corpus scedantes papulas incidit: quarum, nonnullas etiam capiti infixas, habebat. Ad hæc in testiculis ingentem, & ad internecionem vsq; , sentiebat pruriturum, pro quo leuando, domandoue vnguento populeo, nonnullis opij granis, illi admistis, & aceto acerrimo dissolutis, eos inungendos curauimus: & breui à pruritu liber euasit. Cæterum, pro curatione papularum, & ne in palpebrarum, & capillorum deffluuium veniret: à repurgato optimè corpore, decoctum radicis synarum, ad viginti quinque dies ebibit: & tandem sanus est factus. Nec enim opus fuit, pro ipsis abigendis papulis, vti aqua forti argentariorum, aut aqua sublimati, aut vnguento aliquo exsiccante: prædicto nanq; radicis decocto, penitus extirpatæ sunt. Cæterum, hic tenui admodum vsus est victu, & eo quidem exsiccante.

Curatio quinquagesima, in qua agitur de malignis quibusdam tuberculis: quæ in digitorum articulis sæpè oriri solent.

Rosa, mulier Anconitana, sexaginta nata annos, articulario morbo obnoxia, in manus pollice digito, tuberculum articulum prehensens passa est: ex

humorem melancholicum respiciētibus, & deuoratis catapotijs, nocte, ante diem accessionis, melius habuit. Demum, epotis drachmīs duabus theriacēs, singulis diebus, in aurora, ieiuno stomacho, veluti die paroxysmi, hora vna ante accessionem intra mensem sanus euasit. Ceterum vir hic doctus, per manus nostras posse breui curari, sibi persuaserat: quia quartanae curationem in Centuria nostra prima antea perlegerat. Ceterum, cibus huic optimus (vt oportebat) erat, non nisi multo pipere, aromathis, & sinapi mistus: potus verò, vinum meracum, ab aqua verò, tanquam ab igne monitis nostris, fugiebat. Ea enim splen tumescit, fons, & origo quartanae, si qua tamē aqua ebibi quartana affectis, permittitur; ea est, asplenio, ceteracha, siue scolopendra dicta herba, incocta, aut capillo veneris, aut tamarice: à lingua verò Ceruina herba, utpote philitide, mēatus obstruente, & constringente, fugiendum; iam olim monuimus.

Curatio vigesima secunda, de puero continuo febriliter circa pectus, dolorem, difficili cu respiratione patiente.

Filius

Filius Zornaga, cum iamdiu afflictaretur, & de ventris, & thoracis dolore quereretur: medici iussu, hirudines ano illi applicatae sunt: & mannani iure puli exceptam, ebiberat: & dolorum loca linimentis variis ilita sunt: quibus morbus grauior euasit. Ceterum, ad hunc vocatus puerum quinque annos natum considero: obesum, morbo graui laborantem, vires constantes habentē: & cui olim ego (vt mater, & assistentes testabantur) morbo graui, & periculoso laboranti: sanguinem, per venae sectionem, extrahi iusseram. Tunc audacter dextram iecorariam in brachij curuatura aperiri iussi: sanguinisque uncias quatuor fluere: quibus extractis, puer illic melius habuit: & breui sanitatem exactam obtinuit.

Curatio quinquagesima tertia, in qua agitur, de detendis oculorum nebulis.

Pvella, annos nata duodecim: quae concepta utero materno fuerat, eo tempore: quo pater morbo gallico laborabat: morbo saera. Ceterum, huic post ebibitum decoctum guayaciligni, in oculorum nebulas crassas, ob destillationem à capite, incidit: pro quibus detendis, à

k ;

repurgato corpore: & rubi viticosi decocto ad viginti dies ebibito: non admodum subtili victus ratione constituta, hoc remedio vsi sumus: & sana euasit. R. Mellis ex ipso fauo, libras duas: summitatum feniculi, florum sambuci, euphragiae, anapugillos duos: sacchari candi, vncias quatuor: in duplici vase vitreo, fiat destillatio secundum ordinem chemicum, ex qua nebulae saepe inungebantur: & tandem sanata est.

Curatio quinquagesimaquarta, de puero mingente lotium nigrum, qui non fiebat, sed scabiem vlcerosam multam in capite, & collo, patiebatnr.

Filius Angeli Aeonitani, natus annos quinque, obefulus, cum bene recteque (vt parentibus videbatur) gubernatus esset, circa praecipue sex res non naturales, in capite, & collo, multam scabiem crustosam, vlcerosamve passus est: ex qua ichores, & sanies multae in dies fluebant. Caeterum, elapso mense, a morbo, puer hic lotium multum, nigrum ad tres dies non sine acrimonia, & virgae dolore meiebat: absq; tamen febre. Porro recte gubernato puero, & abstemio facto

facto, mannae vncias duas ure pulli incocti lactuca, exceptas, bibit: quas illico vomuit: sed postea ex cassia aegyptiaca aramvrum manibus suis exemptum, comedit: quo alius optime respondit, & melius habuit. Ad sequentes vero octo dies, singulis auroris, singulas gabatas plenas, iusculo pulli incocti malua, & paucis folijs senae, bibebat: & tandem sanus est factus: nec enim ad capitis scabiem quicquam admoventium permisi, esse enim postea sanata est. Caeterum, lotium nigrum quod puer hic misit, crisis & terminus fere huius morbi fuit.

Curatio quinquagesimaquinta, in qua agitur, de Angina.

Pistor, qui ad sacellum Diui Marci habitabat, angina laborabat: fiebat, tussiebat, difficulter respirabat, os non aperiebat: ad latus sinistrum phlegmon magis declinabat. Quibus animaduertis, illico cephalicam, sinistri brachij locum latus respicientem, secae iussit: & sanguinis vncias decem, per intervalla, demere, vires constabant, & emplastrum extra admoventem iussit: nam & gargarismo utebatur. Cuius vsu, & emplastrum beneficio, disrupta phlegmone agrotus, ab orci faucibus

bus reuocatus est. Tunc verò, aqua mel-
lis gargarizabat, & paucis postea diebus
pancraticè habuit. Erat autem emplastrū,
ex nido hirundinis, apparatus, vt sæpè
iam me fecisse vidistis.

*Curatio quinquagesimasexta, de
morbo gallico, varijs symptomatis
complicato.*

LVca, Ligurus, vir robustus, & rei mar-
itimæ maximus explorator: quum
ex Alexandria Anconam nauigaret: ita
malè affectus, & varijs vitijs oppressus
erat, vt pedibus deambulare non posset.
Nam, morbo gallico vehementissimè ve-
rabatur: & eiusdem vlcerebus, ab umbili-
co, ad pudenda illi omnes particulæ ex-
corticatæ erant: ad hæc, brachiorum, ita
intensum dolorem patiebatur, vt ea mo-
uere non posset, nec eisdem functiones
obire, per vniuersum quoque corpus, pa-
pulas plures habebat: nonnullas verò cru-
staceas. Gonorrhæam nanque iam diu
illi familiarem, omnibus prædictis con-
iunctam quoque patiebatur, cum quibus
omnibus, vires imbecilles quadam cum
febricula erant. Curaturus igitur hunc,
primò eum reficiendum, eiusq; vires in-
staur

staurandas putavi: deficiente nanque fa-
cultate vitali, curatio cassa, & nulla sit ne-
cesse est, vt ex Galeni libris, docti euadi-
mus. Interim tamen vlcerebus aliqua no-
bis cura erat, quia eis maximè torqueba-
tur: adeò vt nec syndones, nec stragula
opertoria, supra se ferret, tunc ea vlcera
lauacro exsiccandi, & abstergendi vires
habente, abluebantur: & vnguento plum-
beo inungebantur. Resectis tandem vi-
ribus, intra octo dies, hunc leuiori quo-
dam pharmaco purgauimus: quo optimè
alius respondit, tandem pro extirpanda
mala qualitate, iocinori, & reliquis mem-
bris impressa, quæ prima intentio in cu-
ratione esse meritò debuerat, ad deco-
ctum radicis synarum bibendum cum
traxi: quod ad viginti quatuor dies ebi-
bit: & eo parum sudabat, alius tamen, in
vniuersa hac curatione, optimè respōdit.
Cæterum, vix decimus agebatur curatio-
nis dies, quando huic vlcera ex toto sa-
nata sunt: & brachiorum dolores leuati:
quibus ita utebatur, vt se sanum diceret,
ad triginta tamen dies, curatio protracta
fuit, & rectè habuit. Cæterum, cum adhuc
sefe non omnino sanum diceret, alium
accerfuit medicum. Qui ex mercuriali
vnguento cum illiniuit: & ita sinistra, vt

per os vniuersam corporis substantiam
spuere illi fecerit: adeò vt tabe, & marce-
re confectus, diem suum obierit.

*Curratio quinquagesima septima, de
febre continua maligna, alteri fe-
bri, superueniente.*

Ioannes Florentinus, vir annos. natus
triginta, temperatura biliosa exusta, vt
eum sepe Hispanum appellarem, febre
lenta diu correptus fuit: quam acuta post-
ea subintravit, maligna cordis humores,
& ipsius cordis corpus prehensens, mag-
gis tamen humores. Porro, calor febrilis
nunquam intensus fuit: pulsus tamen par-
ui, diminuti, & debiles erant: caput ad an-
terio rem partem dolebat: & linguam ar-
idam, & nigram habebat: vt vix eius verba
ab assistentibus perciperentur. Delirabat,
noctu magis, diu parum loquebatur: &
interrogatus rectè respondebat, ad obla-
ta se bene habebat, & alius vt cunque re-
spondebat, huic vrina pallida erat, parte
in superiori nubeculam diuulsam habes.
Cæterum, ijs consideratis: victum huic
ex pullo contusum parare iubeo, adiecto
pulsantæ cremore: cui puluis sepulsi boli ar-
meniaci pallidi admiscebatur: item, dia-
margar

margaritonis frigidi species, sed tunc ex
vena communi brachij, sanguinis uncias
quatuor demendas curavi: qui sanè, non
admodum magnam præ se ferebat pu-
tredinem, vnde prædixi, omnia prospera
breui futura. Iam & si, ex febribus cordis
corpus occupantibus, quæ & ipsæ hecti-
cæ sunt: vt fuscè iam in his centurijs dixi
ex Galeno, libris de pulsibus, sanguis ex-
tractus, optimus ferè semper est. Quare
in eis à sanguinis missione, medici pru-
dentes abstinent, modò tales febres pen-
dentiam ab humoribus, & membris alijs
non habeant, vt Iosepho artificij Veneto
euenit. Qua de causa illi sanguinem ex-
traximus, vt centurijs per Frobenianos,
excusis legitis. Cæterum, ab hac sangui-
nis missione agrotus melius habere di-
xit. Sed tunc spuere cœpit: nam circa pe-
ctus pondus sentiebat, & quandoque tuf-
siebat: qua de causa, decoctum hoc para-
re iussi. R. Capillorum veneris, sarfa-
ræ, radicum endiuia, buglossi, borragi-
nis, ana pugillum vnum, prunorum pin-
guum, decem, sebesten, iuiubarum, sin-
gulorum quindecim, seminis melonis
mundi, cucurbitæ, batechæ, ana unciam
mediam, glicirrhizæ munda: unciam me-
diana, florum nenupharis, borraginis,
buglossi

buglossi, violarum, rosarum, ana pugilum medium: excipiantur omnia libris sex aquę, & fiat decoctio ad consumptionem tertię partis, & coletur: cui adde, syrupi violacei, nenupharini, oximelitis, ana vnciam vnam: misce, fiat potus longus, cuius manę & sero, magnam quantitatem bibebat, Ceterum, linguę nobis cura incumberebat: quę sæpę semine psilij ex aqua lauabatur, & circumflexa canna abstergebatur: & frontis altę parti oxyrhodinum admouebatur, veluti cordi epithema refrigerans, quę sæpę innoquabatur. Sed hæc cum tractarentur, ex naribus ei sanguis fluxit: non multus tamen, dehinc nocte quater egressit, & magis solito delirauit, agebatur autem dies, (vt assistentes aiebant,) octauus à morbo acuto, & maligno introducto. Tūc ego morbum in statu iudicaui, ac victum eius solum ptilanę cremorem esse iussi: & ad scapulas cucurbitula: quatuor applicandas curauit. Sequenti die, cum hic magna, & ingēti siti torqueretur: & gelidam vehementer appeteret: tam & si hyems vigeret, aquam ad satietatem ei concessi: qua ipse valde oblectatus est, & ea multum sudauit. Proximo die, melius habuit, & ptilanę cremor in cibo auctus est, &

mannæ

mannæ electæ, binas vncias & tertię mediam in decoctione florum & fructuum cordialium, ei propinauimus: quo pharmacolauus optimè respondit, & rectè tunc habere dixit. Exinde victus, ei pulchra aqua cœtus, esse cœpit: & alia vires instaurantia: vt vinum vermiculum subtile, quod faciliè concoquitur, & membris apponitur confestim. Decimoquarto die, ex toto sanus fuit factus, qui & nunc rectè viuut. Hoc eodem tempore, febribus quoq; correpti, conualuerunt, Lazarus iuuenis, qui ex nundinis fuliginis, tunc reuersus erat: vbi à medico cognomento vncia, rectè tractatus erat: Et miles, qui summi pontificis stipendium merebat, qui cum febris continua corripere, tertio die bile suffusus est, pulliari morbo apparente quoque.

Curatio quinquagesimoctaua, de pleuritide in impiema versa: & hominē, intra quadraginta dies, interficiente.

Quinquaginta, Vir temperatura sanguinis, obesus, natus annos quadraginta sex, inspirante vento austro admodum calente, qui sese ad internecionem exerc

exerceret: malè habere cœpit. Cæterum, tertio die ad noctem, pleuritide fœuiffima affligi cœpit: ad quem accitus ipse, cum ira fortiter dolore infra scapulam finistram, cordis anteriorem partem, prehendente, cruciari inuenio: vt me præfente, bis & ter, in animi deliquium, ob dolorem illum internecabilem laberetur. Totus nanque rigit, quem pannis calidis confertim restituimus: quibus, & locus dolore affectus quoque fovebatur: vt ex millio, & surfure, confecto sacco, sed interim, dum hæc applicabantur: fomentum hoc apparabatur, quod habet.

R. rosarum, hordei, fœnugræci, seminis lini, maluæ, violarum, anethi, camæmelæ, parietariæ, radicis maluauisci, an. pugillum vnum: libris decem aquæ omnia excipiantur: & fiat decoctio sufficiens: & coletur. Cui adde, olei rosacei, violacei, camæmelini, an. vncias duas: misce fiat fomentum, & sponsia noua, vel philtro, vel melius vesica bouina semiplena, supra locum dolentem applica: & sæpè innoua, ijs enim dolor ille pernecans lenitus fuit. Sed tunc, ex internâ brachij vena, respicientis latus affectum, sanguinis vncias decem demendas curavi: & supra ipsum locum vnguento iungi: constant,

olco

oleo rosaceo, violaceo, & pauca cætra, lana succida excepto: quibus optimè habuit, & eam noctem absque dolore transiit: in aurorè verò ad eum diuertens, cum rectè valere comperit: Nam, optimè spuebat, & parum, vel nihil dolebat: totum tamen corpus suum tanquam contusum, & verberibus affectum, dicebat: parum gustabat, & id quod gustabat, pristinæ tremor, aut hordei aqua iulebo violaceo admista erat. Sequenti nocte, dulces somni eum tenere: vt se sanum asseueraret. Tertio die, ex flore sill. quæ ægyptiæ bolum deglutiuit: quò alius optimè respondit: & tunc omnia rectè habere visa sunt. Quarto, cum ex toto se sanum diceret, cum venia discessimus: domi tamen hic ad sequentes octo dies mansit: quibus optimè semper habere dixit. Post octauum verò diem dolore, iterum circa eundem locum, affligi cœpit non sine febre, & corporis sui lassitudine: ad quem ingressus alius medicus, ita in eo curado segniter, & pigre se gessit: vt nullo extracto sanguine, solis propinatis syrupis, sexto die illi pharmacum purgatorium dederit: quo die phlegmone disrupa est: & agrotus empiricus factus. Tempore etenim illo intermedio,

fluxio

fluxio locum illum debilem repetiuit, vnde phlegmone orta est: pro qua curanda, illicò sanguinis copiosi emissione opus erat: quam negligens medicus præteriuuit: syropos tantum dando, oblitus verborum Hippocratis, Vltimis morbis, vltima remedia esse adhibenda: & vltimos & exactè peracutos morbos summa, & exacta diligentia indigere: demum sexto die, ab ebibito pharmaco concessio, per medicum indignum, vt medicus dicitur, phlegmone disrupta est: vnde egrotus malè habere cœpit: empimicus autè (vt dixi) euasit, à quo die, ægrotus in fluxum ventris incurrit, & saniam per os screeare cœpit. Nam phlegmonem intus disruptã esse ægrotus ipse firmabat, quia eam rumpi perferens: sed euidentiores notæ hoc testabantur. Thoracis nanque cavitatis, ex ipso pure plena (vt empimicus euenit) euasit: id autem per os interpellatim ita putidum, & fæculentum, magna quantitate mittebat, & ita pessimi odoris: vt ægrotus ipse amplius eius emissionem ferre non posse, assistentibus nõ raro inculcaret. Imò aliquando, ita coaceruatim, & magna quantitate, tabum, & corruptum humorem hunc, mittebat: vt quis per vomitum emissum diceret. Demum

perse

perseuerante ventris fluxu, & putris materiei per os reiectione, quæ magnã, & ingentem viscerum corruptelam arguebat, tabidus factus, diem suum obiit, quadragesimo die, à morbi initio, non sine medici illius culpa ingenti: aliter enim non moreretur.

Curatio quinquagesimanona, in qua agitur de dolore oculi.

ANtonius Baptista filius, iuuenis natus annos vigintiseptem, quum rectè haberet, repente dextri oculi dolore cruciari cœpit. Dolèbat etiam à capite, perferentia aurem iuuenis hic, boni habitus, temperatura biliosus, intra oculum, dolorem paulo cum rubore, absque tamen febre. Pro quo curando, à depositis per clysterem alui fæcibus ex cephalica externa, siue capitali dicta vena, eundem oculum affectum respiciente, sanguinis vocias sex detraximus: à qua sanguinis missione, illicò se rectè valere, nec amplius dolorem perferentia dixit. Ad oculum tamen stillatitiam ex rosis, vno vel altero croci grano, intinctam, admovebat frigidam. Vt enim, quæ auribus iniiciuntur calida esse oportet.

ter ita oculis applicata, frigida, vt sint necesse est.

Curatio sexagesima, in qua agitur de vrina acedine, mordacitate, ob ulcera à morbo gallico contracta.

Mulier, quæ ad portum agit, & iamdiu morbo gallico vexata est, vt quoque ex eius facie percipitur: in vrinæ ingentem acedinem, mordacitè me incidit. Ceterùm, hæc, proposito optimo victus ordine, & cassiæ ægyptiacæ pulpamento bis, atque ter deglunito, ac ebibitis decoctis, quæ materiam morbi gallici respiciunt, guayaci decoctum ad quadraginta dies ebibit, & ex toto sanata est.

Curatio sexagesima prima, in qua agitur de quadam mala affectione derelicta à quaterna febre.

Raphaet Thæuers, iuuenis Florentinus, & qui Ancônæ apud Alouium Pixonium mercatorem agebat: quum Antuerpiæ quartana laboraret, in Italiam se recepit: & ab ea curatus sanus euasit. Ceterùm, inde eius facies pallida admodum contracta est, vt alio grauiori

uiori morbo iuuenem hunc affligi, quibus diceret: patiebatur nanque lienis & corporis meatuum obstructions. Pro quibus abigendis, ab ebibitis syrupis, & apozematis, deobstruentibus, & repurgatorio corpore, decoctum radice synarum ad viginquinque dies ebibit: & floridum colorem solitum adeptus est: fistula tamen ano infixæ detecta est, quam antea (vt ille aiebat) non perceperat. Pro qua curanda Hipp. consulendus est; proprio huic dicato negotio libro, hoc est, de fistulis.

Curatio sexagesima secunda, in qua agitur de Ramice intestinali, rupturâ dicta.

ESau Martilius, iuuenis Florentinus, absque procathartica causa (vt ille aiebat) in herniam intestinalem incidit: quæ descensus intestinorum in scrotum, ob omenti rupturam describitur. Ceterùm, huius curam suscipientes nos, a depositis alui per clysterem excrementis, intestina per chyrgum leniter intus reducenda curauimus; tandem accinctus est fascia inguinali, optimè composita; sub qua, ad rupturâ, ceratū nostro modo apparatus ponebatur. Cuius beneficio,

& syroporum, etiam infra dicendorum, potu, intra mensem sanatus est. Agitur autem iam biennium à curatione ista: ille verò (vt ait) ita rectè habet, ac si nunquam hunc passus sit morbum. Habet igitur ceratum mirum, contra rupturam, hunc in modum; Recip: gummi tragaeanthi, arabici, carabe dicti succini, ana drachmas duas: bdelij aceto dissoluti, acacie, mastichis, hipocisthidis, thuris, sandarachæ, boli armenia, sarcocollæ, ana drachmas duas: & tertiæ mediam, sanguinis draconis optimi, lapidis hematitius veri, mucaginis vesicarum vltimi, ana vnciam mediam: visci quercini vnciam vnam, glutinis taurini aceto dissoluti, drachmas sex, ceræ, resinæ, ana vncias duas, terenda, terantur, & secundum artis ministerium, fiat ceratum: primò ceram & resinam in cacabo liquefaciendo, dein cætera mittendo: vltimò viscum, & glutinum, tan dem ceratum parame hercule diuinum dices.

Syrupus bibendus.

Recip: bistortæ, ossium myrobalanorum cetrinorum, mumiæ, granati tinctorum, radicum consolida maioris & minoris, sarcocollæ, ana vnciam mediam, rubæ tinctorum drach. mediam: ex his

omni

omnibus fiat puluis. R. prædicti pulueris scrupulos duos, rob Myrtilorum vnciam vnam: decocti rerum prædictarum constringentium vncias tres: misce, fiat syrupus: quem ieiunò stomacho bibat, & saepe iteretur: iis enim vir hic sanus (vt dixi) intra mensem euasit: qui & nunc apud Ægyptum merces exercendo tauricè valet.

Curatio sexagesimatertia, in qua agitur de puero tumorem prædurum, & ingentem in occipitio patiente, vnde paralytis illi superuenit, & postea obitus.

PVer proxeneta à Lanxiano, annos natus duos, magnus & obesus, tumorem in occipitio prope nucham ingentem, & prædurum passus fuit. Pro quo curando, accersitus fuit chirurgus, qui emplastrum (nescio quale) tumori superposuit, quo breui tumor delituit. Cæterum, paucis interiectis diebus, puer paralyti correptus fuit, adeò vt brachium sinistrum illi ita resolutum fuerit, vt motus in vniuersum expers manserint: & oculus dexter ita infectus, & peruersus, vt strabo puer factus sit. At puer hic, paucis postea diebus, feбри correptus est, multis & variis exanthematis nigris corpuscu-

lum occupantibus : vnde intra octo dies diem suum obiit.

SCHOLIA.

Ob tumari materiam retroducentem, ad interiora supra neruorum originem, obstructio facta est, quæ consecuta est paralysis: sed & oculus paralyti quoque affectus est: qui ut strabonibus apparet, peruersus erat, & vix à palpebra claudabatur. Nam oculum ipsum, cum ipsa palpebra ægrotus non mouebat: quæ casum, non raro ante nos, præsi multa laude digni, notarunt: et accurate Aëtius sermone septimo suæ rei medicæ, cap. 49. pertractat, quem percurrere ne pigeat. Lactauerat autem puer hic matris suæ lac, quæ hæctica febre, & phthisi laborauerat: & ex ea consumpta non diu ante tumoris apparitionem obierat, vnde fortè puer morbum contraxit, & obitum. Hoc eodem tempore, huius pueri patrem ab hæctica liberauimus: quam contraxerat ab uxore: quæ paucos antea dies phthisi, & hæctica consumpta, diem suum obierat: quam ipse diu curauerat, tractaueratque.

Curatio sexagesimaquarta de febre ardente, cum pulicari morbo.

Vxor piscatoris, mulier procera, & corpulenta, quadraginta nata annos, ardentissima febre corripiebatur. Ad quam accersitus, eam sic ardenti illa febre, pulicari

pulicari symptomate per vniuersum corpus florescente, vexari comperio, multis rubris; paucis verò liuidis exanemathis apparentibus: vnde huic illicò sanguinis vncias decem demendas curavi: ex brachij dextri vena basilica: erat autem sanguis non admodum corruptione affectus. Cæterum, victus ratione, prout similibus febribus correptis, fit, constituta: & propinatis syrupis ex succo acetoso, & acetositate limonum, quinto die, per nares, sanguinis fluxum adeò copiosum incurrit: ut opus fuerit retractionibus, frictionibus, vinculis, ac ad nares torundis pulueribus constringentibus: oui albumine exceptis, vti: imò ad tempora & frontem, gypsum, oui albo mistum, & plagulis exceptum admouebatur, tunc sanguis desit per nares fluere, & in os cadebat. Cæterum, ab oxierato ore decento, sanguis ex toto cohibitus fuit, & mulier ex toto libera. Hoc eodem tempore huius mulieris filix duæ, eisdem febribus, & symptomatis correptæ erant: quæ & ipsæ sanatæ sunt.

Curatio sexagesimaquinta, in qua agitur de aurigine morbo, simul cum tertiana duplici infestante.

A Moretus iuuenis Florentinus, natus annos tres supra viginti, temperatura biliosa (si qua altera) a iugine morbo, simul & tertiana duplici laborare cœpit. Cæterum, huic occurrens ego, in brachij curuatura internam secari feci venam sanguine ad vncias octo diminuto: syrupos quoque iecur respiciētes, & eum ab obstructionibus liberantes exhibuimus: vltimò denique pharmaco purgatus ex rhâbarbaro & electuario à dactylis, in quo oximelitis parum affusum erat, composito, bene habuit: & sequentibus nonnullis diebus rhodosaccharum ieiuno stomacho comedebat, & stillatitiam cichoreæ suprabibebat, ac tandem sanatus est. Erat autem huius lotium, adeò croceum: vt familiaribus admirationi esset. Hoc eodem tempore, in eadem barberinorum domo, Petrus Franciscus à terra noua, mercator diligentissimus, à nobis ex articulario morbo, curatus est, qui & ipse sanitatem obtinuit.

Curatio sexagesima sexta, in qua agitur de veteri fluore, rubricante.

VXor Orientalis mercatoris, qui ad ædem Diui Rocchi habitat: postquam abortiuit, fluxum ordinatum passa est:

est: qualem tamen parientes vel abortientes, solitæ sunt pati: à quo optimè valuit. Octauo postea die, fluor muliebris rubricans, qui à toto corpore decidi solet, illi superuenit: ita copiosus, vt sepe mulier hæc animo inqueretur. Ad hanc igitur vocatus ego, post septimū diem, eam habitu gracilem, viribus tamen vt cunque valentem deprehendi: quæ ad ea quæ illi offerebātur, mediocriter se habebat: tunc verò vniuersa intentio nostra eò dirigebatur, vt hunc compesceremus fluxum: quando ex illo, mulier hæc sæpe in animi deliquium incidebat, vt timor esset aliquando, ne ex toto deficeret, & moreretur. Cæterum, quia mulier hæc etiam de stomacho querebatur, & ad gulam nescio quid persentire se aiebat, vomitoriū medicamentum hoc paro, vt humorum fieret auersio, retractione. R. Seminis raphani, cumini, rapæ, cœparum, anethi, ana drachmas duas, seminis staphisagriæ scrupulum vnum: in libris duabus aquæ paræ ad ignem decoctum, & cola: cui adde, agarici optimi, candidi, in puluerem redacti, drachmam mediam, oximelitis vnciam vnā, & alterius mediam: misce, fac vomitorium, & tepidum bibendum trade. Nouisti tu, quæ tepida sunt, stoma-

chum dissoluunt, & cum ad vomitū prouinum reddunt: hoc etenim vomitorio medicamento multa euomit. Dein verò ex diacitonite ante esum parū gustauit, vt eius stomachus roboraretur: qui laxus & dissolutus erat. Huius victus, capi, aut hēdi, carnes erant, assē potius quā aqua coctæ: quibus assis siue elixis, aromatum vice species hæ iniiciebantur. R. Seminū summachiorum optimē pistorum, drachmas sex, coriandrorum præparatorum, drachmas tres, boli armeniaci palidi, drachmas duas, cariophyllorū drachmam mediam: misce, & tere, & fac puluerem: cuius paucillum pro vice infunde: sed in potu vinum rubrum austerū aqua calybeata dilutum habebat: sed interdū & noctu iulebum hoc bibebat. R. Aquæ plantaginis, stipitum rosarum, ana libram vnam, rob myrtilorum, vncias duas: misce, fac iulebum longum, de quo bibat: & eò minū quò potuerit: iis enim ordine digestis, radicibus mammillarum, cucurbitulas duas magnas affigi curauit post quas fluxus non ita copiosus erat: imò tunc ex se, materia per secessum deriuata est: saepe nanque egerbat, & nunc, vt consequens erat, ex vtero fluor immixtus est, sed cum postea ventris fluxus

restrit

restrictus sit, ex vtero fluxus iterum ad solitum suum cursum redijt. At cum tunc ad manus esset ceratum contra rupturam paratum: curauit, vt obstetrix ad os ventriculi, eius parū in panno coccino admoueret, veluti & parū quoq; ad imum ventris. Quibus, prædicto regimine, ita fluor hic restrictus fuit: vt intra octo dierū spatium, post meum accessum sanata fuerit: rarò sanè morbi ij curationem recipiunt, & eò magis si iam veteres sunt.

Curatio sexagesimaseptima, de puero continuo febriente, cui datum est purgatorium pharmacum: quo mirum in modum sudauit, & liber à febre mansit: que postea in quintanam degenerauit.

PVer Alphanorum, quum febre continua laboraret, & bene haberet: non multum postea, ab ingestis pomis vridibus in febrem recidit, huic post per injectos clysteres, deposita ventris excrementa, sequenti die ad eum accedens, syrui rosati solutiui vncias duas, tribus aquæ portulacæ mistas, ieiuno stomacho, propincaui: quibus ita in sudorem copiosum, vniuersum eius corpus

irrig

irrigantem, ad tres horas peruenit: vt inde liber à febris maneret: ex pharmaco autè purgatorio, per sudorem euacuans humores factum est. Ceterùm, elapsis postea quinque diebus, puer hic, febris correptus est, à qua sudore mundus euasit: postea, quinto altero sequenti die, eadem febre in eadem hora oppressus fuit, à qua & sudore liber euasit: sed & quinto altero sequenti die, simili paroxysmo vexatus est: à quo & sudore in totum sanatus est. Quintani autem tres ij paroxysmi à me in hoc puero deprehensi sunt: adeò euidentes, & manifesti: vt ex tertianis quotidie percipiuntur, euenere autem hæc, mense Iunio.

Curatio sexagesimo octaua, in qua agitur de ægypto, à morbo gallico, in angulo oculi, contracto malo.

Mulier, quæ ex Sancto Lupidio ad me delata est, morbo gallico laborat. Nam eò, maritus antea laborauerat, ex quo Romæ curatus fuerat. Ceterùm, hæc ex ipso morbo vlcus in naribus contraxerat, & ad oculum in magno angulo, hoc est, intra nares, & ipsum oculum, ægyptem, non admodum tamen inueteratum malum: nondum enim in fistulam

lam dehiscerat: & in capite tuberculum magnum patiebatur, & prope alterum oculum duritiem quandam: quam omnes affectiones, ac vitia, capitis ingens dolor comitabatur. Erat autem mulier hæc, annos nata, quinque supra triginta, cuius alius, nisi clysterijs, aut balanis irritaretur, sex, & octo dies, absque secessu permaneret, causa non parua: vt morbus hic difficilis, & grauis, in dies magis, & magis foueretur, maligniorque euaderet. Omnia igitur hæc, ipse considerans, quæ symptomata antea cum essent, morbi euaserunt: sic victum huic instituo, quantitate, prout longitudo morbi, & ipsius vires postulabant: qualitate verò, cibaria optimi succi essent, commendaueram: potus verò, aqua decoctionis cinnamomi: ijs enim ordine digestis, syrupos hos, hæc bibere cœpit. R. Syrupi de fumo terræ, de epithimo, de elleboro ann. vnciam mediam: infusionis, senæ, vncias quinque: misce, fac syrupum, quem ieiuno stomacho, ebibeat, & octies repetebat, in fine quorum, hæc deglutit caraporia. R. Pilularum de nitro Alexandri, scrupulos duos: aurearum, de fumo terræ, ann. scrupulum vnum, diagridij, grana tria, trochiscorum aladad, grana duo, omnia

syrupo

Syrupo de fumo terræ excipiantur: & formantur pilulæ quinq; quas hora septima noctis deglutiuit, & inde nocte dormiuit: quibus alius optimè respondit: tunc verò ad decoctum radicis Syriarum eam traximus, quod ad triginta quinque dies ebibit: subtili admodum victus ratione instituta, & abstemia facta. Cæterum, paucis interiectis diebus, post potus initium, narium vlcus, vbi os denigratum comparuerat, candente ferramento, leniter exussimus: & (vt decet) tractauimus: sed ægylopem ita tractauimus: vt pro ea curanda non vsi simus vitione: nondum enim os corrosionem, aut ingentem putrefactionem in se contraxerat: quam non tantum quartum diem: sed alios plures ægylops ipsa, transegerat. Et hoc est, de quo Gal. contra Apollonium, & Archigenem conqueritur: contra primum, vt qui nulla pharmaca ad ægylopas descripserat: quia fortè, quum morbus hic acribus curari debet, ab eis oculus officitur, & affecta partis inflammatio magis augetur. Item, quia per necessaria ad affectionem curandam, pharmaca liquida maiori ex parte sunt: quæ, tum locus non tolerat, quia necessario ex eis, in oculum aliquid insluit, idè postponenda

sunt

sunt. contra Archigenem verò, quia per pauca scripsit remedia, pro hoc curando morbo, dicens, morbum hunc per chirurgiam curari debere: sed Galenus, Archigenem, toto cælo errare, contendit: cum morbus hic nõ subijciatur manuarum operatione: sed pharmacis potius secundum genus, & id magis quando nondum vlcus ad ossa vsq; dehiscit in fistulam. Galeni igitur doctrina munitus ipse, morbum hunc topicis remedijs profligandum curauit: proinde, ad emplastrum à nobis iandiu descriptum: pro hoc eodem morbo eraducando: cuius iam antea longam habueram experientiam, confugi, ex cuius applicatione, res ita felicem habuit successum: vt nullo alio remedio vti oportuerit. erat autem durities ad angulum magnum, prope nares, ingens, & orbiculata. Cæterum, intra oculi ipsius angulum, foramen paruum erat, per quod sanies effluebat, vnde oculus totus male affectus euaserat: immo ex ipso angulo, palpebrarum circumferentia dura, & scabie, & conuulsa apparebant. Aduertendum tamen durimus, quo in singulis curationibus, antea quam emplastrum admoueretur, à nobis inferius describendum, ex ipso decocto radicis Syriarum, oculus, & nares, immo: &

Anni 1611

tuberc

tuberculum capitis, lauabantur: fovebanturque: sic enim intra triginta dies ægyptos ex toto sanitatem obtinuit: ex nariū verò vlcere, elapso quinquagesimo die ab vltione: tria exempra sunt officula: & viginti alijs sequentibus, clausa vniuersa cum ario fuit. Porro, tuberculum capitis, prædicto decocto radicis synarum quoque, fovebatur: quod postea abstersum, ex vnguento ab althæa, paucō argento viuo misto inungebatur, fricabaturve: sic enim ex toto mulier hæc intra hoc prædictum tempus, sanata est. Habet autem vnguentum, siue ceratum ex nostra descriptione, contra ægyptos, sic. R. Pulueris testarum coclearum drachmas duas, myrrhæ, aloes lotæ, thuris, ann. vnciam mediam: sarcocollæ, sanguinis draconis, cerusæ, ann. drachmas tres: opopanax acetō dissoluti, lapidis hæmatitis veri, ann. drachm. vnam, & alterius mediam: croci scrupulos duos, cere, resinæ, ann. vnc. tres. misce, & ad ignem, secundum artis ministerium, para ceratum, & angulo oculi admoue.

Curatio sexagesimanona; Pisauri habitata, in qua auitur de ramice carnosus varijs alijs affectionibus complicato.

Pisaurum

Pisaurum venimus, urbem antiquam, de qua Catullus dixerat,

Sedes moribunda Pisauri.

Nunc verò ciuitas nobilis est, & magna: in qua ita salubri aère, & clementi, amænæque aura fruitur: ut nusquam (quod sciam) salubrius aut vegetius viuatur, sed id in causa esse, à senioribus ciuibus accepimus, in totum exsiccatas lacunas, à quibus olim inficiens & pestilens aër expirabat: item, quia silicibus munitæ viæ, nunc lateribus sunt ornatae. Cæterum, Pisaurum, ita fructibus, & ad victum hominis, per necessarios bonis abundat: ut hodie Italiæ totius hortus dicatur: & merito, quum inde ingens tritici, vini, fructuum, & frugum copia, per varias totius Italiæ partes dispartiat. Hæc dum scriptis mandarem regnabat Guidus Vbaldus Illustrissimus Urbini Dux quartus, & Pisaurensium dominus clementissimus, & liberalissimus: qui, ut est omni genere literarum ornatus, & in gerendis bellis alter Mars: ita Iustitiæ administratione alter Traianus habetur. Sub cuius tutela Pisauri aliquot menses moratus sum, & ex pluribus quibus medicati sumus egrotantibus, paucas has curationes memoriæ commendauimus: quarum prima sequens habetur.

m

Iacobus Māruanus, mercator Pifaurensis tres supra quadraginta annos natus, temperatura biliofus, & qui ad rixas ita proptus est: ut vel ex facili causa, furibundus ad arma currat. Hic adeo morbosus est: ut in hoc vitæ suæ cursu, magnam partem affectionū, quæ homini euenire solent, sustinuerit: nam à capite destillationem patitur; ex qua gravissima tussis per intervalla oritur: quæ ipsum in somnū tenet: quas affectiones comitantur scapularum, & coxendicū dolores: veluti coli intestini affectio: & renitēs curationi rames carnosus. Pro quibus abigēdis, profligandisve tam varijs, tamque coticate natis, ac contumacibus affectionibus, multi multa, & doctrina, si artis excellentia præstantes viri machinati sunt. Nam, & decoctum guayaci illi ebibendum tradiderāt: quo peius habuit: & Thermarum aquas non paucas Paravi ebiberat: sed frustra: quo tempore ramicem, ita similem medicam tractarunt: ut ipsis in testiculis cavernosum vlcus fieri permitteret: sed tunc docti medici Veneti ad nuham, fontem suæ vlcus, candente ferramento excitarunt: per quem pararum fonticulum trusci & solite destillationes, foras utcumque exibant: adeo ut curandis, testiculorum vlcibus

ribus locum præstiterint, & cæteræ affectiones non ita sævè cruciarent: carnosus tamen rames, cum ijs contumaciter vigebat. Ad hunc igitur accersitus ipse, præter citatas affectiones, alias nonnullas pati deprehendo: iecur namque calidum admodum habet: in lotioque album pituitosum multum emittit. Gonorrhæam non patitur, sed eam longè antea viderat, proinde curationem sic adior: & primò, vigebat namque hybernum tempus, minorans medicamentum illi ebibendum dedi: sequentibus verò diebus, ex decocto sequenti, vacias decem in auro-ra, ieiunio stomacho bibebat. R. Myrobalarum citrinorum, chebulorum, indorum, ann. vnciam mediam: polipodij quercini recentis, vnciam vnam: ligni sancti vncias duas: corticis eiusdem, vnciam mediam: radicum cichoræ, endiviæ, an. pugillum vnum: seminis melonis vnciam vnam: ordeï integri pugillum vnum: pasfarum de corinthio vncias duas: foliorū, & folliculorum senæ, ann. vnciam mediam: rosarum rubearum pugillum medium: libris septem aquæ excipiantur omnia: & fiat decoctio secundum artis ministerium, quousque maneant libræ tres, facta colatura, & expressura: adde syrapi de

lupulis, de fumo terræ, de endiuia, an. vñ. ciam vnā, misce. Ex hoc cæterum apozemate, vt dixi singulis diebus, singulas decem vncias bibebat, quibus in dies ter, & quater egerebat: vt triplicato apozemate hoc, non opus fuerit illi purgatoriū aliud medicamentum propinare: quo ita rectè valere inculcabat: vt nunquā antea, Tunc verò ad ramicem carnosum, ceratum hoc descripsi: quo ita imminuta carnositas & durities illa fuit: vt ægrotanti, & assistentibus admirationi fuerit, habet autem ceratum sic. R. Ammoniæ pinguis, & optimi, vncias tres: in aceto eas macera: & ad ignem, cerati modò, redige: & postea illi adde, marchasitæ argenti, & auri, in puluerem redactæ, *πυρίτην* Græci, latini ignarium lapidem appellare solent, vñciam vnam & mediam: & in aluta, ad equi ferri figuram, aut diadematis, aut lunæ falcatae effigiem extendatur: & loco affecto superponatur. Cæterum, ne destillatio virum hunc nobilem malè afficeret, ad sinistrum brachium, fonticulum machinati sumus: quatuor ab humero digitos, sequenti hoc vesicatorio, vt tyrunculi addiscant. Accipe, cantarides ex aceto maceratos, quindecim, euphorbij scrupulos duos, in mortario in puluerem redige

redige: & fermento excipe: vesicatorium, ex quo caput cauum glandis infarciatur, & loco signato infigatur: modò in eius circuitu, ceratum in medio perforatum circumponatur: & aliud ac manutenuens superponatur, ne hinc inde currendo, locellos exulceret. Sequenti verò die disrupit vesicula, loco exulcerato, granum cicceris adaptato: & parum prædicti cerati, scilicet, diachilonis, vel similis superponito: & fascia optimè fasciato, & singulis diebus, granum bis innouato: sic autem factitando, fonticulus absq; dolore apertus manebit, per quem, mucorum & destillationum, magna diuertitur quantitas. Cæterum, ijs intra mensem, hic ita rectè valere dixit: vt nunquam antea, solent autem pro simili testiculorum atterenda duntaxat, vt medici fomentis, linimentis, cataplasmatis, vnguentis, vaporacionibus, suffumigijs, veluti varijs alijs, quæ referre non vacat. Porro hæc Ragusij cum commentaremur, occurrit Hilarius Senensis, vir triginta septem annos natus: qui ramicem aquosum, & prædurum patitur: ex quo cum singulis sex mensibus, (scroto inciso) humorem contentum foras trahat, rectè habet: immo si non coit, peius habet.

Curatio septuagesima, in qua docetur quod propagines venæ auiugos, id est, venæ paræ expertis, conuincuntur ramulis venæ cava, thoracis internas partes nutrientibus.

Nollem, quis mihi vitio vertat, quod Vesalij Bruxellensis opinionem memorie reuoco: quam curationum medicarum harum centuria prima, ab hinc octo annos confutauit: est nanque Andreas Vesalius Bruxellensis vir medijs fidijs doctus: & honore multo dignus: vt qui magna cura, & ingenti solertia, ac nõ vulgari labore, rem anatomicam, hac ætate illustrarit: & ita illustrarit, vt primas in hoc munere inter medicos obtinuerit: coactus tamen, eius opinionem (testis est Deus) in medium affero: ob quam vim, vnum pulchrum accedit, quod ratio propter quam in pleuritide dextra, axillaris dextri brachij secatur: in sinistra verò axillaris sinistri, illustratur. Prædixi nanque prima centuria Andream Vesalium, Caroli quinti Imperatoris medicum, non rectè dixisse, quando in pleuritide, siue phlegmone partes occupet dextras, siue laeuas: dextram axillarem semper secandam esse: ex eaq; sanguinem mittendum: memor

memorie commendauerit. Credebat nanque Vesalius, quia venæ auiugos, quæ à venâ cava iuxta cor, in dextra parte oriuntur, & ad inferiora reflectunt: crassa, & multo sanguine repleta est, optimum consilium fore, si semper, quacumque in pleuritide dextra, siue sinistra, axillaris venæ secetur, ex eaq; sanguis mittatur: quam opinionem Vesalicam, vt erroris plenam, nos citato loco confutauimus. Quia in corporibus humanis, à nobis magna difficulte diligentia, comperimus, ea quæ venam hanc sine pari iurant, non amplius remeant, neciforas transfuerunt: obuiantibus, impediuntibusq; ea, ostiolis quibusdam, quæ ad recipiendum aperta prostant. Cæterum, ea quæ recipiunt, nunquam remeare sinunt, proinde credens Vesalius in axillaris dextre venæ sectione, magna sanguinis quantitas per venam suam pari phlegmone valente extrahitur, quod summum remedium in axillaris dextre lateris venâ, in omni siue dextra, siue sinistra pleuritide, secernere, si ille ignorans, per venam illam, nihil sanguinis foras euocari, hanc in lucem misit opinionem. Quam postea, Leonardus Fuchsius Germanus libris suis Anatomicis, veluti commentarijs suis in Galeni

librum, de sanguinis missione per venæ sectionem omnibus vulgarem fecit: & ita pro coronide habet: si pleuritis latus dextrum, tam in parte alta, quam in parte infima, occupauerit, sanguinis missio ex axillari dextra fieri debet. Si verò sinistrum offenderit, distinguendum, vel dolor laterit costas tres superiores: vel nouem inferiores: si tres superiores, ex latere sinistro sanguis demendus est: si nouem inferiores, ex brachio dextro sanguis extrahendus est. Quoniam nouem hæ costæ, (vt ille ait) aluntur: propaginibus & ramulis venæ auiugos, id est, paris expertis venæ, quæ ad latus dextrum iacet. Cæterum, cum à nobis compertum sit, per venam sine pari, sanguinem foras non venire, nec remigrare, consequens est, Vesalij & Fuchsijs ratiocinationem, cassam & vanam esse: vt Commentarijs meis, quos supra Auicennæ Fên. quarta, libri primi conscripsi, vberius dixi: præfixo etenim Auicennæ textu, per Iacobum Mantinum Hæbræum, fideliter verso: & à nobis reuisto, & latiniore facto: commentarios scripseramus, me herclè, vt ab ijs, quibus legendos dedimus, accepimus, non obscuros. Quos Anconæ in ea bonorum directione, vna cum vniuersa mea supellecti-

li, &

li, & non paruo argenti pondere, ac non contemnenda bibliotheca, amissimus: spe ramus tamen, ad aliquot dies, resumptis viribus, hos commentarios, denuò parturire, ædere, & in lucem mittere: vt noscant omnes, meos illos esse labores, non illius, qui alienis se plumis ornare cupit. Sed de ijs satis, & proposito redeuntes, scire decet, quòd cum hæc de pleuritide prædicto in loco tractassemus: vt rem claram, & omnibus euidentem faceremus, indicaremuscq; causam: ob quam in pleuritide, interna secanda sit vena, dextra in dextra, sinistra in sinistra, dixi: quòd rami venæ sine pari coniunguntur, & copulantur osculis venarum propagatarum à vena axillari, quæ internas thoracis altas partes alunt. Id quòd nunc ita esse firmamus, quandò sic in corpore vno, vel altero, à nobis dissecto, euenire obseruauimus: quanquam varijs alijs in corporibus, venæ huius auiugos ramos, non omnino coniungi, & copulari propaginibus venæ axillaris in thoracis interna alta parte percepimus: sed ita oscula osculis sunt propinqua, vt non difficilis sit transitus humorum contentorum ab vnâ venis, ad alias: adeo vt si non copulentur copulari tamen, & coniungi videantur:

m s

ut in omnibus ferè euenire percipimus. Nobiscum hac in re est, Bartholomæus Eustachius ducis Vrbinatis medicus: qui ita rem haberi, per litteras à Romano mihi significauit: ut prope diem, docto, & elegantissimo libro suo de Anatomia in lucem futurò, omnibus palmam faceret. Ceterum, ut de hac re plenius dicamus, scitis, quod rami venæ paris expertis, qui per inferiores costas distribuuntur: quando versus sternum reflectuntur, non solum coniunguntur, sed, eadem quæ sunt cum ramis venarum, quæ sub os pectoris currunt, quæ originem à vena cava in iugulo antea quam diuidatur, habent. Item, ut supernam, & ultimam manum huic rei imponamus, dicimus, quod à venæ infixe spatij intercostalibus inferioribus, ex se mittunt venas iustæ crassitudinis, & notati dignas, ad thoracis, & ceteras partes: quæ coniunguntur præpaginibus, & ramis thoracis in parte exteriori, qui portum habent à vena axillari: & sic quoque vena sine pari cum axillari cõsensum habet, ex eodem loco, & parte. At hæc ita ingenti speculatione, diligentia, & cura: ut adipiscantur, indigent: ut perpauca hodie extant, qui rem hanc in se habere noscant: non vulgari, igitur diligentia deditus sit, immo ingenti

ingenti labori, & assiduo studio incumbat oportet, is, qui ad artis medicæ cacumina peruenire debet: prout de virtute acquirenda, ex Hesiodo, decantatur. Hæc porro si Sylius Parisiensis in sua (ut ille ait) contra Vesalium Apologia, sciret, nunquam me herclè sileret: ac sic ex tam multis debacchationibus frivolis, futilibus depulsionibus, aliam veram in lucem mitteret.

Curratio septuagesima prima, in qua agitur, de Ischuria, id est, urina suppressione, ab urina fistulam crassam, & lentis humoribus constrictam.

Vir Venetus nobilis, qui Pisauri agebat, & urinae omnimodam suppressionem, propter crassos, & lentos multos humores, urinae fistulam obstruentes, patiebatur: ita afflictabatur: ut in vitæ desperationem veniret: quum non nisi accersito chirurgo, & immisso catectere, meiere posset: proinde ut nobilis vir hic expedite meieret, ne catectere, nec chirurgo opus haberet: sic curationem adior: ebiberat autem antea plures syrupos, & pharmacopurgatoria varia. Rec. radicis raphani,

phani, foeniculi, apij, saxifragiæ, ana vnciam mediam: corticis radicis anonis vel ononis, dictæ remora aratri, vnciam vnam: capillorum veneris, agrimonie ana pugillum vnum, baccharum Alkeken- gi numero viginti: seminis asparagi, ruscii, vrticæ, cari, ana vnciam mediam: florum sambuci, camæmelæ, ana pugillum vnum: in libris sex vini optimi albi, fiat decoctio: quousque remaneant libræ tres. Facta colatura, & expressione forti, adde theriacis optimæ, si quæ habetur, vncias duas, misce, fiat potus longus, ex quo ieiuno stomacho bibat vncias octo; vel decem: sed exterius, ad partes inferiores, etiam intra testes, & anum, hoc illinebatur linimento. Recip. aquæ vitæ vnciam vnam: olei scorpionum, vncias duas: Mithridati antidoti optimi, vnciam vnam: & alterius mediam: cantaridum panno lineo exceptarum, numero duas: cum cera ad ignem fiat linimentum secundum artis ministerium. Cæterum, linimentum præcedebat balneum, ex oleo communi apparatus: in quo incoctæ erant nonnullæ ex citatis herbis: quibus ita rectè habuit: vt deinceps non opus habuerit cætere, aut chirurgo, expedite autem meiebatur. Porro, pro hac complenda operatione,

ratione, succus limonis pondere trium vel quatuor vnciarum, approbatissimum habetur remedium: sua nanque acutie, crassas, & lentas attenuat, & subtiliat materias. Qui quoque pro extinguenda gonorrhæa, primatum habet: vt millies experientia compertum habemus: cautè tamen limonis acidi succus bibatur, decet: cum impotentem sæpè hominem reddat: & ad procreandam sobolem inhabilem, vt cuidam ex principibus Italiæ, superioribus annis, in bello Germanico euenit. Cæterum, ad ægrotum, de quo agimus, redeuntes, interim dicta parabantur: hic optimo victus ordine vtèbatur: vescebatur autem ficedulis, & alijs auiculis montanis, perdice, turdo, veluti & pullo gallinaceo. Ex herbis verò aneto bene olente, fæniculo, petroselino, caro, mentha, cerepholio, cappare, & similibus: quæ aperienti, & incidendi vim habet: eius nanque porus vinum album generosum erat, non enim iecoris, aut renum caliditatem extraneam timebat.

S C H O L I A.

Trisariam vrinae meatus constringi contingit (vt memoria commendauit Galenus, libro primo de Locis affectis, cap. primo) aut enim vesica

sica corpus inflammatione, vel scirrhus; vel abscessu, vel alio quouis tumore, ita in tumorem insignem attollitur: ut eius meatus adeo occupetur, & constringatur, ut per eum urina reldi nequeat: secundo, urina supprimitur scilicet, ob rem præter naturam, que meatui innascitur, ut lapidem, callum, scarunculam, quam semper vlcus præcoculare solet, & vlcus hocie gonorrhææ, aut grinum, aut pus, aut lentum crassumq; humorem, prout in casu nostro contingit, qui (ut citato loco adnotat Gal.) ex ijs est, que longo temporis spatio, & paulatim nasci solent. Cæterum, habet præcipueque harum rerum suas notas, per quas coniectura artificiosa, deprehendit medicus excretaatur viam; vel alteram in causa esse, quod urina suppressa sit. Qui igitur ad Curationem accingitur, primo sub magistro exercitatus accedat oportet. Nos vero, hunc virum, hanc affectionem à crassis, & lentis humoribus trahere deprehendimus: us præcipuus natus, quia non à lapide, non à grumo, non à caruncula; non à tumore, ergo ab humoribus crassis, & lentis: Et id magis quia immixta argentea fistula, cæterere dicta, illico meiebat: & cum urina ipsa, crassi, & lenti humores excrebantur. Item quia vir erat in otio educatus, & multis cibarijs, crassis, viscosisq; humoribus generare potentibus, fuerit usus. Cæterum, affectio hac ischuria vocatur: que & ob remum vitia non rãro enec-

are contingit: & tunc periculosissima est, & Antoniz semel notauimus in Italico homine magno & robusto: qui in foro fontis habitabat: ut Raguzus in homine obeso, & grandi: sed ij inde dem sanari obiere.

CURATIO SEPTEAGESIMASECUNDA, IN QUÆ AGITUR, DE DOLORE GALLICO, CREMATICÆ ANTERIORS PARTIS INFESTANTE, & PERTHERINCES APPLICATIONEM AMELITO.

Qui patiebatur morbum gallicum, & malè habebat, post remedia adhibita, melius habuit. Cæterum, circa crematicæ tibia anteriori partem semper doluit: pro quo propulsando dolore, multa & varia topica remedia, aliquandò calida, aliquandò frigida, admota sunt: sed frustra, immò ad opium peruentum est: & nihil contulit. Proinde, considerans eum in loco, nullum esse humorem, nullam qualitatem manifestam, in mētem veni qualiterem: veni nos non aliquam à maligno humore derelictam, ubi particulam illam infestare. Pro qua abigenda; domandæ theriacam, summum futurum antidotum, coniecit; & re vera, à rationatione hac mea, minime sum de fraudat-

tus, cum post applicitam theriacam dolor ita euauerit, ac mus, conspecto fele. Nam theriaca adulta, calida est, & potēs, vtpotē ex tam multis, & potentibus, ac præclaris simplicibus, composita. Cæterum, similibus doloribus, quoties theriaca non opitulatur: illi adiungendum suadeo oleum ex guayaco ligno paratum: sic enim theriaca oleo huic mista, similes facillè detrudit dolores,

Curatio septuagesimatertia, in qua agitur de angina sana delitescente, & hominē postea interficiente.

L Laurentius de Gētilibus, publicus notarius Pisaren̄sis, vir annos natus quinquaginta, temperatura biliosus, compositio verò siue habitu gracilis, & qui (vt audio, & eius attestatur facies) morbum gallicum passus est: in anginam lapsus est: & eam quidem grauissimam, seuerissimamq;. Quæ ita hominem lancinauit, vt intra quinque horas, linguam crassam admodum habuerit: vt nedum loqui, sed nec vocem formare: immò verò ne aquam deglutire posset. Ad eum igitur accersitus hora noctis, hoc est, decima post morbi initium, iilicò iniecto ely-

steri, degrauato ventre, sanguinem ex cephalica sinistri lateris, ad vncias sex, demere non nisi per interualla, admoto digito vulneri, iussi: erat autem humor inflammationem faciens, sanguis pituitæ mistus. Cæterum, ex sinistro brachio sanguis extractus est, quia in colli parte sinistra, tumoris non nihil aliquid apparebat, & in eo loco eger magis dolebat: constabat autem vires, tunc verò affecto loco, topicum remedium hoc applicitum fuit. R. Foliorum maluarum, parietariæ, rosarum camemelæ, ana pugillum vnum, radices maluauisci, pugillum medium, nidi hirundinis numero vnum, caricarum pinguiū, quatuor, in aqua sufficienti fiat decoctio secundum artem, & deposita aqua, omnia in mortario tractentur, triturēturve: quibus adde, olei camemelini, rosacei, ana vnciam mediam: butyri recentis vnciam vnā, farinæ ordēi, vnciam vnā, & alterius mediam: cum decocto prædicto: misce, & fac emplastrum, & calidum loco affecto applica: item vt gargarizet, sic prescriptum fuit. R. Aquæ hordei libram vnā, syrupi acetosi simplicis, vnciam vnā, & alterius mediam: diamoronis vncias duas: misce, fiat gargarismus. Tertia hora noctis quum mor-

bus ingrauesceret, ad sectionem venarum sub lingua deuenimus: quæ quum difficulter secari possent, parùm vel nihil sanguinis ex eis defluit, parùm tunc dormiret, consului, in aurora verò cum morbus ad statum peruenerat, & materia fluxa ferè erat, nihilominus ex eodem secto loco sanguinis uncias quinq; effluere feci: constabat autem vires. Paulò postea interiecto tempore, cucurbitulas collo præcipuè, & scapulis, secta cute, chirurgus admouit: nam licet deriuatio hoc tempore quàm reuulsio magis conueniret, nihilominus multùm iuuare opus hoc, vel ex hoc deprehendimus: quia de nouo aliquid humoris ad locum affectum semper effluit, & ea de causa in Scirrho Galenus etià repellentia desiderat, quanquam & opus hoc à deriuatione non multùm abhorret. Ceterùm, horula vna vel altera interiecta, iterum ad venarùm sub lingua sectionem peruenuimus: quibus omnibus peractis, gargarismo utebatur sequenti. R. Florum camæmelæ, radicum maluauiſci, ana pugillum vnum, caricarum pinguium decem, in aquæ libris duabus, fiat decoctio secundum artem, facta colatura, & expressione: adde oximelitis simplicis unciam vnam, & alterius mediam: diamo

diamori unciam mediam, stercoris canis prærodentis ossa optimè triti, unciam vnam, croci drachmam mediam, myrrhæ scrupulos duos: misce, fiat gargarismus: quo tepido, assiduò gargarizet: sed tunc emplastrum, sequens loco affecto applicabatur. R. Nidi hirundinis, numero vnum: caricarum numero decem, radicum maluauiſci, florum camæmelæ, ana pugillum vnum, foliorum maluarùm, pugillum medium, in aqua fiat decoctio secundum artem, & coletur. Ceterùm, omnia in mortario iustè terantur, quibus adde butyri recentis uncias tres, olei camæmelini, anethini, farinæ lupinorum, camæmelæ, hordei, ana unciam vnam: misce, fiat emplastrum: quòd si huic adieceris stercoſ pueri comedentis lupinos, longè præstantius effeceris. Iis enim eo die non nihil melius habuit, vt iulebũ violaceum, aquæ hordei mistũ deglutierit, sequenti verò die, ad eum diuertens, in medio colli, ex directo gutturis dolere dixit (loqui nanque iam cœperat) quo conspecto loco, tumorem inibi deprehendi: effluerat nanq; humor à superiori parte, ad inferiorem. Admoto tandè supra nouum tumorem, emplastro prædicto, tumor de-

lituit : & ex ea materia nouus , supra pe-
 ctoris altam partem ortus est tumor tunc
 expedite loquabatur iam, & quæ illi offe-
 rebantur, comedebat. Supra quem tumo-
 rem emplastrum admotum est, & sequen-
 ti nocte, inde humor effluxit, & tumor e-
 uanuit : sed humor effluens, in costas de-
 xtras, & thoracis anteriorem partem ce-
 cidit : sed quanto dolore ægrotantis, ipsi
 & assistentes nouimus: vt qui eum totam
 noctem gemere, morique uelle, dicere
 audiremus: difficulter nanque tunc respi-
 rabat, imò ea nocte, septies, vel octies e-
 gessit, omnia pauca, liquida, putulenta,
 ingentem præ se ferentia corruptionem.
 Inde enim malè de ægrotante suspicari
 cœpimus : vt ex scholio rationes collige-
 tis: tunc verò supra latus dextrum septem
 vel octo cucurbitulas apponendas cura-
 uimus : post quas non ita dolere dixit, a-
 motis porrò cucurbitulis, eum vniuer-
 sum locum linimento hoc inungi iussi-
 mus : quod habet, R. Olei violacei ca-
 mæmelini, ana vnciam vnam, butyri re-
 centis, vnciam mediam, ceræ, axungie
 gallinæ ana vnciam vnam, ad ignem mi-
 sce, fiat vnguentum, quo locus inunga-
 tur. Item vt expedite sciret, ita prescri-
 ptum fuit. R. loch de althæa, de sarfara,

ana

ana vnciam vnam, sacchari candi viola-
 cei, penidiarum, diadragacanti, ana vnciam
 mediam, syrapi capillorum veneris,
 syrapi violacei, ana drachmas sex: mi-
 sce, fiat eclegma, ex quo assiduò lambat:
 vesperi verò, quia dolor perseverabat, fo-
 mentum parari iussi, & loco affecto ad-
 mouere, & ita habet. R. Radicum mal-
 uauisci, camemelæ, scœnugræci, seminis
 lini, maluarum, hordei, violarum ana pu-
 gillum vnum : in libris quindecim aquæ
 fiat decoctio sufficiens: cui adde olei ca-
 mæmelini, rosacei, ana vncias tres: misce,
 & filtro imbuto applicetur, & sæpe inno-
 uetur. Caterùm, cum dolor persevera-
 ret, ab iniecto clystere lauante, hora se-
 cunda noctis, ex axillari dextra, locum
 dolentem respiciente, sanguinis vncias
 quatuor demi (nam robur virium, vt-
 cunque constabat) & fomenta iterari ius-
 si : sed sequenti nocte, pessimè habuit,
 & vires labefactari cœperunt, & spuere
 desinit. Animalis tamen facultas semper
 immunis mansit: rectè nanque loque-
 batur, ratiocinabatur, & auxilia exposce-
 bat: quia intensissimè dolebat. Demùm,
 facta omnimoda naturæ prostratione,
 suum obiit diem : sexto die ab angina
 ortu, à pleuritide verò infestante, se cun-

do, demùm obiit in pleuritidis augmento. Nobiscum hac in curatione erant Bapista Gualterius, & Hieronymus Cernenas, ambo ex conducto Medici Pisauii: vigebat autem solstitium hyemale.

S C H O L I A.

Quod ægrotus hic moriturus esset, duo præcipua attestabantur: alterum, humor anginam faciens, in thoracis dextram partem cadens, & pleuritici gignens: quod quàm perniciosum sit, testatur Hippocrates in aphorismis, dicens, quicumque ab angina liberantur, is ad pulmonem vertitur, & septem diebus pereunt: si verò has effugerint, suppurantur. Nam licet Hippocrates annuat, ad pulmonem verti, exitiosum esse: satis tamen esse exitiosum creditur, si ad succingentem costas, membranam, talis humor decubuerit, & eò magis subiecto imbecilli: ut in hoc euenit casu. Posset tamen quis arguere in eos debacchari, præsagium nostrum insingendo, cum ex ea anginæ permutatione (Hippocrate teste) potius bonum, quàm malum præsignire debeamus: sic enim Hippocrates libro sexto aphorismorum, trigesimo septimo aphorismo, ait, ab angina habito, si tumor fiat in collo, bonum: foras enim morbus deducitur, & aphorismo, quinquagesimo primo, libri septimi, ab angina habito, tumor & rubor in pectore superueniens, bonum:

EXITA

extra enim vertitur morbus. Cum igitur materia anginam faciès, euauerit, & extra in collo, ac pectoris alta, sed exteriori parte, apparuerit: consequens est inde optimum desumamus præsagium. Nos huius terginersatoris faciliè diluimus obiectiones: dicentes ab interioribus partibus ad exteriores humoris mutationem fieri, optimum esse, ut docuit senex: & ratio dicat, quia à membris præcipuis ad minus præcipua humorum fit permutatio. Verùm ut hæc optima dicatur permutatio, decet exteriori in parte, humor quietus, & fixus maneat, ut inibi concoqui, suppurari, aut distillari possit. Nam aliter talis permutatio nullius dicitur inuamenti, ut in hoc contigit homine, in quo humor anginam faciès, extra per transferram in thoracem ruens, apparuit. MICHAEL. Quid igitur, ô Amate, deinceps, quoties ita euenierit, ut ex angina humor in thoracem ruens, extra apparuerit, & ibi aliquot horas conmoratus fuerit, agendum arbitrari? AMATVS. Pulchrè me hercè queris Michæl, & hoc quidem quasi nò philosophicum, aut logicale est: sed ex his maximè quæ naturam humanam multum inuare possunt. Ego verò, cum hæc coniecto, nihil melius hac in re fieri existimo, quàm quoties per transitum humor ille apparuerit, candente ferramento, decliniori in parte exurere: si modo locus consenserit: sin autem, caustico medicamento, & hoc siue humor cru-

dus fuerit, siue coctus, candens tamen ferramen-
 tum hoc in negotio magis laudari. Secundum
 indicans huius obitum, alui profluuium est, post
 habitam pleuritim iueniens, quod testante Hip-
 pocrate, malum est: sic autē ille libro sexto apho-
 rismorum, sextodecimo aphor. tradit: à morbo la-
 terali, vel pulmonia habito, alui profluuium ad-
 ueniens malum. Et, vt Galenus rectē admodum
 in enarratione ait, à laterali morbo, id est, pleu-
 ritide habito, hoc est, detento, siue fortiter vexa-
 to, profluuium alui superueniens, malum, vt huic
 euenit egrotāti. Caterum, an humor ille ab alui
 profluuium faciens, potio fuerit illius cadentis ab
 angina per œsophagum: & inde per pylorum &
 intestina; vel potius ex eo, qui pectus infesta-
 uit: & inde ad stomachum peruenit: quod &
 fieri posse, Medici non inficias eunt, & Gale-
 nus fatetur. An potius virtus extimulata, ex
 venis ipsum ad intestina traiecit, in dubium
 verti posset: probabilis autem mihi videtur, ex
 superiori parte ad ventriculum descendisse. Cum
 eo tempore ventriculum multum doluit: reuera
 ex quocunque loco decisum dixerimus, ipsum a-
 grotantis perniciem protēdere notius est, quā à
 me multis explicari possit: nimiam nanque hu-
 morum corruptelam attestabatur, & morbi su-
 pra naturam victoriam.

Curatio septuagesimaquarta. in qua

agi

agitur de ulcere vterum occupante confirmato dicto.

Mulier propola, quæ ad Diui Domi-
 nici cœnobium habitat, intra pudib-
 unda grauissimè torquebatur, dolebat:
 & maximo cū labore, & ardore meiebat:
 & cum vrina multas carunculas, maxi-
 mam quoque saniei copiam emittebat.
 Cæterum ad eam inuisendam vocatus,
 paucis adhibitis remediis, prælagio ha-
 bito, discessimus: ad eò enim vlcus ex-
 dens, corrodensve erat, vt prædiceremus
 fore, vt intra paucos dies intestina quo-
 que corroderentur, & perforarentur: ita
 vt per ipsam vuluam, vrina & stercus si-
 mul egrederentur: vt aliis, ita euenisse,
 obseruatum habemus.

*Curatio septuagesimaquinta, in qua
 agitur de morbo grauissimo, & sa-
 uissimo: ex quo egrotans, lris, ter,
 & pluries, in die corripiebatur:
 & ita seuè, vt à mulierculis assi-
 stentibus ab spiritu demoniaco
 eam vexari crederetur.*

Clara ex Gallis, animæ dotibus
 satis ornata, & optimæ habitudinis
 virgo, nata annos octodecim: cū aliās

n 5

pe epilepsiam, quam vocant morbum comitalem: non solum pituita efficit, sed etiam atrabilis, ea praecipue, quam facis sanguinem, vel melancholicum succum, aut sanguinem melancholicum appellamus. Qui humor, in quibusdam plurimus provenit, vel a temperatura ab initio contractus, vel a cibis: qui cum in venis consequitur, in huiusmodi humorem transmutari solent: ut praedicto libro, capite quinto, memoriae commendavit idem Galenus: quo in loco sapientissime adnotat ex Hippocratis sententia, animam esse temperamentum quatuor qualitarum actuarum: aut saltem eam ab ipsarum temperatura permutari. Unde (ut receptui canamus) quum primum melancholicus humor cor, dein capitis meatus occupavit, & nervorum obstructionem genuit, & eorum origini vitium impertivit: omnia haec pullularunt. Nam quoties exacta obstructio fit, nulla fit nervorum retractio: sed magis exolutio: ut in apoplexia, & paralyti, evenire percipimus: in semiostructione vero, nervorum fit convulsio: & retractio, ac membrorum concussio, ut huic evenit iuveni, & fusius nostra prima diximus Centuria. Nec est quoddubites, de brachij paralyti, quum sic af-

fectum

fectum brachium, non movetur, nec concutitur, impediendo nervorum & musculorum obstructione: spirituum transfusum, qui sensum, & motum, praedicto impartiri solebant brachio: Ceteri vero nervi, non sic affecti habebantur, unde caetera membra concutiebantur. Hanc igitur curaturus, cum alij medici multa iam essent machinati, sic curationi initium dedimus. R. Pilularum foetidarum scrupulum unum, diagridij grana duo: melle rosaceo collatio excipiantur: & fiat pilula una: quam hora septima noctis inauratam deglutiat. Ceterum, catapotio hoc, alius respondit, (clysteres namque non admittebat) nec est, quod obijcias, catapotium hoc non convenire, ob brachij paralytim. Quoniam medicae regula est, ut in huius morbi initio, potentia, & humorum dissolventia medicamenta non dentur: quia medicamentum hoc potes cum sit, exigua datur dosi: ut potens debile, a iunioribus dicatur medicis: item quia morbi initium elapsum iam diu erat. Misfa facimus tot, & tam varia: quae paroxysmi tempore administrabantur: & decoctum sequens describemus: quo ipsa usa est. R. Foliorum, & folliculorum senae, thymi, epithymi, radice hellebori nigri.

ana

ana vnciam mediam: polypodij quercini recentis, & contusi, radicis petroselinij, rufci, fœniculi, asari, ana vnciam vnam: hermodatylorum, drachmas duas: passarum de corinthio, vncias duas: pomorum appianorum numero sex: seminis anisi, carui fœniculi, ana drachmas tres: in libris sex aquæ, fiat decoctio, quousq; maneant libræ quatuor, facta colatura, & expressione, adde, syrupide epithymo, de matricaria, de pomis, ana vnciam vnam: misce, fiat potus longus, de quo singulis diebus, singulas octo vncias, ieiuno stomacho calidas bibat: totidémq; duas horas ante cœnam. Porrò origini neruorû, & brachio sic descripsi. R. Olei vulpini, chamæmelini, liliorum alborum, ana vnciam vnam: ceræ parûm, ad ignem fiat linimentum, ijs enim intra triduum ita rectè valuit: vt brachium paralyti affectum non esse: sed magis ob labores paroxysmorum sic malè affectum reliquisse, in dubium verterem. Porrò, cùm iuuenis hæc, optimæ sit habitudinis, & natura sanguinea, ex pedis vena illi sanguinem emittere iussimus: cæterùm, cùm saphena nunquam apparuerit, ad venam iecorariam brachij deuenimus: ex qua, bona fide, scissa vena, sanguinem enucti ad vngiti

ginti vncias permisi, tum quia vires constabât, tum quia sanguis admodum crassus, niger, & atrabiliaris expedite fluebat: tum etiam, quia nisi sanguis ita copiose demeretur, nullum ex sanguinis missione iuuentum ægrotans consequeretur, sed magis nocumentum, cùm ex acetabulis, siue cotyledonibus, hoc est, ex oris ipsis venarum: quæ ad materiam terminantur, sanguinem euacuare: & obstructions referare, necessarium erat. Hoc enim sanguine deposito, melius ægra hæc habuit: & intra quatuor dies libera à tanta sæuitie, & tormento fuit, non sine omnium admiratione: & artis medica ingenti gloria.

S C H O L I A.

Iubet Hippocrates, & Galenus assentitur, libræ de ratione victus in morbis acutis: tum sepe alibi, in pleuritide sanguinis missionem copiosam fieri: vt etiam in ipsa inflammatione sanguis contentus euacuetur: adeo, vt pro rubro liuidus sanguis euadat, vel contra. Proinde nos tantorum virorum consilium sequuti: quum huiusmodi affectiones, & symptomata ab obstructionibus impactis cotyledonibus, pendere sciremus: optimè, in dō consiliū summū fore duximus: si saphenam præcipue in iuueni sanguinea, & boni habitus aperiremus: & sanguinem copiose demer

demeremus. At quia pedis vena, etiam diligenter inquisita, nunquam comparuit: de basilica eum demere, necessarium esse deliberauimus: idèò copiosè eum emitti constituimus: vt etiam (vt verum fateamur) ad libras duas deuenerimus: nisi enim tantus demeretur sanguis, proculdubio, hac peius haberet: & in deterius rueret. Quia symptomata magis durarent: & in dies seuius cruciaretur: quum optimus sanguis depoteretur, & pessimus obstructione facta, remaneret: demum (vt multa paucis dicam) aut ita copiosè sanguis ex interna brachij vena emitti deberet: aut omnino supprimi. Ceterum, crurum scarificationem, hoc in morbo, perutilem esse, nisi ad aras vsque eam respueret, omnes nouistis: hac enim copiosa sanguinis emissionè, hac sana euasit, & pulchre valet.

Curatio septuagesimasexta, in qua agitur, de humida qualitate absque humore, hominem ad perniciem trahente.

Mercator orientalis, qui cubiculum testudine lapidea cameratum habitabat: & in eo dormiebat: ita ab humida qualitate, absque humore vexabatur: vt parum abfuerit: quin in tabem veniret. attestabantur autem notæ hæ, morbum immaterialem hunc humidum esse, quia

ab

ab aère illo ambiente humido, grauedinem corporis totius contraxerat, & eius facies tumescens, albido quodam colore, præ se ferebat, & humiditates in eius corpore non paucæ accrescebant: vt nulli sit dubium morbum hunc à nuda qualitate humida ortū trahere. Ceterum, cum homo hic sic affligeretur, eum ab eo cubiculo in alterum, sicciori aère perflatum venire curauimus: & exsiccante victu constituto: nonnullis adhibitis frictionibus, & exercitio admissio, intra mensem sanitatem obtinuit.

SCHOLIA.

Humida qualitas, veluti quælibet alia, per se sola, sufficiens est, corpus humanum deperdere, & destruere: vt huius rei autor est Aristoteles, & Galenus: quibus ceteri philosophi adstipulantur. Vnde hominem hunc sic ab immateriali humiditate affligi, & in vita sitæ perniciè deuenire, ni malo obstiterimus, mirum non est: cum ipsi tamen, humiditas absque humore sufficiens non est dolorem excitare: vt huius rei autor est Galenus, libris de facultatibus simpl. med. & de sympt. causis: in hunc differens modum: Porro, vehementes eueniunt in tactu à naturali habitu transmutationes, ob violentum calidi, frigidique occursum: atque ob eas res, quæ contunderent, secare, extendere, aut erodere possunt: nam

siccitas, humiditasq; nisi calori, frigori ve conueniantur, occurrat suo vim inferre non consuevere. Hac Galenus, quorum rationem, nos ex eo ibidem collectâ, subiungimus: quia nulla res dolori excitare potest, nisi eius occursus sit vehemens, & repentinus. Ceterum, cum humiditas, & etiam siccitas, nullam violentiâ, aut molestam sensationem in corporibus sensu præditis, introducere natura sunt, consequens est, dolorem non inferant: in summa, humiditas, qualitas nuda, non est sufficiens dolorem excitare: quia subito, & repente, tristis, & molestam sensationem inducere non est potens: cum hoc tamē ipsa per se sola, absq; humoris complicatione, humanam naturam exoluere: & deperdere paulatim absq; dolore: & tristi introducta repentinâ alteratione, potest. Vnde Consiliatorem, dictum Petrum Abanum, differentia 193. aberrare certū est: cum humiditatem, phibitissim gignere non posse nisi caliditati, aut frigiditati, aut humoris catarrhali iunctam dixerit. Experientia namq; varijs in animantibus à nobis dissectis, compertum habemus: eorum pulmones male esse affectos, nullo in eis comperto humore. Ceterum, Mesuem, & alios de hac re loquentes, consultò prætermittimus, veluti Auicennam, qui hemicraniam ab intemperie nuda fieri non posse contra Alexandrum Tralianum contestatur. Sed, qua ratione, vos ipsi iudices estote.

Curatio

Curatio septuagesimaseptima, in qua agitur, de visu diminuto, & corrupto, simulq; scotomia, ob suffusionem, & crassam nebulam, in altero oculorum apparentem.

MAalem ex Castris, Hebræus, vir, qui Solimani Turcarū Imperatoris in Ægypto omnes reditus in cura habet, diminutè, & corruptè videt, & Scotomia laborat: dextro namq; in oculo nubeculam crassam, & magnam patitur. Is Pisaurum venit, vt à nobis curaretur. Cuius affectiones intimius consideranti, in mētem venit: quòd omnes ferè Ægyptij homines duo morborum genera patiuntur, aliud oculorum obtenebrationem, aliud verò, testiculorum rupturam. Euenit namque oculorum morbus, ex assidua eleuatione, & depressione fasciæ turbinatæ, capiti obuolutæ: vnde capite sudore perfuso, & nimis calido existente, de repente, eleuata fasciæ capiti obuoluta, refrigeratur: & humor ad oculos fluit, vnde obstructio sæpe fit: & scotomia, & nubecula, & suffusiones oriuntur. Ijs adde, aëris ipsius siccitatem, & acutiem ingentem, qui sufficiens est, humores subules, & fluxiles ita

reddat: vt in oculis morbi ij pullulent: & eò magis concurrente puluere, continuo à vento eleuato: qui oculos ferit, & percutit, ex qua percussione, & aëris caliditate, & acutie, ad oculos humores fluunt. Ex quibus omne genus morborum ipsis euenire poterit, præcipuè ophthalmia, lipitudo dicta: & suffusio, vulgò cataracta, Græcis *ὀφθαλμία*, dicta: visus obscuritas, dicta omnimoda vel maxima ex parte videndi interceptio, Græcis *Ἀμύωσις*: dilatatio & diminutio pupillæ, Græcis *Μυδρίασις*. Nuscitiosa affectio: in qua interdium, egrotantes vident, sole verò accidente, obscurius: sed noctu omnino nihil. Sed hæc, ad mentem Galeni, sint dicta, non verò secundum Herodotum, in suo introductorio, & definitionum libris, Galeno attributis: in quibus longè aliter ille de hoc morbo sentit: vt legenti manifestum euadet, accedunt morbis, ægyptijs hominibus venientibus. *ὀυφ*, siue vngula, quàm practicarum autores saniem intra corneam appellitant, & Græcis, alijs vocibus *πίρωσις*, vel *ποπίος* vocitatur: accedunt ijs, albugines, siue nubeculæ, aut nebulæ, quæ si oculi superficiem tantum attingunt, *νεφελία* dicuntur: si verò altius radices pertingunt *λενιμίαια*,

vocantur. Vtræque verò si, ab vlcerebus curatis remaneant, cicatrices appellari merentur: & albugines, quia in nigro oculi omnes candidæ cernuntur. Vlcera, quæ plerunque in adnata membrana, nunc in cornea, interdium etiam in palpebris, & oculorum angulis fiunt: veluti phlyctænæ, dictæ pustulæ exiguæ, & pterygion, id est, nervosa adnatæ membranæ eminentia: quæ ab angulo maiori oritur: & ad irim oculi, siue coronam dictam progreditur: Latinis, vnguis dicitur: veluti variæ aliæ affectiones oculis venire solitæ: quas silentio, præterimus: quæ in Ægypto hodie frequentissimè veniunt, & ipsis homines inibi hodie miserimè vexantur, vt Glaucedine: quæ nihil aliud est, quàm cristallini humoris in cæsum colorem mutatio: quæ fortè curationem non admittit, vt inferius patebit latius. Cæterum, in ramices quoque incurrunt Ægyptij homines: quia multam aquam ad extinguendam continuam sitim, & arcendum ingentem feruorem, bibunt: ob quam inferiora laxantur, & dissoluantur, veluti ex assiduo balneo, & frequenti coitu. Pendent enim illis genitalia membra, neque enim brachati incedunt: vnde facilè laxantur, &

& omentum rumpitur, & ad inferiora intestina descendunt. Hunc igitur curaturus, nosco eum temperatura biliosum exustum, ætate quinquagenarium: qui sinistro in oculo, suffusionis initiū habet: quam Auicenna guttam oculi appellat, vulgò verò cataractam: in dextro verò oculo, nubecula se offerebat, coloris subnigri: alteram ex quatuor membranulis, corneam scilicet, occupans: quæ nubecula phlyctena appellari meretur. Quum ex pustula exigua in ipso oculo: alijs etiam varijs exanthematis faciem fœdantibus, ortum traxerit: subtus quam, & suffusionem esse, augurabar: ob quam ipse parum videbat: immo in circuitu tanquam muscas percipiebat: & candelam accensam tanquam duas conspiciebat. Cæterum, pro ea deponenda nubecula, ipse collyrium quoddam suo modo apparatus, habebat, quod habet. Rec. aquæ supercannas in nocte cadētis, libram mediam: viridis æris, drachmam: sacchari candi, vnciam vnam: aloës, drach. duas, camphoræ scrupulum medium, sief albi, vnciam mediam: moschi scrupulum medium: misce, fiat collyrium: ex quo penna intincta sæpè oculo admoueatur. Ego verò post vniuersum huius corpus sæpè purgatum:

& eius

& eius quoque caput mundatum: immo post propinatum decoctum radicis synarum, ad viginti dies, in quibus varia collyria ipsis oculis admouimus: nubeculam ipsam, subtilē ad eò reddidimus: vt sub ea suffusionem latuisse deprehenderemus. Altera verò alterius oculi, tantum abest, vt medicamentis obedierit: vt potius incrementum non exiguum acceperit. Qua de causa, vtranque permittere ad perfectionem venire, optimum cōsiliū fore duximus: vnde ab omni curatione abstineret, consulimus: immo oryza, caseo, bubula carne, farro, & alijs edulij, crassum & lentum humorem gignentibus, vteretur, monuimus: ijs enim suffusiones, crassitiē exactam, perfectionem, & complementum: vt opera manuali extrahantur, adquirunt. Quibus depositis, ægrum rectè valeturum haud ambigimus, vt etenim apparebat suffusio hæc, ex ijs erat, quæ curationem admittere solent.

SCHOLIA.

ἰσχυρία, Trochyma, Romanis suffusio dicitur, & est (vt res ipsa indicat, & omnes medici describunt) humoris aquei inter chrystaloides & corneam concretio, differt à glaucmate, siue glaucedine: quòd glaucedo chrystalini hu-

moris in cœsum colorem mutatio est : quæ fortè nullam admittit curationem : suffusio verò ut inferius dicetur, maximè Auiscenna, fens tertia libri tertij, sui canonis, morbum hunc, aquam appellat. Alij verò practicarum auctores Kataractam, alij guttam, nonnulli verò imaginationem, hûc eundem morbum appellant, diuersimodè tamen, quoniam in principio, cùm imaginationem appellant : quando præcipuè agrotus imagines non veras recipit. Sed hîc aduertendû duxi, quòd imaginationes siue imagines hæ, ut indicium sunt suffusionis, ita si sexto elapso mense, post earum apparitionem, suffusio non apparuerit : tunc imagines siue imaginationes hæ reducendæ sunt ad caput de vertigine, siue scotomia : non verò ad caput de suffusione. Sic enim hodiè cùm hæc literis commendaremus : mulier quedam imaginationes patiebatur : in quas, ab hinc biennium, lapsa erat : ad quam vocati nos, ignorantibus nonnullis medicis, conclusimus : morbum non esse initium suffusionis, sed magis eum esse reducendum ad caput de scotomia : quòd imaginationes hæ quando suffusionem arguunt, ad summum sextum mensem non superexcedût : sed intra hoc tempus, suffusio apparet, & deocultatur. Quòd si tempus hoc transgreditur, & suffusio ipsa non deocultatur : tunc iam non suffusionis argumentum esse dicemus : sed magis (ut dixi) scotomia, nomine morbus meretur, ut Auiscenna

cenna citato loco memorie commendauit : & ante eum, Græci auctiores. Ceterum, suffusionum varias species, curabiles, & non curabiles, colliges ex practico. Hoc te vnum scire redem, quòd si is, qui suffusionem patitur, nihil lucis, aut claritatis percipit : etiam si radios solares intuetur : talis sanus non euadet : secus autem, qui aliquid claritatis percipit, ut monacha diui Bartholomæi : & Habraus, à quibus me presente, nursinus, suffusiones extraxit : & postea rectè viderunt. Item, percipitur suffusio apta opere manuali, quoties clauso altero oculo, alter digito compressus, & repente apertus, in eo suffusio dilatatur : sed non diuiditur, quòd si oculo compresso, & confestim aperto, suffusio in partes diuidatur, & separetur : tunc imperfecta, curationem per acum non recipit : & tunc agrotans cibarijs crassum gignentibus succum vescatur, decet. Quòd si oculo compresso, & illico aperto, suffusio non mouetur : sed sic (ut est) immobilis manet, talis crassa admodum est, & acu extrahi non poterit. Plura verò de ijs consultò prætermittimus, de quibus cùm dabitur occasio sermone faciemus.

Curatio septuagesimoctaua, in qua agitur, de tuberculo capiti exorto.

Q Vi mecum olim ab hinc vigesimum quintum annum, oceanum

navigavit, nunc Pisaurum venit: ubi, cum restudineam cameram habitaret, ob varias (fortè quas habet merces) in capitisincipite, dextram partem respiciente, tuberculum passus est: tactu durum, sed doloris non expertem. Ex quo, & humor ad oculum dextrū descendit, ipsum quasi ex contusu, denigratum reddens, cum quibus & caput uniuersum dolebat: & aliquantulum febris pertentabatur. Vir etenim hic robustus est: temperatura sanguineus, annos natus quadraginta: quem curaturus, primò deonerata per clysterem aluo: ex eius cephalica vena, locum affectum respiciente, sanguinis uncias octo demere iussi: & tuberculum hoc linimento ungi. R. olei rosacei unciam unam: pulueris rosarum, camemela, ana. drachmas duas, ceræ parum: misce fiat linimentum: oculus tamē rosacea aqua lino pāno excepta fouebatur: ac sæpè innouabatur. Caterū, quum hæc machinabamur, corpus uniuersum syrupis ex endiuia & rosaceo simplici, præparatum, purgauimus: ac postea ab oculo, inflammatione & nigritie leuata: capitis tuberculum ditū perdurans, ex ammoniacō, ad emplastrum formam redactō, sæpè applicito, euauit, & ægrotus ipse sanus euasit.

Curatio

Curatio septuagesima, de ulceribus in vijs urinae, maximo cum ardore derelictis, ex curatione caruncularum.

A Braamus, qui Pisauri habitat, & iam diu ob carunculas in collo vesicæ habitas, difficulter meiebat: cum à gallo empyrico curaretur, in grauiissima symptomata, & vitæ suæ periculum incidit. Nam vlcera grauia, in vijs vrinarijs, facta sunt: ob quæ cum meiebat, ita acritudine intensa, & maxima cruciabatur: vt alta voce exclamaret. Immo ob ea collum vesicæ ita contrahabatur: vt rarò meieret. Caterū, vt hunc à tanto malo liberaremus, primò symptomata, hoc est, vrinæ ardorem, suppressendum, siue leuandum putauimus. Proinde siphone, siue inietorio, per virgam lac muliebri recens mulctum immitti iussimus: vtq; hoc sæpè actitarent commendauimus. Dein verò, lactis vice, ad collyrium sequens deuenimus, quod habet. R. rosarum siccarum pugillum medium: seminis lini, seminis maluarum, ana unciam mediam: seminis citruli, melonis, cucurbitæ, portulacæ, papaueris, ana. drach. duas: seminis halikababi,

kabi, numero 10. in libra vna & alterius media aquæ fiat decoctio, secundum artem, & coletur. Cui colaturæ adde, trachiscorum alkakengi, halikakabi dicti, vnciam mediam: sacchari candi vncias duas: camphoræ drach.vnam, misce, fiat collyrium. Quo collyrio per syphonem iniecto, & vrinæ acredo infrangebatur: & vlcera eluebantur, extergebanturque: & vrina liberè eiiculabatur. Quandoque verò trochiscus siue pastillus halichachabi, vno vel altero grano opij, adiecto, iniiciebatur. Non me later, pastillos hos halichachabi, opio etiam parari, sed apud me absque opio parati magis laudantur: cum medici iudicio, opium addi, & minui poterit: sed tunc lacte dilui possunt, aut aqua rosacea, vel plantaginis, vel portulacæ, veluri pastilli diaphisalidæ: sed tunc vnguetum rosaceum, & populeon renum regioni, & virgæ radici, ac inter testiculos & anum applicabatur. Quibus remedijs, statuto optimo victus ordine: hoc est: ex pullo contuso, & portiuncula prisanæ, vel per se sola prisana, vel panatela simplici: aut ex pulli iure parata: & ordeacea aqua in potu admissa, intra octo dies liber euasit. Syrupos tamen violaceum, & capillorum veneris, decocto supra signato, dilutos,

dilutos, ijs diebus bibebat: sed & clysteres, vt aluum respondentem haberet, iniiciendos tunc curauimus. Cæterum, hic, cum rectè valeret, sed adhuc nonnihil saniei per virgam emitteret, elapso mense, cum vxore coiuit: vnde testiculus sinister crassus maximo cum rubore, & dolore est redditus. Cæterum, ex sabacea, & ordacea farina, adiecto oleo rosaceo, parato emplastro: optimo præstante victus ordine: sanitatem exactam adeptus est. Nobiscum hac in curatione erat Laudeus Blanes, Hæbræus, Reuerendissimi Cardinalis Crispi, medicus doctus & probus.

Curatio octuagesima, in qua agitur, de crustis, pueri caput occupantibus, & ad oculos descendentibus.

SAmuelis Catalani puer recens natus, crustas in capite patiebatur: quæ ad oculos descendebant: & ita eos occupabant, vt timor esset, ne in ipsis vitium ali-quod impingeret. Nos igitur huic occurrentes vitio, iubemus, vt nutrix optimo victus ordine vtatur: simulq; parte, & optimis edulijs vescatur: atque vt ex vbere suo, vlcera ipsa multo lacte, irroret, ac post

postea, coronali capitis parti, versus sin-
ciput, folium caulis tepidum admoueat:
ac sæpè innouet. Ijs enim facillimis re-
medijs puer liber intra paucos dies fuit.
Possent quoque huiuscemodi crustæ è ca-
pite leuari decocto maluarum, & fursu-
rum, veluti aqua lauati panis, adiecto bu-
tyro, vel oleo rosaceo, aut vtroque simul:
nonnulla verò mulierculæ, folijs hede-
ræ adplicitis, opus hoc complent. Cæte-
rùm, cùm olim alter huius viri filiulus si-
millem pateretur affectionem, & sinistra
eum medici tractarent: miserè puerum,
in vtriusque oculi suffusionem traxerūt:
qui & nunc elapso triennio, eodem labor-
at morbo: nondum autem exactum in-
crementum suffusiones adeptæ sunt: vt
opera manuali extrahi possint.

*Curatio octuagesimæ prima, in qua
agitur de febre diaria, ob frigus
eueniente simul, quòd omne genus
febris, cor pro subiecto habet.*

Qui frigus passus est ingens, domum
cùm se reciperet, febrè correptus
est, ad hæc, caput dolebat, & non leuiter
afflictebatur. Cæterùm, ad eum accessit
tus, arteriarum pulsus non admodùm ex-
tra

tra naturam suam, nec longè à proprijs
dissidentes comperio: sed & locium non
admodùm à naturali distabat: immò cor-
poris functiones, siue actiones omnes
non multùm læsæ erant. Qua de re, fe-
brem ipsam diariam esse prædixi: id quòd
ita esse, successus probauit: per leuem au-
tem quendam madorem exoluta febris
sequenti die fuit.

SCHOLIA.

*Frigus diariam febrem ex accidenti gignit:
quia expirationes, & cutim claudit, & densat:
unde effluuium quoddam solitum cohibetur:
quòd si calidum, & acre esse contingat, febrem
gignit, sine benignum, plenitudinem. Cæterùm in
omnium medicorum ore est, febris diariæ subie-
ctum spiritus esse, veluti putridæ, humores, he-
ctica verò cordis corpus: & pro exemplo addu-
cunt famigeratissimam apud Galenum, & cæ-
teros medicos similitudinem. Diaria sic febris
dicta, quòd vnum tantummodo diem durat, si-
milis est vèto calido: qui vtri includitur: vt enim
aër calidus vitem, cui includitur, calefacit: ita
spiritus plus iusto calefactus, corpus calfacit.
Diariæ febris igitur subiectum, ij spiritus con-
stituunt, veluti putridæ, humores: quoniam quo-
ties in humoribus succenditur calor cum putre-
dine, febris oritur, quam putridam medici ap-
pellamus.*

pellamus: siq; similis aqua calida: vt enim aqua calida vas frigidum, cui infunditur, calfacere potest: ita & humores plus iusto calefacti, corpus calfaciunt. Non minus, si calor praeternaturalis contingat in membris accendi solidis, hectica resultat: quae a similis vasi est calido: quemadmodum enim vas calidum, aquam frigidam, quae infunditur, calfacit: ita hectica, quae membris fixa est, humores omnes corporis excalfacere potest. Ceterum, similitudo haec, vt à tantis viris celebrata, ita pro vera & optima, reputanda est: non eo tamen inde arguere quis poterit, diaria spiritus subiectum esse, nec putrida humores, cum re vera, omnis febris subiectum, cordis corpus sit. Non enim febris res inanimata subiectum esse potest: vt humores, & spiritus, qui dubio procul inanimati sunt: necesse est igitur cordis substantia, omnis febris subiectum dicatur. Erit igitur spiritus, calore febrili succensus, causa diaria febris: quia carnem siue cordis substantiam inficit: affectus igitur ille, actiones cordis primario laedens, morbus siue diaria febris dicitur. Veluti putrida, quoties humores putridi, & febrili calore infecti, cor petierint: & inde cetera membra, veluti hectica, quoties cordis ipsius substantia apprimè à calore febrili infecta, euaserit: vt huius rei Auicenna quoque author est seu prima, libri quarti.

Curatio

Curatio octuagesimasecunda, in qua agitur de Aphthis.

Per Abrahami Catalani, qui aphthas in lingua, palato & labiis patebatur: & ex eisdem multum torquebatur, a coluto ore, hoc lauacro optimè habuit. R. rosarum rubearum, summachiorum, summitatum rubi, balaustiorum, ana pugillum medium, in aqua fiat decoctio sufficiens. Facta colatura & expressione, adde sacchari candi vncias duas; aluminis rochi crudi vnciam vnam: misce, fiat lauacrum, ex quo lineus pannus imbuatur, atque eo os colluatur. Quandoque verò puluisculus hic intra os indebatur, quibus intra octo dies sanitatem obtinuit: habet autem puluisculus sic, Recip. pulueris rosarum rubearum, summachiorum, balaustiorum, ana drachmam vnam, & alterius mediam, sacchari albi, & fini, drachmas duas, aluminis rochæ crudi drachmam vnam: misce, fiat puluis, cuius portiunculam in os mitte.

Curatio octuagesimatertia, in qua agitur de symptomatis quibusdā mulieri cuidā sterili, nonnulla elibeti, vt pręgnās euaderet, abortis.

Mulier infœcunda, & sobolis procreãdã auidiſſima, tum vt viro placeret, ~~ab obſtetrice auerzenda ſterilitatis remedium petit.~~ ~~Obſtetricis verò (vt omnium aliarum moſ eſt) remedium non deſſe: imò experimentum apud ſe tale haberi, vt eo plures ad conceptionem præparaffe mulieres, effuſis multis & variis verbis affirmaret. Cæterùm, hæc auidiſſimè remedium expoſcēs, quod non aliunde quàm ex puro pipere, & gingibere, paratum habebatur, ſumma cum voluptate ebit. Poſt cuius potum, altero interpoſito die, ita anguſtiis, & cordis preſſuris tenebatur, ad hæc faucium ſtriçtura, ardorẽve, veluti pulſum minutionibus, & vigilio, vt eam breui morituram aſſiſtentes crederent. Ego verò, bona ægrotantis fortuna, vt qui alteram ab eadem obſtetrice, ita tractatam iam curaueram mulierem bono eſſe animo iuſſi, & contra prædictas affectiones, ita inuado, & primò ſacibus per clyſterem ex aluo depoſitis, iecur hoc linimento illini feci, quod habet. Recip. vnguenti ſantalini, vnciam vnam, & alterius mediam, roſacei~~

facet vnciam mediam, aceti roſacei parum: miſce, fiat linimentum, quo leniter iecur inungatur. Cæterùm, cordis regio quoq; inungebatur, ſic. R. vnguëti de nenuphare vncias duas: pulueris coralij rubri drachmam mediam, aceti roſacei parum: miſce, fiat linimentum. Timor nanque erat, vt ne hæc in heçticam laberetur febrim: ad collum tamẽ, vt quæ tanquam ſtrangulata, ob nimium ardorem in eo perceptum iacebat, deſoris hoc admouebatur linimentum. R. vnguenti roſacei, populeonis vtriuſque vnciã vnam, camphoræ drachmam mediam, aceti parum: miſce, fiat vnguentum: porrò, vt gargariſet, hoc decocto frequenter vtatur ſuaſimus. R. ordeï, roſarũ, violarum, nimpheæ, foliorum plantaginis ana manipulum vnum: in libris tribus aquæ, fiat decoctio ſecundum artem: facta colatura, & expreſſione: adde rob mororum, ſyrupi acetofi ſimplicis ana vnciam vnam, camphoræ drachmam mediam: miſce, fiat gargariſimus: vt quoque in aurora biberet, ſic præſcriptum fuit. R. foliorũ endiuæ, lactuce, cichoreæ, violarũ, roſarum ana manipulũ vnum: calicum papaueris albi, pugillum medium, ſeminis melonis mundi, vnciã vnam, & alterius mediam,

calido vino lauare: postea verò, crure optimè absterfo, loco affecto hoc emplastrum admoueri iubeo: quo breui melius habuit: & intra paucos dies, ex toto sanitatem adeptus est, sic autem emplastrum habet. Cepam vnã acrem accipe, aliorum caput, siue radicem mediam, theriaces optimæ vnciam mediam: foliorum balotes, id est marrubij fortidi, melissæ, ana pugillum medium, rubiæ minoris vnciam mediam, fermenti vncias duas: omnia pistentur, & loco affecto superponantur: quibus, vt dixi, sanitatem breui obtinuit.

S C H O L I A.

Omnes capes, aliqui venenosi in se habere, præter quod omnes docti firmant Medici, historia illa, quæ de Baldo iuris peritissimo circumfertur, attestatur. Nam cum sapiens vir ille, à caniculo in delictis habito, demorsus in labro esset, & Medici præsentis, parum venenosi morsus recordati, vulnus ad cicatricem breui transissent, inde mortem contraxit, vt. latius aliàs diximus.

Curatio octuagesima sexta. in qua agitur de sanguinis reiectione:

Uxor Magnifici Leonis Abarbenelij, vicorũ cum gereret, vt ipsa

credebat, sed falsò, & quartum ageret mensẽ suppressiõnis mensium, ob mœrorem & mœstitiam repentè euenientem, menstrui sanguinis nonnihil emisit, ad eò. vt ne in abortum laboretur timeret. Cæterùm, sexto mensẽ à retentione menstruorum, dulcedinem in ore perferensisse, me certiore fecit, quam ex sanguinis redundãtia euenisse conieci. Porro, elapsis tribus diebus, hæc in sanguinis sputum incidit, quem nonnisi tussi reiecitabat: adhæc, in pectore dolorem perferentebat, & sanguis eiectus non admodum multus erat, nec rubicundus, sed potius subnigras, & grumofus; vt in pectore affectionem esse, nemini dubium esset, à thorace etenim concretus sanguis ad pulmones, ingenti tussi transmittitur, & inde dissoluitur: & postea iterum cogitur, & concretus expuitur. Cæterùm, cum huic nonnulla, me absente præscripta essent, sequenti die ad eam accedens, & omnia considerans, ex interna dextri brachij vena, sanguinis vncias sex demere iussi, qui omnino biliosus & floridus erat, à quo extracto, melius habere cepit, vt sequenti die, ex toto sanguis cohibitus esset. Huic aër frigidus erat, & somnus longus permittebatur: nam & si somnus

internis

internis affectionibus noceat: quia in eo spiritus, & sanguis intro abeunt: nihilominus in hac affectione; cum multum asserre iuuamenti, scimus: quia tussis cohibetur, & vena consolidatur, & consequenter sanguis constringitur: quod potissimum in hac curatione esse, & à medico in primis considerandum, docuit Galenus; libro de Compositione medicinali. Proinde ceruicalia, & culcitra, penna confitas, fugiebat, non minus ac vestes pellibus fulcitas. Cibus porro, quia nunquam febris apparuit, primò ex amylo parabatur: dein verò, pullus oriza, & paucò summachiorum semine, aromatatum vice, aqua calibeata incoctus fuit. Quanquam postea, caput cinaræ (chichophilum dicimus) adiectum in pulli coctura fuit: nonnunquam verò vice chichophili, radices simphiti, in taleolas redactas, iniiciebamus: quas interdum nostris monitis, aqua refrigeratas, sic crudas gustabat: & earum vice, eclegma ex ipsis, & paucò bolo armeno, ac paucò gumi dragacantho, syrupo myrtino exceptis, labebat. Hæc porro, nostris monitis, acuta omnia fugiebat, vt acetum, sal, sinapim, vinum, cuius vice, aquam bibebat, & aromatatum omne genus, veluti acria omnia,

in aurora verò, ieiuno stomacho, syrupum hunc deglutiebat. R. syrupi rotacei de rosis siccis, myrtini, ana drachmas sex: aquarum portulacæ, plantaginis, farfaræ ana vnciam vnam: misce, fiat syrupus. Ceterum, & si tribus diebus ex toto bene haberet, nec sanguinem amplius eiecit: in eodem tamen regimine ad aliquot dies, meis monitis, perseueravit, & regie viuit.

S C H O L I A.

Sanguis per os reijcitur vario modo: aliquando ab ore, & tunc sola expuitione eijcitur: aliquando effluit à faucibus, & tunc sreatu spuietur: aliquando à gula, siue stomacho, vel eius ima parte ventriculo dicta, & tunc vomitu foras transmittitur: aliquando à membris spiritalibus, & tussi pellitur. Caterum, cum egrotans hæc tussi sanguinem spueret, consequens erat asserere, ex ipsis spiritalibus membris sanguinem spueret: nec enim à capite in pectus, vt sepe fieri solet, sanguis calehat, quod Galenus summo perè notan lum suadet, 4. libro de locis affectis, capite sexto, nonnullos imperitos Medicos vellicando. Cum igitur ex spiritalibus membris sanguis reijcebatur, dignum quæ sitis est, an ex pulmone, vel potius ex ipso thorace: sed quod non ex pulmone, vel ex ijs probatum habeo: quia

sanguis

sanguis non spumosus erat, nec subalbidus ex intervallo prodians. Quamquam in hoc pigro, de sanguine spumoso, Auicenna sen decima libri tertij, capite de Sanguinis reiectione prisicos tacite sugillat: cum sepe ex trachæa arteria, sanguis spumosus, veluti à thorace quoque effluat, & non à pulmone. Proinde fallax signum spumosum sanguinem esse Auicenna credit, cum hoc tamen verum hoc esse scimus: quod nunquam à pulmonibus sanguis effluit, qui non spumosus, & subalbidus sit. Ad hæc, tam & si sanguis à pulmonibus effluat, absque dolore tamen exit, cum pulmones nervis careant: vel saltem perexiguos, & paucos habet, quibus dolorem non percipiunt: quum igitur in pectore dolor percipiebatur, probabilis erat asserere, ex thorace sanguinem effluxisse. Refert autem Galenus libro citato, de Locis affectis, capite sexto, Quacunque thoracis parte dolente, si quis sanguinem non multum, nec rubrum, sed magnum nigricantem, & grumosum spuerit: huic pectus primaria affectione affici, certum esse: quæ sane doctrina, vt certa, ita aphoristica ut meretur. Cum igitur huic egrotanti omnia hæc euenerint, consequens est asserere, sanguinem ex thorace effluere. Caterum, an ex vena disrupta, vel exesa, an ex eius osculo, plus iusto laxo, & aperto hoc opus hic labor est: habet autem vnaquæque harum malarum affectionum, suam peculiare affectionem. Nam se

venâ

vena disrupta fuerit, consolidantibus medicamentis curari debet: si exesa, siue corrosa, optimis cibarijs, corrosiōnem resarciētibz: & nonnullis pharmacis, ad carnis generationem facientibus, si verò, ob osculum venæ plus iusto laxum, obstruentibus. Sunt autem obstruentia, contingētia omnia: quorum magna sylua extat: quam nec vacat, nec puto esse operæpretium recensere. Receptui igitur canentes, venam thoracis hanc, ex qua sanguis effluebat, non fuisse disruptam, vel ex hoc probatū esse dicemus: quia nulla causa procatbartica antecessit: ex qua, vena plerumque disrupti solet: non casus, non vociferatio, non ponderis alicuius grauis subleuatio, & eò magis pectus comprimētis, non huiusmodi alia. Ad hæc, quòd in venæ ruptura, sanguis copiosus exit nec admodum difficilis curatu est: modo medicus dexter, & diligens illicò in principio curationis sit, retractiōnes, euacuationes, & deriuatiōnes exercendo: & pernecessaria remedia adaptando: sed quòd non sit exesa vena, patet: quia non destillatio vlla præcesserit, vel tanta, quæ exedere, & venam corrodere valeret. Difficiliter autem vena exesa curatur: & eò magis, si à destillatione euenerit: vt Galenus refert, libri methodi medendi. Consonum igitur asserere erit, sanguinem hunc, ob venæ osculum plus iusto adaperitum, exire: Nam quum hæc mulier iuuenis sit, & in delitijs agat, optimis assuetis cibarijs:

& cui

& cui sanguis menstruus retentus est: non mirandū, si sanguis copiosus subtilis, & bilem præferens, oscula venarum dissoluat, laxet, & aperiat. Diximus igitur, si ob venæ osculum laxatum, sanguis effluere contingat, constringētibz, siue obstruentibus, curationem perfici debere: quibus (vt docet Galenus) aliquid aperiens, & viam sternens medicamētum, misceri debet: non eo tamen magna in quantitate, vt constringentium vires hebetet, attenuet, & minuat: sed magis, vt eas citò validas, & potentes, ac manucentes, ab stomacho ad iecur: & ex iecore per venam causam ad cor: & inde ad locum affectum penetrare faciat. Nouistis autem ex prima harum medicæarum curationum centuria, quæ pectus per tracheam arteriam intrare debent, eas lambendo assumi deberi, homine non nisi supino stante, hoc est, capite ad dorsum reflexo. Quod verò ad præfagium attinet, audi, tradit Hippocrates libro quarto Aphor. sanguis qualiscunque sursum, malum: quem intellige, per os, & si magna copia fuerit, & cum febre. Quod verò ita Hippocrates intelligendus sit, ipse se ipsum exponit, libro septimo, eiusdem voluminis: cum dicat, Quicumque sanguinem euomit, si sine febre, sine periculo est: cum febre verò periculo non vacat. Memini me apud Castellum album, iuuenem quendam cognomento syluam, sanguinis reiectione, intra diem obijisse. Nam hic tum rectè

valeret.

valeret, & uxorem iuuenem crassum, & magnam, incubam, hoc est, supra eum cubantem, sed è faceret, in vena caua rupturam deuenit: & breui effluxo toto, ex corpore, sanguine, vitam cum morte commutauit.

Curatio octuagesimaseptima, in qua agitur, de muliere, quæ cum uterū gereret, melancholica euadebat.

Mulier Pisarenfis, & uxor fortè illius, qui vipersas nobis Anconam pro conficiendis theriacis pastillis, deferrebat, facie nigricans, cum, in utero gereret, melancholia morbo detinebatur: & ita varia, & multa effutiebatur: ut omnibus admirationis esset: ob retentos fortè menses, melancholiam præ se ferentes, morbus hic originem trahebat. Memini autem me, aliam Anconæ vidisse, quæ cum pariebat, melancholica quoque euadebat (ut in primis dixi centurijs) ita enim varia, & multa pro varia melancholix miscella euenire contingunt, oportet igitur, ante conceptionem mulierem hanc, de qua curatio nostra agit, optimè purgare.

Curatio octuagesimaoctaua, in qua agitur, de mira quadam carne

exci

excreſcentia, à mulieris inguinibus pendente, pondere viginti quinquelibrarum.

In hospitali Pisarenſi, mulier nata annosquadragintaquinque, carnoſam quãdam excreſcentiã, ab inguinibus naſcentem, pondere ſerè vigintiquinque libraru, patiebatur: quæ non minus illi inter cœura pendebat, ac ramex inſteſtinalis: qui viris ſepè euenire cõtingit, & ſacci inſtar inter crura pendet. Hæc cū à me viſa eſſet, paucis interiectis diebus, diem ſuum obiit, Quam illicò conuocatis vndiq; medicis, & chirurgicis, diſſecimus: & prominentem carnoſitatem dictam, per mediũ ſcidimus: in qua nec inſteſtina aſſeruabãtur, ut nonnulli putabãt: nec intus vterus continebatur, ut alij erant: ſed nec in ea aquoſitas aliqua erat: ſed tota ipſa pẽdula caro erat, alba, pirituofa, vberis carnem præ ſe ferens. Nã vuluæ os, in parte huius pendulæ alta, continebatur. Ceterum, hæc deſormi carnoſitate incifa, & rectè viſa, ad membroru naturaliũ cõtemplationẽ, nos diuertimus. Nam huius iecur, ita magnũ, & crassum videbatur, ut ſex æquaret libras: nulla in eodiuiſione cõſpecta: proinde deſinar Syluius in Veſaliũ maledicta profun

profundere, doctus nanque est Syluius Parisiensis, & cuius doctrinæ, ego multum tribuo. At, cū veritas ipsa, ante omnia sit præferenda, iubēte sic Platone, vel meliori autore, ea de causa, Vesalio, quā Syluius adhærendum putarim. Sed & lien, in hoc corpore, crassitie, lentore, & magnitudine, non rectè valere indicabat, vnde membra hæc naturalia cum infecta essent, & malè haberent, vice sanguinis, pituitosum excrementum gignebant: quod ad locum decliuem illum transmissum, deformem hanc carnositatem genuit. Intra annum autem, pendula hæc admirandam magnitudinem accepit. Cæterū, huius mulieris vterus, ita intra intestinum rectum, & vesicam contractus locabatur: vt altera vesica ab imperitis, & parūm in Anatomia exercitatis crederetur: solet autem huiuscemodi vterus in nonnullis mulieribus non rarò conspici, præcipuè sterilibus, & quæ nunquam pepererunt: sed ijs quoque māmillæ paruæ, & contractæ sunt: vt ex illis, vteri paruitas & exiguitas etiam arguatur.

Curatio octuagesimanona, in qua agitur, de topico quodam remedio, optimo & tuto, scabiei cōueniēte.

Vi.

VT Scabies faciliè decidat, præsertim à corporibus delicatis, accipe, herbarum sumi terræ, senæ, lapathi, ana pugillum vnum: hellebori nigri vnciam vnam: in aqua iustæ quantitatis omnia infundantur, & bulliant parūm: ex quo decocto, scabies laeuetur: sed postea, absterfo corpore, hoc linimento scabiem inunge: & breui decidet. Accipe olei communis, vncias duas: aceti mediam: sulphuris in puluerem redacti & lineo panis excepti, vnciam vnam: omnia in ollulam iniicito: & ad ignem bullie finito, quousq; acetum absumptum sit: hoc enim linteo continente sulphur, sic oleo illi inuncto, scabiem inunge, & faciliè decidet, etiam non præcedente herbarum lauacro, opus breui consequeris, si ter, quaterve, in die illines scabiem.

SCHOLIA.

Est sulphur medicamentum ad scabiem satis idoneum, & securum: vt de quo dicat Galenus, quòd intus non remittat, sed magni foras extrahat, vt apud eum legitur libris de facult. simpl. med.

Curatio nonagesima, in qua agitur, de punctura ex piscis spina, in digito oborta.

Anna Pinta, mulier honesta, quæ apud
anglos diu egit, & vxor illius, qui
apud Indos multos egit annos, & multas
callet linguas: Pisauri, cum pisces desqua-
maret, fortè in pisciculum paruum subal-
bidum, quem Araneum vulgus appellat,
incidit: qui in dorso, vt habet alam par-
uam, ita spina, & aculeo vno vel altero,
infignitam, armatamve: quibus pollicem
digitum imprudens transfixit, tanto do-
lore, & sæuitia, vt mortem precaretur.
Nervus autem punctus fuit, ob id seca
punctura hæc appellabitur: ad quam ac-
cedentes nos, illicò per chirurgum scal-
pello pūcturæ foramen dilatari iussimus,
vt si quæ inesset spinæ alicuius portun-
cala auelleretur: ac postea scarificare man-
dauimus. Aderat autem mulieris huius
alia amica, quæ ore suo sanguinem à di-
gito sic scarificato sugebat: quoad nobis
satis visum fuit, pro curationis ratione.
Cæterum, puncturæ, topicum remedium
hoc admouere mandauimus. R. Sagape-
ni, kalbanes, terebenthinæ, ana drachm.
mediam: olei rosati cōpleti, vnciam me-
diam: theriacis drachm. vnam: pulueris ra-
dicis cannarum, drachm. mediam: misce,
fiat vnguentum solidum, & admoueatut:
quo intra quatuor dies, sana euasit, nec
sanguis

sanguinem mittere, per venæ sectionem
opus fuit.

SCHOLIA.

*Pro salute huius mulieris, in dubium versum
fuit: an tunc, hoc est, puncturæ initio, affligen-
te dolore, & tumescente manu, & brachio, de-
fendens, siue repercutiens aliquod medicamen-
tum, quod frigidum natura esse solet, applicare
deberemus: vt humorum fluxus cohiberetur,
coercereturve. Et demum, post multa hinc inde
adducta, & dicta, conclusum fuit: quod non iu-
uente sic Galeno, libro sexto de Morbis curandis;
non procul à principio: vbi historiam enarrat iu-
uenis philosophiæ dediti, in medio articulo ma-
nus, puncturam habentis, & ita inquit, Nam
id quoque, vel in primis semper habendum curæ
est: ne quid ex ijs, quæ vniuersus contingunt, fri-
gidum sit. Quandoquidem ipsa laborans pars,
& sensilis maximè est, & principium partium
primati continua, & temperamento suo frigidas
quorum omnium occasione, & ex facili à frigi-
do offenditur: & suam offensam impertit cere-
bro: quòd si ex ijs fuerit, quæ in musculos per-
ueniant, etiam conuulsionem faciliè accersit. Si-
quidem monstratum est: musculos voluntarij mo-
tus, instrumenta esse, idem fore, & in tendoni-
bus expectabis, ijdem de causis. Cæterum, cum
memoratum remedium tum vulneri ipsi, iuuenis
imposuisseni, tum verò partium, quæ supra erant*

non parùm eodem complexus fuiffem, quæ circa axillas, collum, caputque eius erant: omnia calente oleo afidudè madefici. Hæc Galenus, per quæ nos docet, frigida in nerui punctura fugiamus omnia: quia facile, exangues nerui cum sint, & frigidi, aſcitiſſima frigidityte, eorum originem, cerebrum, & nucliam, refrigerabunt, & conuulſionem creabunt. Proinde, vel punctura in digito ſtante, oleo ſabino calente, vel aliquo ſimili, ab aſeſis ad digitum male affectum, ſape manus ſoueri debet: id quod clarius paulo inferiorius tradit: cum dicat, ac quæ ad vlceris curationem attinent, hic quoque ſunt eadem. Ceterùm, detrudere largius ſanguinem, ac tenui magis quàm in illiſ vti viſtu, tum in quiete omnino, ac lectulo molli, hominem continere oportet: tum oleo calenti, vbertim in axillis, collo, tendombus, ligamentis, & capite, vti: quòd ſi vulneratus neruus ex ijs ſit, qui in crure habentur: ſicuti cum in manu erat, alæ, ita in ijs bubones largo oleo imbuendi, tum per totam ſpinaſ, ad collum, & caput aſcendendum. Hæc ſententia Galenus, qui paucis citatis ijs, ita rem haberi indicat: vt non opus ſit, illius varios nunc adducere locos: vt ex libris de comp. med. S. L. Ceterùm, euphorbium conſultò prætermiſi, quo in hac curatione, Galeno ſuadente, tuò vti poteramus: cum neruus denudatus non apparebat, abnegat autem Galenus, in neruo denudato

dato euphorbium, veluti acria, & irritantia medicamenta. adèò vt Terebinthinam non niſi elotam admittat: ſed tunc, vnguentum ex calce elota, ſummopere extollit, veluti ex pompholige, non minus & medicamentum diacalchiteos dictum. Quæ omnia remedia, ex libris de compoſ. medic. S. Genus petenda ſunt. Ceterùm, in horum remediorum uſu, & applicatione, hominis temperatura, ac compoſitio, conſideranda eſt, robuſtus enim vir, fortia & acria, magis fert medicamenta, quàm imbecillis: item vir potius, quàm femina: iuuenis, quàm mollis puer: vt Galenus nos docet. Nos verò in præſenti Galeni methodum legenti præpoſuiſſe, prout noſtra expoſcit Curatio, ſatis duximus.

Curatio nonageſima prima, in qua agitur de quodam puero, qui ob eſum calcis viuæ, diem ſuum obiit.

Filius Hioſeppi Chirurgici, annos natus octo, capillos, & parietum cretam aſſuetus cum eſſet comedere, ſemel in calcem viuam incidit: ex qua cum abundè comederet, in grauiſſima lapſus eſt ſymptomata, intenſiſſimè febricitabat, ſitiebat, & multum bibebat: ſed eius ſitis nunquam extinguebatur: ad fauces dolebat, & de ventris dolore conquerebatur, non egerebat: nihil appetebat: ſed ea, quæ illi

offerebantur, respuebat, & nihil gustabat. Ad hunc tertio die ingressus ipse, praefatio habito, quod hic breui moriturus esset, lac illi copiosum bibendum darent suasi: vel saltem ius aliquod praepinguis carnis: sed & clysteres ex malua, ibisco, femine lini, paratos adiecto butyro, & oleo seminis lini, illi iniicerent, mandavi. Ceterum, cum is nihil per os admitteret, sexto sequenti die, obiit: agebatur autem nonus dies tunc a morbi initio. Ceterum de ijs Dioscorides libro sexto, nonnulla memoriae comendavit: quem per ocium legere ne grauemini.

Curatio nonagesima secunda, in qua agitur de symptomatis abortis, ob multarum herbarum esum in oxyporo.

DAuid Bonus, iuuenis annos natus viginti, habitu gracilis, & temperatura biliosus: cui saepe sanguis per nares effluebat multus, herbis valde in victu oblectabatur. Ceterum, hic cum semel plus iusto herbarum in oxyporo victitaret, male habuit, de dolore capitis conquereretur: circa os ventriculi, erosiones patiebatur: calorem praeter naturalem, per vniuersum corpus, persentiebat: nunq

nunquam ea nocte quieuit: sed eam insomnis exegit: nausea affectus, nunquam vomuit, sed bis vel ter alius illi commota est. Ad eum igitur diluculo accedens, omnia citata contemplor: quae ex bile praefina, ab herbis illis plus iusto ingestis, exorta, originem trahere, certo comperi. Proinde, deinceps iuuenis hic, ab esu herbarum abstineret, suasi: quando ventriculi calor non ita est potens: vt herbarum ita ingentem molem ingestam concoquat: ita enim huic, ex vsu herbarum multarum euenit: quemadmodum monacho Recinensi: qui Anconae agebat, & capparorum ingenti copia utebatur: vt secunda Centuria dixi. Ceterum, alijs simile euenisse ob fabarum, & eruiiarum, veluti capitum cinare, & pomorum esum, non raro notauimus: proinde qui sanitatem seruare studuerit, haec & similia fugiat oportet. At aeger hic, de quo sermo agitur, euocato vomitu, & multa cicuta bile praefina, conualuit. Porro deinceps, herbis cum abstinit, recte valere dixit.

Curatio nonagesima tertia, in qua agitur de optimo quodam remedio, contra dolores & tormina in dysenteria.

QUum puer ille nobilis torminibus, hoc est, doloribus dysenteriam consequentibus vexaretur, iussimus hircos mactare, ac eorum omentum (zirbum Arabes, rétem vulgus appellant) ita recens calidum supra pueri ventrem extensum admouere: & fascia fasciari: idq; bis, & ter, iterari mandauimus. Quo remedio à doloribus puer liber breui euasit: & consequens adplicitis alijs machinatis remedijs, sanus omnino est factus. Cæterum, topicum remedium hoc securum, & optimum: vt ab hircis parari diximus: ita à veruecibus, & alijs animantibus accipi poterit: vt in curationibus racufinis videre licet.

Curatio nonagesimaquarta, in qua agitur de opera naturæ, artis operis respondente.

Vir natus annos quinquagintaquinque, facie pallida, & emortua: vt qui singulis diebus per hemorrhoides sanguinis magnam copiam mittebat: febrim continua inchoante mense Maio, corripit. Ad quem cum inuisum accederemus, eum grauissima febrim teneri, iuuenimus. Nam huic pulsus vehemens, magnus, frequens, & celer erat: lotium rubrum,

brum, & crassum: vt hunc sanguinis missione indigere, nemini dubium esset. Diluculo igitur eum cum semel inuiserem, intra duas horas rediturus: vt me præsentem illi venam aperiat chirurgus: ita contigit: vt, vix me ab eo discedente, in tantam sanguinis per nares eruptionem perueniret: vt cum post horas illas duas ad eum redirem, opus arte conficiendum, à natura completum inuenerim: ac ea de causa, refectis viribus per biduum, & propinato pharmaco ex rhabarbaro, & syrupo rosaceo solutiuo cum drachma vna vel altera electuarij de dactylis breui sanitati restitutus fuerit. Hinc enim videre licet, quam vera, & præstans ars medica sit: quamq; saluberrimis, & veridicis remedijs ornata: vt quæ ipsa aggredi deberet, natura per se primò compleat: & quæ natura ipsa exequi debuerat, ars suppleat. Erat autem opus, huic sanguinem mittere: quem intra duas horas extrahendum decreueramus: at natura ex se, sapiens, & prouida, opus agendum antec. sinit: & tanto operi inuida, operatrix, & victrix euasit.

Curatio nonagesimaquinta, in qua agitur de Gigante Senogallie nato, crura tumefacta ad summum

cum ulceribus habente.

Homo ingentis magnitudinis, ita ut gigas ab omnibus dicatur, & merito: quia communis hominis staturam, cubito excederet. Nam eius manus, hoc est, ab initio metacarpij: ad apicem vnguium, dimidium cubitum (dempto digito altero latitudinis) continet: quin, & eius pes, calapodio viginti continente punctos, clauditur, dentes triginta duos habet, sexdecim pro ordine, & eos quidem ingentes, sed raros, separatosue: reliquæve ijs citatis, proportionata putato. Nam, ut de viribus dicam, hic salmam tritici Senogalliæ, sexcentas paruas libras continentem ex terra eleuat: & eam suis imponit humeris: eamq; ferens, sine labore incedit. Cæterum, hic cum Senogalliæ, vbi fortè natus est, ætatis suæ vigesimo anno, malè haberet, contigit, ut Guidus Vbaldus secundus, Illustrissimus Urbini Dux quartus: qui, ut est princeps omnium virtutum genere ornatus: ita regnum suum, magna cum iustitia, sustinet: eoque non raro per eum transcurrit: ut cuiq; petenti, de iure audiat: & quod vnicuique debetur, tribuat: in Senogalliam veniret: & hominem tam vastæ magnitudinis

tudinis cerneret: & fortè eo tempore malè habentem, Pietate, ac misericordia, ~~phlegma~~ summa commotus, eum, Pisaurum deferri curavit, ut ibi omnia pernecessaria illi in promptu essent: ab optimisq; medicis curaretur: vlcera nanque, cum pedum ingenti tumefactione, patiebatur, qui vtrum ad sanitatem restitutus fuerit, ignoro: breui nanq; tunc discessimus à Pisauo. Eius nanque curam habebant, Marcus medicus doctus, & Abraamus Aloya Lusitanus Iudæus, Pisauri ex conducto chirurgus, nobis autem satis est hominis gigantis nostræ tempestatis memoriam fecisse.

Curatio nonagesimasexta, in qua agitur de destillatione oculorum.

Lvdovicus Corradus Mantuanus, vir hac ætate doctus: & qui nobis Philotheum Græcum in Hippocratis aphorismos, Latinum fecit, destillationem ad oculum sinistrum patiebatur. Contra quam hoc usus est remedio, & breui sanus euasit. Tutiam præparatam linteo raro excipe, & filo liga: & in vino Cretensi austero immerge: & ea sic panno excepta, oculum laua: breui enim, vel intra triduum sanus euasit: bis autem, vel ter, in die iterari debet.

Curatio

*Curatio nonagesimaseptima, in qua
agitur de affectibus quibusdā,
& symptomatis euenientibus ad
ingenti caliditate iocinoris, & ce-
rebri.*

IOannes Victorius, vir nobilis, & con-
salonerius Pisauensis, annos natus sex-
agintaquinque, temperatura biliosus, &
boni habitus: varijs symptomatis labora-
bat, à iocinoris, & capitis intemperie eue-
nientibus. Nam ingentem caliditatem,
per vniuersum corpus, persentiebat: ve-
luti sitim inextinguibilem, cum lingua
quadam ariditate, & scissura: ad hæc, de-
stillationem à capite persentiebat: salso
quodam cum sapore: sed non tussiebat:
sed per interualla quasi syncopi detine-
batur: quia eius loquela, intercipiebatur,
& nisi staret fortè caderet. Agebatur se-
xtus mensis, ex quo morbo isto vexaba-
tur: quibus, per vniuersum corpus, sca-
bies ipsum detinebat: sed nunc phlegmo-
nes varij, eius vniuersa membra, corri-
puerunt: sunt sanè phlegmones ij, dicti
herispelatoides: quorum materia, si ma-
gis exassaretur, in carbunculos, siue car-
bones, conuerterentur. Sunt igitur consi-
deranda

deranda in hoc corpore, tubercula, vocis
interceptio, caliditas accidentalis, vniuer-
sum corpus prehendens: veluti principa-
lium membrorum caliditas: de qua pau-
lò inferius. Ad hæc, destillatio salsa, & vir-
tus, morbos, & symptomata hæc ferens:
quæ sanè virtus, etiam si in senè, constans
tamen, & potens habetur: cum autem de
virtute loquimur, de vitali intelligatis
oportet: sed hic optimè concoquit, &
optimè digerit, ac distribuit, quæcunque
in victu habet: diu autem est, ex quo à
destillatione cõqueritur ista: pro qua abi-
genda, varijs vsus est remedijs, veluti
aquis thei marum, à valle sancti Martini.
Cæterùm, nos curatur i hominem hunc,
sic oisi sumus: & primò statuentes in senè
isto, iecur, cor, & cerebrum, membra tria
præcipua calida cum sint eius vniuersum
corpus calidum esse: vt Galenus docuit,
libro artis medicinalis. Eius tamen iecur,
cum supra modum calidum sit, sanguinè
biliosum reddit: & malè morigeratum:
vnde ipse sanguis ad vniuersum corpus
delatus, caliditatem illam extraneam in-
ducit. Cæterùm, cum virtus excretrix, siue
expultrix, valida, & potens est: quadam
veluti crisi, ad exteriora, hoc est, ad cutim
materiã hæc trãsmittit: vnde phlegmones
ij oriun-

ij oriuntur, quandoque duo, quandoque tres, & plures: quia mala qualitas iocino-ri impressa, in dies nouam materiam gignit: ex qua alij, & alij ortum habent. Ad caput igitur obrepens humor hic ficcus, immistus capitis humiditati, falsus euadit: non minus, ac lixiuum falsum, ex cinere aquæ misto factum. Caterùm, quia, per tracheæ arteriæ parietes, humor hic cadit, tussim non facit, sed ea mala qualitate spiritus lancinat, & afficit, adeò vt vox ipsa intercipiatur, & æger ipse lipothymia quadam detineatur. Quinquàm vocis huius interceptionem, euenire ab humore isto, nervos recurrentes, propè asperam arteriam opprimente, non absurdum crediderim: vel, si magis placet, ob portiunculam ad ventriculi os delatam: vnde confortij ratione, cor patitur, & consequens lipothymia illa, cum vocis interceptione, ortum habet. Vt igitur vir hic nobilis, à tam varijs symptomatis liber euadat, sic curationem incepimus: & primò, quia nuper bis sanguinem, per venæ iecorariæ incisionem, abundè extraxerat: & cassiæ ægyptiacæ atramentum, non semel, deuorauerat, & decoctum ex endiuiâ, lupulis, fena, fumaria, buglofo, & similibus herbis, paratû, biberat, com-

mendauit

mendauit: vt ad venas hæmorrhoidales: tres iuberet applicare hircines: quæ sanguinem sugerent, quousque sponte sua caderet, ac singulis octo diebus, per eandem, hæc iteraretur vacuatio: interea dū hæc perdurat curatio. Dein verò, aquam lactis oximellite, à lacte sequestratam, ebiberet: nõ quidem (vt vulgus affluescit) cyathum singulis auroris: sed priscorum more, ad heminas, siue libras tres: & vt ego propinare soleo: ad quatuor & quinque, modò ventriculus ferat. Eo modo, quo hodie aquæ thermarum bibuntur: per cubiculum deambulantes, euntes, & redeuntes ægrotantes, per interualla, pocula illa lactis aquæ, exhauientes: sic autem tanta corporis siccitas, & membrorum ariditas humectatur: & refrigeratur. Cum verò tubercula sana euaserint, iubeo: vt hic, alternis diebus, ex aqua potabili, balneetur tepida, in qua incocta sit malua, malua uiscus, endiuiâ, & nymphææ flores, & ad iecur epithema ex succo endiuiæ, cichoræ, lichenis, cum pauco aceto rosaceo admoueat: ac sæpè innouetur, suadeo. Aut eius vice, vnguento fantalino, misto rosaceo, adiecto pauillo aceto, illinatur. Sed capiti quoque irrigationes fiat mento, ex papaueris calcibus,

scnæ

senæ foliis, rosæ, salicis foliis, endiuia, floribus nymphææ, & similibus: in iisq; diu agendis perseveraret, optimo præstante victus ordine ad frigidum, & humidum inclinante, non nisi optimum generante succum vino huic interdicerè satius erat: quia aqua contentus euadebat: si eo tamen utebatur, eo quidem oligophoro, paucifero, & optimo: iis autem, & paucis aliis: quæ referre non vacat, bonus hic vir sanus intra mensem euasit.

Curatio nonagesimoctaua, in qua agitur de puero, qui, ob esum cicuta, diem suum obiit.

Filius Mercatoris Pisaurensis, annos natus undecim, cum extra urbem, cicuta summitates, ieiuno stomacho, comederet: & ad torridum solem illic dormiret, breui mortuus fuit. Nam cum à somno expergisceretur, non videbat: nec mente constabat. Ad domum igitur portatus, breui diem suum obiit. Pisauri hæc euenere, in calce mensis Maij 1556.

SCHOLIA.

Hæc scribenti, mihi in mentem venit Socrates diuinus ille: qui à maleficis hostibus improbe accusatus: succi cicuta potu interemptus est: ac celer

celerante carnifice, motum: ut apertis meatibus, & corporis viis, frigiditas celerius cor peteret, & interficeret. Caterum in Italia cicutam venenosam reperiri, quemadmodum apud Græcos, ex pueri huius successu, satis constat. At, ut puer hic mortem euaderet, meracioris vini copiosi potu, opus habebat, ut Galenus suadet, & Plinius non siluit.

Curatio nonagesimanona, in qua agitur de scirrho ingenti in ore nato, & à multis pro cancro habito.

Credo; qui ad diui Dominici Cœnobium habitat, scirrhum prædurum, sed non omnino doloris expertem, in ore habet, qui ex maxilla sinistra superiori ad palatū, ab hinc duos annos ortū traxerat: & ira ingentem magnitudinem occupauerat, ut ex dente inferiori, illi respondente ex directo, ita fortiter comprimeretur, ut Medici consilio, dentem illum, album, solidum, & apprimè fixum extrahere curaret. Caterum, hic ad manus duodecim Medicorum, pro salute sua (ut aiebat) iam conuenerat: quorum nonnulli affirmabant morbum huius generis esse, ut eo scisso, aut perforato, illic vitam cum morte commutaturus esset æger: fortè putantes cerebri medullam

ad eam partem descendisse, & similem, hunc esse casum illi, de quo prima nostra Centuria harum medicinalium curationum, diximus: præcipuè de puero corniculum in capite habente. Alij autem morbum hunc cancrum esse prædicabant. Reliqui verò, morbum nunquam antea ab eis visum, ac ea de causa, nolle illius aggredi curationem, nec de eo periculum facere affirmabant. Ad hunc igitur aduocatus ipse, tumorem prædurum, solidum, decliuiori tamen in parte, aliquantulum mollem, animaduerto: quæ de re, purgato ex leui pharmaco, corpore, in mætem venit, quòd tumor hic prædurus cum sit, & locus minimè idoneus, vt emolliètibz medicamentis, & alijs ad curationem facientibus, vt liberè possimus, candente vti ferramento, summum in hoc casu esse remedium, duximus. Eo enim humorem illum frigidum, saxi duritiem præ se ferentem, caliditate ignea emolliri: & ea ipsum ad optimam viam excerni, credibile erat. Proinde, ore adaperto, instrumento vulgari, ad id adaptato, tumorem hunc ignito ferramento perforo: ex quo aquositas nulla tunc, sed postea, sanguis ac aqua dilutus exiuit: tunc tumor minor factus est, colore rubicundus, tactu mol-

lis,

lis, & mitis: qui eo tempore, vnguento à pinguedinibus varijs parato, colluebatur. Cæterum, elapsis duobus diebus, hic febris pertentari cœpit, & de capitis dolore conqueri: sed sequenti die meliùs habuit, vlcus tamen ex se, putorè quendam emittere cœpit, vt ager ipse de eo conqueretur. Cæterum, vlcere sæpe colluto, ex decocto parato, rosæ, & orobo meliùs habuit: vt omnibus iam spes esset, hunc ad sanitatem peruenturum: semituberculi autem quantitas absumpta erat. Demùm, vt multa paucis contraham, hic postea ter exustus fuit, & ad radices tuberculum exiitatum videbatur: pro cuius feminarijs eradicandis, oleo vitriolico vti opus erat: sed interea Ragusium tunc, dimisso Pisauero, me contuli.

*Curatio centesima, in qua agitur de
ulceribus renibus præfixis, maxi-
mo cum urina ardore.*

Illustris Comes Iulius, à Monte veteri, vir insignis, & alto loco natus, vlceribus renibus præfixis, & cõfirmatis laborabat, vt ex eius lotio sabuloso, & terreo deprehendebatur, simul dùm meiebat, magnù ardorè incendiũve in virga persentebat.

A M A T I L V S I
TANI, MEDICI PRÆ-
stantissimi, curationum
medicinalium
suarum,

CENTVRIA SEXTA.

Amati introitus ad curationes Ra-
gusinas, in quo introducuntur,
Ioannes Gradus, Simon Bene-
sus, Paschalis Ceruinius, nobiles
Ragusæi.

GRADIVS.

Amatum, proferentem
 oculorum, quæ Amatum
 Iulianum, Medicum, et
 deo. BENESIVS. In
 nihil te fallit oculi tui,
 vt qui Amarum vtriusq;
 nostri amicum communẽ, vides. GRAD.
 Salue, ô Amate, te saluum aduenire gau-
 demus: imò gratulamur & tibi, & nobis:
 sed isthec missa faciamus, & ad quendam

CVRAT. MED. CENT. VI. 263

ex nostratibus patritium inuisendum ac-
 cedamus. BEN. Oratum Gondulanum
 fortè: GRAD. Ipsissimum, & quem Me-
 dici deploratum, reliquerunt. BEN. Et e-
 go vicissim te rogo, cum videre digneris
 Amate. AMATVS. Accedamus bonis
 auibus, quoniam nihil est mihi gratius,
 aut cordi fixius, quàm vobis inferuire.
 CERVINIVS. Hæc domus est, ingre-
 diamur. AMATVS. Quem igitur mor-
 bum patitur hic ægrotus? CER. Febrem
 continuam maximo cum delirio. AM-
 TVS. Ex relatis, & symptomatis, ac mor-
 bo ipso, & eius tempore, ac anni tem-
 pore, & constitutione, (viget nanquẽ æ-
 stas) iudico iuuenem hunc temperatu-
 ra sanguineum: feбри sinocha laborare:
 qui, breui etiam si malè habere videtur,
 ab hoc liberabitur morbo. Nam præter
 cætera, eius pulsus id mihi satis testan-
 tur: & delirium hoc effugiet illscò, si mo-
 dò frontis hanc venam secueritis, & inde
 sanguinis uncias quatuor emiseritis: aut
 si hanc sanguinis emissionem timueri-
 tis, cucurbitulas scapulis, secta cute, af-
 fixeritis: in reliquis verò, prout vobis
 imperavit primus Medicus, stare: & si
 quid euenerit, me certiore facite: vale-
 te. CER. Salue Amate. AMATVS. Et tu

quoque saluus sis. CER. Ægrotus noster iubet te saluere : cui, iuxta quod imperasti, sanguis missus est : & nunc respicere, & mente constare incipit, vt presagium tuum verum esse omnes iam testari audeant: nam & meliusculè gustat, & omnia prospera & felicia ægrotanti nostro euenire videntur. A M A. Eum rectè valiturum breui, exactè noui. Sed nunc cum exactè ciuitatem hanc vestram Ragusæam, contemplatam & consideratam habeam, ad eam describendam me diuertam. Quod, vt primum, ita optimum officium Medici prudentis, & rationalis esse, testatur ~~Quædam~~. Hippocrates

RAGVSII CIVITATIS BRE uis descriptio, per Amatum Lusitanum.

Ragusium, vrhs parua, sed antiqua, & Venetiarum simia, ad mare Illyricum inter rupes sedet, & meridiem spectat : & propterea australibus vêtis est obnoxia, in qua hyemè homines grauius & frequentius morbis vexantur. Vina potentia, sed insalubria fert : fructus paucos, triticum, vt quæ campis careat, nullum, republica gubernatur, admissis tantùm nobilibus : qui & politici sunt homines, & diuites
satis,

satis, ac sobrij. Præter nobiles, populus numerosus est : cuius pars altera, mercatores sunt, homines ciuiles satis, merces vt nobiles, per plures orbis partes, ingentibus, ac miris suis nauibus exercentes: reliqua pars populi misera est, & pauperie afficitur.

Curatio prima, in qua agitur, de herpete, à thoracis alta parte, ad testes vsque scedante.

Heronymus Bucignolius Patritius Ragusæus, temperatura biliosus exultus, annos natus sexaginta duos : casu crus cum luxaret, victu exiccante, calfacientèque longo vsus est tempore. Vnde cacochymia orta, & humores subtiliati, ac supra modum calfacti, corpus infestauerunt : quos natura, tanquam crisi quædam, extra ad partes cutaneas transmissit. Quo factum est, vt Herpetem à thoracis alta parte, ad testiculos vsque scedantem creauerint, vt sæpe fieri solet, & Galenus libro tertio de Temperamentis memoriæ commendauit, cum dicat magna ex parte, Cutis, quoniam in hanc, excrementa quæ in habitu corporis colliguntur, natura expellit, multis, & assiduis vlceribus afficitur : quippe, cancri, pha-

gedenæ, herpes erodentes, carbunculi, & quæ chyronia & telephia vocantur, millêque aliæ vlcera generationes, ab huiusmodi cacochymia nascuntur. Cæterum, hæc affectio cutem, rubore ingentem relicto, corrodebat: vnde sæpe cutis ipsa decidebat: denuò alia, & alia ad casum parata: sed quod grauius erat, ita ingentem per interualla lincinationem secum ferèbat: vt nobilis vir hic, vix eam ferre posset. Ad eum igitur accessit, hominis temperaturam, ac eius habitum coniecto: dein exedentem ruborem hunc ingentem considero, qui vniuersum thoracem, ventremque ad pudenda vsque, magna cum brachiorum, & crurium parte cõprehendit. Corroditur autem hæc in affectione cutis suprema pars, quæ exsiccata decidit, & denuò alia magis squammosa, quàm fursurosa oritur, & quæ & ipsa exsiccata cadit: sub ea tamen (vt æger ipse mihi referebat) aliquando ichores asseruabãtur. Est autem morbus hic, Herpes, à bile flaua sincera, nullo alio humore admista excreta, ortum habens (vt Centuria secunda harum medicinarum curationum, fusè diximus) aliquando tamen ichores subtus continebantur, ob alicuius aquosæ humiditatis

cum

cum bile miscellaneam, vt sæpè fit, & herpeti militari quoque euenit. Nos tamen interea, dũ in hac fuimus curatione, nunquam ichores hos vidimus: proinde omnibus p̄ necessarijs in ordinem digestis: curationem sic aggressi sumus. Et primò pharmacum hoc lenè illi tribuètes, quod habet. R. Tamarindorum vnciam mediam: hordei excorticati, vnciam vnam: florum cordialium drach. mediam: seminis melonis mundi diac. duas: in libra vna aquæ fiat decoctio secundum artem: & coletur. R. Prædicti decocti, vncias quinque: floris cassiæ fistularis drac. decem: misce fiat potus, adiecta vnciola vna syrupi rosacei solutiui: quem ieiuno stomacho, ante prandium duas horas, ebibit: & eo aluus optimè respondit. Cæterum, altero interiecto die, locus rubore affectus, sic inungi cœpit. R. Succi plantaginis, semperuiui, solani, ana libram mediam: aceti rosati: vncias duas: olei rosati vnciam vnam, & alterius mediam: lithargyrij, cerusæ, ana vnciam vnam: in mortario plumbeo omnia tractentur: quibus adde, oua integra, demptis putaminibus, numero duo: misce, & fiat linimentum, quo vniuersus ille locus rubore affectus inungatur: & desuper pannus

lincus

lineus imbutus ijs succis admouetur: sic habent succi. R. Succi solani; semperuiui, plantaginis, ana libram vnam; aceti rosati, vncias duas: misce. Porro cum hæc parari cœperunt, illico decoctum hoc paratum fuit. R. Endiuia, borraginis, lupulorum, ana pug: vnum: hordei mûdi, vncias duas: florum cordialium drachm. vnam: prunorum pinguium num. x. polypodij quercini recentis, & confusi, vnciam vnâ: fenæ vnciam mediam: tamarindorum vnciam vnam: passarum de Corinthio, vnciam vnâ: libris sex aquæ, fiat decoctio: quouisque maneant libræ quatuor: & coletur.

R. Prædicti decocti vncias quinque: syrûpi de succo cichoræ vnciam vnam: violati vnciam mediam, misce, fiat syrupus: quem in aurora bibebat: & eo aluum lubricam habebat. Cæterum, prædicto vnguento, quod loco affecto admouebatur: post elapsos priores dies addidimus, anti monij, vnciam vnâ & alterius mediam: mercurij extincti succo limonis vnciam vnâ: & in mortario plumbeo, vt prius rectè tractabatur: & eo inunctio fiebat: bis scilicet, in die, manè, & serò, & aliquandò ter, super addito lineo panno succis prædictis imbuto. Cæterum, elapsis nonnullis diebus, ab applicatione huius vnguenti:

æger

æger aurora quadam rigore affici cœpit: febrim tamen non habuit: imò tunc expuete cœpit: ad cò. vt ex ore multa mucosa, & viscosa ad quatuordecim dies emiserit, mercurio nanque opus hoc tribendum nostis. Porro, ab spûto, duos dies, in hominis ore vlcuscula floruerunt: ob quæ valde angustiari cœpit: continuus autem spurator, & screator erat, & nihil comedebat: nec noctu dormiebat. Quæ omnia laboriosa noscens, homini præsertim seni, temperatura sicco: & in marasnum, ac extremam siccitatem, labi prono: illico ex pullo contusum, vt hiberet parandum curavi: veluti ex aqua dulci, balneum, quo vniuersum eius corpus, dempto capite, irrigabatur: & eo multum oblectabatur: septies verò vel octies, balneum per totidem dies iteratum fuit. Quin, & gargarismus vnus vel alter, conficiebatur: quandoque ex aqua hordei, adiecto pauco syrupo rosaceo de rosis siccis: quandoque melle rosaceo colato: quandoque apparabatur ex summachio, balauftio, plantagine, rosis, hordeo: omnibus aqua incoctis: adiunctis alumine, & rosaceo melle colato: & similibus ad rem facientibus: quibus scopum intra dies quatuordecim consecuti

cui sumus. Scire tamen decet, quod cum sputum apparere cœpit: illico ab applicatione vnguenti destitimus: veluti à propinatione syrupi, verum vnguenti prædicti loco, album camphoratum receptum fuit: quo locus illinebatur: & lineus pannus imbutus succis citaris superponebatur: sed syrupi vice, saccharum rosaceum vtcunque diglutiebat: hordeacea supra bibita. Ijs enim citatis, quibus (vt audistis) multam tam supra, quam infra exciata sunt: truculentus morbus hic extinctus fuit: & æger intra mentem, ex toto sanus euasit, vir proculdubio, bonus & liberalis.

Curatio secunda, in qua agitur, de dysenterico puero, topico quodam remedio curato.

PVellus sex, vel octo tantum natus mensis, & filius Benedicti Gondula iunioris, patritij Ragusæ: quum dysenteria laboraret: & multa viridia, lutea, & aliorum colorum egereret: & anxie ferret, ac doloribus cruciaretur: ita vt lac sugere non valeret: in dubia spe erat. Ad eum itaque vocatus, adductum veruecem, intra cubiculum, vbi puer erat, martari iussi, ac diligenter exenterari: quo calens

calens omentum (zirbum Arabes vocant) sic extractum, supra ventrem pueri extendendum curavi: & fascia fasciari: hoc enim topico remedio, intra tres horas, puer melius habuit, egestiones enim, minui ceperunt: & dolores ex toto leuati sunt. Iussimus tamen, vt nutrix pullo galinaceo, calybeata aqua incocto; adiecta oriza vesceretur: & vini vice, calybeatam pluuialem aquam biberet: ac à coitu abstineret: & cornu rubro fructu, tunc maxime abundante, pro cibo vteretur, iussi. Ceterum, post elapsas quatuor horas: & è pueri ventre leuato omento veruecino: cum vnguento (è comitissa dicto) inungi iussimus: & aquam, ex pullo, per campanam destillatitiam: adiectis coralio, margaritis præparatis: ac cotoneorum frustulis, simul mistis: per os illi iniicientem curavi. Ijs enim, sequenti nocte puer bene habuit, & quieuit, ac dormiuit, & lac suxit: nec amplius torminibus tentatus fuit.

SCHOLIA.

Omentum supra ventrem extendi, & sæpe iterari, optimum, esse scire vos velim: plures igitur verueces, aut arietes, aut hircos mactare, & confecti

confestim exenterare iubete : est enim remedium hoc singulare.

Curatio tertia, in qua agitur, de morbo sauo, & crudeli, in quo agrotās trecentos egressit iusta magnitudinis vermes.

MArcus annos vndecim natus, filius Hieronymi Basilij, patritij Ragusæ, præfecti, insulæ mediæ: in qua cum forte puer licentiosè vagaretur: & fructuum atque esu piscium copiosiori, vteretur: in febrem lapsus est ingentem: unde illico Ragusium delatus est. Ad eum inuisendum sum vocatus, sex à morbi initio, elapsis diebus: quibus, vt ab assistentibus acceperamus, nihil quietum gustauerat: atque inde eum ita imbecillum, & viribus prostratum inueni: vt ea ipsum nocte mori: ni obuiam tanto malo iremus, certum esset. Pulsus non apparebant: sed foris frigidus, & algidus totus puer ipse erat: ad hæc, circa guttur laqueum habere, & veluti eo strangulari inculcauerat, cubili prostratus cum iaceret, non quiescebat: sed furibundè huc, illuc mouebatur. Quæ omnia non aliunde venire quàm à vermiu multitudine, puerum infestantium, mihi fides erat.

erat: proinde breui, clysterium sequens paratum, iniiciendum curavi: quo duodecim illico egressit vermes tam crassos, & ingentis magnitudinis, vt puer illico melius habere dixerit, habet autem clyster sic. R. Coralinae, portulacæ, graminis, ana pugillum vnum: betæ, maluæ, mercurialis, ana pug. medium: coriandrorum præparatorum, vnciam mediam: seminis sancti, drach. duas, in libris duabus aquæ fiat decoctio sufficiens: & coletur. R. Prædicti decocti, vncias quindecim: olei rosati, vncias duas: cassiæ extractæ drachm. sex: hieræ picræ drach. duas: mellis violacei, vnciam vnam: salis drachm. vnam: misce, fiat clyster: quo (vt dixi) duodecim egressit vermes: crassos, & longos fatis: & tunc meliusculè habere visus est. At, vt vires robore afficerentur, ex pullo aquam destillatitiam parare in hunc modum iussi. R. Carnis pulli Gallinæ, vncias duodecim: coralij præparati, margaritarum præparatorum, ana scrupulos duos: seminis sanctonici drachm. vnam: seminis limonis drachm. mediam: misce, & in balneo mariæ fiat destillatio: ex qua destillatitia aqua non nihil deglutire, ac ebibere cepit. Id quod assistentibus mirum visum fuit: quando

per se illos priores dies nihil quicquam deglutiuerat: sequenti verò die, chyltrem similem iterari iussi: quo tantam verminum proluuiem egressit: vt omnibus admirationi esset: sed tunc meliusculè gustabat, & ad oblata melius habebat. Pulli autem contusum bibebat, immò ex ipso pullo, & siccedulis nonnihil pitissabat: semper puluisculo coralij præparati superad-dito: pro potu verò, aquam coriandro in-coctam vino granatorum mistam habe-bat. Cæterū, in aurora, ieiuno stomacho, syrupum hunc bibebat. R. Seminis acetosæ, portulacæ, sanctonici, an. drac. duas: coralinae drac. tres: seminis citri, limonis, coriandri præparati, an. drach. vnam: her-bæ acetosæ, scordij, portulacæ, graminis, pimpinelæ, an. pugillum medium: in li-bra vna, & alterius medio aqua, fiat deco-ctio, quousq; maneat libra vna: & cole-tur. R. Prædicti decocti, vnc. quatuor: orisiccharæ simpl. vnciam vnam: misce, fiat syrupus, quem, vt dixi, ieiuno stoma-cho bibebat: sed interdum, ex electuario sequenti miris prædito viribus, pro detru-dendis vermibus, lingebat. R. Seminis sanctonici (sancti, vel alexandrini dicti) vnciam vnam: contundatur: & per duas horas in aceto acerrimo maceretur: ac

postea

postea coletur: & semen melle discocto excipiat: & fiat conditum, electuarium primas contra vermes habens, dignum, vt appelletur, paratu enim, vt est facile, ita viribus, & facultatibus mirum. Hoc enim per intervalla adhibitum gustabat, & si placebat: ex prædicta aqua vino granata-rū mista super bibebat: ijs enim puer hic, intra decem dies, quod mirum: sed ve-rum dixerim, trecentos egressit vermes, & eorum plures, crassos, & ingentes, ac viuos omneis, stercorei liquido, & puti-do mistos. Cæterum, cum intra decem dies, à vermibus corpusculum hoc li-berum esset, & iam omnino rectè valere videretur, adeò vt sequenti aurora parum rhabbarbari, & agarici dare deli-berarem, vt postea incolumis insulam mediam se reciperet, in qua pater, vt di-xi, Gubernatoris officio fungebatur: Ecce, noctis initio, puer rigore affici caput, quem postea subsequuta fuit febris, ad octo horas postea sudore ter-minata, sequenti nocte, eadem hora, similiter correptus fuit, minori tamen paroxismo, tunc verò, pharmacum ex rhabbarbaro & agarito, prædicto à no-bis decocto, exceptis, propinauimus, quo multa, lutum referentis, & saigra,

pauca liquida, citrina, nullo conspecto verme, egressit, & optimo appetitu, atque auidè tunc comedit, sequenti nocte, paroxysmus exiguo frigore puerum corripuit, sed febris vt antea erat, in qua maiores à pectore ad caput vsq;, apparebát, demum febris hæc pituitosa, quotidiana, deocultata est, nocturna tamen, quæ vt Hippocrati in Epidimijs placet, lethalis, & mortifera est, huic calor humentior erat quadam cum acrimonia, quam non protinus admota manu, sed permanente, sentiebamus, copioso nanque vapore obruta acrimonia, quam putris fumus parit, non ita primo occursum percipitur, huic pulsus parui admodum erant, & tardi, vrina tenuis, subrubra, sitis nulla, sicuti nec symptoma aliquod puerum affligens, præter frigus nocturnum paruum admodum, accessionem indicans, à qua, decem & octo horas puer febris correptus, serè semper dormiens, quietus manebat, nec nisi appellatus quicquam loquebatur, sex verò alijs horis non ex toto à febre mundus, meliusculè haberi videbatur, tunc nanque loquebatur, & aliquid gustabat, sed vires in dies magis & magis languiebant, & corpus exolui videbatur, & morbus crescebat, omnibus

conatib

conatibus, nobis resistentibus. At, quum morbus natura sua lethalis esset, puerum ad interitum traxit, obiit autem nono die Augusti, non sine parentum ingenti dolore, nam vnigenitus illis erat, credere enim est, tantam vermium colluuiem, puerum exuccum reliquisse, cœpit agrotare puer sic duodecimo die Iulij, & decimo octavo sequenti, ad eum inuisendum peruenimus. Porro, vigesimo octavo, cum à vermibus liber & sanus videretur, febrim corripit cœpit, & in dies detentius habuit, tandem obiit nono die Augusti, hoc est vndecimo die à febre corripiente, ab initio verò morbi, vigesimo septimo.

Curatio quarta, in qua agitur, de sanguine ex pectore reiecto, & succo vrticæ cohibito.

Qui sanguinem ex pectore reiecerunt, & à medicis tanquam deplorati sunt habiti, solo vrticæ succo ebibito, conualuerunt, post multa autem machinata remedia, nullum remedium ita contulit, vt sanguis hic cohiberetur ac succo vrticæ, quem ad quinque, vel sex dies ebiberunt, singulis nanque diebus, singulas quatuor uncias ieiuno stomacho

bibebant, imò & ipsam vrticam incoctam iure pulli, aut veruecis sepe comedebant, ex ijs alter, prædicti Bucignolæ nepos erat, alter verò Ragufæus patritius quoq;

SCHOLIA.

Vrticam hoc munus conficere posse, difficile creditu est, Dioscorides tamen, de ea ita inquit, vrtica folia profluuia narium cum succo sistim, trita imposita, & ultimo, vrtica succus, vnam gargarizatus reprimat, inquit.

Curatio quinta, in qua agitur de puerulo loquente, qui postea ob mortuum senum supervenientem, mutus factus est.

Nicolaus, filius Blasij Darfæ, viri spectabilis Ragufæi, puer annos natus quinque, temperatura humidus, hic ætate cum esset annorum duorum, rectè prout illa ferebat ætas loquebatur. Cæterum, cum illi febris ingens superveniret, & à medicis deploratus relinquere-
tur, mulierculæ dissectos, & exenteratos catulos, inter cætera parabilia remedia, capiti admoverunt, vnde fortè fortuna, à tam rabida, & mordaci febre, intra octo dies, liber puer, in favorem morbum labitur, eius nanque crura

ac brachia paralyti sunt affecta, sed præcipuè lateris sinistri, ad hæc, quum puer antea loqueretur & rectè audiret, loqui & audire desijt, vt muti nomen mereatur, corpit autem febris, quinto decimo die, mensis Iulij, quæ vt dixi, octo tantum dies viguit, sed paralytis per totam hyemem, ad Aprilem vsque duravit, adeò vt Maij mensè sequenti, iam liber ex toto, à paralyti puer, nihil tamen audiat, nec loquatur, credere autem est, puer temperatura humidus cum sit, caput quoque humidum & excrementitia materia refertum cum habeat, febris, & catulorum calore, capiti admotorum, ipsam in ipso capite eliquari & fundi materiam, vnde ad nervorum origines fusâ, & delata pituita hæc crassa, obstructionem, proclivi & pronò in corpore, genuit, facta autem obstructione, ac impedito spirituum transitu, per nervorum origines, per quos patet transitus motrici facultati ad musculos, paralytis siue membrorum resolutio orta est. Cæteram, quia non modo nervi, qui motui præsent, obstructi fuere, ab ea crassa & frigida materia, sed ij qui auditui & loquela inseruiunt, & fortè reuersiui, factum est, vt puer non surdaster, sed surdus & absque loquela enaserit, grauis

uecis, castrati, imò & caponum saginato-
rum, quæ verò rationem victus attenuan-
tis faciunt, sunt, pullorum gallinaceo-
rum, palumborum, hædorum, leporeis iu-
nioris, auium syluestrium, vt perdicum,
turdorum, phasianorum, auicularum ne-
moralium, vt ficedularum, & similibum,
quæ assæ magis, quàm aqua coctæ per-
mittebantur, vt saluia, menta, maiorana,
rore marino, petroselino, cerepholio, ser-
pillo, & similibus, adiecto cinnamomo,
pipere, & aromatis similibus, oua recen-
tia, vt boni succi admittuntur. Vinum in
totum abnegatum est, quia vinum, mul-
tum pueris obest, & caput fumis replet,
eius ergo vice utebatur aqua incocta sal-
uia, aut cinnamomo, aut betonica, aut
pipere. Iis igitur in ordinem habitis, quo-
niam morbum difficilem curatu, & cum
non nisi assiduo & longo medicamento-
rum vsu, curari & absolui prædixeramus,
iuxta carmen prouerbiale, *Assiduo illis,*
durum cauat vndula saxum. Iis medica-
mentis vt cœpimus, quæ ad morbum fa-
ciunt, puerilis ætatis ratione habita, & ita
initium habent. R. betonicæ manipu-
larem vnum, florum rosis marini pugillum
medium, seminis anisorum drach. duas,
libra vna aquæ fiat decoctio ad tertias, &
colet

coletur. Recip. prædicti decocti, vncias
tres, oximellitidis, syrupi de betonica, ana
vnciam mediã, misce, fiat syrupus, quem
auidè in aurora, ieiuno stomacho, puer
bibebat, sed ebibitis nonnullis syrupis, ca-
tapotia hæc rectè deglutiuit. Rec. Aga-
nici nouiter præparati serpytulos duos,
diagridij, granum vnum, misce. f. p. tres,
quas inauratas, quando ibat dormitum
deorauit, & eis aluus optimè respondit,
tunc verò, sequentibus diebus, conditum
hoc in aurora comedebat. Rec. conditi
de betonica, de floribus roris marini, de
saluia, ana drachmam vnam & mediam,
cum syrupo de corticibus citri, fiat mistu-
ra, quandoque verò ex omnibus, vnciam
integram deuorabat, porò, tribus postea
horis, irrigatione, siue embroca, pueri ca-
put irrigabatur, quæ ita habet.

Rec. betonicæ, maioranæ, saluiæ, stæ-
cados, ana pugillum vnum, origani, pu-
legij, foliorum lauri, ana pugillum me-
dium, in libris quindecim lixiuij com-
munis barbitoniformis, fiat coctio suffi-
ciens, quousque maneant libræ decem,
& coletur, ex qua calida, irrigatio super
caput, ad sinciput præcipuè fiat. At, ab
irrigatione exiccatum caput, hoc illinc-
batur vnguento.

Rec. olei camomillini, anethini, Jan-
rini, ana vnciam vnam, ceræ parum ad
ignem misce, fiat linimentum, siue vn-
guentum molle, quo caput, antea à capil-
lis denudatum illinatur, sed per aures
hoc infundebatur oleum.

Recip. olei amygdalarum amararum,
vncias duas, vini optimi albi, vncias duas
& alterius mediam, maioranæ pugillum
medium, ellebori nigri, scriptulum me-
dium, misce, & ad ignem fiat decoctio
vsque ad vini consumptionem: & fiat ex-
pressio, & colatura, cui adde, moschi gra-
na duo, misce, & vtere, ac per aures ex eo
parum infunde, quod moscato gossapio,
occludebatur, item; succum hunc per na-
res attrahebat.

Rec. succi maioranæ, betæ, ana vncias
tres, radicis pyretri, drachmas duas, elle-
bori nigri, scriptulum medium, misce, &
ad ignem fiat decoctio, & succi purifica-
tio, siue defæctio, & coletur, cui adde,
Ambari grisiij, grana duo, moschi, grana
totidem, misce, & vtere, ijs enim, etiam
repetitis, ad quinquaginta dies vsus est,
nullo tamen consecuto iuuamento, opor-
teret autem curationem hanc in longius
protrahi tempus. Cæterum, cum hæc ope-
raremur, occurrit quoque puer annos
natus

natus duodecim, filius Hieronymi Gra-
dij patritij ragusæi, qui ad ætatem hanc
vsque cum pro muto haberetur, nunc de-
mum loqui cœpit, scatebat enim puer hic
quibusdam excrementijs humiditatibus
quibus temporis & ætatis successu, con-
sumptis, expedire, & concinnè, eum loqui
speramus, ad nucham nanque laqueum
inditum fuit, quo capitis humiditates su-
perfluæ, apprime extinctæ sunt, vnde ipse
loqui cœpit.

*Curatio sexta, in qua agitur de flu-
xu sanguinis narium, cum mala
ventriculi intemperie frigida.*

Marinus Gradus, patritius ragusæus,
vir annos natus sexagintaquatuor,
temperatura biliosus, vt qui caput, iecur,
& cor, membra præcipua calida habeat,
ventriculum verò admodum frigidum,
sic olim à mala curatione pro restituendo,
se à morbo antiquo, contractum, ad
hinc quinquennium in tantum sanguinis
per nares fluxum incidit, vt intra octo
horas, (vt ille ait) duas adimpleret pel-
ues, viginti sex libras continentes, nunc
verò narium sanguinis profluvio laborat,
pro quo compescendo, bis illi secta
est

est vena, nam ex brachio dextro & sinistro, sanguis missus est, tum hypochondrijs & scapulis incisa cute, cucurbitula admotæ; ad hæc, fronti, sincipiti, medicamenta refrigerantia, & contingentia, immo intra ipsas nares imposita sunt, nihil tamen contulere. at, quia vir hic solitus erat per hemorrhoides multum sanguinis mittere, & ab hinc annum vnum in totum cohibita euacuatio hæc est, iussimus hirudines plures ano admoueri, easque per medium postea dissecari, quia retractione euacuationeue, sanguis e naribus quoque fluebat, nec a cursu suo desistebar, tunc ligaturæ, frictiones, & retractiones sunt factæ, & testiculis gelida aceto mista sæpe admouebatur, immo sincipiti, depositis capillis, & fronti, remedium nobis familiare ex gypso ouorum albo excepto, applicitum fuit, quo peius habuit, dixerat autem æger, eo caput magis calefieri, sed eo deposito, & sanguine ex sinistra nare tantum fluente, iussimus ex sinistro brachio sanguinem demere, & guttatim, ac per interualla fluere, tunc verò sanguis fluere desijt, sed non multò post, in lipothymiam, siue animi defectum incidit, cui reuocato, ius pulli cum oui vitellis oblatum fuit, ceterum

rùm, tunc embrocha siue pro capite irrigatio, parata fuit sequens.

R. Foliorum lactucæ, semperuini, portulacæ, plantaginis, solani, poligonij, corrigiolæ dictæ, florum violarum, rosarum, nenupharis vtriusq; sümachiorum, corticum granatorum, hioscyami, lysimachij, ana pugillum vnum, radicis mandragoræ, vnciam vnam, capitum papaueris, sex numero, in libris viginti aquæ, fiat decoctio secundum artem, & coletur, ac supra caput irrigatio fiat, facta irrigatione, capiti exiccato, hoc applicetur ceratum.

R. Olei nenupharini, vnciam vnam & alterius mediam, rosacei vnciam mediam, seminis rosarum, pulueris rosarum rubearum, ana vnciam mediam, pulueris corticum granatorum, balauftiorum, anadrachmas duas, succi lysimachicæ herbæ, vnciam vnam, ceræ quantum ad spissitudinem sufficit, misce, fac vnguentum, & capiti sed præcipuè sincipiti applica, ceterum, cum sanguis constrictus esset, non permisimus irrigationem hanc, nec vnguentum administrari, consilium tamen dedi nobili huic, & paritio viro, vt rhabbarum ex tamarindorum decocto eberet, vt sanguinis feruorem, bilisq; acrimoniam infringeret, domaretq; qui vbi consilio

consilio paruit, optimè valuit, & basilicè viuit.

*Curatio septima, in qua agitur de
lyenteria.*

PVer qui lactabat, natus menses vigin-
ti, & filius Sarcinatoris Racusini, ob
nutricis malum regimen, ea quæ comede-
bat, incocta & cruda per inferiora re-
mittebat, asseruabatur autem in eius ven-
triculo, mucago quædam, quæ cibum lu-
bricum faciebat, impedimèto enim erat,
retentrici, ac cõcoctrici facultatibus, huc
igitur cum viderem puerum, nutrice exactè
purgata, ac vt oportebat gubernata, oximel
per interualla, ipsi puello cocleari
trado, postea verò oximellitidis paululum
ex diluto rhabarbari, & agarici, puluis-
culo hieræ picræ adiecto, propinauimus, à
quo potu, mucagines in ventriculo con-
tentæ, euacuatae sunt, & sequenti die, ro-
borato per ceratum ventriculo, rectè ha-
bere cœpit, & ea quæ comedebar, rectè
concoquebat, nec amplius ea incocta, aut
cruda remittebat, malè dubio procul con-
sultum esset, si cõtentis in ventriculo mu-
caginibus ipsis, extra admouerètur con-
stringentia, cresceret nanque lyenteria, &
puer in vitæ periculum incideret.

Curatio

*Curatio octava, in qua agitur, de
quodam, qui cum duplici tertia-
na laboraret, in diaphragmatis
abscessum incidit, & breui Me-
dici negligentia obiit.*

AVrifex Racusinus, iuuenis natus an-
nos triginta, temperatura biliosus,
cum, vigente canicula, duplici tertiana la-
boraret, vt qui eius curâ habebat, medi-
cus referebat, septimo die malè habuit, &
ex brachij curuatura uncias tres sangui-
nis, prædictus Medicus demere iussit, &
peius habuit: dolere autem ad costas dex-
tras notas cœpit, simul & mente priuari,
octauo, cum ad eum essem vocatus, in se-
pto transuerso, diaphragmate dicto, in-
flammationē subortam esse, cum ex ipso
dolore intensissimo ad prædictas costas,
tum ex febre acutissima, & ex mentis alie-
natione conieci: phrena enim eo dici pu-
to septum transuersum, quia cum mente, &
& cerebro, communionem ingentem ha-
bet: phrenas verò & Homerus, & alij gra-
uissimi viri, pro mente sæpenumero vsur-
pant, vt Galenus quoq; aliquando scriptis
mandauit, vt libro quinto de Eocis affe-
ctis, capite tertio, & alibi sæpe. Cæterum,

t

huic vires ita deiectæ & imbecilles erant, vt intra paucas horas hominem moriturum prædixerim: quod ita postea euenit: oportebat autem huius morbi initio sanguinem copiosè demere, id quod Medici negligentia, ne dicam ignorantia, prætermisum est.

Curatio nona, in qua agitur de puero ex fenestra cadente.

Filius Nicolai Bonij, patrij Ragusæ, è fenestra (bona sua fortuna) stomacho vacuo recidit, & corpusculum contudit, nulla fracta, aut disrumpita eius aliqua particula, quum nec scarificationem crurum, nec cucurbitularum admotionem, cute scarificata, admitteret: erat autem annos natus quatuor, rufissimus pelle arietina recens calida, aut sindone imbuto vino, rosis, & myrti summitatibus incocto, inuolui, vt Centuriis ijs iam meminimus. Cæterum, post conuolutum puerum, sindone ex vino prædicto imbuto, in poru mumiæ ex Mesues descriptione ebibit, & sudauit, & rectè habuit.

Curatio decima, in qua agitur de phthisi, hoc est, ulcere pulmonis.

Secun

Secundus, Dominici Cladorouichi Smercatoris, Ragusæ filius, annos natus viginti, ab hinc tres menses, multum sanguinis tussiendo ex pulmone reiecit, sed ex qua causa, aut vnde eueniret, assistentes, vt incertum referunt, post reiectionem sanguinis feбри continua correptus fuit, & malè habuit, cum qua quædoque in publicum exhibat, quandoque domi se continebat, tandè post elapsam tertium mensem, à morbi initio, ad eum vocatus, ipsum phthisi affectum, & consumptum, ac marasmoide detentum cõperio, contradicente tamen Medico illo, qui primo eius curam habuerat: mordicus nanque contendebat, vlcus in pulmone ægrotum non habere: cum tamen sputa assidua tussi, putida & omni putrilagine affecta, ægrotus ipse excrearet, elaboro igitur indiget talis Medicus, & vt ad Anticyras relegetur dignus est, quando hecticam tertia specie constitutam, nondum nouerit, quam vel barbitonforibus notam tradit Galenus, & omnes ita esse norunt. Cæterum, paucis tentatis remedijs, breui hic diem suū obiit: solent autem ij etiam loquendo expirare, vt huic euenit iuueni, qui ob Medici huius ignorantiam, in summam perni-

t 2

tiem, & obitum deuenit, inter paratata-
men remedia, ex aqua dulci balneum ha-
bebatur, veluti ex cancris fluuiialibus re-
ftaurans medicamentum, quod habet.
Accipe cancos fluuiales tres, quos pri-
mò iugulabis, & aqua fontana incoques,
quoad exoffari videantur: dein exante-
ratis, & exoffatis, interanea pulpamenta
ab offibus exime, quæ ter calido lixiuio
lauabis, & totidem aqua calida dulci, &
totidem quoque frigidiola, ac postea in
aqua rosacea, & violacea, per dimidiam
horam mâcerari fines: tunc verò accipe
horum trium cancrorum fluuiialium, vel
nemoralium: sic præparata pulpamenta,
caponis carnis, vncias duas, amygdala-
rum dulcium mundatarum, vncias duas,
piftaciorum vnciam vnam, lactis vncias
tres, sacchari albi, penidiarum, ana v-
nciam vnam & mediam, feminis papau-
ris albi drachmam vnam, ad ignem len-
tum misce, fiat electuarium, ad formam
Ioch, ex quo ad lubitum deglutiebat. I-
tem, ex cancrorum eo modo apparatus
pulpamentis, & pulli carne, contu-
sum confice, admisto saccha-
ro, & aliis, vt nosti, re-
liqua referre non
vacat.

Curatio

*Curatio vndecima, in qua agitur de
puero dysenteria affecto.*

Filius Nicolai Palmotæ Patritij Ragu-
sæi, annos natus tres, dysenteria la-
borabat: intestinorum autem inferiorum
rasuras mistas sanguini egerebat, cui
cum primùm occurrerem, iubeo pullum
aqua calibcata adiecta oryza, ac nonnul-
lis immaturis sorbis incoqui: ex quo pul-
lo comedebat, & ex aqua pluuiali caly-
beata syrupo myrtino mista bibebat. Cæ-
terum, ad ventrem ynguētum comitisse,
vel illud aliud, ex corticibus castanearum
dictū, admouebatur, & iis ac paucis alijs,
sanitatem obtinuit, nec cōstringendi vim
habentibus clysteribus vti opus fuit.

*Curatio duodecima, in qua agitur
de puero meiere non potente.*

Pvellus natus menses sex, & filius Pe-
tri Catarini, mercatoris Ragusæi, quū
nutricem mutaret, & meiere non posset,
sic descripsimus. R. Olei scorpionum,
liliorum alborum, anethini, ana vnciam
mediam, dialthææ drach. duas, ceræ pa-
rum: misce, fiat linimentum, quo ab um-
bilico ad inferiora omnia, etiam inter
anum & testes, inungantur. Item, Recip.

radicum petroselinii pugillum medium, cyperii, scinanthi, assari, ana drachmas duas, in libra vna aquæ fiat decoctio, quousq; remaneat tertia pars, & coletur. R. prædicti decocti vncias tres, syrups de quinque radicibus vnciam vnâ, syrups rosati solutiui, vnciam mediam: misce, & cochleari per interualla propinetur: ijs enim & egressit, & optimè minxit, & puer rectè habuit: postea verò puer deiectus aliquantulum cum mansisset, ita fuit reuerperatus. R. carnis pulli, vncias sex, assari, florum violarum keiri, borraginis, ana pugillum medium, seminis melonis mundi vnciam mediam, in vitrea campana omnia simul destillentur: ex qua destillatitia aqua, cochleari per interualla datur puero, quam optimè deglutiebat, & rectè habuit: ex crassiori autem lacte gustato, lenta quædam humiditas ingentia est, transitum vrinæ impediens, quæ prædictis remediis leuata est. Cæterum, de nutrice lacte, nobis non parua postea cura fuit.

Curatio decimatertia, in qua casu citatur mirus, de puero ob timorem breui emortuo.

Iacobus

Iacobus, filius alterius Nicolai Bonij, Patritij Ragusæ, annos natus quatuordecim, quum Augusti die secundo, pila aliis cum adolescentulis luderet, fortè fortuna euenit, vt ex illis vnus repente ob rem malam, ab eo visam occlamaret: hic verò Iacobus quum hæc audiret, tanto timore percussus fuit, vt omnibus animi potentis expectoratus, parum abfuerit, quin illicò mortuus conciderit, ad domum tandem reuersus, rem ex toto matris, & assistentibus enarrat, affirmans cum alium puerum ita terrore affectum audiret, sibi cor distrahi, ac veluti ad inferiora descendere sensisse, atque ideo animose consternatum esse, ita vt sese moriturum credat: post hæc dicens, cubile conscendit, & malè habere incipit, febricitat: quarto die rem nigrâ ore euomuit: quinto obiit: qua hora obitus, per os & nares, illud idem virus nigrum eiecit. Cæterum, sanguinis missione per venæ sectionem illicò hic opus habuerat, quæ à Medico prætermissa est.

SCHOLIA.

Animi affectiones grauiores esse corporeis, omnes qui animam corpore præstantiorem existimant, norunt: quo fit, vt earum diligentior

habenda ratio sit: miras enim in corpore humano animi affectiones inducunt alterationes, & præcipuè timor, & pavor: ad interiora enim præsertim ad cor, tanquam ad arcem & scatebram suam in timore spiritus & sanguis sese conferunt, ubi spiritum suffocatione extincta anima, algescitibus externis partibus, breui mors subsequitur.

Curatio decimaquarta, in qua agitur de dysenterico vario cera vsu curato.

POrtonarius, qui ad montem habitat, & alterius portæ ciuitatis curam habet, dysenteria quum laboraret, febrîque careret, iubeo præter alia pullo columbino asso, sed cera infarcto vescatur, ad hæc, pomum cotoneum excauatum, cera quoque repletum, & ad ignem exassatum, ieiuno stomacho, comedat, nihilque supra bibat, suadeo: iis enim non sæpe iteratis conualuit.

SCHOLIA.

Ceram dysentericis conuenire tradit Dioscorides libro secundo sui Medici operis, capite de cera, ad hunc modum dicens: Cera datur in sortitionibus, dysentericis, cui suffragatur Galenus, & ceteri post eum Medici. Caterum, nonnulli, ceram, mastichem adiungunt.

Curatio

Curatio decimaquinta, in qua agitur de errore quodã, à multis Medicis commissio, in præbenda cicoreæ discocta febrî laborantibus.

QUum iuuenis Ragusinus febrî laboraret, & Medicus de more illi cicoream discoctam oxaleo paratam concederet, illi obuiam iuimus, ac eum de errore notauimus: quia febris illa cum ab obstructionibus pendeat, discocta cicorea magis hominem constringeret, obstrueret, & febrem auget: nam ita cicoreæ euenit, ac brassicæ, & lenti: cicoreæ nanque frigida sicca temperatura quum sit, partium subtilium ratione aperit, & meatus referat, vt notat Galenus lib. de Comp. med. s. l. capite de iecinoris affectionibus, vnde cruda opus complet, aut eius decoctum primum, in quod partes illæ subtiles abeunt, aut eius distillatitia debito ordine extracta aqua, crasso, & terreo, ac constringente manente eius corpore: proinde aduertant Medici Italiæ, quibus nihil est in vsu medico frequentius, quàm febrî laborantibus cicoreum coctum in victu porrigere, parum alioquin aduertentes coctam cicoream constringere, & meatus ac vias obstruere,

dysentericis igitur, aut alui fluxum patientibus, ex herbis discoctam cicoream securè concedemus, non ignorantibus nobis, eius decoctum quia aperit, & lozium prouocat, diuersionis ratione, apprimè quoque eisdem conuenire: qui igitur erraticis febribus, autumno præcipuè tempore laborat, ab esu discoctæ cicoreæ absteineat: eius nanque esu facillè in quartanam labetur, & in grauiores morbos incidet.

Curatio decimasexta, in qua agitur de fluore muliebri.

VXor Mudai, nata annos triginta-septem, magnam sanguinis viui copiam per os uteri, abhinc sex menses emittit, & intra corpus, ac extra, veluti ad pedum plantas, ingentem caliditatem persensit, abundè sinit, noctu non dormit, & ad ilia cum vniuersa ea parte, in qua præcingi solet, intensè dolet. Ad quam vocatus, comperio hanc multos ieiunasse dies (Hebræa nanque est) vnde supra calfacto ac subtiliato sanguine, fluor hic ortum traxit. Perscripto igitur huic victu, vim refrigerandi, & condensandi habente, & quiete habita, ex interna brachij vena dextra, sanguinis vncias quinque

quinque demere feci, & syrupos densandi, & adstringendi facultatem habentes, manè & serò, bibebat, quibus peius habebat, nam sanguis copiosior fluebat, quare re, ijs posthabitis, & demissa aqua chalybeata, cuius vice vinum rubrum, crassum, & adstringens in potu intro missum est, ad mamas cucurbitulas duas magnas multa flamma ignitas affigi curavi, ex quibus sinistra fixa illico fuit, dextra verò, nūquam affigi potuit, ex quo mulier hæc sibi magnum futurum iuuamentum augurata est, quia omne malum ad læuam eius partem stare contendebat, ac ea de causa, cucurbitulam in ea parte fixam per totum serè diem māsisse, illi fides erat, & re vera, cucurbitulæ huius beneficio, & pulueris albo oui excepti, & ebibiti, in aurora ieiuno stomacho, & noctu quando ibat dormitum, ita rectè valere dixit, vt intra tres dies sequentes sanguis ex toto serè cohibitus esset, habent verò pulueres sic. R. Gummi tragacanti, arabici, vtriusq; vnciam vnam, sanguinis draconis veri, boli armenia pallidi, succini, terræ lemnia: vulgò dictæ boli armenia, lapidis hæmatitis, an. drach. vnam, & alterius mediam, se. lactucæ, portulacæ, cicuta, papaueris, hioscyami, radice mandragoræ,

ana

ana drachmas duas: omnia terantur, & fiat puluis: cuius drachmā ieiuno stomacho albo oui exceptam deglutiat, & noctu quinta hora à cœna, alteram eo modo ebibat: cæterum, iliis & ad renum regionem hoc vnguēto illinebatur, quod propriis manibus domi parabat. R. Cerae albæ racusinæ, vncias duas, aqua & aceto quinquies lauentur: cui postea adde olei rosacei omphacini, vncias duas, ceruse vnciam mediam, aceti rosacei vnciam vnam: misce, & ad ignem fac vnguentum mollæ, quo inungebatur, & supra pannū imbutum oxicato, siue posca, ponebat, & assiduò mutabat: hæc cum aliquot dies rectè valeret, & postea profecta esset castellum nouum, olim numerosi militis Hispanici cruentum macellum, recrudescente morbo obiit.

Curatio decimasextima, in qua agitur de crustosis, & concretis quibusdam turundis muschosis, per nares emissis, à mala quadam capitis affectione, ortum trahētibus.

FRanciscus nummularius Racusinus, per nares crustaceas quasdam turundas, ac concretos quosdam mucos, mittere solebat, non sine capitis tamen dolore,

lore, cui occurrentes nos, à purgato corpore, & capite particulariter tum errhorum masticatorijs medicamentis, decoctum radice synarum ad viginti dies exhibuimus, & sanus factus est.

SCHOLIA.

Qui ex Alexandria, & Memphi ciuitate populosissima, hodie ad nos veniūt, ibi radicem synarum ita apparari à Mauritanijs, apud quos in pretio habetur, affirmāt, radicem hanc in scobem redigunt, & melle exceptam, ac coctam, seminiam pro vice egrotanti comedendam porrigunt, supra quam cyathū decocti eiusdem radice ebibendum offerunt, & hoc mane & vesperi, ac sic curationē duodecim dierum tempore, absolunt: porro, nos huic, de quo agimus, egrotanti, radice decoctum solito nostro modo concinnatum dedimus, & sanatus est.

Curatio decima octaua, in qua agitur, de ophthalmia, siue lippitudine.

Turca Imin, ex Duratio, qui Solimani turcarum Imperatoris redditus extra urbem Ragusum colligit, lippitudine, siue oculorum ophthalmia grauissimè laborabat, vt penitus nihil videret, nec oculos aperiret, intus inde rubicundi, & sanguinolenti videbantur, ad hunc vocatus

vocatus, tenui victu constituto, ad frigidum declinante, primo, quia clysteres hic non admittebat, bolum hunc deglutendum tradidi. R. Floris cassiæ nouiter extractæ, drachmas sex, diaphiniconis, electuæ: ij lenitiui, ana vnciam mediam, specierum hieræ picræ, drachmas duas, saccharo omnia excipiantur, & fiat bolus, quo optimè egressit, tunc verò, sequenti die, ex externa vena brachij, sanguinis vnciæ quindecim extractæ sunt, à qua sanguinis missione, melius habere cepit, tunc verò oculi, hoc collyrio fouebantur, lauabantur vè. R. Sief albi, sine opio, drach. vnam, camphoræ scrupulum medium, aquarum plantaginis, rosarum, ana vncias duas: misce, fiat collyrium, & penina sæpè applicetur, item, vt alius lubrica huic esset, & singularis diebus responderet, & caliditas extranea infringeret, decoctum hoc parauimus. R. Cicoreæ, endiuæ, lupulorum, euphragie, ana pugillum medium, foliorum senæ, folliculorum senæ, vtriusque, vnciam mediam, florum boraginis, buglosi, nenupharis, rosarum, ana pugillum medium, prunorum damascenorum, duodecim, libris quatuor aquæ, omnia excipiantur, & fiat coctio ad medias, & colectur. R. Prædicti decocti

cocti, vncias quatuor, syrupi de cicorea, vnciam vnam, rosacei simpl. vnciam mediam: misce, fiat syrupus, ijs enim tertio die, sanus euasit, nec alijs opus habuit remedijs.

Curatio decimanona, in qua agitur, de cassia Aegyptiaca, viridi, & recentis saccharo condita, qua ventrem soluit.

PAulus Gradius patritius Ragusæus grauiissimus, natus annos octoginta, cum difficulter egereret, & oris amarorè sentiret, & multum sitiret, ob bilem fortè altam stomachi partem fluitatè, semivnciam cassiæ Aegyptiacæ saccharo paratæ meis monitis comedit, qua bilis exactè purgata est, tandem ipse breui rectè se habere dixit, vt postea plures alij, qui Aegyptiaca hac cassia sic saccharo condita, vsi sunt.

SCHOLIA.

Aegyptiaca hæc cassia, interim dum viridis est, & parua apud Memphim vbi nascitur, quandoq; integræ, quandoq; verò in parua fissis scissa, saccharo conditur, cuius vncia ad summum comestæ, aluum lenit, mouet, & purgat, secure, benigne, & absque labore, qua de causa à princ

à principibus & regibus in pretio maximo habetur. Caterùm, *Aegyptia hæc castia, interea dum viridis est, gustu acerba est, non minus ac ceratium xilocaracter & carubium dictum.*

Curatio vigesima, in qua agitur, de sanguinis reiectione.

Virgo abscondita & secreta, quæ raro patuerat virorum aspectibus, vt illam religiosam appellarem, sanguinis reiectione laborat, cui absenti, (apud Canalem oppidum nanque agebat) cum sanguinem ex saphena demere mandaremus, ecce illi consueti menses responderunt, vnde illico sanguinis sputus constitus est, quibus postea paucis interiectis diebus, suppressis, ingenti tussi, in eadem sanguinis reiectionem redijt, magno dolore, & ingenti caliditate in ore ventriculi percepta, qui retractionibus, & ligaturis membrorum extremitatibus factis, & ebibitis pulueribus descriptis curatione prima quintæ Centuriæ, albo quæ exceptis, ex toto restrictus est; porro, ad sedandum dolorem oris ventriculi ingenti illa caliditate perceptum, portulacani, aceto coactam ac tabefactam, & calidam, sic illi imponebant, & melius se habuit. Caterùm, tunc curauit saccharum

charum rosaceum mistum bolo armenia pallido, pauculo robo myrtillorum exceptum, ad multos dies, nucis magnitudine, ieiuno stomacho comederet, simulq; quando iret dormitum rotulum ex diacodio simplici ingereret, vel granum vnũ, vel alterum thuris deuoraret, & vino omnino abstineret, vesceretur tamen pullæ tarnibus portulaca incoctis, aut sorbis, aut mali cotonei frustis, aut symphiti radicibus, aut femine sumachiorum, aut simlagine suasi, quibus optimè valere dixit. Gracilis puella hæc est, collum altum, & pectus strictum habens, cuius altera soror, & frater vnus, phthisi consumpti, diem suum obiit. Caterùm, hæc elapso mense, Ragusium delata est, quæ noctis certa & deputata hora, septima scilicet, tussiebat, & spuebat, pauca, alba, viscida, durabat autem tussis parum. At, interdum spuebat quidem sed non tussiebat. Caterùm, à prandio febricabat, aliquando intense, aliquando verò remisse, & lotium optimum, quantitate, qualitate, & contentis in vniuerso huius morbi incessu, habuit, porro, vniuersus noster conatus eo dirigebatur, vt capitis destillatio in subiectas thoracis partes, sisteretur. Proinde à purgato per catapotia ex aga-

rico; corpore, nam de hiera catapotia, in hoc casu nonnullis medicis suspecta sunt, & propinatis varijs alijs medicinis respicientibus malam intemperiem frigidam capitis cum materia, ad sinciput, facculum ex rebus exiccantibus, & roborantibus calidis, compositum, admouimus, & tunc saccharum rosaceum bolo armeniaco pallido mistum, quando ibat dormitum, nucis magnitudine, comedebat. Ceterum, hæc cum viscidam multam pituitam, non saniosam ad multos dies tussiendo sciret, quæ à capite ortum trahebat, in capitis commissura, eam cautio indigere, exposuimus, quæ cum non paruit, sic incuratam reliquimus, agebatur autem sextus mensis curationis. Ceterum, hæc elapsis alijs duobus mensibus, hoc eodem morbo ad summum consumpta, diem suum obiit.

Curatio vigesima prima, in qua agitur, de remedijs partum accelerantibus.

Huius soror, filia Dominici Cladrouichæ, mercatoris Racusini, primipara, tempore partus difficulter cum pareret, & in angustijs esset, ad eam accersitus, ut eius partus acceleretur, sic descriptus

R.Rad

R. Radicum maluauisci, petrosilini, rubæ tinctorum, ana. vnc. mediam, dictami cretensis, dictami albi, origani, pulegij, hyssopi, calamenti, mentastri, nepitæ, ana. pugillum vnum, seminis sceli, rusci: cumini, sceniculi, ana. drachmam vnam, libris tribus aquæ, & vna vini generosi, fiat decoctio sufficiens, & coletur, cui adde, cinnamomi optimi, drach. duas, croci drach. vnam, trochiscorum myrrhæ drachmam vnam, & alterius mediam, antidoti emagogi, drachmas tres: misce, fac potum, de quo uncias octo, vel decem, tepidas parturiens bibat. Ceterum, ut expedire pareret, curavi, chordam ex alto pendentem, manibus apprehenderet, ita ut erecta staret, & si fieri posset, à viro robusto concuteretur, item, ut huius alius oleo amygdalarum dulcium foueretur, aut oleo seminis lini, aut oleo lilino, aut linimento sequenti. R. Olei amygdalarum dulcium, butyri recentis, ana. vnciam vnam, pinguedinis galliæ, vnciam mediam, ceræ, parum: misce, fiat linimentum ad ignem, quo illinatur alius, item, ut sterueret, sic præscriptum fuit. R. Conditi, assæ foetidæ, ana. drach. vnam, ellebori, scrupulum medium, euphorbij, grana decem: misce, terantur, & fiat puluis, &

goffapio exceptus, formētur errhina medicamenta, aut sic per se naribus præsentetur, ijs enim ita mulier hæc iuuata est, vt intra diem puerū peperit, cum enim sternuit, puerum misit, nec enim obstetrices permisimus vnquam, manibus violētum aliquod tractarent, prout illis moris est, quādo ex illa violenta attractione, multa vitia, & scædæ affectiones oriuntur. Carterū, post partum, hæc ad vtranq; sciam doluit, quem dolorem, olim eo tempore quo menses illi consuevi, fluere incipiebant, sentiebat, & tūc eum sic sedauimus.

R. Olei hypericonis, vnciam mediam, camæmelini, rosacei, an. vnciam vnam, pulueris rosarum camæmelæ, an. drach. duas, cere parum: misce, fiat linimentum, & vtranq; locum dolore affectum illine, quo breui rectè habuit, & sanata euasit.

Curatio vigesima secunda, in qua agitur, de gallica scabie, manuum palmas, papulis, & scissuris insufficiente.

Marinus Gondulanus, nobilis iuuenis Ragusæus, ex Mimphi apud Ægyptum, Ragusium morbo gallico infectus, reuersus est, circa genitalia vicera passus

passus est, & mento, & facie, papulas non paucas habuit, à quibus remedijs propitijs adhibitis, breui sanatus est. Cæterum, in ipsis manuum palmis papulæ; quæ eas infecerant, & in scissuras euaserant, reliquerunt, pro quibus abigendis, & in totum ipsius scabiei seminarijs extirpandis, iuueni huic annos nato viginittres, decoctum radices synarum ad quindecim dies, habita optima, & subtili victus ratione, ebibendum dedimus, in quorum singulo, ter & quater, eodem decocto manus lauabat, demum, ijs citatis intra prædictum tempus, sanatus est, victus huic, panis nautici vnciæ quatuor in prandio circumscribebantur, totidem in cœna, potus ea ipsa aqua, siue decoctum radices synarum erat. Cæterum, vltima panem, in prandio semipullum gallicaceum, inasatum, vel decocto ipsius radices synarum elixum absque sale, huic concedebamus, in cœna verò, pugillum passæ vixæ, & paucas dealbatas amygdalas.

Curatio vigesima tertia, in qua agitur, de febre tertiana, continua, maligna, pulicari cum symptomate.

Petrus Ioannes Bonius, ex Patria Ragusaorum gente, adolescens annos vnde viginti natus, temperatura biliosus, habitu gracilis, colore subnigro, cum extra urbem refractario equo, cureret, mulierem obuiam impetuose ad terram prostravit, ut eam tunc emortuam, ipse putaret, unde moerore affectus, multa vomuit, & in febrim incidit, primo lentam, dein vero acutam, & malignam. ad huc igitur accersitus vndecimo die agri tudinis, cum ingenti feбри oppressum comperio, ad hæc, siti ingenti, lingua arida, & nigra, retro collum ad scapulas varijs exantemathis efflorescentibus, nonnullis rubricantibus, paucis ad nigredinem vergentibus, vrina huic citrina, cruda, nihil concoctionis indicans, erat pulsus varius, nunquam sudavit, nec sua sponte egerat, sed aluo clysmis, aut balano irritata, cæterum, ad hoc vsque tempus plures eberat syropos, sed nullam habuerat notatu dignam vacationem, duodecimo sequenti die, ad eum de more accedens, exantematha aucta esse, & vniuersam posteriorem partem corporis occupasse, conspicio, vnde ea non diu antea initium habuisse, satis euidentis mihi argumentum erat, proinde aluo per chylum irritata,

ex basilica vncias decem sanguinis diminuo, qui non admodum magnam præ se ferebat corruptionem, hic summo pere vinum appetebat, cuius vice, potum hunc descripsimus.

R. tamarindorum, vnciam vnam, radicis buglosi, ordei mundi, seminis melonis mundi, cucurbitæ, batechæ, ana vnciam mediam, florum cordialium, ana pugillu medium, prunorum pinguium, decem numero, libris quinque aquæ fiat decoctio secundum arti ministerium, & coletur, cui adde, syrupi de acetositate citri, vnciam vnam, misce, aquarum acetosæ, portulacæ, ana vncias tres, misce, saccharum, & stomacho ieiuno propina. ut vero huius lingua abstergeretur, canna curua, & psilij semine humectaretur, assiduo curabamus. cibis huic, contusum ex pullo herba acetosa incocto, erat, portulacula ptisanæ admista, cui puluisculus diammargaritonis frigidi respersus fuit, vesperi huius diei, ita habuit, & peius, quia accessio eum grauitè affligerat, est nanque febris hæc tertiana continua maligna, non tu melius habere cœpit, & recte dormiuit, decimotertio, ita recte habere dixit, ut nunquam antea, melius & reuera, tunc vrina quantitate, substantia, & contentis,

optima apparuit, & pulsus meliores, qui vrina certius indicare solent, tunc frictiones exercebantur, & cucurbitulas varias corporis varijs locis affigi curauimus, & syrupum hunc descripsimus.

Rec. syrupi acetosi simplicis, de cicorea, an. drachmas sex, decocti florum nenupharis, acetosæ, cicoreæ, ordei, vncias sex, boli armeniæ pallidi, tantopere à Galeno decantati, scriptulum vnum, misce, fac syrupum, & propina, ieiuno stomacho, quo, sequenti quarto decimo die, hunc sudaturum assistentibus tunc prædixi, quod ita futurum, pulsus fluctuosi recurrentes, mihi satis indicabant, & ita euenisse ipsi assistentes obseruarunt, sudauit quidem, sed parum, à quo sudore melius se habuit, sextodecimo, pharmaco composito manna, & rhabarbaro, purgatus est, quo optime egressit, & qualia purgari debuerant, purgata sunt, sed tunc vinum illi paucum sed optime dilutum concessimus. decimo septimo, ab iniectione clysteri lauante dicto, saccharum rosaceum pauco bolo armeno mistum, comedit, nec amplius sudauit, forte quia materia sudoris purgatorio pharmaco vacuata fuit, rectius tamen æger ipse habebat, pulsus tunc optimi erant, & lotium tum
subit

substantia, & contentus optimum, à prandio tamen aliquantulum febricitabat, qua de re, syrupum aperiendi facultatem habentem, singulis auroris bibebat, & aquam hordeaceam iulebo mistam, pro potu habebat, vigesimoprimum die, ex se natura mota est, bis namque egrotus ipse egressit, multa & citrina, sed à prandio, solito modo caluit, 23. & 24. & 25. eadem erant, clysteris tamen alius irritabatur, 26. iterum purgatus, sanatus est, eius tamen venter ad multos dies restrictus, non nisi clysteris, & infusis irritatus respondebat, à solito tamen suum cursum redit, epoture pulli, aut veruecis, in octo malua, & mercuriali, aut beta, aut omnibus simul

SCHOLIA.

In ijs pestilentibus & malignis febribus curandis, due habentur viæ, altera Galeni, & Græcorum, altera vero Mauritanorum, nam Galenus, vt ceteri Græci, iubet pro ijs curandis febribus, aperire, vias reserare, & totius corporis expiramenta patefacta habere, vt apud ipsum quis legere poterit, libro secundo, de differentijs febrium, Auicenna vero, & Mauritanice saktionis Classici medici, res frigidas & stypticas, ac constringendi facultatem habentes, potius concedunt. Nos vero vtranque

viam optimam esse nunc doceamus, donec namque pestilentis febris caliditas viget, & seruet, rebus frigidis, stypticis, ac acidis vtimur, vt patredo nisi ingatur, coërceatur, nec amplius serpat, item ne hoc veneno lancinati spiritus breui deficiant, ad quorum distillationem, & resolutionem, vita amittitur, & mors introducitur. Ceterum, remisso huius pestilentis febris incendio, sirore ve, tunc ad ea quæ aperiendi, & sudorem euocandi facultates habent, confugimus, ea egrotis similibus propinando, vt in hoc de quo agimus egrotante, à nobis factitatum est. At, hæc ita breuiter per transennam dixisse volui, quando de ijs quoque me dixisse nonnulla puto, Centuria tertia, harum curationum nostrarum.

Curatio vigesimaquarta, in qua agitur, de febre continua epidemica.

Stephanus Mænsius, patritius Raculenus, annos natus vnum supra triginta, cum apud stagnum ciuitatem, prætoris officio fungeretur, feбри grauissima correptus est, & ea quidem tertiana continua epidemica, est enim vir hic temperatura sanguineus, vt ex notis elicitur, nam, hic magnus, longus, carnosus, musculosus, & hirsutus admodum est, genas rubricantes habens, in eo tamen humiditas

tas superat caliditatem, vt excrementa varia attestantur, & paulo inferius interpretabimur, huius caput humidum & calidum est, caliditatem indicant, capitis magnitudo, oculi ingentes, foras prominentes, vt Alciarus iuris peritissimus doctor, hac nostra ætate phoenix, habebat, qui Ferraria leges publicè profitebatur, eo tempore, quo & nos Galenum, & Hippocratem eisdem in scholis interpretabamur. Cæterum, huius ægrotantis capitis humiditas deprehenditur, ex varijs, & multis quæ ab ipso capite continuo defluebant humiditatibus excrementitijs, sed & cor huic calidum & humidum quoque est, vt eius attestantur arteriæ magnæ, molles, & crassæ, veluti pectus perlatum, magnum, & bene hirsutum, sed iecur huic, calidum quoque est & humidum, id quod venæ admodum crassæ, latæ, & sanguine refertæ, satis approbant. cum igitur præcipua tria hæc membra calida sint, vniuersum corpus calidum sit decet, quin & cum ipsa humida sint, & vniuersum corpus humidum dicatur oportet, vt ex Galeno sepe repetiuimus. Cæterum, cum hic humida calidaq; temperatura præditus sit, omnium temperaturarum pessima, & corruptioni magis obnoxia, si modo

Galeno fidem damus, & multis & varijs cibarijs affuctus, cōtigit, quod cum apud stagnum, vt dixi, ciuitatem Ragusæorum imperio subiacentem, prætoris officio fungeretur, in febrem grauissimam, sa- uissimamq; laboretur, & eam quidem epi- demicam, biliosam: solent autem huius ciuitatis Incolæ certis, & statutis anni temporibus, fere omnes febribus simili- bus corripì, ob causam cōmūnem, æ- rem scilicet, morbificum, & infectum, à quibus plures eorum euadunt, vnde pes- tis dici non debet, esset nanque pestis, si omnes vel maior ægrotantium pars, mo- rerentur. is igitur, cum corpus multis re- fertum excrementis haberet, non diffi- cile fuit, ab aëre illo alterari, & affici, vnde in tertianam continuam lapsus est, à bile vitellina pendētem, qua eius caput mul- tæ pituitæ mista refertum erat, vt eius in- dicabat grauedo, pituitæq; descensus ad maxillarum, & faucium musculos, vnde dentes dolebat, & lingua crassa, & fere contracta reddita, non recte loquebatur, ad hæc, non sitiebat, id quod & in stoma- cho humiditatum redundantiā arguit, sed magis, nausea, siue ad vomitum pro- cliuias, imo rerum pituitosarum, & va- riarum copiosus aliquando cum verme

vel altero, vomitus: hic cæterum, multa cum abundet pituita, tamen non dormit, ob fumos forte, ad caput delatos, biliosos siccos, ob quos inappentiam quoque incurrat, vel quia humiditas pituitæ sto- machum laxat, multum quoque ad appe- tentiam refert, pituitam altam stomachi partem occupare, vel eius infimam, nec enim omnis frigiditas causa appetitus est, sed verius ea quæ acerbatis nonni- hil habet, vt melancholiæ. Cæterum, hic ventrem contractum habet, nec nisi cly- steri adiutus egerit, solet autem sæpe na- tura insulis, & clysteribus assueta, pigra fieri, nec excrementa, nisi eisdem, aut balano irritata, mittere. Ad hunc igitur, accersitus ego, trigesimo quarto ægritu- dinis die, eum cubili prostratum compe- rio, tertiana continua, à vitellina bile pendente, laborantem, qui, ob prædi- ctam à nobis causam, non recte loque- batur, porro, huius pulsus digitis nostris admodum resistebant, latitudinem, lon- gitudinem, & profunditatem satis am- plam præferentes, febrilis porro calor non admodum acris erat, sed lotium ru- brum, & crassum videbatur, in quo con- coctio, vt assistens medicus aiebat, appa- ruerat, tunc nanque delituerat, item no-
cte

ste antea multum sanguinis per nares illi
 effluerat, quibus omnibus perpensis,
 & examinatis, iudico, & si huic sanguis
 semel abunde ex brachij curuatura mis-
 sus fuerit, & per hirudines, venis hemo-
 rhoidalibus admotas, tunc quoque sum-
 mum remedium esse, scissa brachij vena,
 sanguinem emittere. erant autem nota
 sanguinis missionem exposcentes, pul-
 sus plenitudo, quæ præferebat arteria,
 veluti ipsius magnitudo, digjti maxime
 renitens, & lotium crassum & rubrum,
 ad hæc, morbi magnitudo, hoc est, fe-
 bris continuo affligens, & sanguinis e-
 naribus fluxus, nec morbi longitudo eam
 impediēbat, vt monet Galenus, libro de
 sanguinis missione per venæ sectionem,
 & sexcentis alijs locis, aut si hanc nolent
 exercere vacuationem, per cucurbitulas
 secta cute, & scapulis applicitas, saltem
 extraherent, consului, de qua re, igno-
 rantissimus quidam ex conducto hic me-
 dicus, admiratus, respondet, stante hu-
 morum abundantia, cucurbitulas non
 esse affigendas: sed hic, cum artem me-
 dicam omnino ignoret, satius est, illum
 innominatum relinquere, quam eius
 opinionem refellere, vt noscant tamen
 qui hæc legerint, si quis modo legerit,
 sciat

sciat velim, Galenū, & post eum omnes
 medicos, etiam initio morborum, iube-
 re, vel saltem non negare, per cucurbitas
 secta cute, euacuationem moliri, cum, vt
 Auicenna ait, cucurbitular vicariæ sunt
 phlebotomiæ, abnegat autem Galenus,
 veluti cæteri medici, psethora stante, cu-
 curbitularum, vt aiunt siccarum admo-
 tionem, id quod Cumanus hic asinus,
 capite clirellatus, distinguere nesciens, ita
 vt audistis effutiuit, edoctus tamen inde,
 sequenti die mulieri sanguine à febris la-
 boranti, hic illico morbi initio, per cu-
 curbitas costis affixas, cute secta, euacua-
 tionem tentauit, ad quam eo die accersit-
 us ipse, opus vt audistis confectum in-
 ueni, cum tamen secta in brachio venæ
 rectius, & securius esset euacuationem
 exercere, mensis nanque muliercula hæc
 diu erat perdidit, de qua postea sermo
 fiet. Applicitis igitur scapulis cucurbitu-
 lis ægrotanti, de quo agimus, & extracto
 sanguine ad vncias sex, melius habere
 cepit, qui postea, paucis ebibitis medica-
 mentis deobstruendi facultatem habenti-
 bus, veluti purgatorijs, paulatim pristi-
 nam salutem consequutus est.

Curatie

Curatio vigesimaquinta, in qua agitur, de surditate contracta ob malum vitæ regimen.

Sebastianus Bubalius ex Racufæis patritijs, annos natus trigintaquatuor, iam diu est, morbo gallico afflictus fuit, qui postea immoderatis rei venereæ vîbus deditus, & acîri nocturno assiduo expositus, in capitis grauedines, & ipsius vertigines, multo cum flatuoso spiritu, vtranque aurem infestante, incidit, vnde diminue audire cœpit, qui etiam ab eo vitæ inordinato regimine, tot mala illa ascita sibi esse non ignorans, nihilominus in eodem perseverabat, in dies minus audiens, quousque ex toto surdus factus est, est autem vir hic robustus, fortis, temperatura optima præditus, multam tamen præferente humiditatem, præcipue in ipso capite. Cæterum, surdus hic est, id est, sensu auditus omnino spoliatus, quod accidere solet ex læsione nerui auditorij, vel eius partis cerebri, ex qua oritur, nonnunquam etiam ex intemperie, aut tumore contra naturam vel ex obstructione, vel solutione continui, vel vt Galenus commentario primo, in librum primum porrhetici, enarratione trigesima secunda

tradit

tradit, fit surditas & ob humorem quendam, in auditorijs meatibus impactum infarctumque nihil quod malignum sit, habens: fit quoque & interdum extincta audiendi facultate, quam in acutis turbulentis morbis contingere cernimus. Hæc Galenus. Porrò ægrotus noster surditatem à crassis, glutinosisque humoribus, præcedentibus procatartice dictis causis, contraxit: id quod Paulus Ægineta dignoscendum docuit, cum dicat, libro tertio suæ medicinæ, capite 23. Sonitus qui sunt à crassis, glutinosisque humoribus cognoscuntur, quod non vniuersim, sed paulatim crescunt, ac nascuntur. Cæterum, cum ægrotus hic sonitum vtranque in aure illic à morbi initio perferens, & in dies maiore & crebriorem, quæ admodum & nunc surdus factus, consequens est dicamus, ab iisdem humoribus capiti infixis surditatem ortum traxisse: non verò aliunde ad eum dilatis, qui mea sententia, auditum, & aurium meatus obturant: vnde surditas prognata est: quæ, vt ingenuè fateamur, immedicabilis est, quum hucusque viderimus tam multa & egregia remedia pro hoc leuando morbo nihil contulisse: celebrata nanque fuit sanguinis missio, vt agendum suadet Pau-

lus libro tertio suæ rei medicæ, dicens, Ex crudis crassisque humoribus prognatas surditates, vel grauem auditum, curato venæ incisione, aut omnino purgatione ex hiera, non minus materia hæc ante eius purgationem oximellite vulgari, veluti Iuliano tributo, præparata fuit: quæ postea etiam vniuerso purgato corpore, particulariter vacuabatur, apoplegmatis, errhinis, & sternutamentis, veluti variis aliis, quæ incidunt, & attenuant crassos & viscosos hos humores, etiã per calamos perforatos eorum sublatus ad auditorium meatum vapor. Nos tamen post multa & aliis adhibita, & exercita, hæc pauca illi concessimus. Recipe, Ligni Guayaci, contiti, & in scobem redacti, libram mediam: infundatur in libris decem aquæ fontanæ per totam noctem: cui adde, maioranæ, stæchados, ana pugillum vnum, menthæ, pulegij, hyssopi, origani, ana pugil. medium, senæ vnciam vnã, polipodij quercini vnciam mediã, thymi, epithymi, ana drach. tres, passarũ de corinthio vncias duas: omnia secundum artis ministerium bulliant, ad medias, & coletur: cuius decocti ieiuno stomacho in aurora, vncias nouem, vel decẽ, optimè calidi, ebibeat, quo alius

illi

illi optimè respondebat, & rectè quoque sudabat. Item, caputpurgium, siue errhinum dictum medicamentũ, ita adoprabatur.

R. Succi maioranæ, succi foliorum capparum, betæ, ana vncias tres, pulueris corticum, radicis capparorum, piretri, elebori nigri, ana drach. mediam: clarificentur succi ad ignẽ, & naribus trahendo vtatur. Item, fomentũ hoc pro irrigando capite apparatus sic fuit. R. maioranæ, stæchados, betonica, saluia, origani, pulegij, hyssopi, chamæmelæ, meliloti, anethi, rutæ, ana pugillum vnum, seminis anisorum, fœniculi, ameos, ana drachmas tres, garyophyllorum, mascis, ana vnciam mediam, foliorum lauri, pugillum medium, libris quinque aquæ, & decem vini, & quatuor aquæ vitis, omnia excipiantur, & fiat decoctio ad consumptionem tertiæ partis, secundũ artis ministerium, & coletur, optima facta expressione: quo fomento depositis capillis caput irrigabatur, saltem per mediam horam, tandem exiccato ab humiditate capite, hoc illinebatur vnguento. Rec. vnguenti aragonij, agrispini, althææ, ana vnciam mediam, olei rutacei, laurini, ana vnc. vnã, pulueris stæchados, pulegij,

maioranæ, ana drach. vnam, mastichis, garyophyllorum, macis, ana drach. mediam, aquæ vitis optimæ, vncias duas: omnia simul bulliant, ad aquæ vitis absorptionem: cui postea adde cera citrinæ parum: misce, fac vnguentum, quo, vt dixi, caput inungat. Sed vt in aures distilletur: sic quoque paratū fuit, R. Olei de castoreo, liliorum alborum, ana vnciam vnam, anethini vnciam mediam, ellebori drachmam mediam, aquæ vitis vnciam vnam: misce, & in balneo mariæ bulliant omnia, quousque aqua vitis absumat: postea per colum traicito, & calidum in aures infundito, gossapio moschato superimmissio: iis enim optimo victus ordine seruato, intra viginti dies, sani ex vtraque aure emittere cœpit, aliquando albam: nonnunquā verò nigram, quam curiosè admodum abstergendam curabamus: vnde sonitum illum vniuersum caput apprehendentē, circa aurium meatum persentiebat: aliquando tamen percepto dolore, non admodum tamen offendente. Cæterum, iis non contentis, chirurgum accersuit, qui eum ceratis ab argento viuo confectis, illeuit: vnde peius habuit: nouistis autem ex Auicenna, argentum viuum, natura sua, auditui obesse,

esse, tūm etiam quòd materias ad partes superiores idipsum trahat, quæ dubio præcul infra trahēdæ erant, vt docet Hippocrates variis sententiis suorum aphorismorū, & Galenus firmat sexcentis suæ doctrinæ locis, veluti Auicēna fen 4. libri primi: nunc verò ita hic habet, vt immedicabilis maneat.

Curatio vigesima sexta, in qua agitur de tribus pueris fratribus, eodem morbo correptis.

Filij Manuelis Fragosij, viri qui apud Indos diu egit, quū veherentur naui, & multam aquā per mensem integrum, nec adeò bonam biberent: ad hæc, pane nautico, & variis aliis crassis, & obstruendi facultatem habentibus cibariis, vescerentur, in febrim inciderunt continuam, quibusdam apparentibus excrescentibus, ab obstructionibus pendente. Nam eorum ventres tumebant, & pedes œdematosi videbantur: quin & eorum facies tumore pallebant, sed præcipuè oculorum palpebræ: est autem minimus annos natus duos: secundus, annos quatuor: maior verò, sex: ad quod accitus ipse, videns omnes simili morbo laborare, eadē curatione omnes indigere iudicauit;

habita tamen ratione ætatis, & variarum eorum temperaturarum: primùm nanque, optimam victus rationem illis propono, refrigerandi, & destruendi facultatem habentem: proinde victus illis, pulli caro vulgati petroselini radicibus elixa erat, aut perdix, aut turtur, aut in dumetis vigentes auiculæ, aut panatella semine melonis parata, aut ptisanæ cremor, aut amygdalatum, ex amygdalis & melonis semine concinnatum, pauco adiecto saccharo, aut ex internis pulpamentis pulli paratum contusum: pro potu verò aquam parare iussi ex hordeo integro, apij communis radice adiecta: deinde, vt quisque horum puerorum vnam vel alteram vnciam syrupi rosati soluiui, adiecta portiuncula electuarij lenitiui, quod vulgò Medici, Diasene linitiuum appellare solent, ebiberet, curauimus: tandem vt obstructions amolirentur, eorum ventres sequenti vnguento inungebantur, quod habet, R. Succi de cicorca, vncias duas, apij, petroselini, vulgati, absinthij, menthæ, ana vnciam vnã, olei capparorum vncias duas, pulueris ceterachi vnciam mediam, corticum radices capparorũ drachmas duas, ceræ parum, ad ignem misce, fiat vnguentum molle

etiam

etiam cum ipsis succis, quo bis eorum ventres in dies inungebantur, manè & vesperi: & ita respondebant, vt bis & ter eorum quisque in die egeret: quum tamen antea eorum ventres satis constricti habebantur. Ita enim iis, pueri ij rectè habere cœperunt, vt corporis inflationes & ædemata imminui cœperint: qua de re syrupum hunc illis descripsimus. R. Radicis petroselini, cicoreæ, hordei, ana pugillum vnum, seminis melonis mundi, vnciam vnã, passarum de corinthio, vncias duas, in libris tribus aquæ fontanæ fiat decoctio ad tertiã partis absumptionem. Recipe, Prædicti decocti vncias sex, syrupi acetosi simplicis, vnciam vnã; mellis rosati colati, vnciam mediã, syrupi capillorum veneris, vnciam vnã, & alterius mediam: misce, fiat syrupus: cuius partes ita distribuatur puero paruo, duas propinato vncias, & tertiã mediam, sequenti, tres vncias: maiori verò residuum: iis enim ad aliquot dies tractati habita consideratione accessionum, in quibus à cibo fugiebant, cum concoctio in lotio apparere cœpit, vnũ vel alterum pharmacũ illis dare decreueramus. Cæterum, quum pueri sint, & nollent obedire, nec pharmacum bibere: sic optimo

constituto regimine vitæ, eos seruauimus, contenti ea vnguenti inunctione, & pauco concessio vino, prædicta diluto aqua. Cæterum, meminisse decet, horum maiori, quia grauius & intensius febri affligebatur, ex basilica brachij vena sanguinis vnciæ tres extractæ sunt: à qua sanguinis missione, rectè habuit: porro, ille alter, quatuor natus annos: ob patris auaritiam me absente ita tumuit, vt inde suum diem obierit: terebenthinæ autem vsu opus habebat.

Curatio vigesima septima, in qua agitur de plenitudine.

Horum puerorum pater, vir annos natus quinquaginta, temperatura biliosus exustus: vt qui diu apud Indos egerit, in ano fistulam patiebatur: ex qua puris multum continuo emittebat, morbo laterali correptus fuit, continuo febricbat, ad costas dextras multum dolebat, tussiebat, & difficulter ingenti cum capitis dolore respirabat. Ad quem accedens, post quatuor vel sex horas huius morbi apprehensionis, illico accersito chirurgo, ex interna eiusdem brachij vena, vnde erat dolor, sanguinem mittere ad vncias sex feci: qui sanè in rotum

corup

corruptus, & putore affectus erat, à qua sanguinis missione, alius sua sponte commota est: sæpe nanque egerebat, pauca pro vice, biliosa, putida, & corruptione affecta, tunc syrupum ebibat violaceum, & de endiuia, prædictis dilutum aquis, & in cibo illi pitisanæ cremor erat: pro potu verò aqua hordei. Cæterum, doloris locus fouebatur sequenti fomento. Recip. Hordei, rosarum, matrum violarum, parietariæ, chamæmelæ, scœnugræci, seminis lini, maluarum, summitatum maluauisci, ana pugillum vnum, libris quindecim aquæ fiat decoctio: secundum artis ministerium: facta colatura, & expressione: adde olei rosacei, violacei, ana vncias duas: misce, & vesica semiplena, vel filtro, vel spogia, loco dolenti applicetur, & sæpe innouetur: locum verò abstersum, & rectè exiccatum hoc linimento illine. Recip. Axungie gallinæ, vnciam vnam, olei rosacei drachmas sex, violacei, vnciam mediam, chamæmelini, drachmas duas, butyri recentis, vnciam mediam, pauca cera alba, ad ignem misce, fac linimentum: sequenti die etiam circa locum dolebat, & intensè febricbat, & caput dolebat: quibus de causis, iterum ex eodem facto vulnere, totidem

vincias sanguinis demere curavi: qui ita corruptione affectus erat, ac primus. Vltimus tandem rubicundus apparuit, vnde melius habere cœpit: dolor nanque minui cœpit, & febris remitti: sed & capitis dolor ferè eodem die leuatus fuit: ad os tamen amarorem persentiebat. Cæterùm, primo die morbi, hic per interualla syrupum violaceum simplicem, cochleari lingebat: quibus paucis, multū excreabat, & ad septimum vsque diem melius semper habuit. Aduertendum tamen duximus, quòd tertio die, p̄tisanæ loco, amygdalarum cremorem saccharo concinnatum habebat: quinto ius pulli ebibit: sexto ad alas ipsius pulli deuenit: imbecillis nanque factus erat, & eò magis, quia per fistulam illam antiquā multum puris emittebat. Porrò, quia bilem per cassiæ ægyptiacæ pulpamentum purgandam decreueramus: & ille non obediuit, pessimè habuit: & morbus ita contractus fuit, vt mirum fuerit, quòd ex eo diem suum non obierit: post duos tamen menses valetudini integræ restitutus fuit.

Curatio vigesima octaua, in qua agitur de cordis angustiis, & ani-

mi

mi anxietudinibus, ob suppressos menses euenientibus.

Huius vxor, quum mensium respondentiam exactam non haberet, ita vt vtero gerere firmiter crederet, mentis obtenebrationibus, & cordis angustiis, ita sæpe detinebatur: vt omnes, etiam sibi charissimos filios odio haberet: quo tempore paroxysmi, vestium omne genus, ex pectore, veluti quæcunque in capite gestabat, deponebat, & reiciebat. Quæ omnia secta ex brachio interna vena, abundèque extracto sanguine, in totum atro, & crasso, libera euasit. Nam pedis saphena, vt quæ meritò secanda erant, vt quæuis alia pedis, nunquam apparuit. Cæterùm, elapsis postea paucis diebus, menses cursum solitum suum habuere, & basilicè habuit.

Curatio vigesima nona de febre interficiente.

Stephanus Aranius ex patritia Ragusorū gente, iuuenis quinq; & viginti annos natus, robustus, & musculosus, & otio deditus, crapula, & veneri, vt nobis

les

les adolēcentes factitare solent, multum indulgebat. Quare in stomachi imbecillitatem, & mēseraicarum venarum obstructions, atque duritiem incidit: quoties verò largiore petu utebatur, in scissimum intestinorum, & ventriculi dolorem incurrebat: quo adeò miserè vexabatur: vt crebrè illud ex sacris, repeteret, In manus tuas domine, &c. Habebat præterea & capitis vertigines, & animi deliquiū. Cæterum, hic, circa idus Octobris febris corripitur biliosa, & nunquam intermittente, quibusdam tamen excrecentijs satis apparentibus, quas à vitellina bile originem trahere, pro certo habebamus, vt paulò inferiùs dicitur. At hic, sub initium mente parum valebat, sitim non habebat, fortè ob multam in ventriculo congestam pituitam. Febris tactu non adeò intensa erat, immò omni morbi tempore, mitis semper apparuit: vrina crassa, turbata, & veluti subjugalis, pituitosa in ea residentia, apparebat: quam ex gonorrhæa prouenire, familiares aiebant. Pulsus tactui valdè resistebant. Cæterum, vomitiones prasinam bilem referebant: quæ res, vt de iuvene malè suspicamur, effecit: ob nimiam autem iecinoris, & venarum caliditatem, eam prouenire

nire non verò ob ciborum cruditatem, multa fidem faciebant. Primò enim, pituitosa in ventriculo contenta euomebat: ex assata autem bile flaua, vt Galeno placet enarratione, 38. commentarij secundi prædictionum Hippocratis, vitellina euadit: & inde ex vitellina prassina, ex prassina eruginosa. Tandem ex eruginosa atra bili, sicca & feruens consurgit. Ad huc igitur accersitus ipse, cum iam ægrotus leniens medicamentum ebiberat, per assistentem medicum per scriptum, consultum fuit, de sanguinis missione: vnde tunc sanguinis vnciæ octo extractæ sunt. Cæterum, septimo die morbi, ad eum reuersus, inuenio insomnem noctem cum delirio transigisse: & tunc pulsus illi imbecilliores erant, lotium turbatum, immò per interualla ægrotus ipse non rectè mente constabat. Varia namque effuriebat, immò (vt tunc ab assistentibus mihi relatum fuit) tres ante à noctes non dormierat: quibus ea oblata, vtcunque se habebat: vnde ea consultatione, hunc moriturum prædixi: scapulis tamen cucurbitula, secunda cute infixæ sunt: & sanguis per eas abundè extractus: quin & ano hirudines admotæ, & cordi, refrigerans epithema cordiale dictum, veluti capiti irrigatio

tio quoq; pro fomno conciliando, refi-
gerandi vim habens. Cæterùm, cum ijs,
pulfus imbecilliores erant, & egrotus ipfe
omnia cibaria iam abhorrebat, tûc ad ca-
pi deſtillatitiam aquam deuētum eſt. Hic
demùm nihil mali perſentiebatur: ſed gemitus
ingentes, per interualla, ingentem ſpi-
ritus difficultatem præ ſe ferentes: immò
certum obitum, emittebat: tandem, viri-
bus omnibus proſtratis, initio decimi
diei, obiit, non ſine matris mœrore, vni-
cus illi erat, & diues ſatis, obiit autem die
plenitunij, quando ex directo luna ſoli
opponitur, & plena dicitur.

*Curatio trigeſima, in qua agitur de
dolore in iocinore.*

DIdacus Pyrrhus, vir Græcè & Latine
peritiſſimus, & magni nominis poë-
ta. Cùm in ſuburbio Raгуſij ageret, (re-
cèns enim ex Byzantio venerat) vbi pe-
ſtis graſſabatur, ob eſum fortè pomorum
crudorum & cibariorum malorum, bi-
lis vitellina in eius ſtomacho genita eſt:
quæ ad iecur descendens, magnum do-
lorem inferebat, vnde febris orta eſt: &
ſiniſtræ manus ſtupor inſignis. Cæterùm
hic cùm Byzantiſimili morbo correptus
eſſet, & medicorum cõſilio illi ſecta eſſet
brac

brachij vena, & extractus bis ſanguis, ad
vncias viginti, vt propè obitum eſſet: de
morbo timuit: quare cùm malè ſic habe-
ret, de ſanguine extrahèdo ſolicitus erat.
At ego materiam extra venas dignoſcens
à ſanguinis miſſione fugiendum iudica-
ui. Secta nanque vena, humor iocinoris
ſimas partes infeſtans, intra iecur & ve-
nas magnas retraheretur, vnde morbus
ingraueſceret, & ex facili difficilis euade-
ret (vt Byzantij euenit) proinde iudicio
habito, vomitum prouocauimus, & mul-
tam vitellinam euomuit bilem. Tandem
clyſteri vno vel altero, aluum deoneran-
te iniecto: & piſana, pro victu, habita:
ac ſupra dolorem veſica ſemiplena ex de-
cocto rerum anodinarum, & dolorem ſe-
dantium adplicita, melius habere cœpit.
Tandem pharmaco leniente ebibito, in-
tra quatrimum ſanatus eſt: magna artis
medicę laude: vt qui tam facillimis, à tam
gravi morbo, & à quo vix Byzantij euafe-
rat, liberatus eſt.

*Curatio trigeſima prima, in qua agi-
tur de punctura ſcorpionis.*

Vir, qui ab ſcorpione in manus digi-
to punctus fuit, multum dolebat, & ex
refrigeratus, totus contremebat: & per
corpus

corpus dolores, cute tota, quasi acu puncta, formicantes patiebarur. Caterum, hic ab scorpione punctus, illico eum interfecit, & contusit: & contusum puncto digito superposuit: & breui à dolore liber fuit. Ad aliquot tamen dies, digitus totus excoriatus fuit, & quasi ab igne exultus red ditus, & ex toto sanatus.

SCHOLIA.

Scorpio qui lesit contritus, & super locum impositus iuuat, ut testatur Dioscorides, sic dicens, libro sexto sue Medicinæ, in remedio erit scorpionis puncturæ scorpio ipse: qui lesit contritus, & super locum impositus, tanquam iniuriæ vindex, et perniciem, quam intulit, corpore suo luens, dominante illa rerum dissidentia, ut constat, & subdit. Prodest, & scorpius quicumque tritus cum sale, ac lini semine, & althæa herba impositus.

Curatio trigesima secunda, de febre continuo affligente: cui postea sanguinis reiectio subsequuta est. & postea sanguis per secessum exiit.

Milles temperatura sanguineus, pluuiofo tempore iter cum ageret, domum reuersus in febrem continuam incidit: caput dolebat, sitiebat, & valde conque-

quirebatur. Accersitus itaq; ad eum, illico ex communi vena, in brachij curuatura, sanguinis uncias quindecim demere curauit: qui quidem sanguis, taurinam crassitudinem præ se ferebat. Ab incisa vena, ut primò febriebar: & sanguinem, ingenti cussi, reiecitabat: & pectus non dolebat: multa egerebat, liquida, & varia ingentem attestantiâ corruptione. Quinto die, per secessum, sanguinem purum, & bene flauum bona quantitate, absque ventriculi, & intestinorum dolore vllò, eiecit. Septimo, febrì, & symptomatis alijs, liber euasit: imbecillis tamen, & ex altera aurium surdaster, à qua surditate, paucis postea diebus, immunis quoque & liber fuit.

SCHOLIA.

Sanguis per os, ingenti illa cussi, ex thoracè reiecitabatur: qui postea per secessum eiectus est. Nec enim mirari est, sanguinem thorace contentum, per secessum emitti. Quando ille corpetens, per venam pubealem, cauum dictam, transmitti ad iecoris sinus poterit, & inde ad intestina: vnde postea per secessum emittitur. Caterum, scribit Gale. lib. 6. de Locis affectis, cap. 4. nos pulmonis vomitam per vrinum: thoracis autem per intestina, & aluum expurgari vidimus. Quanquam in primis ex pulmone;

per renes, transitus nullam, re vera, dubitationem excitare debet. Etenim, ut à cava rena, ita ex magna quoque arteria rami descendunt ad renes.

Curatio trigesimatertia, in qua agitur, de dolore stomachi, cordis quoque regionem, infestante, ab humore melancholico, & viscida pituita eueniente: simulq; de podagra.

PAulus Gradius iunior, Patritius Raguſæus, annos natus quadraginta septem: temperatura melancholicus, vigente autumno, quo atra bilis, (ut noſtis) viger, de dolore stomachi, & cordis: ac posterioris partis, illi respondentis, conqueratur. Sed noctu magis, redundabat autem in huius venis melancholia, veluti in eius ore ventriculi viscida pituita, à quibus dolor hic originem habebat. Audistis autem alias à me, ex Galeni præclara doctrina, sanguinem vena cava contentum, & cordis corpus ingredientem, non nutrire cor, cum cor à sanguine coronali vena contento nutriatur, sanguis tamen hic crassus cum sit, à natura in cordis ipsius priore ventriculo contentus, ut ipsum cor in medio thoracis rectè stare facit, conti-

git

git, quod crassior quam deceret, euaderet, id quod attestabantur, tempus fouens sanguinis crassitiem, & rerum melancholicarum longus usus, cordis dolores & ipsius nocturnæ diuturnæq; angustia, ac pressiones, quibus fauebat viscida pituita ore ventriculi contenta, quam, linteolificata lingua, nobilis vir hic euomebat. Cæterum, ut nobilis vir hic ab hac affectione euaderet, sic curationem orsi sumus. R. Floris cassia nouiter extracti, drachmas sex, pulueris senæ præparatæ, drachmam vnam, electuarij lenitiui, vnciam mediam, pulueris feminum anisorum, scrupulum vnum, saccharo omnia excipiantur, & fiat bolus, detur ante cibum duas horas, quo multa egressit, nigra, & aquosa, pauca verò viscida, sequenti verò die, hunc descripsimus syrupum.

R. Radicum buglosi, borraginis, petroselinii, an. vnciam mediã, senæ, epithymi, an. drach. tres, polipodij quercini recentis vnciam vnam, glycyrrhizæ rasæ, & recentis, vnciam mediam, hyssopi herbæ, absinthij, an. pugillum medium, pomorum appianorum, numero sex: seminis anisorum, drach. duas passiarum, de corinthio vacias duas, corticum myrobalanorum iadorum, chebulorum, an. drach. duas, in

libris quinque aquæ fontis, fiat decoctio ad consumptionem tertie partis, & coletur. R. Prædicti decocti, vnc. quinq; syrupi de pomis compositi, vnc. vnam, oximelitis vnciam mediam, misce fac syrupum, & ieiuno stomacho, propina, & repetatur sæpè. Porrò secundo die, hirudines tres, venis hæmorrhoidalibus apponi iussi, quas per medium cum primum tumescere incipiebant, calente supposita aqua præscindi fecimus. Ita enim per medium sectæ hirudines, avidius & magis attrahunt, dein verò iterato pharmaco ex rhabbaro, Ægyptiæq; siliquæ atramento, cū hieræ picæ speciebus melius habuit, non ab re, tamen fuerat, sanguinem ex interna brachij vena ob sanguinem crassum corde contētum, demere. Cæterum, quia per mariscas extractus sanguis multum attulit iuuamenti, ab ea destitimus euacuacione, tunc verò foris ventriculus ipse quodam inungebatur linimento, & singulis auroris, rotulum vnum vel alterum diarhodonis abbatis, ægrotus comedeat, habet autem linimentum sic.

R. Pulueris comæ centaurij minoris, absinthij, farinæ loliacæ, an. vnciam mediam: seminis cumini, anethi, apij, feniculi, ana drach. vnam, & mediam, scinanthi, spicæ

spicæ indicæ, mastichis, an. drach. vnam, oleorum laurini, rutacci, anethini, absinthini, an. vnciam mediam, vini optimi vnciam vnam, & alterius mediam, misce, & ad ignem secundum artis ministerium cum cera fiat linimentū, quo succida lana excepto, os ventriculi fouebatur, præmissa antea fotu ex fomento prædictis rebus, & similibus apparato. Cæterum, eo tempore quo fatus, & inunctio fiebat, durities, & tensio, perceptæ, aliquantulum circa ipsum os ventriculi dolebant, demū cum sic incederemus, elapsis octo diebus, iam nihil dolebat, immò durities & tensio illa, ex toto extirpata erat. Sed audi, à deuorato rotulo illo diarhodonis, vinum pitisabat generosum, tunc verò post extirpatam tensionem & duritiem, vt ventriculus robustior euaderet, sacculum hunc parādum curauimus, qui habet ita. R. Absinthij, menthæ siccæ, rosarum siccarum, anisorum, ana vnciam mediam, specierum aromatici rosati, drachmas duas, mastichis, macis, thuris, ana drachmas duas, & alterius mediam, spicæ, nardi, scinanthi, cariophilorum, cinnamomi, an. drachm. vnam & alterius mediam, galangæ minoris, drachm. tres: galliæ moscatæ mesuz, drachmam vnam,

omnia terantur. Et fiat pulvis, ex quo pareretur culcitra zendalo rubro confita, & intercipiatur, quam generoso vino irroratam ventriculo admouebat, & recte valebat: victus huic, carnes perdicis sunt, aut pulli, circa potum verò scire licet, quod hic postquam ab hinc sexennium Constantinopoli podagra correptus fuit, vino abstinerere sibi proposuit, vnde abstemius euasit. Caterum, ob ventriculi imbecillitatem, & humoris atri biliarij redundantiã, nre auctore, victus rationem mutauit, & pauciferum vinum ebibere cepit, à cuius potu, vt ille aiebat, melius habebat, & ventriculus rectius concoquebat. Porro, exacto mense vno vel altero, animi exandescencia correptus, in podagram recidit, mirum dictu, vt nunquam vir hic in podagram incidat: ni primo ira, aut merore corripiatur. Contra podagram itaque morbum remedia adhibere instituimus: erant nanque illi ad digitum crassum inflati pedes, & in suris contractio quædam neruorum percipiebatur, leuiter nanque dolebat, & ab ore multam saliuam reiectabat, dormiebat verò suauiter: & ciborum paulò iusto erat appetentior, aluum non iuxta respondentem alternis diebus infuso lauabamus.

At

At, quia topica remedia adhibere sibi nunquam permisit, ad hoc sequens decoctum recurrimus, quod habet.

R. Radicem buglosi, endiuie, cicchoreæ, ana vnciam vnam, rosarum siccum, pugillum medium, passarum, vnciam vnam, polipodij quercini recentis, & cõtuli, vncias duas, hordei integri vnciam vnam, florum cordialium omnium pug. vnam, in libris quinq; aqua fiat decoctio quousq; remaneant libræ tres, & coletur, cui adde, syrupi rosati de rosis siccis vncias duas, syrupi rosati solutui, vncias duas, & alterius mediam, misce, fiat potus longus, de quo singulis diebus ieiuno stomacho, singulas octo vncias calidas bibat. Hoc etenim decocto, destillatio à capite illico coercita fuit, & aluus recte respondebat, tandem intra viginti dies, à podagra sanatus est. Caterum, in huius morbi inclinatione pedes lauati sunt, & ab eis vngues, & crustosæ superfluitates plantis hærentes, cultro præcisæ, habet autem lauacrum hoc modo.

A. Summitatum myrtillorum, rosarum rubearum, balaustiorum, ana pug. vnum, camemelle pug. medium, nucum cupressi, numero sex, in libris octo aqua, & duabus vini rubri optimi stipticitatem præ se

ferentis, misce, & fiat ebullitio sufficiens, & fiat lauacrum, quo vniuersa curatio clausa fuit. Cæterum, vt hic ab ouis abstergeret suasi, veluti à rebus aperiendi vim habentibus, familiarem tamen sibi orizam haberet, veluti simlaginem, & farrum, maluam, mercurialem, betam, pruna, caules, & ex carnibus, optimas permisi, vinum porrò, vt dixi, fugere sibi proposuerat, cuius loco aquam mellis introduxit, sic à nobis apparatam:

R. Coriandri præparati, vnciam vnā in libris decem aquæ fiat decoctio sufficiens, & coletur, cui decocto adde, mellis despumati optimi libram vnā, ad ignem lentum coque sufficienter, semper spumam demedo, vel loco mellis communis, mel saluiatum mittebat, quod ita meis mādatis parabatur. mellis optimi rutili, & rectè despumati libras viginti quinque, accipito, in quod, florum saluiæ recentium libras quindecim, per horas viginti quatuor, macerari finito, ac postea floribus ipsis torculari optimè expressis, & abiectis, iterum totidem florum saluiæ libras prædicto melli adijcito, & per viginti quatuor quoque horas maceratos finito, & vt primo torculari exprimito, & postea abijcito, quod & tertio repetito, quod
mel

mel tandem per colum laneum trajcito, & ad ignem admoueto, & coqui finito, quousque syrupi rationem obtineat, aliter autem ob humiditatem à floribus contractam, breui mucidum euaderet, & non perduraret, sed corrumperetur, ex hoc igitur saluiato melle, aquam mellitam parat, quam sibi familiarem habet, & ea per totum annum vitur, & basilicè valet, quod verò ab animi affectionibus fugiat, illi cura est, quoties autem excandescit, illico podagra afficitur.

Curatio trigesima quarta, in qua agitur, de puero sæpè in febrem cum vermibus propter obstructions, & malum vitæ regimen incidere.

Ivnus Gradus, Patritij prædicti nepos, Ioptimæ habitudinis puer, annos natus octo, varijs quum cibarijs, & fructibus autumnalibus multis indiscretè, vt à voracibus pueris fieri solet, vesceretur, in mesenterij & venarum meseraicarum obstructions lapsus est, vnde febrim per interualla patiebatur, cum qua & vermes multos sed paruos egerebat, ad umbilicum dolebat, & tactu eo in loco obstructions esse percipiebamus, subduriuscu-

Ius nanque locus quadam cum tensione erat, pro quibus omnibus deponendis affectionibus, optimo videlicet ordine constituto, & à fructibus & rebus obstructionem parientibus alienato, sic orsi sumus.

R. Floris cassiæ nouiter extracti, vnciam mediam, specierum hieræ pieræ drachmas duas, pulueris glycyrrhizæ drachmā mediam, misce fiat bolus, quo rectè egestit, postea verò syrupū lūc defecissimus.

R. Radicis petroselinī, apij, graminis, rufci, fœniculi, ana drach. duas, sem. rufci vnciam mediam, capillorum veneris, corallinæ, ana pugill. medium, senæ, drach. vnam, polipodij vnciam mediam, passarū de corinthio vnciam vnam, libris duabus aquæ fontis excipiantur, & fiat decoctio secundum artis præcepta, ad consumptionem tertiæ partis, & coletur.

R. Prædicti decocti vncias tres syrupi de duabus radicibus vnciam vnam, misce fiat syrupum, quem cōtinuè interim dum decoctū durauerit: item, foris locus prædurus sequenti vnguento inungebatur.

R. Succī abstinthij, apij, cichoreæ, petroselinī vulgaris, foliorum raphani, ana vnciam mediam, olei capparorum, amygdalarum amararum, ana drach. sex, pulueris æterach. capillorum veneris, corticum rad

radicum capparorum, camæmelæ, ana drachmam vnam, ceræ, quantum sufficit: misce fiat vnguentū molle, quo bis in die venter illinatur, porro, ebibitis quinque syrupis, & nonnulla apparente, eōcoctio- ne materierum, hoc ebibit pharmacum.

R. Rhabbarbari optimi, & pisti per noctem infusi in vncijs duabus destillatiæ fœniculi, drachmam vnam, in aurora fiat expressio fortis, & prædicto diluto, adde, mannæ electæ vnciam vnam, & alterius mediam, electuarij lenitiuī, drach. duas, cinnamomi scrupulū medium, iuris pulli parum: misce, fiat haustus vnus, detur in aurora, & supra dormiat, quo alius rectè respondit, & optimè valuit, ad aliquot tamen dies, singulis auroris, singulos rotulos drachmales gustabat. Cæterum, puer hic, quum manus verrucis varijs, & ingentibus satis fœdatis haberet, ignitis sarmentis dextræ adhibitis, absque dolore vilo, intra octo dies sanus, & ab hoc fœdō vitio liber, & immunis euasit.

Curatio trigesima quinta, in qua agitur, de febre cum dolore, ad costas notas, simul quòd cucurbitule sectæ cute, morborum initio rectè exerceri possunt.

HVius ancilla muliercula Illyrica, annos nata sex & quadraginta, quæ byzantij apud Habræum Hispanum feruitutem feruiuit, febris laborabat continua, qua & caput continuò dolebat, & per vniuersum corpus lassitudinem persentiebat, & ad costas mendosas dextræ lateris dolorem patiebatur, ad quam vocatus medicus, cucurbitulas secta cute scapulis affigi iussit, & sanguinis uncias quinque demere, cum tamen antea duos dies, medicus hic cum apud Stephanum Mensæum Patricium, qui malè habebat, essemus, & propositum à me esset, de affigendis cucurbitulis scapulis cum scarificatione, firmiter contendebat, Galenum nunquam usum fuisse cucurbitis, stante replezione, ignorabat autem ille Gal. doctrinam, vt qui cucurbitulas eo in casu, siccas quod aiunt, absque sanguinis extractione, abneget, secus autem cute secta, & extracto sanguine, id quod Auicenna interpretatus est, candidè cum dixerit, cucurbitæ cum scarificatione, vicariæ sunt phlebotomiæ, proinde hic doctus factus mulieri huic cucurbitulas secta cute affigendas eurauit, & sanguinis uncias quatuor demere, ad quam sequenti die accersitus ego, eam prædicta febre cõtinua

labor

laborantem inueni, cum qua & lotium crassum rubrum apparebat, & dolor ad nothas costas dextras eam vexabat, qui dolor, non à phlegmone, vel pleuritide, ortu trahebat, sed potius à flatuoso quodam spiritu, eo in loco occluso, malam qualitatem, & solutionem continui inducente, quanquam, vt verum fateamur, & ad Galeni mentem loquamur, alterum horum sæpè sit satis pro inducendo dolore interno dicamus, secus autem in externis doloribus, in quibus & mala qualitas & solutio continui semper necesse est reperiantur & concurrant, vnde Galenus in sua doctrina, alterum horum per se natum esse introducere dolorem, quandoque meminit præcipuè quando de internis doloribus corporis interiores partes occupantibus loquitur, cum à minori causa, & facilius alterari possunt interiora, quàm exteriora. Sed hæc, quasi per transennam sint dicta, & ad institutum nostrum reuertentes, dicamus, quòd dolor mulierem hanc infestans, à frigore tãquam à causa procatarctica sanguinem mouente ortum traxit, vigebat autem hyems. Ijs igitur perpèsis, iussimus, vt hæc vini loco, aquam decoctionis cinnamomi pro potu haberet, in victu verò offam

iure

iure pulli inam, & parum martij panis comederet, insitimus. Caterum, locus dolore affectus ex vnguento anodino dolorem sedante, & resolvente illinebatur, demum humoribus per syrupos ebibitos præparatis, ad expulsionem, concoctione apparente, pharmaco purgata est, & melius habere dixit, postea tamen ad cutem exanematha, qualia ex sanguinis redundantia oriri solent, floruerunt: error namque fuit, quando cucurbitula admotæ fuerunt, vena secta non fuit, & sanguis abundè extractus, præcipuè ex interna brachij eundè locum affectu respiciente, vt cunque tamen septimo die, rectè valet, & nunc firmata valetudine vitur.

Curatio trigesimasexta, in qua agitur, de muliere continuo seliente, cum tussi, & purulentos creatu.

VXOR Georgij à Martinis, cuius Ragusini, aliquando sanguinem ex pectore reiectauerat. Caterum, nunc continua febre laborat, tussiebat, & scætarum purulentum mittebat, & ad pectus dolebat, huic occurrentes nos, cum sanguinis missionem renueret, ab ebibito pharmaco manna composito, melius habere visa est. Caterum, quibus elapsis mensibus, phthisi

phthisi consumpta, diem suum obiit, conuaxerat autem, vt intelligo, à matre morbum, ex quo quoque decesserat.

Curatio trigesimasseptima, in qua agitur, de muliere pariente geminos, matrem & foeminam, qua non rectè purgata est, unde diem suum obiit.

VXOR Michaëlis Scipionis Bonij, ex patritia Ragusæorum familia, annos nata sex & triginta, Geminos peperit facili, vt ab obstetrice percepi, partu, matrem & foeminam, ex quibus mas illico obiit, foemina superest. Ceterum, hæc nono à partu die, quum suo, & assistentium muliercularum iudicio, abundè purgata videretur, febre continua corripitur, qua & per interualla non mente constabat, sed multa effuriebat, & delirabat, non sistebat, nec eius lingua admodum arida, aut denigrata erat, nõ egerebat sua sponte, sed irritata balano, aut clysteri aluo: est sanè febris hæc synochus, ortum à sanguine menstruo cotyledonibus retento, & putrefacto, habens, qui per putidos fumos continuo: cor petens, & lancinans, febrem hanc gignit, & inde caput obrepens,

pens, & animales spiritus malè afficiens, delirium parit, non sùtiebat, nec linguam aridam, aut denigratam habebat, ob nimiam humiditatem capite, & stomacho contentam, cùm quibus continuò vigilabat ob calidos, fortè & siccos continuò ascendentes fumos, qui cùm malam qualitatè in ipso capite imprimerent, & membra nullarum distensionem facerent, dolorem continuuum inducebant, quem ipsa persentiebat, ad eam igitur accersitus medicus de sanguine detrahendo, ex saphena contendebat, quod cùm ab illa impetrare non posset, erat enim valde tumida, venæ sectionis vice ad varia conuertitur remedia, nam frictionibus, retractionibus, cucurbitulis, non minus syrupis aperienti, & menses educendi facultatem habentibus, non admodum tamen natura calidis utebatur, quin, & membrorum extremitates fomento infrigidandi, & somnum conciliandi, vim habente irrigandas iussit, ad hæc, temporibus unguentum populeum naribus, auribus, & brachialibus, postea illini curabat, doctè admodum morbi causam, & febrim, ac symptomata considerans, Nam morbi causa, sanguis obstructus & retentus, ac refrigeratus ipsis in cotyledonibus est,

qui

qui prouocatione, incisione, apertione & subulatione indiget: pro quibus complendis operationibus, medicamentis calidis indigemus: quæ dubio procul febrè acriorem reddunt, intendunt, & symptomata omnia augent: & consequens mulierem hanc in delirium maius traherent: vnde de phrenetide timor erat, quòd si contra febrè tentare proposuerit, frigidis vtatur decet, quæ sanguinem densant, meatus obstruunt, & morbi causam fouent magis & augent. Ad hanc igitur vocatus ego, quinto die morbi, eam eo dicto modo afflictam inueni, cui vires vteunque constabant, & ad ea quæ illi offerebantur rectè se habebat: eius tamen lotium crassum, turbulentum, & subnigrum, quantitate multum erat, quod menstrui sanguinis substantiam præ se ferebat: vnde quum mulierem hanc ita afflictam considero, quæ ob timorem sanguinis detractionem (secta vena) renuebat, hemorrhoidibus, quas pati solebat, & mulieres assiduò parere solitæ, sæpe incurrunt, quatuor hirudines admouere, & eas semiplenas per medium secare curauit, ac perforata sella sedens ad calentis aquæ vapores ferè librâ sanguinis fluere permisit: tunc victus huic, pisanæ

z

cremor mistus pulli cōtuso multo semine melonis apparato erat: potus verò hordeacea ex pullo, nō admodū discocta, sed ea nocte parum dormiuit, & multū delirauit, & floccos ab stragulis euellebat, & festucas colligebat, & manus sepe porrigebat, & eas ita cōtrahebat, & eueribat, vt exteriores articularū partes intus conuerti viderentur: spasmosum namq; motū patiebatur, nā lecto nunquā quietamanebat: porro mediā nocte huic ius pulli, aut simile offerebatur, & in aurora syrupum hūc bibebat. R. Capillarū veneris manipulum medium, seminis melonis, citruli, cucubita, omnīū mundatorū ana drach. duas, radice endiuia, buglosi, petroselinī, ana drach. vnam & mediam, hordei pugillum vnum, cicoreæ manipulū medium, prunorum pinguium numero decem, florum cordialium, ana pugillū medium, in libris tribus aquæ fiat decoctio ad consumptionē tertie partis, & coletur. R. Prædicti decocti vncias quinq;, syrupi de duabus radicibus, de cicorea, oximelitis ana vnciam mediā: misce, fac syrupū: nam tunc melius habere visa est, & ante prandium suris & femoribus frictiones exercebantur, & cucurbitæ scapulis veluti brachiis retractiones, & ligaturæ adhibeb

hibebantur, & tunc lotium clarius apparuit, & febris minui cœpit, & non delirabat, & quæ illi offerebantur, comedeat: imò tunc conquesta est, quòd à tam multis remediis illi adhibitis fuerit vexata: septimo non dormiuit, sed delirabat: quare de re, oxirhodinum capiti applicitū fuit, & pessus ex succo mercurialis & mytridaceo antidoto constitus, ad os vteri intromissus est, tunc in lecto meiebat, & conspurcatur. Ceterum, à prandio febris intensā est, sed vesperi remissa. At ante cœnā clysterium paratum fuit: quo immisso, ægretulit, imò in animi deliquium deuenit, adeò vt eam emortuam assistentes putarent: sed postea optimè egressit, & ita rectè habere visa est, acsi nihil mali haberet, optimè loquebatur, & febris lenis & remissa erat, & de conuulsuo motu nihil tūc in arteriis, aut manibus percipiēbatur: postea tandē ita pessimè habuit, vt frictiones, & retractationes ante cœnam solitas, assistentes mulieres prætermitterent: imò tunc parum cœnata est, & à cœna duas horas, requiei Nicolai descriptione drach. vnam, & alterius mediā ex lactuæ decocto ebibit, & vnguento somnum euocante, tēpora, aures, nares, frons, & brachialia illinita sunt, quibus etiam

totam noctē non dormiuit: vnde à phar-
 macho, quod illi ebibendū decreueram⁹,
 abstinuimus: octauo omnia in deliriū ver-
 sabantur, & vrinæ excretionē absq; recor-
 datione patiebatur, parū loquebatur, sed
 contractis manibus floculos colligebat:
 tūc abrasis capillis, irrigatione somnū cō-
 ciliante caput irrigabatur: quæ habet. R.
 Hordei mundi, florū nenupharis, foliorū
 lactucæ, endiuia, portulacæ, an. pug. vnū,
 hyoscyami, pug. mediū, rofarū, violarum,
 anethi viridis, an. manip. vnū, corticū radi-
 cis albi & nigri cum suis seminibus, ana
 numero tres, sem. lactucæ, portulacæ, en-
 diuic, an. vnc. mediā, camemellæ pug. me-
 dium, in libris duodecim aquæ fiat deco-
 ctio secundū artē, & spōgia noua ex alto
 caput irroretur ad minus per mediā ho-
 ram: tandē absterfo capite, illinatur hoc
 vnguento. R. Vnguenti populeonis, vnc.
 vnā olei violacei, an. vnc. mediā, opij gra-
 na quinq;, aceti drach. mediā, succi hio-
 scyami, pulueris radice mandragoræ, ana
 drach. vnā, sem. lactucæ, portulacæ, pulueris
 camemellæ an. drach. vnā, & mediā, ceræ
 parū, ad ignē secundū artis ministeriū fiat
 linimentū, quo & tēpora, & nares, & au-
 res, & brachialia illinebantur: imō spōgia
 lini

linimento imbuta ad nares appōita est:
 quod si tunc mandragoræ, aut eius gene-
 nis variij pomū aliquod luteum haberetur
 prope nares admitteretur. Ceterū, cum
 hæc agerētur, destillatitia ex capō aqua illi
 bibenda offerebatur, quemadmodū iam
 antea institueramus, veluti & pulli contu-
 sum hordeacæ prisanæ admittū: sed hæc
 somnū nunquam conciliare potuerunt:
 proinde ad clysteres sic confugimus. R.
 Corticū mandragoræ vnc. mediam, hor-
 dei mundi pug. vnum, calicum papaueris
 cum suis seminibus, numero tres, seminis
 endiuia, lactucæ portulacæ, an. drach. duas,
 foliorum violarum, maluarum, ana pug.
 vnum: in libris tribus aquæ fiat decoctio
 ad consumptionē tertiæ partis. R. Prædi-
 cti decocti vncias quindecim, olei rosa-
 cei, violacei, nenupharini ana vnc. vnam,
 sacchari vnc. vnam, cassiæ extractæ vnciā
 vnam, salis drach. vnam, ouum integrum
 optimè conuassatū, vnum: misce, fac cly-
 sterem, nono die: omnia eadem erant, in
 quo lunæ cōiunctio soli vigeat: quo fa-
 ctum est, vt syrupum de papauere cōposi-
 tum cū decocto lactucæ, & foliorū & flo-
 rum nenupharis, post cœnā ebiberet, aut
 eius vice, requiei Nicolai descriptione
 drach. duas, decocto lactucæ, & florū ne-

nupharis, cum calicibus papaueris, parato exceptas, assumeret: & interim quum hæc exercebantur, sequentem syrupum bibebat. Recipe, Syrupi de acetositate citri, vnciam vnam, de succo acetosæ vnciam mediam, decocti florum nenupharis, lactucæ, acetosæ, vnc. quatuor, misce. Ceterum, febris hæc variè habebat, cum quandoq; eodẽ die insurgebat, & valida ac intensa apparebat: quandoq; verò deprimebatur, & remissa percipiebatur: adeò vt eodẽ die, ternas & quaternas mutationes febris hæc faceret: vnde mihi in mentem venit Hippocrates libro primo Prorrhethici, textu 27. dicens, Frequentes in phreneticis permutationes conuulsionem indicat: erat autẽ mulier hæc cõuulsione (vt dixi) maximè affecta. Cæterum, Galenum aliter Hippocratem interpretari in iis citatis verbis me non latet: nec enim credere est, febris varietatem hanc, ex varia febrium complicatione gigni. Demum, cum hæc vigil semper maneret, morbus increbuit, & præualuit, eius viribus succumbentibus, adeò vt illi phrenitis confirmaretur: duodecimo die huic crura frigida ac emortua sunt facta: quia à caloris fonte, lōginqua: vnde pedũ arteriæ motus, quæ ad digitũ magnũ percipiuntur,

piuntur, deficiebãt, & non apparebãt: demum tertio decimo die, suũ diem obiit: apud me tamẽ opinio semper fuit, quòd mulieris huius morbus, ab ipso die partus cõperit: nam & amaricatum oris, & sebitum, & corporis totius lassitudinem illicò persensit: quæ omnia mulieres assistentes in lactis generationem reiiciebant.

Curatio trigesima octaua, in qua agitur de papillarum dolore, & earundem scissuris, ac contra eas remedio.

ENixæ mulieres, post partum sæpe cõqueri solent de papillarum dolore, & earundem scissuris: pro quo leuando malo, nullum præstantius, nec votis magis respondens remedium, hoc vno infra scribendo comperi, quòd habet. Recipe, Vnguenti populeonis, de plumbo, ana vnciarũ vnam, opij thebaici grana quinq; misce, fac vnguentũ, & eo inunge mammillarum papillas, quas quum mulier puero lac dare voluerit, vino diluto lauet: & postea iteret: est sanè remedium hoc certum & indubitatum. Cæterum, vxor Salomonis Erguij, dolore & scissuris ingenti cum febre torquebatur, cui bis vena secta fuit, & sanguis abunde

extractus, & inde admoto topico remedio citato, breui sanitatem adepta est.

Curatio trigesimanona, in qua agitur de splenis duritie, ex quartana contracta.

Qui ex Thessalonica ad me venit, mercator cognomento Crispinus, natus annos triginta, temperatura biliosus, coloris nigelli, lienis magnitudinem ingenti cum duritie patiebatur, quam ex quartana olim habita contraxerat: solet autem splen, vt nostis, obstructionibus, & scirrhis facillè tentari: præsertim iis in corporibus, quæ quartana longa laborarunt, & gelidam multam biberunt: nihil enim spleni malè affecto magis aduersatur, quàm aqua: qua de causa svaædo, quoties Medicus quartana laborantem sibi curandum proposuerit: cuius quartanæ, lien fons & origo sæpe est, aut induratos lienes minuere decreuerit, quòd egrotantes non solum ab aqua abstineant pura, sed etiam ab stillatitiis herbarum curet: quarum vice, decocta ex ipsis herbis ad rem facientibus parare facillimè poterit: quæ per se propinari possunt, vel syrupis misceri: sed hæc tanquam dicendorum præfatio sit, cum multa & pulchra

chra pro liene curando in scholio habebis. Huc igitur curaturus, sanguinis missione omiſſa, vt quæ huic casui tunc non conueniebat, sic orsi sumus, Cõstituta primò optima victus ratione, quæ extenuas esse debet. Nam Galeni præceptum est, ex libro vndecimo Methodi med. decerptum, & à Medicis in vsum praxis adductum, & hodie obseruatum, obstructa non sunt aperienda priusquam plenitudo vacuetur: & quoniam purgatio non rectè celebratur ante corporis præparationem, iuxta illud Hippocratis satis triviale, cum quis vult purgare, oportet prius fluida facere: proinde hunc ad euacuationem primò præparatum purgauimus: sic autem euacuationi præparatio anteiuit. R. Herbarum fumiterræ, lupulorum, scolopendriæ, capillorum veneris, ana pugillum vnum, cuscuthæ, betonicæ, ana pugillum medium, epithymi, drachmas duas, seminis aniforum, fœniculi, ana drachmam vnam, & mediam: in libris aquæ tribus fiat decoctio secundum artis ministerium, ad consumptionem tertiæ partis, & coleur.

Recipe, Prædicti decocti, vncias quatuor, syrupi lupulorum, de fumoterræ, syrupi acetosi diarhodonis dicti, ana vociam mediam: misce, & fac syrupum: &

donec decoctum perdurat, iteretur: postea verò bolum hunc illi obtulimus, qui habet. Recipe, Electuarij lenitiui vnciam mediam, agarici recens præparati scrupulos duos, confectionis amech. drachmas tres, saccharo omnia excipiantur, & fiat bolus, quem in aurora vt decet, capiat, quo alius rectè respondit. Ceterum, post hæc peracta, ad lienem ipsum induratum emolliendum, & minuendum, vniuersus noster conatus versabatur, non solum intus exhibitis, sed foris admotis: proinde sic descripsimus.

Recipe, Corticis thamarici, radicum capparorum, ana pugillum vnum, radicem fœniculi, apij, rusci, asparagi, ana vnciam mediam, seminis anethi, fœniculi, apij, anisorum, carui, foliorum matris sylvæ, periclymeni dictæ, ana drachmas duas, senæ vnciam mediam, polipodij vnciam vnam, cuscuta, epithymi, myrobalanorum indorum, citrinorum, chebulorum, ana drachmas duas, herbæ ceterach. manipulum vnum, libris sex aquæ: omnia excipiantur, & ad ignem fiat decoctio ad medias, secundum ordinem pharmacopolium, & coletur: cui postea adde. aceti acerrimi vncias tres, & iterum ad ignem parum feruat: ex quo

quo in aurora vncias septem, vel octo, ieiuno stomacho, bibat, & totidem ante cœnam, duas horas, quia eius ventriculus optimè ferebat, & ad oblata rectè se habebat, successu verò tēporis, huic apozemati, aceti scillitici portunculam addebamus, Galeni præceptis innixi, libro de Facultatibus simpl. medic. quinto, capite vndecimo, sed extrinsecus, fomentum ex multis citatis herbis, & flore genista, semine lini, fœnugræci, malua, radice althææ, ireos, cucumeris asinini, absinthio, cuscuta, asaro, flore chamæmelæ, meliloto, semine anisorum, fœniculi, carui, aqua & aceto incoctis quoque parabatur. Sæpè autem dixi, acetum tam intus quàm extra spleni maximè conuenire, & opitulari, vt Galenus sæpè docet, præsertim citato à nobis loco, post fortum verò lienem, & rectè abstersum, atque optimè frictum, ammoniacum aceto dissolutum ad vnguenti formam redactum, & lana succida exceptum, superponebatur, quod medicamentum in emolliendis huius visceris duris tumoribus, Galenus summopere laudat, & nos ipsi præstans esse, sæpè experti sumus. Sic enim Galenus, libro quartodecimo Methodi medendi, capite quinto, inquit.

At in liene & carnosus musculi partibus scirrho affectis, tutus aceti est vsus, quippe raræ sunt naturaliter hæ partes, nec est quod metuas, ne quis neruus eius vi lædatur, ac ammoniaci quidem thimiamate cum aceto, etiam alij non pauci lieni imponentes vtuntur, ad luti, scilicet crassitudinem, quod ex vtrisque mistum est redacto, idque solum ei curando satis fuit, & cætera, quæ Galenus inibi tradit. Porro, splenem quoque fouere aceto acerrimo, in quo marchasita dicta lapidis pyritis candens, & ignita extincta fuit, spongia vel filtro exceptum ad Galeni mentem optimum est remedium, non minus vinum decoctionis radicum filicis ad medias, & ebibitum per viginti dies splenis duritiem minuit, Galenus quoque libr. 2. artis curatiuæ ad Glauconem, cap. 6. tradit, lienem aut flatu, aut scirrho, facile affici: quo circa, quum flatu lien, at potius ædemate tumuerit, absinthio perfundi postulat, ac postea emplastro foueri ex sulphure & plurimo alumine constante. Quod si scirrhonlien occupetur, digerendi facultas præpollere debet, astringendi verò exigua portio admisceri, vt in flore salis exterius supra ipsum lienem lineo panno excepto,

& app

& applicito, reperitur. Cæterum, horum remediorum meiori parte, nos pro liberando hoc Hebræo, vsi sumus, & sanus euasit, victus huic, extenuans erat, ex rebus quæ facillimè concoquuntur, & succum bonum, & tenuem adgenerant, potus verò, vinum erat, ex decoctione asplenij herbæ, dictæ citrach.

SCHOLIA.

Lien viscus est, ex ijs qua sanguinem expurgant, vt Hippocrati & Platoni placet, referent id Galeno lib. 2. de Facult. naturalibus, cuius insita vis est melancholiam ad se trahendi, non propterea humore crasso nutritur, sed verius nigro subtili, subtiliori autem succo lien nutritur quam iecur, vt aliàs ex Galeno dixi, qui lien per intestina expurgari debet, nõ verò per vias vrinæ, vt Galenus candidè docet, libro methodi medendi tertio decimo, ad hunc modum dicens, In liene verò alteram duntaxat esse superflui vacationem, cum quæ per venas agatur nulla huic visceri vacuando via pateat, proinde ubi phlegmone premitur, deiectionis id medicamentis, tum detergemus, tum lacesimus, quo remittat deponatque superflua, & cætera. Per que verba Galenus satis clarè docet, quòd à liene ad renes nulla pateat via, per quam purgari possit, sed magis ab ipso liene ad intestina,

ac ea

ac ea de causa per chysteres & medicamenta alium purgantia, Lien curatur, vnde Martinum Achachiam, & Andream Lacunam Secobiensem, ac plures alios viros doctissimos in hac re hallucinatos iudicamus, ij enim libro secundo de arte Curandi ad Glauconem capite 2. lienem cum renibus per meatus vrinarios purgandum esse, literis mandarunt, quod quantum errent, & a Galeni mente deuiant, paucis indicemus, Achachia namque qui Galenum citato libro vertit, & commentarijs illustriorem reddit, ita citato loco habet, quod vero in gibbis iecoris per vrinam, sinus vero partibus per alui excrementa ducere oporteat, viscerum ipsius situs indicat, quodque thoracem ac pulmonem tussi repurgare conueniat, ventrem ac stomachum vomitu, interanea alui deiectione, quemadmodum lienem quoque & renes per vrinam, haecenus Galeni per Achachiam vsus, qui lienem vna cum renibus per vrinam purgari debere, ait. Andreas Lacuna, vnde doctus, in suo breuiloquo Galeno, ita quoque habet, ventriculum, & stomachum expurgabis per vomitum, intestina per deiectiones, quemadmodum per vrinam & splenem, & renes. Haec Lacuna ex Galeno, quae perinde sunt ac ab Achachia tradita, sed quanta inaduertentis, vel ex citato a nobis Galeni loco, libri 13. methodi medendi, satis clarum euadit, & eo magis

si cum

si cum Lacuna locum legerimus, vt in suo breuiloquo Galeno legitur, sic, lienem sanè, per renes nulla administrari potest vacuatio, sed tantummodo per intestina, & cetera, ij enim verbis luce meridiana clarius claret, lienem per intestina repurgari debere, non vero per vrinam. Ceterum, vnde docti viri ij, errore traxerint, paucis aperiam. Leonicensus, Vir cui mortales multum debent, vt qui ex densissimis tenebris artem medicam in lucem reuocauerit, ita elegantissime primo locum huc Galeni interpretatus est, & quidem laborantibus gibbis epatis partibus, quod per vrinam trahere oporteat, concavis autem per excretionem inferiore sitas ipse visceris indicat, atque etiam thoracem & pulmonem per tusses expurgare, ventriculum autem & stomachum per vomitum, intestina autem per inferiores excretiones, quemadmodum & splenem, & renes per vrinam. Haecenus Galenus, interprete Leoniceno, quibus in verbis, prima facie videtur asserere, splenem veluti renes per vrinam repurgandos esse, sed mea sententia, longe aliter Galenus sentit, & Leonicensus interpretatur, quoniam sic hoc loco Galenus legendus venit, intestina autem per inferiores excretiones, quemadmodum & splenem, vt finis sententiae & punctus hic sit, & postea sequatur, & renes per vrinam. At, cum viri ij haec minus aduertent, in errorem lapsi sunt, parum alioquin

Græc

*Gracanicum exemplar curantes. Receptui i-
tur canentes, dicamus, Lien per intestina pur-
gari debet, non verò per vias vrine.*

*Curatio quadragesima, in qua agi-
tur, de muliebri fluore, à multa
pituita veniente, cui febris pitui-
tosa continuò complicata erat, à
ventriculi, veluti & ipsius vteri
frigida intemperie, ortū trahēt.*

VXOR Natalis proculci, patritij, ragu-
sini, vteri fluore pituitoso, febris pi-
tuitosæ continuæ complicato, iam diu est
laborat, est autem mulier hæc frigida &
humidæ temperaturæ, vterum frigidum,
veluti ventriculum & cor habens, obesa
autem mulier hæc est, coloris albi, annos
nata, vigintiquinque, quæ arterias & ve-
nas paruas, nec adeò pulsantes habet,
vnde cor frigidum esse arguitur, vterum
quoque frigidum eam habere, vel ex hoc
indicatur, quia in coitu, parum (vt mari-
tus ait) delectatur, & pudenda paucissimis
pilis illi decorentur, sed stomachus, siue
ventriculus quoque frigidus est, multa
redundans humiditate, quam & ipsa per-
sentire aiebat, qua de re, nec cibaria re-
uincit, nec ea rectè concoquit, vnde ven-
triculum

triculum intemperie frigida materiali,
malè affectum, fontem & originem hu-
ius morbi esse dicendum reor, viget nan-
que pituita in hac muliere, natura pitui-
tosa, hyeme vigente, vnde mirandum
non est, si ab hac pituita fluor hic ortum
traxerit, id quod ex exeuntibus mutatis
clarius & euidentius percipitur. Nam san-
guis exiens vt ex intinctis sudariolis, sal-
tem exiccatis, percipiebamus, coloris al-
bi est, immò sanguis ipse pituitam visci-
dam & lætam, præfert, veluti vrina sub-
albida & aquosa, quando clara & à san-
guine immunis apparebat. Cæterum,
cum ventriculus frigida intemperie labo-
raret, & refertus multa esset pituita, inge-
sta non rectè concoquebat, nec iccur
exactè ea alterabat, nec in sanguinẽ ver-
tebat bonum, vnde natura eum tanquam
inutilem ad cotyledones remittebat, qui
eorum oscula suo pondere & mala fortè
qualitate aperiebat, & consequens in vte-
ri cauitatem cadebat, & inde foras ve-
niebat, quo assiduo fluxu, venæ ipsæ ad
vterum terminatæ cotyledones dictæ, ve-
luti & ipse vterus. In dies imbecilliores &
frigidiores euadebant, vnde non tantum
ventriculi intemperie, sed membrum in-
iuriam fluor hic perseuerabat, quem cum

multa pituita (vt dixi) crassa & viscida comitaretur, non mirum est obstructio- nes inde oriri, & tandem ex ea putrefac- tionibus, ex quibus febris pituitosa lenta, & mitis confurgit, quæ fluorem comita- tur. Solent nanq; morbum hunc sæuum comitari ciborum inappetentia, & eorum inconcoctio, & iecinoris imbecillitas, vnde chachetia, totius corporis malus ha- bitus, dictus morbus pullulat, palpebra- rum tumescencia, ac pedum lenis quæ- dam inflatio, & consequens hydrops, ad obitum certa via, ex quibus symptoma- tis, & malis affectionibus, nullam huc- usque euidenter nobilis hæc mulier in- currit, quanquam morbi huius agatur tempus sexaginta dierum. Pro hac igitur curanda nobili muliere, sic agendum de- creuimus more Galenico è libro de præ- cognitione; in Curatione vxoris Boëtiij consularis Romani, quam ipse Galenus ex simili morbo rebus incidentibus & aperientibus, curauit. Proinde tentatis iam per medicum alium varijs remedijs, nos primò per vomitum euacuationem moliri cœpimus, à qua non adeo fru- strati sumus, ac postea decoctum hoc sic parauimus.

R. Capillorum veneris, hyssopi, men- tha,

hæ, melissa, ana pugillum vnum, asari, pugillum medium, radicis petroselinij, vnciam mediam, seminis anisorum, drach- mam vnam, in libris duabus aquæ fiat decoctio ad consumptionem tertiæ par- tis, & coletur.

R. Prædicti decocti, vncias quatuor, mellis rosati colatitij vnciam vnam, oxi- mellitis vnciam mediam, misce, fiat syru- pus, quem in aurora ieiuno stomacho, bibat, in cuius potu diu perseuerauit, quia eo rectè se habebat. Cæterùm, sin- gulis diebus, singulos clysteres ei inji- ciendos curabamus, & ad ventriculum ceratum hoc admouimus.

R. Ladani optimi & puri vnciam me- diam, menthæ siccæ, cinnamomi, gario- phyllorum, galangæ parua ana drachmas duas, rosarum pugill. medium, malobatri dicti folij, quod ex India verum & ger- manum habemus, drach. mediam, spicæ indicæ, scrupulos duos, resinæ, terebin- thinae, ceræ an. parum: ad ignem misce, & fac ceratum, quod in panno cocco in- secto ad scuti figuram redacto exten- de, & ventriculo admoue: non minus aliud simile sub vmbilico impositum est, veluti alterum ad renum regionem, non tamen ex ita calidis medicamentis com-

positum. Ijs enim ita cœpit valere mulier hæc, vt intra viginti dies ex toto fluor cohibitus fuerit, & ipsa à febre immunis euaserit, & pancreaticè habuerit, cibus huic contusum ex pullo erat, superingestis duobus, vel tribus bolis carnis pulli, & desuper bibebat, bibebat autem aquam decoctionis gariophyllorum, pauca miua cidoneorum adiecta. At, postquam rectè valere cœpit, rotulum vnum vel alterum diarhodonis ieiuno stomacho, quandoq; interdium gustabat, sed tunc vinum illi rubrum pauciferum & optimum concessimus, animaduertant igitur medici, qui omnes huiuscemodi fluxus, medicamentis frigidis & stypticis, tam ebibitis quàm extra applicitis, curare contendunt, nobiscum autem erat in hac curatione Iacobus Bononiensis medicus doctus, qui difficulter nobis in propinatione illius citati decocti assentitus est. Cæterum, cum rem ad votum succedere videret, acquieuit, sunt enim, vt videtis omnia decoctum componentia calida & aperientia, quo artificio olim me quoq; curasse adolescentulam quandam Anconitanam, memini, vt duodecima Curatione, quartæ Centuriæ legitur.

Curatio quadragesima prima, in qua agitur, de remedio singulari, contra podagræ ingentes dolores.

Qui podagræ ingentes dolores patitur, capram intra cubiculum suum apportare, ac ex ea lac supra membrum dolens, & malè affectum emungere curabat, quo, dolores diminui & meliuscule se habere euidenter sentiebat, nec quidem iniuria, nam lac sic recès emulctum dolores demulcet, & mitigat, ac remittit: est autem remedium hoc Turcarum Principibus commune & familiare satis, à te qui lucrum & honores quæris in pretio habendum.

Curatio quadragesima secunda, in qua citatur casus mirus de quodam nobili Gallo, imaginatricem corruptam habente, & eiusdem curatione faceta.

Iacobus homo Gallus, & Henrici Francorum Regis in orientali plaga procurator, Argentonij præterea illius qui Gallicam historiã sui temporis præclarè scripsit, vt ille ait gentilis, morbo patrio, hoc est, Gallico laborabat, pro quo abigendo,

multa & varia remedia frustra expertus erat, in quem quum extremo hyemis Ragusij recideret, lecto se continebat, nec tantum morbo sed curis etiam grauatius, in melancholiam morbum facile incidit, delirabat autem, & insaniebat continuo, vnde in capite morbum & eius causam esse, ac, vt aiunt, per primogeniam affectionem, siue proprio affectu caput affici euidens desumitur argumentum, imaginatricem namque facultatem corruptam habebat, salua tamen ratiocinatrice, nam abscessum siue apostema ad la-
tus dextrum habere se continuo querebatur, medicumq; qui illum curaret, & aperiret, magna promissa mercede, accesserat: ego cum ad eum venirem, hominem basilica valetudine inuenio, facie erat satis viuida, constabant pulsus, tauricè comedebat, bibebat gallicè, & profunde dormiebat, ab insania tamè nullo modo deduci poterat, clarq; voce ab ipso abscessu, putidos & mortiferos vapores ad nares sibi leuari inculcabat, quòdque magis ridiculum erat, sputum albißimum illud quidem, & satis spissum digitis ostendebat, eòq; res deuenerat, vt testamentum conderet, quæq; illi domi erant, vestè, aurum, equos, & preciosam supellestilem,

vel

vel inter ignotos, de manu diuideret, nec quicquam sibi præter lagenam reliquit, quam non secus ac elegantem puellam continuo amplexabatur, vino sanè generoso plenam, ad hunc itaque hominem sanandum accitus, primum hæc paro.

R. Rubi viticosi, zarze parrillia dictæ, quam hederam spinosam esse olim patefecimus, vncias duas, conteratur, & infundatur per noctem in libris quatuor aquæ, & duabus vini albi, & boni, cui adde, hellebori nigri preparati, præparatum dico, interea dū est viridis, ex eo est cor exemptum, drach. tres, senæ, vnciam mediam, polipodij quercini recentis & cõusi, pastarum de corinthio, ana vnciam vnam, epithymi, pugillum medium, terantur, & scindantur, & in panno lineo ligentur, & suspendatur in olla, coctionis tempore, ad consumptionem tertiæ partis, & coletur, ex quo decocto, in aurora ieiuno stomacho bibat vncias decem calidas, & antè cœnam totidem, quo bis & ter in die egerebat. Ceterum, ex eadem cocta radice, linteo ex contentis abiecto, secunda apparabatur aqua, ad medias cocta, quæ pro diluendo vino, & interdium bibendo, deseruiebat, vel melius, ex alia noua radice, aqua pro vino diluendo, parabatur,

cum vbique radix hæc, crescat, & vigeat: restabat abigenda corrupta illa imagina-
trix de infixo ad latus dextrum abscessu,
siue apostemate, pro qua profliganda, in-
mentem veniunt doctorum & sapiētum
medicorum historiæ, qui etiam infanien-
tes imaginatricem corruptam habentes,
vario modo curarunt, liberaruntq;: nam,
Alexander Trallianus, vir medicus insi-
gnis, & post eum alij varij iuniores, mul-
ta dicunt: historiã tamen texunt hanc:
Curabat medicus ægrotum, cui ob insa-
niam serpentem se in corpore habere,
persuasissimum erat, nec ab ea opinione
deduci poterat, prouidus itaq; medicus
serpētem in lasanum poni curat, vbi verò
ægrotus alui onus deposuisset, ille quasi
excremēta inspecturus alta voce clamat,
serpentem ab ægrotante per inferiores
partes eiectum, magnoq; iudicio virum
prædicat, qui opinione sua falsus nō erat,
habebat etiam medicus nonnullos assi-
stentes, qui partem fabulæ peragerent, &
quasi in admirationem ducti, tum demū
conualuisse ægrotantem dicerent, illiq;
magno applausu, vultu, verbisq;, restitu-
tam valetudinē gratularentur. Quid mul-
tis? credit ægrotus, & ita ab ea insaniam li-
beratus est, feruntur & aliæ istiusmodi
fabellæ

fabellæ, nec insuaues, nec inutiles, quas
enumerare supersedeo, ne lectori fasti-
dium pariam. nunc ad Gallum nostrum,
versabatur vniuersa huius insaniam, (vt di-
xi,) circa abscēssum lateri dextro infixū,
cum tamen nullum haberet, pro qua le-
uanda ita illi assentiens non rarò dirum
abscēssum habere, putidum, & sæculen-
tum inculcabam, inquam sententiã ibant
assistentes huius rei consciij, quos ego
præmonueram, pro quo leuando empla-
stra, cataplasmata, vnguenta, linimenta,
illi loco affecto apponi hac non nisi ha-
bita præfatiuncula, curabamus, rudis, &
crudus abscessus hic est, quem cum pri-
mum ad suppurationem traxerimus, eum
postea candente ferramento aperiemus,
assentiebatur ægrotus ipse, sed quasi in
desperationem veniebat, quòd non illi-
co apostema aperiebamus, sed ad triductū
opus differebamus, tandem conuocatis
medicis, & chirurgicis, & varijs alijs do-
mesticis huius rei conscijs, octauo die
mensis Martij 1557. lateris dextri falsum
apostema aperire, magno ipsius ægro-
tantis applausu, proposuimus, pro quo
conficiendo opere chirurgus candente
ferramento locum dextrum superficiete-
nus exussit, ac vice puris fluentis, ex scu-

tula liquorem ex lacte & gallinæ sanguine compositum, super resperfit, quem a groto postea quasi ex abscessu fluxum indicarunt, vnde ille sanici admiratus, se sanum clamauit, simulabat autem chirurgus in dies bis & ter eum curare abscessu magnam puris & sanici quantitatem demere, ex cuius fluxu ægrotus ipse mirum in modum letabatur, vt qui tantæ sanici extractione, se sanum breui euasurum credebat, id quod ita euenisse, postea vniuersa Ragusia seruauit, fuere autem nobiscum, ac in nostrum hoc curandi artificium descenderunt Iacobus Bononiensis medicus doctus, & duo dexterrimi chirurgici, Baptista Vanuccius Florentinus, & Paulus Celetanus Neapolitanus.

Curatio quadragesimatertia, in qua agitur, de morbo Gallico.

THamar Turca mercator ex Pergamo olim opulentissima ciuitate, & Galeni magni illius patria, nunc verò paruo vico, oriundus, Venetijs morbo gallico infectus est, vbi à doctis medicis curatus rectè habuit. Cæterùm, cum nauim vigente hyeme conscenderet, vt in patriam se reciperet, Ragusium venit, vbi deterius ab

ab eodem morbo habuit, quàm vnquam habuerat, membrorum articulos & iuncturas dolebat, sub mento ad collum durities patiebatur, & intra os vlcuscula fordida quæ ad labra peruenerant habebat, cum quibus, caput dolebat, & vigil noctes transigebat, adhuc, scabiosus erat, sicca scabie quadam & prurigine vniuersum corpus prehendente, & ad pernarum teres dolores ingètes sentiebat, pro quo curando, quidam accersitus medicus ad triginta dies eum peiori quo prius statu reliquit, qui quum satis purgatus per illud esset, vt qui singulis diebus singula pharmaca purgatoria illi daret, decoctum guayaci ebibendum illi tradidimus, pauculo hordeo illi adiuncto, præfixa optima ratione victus, semigallinam namq; in prandio accipiebat, aliquando assam, quandoque verò, secundo decocto elixam in cœna, præterea, passam corinthiacam, & amygdalas albas, ac nauticum panem secundo ligni decocto imbutum comedebat. Cæterùm, durities sub mento habitæ, assiduo lotu primi decocti euauit, vlcuscula verò intra os ad labra apparentia tanquam aphras putidas curauimus, decocto scilicet rerum exiccantium, adiecto alumine rochæ vsto, & melle rosaceo colatio

latitio, vt verò pernarum dolores leuare-
mus, vnguentum parauimus coucinna-
sum ex vnguento althææ & Aggrippini,
adieccto lithargirio, & pauculo argento
vivo, ac exiguo oleo seminis lini, cū pau-
ca cera, mittis, porrò, siccam scabiem cū
ingenti pruritu, ita facilè extirpauimus.

R. Herba fumi terræ, rumicis, malua-
rum, radicis althææ, camemelæ, rosarum,
ana pugillum vnum, senæ, vnciam me-
diam, fursurum ligatorum in linteo, pu-
gillum medium, excipiantur libris quinq;
aquæ, & fiat decoctio ad medias, quo de-
cocto scabiem optimè laua, ac postea lin-
teo absterge, & linimèto sequenti illine.

R. Ouorum vitellos duos, olei rosacei,
vnciam vnam, olei abiegni, vnciam me-
diã, succi extracti ex duobus limonibus,
vel eius vice succi acetosæ, vnciam vnam,
cerusæ, vnciam vnam, radicis enulæ cam-
panæ, vnciam vnam, & alterius mediam,
in mortario lapideo, tere, misce, & fac li-
nimentum, quibus remedijs, intra viginti
dies sanus Turca hic euasit.

*Curatio quadragesimaquarta, in
qua agitur, de melancholia mor-
bo, pendente ab hypochondrys.*

Nicouaus

Nicouaus Gozius, ex nobili Ragu-
æorum prosapia, annos natus vi-
ginti, temperatura biliosus, faciem sem-
per admodum rubricantem habens, ven-
trem verò ita durum & malè responden-
tem; vt non nisi singulis octo vel decem
diebus, semel pauca, pilularum caprarum
modo, egerat, ad hæc, semper ferè homi-
num conuersationes fugiat, nunc mente
non constat, & quandoque febricitat, &
ad hypochondria, flatuositates & rugitus
persentit. Nam plures ructus, & per infe-
riora ventum multum remittit, pender
autem morbus hic à melancholia natu-
rali multa, hypochondria, siue præcordia
dicta occupante, id quod circa ea loca,
affectionem esse, spiritus ad caput ascen-
dens, quem ægrotus ipse primò sentiebat
indicat, non minus eructatio, & à cibo
vomitus, hoc attestantur. pro qua leuan-
da mala affectione, sic orsus sum, primò
in mentem reuocando, quod perpauci
sunt medici, qui sanguinis missionem
pro hoc curando, admittant. Auicenna
tamen eam vtcunq; permittit. Carterùm,
si ea in hoc morbo, & quouis melanco-
lico alio, cōmittenda est, Hippocratis iu-
dicio ex inferioribus potius corporis par-
tibus celebranda est, magis quàm ex su-
prior

perioribus; cui & ratio suffragatur, inferius dicenda. Nam Hippocrates, libro aphor. sexto, aphor. 21. inquit, in insanientibus si varices, vel hæmorrhoides superuenerint, insanix solutio, sunt nanq; corporis infimæ hæ partes aptæ, vt per eas melancholicus humor grauis & ponderosus vacuetur, subsidet nanque inter humores, vt fex in vino, aut amurca in oleo, id quod libro quarto eiusdem voluminis seipsum exponit, aphorif. nono, dicens, melancholicos plenius inferiores, scilicet purgare, quam sententiam, iterum eodem sexto libro citato, aphorif. vndecimo reperit, cum dicat, atra bile vexatis, & renum passionibus, hæmorrhoides superuenientes, bonum, grauitat nanque, melancholicus succus, ac ea de causa, ima petit, veluti bilis superiora, vnde flaua per superiores partes, vacuanda venit, atra vero, per inferiores, qua sententia, nos præmuniti, venis hæmorrhoidalibus huius hirudines tres affigi curauimus, fugientes earum apertionem eum phlebotomo, quas, cum primum tumesceri cœperunt, chirurgus forpicibus per medium præscindit, ægrotum sub perforata lasani sella trahens, vt ab eo sic sedente, supposita calente aqua, exactè hirudines sugerent,

fang

sanguinisque tantum extraherent, super scutulam ad id concinnam, quantum a nobis chirurgo commendatum erat. Ceterum, ita hæc contulit vacuatio; vt illico omnes assistentes eum respiscere dicerent, sequenti die, hunc illi obtulimus syrupum. R. Herbarum fumiterræ, borraginis, buglosi vulgaris, ana pugillum vnum summitatum thamarisci, scolopendrij, cucurbitæ, ana pugillum vnum, pomorum apianorum, vel camusiorum, numero sex, thimi, epithimi, seminis anisorum, sceniculi, ana drachinas duas, florum borraginis, buglosi, arantiorum, ana pugillum medium, polipodij quercini recentis, senarum ana unciam mediam, passerarum de corinthio, uncias duas, comarum absinthij, parum, dulcorat enim absinthium atram bilem, vt meminit Galenus, & nos ijs in Centurijs, chartis mandauimus, omnia igitur hæc libris quinque aquarum fontis excipiantur, & ad ignem bulliant, ad consumptionem tertiarum partium, & colentur.

R. Prædicti decocti, uncias quinque, syrupi de pomis, fumiterræ, borraginis, ana unciam mediam, misce, fac syrupum, & da ieiuno stomacho, & in dies bibat. præterea, interea dum syrupos bibebat, solliciti admodum eramus de alui responsionibus

dentia

dentia, quia, vt dixi, perstrictam admodum habebat, & inobedientem, nec huius rei tantum solliciti eramus, sed frictionum, retractionum, & similibus rerum, quæ multum huic morbo conferte nouistis, expleto verò decocto, pharmacum hoc ebibit. R. Electuarij lenitiui, floris cassiæ nouiter extracti, ana drach. tres, electuarij Indi, amec, diaphiniconis ana drachmam vnam, prædicti decocti quantum satis sit, misce fiat potus, & vncia vna syrupi de epithymo dulcoretur, detur in aurora ieiuno stomacho, & deinde dormiat, hoc verò pharmaco, ea quæ purganda erant exquisitè purgata sunt, tunc verò prædictum decoctum iteratum, sic syrupos descripsimus. R. Prædicti decocti adiecto anetho, & floribus violarum, vncias quinque, syrupi de pomis compositi, de sumiterræ maioris, de violis, ana vnciam mediam: misce, fiat syrupus, quem ieiuno stomacho, hora qua syrupi ebibendi solent, bibat, & desuper dormiat, ijs verò diebus præcordia hoc fomente fouebantur, quod habet. R. Absinthij, anethi, camæmelæ, meliloti, violarum. an. pugillum vnum, sumiterræ, senæ, ana pugillum vnum, & medium, seminis anisoforum, feniculi, carui, cumini, ana drach. tres, libris decem

decem aquæ, & duabus vini, fiat decoctio ad consumptionem tertiæ partis, & fiat fomentum: ex quo imbutæ spongiæ nouæ, aut filtrum, præcordiis admovebantur, quibus remedijs melius habebat: tunc verò iterum catapotijs indis, & sumiterræ purgatus, rectius sensit: tandem gustatis electuarijs lætificatibus, quorum patet sylua, nonnisi mistis condito saccharo ex floribus arantiorum, superbibita aqua melissæ, & ex dictis arantiorum floribus rectè habuit: nec opus fuit condescendere ad catapotia ex lapide cyaneo stellato dicto, vel armeniaco, composita, relictæ ad hieram, in qua helleborus primatum optinet, victus huic optimus fuit, qualis melancholia laborantibus concedi solet: potus verò, decoctum cinnamomi erat: ijs enim, vt dixi, hic sanatus est: nec mirum, quum, vt nouistis, melancholia morbus, siue ab vniuerso corpore, siue ab hypochondrijs, siue ab ipso capite originem trahat, illicò in eius initio facilem recipit curationem: secus autem quum inueterascit.

Curatio quadragesima quinta, in qua agitur de quodam correpto feбри continua, maligna, & male

*morigerata, in qua per plures dies
lotium nigerrimum apparuit, &
postea conualuit.*

Filius Draconis: Certini, patritij Ra-
cufini, natus annos duodecim, tem-
peratura biliosus, febrem oblongam, &
ferè viginti quinque dierum passus fuit,
qui à Medico docto adiutus conualuit.
Cæterum, post elapsos dies aliquot, in fe-
brem continuam, malignã, & malè mo-
rigeratam recidit: ad quam accitus ego,
quarto die, cum continuo febrientē cum
linguæ ingenti ariditate, capitis magno
dolore, & hypochondriorum non leui
tensione, à multo flatuoso spiritu pendēte,
inueni: sed tunc lotium nigrū turbatum
satis meiebat, quod breui album, clarum;
sedimine quodam rubricante, euadebat:
nouistis autem ex hoc optimū desumen-
dum prælagium, vt in Scholio ex Galeno
legeris. At huius vires non admodū con-
stabant, & malè ad oblata se habebat, nõ
egerebat nisi alius esset irritata, & per
intualla dormiebat: sed nonnunquam
expergestus, voce alta repentē conque-
rebatur: sed causam interrogatus, se igno-
rare aiebat, exteriora huic non adeò ca-
lebant, interiora maximè, seua, & crude-
lis

lis febris hæc est, & ex earum genere,
quas lipyras appellat Galenus: frigent
quippe exteriora, nimio estu interioribus
flagrãtibus, pro qua leuanda extinguen-
dãve, primò consultum fuit, vt decoctum
sequens pararemus, ex buglossò, cicorea,
enduiua, floribus cordialibus, prunis, ta-
marindis, capillo veneris, & hordeo: cui
postea colato, adiciebatur syrupus de
acetositate limonum, ex quo ad lubi-
um bibebat, non solum syrupi vice, in
aurora, sed interdium, & noctu: item, e-
pithema refrigerans, cordi admoueba-
tur, & sæpe iterabatur. Sed pro præcor-
diorum tensione, ac flatuoso spiritu, ex-
terminandis, dissoluendisque, linimen-
tum vires dissoluendi cum quadam re-
frigeratione habens, parauimus: id autē
est, ex succis vnguentum, sæpe iis Centu-
riis repetitum: item thorax in quo incen-
dium, & ignis fornax vigere solet, fomen-
to quoque fouebatur, eoq; imbuta spon-
gia irrigabatur, refrigerabaturve: sic autē
incedentes ad aliquot dies perseveraui-
mus: in quorum prioribus, vt dixi, vrina
atra & turbida, mingebatur: sed breui cla-
ra euadebat, indicium breui morbum à
natura victum iri. Cæterum, sequentibus
diebus, quū nigra meiebatur, sic nigra &

turbida, multo atro, & rubricante sedimine apparente, perseverabat: pessimum sanè indicium à nonnullis dicendum, quia febris cum symptomatis cæteris instabat: properabat autem morbi status: demùm quum in dubio & agone eramus, & virium robur non admodum constare videretur, contigit: quòd septimo die huius morbi, sol cum luna coiret: quo die mirum in modum de adolescente timuimus: tamen Dei optimi maximi gratia, puer prævaluit: vnde de pueri vita spes nobis perampla fuit: octauo die sequenti, pulsus parum meliores percipiebantur, & vrina non ita atra erat: sed sedimen subnigrum quodam cum rubore apparebat: tunc clysteribus, vt antea quoque, aluus concitabatur, & rectè respondebat, ex se excrementa biliosa mittendo: sed cum iis puer quasi mortuus prostratus iacebat, & si vocabatur, irritabatur: vtcunque tamen illi inuito osium forbile, aut ex destillatitia aqua capi, per os, mater, & assistentes mulieres iniiciebant: imò meis monitis parum vini maluatici illi dederunt, quibus vires tanquam ex Plutonis famulatio reuocata: fuere: vnde paulatim in dies melius habens, decimoquarto die rectè

rectè comedebat, & bibebat: prerogatus tamen fuit morbus ad mensē integrum, in cuius fine basilicè habuit, & nunc viget, & valet, & firmata valetudine vitur.

S C H O L I A.

Dignum consideratione in hoc morbo, lotium nigrum & turbidum venit: quod quarto, & quinto die nigrum & turbidum quum exibat, breui postea clarum & album, pendente nebula reddebatur: sexto vero, & septimo, & octavo, nigrum & turbidum quum exibat, ita quoque perseverabat, nec album, aut clarum, vt antea, fiebat: id quod tu nature victorie tribuas velim: nam primò nigrum & turbidum breuè cum clarum euadebat, victoriam nature supra morbum, citam attestatur, vt ex Galeno paulò inferius indicabimus: agebatur nanque tunc morbi initium status: nam postea nigrum emistum lotium, in eadem nigritie perseverans, etiam multò maiorem victoriam supra modum nature arguit: est autè crisis hæc optima, vt ex Hippocrate libris Epidemiorum docti euadimus, & experiètia ipsa ita esse quotidie indicat, & attestatur, vt Centuria prima harum curationum, & alibi adnotasse recordamur: sic autem Galenus, libro primo de Crisibus, ait: nam

quum triplex sit vrinarum turbidarum. diffi-
 rentia: quia vel cum tales mictæ fuerint, pauli
 post resident, vt in nostro agrotto videbantur, vel
 semper similes permanent, vel pura quidem min-
 guntur: postea vero cõturbantur, praua quidem
 ex dictis tertia: bona verò prima, media autem
 inter vtranque: secunda, quoniam quæ statim
 quidem residet, parum aliquid inæqualis turbu-
 lentiæ superesse, demonstrat: quæ vero semper ma-
 net similis, vigere adhuc eam quæ est in sangui-
 ne agitationem ostendit: quæ verò extra con-
 turbatur, debet incipere concoqui: quare hæc non
 sine ratione pessima est: etenim longiori tẽpore,
 & virtute forti indiget ad coctionem: sed quæ
 turbulenta mingitur, statimque subsidentia opti-
 mam habet, morbum haud ita multo post conco-
 quendum significat: atque idcirco melior: medio
 autem modo se habet reliqua, & tertia: vt enim
 quæ vigente fit conturbatione, quantum malitia
 differt ab ea quæ adhuc futura perturbationem
 significat: tantum superat eam, quæ iam quiescẽt
 obtinet, & cætera: quæ omnia idem Galenus lib.
 quarto de Sanitate tuenda, repetit: & nos vici-
 nati consulentes, consulto præterimus.

*Curatio quadragesima sexta, in qua
 agitur de tertiana & hædina carne.*

Simon Benefius, vir doctus, ex nobili-
 bus Ragusæis, quum è Byzantio, vbi
 Lega

Legatum ad Solimanum regem pro patri-
 a egerat, vigente canicula, in patriâ se
 reciperet, longitudine itineris defatiga-
 tus, in morbum incidit: à quo vtcunque
 leuatus, meliusculè habere cœpit: capitis
 tamen destillationes assiduo patiebatur,
 nec difficilis eius ægriudinis causa in-
 uentu erat: habet enim egregius is vir
 ventriculum ob frigiditatem, imbecil-
 lum: caput verò perquam calidum &
 humidum: porrò autem iecur non valde
 calidum. Cæterùm, huic quum inter de-
 ambulandũ remediũ peteret, optimam
 victus rationem proposuimus: nam cum
 è capite destillatio pectus ingenti tussi of-
 fenderet, & cibaria in stomacho corrup-
 perentur, & acida euaderent: falsedinem
 præterea in ore semper se habere quere-
 retur, orizam, similaginem, amyllum, læ-
 ctucam, veruecinos pedes, & huiusmodi
 cibos materiam condensantes, & destilla-
 tiones reprimentes, concedebarus: vti
 de eisdem ad aliquot dies vsus rectè ha-
 buit. Cæterùm, paucis post diebus, in ter-
 tianam febrem lapsus est, ab exquisita nõ
 valde dissimilem. Cæterùm, quinta perio-
 do hic, vt decobat, tractatus, è tertiana
 liber euasit: sequenti verò die, pharmpaco
 purgatus, multa excreuit, & hædina

elixam in victu habuit, prout initio habere solitus erat, vinum illi in potu erat, cinnamomi decocto dilutum: rectus tamen acidus, ingratiſſimòſque; & toleratu difficiles incurrebat: pestiferi enim fumi à quibus ructus ij oriuntur, circuniacentem cordis regionem infestabant, adeoq; miserè lancinabant, vt sibi thoracem fractum, aut venam diruptum iri, valde timeret; meamque opem, consiliùmque & diligentiam identidem exposceret. Ego primùm in suspicionem veni, de hypochondriacha melanchia: præsertim enim acidus ructus, flatus, nauſeamque sentiebat: vnde quoque membranis ipsius ventriculi infixam pituitam esse, verisimile erat: ergo primùm admotis hirudinibus, hæmorrhoidalibus venis, sanguinis vncias sex extraximus, stomachumque atq; hypochondria diligenter fouimus, & epithema cordi admouimus; & syrupos aurâ bilem respicientes, & pituitam, ebibendos dabamus, nec tamen quicquam proficiebamus: tamen ab hædinæ esu ea symptomata prouenire posse, suspicari cepi, nec mea me fefellit opinio: mirum enim & incredibile permultis videri poterit: murata enim victus ratione, & vice hædinæ, alitibus concessis, breuissimè amissam

fam

sam valetudinem recuperauit, acidòſq; illos ructus in totum amisit: nam & vini loco, cinnamomo decoctum bibebat: decet igitur Medicum prouidentem esse, & rerum omnium naturas dignoscere, ac manu tenere.

S C H O L I A.

Non rarò mortalibus affectiones pessimas, ob hædinæ & agninae carnis intempestiuam esum enenire certum est: agnina enim, vt pote temperatura, & etate humida, non nisi calente iam aère, comedi debet: quæ plerumque herbarum nondum à sole illustratarum, quibus agni ipsi vescuntur, naturam sapit: vnde viridis quidam succus, lentus, mucilaginosus corruptioni obnoxius, ex eadem in ventriculo & venis igni solet: ex quo putredines, & corruptiones oriuntur, & consequens febres, malignitatem præ se ferentes, pullulant, vt Anconæ, & Pisauri, ubi eius frequens est vsus, & alibi enenisse, non rarò notauimus: caueant igitur, qui sanitati sue consulere cupiunt, ne ante Aprilis Idus, similibus vescantur carnibus: id quod non ignorantes Thurcæ Constantinopolitani, populi salutis consulentes, pro decreto habent, ne ante dimidiatum Aprilem, similes agnorum carnes publicè in macellis venales habeant: quæ

omnia etiam ad hædinæ carnes referri possent, non ignorantibus nobis, quod hædina caro passivus in qualitatibus temperiem quandam sortiatur: natura etenim hædus siccitatem præ se fert: quæ siccitas, humiditate atque, retunditur, & hebetatur: unde temperies quædam in eo resultat, quæ mediante hædina caro molliscula, friabilis, & facili concoctionis evadit: depravatur tamen esu herbarum, quibus hædi, veluti & agni aluntur: unde facillimè corruptitur, & pessimum adgenerat succum, & eò magis, si in ventriculo hædina aliquid vitiosi succi offenderit, cui corruptioni magis resistit, si tosta comedatur, quàm aqua cocta, & eò magis, si Avicennæ fidè præstantes, frigidius: ulla quàm calida accipiat: hædinam enim frigilam, agniam verò calidam comedendam esse, ex Avicennæ præcepto habemus: hic enim, ne quis mendacij arguat, Fen tertii libri primi, doctrina seculæ capite, illo aureo, septimo, in quo de regimine eius quod comedatur & bibitur, agitur, tradit: hædus præterea quæ fuerit frigidus, est melior: propterea quod eius quiescit vapor, & agnus quum est calidus, est melior: propterea quod ipsius malus odor resolvitur. Hac Avicenna qui fortassis ab Hippocrate ea desumpsit libro quarto de Ratione victus, in morbis acutis, quum de caprinis loquitur carnibus: advertant igitur Medici, qui hædinam carnem, egrotan-

tibus

tibus pro selecto & optimo victu tribuere solent, & eò magis si fidem præstiterimus ~~Erasmio~~ Erasmio, quæ in ~~capitulo~~ colloquiorum libro, ait, hædina carnes epilepsia movere, id quod de caprinis, aut hircinis, medici ingenue fatentur: nam noster egrotus, ob hædinæ carnis elixæ esum, in eos dictos incidit acidus ructus, ex quibus flatuosus spiritus, circa regionem cordis delatus, exasperationes & lancinationes ita graves & sævas inducebat, ut pectus illi dilatatum, aut in eo venam aliquam disruptum iri, pro certissimo haberet, si modo immamen propitium brevi non daremus, quod nos advertentes, eius vice, gallinaceorum carnes edendas concessimus, nec amplius, quod mirum dixerim, ructus illos persensit, immò, ventriculus rectè concoctiones obibat, & eò magis postquam vinum absinthiæ, in potio familiare, meis monitis habuit, adèò ut nunc egregius & doctus vir hic, fusta & integre fruatur valetudine: ne tamen apparatus vini absinthites desideres, facile ita concinnatum fuit: ampullam vino albo & generoso plenam accipito, in quam, absinthij ex biduo collecti comam manip. medium per horas duas immerges, ac postea super cineres calidos, ampullam calefieri finito, dein verò, vinum colato, & egrotus eo utatur, est sanè mirum.

Curatio

Curatio quadragesimasextima, in qua agitur de subluxato ad talem pede.

PAulus Gozius, Patritius Ragusæus, quum deambulando pedem supra lapillum poneret inaduertenter, cum ad talum contusit, & in maximum dolorem incurrit, adeò vt vix domum pedibus suis rediret. Cæterum, locus ad talum inflatus est, & dolebat: chirurgici tamen opera & diligentia, melius habuit: porrò, elapsis multis diebus, cum liberè nō ambularet, Medicos & chirurgos conuocat, vt causam inuestigent: vnde pedi tantū malum euenerit, illique remedium propitiū inquirant: demum post multa huc & illuc adducta, conclusum fuit, pedē in eo loco subluxatū esse, à qua subluxatione chirurgici diligentia, pes melius habuit. Cæterum, cum ad locū debilem illū, & corporis infimā partem currant superfuitates: & eò magis, quia nulla vacuatio pro hac complenda operatione exercita fuerat, factum est, vt particula hæc tumuerit: adhæc, chordæ, ligamenta, & nerui, & humiditate contractiores sint redditi, & omnia circa eam particulam duriuscula percipiuntur, & magis

curta

curta, vnde pedi impedimento sunt, pro qua abigenda mala affectione, & vnde hic dextrè pedibus ambulet, sic consultum fuit, primò, vt quiescat, ac per catapotia, eius vniuersum purgaretur corpus, quo facto, pes fomento irrigetur sequenti, & desuper emplastrum admoueat, nouistis autem ex naturali scientia, tribus contigi modis, vel ob nimiam caliditatem resoluentem, & exiccantem, vel propter congelationem, vel ob nimiam repletionem, prima curatur humidis, secunda, caliditate, tertia, vacuatione, de qua nobis sermo est, euacuabitur igitur hæc resolutio, per fomentum hoc sic apparatus. **R.** Camæmelæ, meliloti, stæchados, anethi, rosarum, absinthij, feminis lini, scænuigræci, cumini, an. pugill. vnum, in libris sex aquæ, & duabus vini fiat decoctio sufficiens, & coletur, ex quo decocto imbuta spongia noua, pes irrigatur, cui postea exiccato, linæolo, emplastrum admouebatur sequens. **R.** Rerum prædictarum sic coctarum partem mediam, in mortario optimè triturantur, quibus adde, olei camæmelini, anethini, an. vnciam vnam, pinguedinis anseris, vnciam vnam, & mediam, salis vnciam mediam: misce fiat emplastrum &

bis

bis calidum admoueto, quibus paucis, *intra* quatuor dies rectè habuit, nec amplius claudicauit.

Curatio quadragesimæ octauæ, in qua agitur, de marito, & uxore, morbo Gallico infectis.

Facies vt totius corporis inscriptio est, ita latentes hominum morbos indicare solet, eorum præsertim qui morbo gallico vexantur, vt hisce diebus Ioanni Luce viro probo & patrio Ragusæ, cõtigisse deprehendimus, is enim & si latentem morbum iam diu dissimulauerat, tamen iudice facie, eum correptum esse palàm fuit, medico præsertim docto, & rerum experienti, inest enim illi rubor cum quadam nigredine, quæ faciem, & nares deformat, ex quibus notis, cum hominem ita infectum videremus, uxorem quoque eius pari labe correptam, facile fuit iudicare, iuuenem me herclè egregiè moratam, & ea peste indignam. Porro, autem notæ quibus morbus in hac muliere deprehenditur hæ sunt, scirrhosus tumor, in facie cum rubore, dolor etiam ad sinistram mamillam, eiusdem lateris, brachium & scapulam apprehēdens, totius præterea corporis pal-

lor

lor & lassitudo, eos itaque curare aggressus, hoc vnum propono, supra modum enitantur vt vterque maximè immunis ab eo morbo euadat, si enim vno curato, alter non ita probè valetudini restitutus esset, perinde esset ac si medicus fecisset nihil, contagioni enim locus relinquebatur, sed diuersa curandi ratio fuit, ille enim temperatura sanguineus cum esset, & in eo sanguis redundaret, sanguinis missione indigebat, quam primo exercere iussimus, ex communi in brachij curuatura vena, postquam, syropos humorem ad vacationem parantes, septem, vel octo, ebibit, & inde catapotijs optimè purgatus guayaci decoctum paucis hordeo, alteratum ebibere cepit, quo optimè sudabat, & venter illi respondebat, sed ecce vigesimo die, hic in febriem continuam ingenti cum capitis dolore labitur, quam per sex dies passus est, & paucis refrigerantibus, caliditatemque contemperantibus, rectè habuit, & in vniuersum sanus, adeò vt non amplius guayaci decocti potu indiguerit. Caterum, huius vxor, synarum radicis decoctum ebibit, quo viginti dierum tempore, sanata est. scirrhosus tamen faciei tumor, sequenti ordine extirpatus fuit

fuit: singulis nanque diebus, synarum decocto bis & ter eum lauabat, & idesuper ceratum ponebat, quod ex diachilone gummato adiecto puluisculo marchasitar, constabat, porro victus utriusque communis erat, præter enim nauticum panem, in prandio parum carnis hædina tosta; comedebant, in cœna verò, vnam passam corinthiacam, & dealbatas amygdalas tantum paucum nautico pane, accipiebant, hoc tamen te scire velim, quod singulis octo diebus ijs, debitis purgatorijs pharmacis, purgabantur, & clysterijs quoque eorum ventres, quoties opus erat, irritabantur, vir tamen guayatici, & non radice synarum decoctum ebibat, quia radix synarum, ad manus non erat, nec venalis reperiebatur.

Curatio quadragesimanona, in qua agitur, de puella, mira quadam sanguinis reiectione laborante, qua & omnia quæ comedebat, vomebat.

EX Patritia Ragusatorum familia, puella filia Nicolai Sorgij, non multum postea quam menses primò vidit, (est enim quindecim nata annos, temperatura biliosa, habitu verò egregio) in sanguinis

nis mirum creatum incidit, hæc enim, mirum dictum, diu duodecies screabat, qualibet autem hora semel, noctu nanque dormiebat, & si non dormiebat, etiã non screabat, ut mirum hoc videri debeat, screabat autem ut ex scutulibus duodecim percipiebamus: pro vice parum, aliquando sanguinem rubicundum, sæpè verò aquosum, quem non tussi, aut difficili aliqua anxietudine, reiectabat, vnde mihi argumentum erat, quod à faucibus sanguis exiret, vel à capite, in fauces descendens ita facile reiectabatur, pro quo compescendo, reuulsionibus, retractionibus, deriuationibus omnigenis, vsi sumus, imò medicamentis varijs constringendi vires habentibus, quæ omnia parum vel nihil iuuerunt, nam præter sanguinis reiectionem, stomachus paucis post diebus, ita indignatus fuit, infixus ad eius fundum dolore, ut cum primum aliquid puella hæc in victu acciperet, illico, vel minimum illud esset, euomeret, ita enim expultrix ventriculi valida erat, retractive imbecilli reddita, ut vel cochleari contentum contusum ex pullo, per me illi concessum, ut rem experirer, illico stomachus antea quam illud minimè ad os ventriculi perueniret, reuomeret, sic

autem ad tres menses puella hæc peruenit, ad quam cum accederemus, & ut valeret quereremus, continuo nobis sua Illyrica lingua respondebat, onaco, id est, eodem tenore, duodecies autem tantum intra duodecim horas sanguinem screabat, semel autem in hora, & ut dixi, parum, nec enim pro hac iuuanda puella, clysteres etiam acres diuertendi potentiam habentes defuerunt, veluti cerata, emplastra, & cataplasmata. Cæterum, cum tam multa & varia essent applicita, à quibus nihil iuuamenti consecuta esset, vniuersus noster conatus eo dirigebatur, circa stomachi malam affectionem pellendam, parum alioquin curantes de sanguinis reiectione, qua de re, in mentem venerunt Matthei Gradij, & aliorum miræ, de vomitu difficili & pertinaci, historiarum, ex quo intestina deuoluta, altas partes ascendebant, vnde ceratum ex rebus calidis & stypticis, ad spinam indidimus, quod præcipue, nonam, decimam, & vndecimam vertebam, contegebat, sub quibus stomachum iacere, à me ijs in centurijs audistis, non minus alterum, eius ori ventriculi, applicabatur, & clysteribus acris, diuersionem facientibus, vtebamur, veluti medicamentis

mentis paulatim laxantibus. Hæc autem in victu contusum ex pullo incocto calibea aqua, quandoque verò panatela morda tosta paratam, habebat, quibus semper puluisculum constringendi, & roborandi vim habens miscebatur, vino verò abstinebat, & eius vice cinnamomi decoctum, quandoque calibeatam aquam, nonnunquam verò decoctum Caryophyllorum, bibebat. Cæterum, post elapsos non paucos huius sæui morbi dies contigit, quòd puella hæc melius habere cœperit, nam & deambulabat, & quæ comedebat, retinebat, & non vomebat. Nec sanguinem reiectabat, & si quid reiectabat illud parum vel nihil erat. Cæterum, cum nihil eueniat, ut dici solet, ab omni parte beatum, ecce, puella hæc in deglutiendi difficultatem omnimodam incidit, adeò ut inter cætera liquida, præter vinum nihil degluciat, problema non facile solutum, cur inter cætera liquida, nam crassa etiam bene mansa, & triturata, non degluciebat, vinum solum degluciat. nos post multa hæc & illuc adducta, deglutiendi impedimenti, duas repetimus causas, in quartâ enarratione, diffinitè hoc propositum problema diluimus, cur vinum tantum in transglutione puel-

la hæc admittat, aquam verò, & cætera liquida, reuomat. An quia pars alta stomachi, quæ œsophagum dicimus, meri Arabes appellant, ob longum vomitum debilis est reddita, & ipsius fibræ seu villi præcipuè longi, ita nimia humiditate super eos currente sunt redditi, vt deglutiendumus debitum obire nequeant, quo fit, vinum quia natura sua calidum, & nature amicum, eos villos quoquo modo roborat, vnde eum admittunt, & inde stomachi fundum petit, aquam verò tanquam villos malè afficientem, & eos relaxantem, veluti cætera liquida abhorret, & refutat, & hæc est altera causarum impedimenti deglutionis, altera verò sequens, ea est, quæ locum vnde sanguis fluebat, indicat, durities scilicet, ad œsophagum ipsum percepta, quæ durities, aut carnis excretio erat, aut verius, cicatrix osculum venæ vnde sanguis profluebat, obducens, quæ & ipsa villis impedimento est, vnde deglutionis difficultas oritur, nec enim morbus hic, ad caput verruca reducendus est, quæ quandoque stomacho innascitur, vt Arabum doctissimi quidam memoriæ commendarunt. Fuit autem primo morbus hic, vt exactè teneatis, osculi venæ ad œsophagum apertura,

tura, vnde sanguis profluebat, in cuius postea osculo, caro creuit, aut verius, cicatrix obducta fuit, vnde sanguis fluere desijt, & durities in eo loco percipiebatur, etiam nobis digitis intromittentibus, ex qua duritie, etiam transglucino impediebatur, non nihil tamen ingestorum cibiorum, etiam si ea euomebat, ad fundum ventriculi peruenire, credendum est, nam aliter, tanto tempore puella hæc non perduraret, quæ & hodie, agitur nanque iam ferè annus, quo eodem modo puella laborat, si verò à nobis curationem spectas, qualem superadditæ carni, aut cicatrici, medici describunt, in promptu est, cum chirurgia morbus hic extirperet, qua de re, nos, machinatis fecipibus, pro abscondenda superaddita illa carne, cum aliter superuiuere puella hæc non poterat, non consentientibus parentibus, bona venia, discessimus, & reuera nihil nobis gratius euenire poterat, cum timor erat, si præcinderetur caro illa, ingens sanguinis aliquod profluuium superueniret, ac sic maluimus puellam hanc satis diuitem incuratam nature beneficio relinquere, quam infamiae onus subire, credimus tamen nos, puellam hanc paulatim conualeturam, quia venæ obducta

cicatrix, assiduo esu & potu, in dies sub-
lior euadet, vnde ipse melius deglutiet,
vt iam hodie experiri incipit.

SCHOLIA.

Qui artis medicae ardua cacamina conscen-
dunt, facile iudicare possunt, casum hūc rerum
euentu esse. Quis enim vnquam vidit, aut lite-
ris mandauit, sanguinem tam longo tempore,
tanto ordine, & tam seruata periodo, per os re-
iectari, intra nanque duodecim diei horas, duo-
decies puella hæc, screabat, semel in hora, cruen-
tum, & parum, vt ex duodecim scutulis, in
quibus monitis nostris screabat, percipiebamus,
noctū verò nihil screabat, etiam si vigilem to-
tam noctem ageret, an verò sanguis mēstruus,
qui eo tempore deficiebat, partem altam obre-
pebat, & per venam parua & exilem illam
stomachi altae parti complantatam, exiret, in
dubium verti posset, vos verò, qui rerum natu-
ralium causas percurretis, cōsideratē, hoc vnum
ego hic testatum relinquo, non minus difficilem
huius morbi cognitionem esse, quā illam. Eu-
boici Euripi ab Aristotele, sicut nonnulli
prodidere, frustra inuestigatam, nec tamen in-
uentam, cognitamue.

Curatio quinquagesima, in qua agi-
tur, de muliere abortiente. certo
gestat

gestationis tempore, deque eius
curatione.

Mulier quæ vtero gerebat, tertio ge-
stationis mense, semper abortiebat,
vnde tristis & mœsta euadebat, abortie-
bat autē nulla comparente causa, vnde in-
mente mihi subit aurea illa nunquam
satis laudandi senis, quinti libri apho. sen-
tentia, quæcūq; mediocriter corpora ha-
bentes abortiunt, secundo aut tertio men-
se, sine occasione manifesta, his cotyledo-
nes, siue acetabula uteri, plena mucoris
sunt, & non possunt ex pondere fortum
continere, sed disrumpuntur, proinde pur-
gata muliere hac, eius primo præparato
corpore, & illi non pauco postea concess-
o scillino oximellite, cuius officium est,
calefacere, attenuare, sciindere, aperire, &
mucos ac putrilagines extirpare, & ite-
rum ac iterum ex hieris agaricum conti-
nentibus, repurgata, ad hoc aliud deueni-
mus, siagulifis nanq; diebus ieiuno stoma-
cho. cōditum ex floribus roris marini, &
stœchadis melle cōcinnatum, pondere
vnius vnciæ comedebat, & noctū cū ibat
dormitum, rotulum vnum vel alterū aro-
matici rosati, gustabat, & interea hæc ap-
parabatur, suffumigium vestibus circun-

septa ad vterum ascendens ex cinnamomo, agallocho, benzuino, compositum fellæ perforatę infidens, recipiebat, à quo pessus ex opobalsamo concinnatus, quod ex Peru regione nouiter inuenta aduehitur, indebatur, cuius etiam portiunculam quandoq; ieiuno stomacho, meis monitis bibebat, de quo opobalsamo, si rectè teneo in meo dixi Dioscoride, miras autem opobalsamum hoc habere facultates, eius potens sapor, ac gratiosus odor, satis attestantur, est autem opobalsamum hoc, vt nōscas, liquor ex piceis quibusdā arboribus destillans, oleum præ se ferens crassum, coloris subnigri aliquali cū rufedine, quem si manibus tractes viscidum esse deprehendes, odore verò styracem liquidum moscho confusum dices. At sapore, primum butyrosam linguam relinquit, sed cū in fauces descendit, eas vellicat, immersus aqua, ima petit, supra natante oleaginosa quadam portiūcula, et ijs enim iam doctus euades liquorē hūc, quem è Peru balsamū dicimus, ita enim qui eum ex insulis nouis adferunt appellant, longè à hiericontis balsamo, vel eo quod nunc, non procul à memphi nascitur, & Solimani Turcarum Imperatoris dominio subiacet, differre suaderem ta-

men

men hoc ex Peru aduecto balsamo, pharmacopolæ ad omnia vtantur, ad quę mēphiticum, aut hiericontium desiderāt, vnde in theriaces compositione hoc satius vtetur, quàm artificiali quocunq; alio, plura verò de eo, ex nostro pere Dioscoride. Nos verò ad mulierem de qua agimus reuertamur, cui vt votum assequeretur, ad imum ventrem veluti ad lumbos, *λαγύνας* Græci appellant, ceratum cocco panno præextensum apponi curauimus, quod ita habet, & in hoc primatum obtinet, gummi arabici, dragacanti, torrefactorum, ana vnciam mediam, corali rubei, albi, ossium dattilorū combustorum, hippochistidos, singulorum drach. i. & alterius mediam, balaustiorum, scorix ferri præparatæ, mumix, sanguinis draconis, boli armenix, terræ sigillatæ, mastichis, sandarachæ arabum, antheræ, spodij arabum, singulorum drach. duas, acatiæ, gallarum contusarum, pomorum cupressi, myrtilorum, corticum thuris, licij, singulorum vnciam mediam, b delij torrefacti, styracis calamitæ, trochiscorum de succino sine opio, de terra sigillata, de spodio, singulorum drachmam vnam, fuliginis camini, plumbivsti, singulorū scrupulum vnum, picis colophonix, glutinis piscium,

singulorum vnciam vnam, resinae, quarum sufficit: misce, & glutem piscis optimè primò teratur; & aceto exactè maccetur, & fiat ceratum, quod præextensum cocciteo panno, imò ventri hypogastrico dicto, veluti inferiori lumborum parti, admovebatur, & ita cæteris cum remedijs contulit, vt mulier hæc optatum finem consecuta fuerit: nam vtero postea gessit, & maturum fœtū in lucem addidit.

S C H O L I A.

Cerata illa, locis prædictis admoveenda sunt, quoniam, vt nostis, vterus siue matrix, inter collum vesicæ vrinariæ, & intestinum rectum, sedet, & illis, vinculis tenuibus quibusdam fibrosis, adalligatur, veluti & sacro ossi, ansculis quibusdam nervosis, & musculosis, ad nexum concurrentibus: nam, ex lumbi vertebrae quæque matrix ipsa pendet, eam quasi manutentionibus similibus ansculis.

Curatio quinquagesima prima, in qua agitur, de iuuando difficili partu.

A Loisia, Dalmatæ Nauarchi vxor, optimi habitus adolefcens, nono mense fœtationis, difficulter pariebat, & post biduum, ita cruciabatur, vexabatur, & anx

& anxiebat, vt propè obitum esse, assistentes omnes mulieres crederent, ad quam accitinos, post omnes defatigatas obstetrices, solliciti admodū vt illi operam ferremus, fuimus, & primò hoc illi eibendum tradidimus.

R. Croci, drach. vnā, cinnamomi drach. vnā & alterius mediam, succini candidi scrupulos duos, trochiscorum de myrrha, drach. mediam, terantur singula, & ex eis fiat subtilissimus puluis, cuius pro vice drach. vino cretensi exceptam, bibebat, & per interualla iusculum capi, vel ex eius carnibus contusum paratum, vel ouū sorbibile; illi ad sustinendas vires, offerebatur, & postea per interualla, prædictus puluis iterabatur, tertio verò die: quū iā spes frustrata esset, prædicti pulueris drachmæ medix, alteram chrisocolæ naturalis in polinem redactæ adiunximus, & in potu dedimus, & ad inferiora, fomenta varia parauimus, ex saulina, pulegio, origano, calamintha, seu nepitha, iride, dictamo, artemisia, & similibus, ex quibus & suffumigia instruebantur: sed naribus sternutamenta citantia ex helleboro, castoreo, picro, pipere, condiso arabum, parata admoimus, & cum elapso tertio die: fœtus mortuus in brachium foras exire cepit

cœpit, apparuit autem brachium denigratum, quod intus reducere impossibile fuit: proinde abscisso brachio, & intromissis per pudenda manibus, non vnguento, aut oleo, vel pingui aliquo, delibutis, sed liccis, & per collum arrepto fœtu, in pugnum compressis manibus ipsis, dexter chirurgus foras eum extraxit, qui si non eederet, ad instrumentum chirurgicum quod præfens erat, vulgò speculum matricis dictum, deueniendum erat, vt vel integrum, vel dilaceratum corpusculum eximeretur. Cæterùm, cum corpusculum extra emissum difficulter fuerit, ita quoque secundarum eductio difficilis venit, vteri autem fundo hærebant, pro quibus extrahendis, introuissa sinistra manu, amygdalino oleo illita, ac apprehensa secunda ipsa, chirurgus eam placidè ad obliquum deducebat, rectam & ex directo attractionem fugiens, ne vterus ea attractione procederet, laberetur: ve: tandem Dei, Opt. Max. auxilio, eam in totum deduxit, & mulier euasit, non sine ingenti sui corporis iactura. Hæc sciens Pyrrha, Deucalionis vxor, puellas exordio mundi, nudas maribus ostendit, ne postea cum hæc agerentur, ægrè ferrent: sic autem Iuuenalis:

Et maribus nudas ostendit Pyrrha puellas.

SCHOLIA.

Vt naturalis & optimus partus fiat, decet fœtus in caput directo exeat, brachijs super extensis ac ad femora porrectis: proinde si in brachium, vel pedem, vel quamuis aliam figuram fœtus, prodierit, curabis tu sapiens medicæ, vt obstetrices omni ingenio, ac arte, in hanc naturalem figuram, hoc est, in caput, fœtum deducant, cauentes ne brachio, vel pede, fœtum trahant, sic enim magis eum in præternaturali figura firmabunt, vnde eorum membra luxabuntur, aut abrumpentur, & consequens partus difficilior euadet, sed hic sciatis velim, quod cum gemini in vtero habentur, quorum alter mortuus est, alter verò viuus, mortuus primo exitui occurrit, dein viuus in lucem prodit. Cæterùm, quo modo gemini in vtero ex aduersa figura sedeant, & quo modo singulus singulis inuolueris, & membranis circumuoluetur, ad anatomicos libros, hodiernos, miris depictos figuris, recurrite, si modo vobis præsertim Hispanis, quibus piaculum est cadauer concidere, non contingat aliter experiri.

*Curatio quinquagesima secunda,
in qua agitur de febre
pestilente.*

LVca Bucchius, nobilis Ragufæus, temperatura sanguineus, inchoante Aprilis mense, in totum autumnali respondente tempore, vt docet Hippoc. libris epidemiorum cum dicat, cum folia ficus corinthis pedem imitantur, & cætera, febrilenta laborare cœpit, cum qua, etiã extradomum ad aliquot dies produiuit. Cæterum, cum domi se contineret, & ad eum medicus adiret, sanguinem illi extraxit, & pharmacum quo multum egeffit, propinauit, nunquam sitiuit, sed occipitis partis posterioris capitis primo dolere cœpit, qui dolor eum semper comitatus est, lingua arida non apparebat, sed parum dormiebat, nunquam delirauit, sed rectè mentè constabat, vndecimo die, ad eum vocatus, vrinam eius nigram conspicio, sedimine quodam nigro crasso & lato, cui similem ad id vsq; tempus nunquam minxerat, qua & pulsus debiles erant, quibus omnibus deprehensis, febrè hanc ex genere pestilentium, & malè morigeratarum esse iudicauit, occupabat autem febris hæc cordis substantiã, vnde omnia rectè haberi videbantur, adeo vt egrotus ipse nihil mali pati sæpè assistentibus inculcaret, temporis tamen successu, virtus naturalis quoque malè affici cœpit, id

quod

quod id morbi aut intemperiei in corpore vigenis officium sit: verum quoniam affectionum naturas per coneluram accipimus, referente Galeno, lib. 5. de Sanitate tuenda: idcirco etatem quoque, si desideramus vnde sit, quod seni valido, & rectè ferenti, vt Galenus quoque admittit, & nos quoque diximus, puero robusto, & bene musculofo, cogente necessitate, sanguis per venæ sectionem mitti poterit, vt in hac exercuimus vetula, & variis aliis pueris: cæterum, quia virium imbecillitas plerunque senium comitatur: idcirco sanguinis mixtio in senioribus abnegatur: rectè igitur Cornelius Celsus, libro sue medicinæ dixit: non quæ ætas, sed quæ virtus, aut virium robur, aduertere decet, vt cum de pueris loquuti sumus, etiam ijs in Centurijs patefecimus.

Curatio quinquagesima quinta, in qua agitur de præseruatione à coxendicum dolore.

FVllo, siue pannorum infector, qui extra urbem ad pilas agit, & coxendicum dolore vexari solet, vt sanus perseueret, nec in eum labatur morbum, consilium à nobis petit: pro cuius præseruatione, cautelave, primò vt optimis cibariis exiccandi, & attenuandi vim habentibus, veluti victus ordine optimo vteretur

confuluimus, non minus à rebus vene-
reis, & aliis variis naturæ ordinem exce-
dentibus abstineret, monuimus: à vino
verò abstinebat, cuius loco aquam mel-
lis, in qua folia saluix incocta erant, bi-
bebat: quibus per scriptis, quæ vir hic na-
tura sua calidus & humidus sit, etate qua-
draginta trium annorum in mentem ve-
nit, morbum hunc plerunque ab humore
crasso pituitoso, paucò calido misto, co-
xarum articulum offendente, euenire,
prout in hoc euenit homine: proinde, vt
tantum malum fugiat, consulo, cum is
pronus & facilis ad vomitum sit, vt singulis
octo diebus vomitum prouocet, diguis
ad fauces intromissis, vel pinna intincta
oleo, vel saltem singulis quindecim die-
bus, epoto vomitorio sequenti, vomitum
irriter. R. Afari, florum camamelæ, ana
pugillum mediũ, seminis raphani, cumi-
ni, anethi, an. drach. duas: in libris duabus
aquæ fiat decoctio sufficiens, & coletur:
cui decocto adde, oximellitidis vnciam v-
nam, & alterius mediam, agarici albi in
puluerem redacti, drachmam mediam:
miscæ, & tepidum bibat: est enim vomito-
rium medicamentum hoc præstans: quo
si quis ischiadico, vel quouis articulario
morbo laboras, modo optimo victus or-
dini

dini assuetus sit, vtatur, sanus in longum
tempus præseruabitur. Solebat nanq; Ga-
lenus homines à morbis similibus in to-
tum annum sanos & liberos relinquere,
sola vernæ curationis exercitatione, aut
sanguinis missione, aut purgatorio phar-
maco, aut vomitus euocatione: quibus
omnibus nos vt hominem hunc liberum
relinqueremus, vsi sumus: nam exordio
huius præseruatricis curationis, vomitum
copiosè admodum prædicto vomitorio
euocauit: dein verò syrupum hunc ebi-
bit. R. Betonicæ, stæchadus, maioranæ,
primulæ veris inter cõsolidas habitæ her-
bæ, hissopi, camamelæ, ana pugil. vnum,
seminis fœniculi, anisorum, ana drach-
mas duas, rosarum rubeatarum pugillum
medium, passarum cum suis seminibus,
vncias duas, in libris tribus aquæ fiat de-
coctio sufficiens, & coletur. R. Prædicti
decocti vncias quinque, syrupi de beto-
nica vnciam vnam, mellis rosati colatitij
vnciam mediam: miscæ, & fiat syrupus,
quem ieiuno stomacho, in aurora bibe-
bat, & quatuor horas post cœnam, alte-
rum iterabat: & intereà dum syrupis vte-
batur, per clysteres alius lubrica semper
esset illi curabamus: quarto verò ebi-
bito syrupo, basilicam in flexu brachij

respicientis locum dolorosum secare, ex
 eaque sanguinis uncias sex fluere permi-
 simus: aliis tandem quatuor ebibitis syru-
 pis, catapotia hæc deglutiuit, quib⁹ alius
 optimè respondit. R. Pilularum afaya-
 ret drach. vnam, aurearum scrupulum v-
 num, diagridij grana quinque, melle ro-
 faceo colatitio excipiantur, & fiant pilulæ
 quinque, & puluere glizirhizæ obuol-
 uantur, & capiat tertia hora, ante auro-
 ram, & dormiat: iis enim alius optimè
 respondit. Cæterum, sequentibus octo die-
 bus, singulis auroris ieiuno stomacho, ex
 condito floribus saluizæ exceptis melle pa-
 rato, unc. vnam comedebat, & nunc rectè
 valere inquit. Cæterum, membra viri
 virili assiduo lauare, ab articulario mor-
 bo defendi creditur, exemplum adducit
 Plinius lib. 28. naturalis hist. capite sexto,
 fullones, & qui lanam elutriunt. Qui ob
 id quòd vrinam versantur, nunquam in
 podagram, aut chigram incurrun. Por-
 rò, Patavinus iuuenis, qui grauerit is-
 chiatico dolore torquebatur, & ad eum
 cum peruenimus, ipsum multum contri-
 stari, & sæuo illo dolore cruciari inueni-
 mus, ira à nobis tractatus fuit, & primo
 abstemio factò, circa particulam dole-
 tem, ischiam dictam, fomentum hoc, pro-

sedan

sedando dolore, applicandum curavi-
 mus: quod habet, R. Camæmelæ, meli-
 loti, absinthij, ana pugillum vnum & me-
 diū, hypericonis, camepithis, camedris,
 primulæ veris, ana pug. vnum, feminis li-
 ni, scenugræci, rosarum, ana pug. mediū,
 in libris decem aquæ, fiat decoctio suffi-
 ciens, & coletur: cui adde, olei camæme-
 lini, anethini, vulpini, ana uncias duas:
 misce, fiat fomentum, & filtro imbuto, pa-
 rum expresso, sed bene calère, dolenti loco
 applica, & sepe innoua: postea loco opti-
 mè absterse, hoc inungatur linimento. R.
 Olei camæmelini, vulpini, hypericonis, a-
 na unciam vnam, butyri recentis, pingue-
 dinis anatis, gallinacæ, vulpine, taxi, ana
 unciam mediam, ceræ citrinæ parum:
 misce, & ad ignem, vt decet, fiat vnguen-
 tum molle, & succida lana cooperiatur,
 vel canabacea stupa. Cæterum, cum do-
 lor perseveraret, ex interna brachii vena
 eiusdem lateris, sanguinis uncias quin-
 que demere iussi: à qua sanguinis mis-
 sione, aliquantulum melius habuit: sed
 tunc emplastrum hoc aliud applicitum
 fuit: quod habet, R. Sappæ libram vnam,
 vitellos ouorū tres, salis dra. duas, fusi-
 farinæ cicerum, unciam vnam, fusi-
 rum quantum ad spissitudinem sufficit:

D 4

misc, fiat emplastrum, & calidum applicetur: porro, cum hæc parabantur, clysteriorum immemores non eramus, quæ singulis diebus iniicienda curabamus: præcipuè composita, ex herba heliochryso, anetho, centaureo minori, iua, salvia, betonica, adiectis seminibus, fenugræco, fœniculo, cumino, ameo, & carò veluti oleis, camemelino, lilino, rutaceo, & hypericonis, & hiera picra, benedicta laxante, diaphinicone, & electuariis aliis pituitam cum aliquali bile respicientibus, non minus ac discocto melle, vel colatitio, vel saccharo rubeo, sale & ouorum vitellis, & similibus clysteres adornantibus: syrupos quoque materiam respicientes, decoctis herbarum dilutos bibebat: quibus omnibus exercitiis, sexto die bolum hunc deglutiuit. R. Diaphiniconis unciam mediam, electuarij amech. drach. duas, elefscoph indi, an. drach. vnam, thabarbari scrupulum vnum, spicæ celticæ, grana quinque: saccharo omnia excipiantur, & fiat bolus, quæ rectè deglutiuit, & eo aluus optimè respondit: desiderantur autem hoc in morbo, veluti quouis alio articulario, medicamenta forma pilulari, aut solida, vt contracta mora valentius à remotis partibus attrahant. Cæterum, iis

& si

& si hic melius haberet, dolore tamen vexabatur: qua de re, duobus à purgatione elapsis diebus, ex vena ischiatica dolentis pedis, quæ sub exteriori talo, vtriusq; pedis secari solet, aut circa ipsum talum, sanguinis uncias quatuor extraximus, à qua, iteratis prædictis omnibus remediis, & ebibito vino decoctionis guayaci, optimè habuit, & hodie rectè ambulat, & fausta valetudine fruitur. Vnum mihi mente exciderat, quod mulierculæ vicinæ, cum hunc sic afflictum, & vociferantem audirent, ad eum iuuandum cucurrerunt, ex quibus altera, metaxas Græci, Hispani, Græca voce corrupta, Madexas appellat, sic suo cinere calentes admouit: has autè Romani, pensâ fila in orbem circumacta, appellabunt, remedium Arnaldo Villanouano, vt audio, familiare fati: quo & colico dolore affecti, non parum iuari solent, veluti & hic, qui eisdem aliquid profectus & iuameti contraxerat. Sed cum hæc scribimus, in mentem venit Ariminensis quidam vir, qui cum assiduè fluxum sanguinis per hæmorrhoides pateretur, nec solito tempore responderet, illicò in ischiaticum dolorem labebatur, pro quo leuando, cum

fluxum solitum euocaret, illicò ab colli-
ber euadebat.

S C H O L I A .

Fit morbus hic, vt nostis, in coxis: ea præci-
pue de articulatione, quæ Enarthrosis dicitur,
cum scilicet ex ipiens ossis cauum, altis & pro-
fundum a modis est: caput vero quod in id in-
feritur femoris, oblongum: quæ duo ossa nexu
validissimo copulantur, connectunturq; tendine
quodam amplo, & valido, à musculo exorto, ab
intima pectinis parte prodeunte: vnde cum per
meatū quendam, canaliculum siue riuulum di-
ctum, in acetabulum, siue ossis cavitatem humo-
res defluere contingant, tendo facil. imbuatur,
& impletur: quo fit, vel crus contrahitur, vel
integre parti liber motus adimitur, nō sine do-
lore, quem ischiacum, vel ischiadicū, & coxen-
dicum dolorem, appellamus: aduertendū tamen
duxi, quod quando dolor hic diuturnus & lon-
gus contingit, tendo ita laxari solet, vt caput fe-
moris oblongum excidat, & tunc in acetabulo
mucres creantur, & crus tabescit, & egro-
tus claudicat: pro quo curando, ad ignē curare
necessarium est, vt ~~Dantone~~ docuit, vltimū
duobus aphorismis, libri sexti Aphorismorum.
& alibi, veluti post eum Paulus & Aetius,
& nō contemnendus Albucasis, tractatu suo
de Curadīs per cauteria aegritudinibus difficilis.

+
Hypo-
crate

mis, & rebellibus: sed cum iam is suam impa-
nerem, ecce Brandanus meus, qui nunc magna
cum gloria Britolij artem medicā exercet, per
litteras petit, coxendicum in dolore, quoties pedis
vena secanda est, an internā, quam Saphenam
appellamus, incidere debeamus, vel potius ex-
ternam ischiaticam dictam: cui respondentes,
dicimus quæsitum vulgare esse: nondū tamen
ab aliquo (quod sciam) plenē solutum: proinde
vt illi, & vobis ad præsens satisfariam, audi-
te, Galenus ita sepe saphena sanguinis missio-
nem ischiatico dolori conuenire, scriptū memo-
rie commendauit, vt res incantamento videretur,
cum egrotates ea sola, ocysimē, ac breuissi-
me sani euadāt. Auicenna vero, & Arabes,
ac eorum assecla, ischiaticam venam potius scin-
dendā esse, vt ex ea quā ex saphena, præstan-
tius & celerius inuamentum subsequi, notarūt,
contestantur, firmanē, quæ id longa experientia
ab eis obseruatum esse. Nos vero, vt rem hanc
discussam relinquamus, nec deinceps quis am-
plius de ea dubitet, sententiā nostram in præxi
obseruandam, in medium afferemus: pro qua
inteligenda, scire deet, quod vena caua supra
cervicem coxæ, ad partem internam in duos ra-
mos diuiditur: quorum alter, crassior per in-
ternam tibie regionem descendit, ex se venulas
musculis adipi, & cuti, interim impartiendo,
quousque ad internum talum, siue malleolum
perueniāt

perueniat, in quo loco saphena appellatur, & inde ad pedem in multos ramulos deuariatur, ex quibus vnus sæpè ad digitum magnam apparet, qui non comparente saphena, non raro scinditur, & ex eo sanguis demitur, alter verò diuisionis ramus, subtilior, in sylvestrem tibie partem decurrit, portiunculas quoque in adipem & cutim obiter mittens, donec ad claviculam externam, quæ est imi capitis minoris ossis caput, deducatur, quo loco, vulgo, ischiatica vena dicitur. Et de ys satis, ex quibus percipitis, & saphenam & ischiaticam venam ex eodem loco oriri, vnde consonum esset asserere, perinde esse hanc vel illam scindere, cum æquales inde oriri debeant effectus, & iuamenta equalia, sed non ita res habet, quum ischiatica vena exteriores magis respicit partes quam internas, & saphena contrario modo, habet nanque ischiatica vena suas ita cõsitas ac dispositas percurrentes fibras, & villos ac complantata stamina, vt ex directo schiam respiciat, & ex ea particula breui attrahat, & hauriat, contingit tamen, quod hæc ischiatica, sylvestrem malleolum perreptans vena, sæpè eo in loco occultetur, & non appareat, & si apparet, adèò exilis & gracilis vt satius fuerit saphenam aperire, ea tamen rectè apparente, consilio in horum coxendicem dolore, eam aperiamus, cum celerius, & potentius, iuamentũ inde sequi sciamus, quum

ex

ex saphena ipsius incisione, vtraq; tamen cautè aperienda est, ne ex parte alta humores ruant, & grauius presenti morbo, asserant malum.

Curatio quinquasimasexta, de laËte ingesto, & in grumos concreto in ventriculo, de que eius curatione prospera.

Quum Andreas Myroparonis Præfectus, vir annos natus quinque supra quadraginta, sicca scabie laboraret, erat autem temperatura biliosa, hic, & illi, aquam lactis, serum appellamus, ebibendum priscorum more, proposuissem, ille domi suæ, lac coagulandum iubet. vt ex eo concreto, serum habeat, sed ecce, cum aliquando lac coagulo permixtum, sed nondum coagulatum aut concretum esset: eius filius, Marinus decemseptem annos natus, temperatura pituitosus, totum ebibit, pondere fortassis quatuor librarum, à cuius potu, iuuenis hic congeri cœpit, & stomachi pondus graui cum dolore incurrebat, sed cum vomere volebat, in strangulationem veniebat: proinde ad eum accitus, rem ex toto comprehendo, & causam in totum coniecto, videlicet, lac in vase coagulati paratum, in stomacho coactum ac concretum esse.

Est

Est sanè casus rarus, & inter venena, à Dio-
 scoride, Galeno, & Nicandro, ac alijs præ-
 stantissimis viris connumeratus, pro quo
 abigendo, cum periculum sit in mora,
 omni data diligentia, iussitimus, ac con-
 tra eum inuasimus, acetum acerrimum,
 nepitæ siccæ mistum ebibendum, illico
 tribuentes, vt concretum lac dissipetur, &
 fluidum fiat, quod si ægrotus hoc reme-
 dio non rectè valuerit, aceto acerrimo
 coagulū leporinū, vel quo cūq; aliud ad
 manus habitum, misceatur, & ebibendū
 detur, mandamus: vtroq; tamen remedio
 vsus est, & tunc ad vomitum eum traxi-
 mus, qui multa admodū vomuit, sed tunc
 quoq; clysteribus aluus irritabatur, vnde
 optimè sequenti die se habere dixit.

SCHOLIA.

Non solum prædicto modo lac in stomacho
 coagulatur, & densatur, sed etiam quoties sto-
 machus frigidus & imbecillus est, sua nanque
 intemperie purum etiam lac cœrescit, coagulatur,
 & densatur. vnde cum quis vno vel altero modo,
 lac in ventriculo coagulatum persenserit, medi-
 corum præceptis, illico ad remedia à nobis egro-
 to propinata confugiet, quibus lac eliquatur, &
 discutitur, & tandem vomitus irritatur. Sed
 silentio non est prætereundum dubium, an vo-

mitus pro curatione huius in ventriculo cœcreti
 lactis, vel sanguinis concretis, eadem enim cura-
 tio est, prouocandus sit, vel ne, huius dubij au-
 thorum grauissimorum dissentio, causa est: nam
 Dioscorides libro sexto suc rei medicæ, vomitū
 in hoc casu omninò abnegat, dicens, cum coagu-
 lato lactis occurrit, nec illos vomere conuenit, si-
 quidem concretū lac sese in stomachi angustias
 insinuans, strangulat, id quod & antea cum de
 sanguine concreto egerat, dixerat: què imitatus
 Rasis lib. xx. sui continentis, inquit, non est ir-
 ritandum vomitus huic, cui sanguis cœcretus, vel
 lac coagulatum in stomacho est, quoniam meri-
 id est, a sphago, obstructio ab ijs cœcretis rebus
 superueniet, & inde suffocatio & mors. Gale-
 nus verò ijs contrarius est, vt qui lib. de Anti-
 dotis dicat, quibus lac ebibitum in grumos con-
 creuit, ijs confert bibere acetum, dandum est &
 coagulum cum aqua fontana, aut equa portio-
 ne sulphuris & sulphur cū oxycrato, que omnia
 incidunt, attenuant, & vomitum proritat: nos,
 quibus datum est similitum grauissimorum do-
 ctorum discordias conciliare, breui dicimus, nul-
 lam inter eos discordiam esse, nam Dioscorides
 non esse in lacte concreto irritandum vomitum
 rectè quidem tradit, siquidem cœcretum lac, &
 coagulatum, per vomitum euocatum, hominem
 suffocaret, oportet igitur ante eius euocatio-
 nem: primo id medicamentū scindamus, subti-
 liemus,

liemus, & ad vomitum promptum reddamus: proinde Galenus hæc noscens, primo ijs vitur medicamentis, quæ opus complent, & vomitum provocant, sic autem nos ad Galeni imitatione, primo densatum in ventriculo lac, dissoluimus, dein verò per vomitum vacuumus. Et de hoc satis, non me latet, Nicandrum in suis Alexipharmacis, quinque propulsatrices medelas contra coagulatum lac præscripsisse, quas vos peritii legite, sed aliud nõ minus dubium se offert, an sal in hac coagulati lactis curatione, admitendum sit vel nõ: quoniam Dioscorides omne salis genus detestatur, dicens, sed nulla salisago obijciatur, quoniam magis lac coiret, & in caseum densaretur, Galenus verò libro tertio de Alimentorum facultatibus, cap. 15. quo de lacte agit, bis lacti salẽ & mel misceri, ne in ventriculo concresecat, & in caseum abeat, mandat, inquiens, quod si sal & mel adijciantur, fieri non potest, vt ipsum in ventriculo concresecat, ac coaguletur, nos verò dicamus, nec in hoc loco aliquam stare discordiam, quia sal lacti mistum, nunquam sinit id densari, perrò si lac densatum & concretum iam in stomacho fuerit, sal & res salitæ id magis densant, & concresecere faciunt, Dioscorides igitur ad lac in ventriculo compactum & coagulatum, respiciens, salem abnegat, quia id magis concresecit, densat, & lapidescit. Galenus verò antea quam bibatur, ne

in ventriculo concresecat aut densetur, optimo consilio obuiam venit, dicens injiciendum illi esse salis, vel mellis parũ, cum hæc eius coagulationi aduersentur, nec hæc vobis durinscula esse videri debent, quum eo modo sali euenit, quo coagulo euenire cernimus: nam falsi lactis liquido & recenti miscetur, non amplius, (vt dixi) coagulatur & densatur, ita lacti si coagulum insundimus, lac breui concresecit, & coagulatur, quod si lacti iam concreto coagulũ miscuerimus, tantum abest, vt lac ipsum magis coagulabitur, vt potius id eliquabitur, & discutietur.

Curatio quinquagesimaseptima, in qua agitur, de errore cuiusdam medici, qui acetum in colica affectione dedit, & ægrotum interfecit.

QUum quidam vir natus annos quadraginta, Colico dolore cruciaretur, ad eum iuuandum accessit medicus, qui cum clysteribus, fomentis, vnctionibus, cucurbitulis, & potionibus varijs, pro eo iuuando vteretur, & non iuuarent, ad acetum confugit, quod ægrotanti potandum dedit, infelici tamen successu, cum inde ægrotus breui mortem contraxerit, at medicus fortè acetum ægrotanti, tribuit, vt humorem crassum, visci-

dum, colicam affectionem inducentem, attenuaret, scinderet, & subtiliaret, id quod Auicenna detestatur, Fen. 16. libri tertij, cum de colica ventosa agit, & ex aliorum mente, clysteres ex syrupo acetoso iniiciendos proponat, quibus accedit, quod acetum natura sua colicum dolorem gignit, ut quod intestinis membris exanguis & frigidis aduersum sit, quod non ignorantes mortui viri propinqui, contra medicum iure agere coeperunt, qui quidem archiatri auxilio usus, euasit, quas tamen rationes præter adductas, pro se adduxerit, diuinare nequeo.

Curatio quinquagesimo octaua, in qua agitur, de ardore urinae, cum caruncularum mictione, & præstantia conditi ex malua floribus saccharo apparati.

VXOR Blasij Valetini Sorguij, iuuenis annos nata sexdecim, cum quintum ageret conceptionis mensem, in ardorem urinae ingentem incidit, à bile acuti originem trahentem, est namque ipsa, temperatura biliosa, renes, iecur, cor, & cerebrum calida, habens, quæ sæpè meibat, ardore non exiguo percepto. Ad hanc igitur vocatus ego, lotium sæpè emictum

cont

contemplor, quod crassum iumentorum modo, ex matula in aliud transcolabamus vas, vnde in fundo residentes carunculas notabamus, alias subalbidas, pingues, alias verò carneas sanguinolentas, vtrasque exiguas, & paucas, vnde excoriationem in vijs urinae, & renibus esse, certa mihi fides erat, docente Hippocrate lib. 4. Aphor. 75. quibus in urina crassa existente, carunculae paruae, ac veluti capilli, vna exeunt ijs, arenibus excernuntur, pro qua leuanda mala affectione, quæ & febrem; & vigiliam sæpè secum affert, sic orsi sumus, & primò abnegatis, sale, & rebus salitis, acribus, acidis, vino, exercitio, & coitu, bolum hunc deglutendum illi dedimus. R. Floris cassiæ, drach. octo, tamarindorum optimorum, drachmas tres, pulueris coriandorum præparatorum, scrupulum vnum: misce, fiat cum saccharo bolus, quem ante cibum duas horas deglutiat, erat autem huic cibus, pullus gallinaceus, aut caro hœdina, incocta lactuca, aut cucurbita, aut malua, aut hordeo mundo. Cæterum, à bolo rectè egressit, sed acius doluit. Proinde decoctum hoc parare diligenter curauimus, quod habet. R. Calicum papaueris cum suo albo semine, numero sex, foliorum

lactucæ, endiuicæ, maluæ, portulacæ, radicum maluauisci, ana pugillum vnum, iuiubarum, sebesten, singulorum, quindecim, prunorum pinguium, decem, florum maluæ, nenupharis, violarum, rosarum, an. pugill. medium, ordeï mundi, vnciam vnam, seminis lactucæ, scariolæ, maluæ, cucurbitæ, melonis, citruli, ana drachm. vnam, in libris quinque aquæ cucurbitæ, fiat decoctio, ad consumptionem tertiæ partis, coletur. R. Prædicti decocti, vncias quinque, syrupi portulacæ, papaueris, an. vnciam mediam: misce, & fac syrupum, quem interea dum decoctum perdurauerit, ieiuno stomacho, bibat, aliquando verò ita describebamus. R. Syrupi, violacei, nenupharini, an. drachm. sex, aquarum portulacæ, lactucæ, violarum, nenupharis, ana vnciam vnam, misce, & vtatur. Cæterùm, cum hæc agebantur, exterius, renes, iecur, & inferiores partes fouebamus, vnguento rosaceo, admisto santalino, vel altero per se solo, aut refrigerante Galeni, aut populeone, aut epithemate vno vel altero, ex fuccis composito, vt semperuiuæ, solatri, lactucæ, portulacæ, cum lacte muliebri, vel tantùm oleo ex quatuor seminibus frigidis concinnato, & pauca cera alba excepto,

cepto, quod Mesues in hoc casu summo-
pere cõmendat, cum hac describat oleũ.
Non minus vt alius responderet solliciti
eramus, & ea de re, clysterium hoc per
interualla iniiciendum curabamus, quod
habet. R. Maluæ, hordei excorticati, fo-
liorum lactucæ, ana pug. vnum, in libris
duabus aquæ fiat decoctio sufficiens, &
coletur. R. Prædicti decocti vncias quin-
decim, olei violacei, vncias duas, saccha-
ri albi, & fini, vnciam vnam & mediam,
ouum integrum, hoc est, album & lu-
theum: misce, para clysterem, & inijce,
item per syphonem iaculabatur ad vias
ipsas vesicæ, aqua decoctionis hordei
mũdi, saccharo fino mista, vel lac purum
humanum, aut aqua lactis saccharo fino
mista, aut aqua plantaginis, aut lac vacci-
num per se solum, quod præter id quod
abstergit, mirificè butyri ratione consoli-
dat, aut candidum ouorum optimè con-
cussorum, spuma dempta, à rebus autem,
quæ nimium abstergunt, abstinebamus,
quia sua abstersione magis aperiuunt, &
excoriant. Cæterùm, cum nobilis hæc
mulier ijs parum iuaretur, immò mul-
tum & sæpè angustiareretur, & doleret, vt
de abortu timor esset, ad sanguinis mis-
sionem in brachij curuatura venire de-

creueramus. At, cum assistentes mulieres renuerent, ab opera destitimus, & tunc ad condicum ex floribus maluæ saccharo concinnatum, nos diuertimus, cuius assiduo vsu, intra viginti dies sana & immunitis euasit, comedebat autem ex condito isto, stomacho ieiuno integram vnciam, & vesperi alteram, superebibita maluarum destillatitia aqua ad vncias tres, singulis vicibus, nunc autem prosperè valet, & regiè viuuit.

Curatio quinquagesimanona, in qua agitur, de lapide reiecto à renibus simulque de methodo seruanda in ardore vrinae.

PAulus Gradus Senior, annos natus octoginta, constans, doctus, sapiens, & patritiorum horum, aut verius huius Reipublicæ ornamentum, lapillum per virgam, oliuæ magnitudinè eiecit, sed quod mirari est, absque lumborum grauedine, absque iliorum dolore, & fractione, ita vt antea nullum persenserat ad lumbos pondus, nullum ad ilia dolorem, nullum in ipsa virga ardorem, enimvero, eo die quo ipsum eiecit, in virgæ suprema parte, pauculum persensit dolorem, vel verius ardorem, vnde in prandio

hocdin

hocdinam carnem malua incoctam, vt ea laxiores vias redderet, habuit, quo factum est, vt ipsum breui eiecerit, non absque tamen scoriatione viarum, vnde lotium sanguinolentum, acredine percepta, meiebat, pro qua placanda acredine, & obseranda scoriatione, iussimus vt magnificus & generosus senex hic, ieiuno stomacho vnciam vnã conditi sacchari ex floribus maluæ comederet, superbibita aqua stillatitia ipsius maluæ, aut eius decoctionis, aut ea in qua incoctum fuit gummi tragacantum paucum, comederetque panatellam, aut hocdinam, aut pulsi carnem incoctam portulaca, vel lactuca, vel hordeo mundo vel istiusmodi re aliqua comendabamus, porrò cum inhonestum esset hominem octogenarium abstemium facere, iussimus vinum biberet optimum dilutum, tamen aqua decoctionis maluæ, vel gummi tragacanti, vtereturque iulebo, violacco, rosacco, & similibus, permittebamus. Cæterum, à rebus diureticis, salis, acribus, & acutis abstineret, suauimus, tandem tertio die post emissum lapillum, rectè habuit, & extradomum exiuit.

SCHOLIA.

Hic, medicorum quorundam à me detegenda venit ignorantia, ut qui nesciant differentiâ ponere inter ardorem vrinæ euenientem ab humore salso, & acri, ab eo qui propter arenas, & renum & vesicæ calculos euenire contingit, solent nanque medici, lacte ardorem vrinæ obtundere, & curare, sed vtinam non eum qui à lapillis, & arenis euenit, cum tantum abest, ut lac ardorem hûc mitiget, ut eum potius augeat, & in augmentum trahat, gignit nanque lac, & casus, ut lacticia omnia, lapillos, calculos, & arenas, ut omnes inculcant practici, proinde caueant medici, in præsentî suadeo, ne cum ardor vrinæ ab arenis, vel lapillis, aut calculo euenerit, lacte vtantur, cum tantum abest, ut lac iuuat, ut potius malum maximè augeat, & crescere faciat. Contrario tamen agent, quoties ardor & vrinæ acredo, ob humorem acutum & acrem, aut salsum euenerit, præcipuè non apparente febre, tunc nanque lacte securè vtentur, & agrotanti tuto ebibendum dabant, veluti utroque in casu, ptisana, iusculis pingui- bus, cassia ægyptiaca, balneo & similibus. Ceterum, elapsis paucis diebus, hic idem cû alium lapillum per virgam emittere vellet, eius vrinæ suppressa est, vnde pectinis parte, veluti ea quæ inter anum & virgam iacet, oleo scorpionum inunctis, brevi eum eiecit, & sanatus est. Ad-
notandum

notandum tamen duximus, quòd quoties ad- fuerit vrinæ ardor, acredo, & incedit, addit tunc satius erit balneo, siue glande, ex saccharo cando, in uncto oleo violaceo, quàm re salita, vel acri aliqua, vti, vel eius loco, clysteri parato decocto maluæ, violæ, maluaufici, nymphæ, semine lini, folio salicis, adiectis oleo violaceo, rosaceo, & ovo integro, vel eius tantum albo, & canphora, & similibus, solet quoque in hoc vitio exterius inungi pubes, renum regio, veluti & iecur, rebus frigidis, ut vnguento rosaceo, santalino, albo, siue Galeni refrigerante, populeone, succis frigidis, vel oleo, ex quatuor semibus frigidis maioribus concinnato: cauetè tamen, ne pro pharmaco purgatorio, in hoc casu, cassiæ ægyptiacæ florem transcendatis, referam ego id quod olim Anconæ euenerit, egretabat Ioannes Caribaldus Mediolanensis, mercator diues, ex huiusmodi vitio, cui cum syrups rosacei solutiui recens parati, vncias quatuor ebibendas propinaueramus, morbus in tantum irritus fuit, & acerbatus, ut inde peius semper habens, obitum traxerit: erat me herclè syrups rosaceus solutiuius à pharmacopola ingenuo & bono, optimè concinnatus, prouinde à purgatorijs medicamentis in hac affectione cauetè, ex his autem quæ palmam in hoc casu obtinent, cassia ægyptiaca est, veluti, malua & eius flores saccharo conditi, & thermarum aquæ, præ-

*Hypo-
crates*
cipue in iuuenibus, seniores nanque vt tradit
~~de~~ ab hoc vitio, raro euadunt, porro,
res que per virgam eiaculari solent, consilio
pratero, quando eis nostro in egrotante vsi
non simus.

*Curatio sexagesima, in qua agitur,
de quodam, qui natura sua multa
& varia abhorrebat.*

Bernardus Bonius, ex Ragusæorum
patritia familia, iuuenis annos natus
viginti, temperatura biliosus, quum ad
me venerit, vt eius vrinam contemplerer,
& si quid mali protenderet, eum medica-
mentis saltem iuuarem, ecce cum eum
renum vitium, & morbi gallici feminaria
habere deprehenderim, syrupum vnum
vel alterum describere apud pharmacopo-
lam accingor, at ille, ne temerè sic syru-
pos describã inculcare cœpit, quia omnia
dulcia odio habebat, & re vera vt postea
comprehendi, mel saccharum, & ex eis
composita, huic præstantissima sunt vene-
na, imò quod mirari subeat, hic non ve-
scitur vua, non ficu, nō pyro, non pomo,
non malo cotoneo, non granato, non
persico, non prunis, etiam acidis, quia in
eis etiam nescio quid dulcedinis reperiri,
aiebat, deinum ex omuibus fructibus,
comed

comedeat, nuces, amygdalas, & nucleos
pineos, multum oblectabatur aceto, mul-
tum agresta, multum aqua tamarindorū;
multum rebus salis, nam vinum album
in totum abhorrebat, etiam maluaticum,
veluti ex rubricantibus dulce, aquam sibi
familiarē in potu habet, quibus omni-
bus exactè perpensis, & consideratis, me-
dicamenta prout morbus postulabat ad
amarorem declinantia, descripsi, quibus
ipse postea rectè habuit.

SCHOLIA.

*Non ab re Galenus dixit sepè, vltra tem-
peraturas vniuersales, particulares hominum
esse deprehendendas, vt libro Artis curat. ad
Glaucanem, & alibi sepè vt ijs in Centurijs
quoque nos adnotauimus.*

*Curatio sexagesima prima, in qua
agitur, de muliere prægnante, qua
ob mora alijs cum cibarijs come-
sta, & in ventriculo corrupta, in
anxietudines, & animi angustias
deuenit.*

VXor Abner Alpharini Hæbræorum
consulis apud Ragusæos, cum mora
alijs cum cibarijs indiscretè comederet,
& in

& in stomacho corrumpere'tur, in tantam animi angustiam, & anxietudinem, ac oculorum obtrebrationes deuenit, ut tunc eam in abortum venire, & ipsa & assistentes omnes timerent. ad eam igitur accitus ipse, considerans eam sexto mense gestationis esse, in mentem reuoco, mora, ut Galenus, & medici ceteri testantur, si contingant corrumpi succum adgenerare venenosum, unde de eo vaquando solliciti admodum eramus: sed quoniam artificio, intra animi anfractus vertebam, tandem in memoriam reuocata stillatitia florum arantiorum aqua, eius huic uncias decem tepidas ebibendas tradidi, à cuius potu, cum parum requieuit, ecce succum illum atrum venenosum ex moris contractum, & cætera corruptione affecta cibaria, voinuit, absque labore, dolore, vel anxietudine aliqua, unde se sanam, intra paucas horas, dixit, & rectè valuit.

Curatio sexagesima secunda, in qua agitur, de repentina morte, ex syncopi eueniente, non verò ex Apoplexia.

R Euerèdus Abbas, ex Croma infula, lapide vno vel altero à Ragusio distante

stante, cum rectè valeret, & alios alloqueretur homines, repente cor illi dolere dixit, ac subito supra cordis regionem admota manu, in terram, leuiter tamen concidit, omnibus repente animæ facultatibus amisis, ad quem vocati, eum mortuū esse diximus, deerant autem non solum in metacarpio & temporibus pulsus, sed supra cor etiam nullus percipiebatur motus. At, ut assistentibus satisfaceremus, ad nares accensam candelam admouimus, cuius flamma, nihil mouebatur, quin & speculum nitidum ori ad motum fuit, & in eo nihil expirationis contracti visum est, sed & vitreū vasculum aquæ plenum supra thoracem applicauimus, & tamen aqua non mouebatur, tunc iussimus ad sequentem diem, eum inhumatum relinquere, quòd si non potuisset, etiam ad tertium diem dimitterent, consului, quoniam, ut nostis, intra septuaginta & duas horas omnes motum suum complent humores, quæ horæ, tres designant dies.

SCHOLIA.

Contendebant nonnulli, abbatem hunc ex apoplexia obitum contraxisse, sed re vera non sine errore, quoniam hic ex syncopi, lancinato corde, & dissolutis spiritibus, à venenoso aliquo humore

humore, diem suum obierit, vel potius, in corde, obstructione aliqua parta, id quod notæ hæc attestantur, prima, quia ad cor doluit, & vt m. si ex Hippocrate, vbi dolor, ibi morbum dic, secundo, quia spuma nulla ad os referebatur, nulla oris distorsio, nulla membrorum retractio, immo illi os apertum ferè mansit, adeò vt dentes non clauiculatos haberet, vt iure dicendum sit, necuis illæsis, non ex apoplexia, sed magis ex corde primario affecto, hunc subito & repente obÿsse, quòd si quis neruose contenderit, in forti apoplexia omnimodam fieri membrorum dissolutionem, & non retractionem id quod nos diffitemur, tamen cum hoc sciunt velim, apoplexiam non fieri nisi offenso cerebro, & neruis, qui in hoc violento & repentino obitu, nos apparuerunt, proinde cum hic cor doluit, & nerui offensi non apparuerint, consentaneum magis videtur asserere, ex corde mali affectu hunc obÿsse, quam ex apoplexia.

Curatio sexagesimatertia, in qua agitur, de quodam variaricini, siue cheruæ maioris semina, præparatis comedere, unde illi mors subsequuta est.

Quidam tam multa ricini, siue cheruæ maioris semina comedit, putans præparatis

stata esse, vt postea paucis interpositis horis, in vomitum & secessum ita internecantem deueniret, vt inde mors illi subsequuta fuerit. Sed cum hæc scribo, in mentem venit, puer pharmacopolæ, qui cum prouellanis, corylis dictis, myrobalanum siue nucem vnguentariam dixerimus, officinarum mangones, ben Arabum appellent, abundè comederet, parum abfuit tunc quod ex toto moreretur, ita enim illi vomitus, & fluxus immoderati superuenere, sed breui adiutus euasit.

Curatio sexagesimaquarta, in qua agitur, de scabritie & scissuris palmarum manuum, deq; earum curatione.

Aber Alpharinus Hæbræus, apud Raguzæos consul, cū manus dextræ palmam scabritie & scissuris plenā & benè scē datam haberet, fortè fortuna, in ea, sic vulneratus fuit, adeò vt inde multus effluerit sanguis, à qua sanguinis fluxione, manus illa à scissuris, & scabritie libera, & sana inde mansit, nec ad eā quicquā mali amplius fluxit, paucis tamen interiectis diebus, humor ad dextram fluere solitus, ad sinistram conruit manum, & id genus

genus mali, quod dextra pati solebat, et incurrit, quod & nunc patitur: pro ea tamen abigenda fœditate, hoc utebatur remedio à multis experto, sed acri, potente, & caustico, nominando, sic autem remedium habet. R. Aquæ ardentis, vitæ dictæ libras duas, viridis æris drach. duas, aquæ fortis argentariorum, vnciâ vnam, sublimati scrupulum vnum: misce, fiat aqua, qua manus lauabantur, super quas absterfas, emplastrum diachilon ponebatur, & inde sanies multa fluebat, sed curatio hæc vt violenta, ita despicienda, eam tamen qui ferre possunt, summopere laudant.

Curatio sextagesimaquinta, in qua agitur, de pilis in lingua genitis, satis longis.

Iacobus ex flumine malè habebat, què cum curandum susciperem, & varia interrogarem: ecce mihi respondet in eius lingua pilos magnos etiam breui tempore gigni, quos quâdoque proprijs eradicat manibus, id quod tunc rem mihi experiendam indicat, pilum nanque intra noctem genitum, vt ille putabat, oblongum satis mihi indicat, sed rem non ita stare, hoc est, pilum intra noctem

vnam

vnam genitum non esse conscij satis sumus, cum pilus paulatim tanquam lorum crescit, & producitur: crediderim tamen ipse, vt pili huic in lingua crescunt: ita in eius corde quoq; abundant, vt olim Ferrariæ experiri sumus in quodam à nobis confecto: cuius cor pilis circumseptum erat: audacissimus tamen hic erat grassator & latro insignis: Iacobus verò, de quo agimus, bonus videtur: cum scoquiis tamen, piratis, prædonibus ac latronibus insignibus, iuxta patriam suâ, maximum habet commercium, imò & affinitatem.

Curatio sexagesimasexta, in qua agitur de continuo febriente.

Marinus Guetaldus, ex Ragusorum patria gente, iuuenis annos natus vigintiquatuor, apud Stagnum ciuitatè grauitèr cum ægrotaret, ad eum curandum velis, remisque contendimus: distat autem Stagnum ciuitas à Ragusio, triginta miliaribus. Hic igitur temperatura biliosus, habitu optimo præditus, raro ægrotare solitus, causone laborabat: continuo nanque febrè intensissima affligebatur, quam comitabantur vigilia, linguæ nigredo, sitis intensa, corporis inquietudo, caliditas ad tactum

F

acris, & intensa, caput prioribus duobus diebus doluerat, & vermes tres per os emiserat. Agebatur iam quintus dies, cum ad eum peruenirem, in quibus sanguinè ex brachij curuatura assistentes, extraxerant, quos omnes insomnes transegerat, & alius non responderat, ni clysterio adiutus, imò ad oblata malè se habebat. Ceterùm huic pulsus debiles erant, & ita imbecilles, vt vix perciperentur: aliquando tamen per interualla, quasi ponderi præualescentes, paululum apparebant: sed postea iterum opprimebantur, occultabantur, & non apparebant. Vnde omne genus imbecillitatis huic inesse coniecto, alteram per oppressionem factam, alteram verò essentialem ob spirituum resolutionem: præsertim tanto cum vigilio, de quibus Galenus, sæpe aliàs, sed præcipuè libro de Pulsibus agit, vbi duos homines pro exemplo adducit, alterum validum, & potentem: onus tamen graue ferentè, alterum exanguem & imbecillum, æque tamen ambos deambulantes: de qua re, & nos secunda Centuria abundè diximus: nunc verò omnibus ijs æque confideratis, ac refrigerato in primis cubiculi aëre, & patentibus fenestris, sexto sequenti die mannam paucula cum rhabarbari

subst

substantia, dare ausus sum, ne fortè aggressus septimum ægrotus succumberet, & morbus prævaleret. Bona igitur fortuna, ebibito pharmaco, alius optimè respondit: & ea quæ vacuanda erant, vacuata sunt, meraca, biliosa, omnia acria anù pungentia: sed tunc per os vermem magnum præuiuum emisit: sperabam autem mihi ad votù responsura, quia post ægrotantis decubitus, Aquilonares venti spirarunt semper: agebamus autem prioribus Iulij mensis diebus, quo tempore putulentus Meridionalis ventus solitus spirare, vniuersam hanc Stagni ciuitatè inficere plerunque solet, vnde morbi grauissimi oriuntur, quibus plures vita decedunt: cœpi igitur, iuuenem contuso pulli, & destillatitia pullæ aqua, per interualla alere, veluti vitellis ouorum recentium: sic apparatus, fracto oui putamine, album deponè, & vitello intus manenti: adde aquæ rosaceæ, & sacchari fini, ana parum, & ad ignem calefiat, & sorbendum damirum in modum, credas mihi, vires rescit: posset nanque misceri puluisculus cordialis, vt diamargaritonis frigidi, cotilij præparati, margaritarum præparatarum, veluti & fragmentorum, adiecto succo limonis, arantij vel agrestè, sequenti

nocte, vniuersus noster conatus eò dirigebatur, vt hic dormiret: qua de causa, somnento somnifero, & crura, & brachia sunt lauata, & caput irrigatum: ac postea vnguento somnũ conciliare promittente illitũ, veluti aures, nares, & brachialia, quibus parũ vel nihil affecti sumus: octauo, ab ebibito syrupo, epithema aliud parauit cordi, aliud iocinori, & irrigationẽ capiti, sed hac cõditione, vt assistetes in permu- tandis, & continuo ad mouendis, sedulo attenderent: vesperi verò, vt qui nonum ingressurus erat diem, in quo ego multũ timebã, clysterem istum parare iussi.

R. Iuris pulli, vncias sex, aquæ decoctionis hordei, libram vnam, sacchari fini vnciam vnam, & alterius mediam, olei violacei, rosacei, succi portulacæ ana vnciam vnam, ouum integrum, id est, album & luteum: misce, para clysterem, & iniice: à quo iniecto, infusum paucis cum excrementis illicò egressit: post ingressum verò nonum, ter sua sponte egressit, liquida citrina, omnia fœtidissima, tunc dormire cœpit, & aliquantulum gustare, & pulsus rectè percipiebantur: decimo, ab ebibito syrupo, & per clysterem bis commota aluo, frictions exercabantur: & post ebibitum contusum, pul-

læ carnes minutim conscissas, & iuri eiusdem mistas, paucis cum panis assulis subtilissimis, cochleari comedebat, & vini per intervalla optimè diluti: parum pitisabat: quo regimine habito, tertio decimo, in pollutionem venit nocturnam: salutis verum sigillum, quarto decimo rectè habuit, & nunc pancreaticè viuut. Cæterum, vrina in vniuerso hoc morbo, nũquam de se optimum præbuit indicium.

Curatio sexagesima septima, in qua agitur de xxxi. ca. id est, malo corporis habitu.

STagno reuersum, Neocastrensis E. Sminius, Ragulij me expectabat: cuius vxor iam aliquot menses grauitè decumbebat: laborabat autem, vt eã visa deprehendi, *uax:fla*, malo corporis habitu: est autem mulier hæc, nata annos quinquaginta quinque, pinguis, grauis, & ad incessum pigra: cuius oculorum palpebræ tuebant, & pedes, & manus inflatæ euadebant, quin & fastidium eam detinebat, & syncopi aliquando corripiebatur, vt nisi doctus Medicus obuiam irer, certum esset hanc in hydropem breui venturam: agebatur autem mensis

Iulij, in quo, vt noſtis, aſtus & canicula-
res dies vigent: proinde omni vitæ ordi-
ne ſuo abnegato, qui in vniuerſum humi-
dus & luxurioſus ſatis erat, breui melius
habuit: continuo autem mulier Thurca
hæc vititur balneis, prout omnes Thurca
vti ſolent, & in frequenti vſu habent, que
non mediocriſ cauſa ad introducendum
morbum hunc ſunt, vt omnes fatentur
Medici: vt enim aquæ dulcis balneum,
huic fauet morbo, quia ipſum gignit, par-
turit, & cauſat: ita thermarum aquæ eum
curant, leuant, & abigunt: item, pro potu
gelidam continuo habet, hoc eſt, frigi-
dam aquam, adieſto gelu, glacie dicta,
quæ omnino interiora corrumpit, reſtri-
gerat, & imbecillitat, & eò magis æſta-
tis tempore, in quo interiora calido in-
nato priua ſunt, & facilius oblæduntur,
nec æſtivalis caliditas ſufficiens eſt tan-
tùm reſiſtere, & eò magis aqua gelu re-
frigerata, hos imprimat eſſectus, ſi pluui-
ales eſſe contingat, & cifterna collecta, &
aſſeruata: frigidior nanque quàm huma-
næ naturæ conueniat, euadit, multùm ter-
reni in ſe habes: vnde ſtiptica cenſetur, quo
fit, ad coërcendos fluxus eam Medici cō-
tinuo in vſu habemus, ob exceſſiuā nan-
que ſuam frigiditatē pectori, & ſpiritu-
libus

libus membrīs præcipuè aduerſatur, &
concoctionem impedit, & corrumpit,
tam in ipſo ventriculo, quàm etiã in ieci-
nore: vnde *κακία*, potiſſimùm oriri ſo-
let, & conſequēs hydroſ introduci: fon-
tana igitur ſit decet pro potu continuo a-
qua, & ea quidem à ſole irradiata, vt Ga-
lenus in ſua doctrina ſæpe docuit, & nos
iſ in Cēturiis aliàs meminimus: quòd ſi
pluuialem aquã nonnulli doctorum ho-
minum laudarunt; eam tanquam philo-
ſophi contemplantur, non tanquam Me-
dici in continuo potu hominibus eue-
nientem conſiderantes accedit, nanque
pluuiatilis aqua ad elementalem magis:
ex noſtris quoque Medicis nōnulli aquã
pluuiatilē cūm laudarunt, eam tanquam
futurum medicamentum, non tanquam
pro potu conuenientem laudarunt. Sed
de iſ ſatis, ſi modo dixerò, gelu & niuis
antiquum vſum, ſed deprauatiſſimū, pro
potu ſtare, vt Seneca libro quarto ſuarū
naturalium quæſtionum deplorat, dicens
prope finē: Quid iſtas, inquis ineptias,
quibus nec literatior ſit quiſquã, nec me-
lior, tam operoſe proſequeris: quomodo
ſiant niues, dicis, cūm multò magis ad
nos dici à te pertineat, quomodo emē-
da non ſint niues; & cætera. Abnegata

igitur aqua, & eius vice, concessa huic
 Thurcæ aqua decoctionis cinnamomi:
 quoniam vinum ei per religionem veti-
 tum est: ac in totum victus ratione ad sic-
 cum declinante constituta, solis clysteri-
 bus tunc vsi sumus, curantes per inter-
 ualla vomitum prouocare: porro à me-
 dicamentis purgatoriis tunc fugiebamus,
 quo curandi ordine intra octo dies, assi-
 duo melle rosaceo colatio ebibito: ita &
 rectè habuit, vt se sanã diceret: tunc verò
 oculorũ palpebræ, & pedes, ac manuum
 extremæ partes detumuerunt, & frictio-
 nibus siccis utebatur, & ad potum deco-
 cti radices cinarum deuenimus, præmissa
 leui per hieram picram Galeni purgatio-
 ne: cuius potu, intra octo dies ita rectè
 habuit, vt ab omni curatione desisterit.
 Cæterum, aloë per se sola, iecori obest,
 vt tradit Auicenna, cum de Ascite loqui-
 tur, Fen. 14. libri tertij: præcipuè calido
 iecori, non frigido, vt Mesues, proprio
 capite, de aloë contendit. Porro, mulier
 hæc, quum rectè valeret, & assiduo po-
 tui glaciæ se dederit, & multis & va-
 riis fructibus vesceretur. De-
 nuò in morbum reci-
 dit, & vt audio,
 obiit.

*Curatio sexagesimo octaua, in qua a-
 gitur de variis symptomatis ob la-
 xatum vterum abortis: simulque
 de epidemio morbo magnam Eu-
 ropæ partem inficiente, breuique
 durante.*

CVM apud Eneocastrum, hoc est, ca-
 stellum nouum, vrbem Illyricam,
 ob numerosum Hispanum militem, à
 Thurcis in ea occisum, illustrem agerem,
 à Mattheo Paschali nobili Catharësi, pro
 recuperanda suæ nobilis vxoris valeru-
 dine, sum vocatus: distat autem Eneoca-
 strum à Catharò Venetorum imperio
 subiacente, decimo octauo lapide, ad quã
 accersitus, inuenio eã circa imum ventrè
 multa cū grauedine intensè dolere, cum
 quo parum meiebat, sed continuò ege-
 rere desiderabat, quum tamen parum e-
 gerebat: quæ omnia ab vtero malè affe-
 cto & elapso, ac vesicæ vrinariæ collum,
 & rectum intestinum comprimente, e-
 uenire certis coniecturis deprehendi:
 hæc nanque, puellam nono mensè per-
 grandem, sed laboriosè peperit: adeò
 vt inde eam mori omnes timerent, vnde
 malum hoc contraxit. Cæterum, septimo

gestationis mense, mulier hæc multum sanguinis per os vteri emisit, & forte quia puella calcitrauerat, vt foras exiret, aur suo pondere ligamentum aliquod distruperat, sed vtcunque restricto sanguine, ad nonum mensem peruenit, in quo rectè licet difficulter puellam peperit: vnde, vt dixi, malè habere cœpit: sed præcipuè elapso octauo, vel nono à partu mense, quo tempore ad imum ventrem intensè, per interualla tamen dolebat, parum meiebat, semper egerere desiderabat, quò tamen parum egerebat, non febricitabat, sed aliquando quadam præternaturali caliditate corripiebatur, & tunc non dormiebat, parum bibeat, nec lingua arida apparebat: porrò, dolor hic cruris sinistrum sæpe apprehendebat: de quo etiam maxime querebatur, adeò vt de lapide in vesica timor apud me esset. Curationem igitur pro ea iuuanda sic adior: & primò, quia tunc dolebat, clysterem iniiciendum curauimus, ex camemela, anetho, & similibus adiunctis eum componentibus, quo nonnulla egressit: tandem ad fomentum anodinum filtro exceptum recurrimus, quibus dolor aliquantulum acquieuit: vnde ex pedis vena, Saphena dicta, sanguinis vnc. sex demere iussi, &

in

in aurora syrupum hunc ebibere. R. Mellis rosati colatitij, vnciam vnam, aquæ stillatitiæ, florum camæmelæ vncias quinque: misce, parum calidus propinetur, & ante coenam tres horas iteretur, ijs enim paucis, & optimo constituto victus ordine exiccandi vires habente, intra tres dies à dolore libera euasit, vt se sanam clamaret & re vera stillatitia hæc camæmelina pro ijs similibus doloribus sedandis, tantum valet, vt sæpè incantamento tribuatur, quod si ad manus non habetur, decoctum ex eisdem floribus parare iubeo, quod fortè magis efficax pro hac complenda operatione habetur, tunc verò infusa vt vterum roborarent, ei aculabantur syphone, & cerata exterius admouebantur. Sed hac nobili matrona persanata, Magnus Dominicus Priolus, qui Catharo præsidebat, ad vxorem curandam me accersit, quam capitis dolore grauedineq; ad fauces vsq; descendente, non sine febre laborantem inuenio, quia verò morbus non adeò contumax, & à robusta natura propulsari posse videbatur, eam tantum optimo victus regimine proposito, integræ valetudini restituiimus, veluti nonnullos alios eodem ferè morbo laborantes, vt Petrum Lardichium, & fillon

fullonis vxorem. Caterùm, Ragusum reuerfus, inuenio permultos tum ciues, tum peregrinos eodẽ fimiliter inſeſtatos : qui verò Ancona, Piſauro, Venetijs, Ferraria, venerāt, omnes de hac grauedine, ac catarrhali affectione, querebantur: quam vniuerſaliter graſſatam affirmabāt, vnde credibile eſtream aëris intemperiem vniuerſalem fuiſſe, atque vno in loco acerbius, quàm in alio ſuiſſe, quemadmodũ Meſſanæ cõrigiſſe accepimus, vbi eodem tempore, ab eodẽ morbo permulti mortales extincti ſunt. Et fuit ſanè lues hæc perſimilis illi, quam introitu quintæ Centuriæ deſcripſimus, vt conferenti notum euadet: porrò hæc nunc ita leuiter Dalmatas omnes, & Italos inuaſit, vt multis, medicorum opera neceſſaria non fuerit, quanguàm perpauci fuerint, qui ab hoc contagio euaserint, adeò vt mihi hic Raguſij contigerit quadã in domu, ſeptemdecim ſimul inuiſere ægrotantes, qui omnes optima propoſita victus ratione, breui abſque medicamentorum propinatione ſani euaserunt.

Curatio ſexageſimanona, in qua agitur, de febre continua coniuncta fluxui ventris,

Filius

Filius nobilis Petri Luchari, annos natuſ quatuordecim, temperatura pituitoſus, coloris albini, quarta agebatur hebdomada, quòd febris cõtinaconiuncta fluxui ventris, laborabat, ad quem inuiſendum accerſitus, inuenio adoleſcentem hũc ob affectiones prædictas, ita imbecillum, & viribus deſtitutum, vt parum abſuerit, ſi vires non conſeſtim reſtituerentur, quin intra biduum moreretur. Proinde omni data opera: de fluxu conſtringendo ſolliciti fuiſimus, quoniam vt ex Galeno didiciſtis libro Artis curatiuæ ad Glauconem, & eius enarratore Auicenna, vltimo capite Fen quartæ libri primi: ſi duo morbi in eodem homine pugnantes habeant indicationes, tunc enim vrgenti eſt inſiſtendum, ſed altero nequaquam neglecto, quod propter hoc dictũ velim, quia medicus adoleſcentis curam habens, de ventris conſtrictione timebat, forſè ne eo conſtricto, febris intendereſtur, ſed hic non paruus medici huius error erat, quia cum vires in dies ob fluxum & ſpirituum defectionem imbecilliores euadebant, ſi non reſtringeretur, aut cohiberetur, ægrotus peſſum iret, & moreretur. Clyſtero igitur vno, vel altero reſtringendũ vim habente iniecto, &

ad

ad os ventriculi admoto refrigerante dia-
phinicone emplastro, ex Alexandii de-
scriptione, ac concesso initio cibatio-
nis pauco diacidonite, fluxus ferè ex toto
restrictus est, & tunc vires ab eo quod
erant antea non collabefactæ sunt, sed
magis in dies validiores euadebant, quia
bolus Armeniae pallidus, corallium, mar-
garitæ, & similia, stillauriæ capi, & con-
tuso, quibus in victu utebatur auidè, in-
debantur, vnde paulatim viribus instau-
ratis, adolescens melius habere cœpit,
& eo magis quo vinum gustare cœpit,
quod auidissimè ebibebat: tunc post con-
tusum admistum prisanæ epotum, pa-
rum pulli minutim scissi, gustabat, adiun-
ctis assulis panis, imbutis iure pulli, &
tunc supra ebibebat, quibus, & nonnul-
lis alijs paucis, adolescens hic sanita-
tem obtinuit, sed ita imbecillus, vt ad
duos sequentes menses, solitas vires dif-
ficulter recuperârit, vnde ego non ra-
ro occinebam illud Hippocratis, Corpo-
ra quæ longo tempore extenuantur, tar-
dè reficiuntur.

*Curatio septuagesima, in qua agi-
tur, de luxata inferiori mandibu-
la, & breui ad locum suum reddita.*

Puel

Puellæ, quæ ad pilas agebat, & malè
habebat, post multum vomitum &
crebram corporis & animi turbationem,
cùm oscitaret repentè inferior mandibu-
la luxata est, nimia autem humiditate
laxata particula, ex caucello mandibula
exiuit, vnde os apertum inuitè perman-
sit, non sine ingenti particulae illius do-
lore, & animi deliquio. Ad quam acce-
dens post elapsum tertium diem, dili-
gens chirurgus, puellæ ad pedes suos
incuruatæ, mandibulam foras, eius pol-
lice dextro intra os misso, altera manu
mentum fortiter apprehendente, trahe-
bat, ac sic facilè mandibulam ipsam ad
locum suum reduxit, non sine mediocri
artis gloria, præcesserat autem iam fo-
mentum ligamenta laxans, veluti post
mandibulam reductam, ligans & con-
stringens medicamentum, vt agendum
docet Paulus Ægineta, libro suæ medici-
næ sexto, & Auicenna, fen quinta, libri
quarti, cap. 7.

*Curatio septuagesima prima, in qua
agitur, de febre continua absque
symptomatis, interficente tamen.*

Marinus Gondulanus, nobilis Ra-
gusaus, annos natus viginti, quum

rurà

ruri ageret, & multam paludofam & cœ-
 nofam biberet aquam, & peffimis vefce-
 rerur cibarijs in febrem incidit continuâ,
 ad quem vocatus ipfe, post viginti dies
 ægritudinis: cum distortum os habere
 deprehendi, liberaueram nanque iam
 ego iuuenem hunc à morbo. Gallico è
 Memphi reuerfum. Cæterum, cum oris
 diftorfio hæc nihil mali protendere vide-
 retur, nec à medico, nec ab affiftenti-
 bus fortè perciperetur, quia auiffimè
 comedebat, & caput non dolebat, nec
 de membro aliquo quàm de fplene que-
 rebatur, nihilominus tamen oris illam
 diftorfionem ego multifaciebam, & pro
 malo indicio eam habebam: dormiebat
 hic quoque non admodum, tamen pro-
 fundè, & aliquando delirabat, continuo
 hic febriebat, miti & absque symptoma-
 tis febri, vnde quietus ferè femper ma-
 nebat, cui vires tunc rectè constabant,
 & alius fua fponfe respondebat, liquida,
 corrupta, fetida, omnia mala, lotium
 optimum femper apparuit, & nebula
 quadam plenum, vnde non mirari est,
 fi tam medicus quàm affiftentes oris di-
 ftorfionem præterirent, & hunc ecclè va-
 leturum prædicerent, fed contrario eue-
 nit, vt paulò inferius dicemus: nam huic

his

bis fanguis abundè per medicum affi-
 ftentem extractus fuit, & manna in potu
 conceffa. Porrò, vt nofcatis huic pulfus
 longi, lati, & alti erant, fed nescio quid
 conuulfui & tremuli motus præ fe fere-
 bant, vnde omnia hæc perpendens, ac
 æqua lance librans, iudico hunc ex hoc
 morbo moriturum, id quod poftèa octa-
 uo fequenti die ita eueniffe omnes vide-
 runt, in dies autem vires magis & magis
 lababantur, deficiebantve, & motus ille
 conuulfius accrefcebat, tunc friftiones,
 retractiones, cucurbitulæ, ac hirudines
 admotæ funt, fed nihil iuuerunt, cum
 in dies motus ille tremulus crefcebat, &
 intendebatur, & quò magis crefcebat,
 eo magis vires imbecilles fiebant, &
 ægrotus ipfe magis per interualla deli-
 rabat, adeò vt ad palearum collectio-
 nem, & ftragulorum plicaturam deue-
 nerit, & confequens ad obitum. Cibus
 huic pifana, & pulli contufum fimul mi-
 ftum erat, potus verò hordeacea. At,
 cum femel illi vinum ego concederem,
 quod fummo opere appetebat, & defide-
 rabat, rectè dormiuit, & optimè locu-
 tus fuit, cum tamen antea melancholicè,
 & faturnè habebat, immò egeftiones
 tunc emendatiores, hoc est, minus cor-

G

ruptæ apparere. Cæterùm, cum motus ille tremulus perseveraret, timor erat, ne vinum in delirium accresceret, qua de causa, ab eius propinatione abstinuimus, quod fortè præ cæteris rebus huic morbo iuuamentum afferret, quia ab aquarum turbidarum & lacustrium potu, ut dixi, potissimum originem traxerat, vos verò iudices estote, obiit autem trigesimo die Aug. 1557. qui cum antea per biduum non erat loquutus ore mone laborans, antè obitum tamen tres horas, loquutus est, & minxit, cuius lotium rubrum, crassum, & turbulentum ad me delatum est, immò tunc illi sanguis per hæmorrhoides ex se multa in quantitate effluxit, instabat autem ut ex Philosophia didicistis, vltimus naturæ conatus.

Curatio septuagesimæ secundæ, in qua agitur, de pulsu deficiente, eiusque intermissione in febre continua, à crassis, & viscidis succis, pendente.

Iacobus Basilius, nobilis Ragusæus, cum alias morbo gallico, & oculorum fuffusione laboraret, nunc feбри continua vexatur, & ea quidem lenta & miti,

pro qua leuanda, medicus sanguinem primo extraxerat, & varia adhibuerat remedia. Cæterùm, hic cum sit quadraginta quinque annorum, morbi huius successu, ut ego ad eum accedens deprehendi, pulsus intermissionem habebat, singulis nanque quatuor vel quinque pulsationibus, arteria deficiebat, remorabatur, & detinebatur, & tempore duorum ictuum siue duarum pulsationum immobilis manebat, signum ut à me ijs in Centurijs audistis, malum, præsertim in febribus continuis, ut Curatione quadagesima quarta tertiæ Centuriæ per amplè sum persecutus, ut si rectè teneo, ex Galeno dixi, intermittentes pulsus in iuuenibus periculosiores habentur, dein in pueris, cæteris minus periculosi in senibus. Cæterùm, cum intermissio pulsus huic euenerit ob arteriam à crassis & malis succis compressam, non verò ob vitalis facultatis imbecillitatem, non difficulter fuit eum breui liberare, ad causam vnde mala affectio originem trahebat, attendendo: cor autem tunc roborauimus, & humores ab eo retraximus, quos postea attenuauimus, incidimus, & postea purgauimus, vnde pulsus, ex hetherorhythmo, hoc est, multum

à proportione & consonantia distante, pararhythmus, & postea eurythmus, id est, consonus, est factus, & aegrotus ipse ex toto sanus.

SCHOLIA.

Rhythmus idem est quod consonantia, siue proportio temporis ad tempus, vt ex Galeno libro tertio de Dignoscendis pulsibus percipitur, capite præcipue illo, cui titulus est, de dignoscendis rhythmis, in quo & questum absoluit, antea ab eo propositum, libro primo eiusdem voluminis, videlicet, quo modo applicanda sit manus in arterie contractione, inquit igitur Galenus, quia iam in comparatione temporis distentionis cum contractionis tempore rhythmus consistit prius paranda separatim nobis vtriusque temporis notitia est. Ex quibus Galeni verbis satis clare euadit, quid ipse per rhythmum in sua doctrina intelligat, vt susius ex eodem capite percipitur, vt sexcentos alios locos sileam, in quibus omnibus, rhythmum versari circa quantitatem motus temporis, ait, quia rhythmus aliud nihil est, quam proportio temporis ad tempus, cuius partes, vt tyrunculi exacte teneant cum Galenum percurrerint, placuit eas hic describere, & in figuram redigere, quia vel Gal. referent, libello de Pulsibus ad tyr. nes, rhythmorum pertractatio difficilis admodum est, quam

de re

de re, in eo libro, de rhythmis, quia tyrones alloquebatur nihil quicquam scripsit, eos iam arte prouectos, remittens ad reliquos de pulsibus libros, scire igitur decet, vt institutum persequamur, quod rhythmus diuisus habet differentias, scilicet eurithmum, id est, concinnum & proportionatum, & arithmum, id est, inconcinnum & disproportionatum, arithmus vero, tres quoque alias habet differentias, scilicet pararhythmi, hetherorhythmi, & ecrhythmi; est autem pararhythmus, qui mediocrem consonantiam, & proportioni optime propinquitatem habet; hetherorhythmus, qui multum à consonantia distedit, ecrhythmus, qui in totum errat, & à consonantia distrahitur, que omnia figura sequenti facilius deprehendetis.

Consonus, & dicitur Græcis eurithmus:	} Rhythmus, in pulsu---	est proportio temporis ad tempus.
		Diffonus arithmus dicitur.
} Pararhythmus qui mediocriter consonantiam accedit.	} Eurythmus, qui in totum errat, & à consonantia distrahitur.	Hetherorhythmus qui multum à consonantia distedit.

Ceterum, cum de rhythmis confusse admodum Galenus scripserit, nonnulli firman eum nullibi clarius de eis sermonem commisisse, quam

libro secundo, de Dignoscendis pulsibus, capite ultimo, ubi presertim questum absoluit, an puerorum pulsus debiliior sit, quam senum pulsus, & Hierophilum carpit, ex quo ut rem comprobet, vesicas, vtres, folios, ventres, adducit, vos vero legite, & indicate.

Curatio septuagesimatertia, in qua agitur, de dysenteria interficiete, qua post polypos comestos enenit.

CVM Venetijs Ragusium, mense Septembri, promiscue ut fieri solet, plures quodam myoparone nauigarent: Ecce ad Iaderam Dalmatiæ ciuitatem, quatuor vel quinque iuuenes facti socij, polypos pisces abundè comederunt, vnde omnes in fluxum ventris venerunt & breui euaserunt, ex eis tamen Aloisius Raguzæus mercator, illico in dysenteriam deuenit, sanguinem nanque cum excrementis, comitante ingenti intestinorum dolore, egerere cœpit, vnde morbus in dies grauior factus, Ragusium venit, ad quem inuisendum accersitus ego, eum totum ad tactum algescentem, interioribus eius nimia caliditate flagrantibus, ut ex eius atra lingua, & excrementis, percipiebatur, comperio, nam huius pulsus

vix percipiebantur, cum quibus rectè loquebatur, & omnia quæ illi offerebantur, comedebat, cæterum, ea quæ egererat, nigra, & viridia, ac veluti ea quæ à corpore mortuo decidi solent, conspiciuntur, ut ea omnia tanquam tabum quis dixerat, proinde à præfagio habito, quod hic breui moriturus esset, ut tertio sequenti die ita euenisse omnes viderunt, bona venia discessimus, Hippocratis consilio muniti, deplorati solis præfagijs sunt dimittendi, ne tamen immisericordes videamur, si iterum ad eos sic deploratos inuisendos vocamur, eos inuiseres tenemur, ne fortè quoque ipsi in desperationem veniant, item quia non rarò in arte medica mirabilia contingunt.

Curatio septuagesimaquarta, in qua agitur, de verme lato quatuor cubitorum per os eiecto, simul & Hippocrates enarratur.

Mulier Illyrica cum rectè valeret, vermem latum longitudinis quatuor cubitorum, per os, præcedente tussicula viuum eiecit, quæ vermem ad me videndum chirurgici attulerunt, sed emortuum iam erat autem vermis is admirandus, nunquam antea similis à me visus,

longitudinis, vt dixi, quatuor cubitorum, latitudinis parua, & fortè femiunguis exigui, coloris albissimi, substantiæ intestinorum, & nescio quid spoliij colubini præ se ferentis. Nam huius caput verrucosum erat & album, ex quo corpus latum procedebat, & quo magis ad caudam accedebat, eo strictius euadebat, erat autem vermis hic vnum tantum corpus, diuisiones tamen plures habens. Huius nanque lati lumbrici portiunculæ, semina cucurbitæ, præ se ferunt, qui intra se nihil continere ob corporis sui lati compressionem videntur, vnde Hippocrates libro quarto de morbis cum intra intestina non fatare contra alios medicos, euidentissimis rationibus probauit, duobus præcipuis, prima quarum, aliorum contrarium affirmantium destruit fundamentum: dicebant nanque antè Hippocratem medici, latum huc lumbricum, quem tæniam, id est, fasciam, appellare solent, intra intestina fatare, & quod ita esset, probant, quia homo qui hunc intra se habet vermem, sæpè vermes paruos egerit, cucumeris semen præ se ferentes, quos geniturâ lati huius lumbrici esse, omnino contendebant, quibus Hippocrates diuinitus respondet, partios illos lumbricos eiectos

eiectos non lati lumbrici genituram esse, sed potius portiunculas eius abiuptas, quæ, vt dixi, & figura attestatur, cucumeris, aut cucurbitæ semina præ se ferunt, magnitudine, & figura, aut verius speciè ipsius lati lumbrici, quæ qualis alba intestinorum rasura est, & quod ita se res habeat, secunda eius ratio firmat, à nemine, quod bona doctorum hominum pæcedixerim, huc vsque intellecta, & est probans, quod latus lumbricus intra intestina non fatat, quam Hippocrates ab ipso corpore lumbrici desumit, quia vermis hic ita compressus est, vt nullam habeat loci capacitatem gignendi vermes: ita enim Hippocrates loquitur, nam homo qui latum lumbricum habet, velut cucumeris semen excernit, alias atque alias, vna cum stercore ipso, & sunt homines qui hoc lumbrici partus esse dicunt, mihi verò non rectè dicere videntur, qui talia dicunt, nec enim ab vno animali tot pulli generari possunt, neque est loci in intestino capacitas, vt partus educare queant. hactenus Hippocrates, cuius vltima verba ipsum nimium faciunt veracem, quæ aiunt, neque est loci in intestino capacitas, vt partus educare queant, quæ verba sic intelligenda veniunt, vermes lati ij

zum compressi, & stricti admodum sint, nec habeant intra se locum capacem in quo fatare possent, aut genituram continere, aut partus educare, consequens est, impossibile sit intra fatificent, aut genituram habeant, sed quod ita Hippocrates intelligendus sit, vermis huius corpusculum satis compressum, & capacitatis primum, satis clamat: item, quia absurdum esset asserere, in hominis intestino non esse locum capacem in quo lati ij lumbrici, etiam si tricenum pedum essent, ut aliquando visi sunt & Plinius refert, libro vndecimo suæ Naturalis historię, suos educare queant partus, sed Hippocrates, ut qui verissimis, & indubitatis utitur rationibus, de ventre, & loco vermis, generationi inepto loquitur, ut qui codicem Græcum percurrit, nobiscum alacrius sentiet: ceterum, ut vermis is latus non fatificat, ita rotundus maximè, ut curatione sexta, centuriæ primæ, & curatione quadragesimæ sextæ quintæ clapsæ, meminimus, quos locos legere ne graueris, ut huius tractationis exactam teneas notitiam, & Paulum & Aëtium, Hallucinationes deprehendas. Ceterum mulier hæc de qua agimus, ut nobis refert, non integrum extraxit per os lumbricum hung, sed

sed magis abruptum, infima in parte, pro quo deponendo, & ne in similitum generationem deueniat, rebus necessarijs sapè à nobis ijs in libris inculcatis, vsi sumus, & rectè habet.

Curatio septuagesima quinta, in qua agitur, de febre continua cum exanthematis.

Filia Petri Luchari, nobilis Ragusari, annos nata sexdecim, cum noctu fulgura, & cadentia fulmina peraudiret, territa, ac timore percita, malè habere cœpit, nam cum menses consuetos suos, ad octo dies, & eos quidem copiosos, habere solita esset, tunc cum secundus eorum fluxionis ageretur dies, retenti, & ex toto suppressi sunt, vnde febris continua orta est, quam comitantur ventris fluxus, dolor ventriculi, & intestinorum ad pectinem vsque, per uigilium, linguæ ariditas, aliquanti cum siti, ad oblata mediocriter se habebat, & vires utcunque constabant, est autem puella hæc temperatura biliosa, & optimi habitus, pro qua iuuanda, illi vnciæ sanguinis quinque, primò extractæ sunt ex pedis vena, saphena dicta, ad quam accitus ego sexto die decubitus, omnia

omnia dicta puellam hanc pati compertio, cum quibus omnibus varia per vniuersum corpus expanfa exantheinata pati, deprehendo, eisdem nondum à medico eam gubernante, aut assistentibus, animaduertis, pro salute igitur puellæ, proponitur, an sanguinis missio repetenda sit, vel eius vice pharmacum vnum vel alterum sit propinandum, & quod sanguis sit mittendus, febris continua postulat, quæ ob retentos menses multo ortæ est, solebat namque puella hæc, per octo continuos dies, suos consuetos habere menses, & eos quidem copiosos, præcipuè vltimis diebus horum octo, ob quorum suppressionem, ventriculi quoque & intestinorum dolor obortus est, & cætera citata, ad stipulatur tempus conueniens, agimus namque prioribus diebus mensis Septembris, quin & ipsa ætas, corporis habitudo, temperies, immo quod elapso die, hoc est, quinto ab ipso morbi initio, sanguinis fluxus per nares erumpi cœpit, item quod exantheinata rubricantia multa erant, & eorum nonnulla ad nares crassa, vt variolas esse diceres, nec vires ab hac chorea eliminabantur, quia mediocriter vigeant, quia & lotium rubrum non adeo tamen cras-

sum

sum hoc efflagitabat, nec prima sanguinis missio, hanc secundam impediēbat, quia parua fuerat quantitate, vt iure dicendum sit; sanguinem esse mittendum, sed ij contrarias & duras partes habent, vt quæ tueantur, sanguinem non esse mittendum, & ijs susciuntur rationibus, quia præter quod sanguis extractus iam fuerat, venter singulis diebus, bis & ter respondebat, qui fluxus sanguinis missionem prohibebat: item, quia exantheinata foras apparuerant, & esset venenosam materiam intus reuocare, quibus adde, quod si natura per nares fluxum sanguinis tentauerat, id vel Hippocrate teste, pessimum est indicium, dicente ipso, libro primo prorrheticæ, stilla sanguinis per nares, pessimum indicium, indicat enim, vt Galenus in fine enarrationis primæ ait, naturæ imbecillitatem, quæ tentare, sed non completam vacationem peragere valet, non igitur sanguis mittendus est, sed sanguinis missione vice, fortè manna aut rhabarbarum exhibendum erat, quia natura per inferiora tentauerat materiam eam pellere, aut satius esset tunc temporis superstare, & nihil quicquam agere, quoniam satis agitur quoties opportuno tempore, ab omni opera

opera superfedetur, porrò, qui contentebant de sanguine emittendo, variabant, alij ex pede contententes, alij verò potius ex brachio contestantes, nec deerant vtriusque rationes, demum conclusum fuit, non sine ingenti errore, quod sanguis per plures disseminatas cucurbitulas ad scapulas, costas, & nates, facta cute, extraheretur. fuit igitur sanguis per eas ad uncias quinque extractus, & postea duas horas, cœnata est, prisanae duas partes, alteri pulli confuso admixtas, & pro potu ius pulli non adeò cocti habebat. Caterùm, vt diu, & noctu per intervalla aliquid gustaret, rotulum vnum vel alterum descriptum est.

R. Specierum diarhodonis abbatis, margaritonis frigidi, ana scrup. 2. specierum trium fatalorum drachmam mediam, cum saccharo ad ignem fiant rotuli drachmales, & vt supra bibat.

Recipe, Aquarum endiviæ, capillorum veneris, ana libram vnam, iulebi violacei, unciam vnam, misce, ex quo bibat ad libitum: porrò, ea nocte aliquantum dormiuit, & circa os ventriculi doluit, pro quo sedando dolore, assistentes mulieres absinthium calidum ventriculo admouerunt, & melius habuit, tunc in

aurora

aurora ad eam de more accedens, eam melius valere inueni, pulsus rectius constabant, in lotio hypostasis siue nebula pendebat, & exanthemata imminuta fuerunt, tunc clyster paratus est, ex decocto camamelæ, & anethi, & cæteris eum perficientibus, & ventriculus illitus, oleo absinthino, & cotoneorum simul pauca adiecta cera, quibus dolor aliquantulum quieuit, sequenti verò die, ex continua maligna, & malè morigerata, duplex tertiana facta est, & dolores ex toto quieverunt, sed tunc ægra ipsa, ob humorum acredinem, pruriturum & lancinationem in ano & vulua perſentebat, & lamentabatur; quæ partes vnguento rosaceo, & populeo simul, inunctæ sunt, & immunes manserunt, sed & clysteres tunc ex hordeacea, & oleo rosaceo, adiecta cassia extracta, parabantur, & syrupos refrigerantes bibebat, demum venter ex se nono die in aurora commotus est, & bilem meram egressit tandem vesperi sudavit copiosè, & febris ferè libera ea nocte mansit, sed denuo febris redijt ita affligens, vt primò, & venter bis. & ter respondebat, aquosa & citrina, quæ omnia euenire ob errorem commissum, quia vice extrahendi sanguinem per ve-

næ

næ sectionem, per cucurbitulas fuerit extractus, vnde tunc coacti sumus, venam in brachij curuatura aperire, & sanguinem mittere, ex quo extracto, melius habere visa est, tandem concoctione optima apparente, concessum illi fuit pharmacum ex manna & rhabarbaro concinnatum, quo rectè purgata est, tandem morbus imminui cœpit, & ad aliquot dies ægra ipsa sanata est, dubio procul, morbus hic breuior foret, si modo quando per cucurbitulas sanguis fuit extractus, per venæ apertionem esset missus, cum, vt dixi, morbus hic à sanguinis coriosi retentione euenerat: cætera consulto præterimus, quoniam vt Galenus ait, libro tertio Methodi medendi, curatio nulla ad vnguem scribi potest, & eo magis, quia nos tantum eas morborum curandorum partes persequimur, quæ enarratione dignæ nobis videntur, cæteras subticendo.

Curatio septuagesimasexta, in qua agitur, de febre oblonga & miti, absque symptomatis, ab obstructionibus meseraicarum venarum, pendente.

Steph

Stephanus Gozius, nobilis & magnificus Ragusæus, annos natus quinquaginta, post elapsos sexaginta dies ægritudinis, in quam bis reciderat, malè habebat; ad quem vocatus ipse, cum febrem continuam, mitem, & lentam, absq; symptomatis aliquibus, patri deprehendo, illi nanque pulsus imbecilles satis erant, & corporis impotentia ingens, vt pedibus stare vix poterat, bis, & ter, ex se quotidie egerebat, cum quibus optimè, & auidè comedebat, & bibebat, & mediocriter dormiebat, pendebant autem febres hæ, ex obstructionibus meseraicarum, vt ex chilosiss & humidis, ac malè compactis egestionibus, deprehendebamus, veluti ex earum meseraicarum duritie, vt febres hæ accidentales appellare, à ratione dissonum non esset, quæ omnia, comitabatur color non tantum faciei, sed totius corporis citrinus, & status in ventre quidam aquositati admisti, quos cum ventrem comprimebamus, facillè percipiebamus, audiebamusve, vt igitur ab omnibus ijs affectionibus generosis vir hic, liber euadat, neque in eas amplius recidat, vniuersus noster conatus, in reserandis & aperiendis meseraicarum obstructionibus, versatus est, tam intus ebibitis,

quàm extrà admotis: proinde, victum sic illi instituimus. Nam in prandio hora decimaquinta, equas portiunculas simul mistas prisanae optimè concinnatae, & pulli contusi: primò incocti capillo veneris, & petroselino vulgari, quas gabata medicis continebat, ebibebat: dein verò parū carnis turturis iurulentæ, aut perdicis, aut pulli eisdē herbis coctæ, & minutim scissæ, adiectis subtilibus quibusdam panis optimi assulis, pauculo iure simul mistis cochleari avidissimè comedebat: & tunc bis vini potum repetebat, non nisi albi & optimi, aqua decoctionis capillorum veneris, & aliquando radicū petroselini vulgaris, diluti, & vltimò, pauculo diacitonite saccharo, prandium claudebat, nec supra bibebat: quæ omnia, vt audistis, in cœna, hora vigesima tertia, vel vigesima quarta, repetebat. Quantum verò ad medicinalia, scire decet, quòd in aurora syrupi vice, gabatam iure plenam, in qua incoctæ erant cicorea, capillus veneris & radix petroselini, bibebat: id quod ad octo vel decem dies sequutus est: postea verò, huius vice, syrupum bizantinum, & acetosum de radicibus, & de capillis veneris, æquis portionibus dilutis prædicto decocto ebibebat, & extrà

venter

venter illinebatur vnguento ex succis depilante, quòd sepe iis curationibus memorie cõmendauimus. Elapsis verò quindecim diebus, in quibus vires aliquantulū refectæ sunt, syrupo prædicto adiecebamus decoctum citatū, in quo infusum erat rhabarbarum ad scrupulos duos, & nonnunquã ad drachmã integram: quo per interualla ter ebibitò, multa pituitosa viscida, & biliosa crassa egressit, & bene habuit: deinceps verò febris imminui cœpit, adeò vt ad quinque sequentes dies ex toto defecerit: tunc verò potum contusi & prisanae prætermisit, & turture iurulentæ, qua maxime delectabatur, vescebat, aliquando perdicè incocta iure capi, vel pulli. Sed audi, quòd tunc, vice syrupi, rescientis siue restaurantis dicti, portiunculam in aurora comedebat: & postea gabatã plenam optimi iuris capi iunioris supra bibebat: cuius restaurantis alterã portiunculam, cum primùm prandere aut cœnare vellet, comedebat: habet autem restaurans confectio, sic, R. Pulveris capi, uncias quatuor, seminum quatuor frigidorum maiorum, omnium vnciam vnã, amygdalarū dulcium mundatarum, pineorum præparatorum, pistaciorum, ana drachmas tres, specierum

484. AMATI LVGITANI

diamofci dulcis scrupulum vnum, specie-
rum diarhodonis abbatis drach. mediâ,
margaritarum præparatarum, coralorum
præparatorum ana. drach. mediam, sac-
chari lini diffoluti cum aqua rofacea, vi-
cias octo, secundum artis ministerium:
fiat confectio restaurans, in morsulis te-
neris, in eum modum, quo parari solet sa-
uonea, singuli ternas pendentes drach.
quorum vnum in aurora, vt dixi, come-
debat, & supra bibebat, capi iuris optimi
scutellam: & cum prandium aggredieba-
tur, alterum, veluti initio coenæ, quib-
us, stâte optimo victu, intra aliquot dies
ad vires suas solitas redidus, est: meminif-
se tamê decet, quod in hoc morbo raro,
nisi lauante vno, vel altero clysteri, vbi su-
mus: itê, quod ægrotus hic, carnes intin-
ctu acrium cerasorum, accharo confecto,
gustabat: sed postgâ meis monitis hoc alio
vltus est sapore, R. Iecur vnum, vel alte-
rum, pulli coctum, quod in marmoreo
mortario tere: cui adde, amygdalas albas
sex, medullæ panis parum, cinnomomi
drachmam mediam, succi agrestæ, quan-
tum ad componendum sufficit: misce, pa-
ra intinctum, saporem dictum. Ceterum,
quum primum ambulare cœpit, aërem
meis monitis mutauit.

*Curatio septuagesimaseptima, in
qua agitur de distillatione ad pe-
ctus descendente; simulque de ven-
triculi & lienis obstructionibus,
& errore Medici.*

Iosephus Gozius, nobilis Ragusæus,
temperatura biliosus, gracilis, collum
oblongum habens, pectus strictum sa-
tis, quum ætatis suæ annos ageret trigin-
taquinque, catarrho à capite ad pectus
descendente laborabat, vnde & tussie-
bat, & aliquantulum febriebat: ad quem
accedens Medicus quidam, & confide-
rans ægrotum prædictis cum affectioni-
bus, obstructiones circa stomachum &
splenem pati, syrupum deobstruentem &
aperientem nimium descripsit, veluti in-
unctionem quandam calidam quoque:
vnde humor calidus à capite calido faci-
lius ruebat, & spiritalia membra vali-
dius offendebat, adeo vt tussis crebrior
accreuerit: ita vt in pectore ipso vena
disrumpi cœperit, & sanguis ex ea per os
efflui: quapropter vocatus ego ad eum,
& omnia perpendens; noto, Medicum il-
lum attendisse potius ad vetriculi & sple-
nis obstructiones, quàm ad humorem à

capite in pectus descendente, unde oxymel & syrupum de hyssopo; huic concedebatur: quo factum est, ut humores magis subtiliati, magis ad pectus descenderent, & symptomata omnia grauiora euaderent: quapropter abnegatis omnibus per Medicum illum concessis, quæ calida & aperienti vim habebant, & introductis rebus frigidis, intra triduum, ita aegrotus valere dixit, ac si ab inferis reuocatus fuerit: nam cum antea multum tussiebat, & viscida & sanguinolenta spuere, ut ea omnia è corpore tabido decissa quis diceret, tunc parum vel nihil tussiebat, & pauxcreabat: sed illud quidem album, aqua supernatans, nihil tabitudinis præ se ferens, sed & febris imminui cœpit, & eò magis post adplicatas ad scapulas cucurbitulas, per quas sanguis abundè extractus fuit: sed tunc pulli cõtusum cum pifana hic pro victu habebat, & abstemius, ordeacea aqua contentus in potu euadebat, & syrupum violaceum & rosaceum ex rosis siccis deglutiebat, sed in ore dragachantum cum bolo armeno diu habebat, & per interualla, eclegma, siue lambetium ex althæa, simplex, gustabat, quod veluti ex farsara parari solet: paratur autem eclegma ex althæa, sic, al-

thæe siue hibisci radices recentes incoque, ac eas optimè tere, & per setarium siue tamisium traiecito, & saccharo aqua violacea dissoluto, eas excipito, & eclegma parato, siue lambetium: iis enim, ut dixi, is bene habuit: qua de re amplius obedire noluit. Ceterum, quum hæc literis mandarem, ecce quidam catarrho affectus, ut ex eius libello apparet, ad manus meas peruenit, qui pueriliter satis, catarrho in frigido cauterium abnegat: sed qua ratione, ipse ignorat: proinde iuuenibus iis nulla experiètia suffultis, nulla danda erat scribendi circa res graues, & periculum minitâtes autoritas: quòd si illis, ut senioribus, & in arte medica experientissimis, aqua datur scribendi licentia, vos à simili eorum doctrina abstinete, quia illis satis supèrque erat de clementis inquirere, non verò de rebus difficillimis, ad opus condescendentibus iudicium suum ferre.

Curatio septuagesime octana, in qua agitur de dolore ventriculi à multa viscida pituita oborto.

Vigente diuite autumnno, nobilis mulier, & fortè mater Iunij Georgij patrij Raguzæ, nata annos quinque se-

pra quinquaginta, quum ruri apud Chupaniam ageret, & fabis omnino, vt ex Galeno nostis, flatuosis & fructibus vitiis vesceretur, de ingenti dolore oris ventriculi, conquesta est: pro quo abigendo, varia ibidem à mulierculis machinata sunt remedia. Cæterum, cum in dies peius valeret, & acrius à dolore cruciaretur, Ragusium se contulit: ad quam vocatus ipse, inuenio mulierem hanc de dolore isto conqueri, qui à multa viscida & flatuosa pituita ortum traxerat: pro quo leuando, vomitus variis medicamentis fuit irritatus, quibus nunquam scopum obtinuit, & fomenta varia sunt admotæ, & oleum nescio quale in potu exhibitum, & cucurbitulæ umbilico admotæ, & clysteria, siue infusa quam plurima iniecta: sed, vt dixi, absque profectu vilo, cum dolor grauius semper affligeret: proinde omnia hæc considerans, & stomachi temperaturam frigidam & humidam, doloremque valde & continuo offendentem, qui ad cor forte properabat, & thoracis bonam partem occupabat: de quo Aui-cenna Fen. 13. lib. 3. inquit, Et quandoque moritur ægrotus confestim propter aduentum doloris ad cor. Data omni diligentia, vomitorium hoc medicamentum para-

re in

re iubeo: quod habet, R. Sullatiuæ aquæ, floris camæmelæ libram vnâ, oximellitibus vnc. vnam, agarici albi, optimè puluerizati, drach. vnam: misce, & tepidum totum propinato: à quo ebibito, breui in vomitum soluta fuit: id quod antea nullis medicamentis consequuta fuerat: vnde cum de obitu timeret, se euasuram ab hoc morbo credidit: vomuit autè pituitam ita viscidam, vt ligno apprehensam, eam ex alto tenerem: nec enim semel vomuit, sed bis postea pituitæ dictæ iustam quantitatem: & vt ea tunc assistentibus recerebat, dolore alleuiata erat, nec ita colancinabatur, sed tunc clysterem iniiciendum curauit hunc. R. Anethi camæmelæ, betonicæ, stœchados, ana pugillum vnum, centauri minoris, seminis lini, fenugræci, ana pugillum medium, cumini, ameos, cari, ana drachmas duas, in libris tribus aquæ fiat decoctio sufficiens, & coletur. R. Prædicti decocti libram vnam & mediam, olei anethini, camæmelini, ana vncias duas, mellis rosati colati, vnciam vnam & mediã, hieræ picræ drachmas tres, diaphiniconis drachmas sex, oui vitellum vnum, salis drachmam vnam, & alterius mediam: misce, fac clysterem, & iniice, quo aluus parum respon-

dit. Ceterum, interea dum hæc operaban-
tur, vt dolor ex toto leuaretur, fomen-
tum parabatur hoc. R. Anethi, cameme-
læ, melilori, betonica, rutæ, stœchados,
calamenti, maioranę, absinthij, menthæ,
centauri minoris, ana pug. vnum, seminis
fœniculi, apij, cumini, ameos, dauci, ana
drachmas duas, seminis lini, fœnugræci,
radicis althææ, spicæ celticæ iam hodie
officinis satis notæ & vulgatæ, ana pugil-
lum medium, in libris duodecim aquæ,
fiat decoctio sufficiens, pro fomento, ex
quo imbuta spongia noua, vel filtrū, sepe
applicabatur, & rectè sentiebat: postea ve-
rò, locus affectus dolore, linimento se-
quenti inungebatur. R. Olei keiri, spi-
cæ nardi, anethini, ana vnciam mediam,
ceræ parum, ad ignem misce, fiat linimen-
tum: iis enim ea nocte leuiter transegit, &
dormiuit, parum cœnata est, & illud qui-
dem ius pulli pauco minuto pane exce-
ptum, non nisi exiguo cinnamomo adie-
cto: pro potu verò aquam incoctam ani-
sorum semine habebat: in aurora verò
ad eam accedens, eam melius habere
deprehendi: tunc verò bolum ex specie-
bus hieræ picæ Galeni, pauco oximelli-
te exceptum, deglutiuit, à quo elapsa ho-
ra, panatellam iure pulli paratâ, comedie
& postea

& postea elapsis quinis horis, contusum
ex pullo bibit, & ouum sorbile super in-
gessit, & parum vini generosi, aqua cin-
namomi & anisorum diluti piissauit, &
rectè habuit: porrò, vt ventriculus robo-
raretur, sequenti die, rotulos sic descri-
psimus. R. Specierum aromatici rosati,
drach. mediam, specierum diambriæ, scru-
pulum vnum, cum saccharo, quantum ra-
tio pharmaceutica postulat: misce, fac ro-
tulos pendentes singulos, singulas drach.
& alterius mediam, ex quibus in aurora
vnum gustabat, & supra parum vini gene-
rosi bibebat, huius tamen confectionis
loco, solet propinari electuarium de bac-
cis lauri, tantopere à Rasi, libro nono ad
Regem Almanforem dicato, laudatum,
veluti theriaca, aut mitry dathica antido-
tus, aut terebenthina vera, non lota, pon-
dere semiuncie, supra ebibito pauco vi-
no generoso, aut Cretesi, aut aqua arden-
te dicta, vel vitæ, vel horum vice, paratū
solet electuarium sequens, quod habet

R. Pulueris radicis peoniae drachmanam
vnam, cinnamomi optimi, garyophyllo-
rum, nucis moschatæ, ana drachmam me-
diam, macis, cubeborum, ana scrupulos
duos, ligni aloës electi, specierum aro-
matici rosacei, specierum diambriæ, ana
scrup

serpulum vnum, gingeris albi scrupulum medium, maffichis grana sex, theriaces optimæ drachmam vnam, & alterius mediam: omnia melle rosaceo colatiuo excipiantur, & ad ignem fiat confectio ad formam confectiois opiata, secundum ordinem pharmacopolium: ex quo ieiuno stomacho drachmæ integram deglutiat, & nihil supra bibat. Cæterum, ex variis quæ extrâ admoueri solent, hoc communissimum & satis vulgare est, non contemnendum emplastrum, statûs digerens & resoluens. R. Lanam, quâ pannorum tonsores ex panno cocco infecto demerere solent, pondere semilibræ: cui adde mellis tantundem: & misce, ac postea ad ignem calenti, super adde pulueris gingeris, galangæ, cinnamomi, cubebæ, ana drachmam vnam, seminis anisoforum, fœniculi, apij, ameos, ana drachmas duas: misce, & fiat emplastrum, & calidum admove: dissoluit nanquæ flatus, & humores domat frigidos.

S C H O L I A.

Periculosus admodum oris ventriculi dolor est, & eò magis, quò cordis regionem occupauerit: pro quo leuâdo, cum pepederit à flatuoso & frigido humore, vomitus omnino irritandus est, quem

quem nos omni diligentia euocauimus: sed audi, solent practici inter habitas obseruationes pro irritando vomitu, commendare, vt ventris lenitio præcedat vomitum, vt ex Auicenna dicitur ser. quarta, libri primi, capite vndecimo, quem ordinem nos non sequuti sumus, nec seruauimus, quia antea multa præcesserant remedia, item, quia regula illa seruari debet, quoties acris & potentibus vomitorijs vsi fuerimus. fecus autem, quoties leuioribus, vt nunc vsi sumus, vt ex Auicenna quoque, prædicto loco, quisque doctus & sensatus deprehendet, medicus, & scire decet, quòd si dolor hic perseverat, coacti eramus in potu, vnam vel alteram antidoti philony Tharsensis, aut requies Nicholai, drachmam dare, postea vero ad causam recurrere, id est, ad materiam pituitosam viscidam, flatulentam, eam incidendo, subtiliando, & pellendo, dein vero membrum ad contrarium alterando, & roborando, præsertim cerato, vel emplastro, ex varijs ad rem facientibus, aut culcitrella ex aromatis, absinthio, & similibus consista: sed vltima in hoc casu, vt ventriculus calidus seruetur, nec in hanc malam affectionem labatur, vt solent pelle ploris, cygni dicti, aut vulturis, aut anis cordæ aut anferis saginati, recte apparatus, prout Kenetys, Ferraria, & varijs alijs locis, vendi solet.

*Curatio septuagesimanona, in qua
agitur, de dolore stomachi, in ter-
tiana paroxismo assigente.*

Per opportunè monachus lignipes iu-
uenis ex Stagno civitate, grauter ter-
tiana correptus ad nos venit, Qui cum
paroxismo torripi incipiebat, ita ventri-
culi dolore cruciari quoq; incipiebat, vt
alta voce ad mediam horam clamaret,
qui dolor non aliunde quàm à bile acri
ex iecore ad ventriculum fluxa, ortum
trahebat, quæ sua acredine, & mordaci-
tate dolorem inferèbat, proinde nos can-
sam morbi tenentes, eam clysteribus an-
tè paroxisum horam vnam vel alteram
immisissis, diuertendam curabamus, &
buccellam panis comedendam elargie-
bamur, intinctam succo granatorum ace-
tosorum, aut robo herberorum, aut ribes,
aut succo cotoneorum austerorum, aut
malorum acidorum, aut oxisacchara sim-
plici, aut robo myrtillorum, aut aliquo
horum similibus, nec minus tunc ventri-
culus roborabatur linimèto parato oleo
myrtino, rosaceo, & cotoneorum, in qui-
bus, vt ars docet, massichis & thuris partè
primò inferbuerat, & colatura facta, præ-
dictis oleis miscebatur. pulueris rosarum
gubear

subearum non completarum, corallorum,
coriandrorum præparatorum & pauca
cera alba linimentum parabatur, cuius
vices suppleant varia alia silentio à nobis
prætermisissis, sed ijs monachus hic me-
lius habuit, & præparata materia, ac ex-
pulsis, & iecore, & spina dorsi, nonnullis
figidis, contemperatis, à dolore liber fa-
ctus fuit, morbus tamen ad aliquot dies
perseueravit, qui postea errando in quar-
tanam mutatus est. Cæterum, cum hæc
percurro, in mentem venit olim quidam,
qui cum malè de stomachi dolore qua-
reretur, & pro sua salute me accersiri cu-
raret: ecce interea dum ad alios diuerto
agrotantes, muliercula assistens hunc so-
lo calente pane dissecto, & stomacho ad-
plicito, eum sanauit, vt postea mea opera
non indiguerit. Erat enim dolor hic, for-
tè ab intemperie frigida, absque materia
ueniens, & re vera, panis hic à furno re-
cens extractus in hoc casu, multum va-
let, veluti si à caliditate dolor euenerit,
prædictus panis aceto acerrimo imbutus
applicitus fuerit, quod opus quoque, ma-
lum punicum aceto tabefactum, & ad-
motum, complere expertus sum, variè
igitur morbi, pro varia eorum causa, cu-
rari debent.

Chratio octuagesima, in qua agitur, de vertigine, qua Græcis τῶμα τῶμα dicitur.

Martinus vir insularis, obesus, natura pituitosus, vertigine, morbo graui periculoso & in comitalem venturo facili, iandiu est, laborat, huic caput continuo circumfertur, rotatur, & præ caligine oculi obscurantur, quæ omnia fortè ab spiritu vaporoso, seuato ab imbecilli calore, & in cerebri partibus inordinato modo & motu, procedunt, cum quibus, capitis dolor, & eius ingens grauitas, aurium sonitus, olfactus amissio, & similia erant: ut morbum hunc per primogeniam affectionem in ipso fieri capere, certum sit. Nam cum vir hic trigésimum octauum ætatis suæ annum ager, agitur iam tertius annus, quod hoc vexatur morbo, prioribus namque sex huius carnificis morbi, mensibus, circa ventriculi os, dolorem sentiebat, & sæpe nauseabundus incedebat, ut credendum sit morbum hunc, tunc per consensum ortum traxisse, temporis tamen successu, capiti insitum, & proprium fieri, eo autem nunc continuo vexatur, & torquetur. Pro quo leuando,

multa

multa & varia fuere adhibita remedia: nam & corpus per potiones paratum, purgatum non semel fuit per catapotia, & sanguis per hirudines ex ani venis abundè extractus, veluti per cucurbitulas sectæ cūi scapularum affixas, non minus gargarismis apophlegmatismis, & sternutamenta mouentibus, ut succo cyclaminis, in nares infuso, veluti anagalidis, & cucumeris asinini, vel struthij, vel pipere albo, aut helleboro albo, aut struthio, lanaria herba dicta: quæ omnia per nares egregiè purgant, sed & caput irrigatum fuit embrocha composita, varijs herbis discutiendi facultate præditis, tandem ad vesicatorium deuentum est, quæ omnia nihil contulere. Proinde ad me venit, auxilium pro tanto profligando malo petens, cui lubentissimè obtemperans, eius curam suscepimus, & repurgato corpore, ad vinum decoctionis guayaci, in quo infuerat betonica, tantis laudibus decantata herba, ab Antonio Musa, Augusti Cæsaris medico celebri, confugimus, quod per quadraginta dies ebibit, optimo victus ordine seruato, & inde sanus euasit, & nunc fausta & prospera valetudine utitur.

SCHOLIA.

Commodum hæc scribebamus, cum tertius navigationum tomus vernacula Italarum lingua conscriptus, è Veneta Typographia, prodijt, in quo circa calcem, hæc animaduersione ligna inuenimus. Gallos in nouam siue floridâ Franciam nauigantes, nouo & inusitato morbi genere correptos fuisse: cui nullis remedijs occurrere poterat, postea tamen nouæ arboris subsidio, subito conualuisse, non tantum eos, qui eo morbo infecti erant, sed à multis retrò annis gallica scabie infectos, vnde mihi suspicio est: eandem hanc cum guayaco arborem esse, cum verò certiora afferentur vberius de ea volente Deo, scribemus, interim fides ipsa penes gallos auctores esto. Illud etiam repetitum velim, Hispanis hominibus persuasum esse: Europæum buxum guayacum esse, cuius buxi decocto ad propulsandum morbum gallicum insigni felicitate vtuntur, eos nos ijs in Centurijs sequenti sumus, quod si error fuit, non mihi, sed authoribus Hispanis assignandus erat, non ego, quantum buxus Europæus à guayaca arbore, folijs, tum fructu, ac reliquis differat. Ceterum Hispani quibus differentiam inter vtrancq; obijcimus, verum nos fateri respondent, sed non perinde à sua desistunt opinione, cum eas soli ratione tantum differre, & eo in climate procerius, & alacrius crescere quam in Europa, dicant, nos vtrancq; sit,

sit, vtrancq; arborè viribus parem esse, experiri sumus. Ceterum, practicas scribètes, differentiam faciunt, inter vertiginem, & scotomathicū affectum, aut vt ipsi aiunt, scotomiam, quanquam scotomiam, receptum vocabulum apud Græcos auctores esse, docti quidam memoria mandarunt, debent igitur scotomiam, siue scotomathicū affectum, eū esse morbū qualem Marinus hic passus est, vertiginē verò vbi capitis simplex rotatio absq; oculorū obtenebratione reperitur, quæ sanè diuisio tametsi præter Græcorum mentem sit, quum apud eos σκότωμα, vertigo sit, non omnino tamen improbanda est, quā nescio quid in hoc morbo nominando, claritatis afferat.

Curatio octuagesimaprima, in qua agitur de phymate inter anum & testiculos, & quod crudum aperiri debet.

LVdovicus Spatarius, vir qui cum diu apud Romam egit, nunc Ragusij phyma inter anum & pudendum patitur, ad quem accitus ego, inueniens phyma ferè ad suppurationem venisse, suadeo illico de eius sectione, & apertura: nam aliter pus: rodens fistulam creare, timebam. Alter verò medicus assistens, nondum exactam maturitatem in phymate esse cōtendebat: proinde diffe-

rendam aperturam contestabatur : cui ægrotus fidem præstans , fortè sectionis dolorem fugiens , tantū interposuit tempus , vt ex se inflammatio disrupa fuerit , ex qua multum puris effluxit , vnde quantumcunq; diligenter postea curata aperta manet , & , vt creditur , in fistulam degenerabit.

SCHOLIA.

Ignorabat assistens medicus ille , huiuscemodi phymata ex Hippocratis mandatis cruda aperienda esse , sic enim Hippocrates , libro de fistulis , non procul à principio ait , antè omnia igitur quum nasci senties eiusmodi aliquod phyma , priusquam suppuratio ad anum pertineat , celerrime crudum secabis . Ex quibus Hippoc. verbis satis constat , medicum hunc satis errasse , quum phymatis sectionem in longum distulerit tempus , nec enim subterfugiendi locus illi datur , cum dixerit , Hippocratem de ani phymate loquentum , non vero de eo quod inter pudendum & anum habetur , quum phymata ea omnia ferè eadem sunt , quia partes eadem , & inter se similes satis sunt . Caterum , iubet Hipp. hoc in loco vt phymata cruda aperiuntur , quia longa suppuratioe locus hic ita computrescit , vt lacernæ vestium fragmentis similis euadat , vocatur autem à Græcis rhacodes , & agglutinari

diffic

difficiliter potest , vt in Altarasio olim vidisti : item quia si phymata ad suppurationem venerint , timor est inde fistula euadati , morbus curatu difficilis , nec enim Hipp. magnum putat malum quod ex crudo aperto phymate oriri potest , quum illud inflammatio sit , quam curare non magis negoti est .

Curatio octuagesima secunda , in qua agitur , de abscessu spirituosofoluto .

Abcessum patiebatur adolescens Raguſæus , sub ala , & illum quidè præmagnum , qui temporis successu , mollis & liuidus magna cum pulsatione ita euasit , vt intra eum pus contineri medici & chirurgici pro certo haberent : itaque de eo aperiendo , nulla inter eos discordia habita , opus aggressi sunt , sed quali successu , audite , vix enim abscessus phlebotomo apertus fuit , ex quo sanguis impetuose , quodam cum spiritus strepitu profluuit , cum ægrotus ipse , posito capite , expirauit , non sine tamen ingenti assistentium medicorum opprobrio & dedecore .

SCHOLIA.

Inflammatio vt à sanguine è venis effluxo , feri solet , ita abscessus hic ex arteria spirituosofoluto

sanguine extra collecto, euenire solet, qui quidem abscessus periculosus admodum est, vt in quo spiritus, qui ipso Galeno dicente, anima ipsa, vel animæ immediatum instrumentum sunt, continentur, quo aperto, vel ex se disrupto, egrotans periclitatur & deficit, memini me alias Romæ similem vidisse morbum, à quo qui illum patiebatur, vt & hic breuè obijt.

Curatio octuagesimatertia, in qua detegitur error, in descriptione galliæ muschata Nicolai, & alter in descriptione unguenti rosacei, apud Mesuem.

Quoniam Nicolai medicamentum, aut verius trochisci galliæ muschata passim vsui veniant, operepretium me facturum existimo, si ad præsens errorem, quem in eis concinnandis pharmacopoliæ committunt, dextero: pharmacopoliæ nanque ex præcepto primo paratos trochiscos, & in puluerem postea reductos, vncijs quatuor olei sambucini, vel, vt alijs placet sambacini, vel vt alijs etiam saffuccini, qua in re, non multum moror, miscent, ipsis supra iniiciendo cinnamomi, garyophyllorum, nucis muschatae, ana vnciam mediam, ex quibus omnibus re-

Et commistis & fermentatis, postea trochiscos concinnant, sed quanto errore, audite: primò, quia huic componendo medicamento, olei quatuor vncias miscent, quæ sanè olei quantitas sufficiens est ad medicamentum penitus humidum & liquidum ac ineptum figure trochiscorum reddendum: secundò, quòd prædictam olei quantitatem infundentes, medicamentum exurunt, oleum ad medias consumendum credentes, atque ita seferem habere, ipsa descriptio Nicolai satis testatur, quæ ita habet.

R. Mastichis vnc. 2. gummi vnc. 1. camphoræ scrup. 1. hæc autem benè terantur subtilissimè, & cribrentur, & trochisci inde fiant, aqua rosacea, & siccantur ad umbram, & postquam fuerint desiccati terantur subtilissimè, & misceantur, cum vnc. 4. olei sambucini, bulliri, & colati, ad medietatem: deinde, misce. cum speciebus istis benè tritis, & cetera ex ijs autem nos verùm loqui deprehendetis, proinde ne pharmacopoliæ amplius errent, sciant, Nicolaum olei sambucini pondus rectum, conueniens & sufficiens iniiciendum describere, non quidem, vt pharmacopoliæ rudes putant, quatuor vnc. sed magis, vt diligentes norunt, quartam partem vnciæ

vnus, quæ pars, drachmæ duæ sunt, tantum olei pendentes quâ tum, vt ex omnibus illis trochisci parentur, satis est, & quod Nicolaus ita quartam partem vnciæ intelligat, vel ex hoc facile percipitur, quia primò, quartam partem, & postea vnciam decussat, sic enim ille habet cum vnc. 4. id est, cū quarta vnciæ: nam si cum quatuor vncijs intelligeret, primo, vt illi mos est, vncias decussaret, dein numerū signaret, sed quum quartam partem vnc. intelligat consequens erat, vt eo modo, quo fecit describeret. Cæterum, quantum attinet, ad ea quæ sequuntur, scilicet olei sambucini bulliti, & colati, & medietatem, deinde misce, cum speciebus istis bene tritis, & cætera: cum hæc diligentius inquirerem: ecce in Nicolai exemplar quoddam manu scriptum characteribus longobardicis elegantissimis, & inauratis exaratum & depictum incidi, quod ex instructa bibliotheca Mathiæ Vngariæ Regis illius, qui Ioannem ex Monte regio Ephemeridum scriptorem, multis auxit honoribus & diuitijs, prodierat, in quo ita ad verbum hæc legebantur, olei sambucini cocti, & bulliant ad medietatem cum speciebus istis bene tritis, ex qua lectione satis clarum euadit, locum hunc

apud

apud Nicolaum deprauatū typographorum vitio esse. Sic igitur dehinc, locus hic legendus est, & postquam fuerint desiccati trochisci terantur subtilissimè, & misceantur cum quarta parte vnciæ vnus, olei sambucini cocti, & bulliant ad medietatem, cum speciebus istis bene tritis: quæ sanè lectio, veritati & rationi conficiendorum trochiscorum huius galliæ muschatæ, consonat: cui sequens Antidotus Nicolai idem est, cum gallia descripta à Mesue: misceatur autem gallia Nicolai emplastris, ceratis & vntionibus: Mesues verò gallia, magnis & celeberrimis medicinis, ac Antidotis singularibus iungitur: ita enim Nicolaus post confessionem galliæ muschatæ suæ, tradit: confectio verè ita fit, id est, galliæ muschatæ veræ descriptio, siue Antidotus, quâ Mesue memoriæ cōmendauerat, ita habet: ambra orientalis, & cætera: camphoram tamen hic plus habet. Cæterum, dum in Nicolao restituendo laboro, ecce alter Mesues error mihi se offert, ex descriptione vnguenti rosacei. Inquit enim Mesue in vnguenti rosacei descriptione.

R. Axungia porcina recentis, quantitate quâ volueris, & inferius, olei amygdalini partes sex. Hic enim error maxi-

mus est, cum pro sextam partem tytopgra
phi, sex partes legerint: si enim sex partes
olei, ad vnam axungie miscuerimus, pro-
culdubio non vnguentum, sed linimen-
tum potius, & id valde liquidum confi-
ciemus, vnde factis mirari non possum eos
qui Mesuem Latinissimum, & eloquentis-
simum reddere pro viribus laborant, hæc
& similia non aduertere, vt error enim
hic apud Mesuem emendandus succur-
rit, ita plures alij similes in promptu sunt,
quos ad præfens silentio præterire volui,
quoniam hoc mei instituti non sit, satis enim
est, me alijs viam munire, & aperire.

*Curatio octuagesimaquarta, in qua
agitur, de Tenesmo ob inflamma-
tum rectum intestinum, cum stran-
guria, id est, vrina difficultate,
ueniente.*

QVI extra urbem agebat, Stephanus
Gozius nobilis Ragusæus, & diffi-
culter consequabatur valetudinem, in te-
nesmum incidit, contra quem, clysterem
abstergentem illico iniiciendum curavi-
mus, & breui ea desidendi frequens &
assidua cupiditas repressa est. Cæterum,
paucis

paucis elapsis diebus, mala hæc affectio
iterum redijt, & prædicto iniecto clyste-
ri, & varijs alijs adhibitis remedijs, nihilo
melius habuit, sed morbus potius auctus
est, & in alium quem Græci stranguriam,
Celsus, difficultatem vrinæ vertit, alij ve-
rò stillicidium vrinæ vocant, lapsus est:
pro quibus abigendis malis affectioni-
bus, in mentem venit hanc malam affe-
ctionem primariam, tenesmum dictam,
ab inflammatione ortam traxisse, cuius
causa fuit sanguis atrabiliaris traiectus
ad venas hæmorrhoidales, eoq; confortij
ratione, vesica passâ est, & ægrotus in vri-
næ difficultatem incidit, quibus de cau-
sis, admotis, eisdem venis hæmorrhoi-
dalibus, tribus hirudinibus, & extracto
multo sanguine, breui affectio hæc sub-
lata est.

SCHOLIA.

*Tenesmus varijs de causis euenire solet, id est,
que variam curationem exposcit, euenit autem
ob stercuris prædurum impactum intestino cæco,
ob frigus extrinsecus adueniens, ob acres roden-
tes & biliosos humores, ob salsam pituitam, ob
inflammationem, & nonnunquam ob vlcus.
Cæterum, Hippocrates, libro de Fistulis, ita de-
scribit hunc morbum, & eum ita suis numeris
absoluit*

absoluit, & coloribus siue indicijs depingit, ut nihil quod amplius desideremus sit, eius autem verba hæc sunt, quòd si anus inflammetur, doctor & febris accidat, atque homo crebro desinat, sed nihil deiciat, videturq; anus proci dere, ὑπὸ τῷ φλεγμῶι, hoc est, ab pituita, vel si m. i. u. i. s, ob inflammationem, utroque enim modo verti potest, ut doctè Vidius Florentinus ea in loco monuit, quoniam φλεγμῶι ab Hippocrate, non solum pro pituita, sed pro inflammatione accipitur, quum autem phlegma dicimus, falsum intelligere hac in parte debemus, quum verò inflammationem, aliquando phlegmonem, aliquando verò citra omnem tumorem æstuantem nimia caliditate particulam, ut Hippocrates quoque intelligit libro de Vulneribus capiti, & nos experimur in nostro agrataute.

Curatio octuagesima quinta, in qua agitur, de ulcere in palato à morbo Gallico ortum trahente.

A Eneas Neapolitanus musicus, morbo Gallico leuiori quum laboraret, vlcus in palato ad columellam exedens patiebatur, ex quo periculum erat ne columella ipsa corrosa exesæue euaderet, pro quibus abigendis curandisque morbis, non semel (vt decet) purgato corpore, decoctū radice similacis alperæ, hodie

zarzæ

zarzæ parillia vocata, paucò senæ paratum, optimo & parco instituto victus ordine, ebibendum tradidimus: quo rectè sudabat, & melius habebat. Cæterum, pro vlcere ipso sanando, aquam hanc describendam parauimus, ex qua gosapij madafacta pilula, intus indebatur adaptaturq; ita vt ne stilla guttave vlla caderet, habet autem aqua sic.

R. Aquæ plantaginis vncias duas, rosarum, id est, viridis æris drach. mediam, misce, & ad ignem parum calefiat, & vt dixi, per interualla vtatur, est enim aqua hæc optima, & quæ à putrilagine vlcera expurgat, mundificatq;: porrò, aquā hanc, quandoq; magis mitem quãdoque verò potentiorē paramus, prout necessitas vrget, cui & tutiam præparatam ad scrupulos quatuor addimus, sed hic prædicta vsus est, & frequenter gargarismo sequenti gargarizabat.

R. Sumachiorum, balaustiorum, summitatum rubi, foliorum oliuæ, plantaginis, rosarum, ana manip. vnum; thuris, mastichis, sarco collæ, ana vnciam mediam, in aquæ libris tribus, fiat decoctio secundum artis ministerium, & coletur, cui adde, mellis rosacei colati, vncias duas, misce, & ad ignem iterum parū bulliat, quo assiduo

alliduo vtatur. Nam & per interualla lacte gargarizabat, quod summum remedium pro ijs curandis vlceribus habetur, ijs enim ita rectè valuit, vt intra viginti dies pristinam sanitatem adeptus sit. Cæterùm, hodie quidam loco aquæ viridis dictæ, ex arsenico paratam aquam admittunt, veluti alij oleum de vitriolo, aut puluerem ex percipitato, sed fortè contra Galeni decretum, vt qui in sua doctrina hortatur, iubetq; ne quis pro curandis oris vlceribus, medicamentis vrendi vim habentibus vtatur, timet nanque ipse, eorum in stomachum aliquem descensum.

Curatio octuagesimasexta, in qua agitur, de accelerando partu, simulq; de redundante lacte minuendo.

VXor Abner Alfarini, biduum ante partum cecidit, & puerum intra vterum ad caput ita contudit, vt eum interfecerit, tempore verò postea partus ita difficulter pariebat, vt remedijs partum accelerantibus opus habuerit, qua de causa, ita descripsimus.

R. Trochiscorum de Myrrha, drachmâ mediam, croci scrupul. duos, cinnamomi drach.

drachmam vnam, diptami cretenis, feruipulum vnum, fefelis scrupulum medium, omnia terantur subtilissimè, & iure capi & pauco vino Cretenfi excepta, calida bibenda dentur, & ad nares sternutamentum prouocans, vt helleborum, aut condisum, aut piperis puluis, aut simile aliquid admoueatur, quibus adiuta, breui puerum integrum, sed mortuum peperit. Cæterùm, quum hæc primipara esset, inuenis sanguinea, ad eius mammas multum lactis confluxit, pro quo minuendo, vnum præceptum habentes quod que semen extinguunt, lac in mammis extinguere soleant, sic aggressi sumus, & primo, quoniam hæc mulier abundè purgata erat, oxycratum linteis exceptum supra mammas sæpè admouebat, quo rectè valere inculcabat, sed postea hoc emplastrum descripsimus.

Rec. Farinæ lentium, fabarum ramenti, radicum caulium, ana vnciam vnam & alterius mediam, croci drachmam vnam, salis, drachmam vnam & mediam, cineris cancri fluuiatilis, vnciam mediam, lactæ, lithargirij, ana drachmas duas, omnia cum decocto fœnugracij in mortario excipiantur, & terantur, quibus adde, mucaginis psilij, vnciam vnam & alterius

alterius mediam, aceti acerrimi, vnciam vnam: misce, fac emplastrum secundum pharmacopolium magisterium, & admo- ue, superpositis folijs ricini, hoc enim em- plastrum tanta vi & potentia fuit, vt opus breui confecerit, proposita victus ratio- ne, sanguinem patum gignente; Nam parcus victus huic malæ affectioni mul- tum prodest. Cæterum, morbum hunc Græci *σπυγγάνωση*, vocant, qui si rectè non curètur in *θρέμβωση*, hoc est, grume- scientiam, siue in grumos conuersum lac, verti solèt, veluti in inflammationem. Cæterum, si mulier passa fuerit lactis de- fectum, accipito sceniculi virentis sum- mitates, quas vino vel aqua, aut vtrisque simul incòquito, quod decoctum bibat, ad lubitum in prandio & cœna, & inter- diu, & eo lac breui multiplicabitur, vt ex- perientia compertum habetur.

Curatio octuagesimaseptima, in qua agitur, de impostura quadam, vi- delicet, quod muliercula incanta- mentis iuuenem surdum fecerit.

Illyrica mulier, quæ omnibus Ragusij prostabat, apud Iudices accusatur, quòd iuuenem nobilem excâtamentis surdum reddid

reddiderit. Qua de causa, carceribus re- tenta (aduocato eam defendente) crimen inficiebatur: tandem post multa & varia in hac controuersia iactata, me rogât iu- dices, vt quod hac de re sentiam, chartis tradam: quibus obedire cùm par sit, pau- ca hæc describere coactus sum: nã in hac re si omnia ad vnguem percurrere velim, iustum volumen conficiendum esset, quod contra institutum nostrum est: me- dicinam nanque deorum artem exerce- mus, qua non paucos ab orci faucibus reuocamus: pro quo exactè complendo instituto, Hippocratis illius diuini, & eius maximi ampliatis Galeni Asiatici li- bros, & sacra dogmata diu noctûque ver- semus oportet. Non nobis igitur vacat de incantationibus prolixè agere. Proponi- tur contra meretricem causa, quòd iuue- nem nobilem, robustum apprimè & be- ne musculosum, vi veneficij surdum red- diderit, & opus id ab ea fieri posse, pro- ponuntur historiæ, citantur leges, & do- ctorum hominum placita adducuntur, quin & testes oculati, qui circulis, inuo- cationibus, excâtationibus, sortilegiis, & huiuscemodi variis, simillima hæc & ma- iora portenta fieri ab aliis producantur, non minùs contra eam adducit id quod

de huiuscemodi mulierculis iactatur, quòd homines impotentes reddant, & ab eisdem postea nonnullis exorcismis impotentiam illam depellant: itaque, vt hæc machinantur, ita & iuuenem hunc surdum potuisse facere non esse mirum, quia sæpe suis incantamentis ac magicis inuocationibus, absentes tanquam præsentis indigitant, imò seipsas in alia corpora non rarò transformant, atque eas Strigas vocant, vt per amplè Comes Mirandulanus huic negotio dicato libello, indicauit: Romana nanque mulier pre-catione aquam cribro, vt memoriæ est traditum, attulit, & Vlyssès carmine sanguinem profluentem compescuit, vt alias multas & varias hominum transformationes prætereamus, quæ hoc fieri posse attestantur, in legum nanque duodecim tabulis legitur, qui fruges excantasset: & alibi, qui carmen malum incantasset, vt Plinius prosequitur libro vigesimo octauo suæ natural. Historiæ. Item in lege à Deo optimo maximo per Mosè tradita, legimus, Veneficos ne patiaris viuere. Sunt autem ij incantatores dicti, qui incantationibus, & cæteris malis artibus, veluti vetita magiæ specie vtuntur, vt est goetica, thurgia quoque dicta, quæ dæ-

monum

monum inuocatione, infandisque incantationibus constat, & ea hominū mentes fallacia perstringuntur, quæ aut fit per aquam, aut securibus, & aliis ferramentis, aut peluibus aqua plenis, aut speculo, aut igne, aut terra, aut euocatione vmbra-rum, & hæc Necromantia dicitur, & eam exercentes Necromantici, quorū incanta-mentis mortui reuocari ad vitā, diuinare, & ad interrogata respōdere videntur, aut fit fumo, aut cribro, aut lineis manuum: quanquam hæc vltima veritatis non nihil contineat, chiromātia dicta: si modò veri libri Medicorū & Philosophorū sunt, quibus titulus est, Quod animi mores sequuntur corporis temperaturam, & physiognomia. sed Aristoteles non profus commentitiam esse hanc obseruationem tradit, libro Problematum, quum quærat, quare longæui sint, qui habent integram lineam mediæ manus: sed hæc per excursus. Quum igitur tot artes pessimæ sint, quibus muliercula hæc vti poterat ad surdum reddendū nobilem hunc iuuenem, non absurdum esset eam tanti criminis ream facere. Galenus quoque z-nicularum incantationes vim habere cedit, vt refert quoque Alexander Trallianus libro nono suæ medicinæ, capite 4.

missa facimus cetera huius generis varia, quæ contra hanc afferebatur, quæ ad præfens recensere non vacat: neque si vacaret, puto operæpretium fore, & eò magis quòd credimus mulierculam hanc non posse solis verbis, aut incantationibus aliquem surdum redere, vt ex diui Thomæ, libro tertio contra gentiles decerpimus, vbi præcipuè Auicennæ opinionem, quòd imaginatio faciat casum, persequitur, refellit, & sugillat, de qua re nos ad præfens multa notatu digna conscribere poteramus: sed quum extra institutum sit nostrum, ea prætermittere satius duximus. Reliquum est igitur videre, an medicamentis aliquibus, duntaxat coniunctis verbis nonnullis, mulierculam hanc hoc consecuisse opus credendū sit, quod fieri posse dicet aliquis, quum Dioscorides de mandragora morione dicta tradat, eius radicis drachmam in potu, aut cum polenta in panis ossa, vel obsonio datam infatuare, & solani maniaci, seu insani, radicis drachmam in vino bibentibus non iniuicundas imagines repræsentare, vt hic Ragusij factum esse à quodam Mario in cœna, omnes Ragusæi norunt, à quo omnes coniuç sui, lymphati, ceriti, & insanientes elati sunt, cuius radicis duplicatum

plicatum pondus in triduum mentis excessum efficere: quadruplicatum verò, mortem quoque adferre certum est. Adhęc, & similia, talia sunt, vt nobiscum concludant mulierculam hanc neque verbis nudis, neque medicamentis adiunctis opus hoc consecuisse: nam solis verbis, diuus Thomas, vt dixi, id fieri posse negat, veluti fascinationem nuda qualitate: verbis autem non fuisse adiuncta medicamenta, vel ex hoc elicitur: quòd si fuissent ea iuuenis statim, vel intra diem ad summū persensisset, id quod minimè persensisse fatetur. Item surditas subito illum arripere: quæ potius, vt audio, paulatim aliquot mensibus ingressa est. Restat igitur, vt dicamus, iuuenem hoc contraxisse malum, ex alio morbo, quàm ab incantamentis mulierculæ, vt prolixius cum huius iuuenis curationem prosequuti sumus, diximus. Is nanque cum bis morbo Gallico laborauisset, man⁹ & pedes ragadis, & fœdis scissuris infectas habebat: pro quibus curandis Venetias petiuit, vbi à quodam empirico homine, solo linimento curatus ab hac fœda affectione sanatus fuit: retrocessit nanque materia ad alium locum, & fortè ad aures: vnde paulò postea, is de aurium sonitu conqueri cœ-

pit: qui cū nullum vitæ ordinem serua-
ret, sed magis effrenatus ad omne vitium
procliuus esset, non multo postea, prædi-
cente Medico docto, penitus in surdita-
tem lapsus est: est enim auditus organum
tanto artificio fabricatum, vt à quauis
vel leui causa soluatur, & in discrasiam
exactam veniat: stapedæ nanque ossæ,
vt aliàs dixi, figuram, veluti incudem, os-
siculum malleoli modo ferit, quod alligamento sustinetur: & cū à sonis impel-
litur, incudem ferit: excitantur nanque ea
percussione spiritus in neruis existentes,
vnde auditio resultat. Hanc igitur verissi-
mam surditatis causam esse crediderim,
& eò magis, quia non paucos olim ob-
seruauimus: qui cū ab huiuscemodi ma-
nuum palmarum vitio curari contendis-
sent, aut surdastri, aut lusciosi, aut ingen-
tissimis dolorib⁹ chephalicis affecti sunt,
aut omnino breui vitam cum morte cō-
mutarunt: ceteris verò magicis prestigiis,
vnum Almaum, nostro tempore alterum
Demogorgonem, hominem, si rectè te-
neo, Hispanū, opponere satis esset, quem
vt vniuersa Anthuerpia, ita Caroli Quinti
Imperatoris aulici omnes optimè noue-
runt. Qui tam multas incantationes &
delusionēs machinabatur, vt omnium,
qui

qui vnquam fuere, prestigiator maximus
haberetur: nullam tamen naturæ iui-
riam inferebat, vt Imperator ipse egre-
giè nouit, qui ipsum ab Inquisitori-
bus accusatum absoluit: obiit autem vir
hic Anthuerpiæ, apud Mediolanensem
quendam Bartholomæum Vicomercat-
um, hominem pium, anno 1541. qui eum
è carcere in quo propter æs alienum de-
tinebatur, liberauerat. Reliquis verò Se-
necam obiicere possum, libro quarto Na-
turalium quæstionum, capite sexto, vbi
incipit, non tempero mihi, & cætera. quæ
vos per orium legite, veluti & Plinium
omnium harum vanitatum contempto-
rem, libro trigesimo, capite primo & se-
cundo. Cæterum, paucis iis, iusti iudices
adducti mulierculam hanc absoluerunt.

*Curatio octuagesimaoctaua, in qua
agitur de veneno, quod ad cer-
tum tempus datur.*

QUum in controuersia essent Medi-
ci, an dari possit venenum, quod ad
terminatum interimat tempus, hoc est,
quod vno mense, vel duobus, vel integro
anno opus suum conficiat, & perimat, me
ogant, vt quod hac de re sentiam, in lucē

prodam: diuerſa nanque & varia eſſe hominum iudicia in hac re inculcant: proinde noſtro more, hoc eſt breui dicamus, venena quæ certo & præſcripto tempore interimant, à nemine mortalium excogitari poſſunt. Nam Medicus doctiſſimus quiſque, & ſapientiſſimus, qui etiam veneni exactè teneat naturam & vim: non tamen exactè accipientis venenum, reſiſtentiam nouit: quæ duo, ſcilicet veneni vis, & reſiſtentia eius qui venenum accipit, vt noſcat ad vnguem Medicus neceſſarium eſt. Cæterum, cum hominum variæ ſint temperaturæ, & earum multiplices diſpoſitiones: hinc fit, vt vario modo operentur venena, quædam citò, quædam tardè, quædam medio modo. Nam corpora frigida arctos habentia meatus, venena quæcunque ſint, tardiùs interimant: quia ea tardè ab huiuſmodi corporibus reducuntur à potentia ad actum, & lentè ac longo tempore ad cor perueniunt, & ex conſequenti longo intervallo interimunt: quæ omnia corporibus calidioribus contrariò eueniunt: quia venena citiùs in eis à potentia ad actum tranſeunt, & per meatus laxatos ab ingenti calore arteriarum & vaſorum aliorum, ad cor citiùs deferuntur, & ex conſequenti

ſequenti celeriùs interimunt: quibus addimus, quòd homo variis horis vario modo habetur: quandoque validus, & ad omnia peragenda firmus, & potens: quãdoque verò inualidus, infirmus, & imbecillis: proinde nunquã dari poſſe venenũ, quod determinato quodã tẽpore enecet, certũ eſt. Thurcæ tamẽ & Indi, qui venena ſcitè tractant, venena ad determinatũ tẽpus ita dextrè & artiſcioſè concinnant, vt raro ſuis fruſtrentur votis: præparant autem medicamenta varia, quæ ad tempus interimentia vocant: quorum aliud menſtruo, aliud bimeſtri, aliud verò annuo ſpatio opus ſuum conficit. Cæterum, cum tempus ſignant, non determinatum intelligi volunt, ſed plus minus pro ſubiectione: id quod (vt ego ſentio) viris doctis abſurdum videri non debet, cum aliter irritæ eſſent medicamentorum purgantium & interimentium doſes, id eſt, eorum determinatæ quantitates, & pondera à viris doctis & exercitatiſſimis Medicis præſcriptæ & ſignatæ. Nève abſque exemplis agamus, quæ plerunque multum lucis afferre ſolent, Dioſcorides vir grauiſſimus, & in medica arte exercitatiſſimus, & vigilantiffimus, libro quarto, capite ſeptuageſimonono, in quo de

mandragora agit, inquit, Succus huius duobus obolis ex mulso potus, vt veratrum per vomitiones bilem atram pituitamque extrahit, verum potu largiore, vita adimitur, & in capitis sine, cum de morio mandragoræ altera loquitur specie: ita quoque tradit, tradunt eam in pane, ossa, obfoniõve drachmæ pondere deuoratam non memoriam modò, sed vsum quoque rationis intercipere: obdormiscit enim homo eo: ferè quo comederit habitu, sensus impos, ternis quaternisve, ex quo data est, horis. Hæc autem Dioscoridis vltima verba nobis consideranda sunt, quibus ait, hominẽ impotentem fieri, tertia vel quarta hora post eius esum: signat nanque hic Dioscorides tempus in quo ferè morion operatur. Non igitur difficile creditu erit, venena artificiosè concinnari posse, aut fortè ita nata, & natura sua reperiri, quæ determinato quodam tempore paulò seriùs ocyùsve interimant. Adhęc describit exercitatus Medicus, habita humoris peccantis ratione, catapotiorum purgantium drachmam vnam vel alteram, adiectis tribus vel quatuor, aut pluribus diagridij granis: rarò verò vel nunquam, drachmas tres, vel plures propinat, quia nouit ille-
huma

humana temperaturæ modum, cui purgantium catapotiorum præscriptum pondus satis sit: quo pondere parum variato, omnes hodierni Medici vtentur, quia norunt illi, & longa experientia compertum habent, eo homines tutò, rectè, & absque angustis, & intestinorum torminibus purgari. Quare ij quoque, qui venenum præparant, & longo & frequenti vsu eius exhibendi artem consequuti sunt, omnino nouerunt, quãto tempore id necaturum sit, & opus suũ confecturum: paulò tamen ocyùs, seriùsve, vt dictum est: idem enim in exhibitione venenorũ vsu venit: quod in aliis quoq; quæ à Medicis exhiberi solent medicamentis, referẽte Galeno, libro de Curandi ratione per sanguinis missionem, capite duodecimo, nihil æquè artem medicam in agendo coniecturalem efficere, vt cuiusque remedij quantitatem. Etenim cum compertum frequenter habeamus, tempus instare exhibendi, aut cibi, aut potus, eiùsque aut calidi, aut frigidi: quãtũ tamen dandũ sit, certò haud nouimus: idem vsu venit in purgãtib; medicinis. Nam quod laboranti præbendum medicamentũ, aut bilem, siue flauã, siue atram, aut pituitam, aut serosum excrementum
vacans

vacuans , exactè nouimus. Cæterùm, quantum præberi debeat, nescimus, vt idem etiam enarratione 37. commentarij secundi, libri de Ratione victus in morbis acutis, ostendit. Hinc ab eo, libro secundo methodi medendi, capite tertio, & primo Artis curatiuæ ad Glauconem, capite octauo, rectè traditum est, fieri non posse, vt quantum ex quaque re dandum sit, aut calamo quisquam, aut verbis omnino exprimat, immò vt loco citato libri de Ratione victus in morbis acutis tradit, coniectura hoc artificiali medicus allequatur oportet, quod quidem cuiuslibet non est, sed eius tantùm, qui vim omnium eorum, quæ sub arte cadunt, facultatè que didicerit, & qui memoria vigeat, ac in artis operibus diligenter, & accuratè sit versatus: breuiter igitur dicamus. Quemadmodum in exhibendis purgatorijs medicamentis catarcticis dictis, artificiali coniectura vti opus est, ita eadem vti opus est in exhibendis ad definitum tempus venenis, quæ, vt obiter hoc dicam, venena scilicet longo tempore necantia, ex eis sunt, quæ toto suo genere interimunt, hoc est, occulta vi, & rodendo & putrefaciendo, & verè deleteria dicuntur, non verò ex ijs, quæ suis primis

qualit

qualitatibus, siue quantitate interficiunt, & frigida sunt, & statim interimere solent, non verò secus, quia à corporis caliditate vincuntur, quæ omnia dignoscēs Theophrastus libro nono de Causis plantarum, capite sextodecimo, dixit Aconitum olim ita componi, vt certis occidere temporibus possit, videlicet, bimestri, trimestri, semestri spatio, anno quoq; interdum etiam biennio completo, vt nos quoque ex eo, libro quarto nostris Dioscoridis, capite de aconito meminimus.

Curatio octuagesimanona, de pleuritide notha.

VIr qui iamdiu morbo laborauerat, eoque fortasse habituali, in pleuritim spuriam lapsus est, quæ costas nothas deformauit, & internam costarum membranam occupauit, id quod indicabatur ex eo quod super latus læsum comodè ægrotus iacebat, super alterum verò, cum iaceret magnum dolorem sentiebat: ex hac enim pleuritide ita inualidus, & imbecillis ægrotus is est factus, vt eum moriturum omnes putarent. Nos verò vt eum à tanto malo liberaremus ita commenti sumus, & primò, fomentum

tum

tum hoc parauimus. R. Absinthij, anethi, camæmelæ, ana manipulum vnum, rosarum, meliloti, phlomos, parietaria, feminis lini, fœnugræci, ana manipulum medium, in libris sex aquæ, fiat decoctio sufficiens, & coletur, cui adde, olei anethini, camæmelini, ana vncias duas: misce, & vesica bouina exceptum repens do-
lenti loco admoueat, aut sponsia co-
imbura applicetur. Deinde verò linimen-
to anodyno, siue pectorali, locus abster-
sus ab humiditate illinatur. Cæterum,
quum dolor perseveraret, & hæc haud
conferre viderentur, ad aliud remedium
confugimus, quo practici hodierni vtun-
tur, & ei multum tribuunt, quod ita habet.
R. Farinam molendini, volatilem dicunt,
& eam aqua in massam redige, ex qua or-
biculos para ea circumferentia quam pol-
lex, & index in orbem flexi efficiunt, quos
orbiculos oleo scorpionum frige, & co-
rum vnum vehementer calentem quan-
tum ægrotus ferre possit supra dolentem
locum admoue, & quum refrixerit, alte-
rum itidem calentem adpone, & sic suc-
cessiue per dimidiam horam, itera. Dein
verò absterfo loco linteolo, ceratum hoc
adpone. R. Emplastri de meliloto par-
tes duas, thuris masculi partem vnam,
amm

ammoniacy & ceræ ana partem mediam,
ad ignem: misce, fiat ceratum, & extenda-
tur in panno lineo, & calidum applicetur.
Hoc remedium tantum potuit, vt breui
dolorem superauerit & eum abegerit. Cæ-
terum, quum ægrotus hic laboraret feбри
hectica, & iam ingressus esset secundæ spe-
ciei metas, & obstructions prope ventri-
culum pleuritumque dictam notham, pa-
teretur, inter medicos propositum fuit,
de balneando ægrotto, balneo quodam
aquæ dulcis, inter quos tandem conuenit
differendum esse balneum, quo ad pleu-
ritis flatuosa discussa, & exterminata esset,
interim tamen vteremur ad cor, iecur, &
renes fomentis, & linimentis, refrigeran-
di, & humectandi vim habentibus, quæ
balneorum vicem suppleant, quin etiam
dorsi spina refrigerante aliquo linimen-
to omnino vngeretur.

SCHOLIA.

*Pleuritis non vere, exactam descriptionem,
& plenam curationem prosequitur Aëtius
ultimo capite libri octavi suæ medicinæ, quem
percurrere ne pigeat.*

*Curatio nonagesima, in qua agitur
de tussi veteri & de tussi recenti
puerorum.*

Multi qui tussi veteri laborabant, ex-
 perti varia medicamenta, hoc vno
 liberi facti sunt. R. Sulphuris viui, vel
 communis optimè triti, vnciam me-
 diam, benzuini scrupulum vnum in ovo
 forbili excipito, & ieiuno stomacho in
 aurora forbenda dato, vel post cœnam
 eunti dormitum, hoc enim remedio re-
 petito, sani omnes facti sunt, vt sæpè ex-
 perti sumus. Cæterùm, pueri qui absque
 manifesta aut procatactica causa, tussi
 ingenti cruciabantur hoc alio sanati sunt.

R. Succî petroselinî vulgati vnciam
 mediam, lactis muliebris vnciam vnam,
 pulueris cumini scrupulum vnum: misce,
 & propina tepidum, & illico pectus pueri
 hoc inunge linimento. R. Seminîs li-
 ni, scœnu græci, radicum maluauisici, ana-
 parum, in aqua incoque, & postea muca-
 ginem illam excolatam butyro excipe, &
 calida pectus pueri inunge, & fascia, bre-
 uiq; rectè habebit.

*Curatio nonagesimaprîma, in qua
 agitur de lapide in virgæ meatu
 contento, ex quo symptomata gra-
 uia oboriebantur.*

Filius cuiusdam qui pannos polit, na-
 tus annos decem, quum nunquam
 alias

aliàs mali quicquam perferensisset, ad ra-
 dicem virgæ duritiem euidentem repen-
 tè passus est, ex qua ingentem dolorem
 vel tactu tantùm tolerabat, & sæpè sed
 parum per interualla mingebat, ad quem
 vocatus ipse, octauo die postquàm malè
 habuit, post multa variâque versata, la-
 pillum esse, vias vrinæ immò virgæ ipsius
 colem obstruentem inueni, nulla ei fe-
 bris erat, neque quicquam aliud præter
 dicta patiebatur. Proinde mandato par-
 co victu, remedium hoc parandum iussi-
 mus, quo lapillus facilè elapsus est. Ha-
 bet autem remedium sic. Asplenium her-
 bam incisam, & butyro exceptam, appri-
 me calidam, loco dolenti & malè affecto
 impone, & vix hora præterierat cùm lapi-
 lum illum puer emisit, & sanus factus est.
 Prætereo multa quæ describi poterant, &
 parari, meatus laxantia & aperientia, vt
 bulborum omne genus, maluauisicum,
 maluam, brancham vrsinam, scœnugræ-
 cum, semen lini, caricæ pingues, baccas
 rusci, & asparagi, omnes radices diureti-
 cas, & aperiendi vim habentes herbas
 omnes, vt ononim herbam dictam remo-
 ram aratri, oleum scorpionum, oleum semi-
 nî amygdalarum amararum, oleum semi-
 nîs lini, seminîs raphani, butyrum, & va-

ria huiusmodi, quæ præterire eo magis volui quòd prædicto remedio tantum, ut dixi, lapillus exiuit, renum figura: sed magnitudine & colore instar seminis silique ægyptiacæ, quem postea in puluerem redactum, pater vino cretico excepit, & ieiuno stomacho per triduum bibendum puero tradidit, persuasus hoc remedio puerum amplius non lapsurum in hunc exitialem morbum.

SCHOLIA.

Memini me iterum hoc morbo laborantem aliquando curasse, pro cuius è virgæ meatu extrudendis lapillis, ad virgæ incisionem descendi, ex qua is sanus enasit, parte nanque superiori apertio facta est, ut in alijs centurijs scriptum reliquimus. Novi autè, inquit Phil. Igrizius, quem dum cui quidem lapis fuit aliquantum progressus, sed in summo pudendo vehementer obstructus constitit: & parum absuit, quin is, propter urinæ suppressionem, & maximum dolorem, periret. Angusta igitur velsella ipsum lapidè extrahere non potuimus, eoque sensim & quietè agitauimus per quam tenui auriculario specillo. Quam verò neque hoc modo cum extrahere possemus secare virgæ statuimus, vulnusculo supernè iuxta glandem incusso, infernè enim secandum nõ est, quando quidam ferè semper ex eo fistula efficitur, ac postea per ipsam
fissur

fissuram vrina excernitur. Porro, ubi per urinam prodierit lapis: lac asininum melle modico mixtum præbeatur, & reliqua etià diæta commodior, uti ad vlcera fieri consuevit, ob vexationem videlicet in locis ex lapide factam constituat. Exinde verò præseruare hominem oportet, ne rursus renes lapide infestentur, hæc Aëtius lib. II. cap. 5.

Curatio nonagesima secunda, de di-
suria, hoc est, emittendi urinam
difficultate, maximo cum ardore.

Marinus Sorgius nobilis Ragusæus, Mannum agens septuagesimum ætatis suæ, sed prosperè satis, repente in assiduam irritationem ad mictionem ingenti cum acredine lapsus est, quæ mala affectio & si varijs de causis euenire solet, huic tamen ab arenullis decisit à renibus, meatus obstructibus, coadiuuante aëre frigido, euenit: solebat nanque iandiu vir hic nephritim pati, qui tunc in villa sua apud Grauosam, nobilem & totius Dalmatiæ, ac Illyricæ regionis, immò totius Orientalis plagæ famosissimum portum agebat, distat autem ut obiter hoc dicam, portus hic à Ragusio, lapide vno vel altero. Ad quem accitus ego, cum sæuiter hoc morbo cru-

ciari inueni, cœperat nanque vno antea die affigi. Qua de re, quum hominem hoc modo afflictum reperissem, parietariæ herbæ summitates butyro frixas, & calidas apprime pectini apponi iubeo, quo remedio, malum aliquantulum quieuit, sed breui vt primò recruduit, & hominem affligebat. Itaq; victus regimine tenui instituto, postero die, à clysteri iniecto, & aluo excrementis purgata, hoc aliud remedium applicitum est, quod eo præstans & potens fuit, vt illico se sanum exclamarit, habet autem remedium sic. Parietariam & rutã minutatim incisas oleo scorpionum incoque, & calidas ac tabefactas pectini applica, postea verò quàm refrixerunt linimento hoc imus venter, & locus inter pudenda, & anum inunctus est, & postero die fauente Deo se sanum dixit, habet autem linimentum sic.

R. Olei scorpionum, amygdalarum amararum, ana sesquiunciam, ceræ parũ, ad ignem fiat linimentum. Cæterum, si hæc non conferrent, ad sequentia deuenire decreueramus, quæ quoties à pituita malum hoc euenit, summopere opitulatur: & primò irritato vomitu, fortè primas in hoc casu habente, ad huiuscemodi clysteres deueniendum erat. R. Camæmelæ, pariet

parietariæ, meliloti, anethi, scolopendrij, rutæ, maluæ, capillorum veneris, an. M. s. seminis fœniculi, ameos, ana drach. ij. in aqua fiat decoctio secundum artem.

R. Prædicti decocti, sesquilibram, olei scorpionum, amygdalarum dulcium, ana sesquiunciam, mellis rosacei collatitij, vnc. ij. salis drac. j. diaphœniconis, diabenedictæ, ana drach. iij. misce fiat clyster, rursus. R. Parietariæ, saxifragiæ, herbæ milij solis, ruptæ, apij, fœniculi, petroselini, seminis anethi, dauci, ana M. i. camæmelæ, meliloti, ana M. s. in libris tribus aquæ fiat decoctio ad consumptionem dimidij, & coletur, cui decocto adde mellis rosati collatitij sesquiunciam, oui vnus vitellum, diabenedictæ drac. vj. electuarij lithôtribi, indi, an. sesquidrachmã, salis drach. j. misce, fac clysterem simul verò terebinthinæ vnciam vnam saccharo obuolutã ieiuno stomacho deglutendam daremus, quæ mirum in modum cõducit & prodest, vt in Thurca aneocastrensi experti fumus, & interea topica remedia validiùs agunt, ex quibus primò fomentum est. R. Perditij, id est, parietariæ, radicum maluauisci, maluæ, camæmelæ, anethi, absinthij, herbæ milij solis, rutæ, violarum cheiri, ana M. i. radi

cum cyperi, rad. meu, petroselini, apij, ana M. s. feminis fœniculi, anethi, apij, fœnugræci, lini, ana tantundem, in libris decē aquæ fiat decoctio sufficiens, ex qua spongia imbuta, vel filtrum nouum imbutum, sed calidum, imo ventri applicetur, & sæpè ad mediam horam iteretur, dein verò hoc linimento inungatur non solum prædicta pars, & renum regio, sed etiam quæ inter anum & pudenda sunt.

R. Olei scorpionum, liliorum alborum, amygdalarum amararum, anethi, ana vnciâ semis, pulueris feminis dauci, apij, cari, ana drach. j. pinguedinis gallinaccorum, æsypi, ana drach. vj. ad ignem pauca cum cera misce, & fac linimentum, & vtere vt dixi. Quod si hæc non contulerint, ad emplastrum cõfugiemus, quod componetur ex rebus fomentum ornantibus, quæ omnia in mortario teri debent, & ipsis tritis addi, farinæ feminis lini, fœnugræci, pulueris radicum ononis, ana M. j. olei scorpionum, amygdalarum dulcium, anethini, ana vnciam vnam, butyri recentis, vnc. semis: misce, fiat emplastrum, quo imus venter totus obducatur, & fascietur, veluti renum regio. quod si morbus adhuc perseverauerit, tunc ad balneum homo trahendus est, quod

quod ex aqua & oleo multo dulci, vel feminis lini compones, in quo primo incocta sint absinthium, radices cyperi, fœniculi, apij, lapathi, dauci, saxifragia, origanum quale hoc Illyricum, pulegium, ononis, malua, althæa: cum suis radicibus, radiculæ præcipuè armoratiæ dictæ, asarum, camæmela, hypericon, agrimonium, arthemisia, & rosa. & quoties egrotus ad stomachum vsque in corina continente balneum manserit, si modo stomachus vacuus fuerit, hunc propinabis potum. R. Pulueris subtilissimi ex corticibus onorum optimè purgatorum, à quibus pulli extracti sunt, drach. vnam, quam vino excipe albo, subtili, aut decocto saxiphragiæ, aut eiusdem aqua, aut decocto maluæ & saxiphragiæ, & potandam tribue. vel hoc aliud. R. Pulueris radice ononis, id est, emoræ aratri, herbæ, quam Itali bonagam appellant, pulueris feminis lithospermi, quod lachrymam Mariæ apud Italiam appellari, & Plinium eius ortum ignorare, satis in nostro indicauimus Dioscoride, feminis phalaris herbæ, quod milium solis pharmacopolæ, fortè quia granum milij magnitudine, figura, & colore referat, appellant, feminis vrticæ, ana scrup. i. in po-

linem redacta, decocto horum simpliciu, aut vino albo excepta, bibenda tradantur, vel hoc aliud. Rec. Conditi Iustini Imp. lithontribi, diaphiloantropos, ana scrupul. i. excipiantur decocto prædicto, aut vino albo, & bibenda dentur. vel hoc aliud, quod experimentatores hodierni summè laudant, & ego quoque expertus sum, & ita habet. R. Seminis violarum vulgarium, vnc. iij. pilularum tenacium lappæ, vel ad furnum, si opus fuerit, exiccatarum, vnc. iij. in puluerem redige, postea accipe leporem quendam integrum strangulatum, à quo nihil sanguinis perditum sit, quem in furno ita exiccari permittes, quo ad facile in puluerem verti persenties, & eum quoque vt cætera in puluerem redigere curabis, & prædictis duobus pulueribus dimidium eius miscabis, quibus addes, foliorum siccorum quercus, aut veriùs, foliorum siccorum arboris mori nigri, in puluerem redactorum, vnc. ij. herbæ saxiphragiæ siccæ, vnc. v. baccarum lauri libram mediam, omnia in puluerem redigantur subtilissimum, sicut alcohol, vt Arabes aiunt, & miscatur, cuius scrupuli duo, vino albo excepti ieiuno stomacho propinentur. Verum horum vice drachma vna balsami ex Pe-

ru al

ru allati concedatur, quod miras in hoc casu facultates obtinet.

S C H O L I A.

Quoties hac, & simili affectione, aut dolore alio laborantes ad balneum traxerimus, aut pro illis iuuantis fomentum, vel ceratum, aut emplastrum, aut infusiones, aut cataplasma parauerimus, medicamentis aut simplicibus, laxandi, & aperiendi vim habentibus, aliquod constringens semper miscere debemus, ne forte ad locum illum plus iusto relaxatum, materiæ ruant, labanturve: vt suadet Galenus, & Auicenna, eius interpres, non raro inculcat, cum de hac, & simili loquitur affectione, vt fen 18. libri tertij, capite eo. in quo medicamenta lapillos atterentia percurrit, & alibi. Ceterum, cognito morbo, & adhibito remedio conueniente, sæpè voti compotes non sumus, qua de causa ad aliud remedium eiusdem naturæ & facultatis, quod forte conuenientiam maiorem cum egrotantis natura habet, & ex directo morbo potentius & validius contradicit, confugimus, vnde non nouum est à doctissimis medicis pro vno abigendo malo, tam multa mutuari remedia, vt Auicennam adnotasse legimus, libro sui canonis tertio, capite de Asthmatis cura, sed hæc forte aphorismo illo legi debent, omnia secundum rationem facienti, & non

eueniente secundum rationem, non transseu-
 dum est ad aliud manente eo quod visum est à
 principio. Porro egrotus noster, vt audistis,
 paucis citatis, sanus euasit. Ceterum, cum de
 ischuria ago, locus apud Aëtium cap. de Ischu-
 ria mihi occurrit, dignus ad præsens vt à nobis
 exponatur, inquit namque Aëtium libro II. sue
 medicinae, capite 21. si verò crassi humores in
 causa sint ischuriae, hoc est, vrinae suppressionis,
 fomentis, & infusionibus, ac cataplasmaticis cu-
 ra concredenda est, ab his verò quæ vrinam
 cient, in totum abstinendum, veluti in loco de
 difficultate emittendi vrinam in febris est re-
 latum. hæc autè Aëtij vltima verba, ea sunt,
 quæ à nobis exponenda veniunt, in quibus le-
 gitur, si vrinae suppressio euenerit ab humori-
 bus crassis, ab ijs quæ vrinam mouent in totum
 abstinere debemus, quæ sanè Aëtij verba mi-
 ca salis, vt aiunt, indigent, vt rectè intelligen-
 tur, quum vt omnes norunt medici, quoties vri-
 nae suppressio euenerit ab humoribus crassis,
 & viscidis, medicamentis incidentibus, atte-
 nuantibus, & vrinam cientibus curari debet,
 ad quod ex Paulo elicere quis poterit, libro ter-
 tio sue medicinae, vt Galenum omnium magi-
 strum taceam, qui huic eundem curandi mo-
 dum docet, in cuius vniuersa doctrina, à quibus,
 neque ipse Aëtius deuiat, immo ita curandum
 docet, capite sequenti vigesimotertio, cui titulus
 est

est, simpli ia remedia ad suppressam, ac agrè
 procedentem vrinam, si aut eius multitudo, aut
 crassities in causa sit, decet autem si quis rectè
 morbum hunc curare voluerit, eisdem vtatur,
 quæ crassos humores dissoluere & incidere fa-
 cultates habeant, tã extrinsecus admotis, quàm
 ebibitis, aut per virgam hyplone iniectis medi-
 camentis, vt omnes fatentur medici: restat igitur
 dicamus, Aëtium commendasse, quoties
 humorum crassorum ingens copia in vniuerso
 corpore præsens fuerit, tunc medicus doctus ab
 ijs quæ vrinam ciunt, prouocantve, abstinere
 debet, quum tunc satius est, primo purgante me-
 dicamento crassos illos humores vtcumque par-
 tos, purgare, ne eos vrinam cientia pharmaca
 ad vrinae vias ducant, quia sua multitudine,
 aut crassitie, in obstructionem addent, & con-
 sequens, vrinae retentionem maiorem inducent.
 id autem intellexisse Aëtium, percipitur ex
 verbis quæ præcedenti capite perscripserat, de
 difficultate emittendi vrinam, in febris, pro-
 pe finem. pro summa dicamus, quum humorum
 crassorum & viscidorum multitudo non obsti-
 terit, securè vrinam cientibus pro obstructione
 amollienda à crassis humoribus pendente, &
 vrinam retinere faciente, vtetur, vt omnes
 consentiunt medici, sed ego fortè, nimis multa
 in re omnibus nota, sed mea sententia nimium
 saluti humanæ necessariam.

Curatio nonagesimatertia, in qua agitur de atterendo, comminuedo, renum & vesicæ calculo.

Nvsquam, quod equidem meminem, tam plures renum & vesicæ calculo affectos obseruauim, quàm hic Ragusij, fortè ob quotidianam vini insalubris varietatem, vt cætera taceam. nouistis autè obesos magis vexari nephritide, quàm lithiasi, graciles verò, contrario, fortè quia obesi strictas vias habent, graciles verò latas, per quas ad vesicam materia calculi descendit, non minùs renum calculo homines prouectæ ætatis magis quàm pueri apprehenduntur, quemadmodum vesicæ calculis pueri frequentius quam ætate prouecti. Causam verò generationis calculi, materiam crudam & incoctam signant omnes, quam intensa caliditas tam circa renes, quàm vesicâ exassat, exemplum norunt exactè ij, qui lateres fingunt, & eos excoquunt: quòd verò pueri vesicæ potius, quàm renum calculos plerunque incurrant, in causâ est, quia voraces sunt, & perpetui motus, & cibus utcunque oblati & nociui utuntur, & neque horam cibum capiendi seruant ordinatam, quin etiam prius quàm prior

prior assumptus cibus cõcoquatur alium ingerunt, & quum vehementius à cibo moueantur, crudus & incoctus in venas cibus distribuitur, mollia autem sunt eorum corpora, & quæ facillè cedant, eiusq; rei gratia obturationem circa renes non perferunt, quum verò crassissima lotia in vesicæ amplitudinem perferantur, ibidem veluti vini fax & linus aquæ subsistunt, ac postea ex loci caliditate desiccata lapidescunt, vt ex Galeno Aëtius. Cæterùm, quum multa & ferè innumerabilia, quæ atterunt & confringunt lapidem, tam renum quàm vesicæ ab omnibus passim describantur authoribus, & ea quæ vesicæ calculos comminuunt potentiora faciât, ego ad præsens, vnum tantum ex Auicenna describam Antidorum, quo Auicenna ipse utebatur, & nos singulare esse experti sumus, habet autem ex capite vltimo fen decimæ octauæ, sic. R. Pulueris vitri cõcremati, cineris scorpionum, cineris radicium caulium, cineris leporis combusti, lapidis spongiæ, sanguinis hircini præparati, cineris corticum ouorum, è quibus pulli sunt extracti, lapidis Iudaici, gummi nucis arboris, acori, siue galangæ crassioris, singulorum partes æquales, petroselinii, dauci, pulegij, gummi arabici, seminis althææ

althææ, piperis, ana partem vnam, & alterius mediam, melle cocto excipiantur, & fiat Antidotum, cuius drachmæ duæ, & tres, singulis vicibus cum decocto tribulorum, aut cicerum nigrorum ieiuno stomacho, & rectè repurgato, vt decet, corpore, propinentur, non solum enim renum & vesicæ calculos atterit, & comminuit, sed etiam ex terreo sedimento renes & vesicam purgat, & liberat. Cæterum, vt componere noscas, audi, vitrum tamen crudum in puluerem friatum vino albo tenui & calido exceptum efficaciter vesicæ calculos frangere perhibetur, nihilominus combustum maiorem vim concipere creditur. qua de causa, quo modo comburi debeat, doceamus, præcipue ex ipso Auicenna, citato capite. accipe igitur vitrum album, & clarum, quale crystallinum appellamus, vtcunque attritum, quod ferreo cochleari ignito, exceptum vrere sinas, quo ad satis tibi videbitur, postea verò ipsum in aquam destillatitiam fabarum immergas, ac postea iterum, vt primò exure, & deinde inter duos phosphorijtes lapides in pollinem redige, interim affusa stillatitia illa fabacea, quo ad coraliij, aut margaritarum præparatarum modum solitum redigatur

tur

tur, quo postea quando opus fuerit vtetur. Sequitur cinis scorpionum, excipies igitur scorpiones viuos olla vitreata, optimè cooperta, quam in furno desines, quo ad scorpiones exsiccentur, vt ex eis puluis parari possit, non tamen vrantur. Sequitur cinis radicum caulium, qui Auicenna auctore secundo. libro sui canonis, lapidem frangit, pro quo parando, nullo artificio, quàm simplici vsione, opus est. accedit ijs, cinis leporis combusti, quem hodierni experimentatores concinnantes, leporem, viuum postea strangulatum, ita ne ex eo quicquam sanguinis deperdatur, accipiunt, Marcianus verò medicus Apher, vt citat Aëtius, vnde primo suo libro, leporis tantum pellè desiderat, de qua ita ait, leporis pellem in ollulam conijce, & in furnum demitte, atq; vbi vsta fuerit, vt probè conteri possit, acceptam tere, & ex ipsa cochleariũ vnũ cum vino ieiunis in solij calidæ aquæ insensu præbe, si verò velis experimentum pharmaci ipsius accipere, ex eo in vinum conijce, & in vinum item lapidem ex flumine acceptum iniijce, & contactum per paucas horas sine, & in grammos lapis dissoluetur, hoc nanque remedium & experimentum ita facile paratu est, vt experire

tur

riri à quocunque, vel nullo dispendio, poterit. Auicenna verò cui in hac parte adhaerere decet, vt qui ipsius compositione paramus, leporem iugulatū accipiendum cōtendit, qui totus vel in partes dissectus in ollula comburi poterit, desiderat namque Auicenna partes extremas leporis, vt caput & pedes ad solem exiccatas. Spongiarum calculi considerandi veniunt, qui renum calculos comminuunt, vt omnes farerentur medici, & Paulus firmat libro tertio suæ medicinae, cap. 45. quum medicamenta renum calculos atterentia recenseret. sed iam sanguinem hircinum præparatum citemus, de quo Aëtius ita tradit, citato libro, cap. 12. Sanguis hircinus tum ad nephriticos, tum ad calculos præfens remedium. Nam & præexistentes lapides soluit, atque ita per lotium excerni eos facit, vt etiam alij amplius non gignantur. præterea, & dolorem sedat. colligitur autem hircinus sanguis hoc modo, quum vna maturescere cœperit, ollam nouam accipito, & infusa in ipsam aqua, donec terreum deposuerit olla, coquito, & accepto è gregè hirco, ætate matura, plus minus quatuor annorū eum mactato, eiusque sanguinem medium olla excipito, ita vt cum qui primum effluxit, itémque postre

postremum penitus relinquant: mediā autem inspissari finito, & in olla situm per acutam arundinem in multa frustra dissecato, indeque reticulo densò, aut linteolo raro, aut cribro arctiore contactū sub dio exponito, vt insoleatur, & rosceidus fiat, cauendo ne imbre commadescat: porrò, vbi exicatus fuerit, eum diligenter terito, & in pyxide adseruato, & remittente malo, cochlearium plenum cum passò c. etico exhibeto: cognominatur autem pharmacum hoc theucir, huius & nos, inquit Philagrius, in breui tempore non aspernandum periculū fecimus: aliquando autem odoris commendandi gratia, parum phyllii, aut amomi, aut similiū ammiscemus. Ego, inquit, hoc pharmacum cum trogodyte passerulo permixtū, cuidam penitus nihil lotij eiicienti, post magnos dolores exhibui, & permagnū lapidē attritū ab eo expulsi. Hęc ex Philagrío Aëtius, quæ apud Auicennam manca & corrupta citato loco leguntur, vt consideranti notū euadet. Cæterum nos, vt verum fateamur, huic Auicennæ antidoto, passeruli troglodytis cineres quoque miscemus, de quo placet ad præfens paululum agere, reliqua vt lectori manifesta subtrahendo. Est autem troglodytes passeru-

lus, non ea auicula porcos auans, quæ Paris dicitur, & Lusitani nostri Albelam appellant, sed longè alia, quæ hyeme potissimum apparet, & valde est nota, de qua ita Aëtius tradit. Est autem troglodytes, passerulus minimus iuxta sepes & muros victum quæritans, estque hoc animalculum omnium auicularum minimum, ea excepta, quæ Regulus appellatur: similis est autem regulo in multis, præter quàm quod in fronte auricolores pennas non habet: est etiam troglodytes passer regulo paulò maior, est nigrior, caudamque semper subrectam, & albo colore retrò interpunctam habet: magis item garrulus quam regulus est, & sanè iuxta summum alæ lineamentum cinerei amplius coloris, breues item volatus facit: naturalem autem vim omnino admiratione dignam habet: itaque sale conditus, & crudus in cibo acceptus, morbum perfectè sanat, & noui adeò quosdam ob eius usum nunquam amplius ab affectione vexatos. Conditur autem optimè pennis euulsis, atque inde largo sale adobrutus, & postquam fuerit arcfactus, comeditur, & affectionem perfectè sedat. Melius autem est etiam aliter ipsos edere, si plures contigerint, cotos nimirum eius præsertim generis, quod

quod per hyemem vbique apparet: exhibetur autem & alio modo, passerulus non deplumis in ollulam coniiicitur, ac deinde operculo addito vratur, animaduersione assidua habita, ne fallaris, quum in cinerem sit redactus, & in aërem exhalans, per exustionem totus consumatur: consuevit enim hoc contingere tum ipsi, tum aliis quæ vruntur. Quapropter præstat operculum non oblinire, vt per interualla quædam operculo adempto, vstionis modum intueamur. Exhibendus est autem semel omnis vnus passeruli vsti cinis per se, aut modico phyllo, & pipere ammixto, quo saporis iucunditate commendetur, & subdit, Melior autem mihi videtur condiendi modus, atque adhuc dictis præstantior, si quis præeuulsis pennis viuum passerulum sale adobruat, quod & ego facio, inquit Philagrius: arbitror enim & sanguinis naturam quoddam in se complecti, quod minimè vulgariter proficit, cui amplius stercoris efficacia accedit, quam exustione debiliorem reddi planè credo. Proderit etiam eis qui abundant, assatos edere integros, ita vt nihil ex eis præter pennas abiiciant, atque hæc quidem sunt, quæ secundum proprie-

ratem totius substantiæ efficacia existunt, & cætera quæ omnia apud Auicennam foedissimè & deprauatissimè leguntur, & hinc facillè instaurari possunt, meminisse tamen decet, quòd medicamenta renum calculos confringentia nimis acria & calida esse non debent, vt cõmendat Galenus libro sexto De sanitate tuenda, & libris Methodi Med. cui subscribit Paulus, libro tertio suæ medicinae, præcipuè iis qui calidiore habitu præditi sunt: eis verò qui temperiem corporis frigidiorè habent, calidiora præbeto, vt Aëtius meminit capite decimo prædicti libri: cætera verò, quæ dici vberius & profusius poterat, consultò prætermittimus, lectorem ad prædictum Aëtij librum remittendo, qui tam de calculosis curandis ipsis, quam præseruandis, memoriæ abundè admodum commendauit.

Curatio nonagesimaquarta, in qua agitur de renum ulcere per potum aquarum salsarum & nitrosarum naturalium sanato.

Qui ex abscessu renum vlcus contraxit Encocastrensis Iminus, triginta natus annos, post multa excogitata remed

remedia, quæ nullius profectus fuisse, cum ad Tuslam transmisisimus, vt ibi naturales aquas ex sulphure & nitro, præualente sale compositas biberet, apud quas per integrum mensem mansit, & ita earum potu & vsu sanus, quod mirum dixerim, euasit, vt omnibus admirationi esset.

SCHOLIA.

Tusla, vicus est in Mœsia inferiore, circiter p. 150000. à mari distans: in eo puteus visitur tetrum quendam odorem spirans: cuius aqua colore subalbida, tactu frigidissima, sapore salissima est: eam verò accola lento igne in salcm sstillant, sed hoc minor pars: maxima verò ligna quæ proxima sylua suppeditat, in struem aptè concinnat, suppositoque igne incendit: crescentem verò flammam, ea aqua irritat potius quàm extinguit: vbi verò tota ligna in prunas abire, tum copiosissima aqua extinguit. Quare ea frustra in cineres facillimè abeunt: in illarum regionu sal est, nec temerò alia vntur. Manet tamen color ille cinericus, atque odor insuauis: sapor verò perquam ingratus. Puteus ipse Thurcarum regi ad quinos aureos in die vectigalis est, ex quo aqua, quia salta nimis bibi non poterat, ea de re, circum circa fodere, & suauissimam aquam pululätè ebi-

beret commendauimus, quæ vsus in potu Turca hic ad triginta dies sanus factus est. Ceterum, dicitur iuxta Turcicæ, id quod Latinis salina. Porro, Archigenes cum de renum & vesicæ ulceribus agat, citante Aëtio, capite trigesimo libri vndecimi, ad hunc modum de Albularum aquarum potu. Conferent itaque aquæ albula si adsint, & consimiles. post maturam deambulationem trium heminarum mensura, prima die potæ: deinde vsque ad quinque & sex heminas perueniendum: ad hoc enim quod intestinum eluunt, aër etiam ipsarum fuliginosus vesicam ad doloris sensum percipiendum hebetat, & humoribus segregatis puriorem ac lucidiorem sanguinis vaporem reddit. Quin & ipsæ aquæ ulcera utiliter repurgant, & cum voluptate insivâ subeunt, atque adeo nihil egro sanando efficacius deprehendere possis: hoc autem calidior ad eas accipiendas apta est, quod si non adsit huiusmodi aquarum qualitas: adsint autem aliæ nullam gustui qualitatem exhibentes, sed latè se ad gustum diffundentes, hæc ipsæ reliquis meliores sunt censandæ, & proximo ab eis loco, bituminosæ, nitrosarum etiam si adsint, & salsarum experimentum sumere prodest: maiorem enim quam credi potest sæpe ex his succedentem vidi effectum: intercapedine autem & distantia à balneo facta, aridarum rerum comestio proximam utilis est, et cætera. Hæc Archig. sic.

gularis doctrina vir, cuius opera vtiã hodie extarent, ac fortè non tanta, quæ neoterici à prisicis prætermissa putant, desiderarètur. Paucis enim his citatis ebibendis thermarum aquas, methodum Archigenes docuit, quæ & hodie vniuersam Italiam seruare nouimus, cui Sauorana subscribit, & alij doctissimi viri, qui de balneis scriptitarunt, quos omnes in vnum volumen congestos typographia Veneta superioribus annis, pro iuuanda salute humana in lucem misit.

Curatio nonagesimaquinta, in qua agitur de remedio ad eos qui se somno permingunt.

Adolecens duodecim natus annos, lectum in somno commingebat, quod sanè vitium ex muscoli in collo vesicæ laxamento eueniebat, à multa pituita fortè ortum trahente: sed aliis de causis euenire posse norunt Medici, & Auicenna profequitur Fen 19. libri tertij tractatu 2. cap. 15. Nos igitur pro salute huius adolescentis sic machinati sumus, & primo fluido, ac bene purgato corpore pituita redundante, & victus ratione subtili perscripta, & potu diminuto, illi hædi pulmones assatos ad aliquot dies edendos concessimus, & rectè habuit: postea verò ceratis cõstringentibus imo

ventri & renum regioni adplicitis, illi leporis cerebellum siccum exceptum vino dedimus, & quandoque porcinae vesicae exustae cinerem, & exactam sanitatem adeptus est. Sed cum haec tractamus, ecce iuuenis Dalmata, forma elegante praeditus, moestus & tristis ad me venit, se malle mori inquam, quam simile vitium pati: hic namque cum coibat cum muliere, nullum emittebat semen, sed potius ventris crepitus pedebat. Qua de re eum a tanto dedecore, & vitio liberem, me rogat. Ego vero huius vitii causam inquirens, multam pituitam crassam inferiori intestino haerentem conieci: cuius praesentia, vasa seminaria frigida & coarctata erant, unde semen genitale deficiebat: pituita vero motu & caliditate dissoluta, in flatus vertebatur, quam primo depellere statui: id quod assequutus sum proposito primo victu calido, qui ex cibariis optimis & multi succi constabat, veluti potu vini vermiculi & odori: dein vero preparato per oxymelitis assiduum potum, corpore, & recte purgato, ac iniectis infusis pituitam quoque hanc minuentibus, imum ventrem & inguina, ac inter anum & pudendum hoc unguento illini faciebam, quod habet, piperis albi, & nigri, ac longi, ana drach.

drach. i. s. seminis erucae, seminis vrticæ, nigellæ, ana drach. s. pyrethri scrupulum unum, olei lilini in quo iniectæ sunt erucae herbarum, aut pinus animia tria, vel quatuor, & per aliquot dies insolata uncias duas olei de castoreo, unc. s. cera quantum sufficit: misce, fac unguentum, & eo, ut dixi, partes unguantur, precipue in aurora, & ea nocte in qua non coibat: nam hora coitus vino calido se lauabat, sed in aurora, etiam & hora coitus, unciam mediam ad drachmas sex huius electuarij deglutiebat, & super parum vini maluatici pitifabat, habet autem sic, R. Diasatyrionis uncias duas, diagalanga drachmas duas, specierum diambrae, diamoschi, ana scrupulos duos, ramenti pudendi ceruini aridi drach. s. nucum pinearum, pistaceorum, amygdalarum dulcium mundatarum, ana unc. s. carnis scinci. drachmas duas, seminis erucae, vrticæ, nasturtij ana scrupulum unum, pectusculi capi cocti uncias tres: terenda terantur, & melle optimo fac electuarium liquidum secundum artis ordinem: iis enim hic intra mensem voti compos fuit factus, & artis laudum maximus euasit buccinator.

S C H O L I A.

Quum ad me venit iuuenis hic, illicò in men-
 tem mihi subit casus similis, forte ex Ruso per
 Aëtium citatus ad calcem libri vndecimi, qui
 ita habet, Adolescens enim quispiã nos accessit,
 & se vehementer coitum appetere confessus est:
 verum ubi commiseretur, semen emittere non
 posse, sed flatum plurimos sibi per sedem erumpe-
 re. In hoc itaque coniecturam feci, vasorum se-
 minariorum siccitatem adesse, quod ipsum e-
 tiam adepta sum. ut demonstravit: nam post-
 quam humida & boni succi dieta esset usus,
 semẽ emisit, & subdit, alius item adolescens do-
 mesticus minister, confessus est, se quando cum
 muliere rem haberet, semen effundere non pos-
 se: cum verò dormiret, plurimũ ei semen prodi-
 re. Visum itaque mihi est, vasa eius seminaria
 propter multam unã cum frigidityte humidita-
 tem, calefieri nõ posse, propterea quòd caliditas
 in coeundo ad corporis superficiẽ diffunderetur,
 in somnis verò amplius calefieret, propterea
 quòd somni interna caleficiunt, et refrigerant ex-
 teriora. Quare hinc ipsum infernas partes exer-
 cere iussit, atque id maxime per equitationem,
 castorium etiam bibendum prebuit, & dietam
 omnem calidam & siccam constitui, hæc Aëtii.
 Nos verò hinc secundũ casum aliquando ho-
 minẽ pati obseruauimus, ob hæc eadẽ ab citata,
 veluti ob carunculas in meatu vrinæ & semini
 geni

genitali communi habitus, sed cura varia cum
 sit, pro varietate cause, nõ admodũ difficilis est.

Curatio nonagesimæ sextæ, in qua agi-
 tur quomodo fecundæ mulieres
 . dignosci debeant.

Selinus Turcarum Solimani impera-
 toris filius, & qui imperium ambit,
 petit quomodo fecundæ mulieres di-
 gnosci queant, nam Turcæ & si plures
 vxores habeant, hic tamen hac in re à no-
 bis certior fieri cupit, cui sic ex Sorano vi-
 ro grauissimo & sapientissimo satisfacim-
 us. à quintodecimo ætatis anno ferè vs-
 que ad quadragesimum, mulieres concipi-
 endo idoneæ sunt iudicandæ, quæ neq;
 viragines, neq; corporis habitu densæ, du-
 ræue fuerint, nec contra humentes, & lan-
 guidæ, aliuque iugiter fluentis, sed recta
 ratione hilarique mente fungantur, lum-
 bõsque laos habeant, & ventrem am-
 plum, sintque illis libera menstrua, nec
 morbis præcipuè vteri iugiter infestentur.
 aiunt etiam concepturane sit mulier
 hoc experimento deprehendi: inferiores
 partes pannis vndique obseptas re-
 sina suffiunt, vt à pudendo vapor exci-
 piatur, & inde eleuato ad os odore, fec-
 unditatem, non eleuato, sterilitatem
 indic

indicari. Item, allia decorticata, & lana inuoluta mulier dormiendi tempore sibi tanquam pessulum imponat, & simili modo, ab odore, vtrum ad os peruenerit vel non peruenerit, fecunditatem iudicato: hæc ex Sorano. Nos verò cum experimentatoribus hodiernis, longè certius, signum, an conceptura sit mulier, etiam si sit virgo, habemus; & tale est, coagulum leporis pondere vnius drach. aqua calida dissolutum, mulieri ieiunæ calido in balneo existenti bibendum propinabis, nam si ventris dolores eam infestauerint, talem generationi aptam prædices, si verò non, eam infæcundam firmato. Cæterum, ex Hippocrate scito, quòd tempore fetus variè habentur, nam masculi citius absoluuntur quàm fœmellæ, fortè quia calor vehementior in masculis est, & in ijs, alij citius, alij tardius ad perfectionem siue maturitatem perueniunt, primis nanque sex diebus, bulliente semine, fiunt ampullæ, & vt ex faceta Hippocratis historia accipimus, velut quædam oui species existit, sed tunc nondum fœtus adpellatur, sed semē potius, deinde nouem diebus attrahitur sanguis, ex quo paulatim hepar & cor fiunt, ita vt post duodecim dies, iam discerni possit hepatis

nis, cordis, & cerebri delineatio, & tunc fœtus nominatur iam, & Græca appellatione embryon, id est, pullulans seu germinans. Postea octodecim diebus, membra cetera formantur, & fœtus exercitum suum, nanque omnes illos dies colitur, & dicitur, quinquaginta diebus, in quibus formationis membris viuere iam fœtus incipit, quia sentit, nondum tamen mouetur ob imbecillitatem, & tunc vt theologi aiunt, animæ pueris inferuntur, & iam non solum embryon, sed infans appellatur. Ne tamen ab Hippocrate vetustissimo, & sapientissimo discendum, scire decet, quòd dies à conceptione ad formationem duplicati, indicant diem motus, postea triplicati dies motus, indicant diem edendi partus: verbi gratia, si fœtus formatus est, quadragesimo quinto die, mouetur nonagesimo, & tunc fortè anima rationalis introducit, quam à sensitice & vegetatice differentem esse Ocham doctor Angelicanus multis probat rationibus, sed hæc minimè huic conueniunt negotio, triplicato verò nonagesimo die, nonus resultat mensis, quod est vñtatissimum partus tempus.

Curatio nonagesimaseptima, in qua
agitur de muliebri satyriasi, si-
mulq₃ uterino furore.

mulier
quidam
habet
in

Mulier quaedam, quae antea
male habebat, ad quam accitus ipse,
eam temperatura sanguineam optimi ha-
bitus, natam annum trigessimumquin-
tum, sed per interualla delirantem com-
perio. Coeperat nanque delirium rabi-
dum antea sex vel octo dies, quod &
alias, vt aliae attestabantur, passa
fuerat: sed nunc, hoc cum delirio eius
calent membra, sed pulsus a tempera-
mento parum distant, vt ipsa febriciens nō
dicatur, sed quando delirio apprehendi-
tur, quod per interualla vt pote per con-
sensum fit, garrula euadit, ad hanc inque-
ta & iracunda, ~~per se~~
~~in~~ insuper tam multa de habendo ma-
rito inculcabat, vt assistentes omnes ad-
mirarentur, quoniam nihil loquebatur,
aut effutiebatur, quod non ad concubitum,
aut venerem faceret, ex quibus ego hanc
uterinum furorem pati deprehendi, & eo
magis

magis, quia saepe dextram ad pudibunda
inferebat: solent namq; mulieres satyriasi,
& forte valentiori & frequentiori quam
viri morbo tentari, vt Soranus Ephesius
singularis doctrinae vir docet, & expe-
rientia ipsa confirmat, quem pudendo-
rum ingentem pruritus, & coeundi ar-
dens desiderium, ingens vteri & loco-
rum circa assistetium ardor praecedat, qui
ardor & vteri incensio, cerebro & toti
corpori communicata rabidi furoris di-
cti est in causa, ~~ob eam~~
~~Paulus~~, vt puto, ~~de~~ nubere
quam nouerit, ~~vt~~
~~vt~~ vt quae in
tabeſcunt;
vt in
rioribus
quae ob simi-
nata an-
nos, pul-
guginis
Sed
monacha a nobis
Pri-
mo autem vena pedis saphena dicta fe-
cta fuit, ex qua sanguinis libra extracta
fuit, dein vero purgato corpore, ei victum
parcum constituimus, & ex cibarijs ijs,
quae

quæ flatu profus, ac vi excitandæ veneris carent. Postea verò ad cucurbitulas scapulis fixas, cute primo secta deuenimus, tandem membra inferiora refrigeranda curauimus, varijs cum fomentis, tum vnguentis, & linimentis, constantibus ruta, castoreo, solano, sedo, papauere, rosa, mandragora, vitice, aceto, portulaca, hyoscyamo, lactuca, cerusa, argenti spuma, cerato rosaceo, populeo, & similibus, quæ ad præsens recesere non decet.

SGHOLIA.

Solet plerunquè vterinum hunc furorem consequi febris, ex vteri ipsius inflammatione oborta, sed in monachia hac, quum inflammatio sine pl legmone non esset, febris vice, caliditas ex edens erat, per consensum igitur vteri hic furor fit, vnde vterinus furor appellatur. Ceterum, satyriasis oriatur à priapismo differat, nouistis ex Galieno omnes, est nanq; satyriasis ingens pudendorum pruritus, & venereorum intolerabile cum caliditate desiderium, quod desiderium in priapismo non reperitur, sed magis membri genitalis & fortè virilis extuberatio tantum, vt suadet Galenus, in calce librorum de sympt. causis, & lib. 6. de locis affectis, cap. vlt. solent nanque satyriasi mulieres

viris

viris frequentius & grauius tentari, tam virginibus, quam quæ coitum gustarunt, & castitatem profitentur, præcipue quæ à maritis absentes sunt, aut viduæ manserunt. Porrò, vt furor comsequi solet vteri malam intèperiem calidam, & eius ardorem caput obrepentem, ita & satyriasis plerunq; id quod mariti verum esse deprehendent, quando præcipue vxoribus apprimè non satisfaciunt, garrule nanq; euadunt & rixose. Ceterum vteri mala hec qualitas, ex qua vterinus furor oritur, longè differt ab vteri suffocatione, in hac nanque vterus contrahitur, & vasorum attractio fit, in illa verò immobilis permanet vterus, vt Aëtius quoque ex Sorano memoriæ commendauit.

Curatio nonagesimaoctaua, in qua inquiritur, an qua in thorace continentur, tantum per screatum purgari soleant.

Quum Gozius malè haberet, & intra secundam & tertiam costam doleret, dissidium inter medicos fuit, nam eorum nonnulli inflammationem esse, & eam quidem membranam costas succingentem occupantem dictabant, quia febris continua aderat, & aliqualis spirandi difficultas, & dolor si continuo non affligebat, tamen cum ad latus sanū

N

vertebatur, dolebat, quibus addebant, quod extrâ inflatio apparuit, & breui delituit, & sanies ad umbilicum descendit, quæ postea per secessum excreta fuit, unde homo breui mortuus fuit. Alij verò, dolorem illum ab humore flatuoso membranam distendente, & solutionem continui faciente contestabantur, quia si esset inflammatio, siue phlegmone, vt primi dicentes firmabant, pleuritis vera esset. Cæteram, quum illi multa deessent ad verâ pleuritim, videlicet tussis, pulsus ferrinus, continuus dolor, & alia huiusmodi, non esse inflammationem, concludebant. Item, quia si inflammatio esset, & ad suppurationem perueniret, & rumperetur, ad umbilicum pus descendere non posset, & consequens per secessum non posset excerni, quia diaphragma, siue septum dictum transuersum, quod naturalia ab spiritualibus separat & diuidit, & à primis nothis cottis & spurijis oritur, membra ipsa spiritualia tanquam in sacco continet, unde à thorace ad membra naturalia, nullam esse viam aut descensum dicunt, immò quæ in thorace ipso continentur per sputum purgari, cum Galeno libro de Locis affectis quinto, capite secundo, in quo agit, de thor

thoracis affectibus, & Erasistratum vellebat, contendunt, adduntq; si contingat pus in thorace contentum, per vrinam aut secessum purgari, ex tali vacuatione, cordis tremorem, pressuras, & syncopen, agrotanti superuenire necessarium esse, & id primò Galeni autoritate probant. libro sexto de Locis affectis, capite quarto, in quo agit de vesicæ affectibus, qui ad hunc modum ait, Nos verò pulmonis vomitam per vrinam: thoracis autem per intestina, & aluum expurgari vidimus, & cætera. Pro quo intelligendo, scire decet, quod pulmones sanie in thorace contentam ad se attrahunt, & tanquam spongia eam retinent, postea verò irritari, maiori ex parte per asperam arteriam eam transmittunt, solet tamen quandoque pus non per ipsam sed potius per læuem siue raram arteriam vnicam tantum habentem tunicam, atque inde arteriam venosam dictam transmitti, quæ ad sinistrum cordis ventriculum peruenit, quo in loco ad arteriam magnam aorthi dictam, se transfundit, & per eam ad renes descendit, & consequens ad vesicam: ex qua foras per vrinam truditur, & vt antè per læuem arteriam pus transmitti solet, quæ postea

per vrinam transcurrit, ita aliquando per venam arteriosam densam, dictam sic, quia duas contineat tunicas, transmitti solet, vnde ad cordis dextrum ventriculum perueniens, venam magnam ingreditur, & per eam ad iecoris descendit gibbas, dein per vias satis amplas, sed plerunque lapidibus & topis impeditas, concauas peruenit partes, à quibus postea ad intestina transmittitur, & secessu excernitur, sed quandoque cum pus in gibbosis partibus detineatur, ad renes fit transitus, & in vesicam, tanquam in cisternam cadit, & foras pellitur. Ex ijs autem nostris dictis, facile Auicenna restitui poterit, fen. x. tertij libri, qui confusè admodum hæc scripta reliquit, eò præcipuè capite, in quo de pure & sanie in thorace contenta agit. reuera, Galenus citato à nobis loco, quum causam reddat saniei contentæ in thorace, quæ quandoque per secessum excernitur, longè aliam à nobis citatam scribit, ita verò ille ait, Id verò quod per ventrem expellitur, aliam & quidem raram, quæ in corporum dissectione apparet, habet causam, quippè concaua vena mediante vase quodam stelechiæ, id est, venæ quæ arboris caudici proportionem respōdet, videtur iterum

iterum adaptari, proinde nihil mirum, neq; impossibile est, & ex partibus septo transuerso superioribus, pus in ventrem defluere, & ex his quæ eidem supponuntur, ipsum per renes in vesicam peruenire. nam corporum raros habitus, par est, vt rara etiam accidentia sequantur. hæc Galen. in quibus innuere videtur, quòd quandoque ex vena concaua ramulus ad thoracem peruenit, & illi inferitur, per quæ sanies ad iecinoris portas transmitti poterit, & ex eis postea per intestina foras pelli, vt enarratione. 54. libri 7. Aphor. quoque firmat. Aëtius verò libro octauo suæ medicinæ, cap. 67. in quo de pectoris suppuratis ex Archigene agit, inquit, rumpuntur autem suppurationes aliquæ quidem sursum versus, aliquæ verò deorsum: quæ deorsum rumpuntur in aluum & intestina ac vesicam transfunduntur per vasa quædam transmissione ad ea membra facta. quæcunque verò sursum rumpuntur, in vacuum videlicet thoracis locum, periculosiores existunt, hæc Aëtius. quæ omnia à Paulo mutuatus est, libro tertio suæ medicinæ: vt legenti manifestū euadet. Ex quibus satis elicitur, puris in thorace collecti: & ad intestina, & ad renes & vesicam per vasa quædam inferiora

transumptionem fieri, præter citatum primum ex Galeno modum, hoc est, per læuem arteriam, vnde per vrinam pus mingitur. Cæterùm, non est prætereundum, quòd vt in hominibus inter secundam & tertiam costam, securè & liberaliter possumus secare, & aperire absque diaphragmatis læsione, vt prima & secunda diximus. Centur. ita in brutis tutè fieri non potest, quia septum tranſuerſum diaphragma dictum in brutis animantibus, hæret costis nothis, in homine verò ita eleuatur, vt apertio prædicto in loco tutè fieri possit, vt periculum facienti notum euadet. Quo factum est, vt medici ex brutis anatomiam petentes, timerent sectionem intra secundam & tertiam costam, immò non nisi intra quartam & quintam, aut si dijs placent intra quintam & sextam apertionem admitterent, non sine tamen ingenti, ne dicam pudendo errore, meminisse tamen oportet, quod Hippocr. inter costas sectionem non moliebatur, sed terebella potius os costæ perforabat, terebrabátve, vt aliàs dixi. Vt receptui igitur canamus, concludimus, quòd in nobili viro isto Gozio inflammatio, aut apostema non erat, neque pus aliquod ad vmbilici partes

tes ex ipso transmissum fuit, quanquam fieri posse Galenus non negat, immo Aëtius & Paulus fatentur.

Curatio nonagesimanona, in qua agitur de prurigine inter inguina.

A Idar Epirota. Spado homo, ab inuente etate, in Byzantia aula educatus, tribus ordine potentissimis regibus, primum à cubiculo, deinde à consilio, postremò bellorum focus atque adiutor fuit. is verò cum è purpuratis, hoc est Basajis quatuor, vnus esset, ac intemperanter Solimano filij cædem exprobraret, è suprema dignitate deicitur. At, quia singulari semper fide atque amore, erga Othom. familiam fuisse dicebatur, exigua Illyrici parti cum imperio præficitur. is Idibus Iunij, in quo dies solenne Arabica gentis ieiuniù fortè incidere, quum animi causa Neocastrum amœnissimum eius satrapia oppidum se contulisset, me ad se accersiu, & barbarè quidem, sed regiè experiri inquit libet, an quæ de doctrina acceperim tua, aliqua ex parte vera sint, iam nunc quo corporis morbo laborem vt mihi indices, cupio, effusus deinde in risum me magnificè à liberalitate

sua expectare iussit. Cæterùm, quum viri huius inueteratas affectiones percurro, eum inter inguina pruriginem quandam ab hinc viginti annos continuò pati deprehendo, ex qua ichòres citrini quidam per interualla effluere solent, quam malam affectionem leuare compescereque difficile atque periculosum videbatur. inueteratum enim malum in homine præsertim ætate præcipitata curisq; ac laboribus confecto iam in naturam abierat, contumaciterq; quãtumuis diligenti medico repugnabat, quapropter admitia placidaq; remedia decurrimus, & eo magis quia inguinibus insitum malum, loco à natura nocuos è corpore recipere succos solito. Vsi igitur sumus, duobus vel ad summũ tribus remedijs, vno hirudinum venis hæmorrhoidalibus admotione, que diuersio, vt nostis, nõ minùs iuuat quam venæ in fronte sectio, posteriore capitis parte dolente, immo vacuatio hæc maioris momenti hoc in casu est, quia corporis decliuiori in loco fit, ad quem natura superuacuos noxiosque deriuare solet humores. secundo, inunctione vnguenti compositi, ex albo camphorato, populeo, ac plumbeo, æquis portionibus, quibus remedijs, proposito optimo victus

victus ordine, Turcis rarò solito, immo toleratu difficili, rectius valere cœpit, singulis nanque quindecim diebus, hirudines duæ admouebantur, & bis quotidie linimentum supra malum iterabatur, plantaginis supra posito folio, non rarò præhabito fomento. ex plantagine & inguinali siue bubonio herba parato, neque enim plura, vt dixi, machinari pro hac propulsanda mala affectione opus erat, quando circa proregem capularémque senem versabamur, præcipuè hominem Turcam, & barbarum, qui si è viuis decederet, non sine vitæ curantis periculo & dispendio id fieret, medico nanque eius serui belluini mortem imputant, contra quem ferociter irruunt.

Curatio centesima, in qua agitur de capitis vulneribus, detecto craneo, & tutiusne curentur exiccantibus medicamentis, an cataplasmatibus humidis, vt digestino ex oui vitello dicto, & similibus.

Colloquium, GRADIVS, CE-
LETANVS, VANVCCIVS.

GRADIVS.

NAuis nostræ præfectum, ita quidam
ex nostratibus sæuè & grauitè in
caput percussit, vt eum breui moriturum
putem, vos verò viri boni, & diligentes
Celetane, & Vanucci, qui ex conducto
nostri estis chirurgici, ad eum curandum
vt quàm celerrimè properetis rogo, inte-
rim ipse Amatum physicū accersendum
curabo. CELETANVS, Perge & eum
apud officinam Gabrielis pharmacopœ
inuenies. VANVCCIVS, Immo ipsū
prætereuntem modò, & eam domum in-
gredientem, ni falor, vidi. GRAD. Ad
domum illam accedamus rogo, vt cum
Amato miscellum illum vnà inuisum ea-
mus, nec vobis graue sit quæso si paulu-
lum moremur. CELET. Ita contractæ
sunt luces, vt vix sufficiant pro ægrotanti-
bus curandis ipsisque tractandis.

GRAD. Salue Amate. AMATVS. Vos
quoq; salui sitis, ecquidnam rei nouæ est?

GRAD. Est non scælix omnino, quando
cum chirurgicis & medicis negotiū est.

AMAT. Hoc minùs malum quàm cum
monachis & clericis, sed quidnā affertis
quæso

quæso. GRAD. Insularis vir probus, &
rerum maritimarū maximus explorator,
capite percussus & vt credo lethaliter est,
pro quo curādo chirurgos hos accersui,
quibus tu dignaberis pro paterna & fra-
terna in te obseruantia in curatione præ-
esse. AMAT. Lubenter id faciā, & quod-
uis aliud quantumcunque difficile nego-
tium pro Gradia Illustri domu aggredi
minimè grauabor. GRAD. Nouit iam-
pridem candorè & animi tui in nos pro-
pensionem frater meus Ioānes Gradus,
qui Reipublicæ nostræ iussu, Venetijs nūc
agit, ego verò ad præsens Timantem imi-
tabor, & quod exprimere penicillo non
possum velo contegam, sed hæc domus
est, ingrediamur, hic saucius est.

VANVC. Ceream candelam accensam
afferto, tria vt video hæc sunt capitis vul-
nera, primum in occipite, alterum in syn-
cipite, postremum verò in fronte, acceda-
tis ergo ad ea videnda. AMAT. Tundo-
to capillos, & caput & collum à sanguine
spongia abstergito, postea verò quid
agendam sit discernemus. CELET. In
omnibus vt video, tam capitis quàm fron-
tis vulneribus ijs, caluaria læsa est.

VANVC. Immo syncipitis vulnus os nu-
datum habet, & durā attingit membranā.

AMAT.

AMAT. Nouacula ea, vt noſtis, duabus lineis mutuo ſe per medium ſecantibus ſecatote, & carnem angulorum quatuor ab offe rectè ſeparatote, & membranam caluariam tegentem quoque quoad fieri poterit, ſeruatote, & ſi quæ officula ſunt fracta aut comminuta, quæ manu, aut vulſella, aut forſicibus dextrè nunc extrahi poſſunt, extrahitote. VANVC. Ad curam accingamur. CELET. En ouorum albumina turundis & plagulis ſtupeis excepta adſunt, cura igitur vt vulnere hæc optimè ſarcita & plena ſint, vt poſtea pateant operi peragendo, terebello, vel hippocratica ferra, hodierno noſtro modiollo dicto, vel ſcapris raſorijs, prout nobis melius videbitur, aperiendo, vel oſſa fracta forcipibus, & vulſella deponendo.

AMAT. Cum hæc rectè peracta ſint, ab excretis per balanum alui excrementis, ex communi brachij vena ſanguinis vncias ſex demendas curatote, paucus nanque, vt audiftis, ex vulneribus effluxit ſanguis. Nam & in hoc caſu corpore etiam inculpatò à plethora exiſtente, ſanguinè emittendum, omnes iubent medici, fenestras quoque & rimas portarum ocluſas habendas curatote, & paucis accenſis carbonibus huius cubiculi aërem contem-

perat

peratote, vigeſ autumnus, ſtrepitum quoque & canum latratus, & ſimilia amouetote: poſt emiſſum verò ſanguinem duabus horis, victū porrigitote, panatellam ſcilicet ſimplicem, & lentes ne datote, cephalalgiam nanque ſerunt, vt alias dixi, in potu verò ex coriandro incoctâ aquam ſimplicem, aut roſaceo iulebo miſtâ conceditote, craſtina verò die ægyptiacæ ſiliquæ florem, ad vnciam vnâ & alterius mediam in bolo deglutiendum diligens pharmacopola illi dato, valete.

CELET. Cum ſæpè mihi contingat capitibus fracturas curare, non rarò mihi ſuccurrit ò Amate quantū difficilis ſit earum curatio, & eo magis quum videam quantum hodierna curatio ab ea qua priſci utebantur differat. VANVC. Artem chirurgicam nunquam antea ita rectè exercitam fuiſſe, in primisq; capitibus vulnera nunquam ita rectè curata, pro firmo teneo, ſed quidquid ſit, pergratum faciet Amatus ſi iudicium ſuum hæc in re dare dignabitur, vt deinceps inter nos habitam vetus contentio, dirempta & abſoluta ſit. AMAT. Ego ingenuè vobis reſpondebo, ſed an ſatiſfecero veſtrum erit iudicare. noni ſanè ex ſapientum dictis, quantum periculi aſſerat inter duos amicos

cos

cos sententiam ferre, quum præsertim alter iudici inimicus euadat necesse sit.

VANVCC. Hoc ne pili facias ô Amate, quum nihil veritate apud nos antiquius sit, neque veritas apud nos odium parit, sed amicitiam potius conciliat, glutinat, &, vt ita dicam, ferruminat.

AMAT. Quum vnanimes, & concordēs in mea recipienda sententia vos videam, placet eam, qualem qualem in medium sed breuissimè afferre, proinde aures præstate benignas. Hippocrates ita capitis vulnera curari difficilia esse sensit, vt de eis integrum librum memoriæ scriptum reliquerit, cui titulum indidit de Vulneribus capitis, quanquam antea alterum in lucem dederat, de vlcibus, in quo vlcium siue vulnerum curationem persequitur, vario tamen modo, cum in hoc vulnera siue vlcera cutem & carnem, & os attingentia curet, in illo verò vulnera siue vlcera capitis tantum, quæ caluariam detectam habent. VANVC. Est ne liber ille de vlcibus capitis, Hippocratis? AMAT. Maximè, & Galenus libro sexto Methodi meden. cum, & alijs sexcentis locis Hippocratis esse genuinum & Germanum testatur, præcipuè cum fracturarum ossium differentias ex

noa

nonnullorum opinione percurrit, & postea propè calcem eiusdem libri ita esse confirmat, dicens, de ijs verò quæ in capite accidunt, Hippocrates certè integrum volumen scripsit, vbi omnia præcipit, quæ in his sunt agenda, & nos cum huic operi finem imposuerimus, enarranda eius opera aggrediemur, &c.

CELET. De hoc non est ambigendum, cum Galenus euidenter Hippocratis librum esse testetur, & enarrationes in eum librum exarandas pollicetur, quæ vtinam hodie extarent, quia eis nobis magnum certè laborem leuaret. VANVC. Vidius Florentius conterraneus meus, Galeni, vt audio, vicem in eo libro implet, vt quoniam solum eum è Græco in linguam Romanam verterit, sed etiam suis commentarijs illustrauerit, veluti ante à librum de vlcibus, & alterum de fistulis.

AMAT. Noui, & Iosephus Strabonius Polonus, vir singularis doctrinæ, & eloquentiæ eosdem labores ad adiuuandam rem medicam in lucem edendas parabat, vtunque tamen sit, Vidius multa laude dignus est. VANVCC. Quia de vlcibus agimus, mihi primò inquirendum occurrit, cur Galenus ô Amate nullam faciat in vniuersa eius doctrina, inter

vltus.

ulcus differentiam AMAT. Idem est siue vulnus siue ulcus, nimirum continui solutionem manifestam, (plagam dixerim) appelles, quemadmodum & Hippocrates facit, recentiores tamen, à telo illatas plagas, vel casu, vel quomodolibet acceptas, modo recentes sint, & eis non insit pus, vulnera appellant, quum verò pus illis superuenerit, non iam vulnera sed vlcera potius appellanda esse contendunt. Alij verò, cum plagæ à causa procatartica euenerint, siue ipse occupent cutem tantum, siue carnem, & os, etiam si eis insit pus & sanies vulnera appellant, sed in hoc vt dixi, magna vis non est, plagas, siue vlcera, siue vulnera appellemus, modò eas rectè curare sciamus, vt Galenus milles inculcat. CELET. Non facile est capitis vulnera curare, vt dixi, & quo magis senesco eo caluariæ fracturas difficiliore curatu inuenio.

AMAT. Non alia de causa Hippocrates integrum librum huic dicauit negotio, nisi quia capitis vulnera curare est magni atque ardui negotij, item, quia longè aliam curationem, postulant capitis vulnera, quàm aliorum membrorum, & longè aliam faciendi & vincendi rationem, quibus accedunt, vt Hippocrates testatur

testatur, quòd hominum capita non sunt inter se similia, quia figura variant, vt ille libro de aère, aquis & regionibus testatur: & Aristoteles libro primo de Animalium historia affirmat, quibus Galenus non rarò subscribit, & vt figura capita variant, ita quoq; futuris & commissuris, adeò vt futuræ & commissuræ longè aliter in vno quàm alio reperiantur, quæ vt percipitis, non paruum Medico etiam exercitatissimo errorem adducere possunt. Nouistis autem caput illud optimum obtinere habitum & figuram, quod ceream pilam vtrinque compressam refert, quod verò ab hac figura recedit, id vitiosum appellamus: in optimi nanque habitus & figuræ capite, futuræ & commissuræ ad istam constituantur figuram, K, sed non rarò, alio modo habentur, vt Hippocrates dicit, nec futuræ caluariæ omnibus eodem modo, & meritò sanè, quia futuræ hæc quatuor modis variari possunt, vt inibi Hippocrates libro de vulneribus capitis refert, & Galenus libro nono de vsu partium illi subscribit, qui præter quaternas illas varietates, quintam mente conceptam, imaginatur, & admittit: imò quandoque in nonnullis tam viris quàm feminis caluaria absque futura & commiss

fura vlla reperitur: quæ omnia curatio-
nem perdifficilem reddunt, non minus
ac variæ capitum temperatura & dispo-
sitiones, & diuersa aëris temperies: vidi
nanque ego, vt qui per tot orbis regio-
nes peregrinatus sum, & multorum ho-
minum mores, & vrbes varias contem-
plarus sum, vno in aëre omnes capitis
vulneribus affectos obire: in alio verò
secus euenire, & quantumcunque lethali-
a vulnera sint, ex eis egrotantes facillime
euadere. VANVC. Florentiæ & Bo-
noniæ, ita capitis vulnera periculosa sunt,
vt rarò capite vulneratus sanetur: in hoc
verò saxo Ragusæ contrariò euenit.
Vix enim ex fracto & comminuto capi-
te agrotus decedit, imò plerunque con-
ualefcit. CELE. Vnde hæc eueniant, ve-
hementer scire cupio, vt vbi caput fra-
ctum breui curatur, pedum vitia diffi-
culter sanantur, & contrariò. VANVC.
Id ego euenire crediderim, vt Amatus
ait, ex aëris varia temperie, quia caput,
vt ille iis in Centuriis ex Galeno dixit,
ex influente, quod aiunt, temperie, quo-
cunque calidissimo æstiuâ calore, cali-
dus est, veluti ex innatâ temperie, fri-
gidum & humidum. Vbi igitur aër ca-
pitis temperaturam fouet, fortè morbus
magis

magis inualefcit, & ægrum in perniciem
trahit. Vbi verò non adeò illi fauet, sed
qualitatibus potiùs aduersatur, fortè in-
de melius habet. Nouistis autem sanita-
tem per similia seruari: morbos verò
per contrarium depelli. AMAT. Quum
multæ signatæ causæ sint, quæ capitis vul-
nera difficilia curari reddant: hæc, vt mi-
hi videtur, præ cæteris primas tenet, sci-
licet, quòd caput cum aliquando percu-
titur, longè à loco percusso malum ali-
quando habeat: ab ictu enim malum siue
lesio longè subsultat. VANVC. Id fie-
ri posse apud te aliàs legi. AMAT. So-
ranus id fieri posse scriptum reliquit, vt
qui Hippocratem imitetur: cui Corne-
lius Celsus, vt sæpe solet, subscribit: vn-
de Hippocratis Latini nomen traxit, quã-
quam Paulus Soranum reprehendat, vt
qui ex Galeno id fieri non posse dicat.

VANVC. Hòcne apud Hippocratem
scriptum ais? AMAT. Hippocrates, vt
audis, ita libro de Capitis vulneribus præ-
clare tradit, Frangitur caluaria sub vul-
nere, alia parte, quàm vbi plaga est, atque
os nudatum. VANVC. Optimos & gra-
ues autores legèdos semper audiui. CE-
LE. Quis dubitat ex fonte potiùs doctrinã
hauriendã esse, quàm à turbidis riuulis?

VANVC. Ni Amatus ex Hippocrate sententiam hanc adduceret, nunquam eam Hippocratis esse crederem, & eò magis, quia Paulus opus hoc fieri posse negat. AMA. Paulisper hic immorari ne pigeat, vt rem hanc integrã deprehendatis. Paulus Ægineta Soranum reprehendit, vt qui dicat in suis scriptis, quæ adhuc extât de vulneribus capitis, quemadmodum in vitro, ita in capite euenire: nam si vna parte vitrum percutiatur, in altera & fortè aduersa findi contingit. Ægineta tandem hæc non ferens eum suggillat, & carpit, vt apud eum legitis, quia vitrum inane est: caluaria verò plena. Item, quia Galenus nono libro de Vsu partium: idèò naturam prouidam caluariam variis futuris ornasse ait, vt altera percussa, altera non lædatur: quod aliter euenisset, si solida esset, & absque futuris. Non negaret tamen Ægineta id quod Hippocrates ait, & nos quoque scriptum aliàs reliquimus. Si caluaria telo percutiatur, nõ rarò ultra eum locum vbi plaga conspicitur, os findi, & frangi, vt in aslere accidit, qui si securi feriatur, non semper finditur quæ securis ferit, sed alibi. CELE. Hæc vt ipse puto, nec Galenus negaret. AMAT. Si rectè teneo, non tantum hoc euenire posse di-

xi, sed multò maiora, scilicet, percussa vna parte, ex aduersa duram membranam, quæ futuris caluariæ implicita est, & ex eis pendet, cadere posse: vnde maximum malum oritur. Item, venulas cerebrum ambientes ex aduersa ictus parte rumpi & aperiri posse, vnde sanguis effluit, & breui pus factum cerebri substantiam putrefacit, & corrumpit: id quod olim non sine ingenti artis honore deprehendi, imò hoc fieri posse etiam capitis cute, & ipsa caluaria integra manente: præcipuè ex re ab alto cadente, Cornelius Celsus fatetur, & Galenus post eum, libro secundo de Com. Med. s. l. non negat: id quod Hippocrates si aperte non dicit: intelligit tamen, quum ait, citato loco, quintus hic modus. Quod infortunium vbi accidit, nihil est, quod iuuare possis: quoniam vbi hoc malum sit, nulla via deprehendere licet homine id patiatur, aut qua parte caluariæ.

VANVC. Quomodo hæc deprehendemus, quum quis in infortunium hoc inciderit? AMAT. Paulò postea audies, nunc satis hæc dixisse sit. CELE. Quum de caluariæ fracturis & vulneribus nobis sermo futurus sit, dicas rogo, ô Amate, persistisne ea in opinione, calua-

riam tres habere partes, superiorem, inferiorem, & tertiam medullarem diploëin à Galeno dictam? AMAT. Cur non, quum iis in Centariis ita esse ex Hippocrate & Galeno patefecerim, & nunc vt rem ex integro teneatis, audite, Ita se habet os cranei, quemadmodum id quod costam componit, ambítve. Costæ autem os latum vnicui tantum esse videtur: intus tamen medullæ vice, spongiosa pars venis & sanguine plena se nobis offert. Si costam quis igitur perforare tentauerit, vt olim Hippocrates cum purulētos curabat, perforabat, dubio procul tres partes in ea, vel inuitē esse dicet, primam & imam, densas & duras: mediam verò inter vtranque spongiosam. Ita & caluaria tres habet partes, quarū mediam Galeno diploëin appellatam, Hippocrates præcipuam facit, libro huic dicato negotio, non procul à principio, & illi os supremum & infimum, durissimum, densum & leue, tanquam proprias partes tribuit: mediam autem illam partem spongiosam facit, carunculis plenam, mollibus & raris, quæ digitis si atterantur in sanguinem resoluuntur, vt liquidò ex Hippocrate euadet caluariæ tres esse partes. Sed agite, siue tres partes, aut si

calua

caluariæ laminas magis appellare libet, siue duas tantum admittamus, hoc nihil refert, modò sciamus, quænam in caluaria ipsa partes infirmiores, quæve robustiores sunt, vt inde præfagium, indicium, & morbum colligamus. VANVC. In hoc ancipitem, & dubium: ciuem meum Vidium inuenio: AMAT. Hoc tam leue & facile solutu dubium est, vt omnes vno cōsensu respondeāt hoc modo, Syncipitis os tenuissimum & infirmissimum esse: postea ossa temporum, dein frontis, omnium robustissima & crassissima, quæ post aures & verticem sunt, id est, quæ in occipite continentur. VANVC. Ita omnes scribunt chirurgici. AMAT. Omnes ita scribunt, sed rationes, cur ita sit, ignorant. VANVC. Eas tu igitur explana. AMAT. Audite. Os syncipitis omnium in caluaria tenuissimum & infirmissimum esse, ex pueris in lucem recenter editis conuincitur, quia perforatum, & nondum completū os hoc ostent, quod postea in adultis infirmum ita esse cōuincitur, quia synciput paucissima & tenuissima contegitur carne: quò fit, vt vulnera in eo periculosa sint, & eò magis, quia multum cerebri sub se continet, quod Hippocrates nō siluit, cum inquit,

quod ad crassitudinem & tenuitatem, et
 vniuerso caluariae osse, id tenuissimum
 est, & infirmissimum, quod inter fron-
 tem & verticem est: idemque paucissi-
 ma & tenuissima carne contegitur: hac
 item parte plurimum cerebri subest, qua-
 obrem & cetera. VANVC. In hoc enar-
 rando textu conterraneus meus Vidius,
 anceps & dubius, vt dixi, est, vt qui os
 inter frontem & verticem ab Hippocra-
 te syncipitis vocari ambigat, putans for-
 re longè aliud os prope tempora esse:
 cum tamen os temporis, Galeno autore
 libro sexto Methodi med. in se ipso ipsas
 squammatim cōpactas committuras ha-
 beat, imò si quis versatus fuerit in doctri-
 na Galeni, os inter frontem & verticem,
 id esse, quod nos appellamus Syncipitis
 debilissimum, & omnium infirmissimum:
 facile inueniet. AMAT. Temporum os
 post synciput ceterorum infirmissimum
 habetur: vnde in eo vulnera periculosa
 quoque admodum sunt, sed praecipuis
 tribus de causis, quas Hippocrates ita
 describit, dicens, Ex ceteris os tempo-
 rum infirmissimum est, quod maxilla in
 tempore cum caluaria committatur, &
 sursum ac deorsum moueatur articuli
 modo, quod prope sit iter per quod fa-
 cultas

cultas audiendi meat, quòd vena cava
 & valida per tempus intendat. Ob tria
 igitur haec Hippocrates vulnera tempo-
 rum periculosissima esse testatur, ob con-
 nexionem maxillae in tempore cum cal-
 uaria, & motum, ob foramen auris, ob
 grandes venas quatuor, quae per tempe-
 ra feruntur, quas *σφαγιτιδας* appellamus,
 quarum duae per interiora vadunt, &
 penetrant, totidem per exteriora. Vtra-
 que capitis & colli partes nutriunt, sed
 illae altiores, haec verò summas, & per
 tempora quoque currunt: cum quibus
 etiam & arteriae eiusdem ferè magnitu-
 dinis obrepunt, quum raro venae absque
 arteriis reperiantur. Haec igitur tria cum
 osse tenui & infirmo, locum infirmissi-
 mum & obnoxium malo reddunt. Eò ac-
 cidit vt vulnera quoque, quae supra fu-
 turas cadunt, periculosa quoque sint,
 praecipue syncipitis, quia futurae natura
 sua infirmae sunt, & duram membranam
 alligatam habent, & syncipitis os infir-
 mum quoque est, adeò vt haec locum
 hunc infirmissimum reddant. Vtunque
 tamen sit, Galenus syncipitis os auda-
 cius proferat, quam temporum aut à la-
 teribus os, vt ex duabus historiis ad cal-
 cem libri sexti Methodi medendi, addu-

Etis percipitur : quod sanè documentum
 Hippocraticum est , vt ex libro suo tam
 sæpe à nobis hodie citato percipitur : ita
 enim Hippocrates ait , vbi caput inci-
 dendum sit , cæteræ partes eius tutò inci-
 duntur , tempus & regio superior iuxta
 venam , quæ per tempora fertur : hic in-
 quam locus scalpello attingi non debet.
 Eum enim qui incisus fuerit , nervorum
 distentioprehendit , & cætera. Iis enim
 suadet Hippocrates , vt neque tempora ,
 neque supra regionem temporum ad
 latera incidamus , quia vena , arteria , &
 non contemnendi nerui per ea loca fe-
 rantur : quòd si contingant præcidi , in-
 de nervorum distentio oritur : præcisis
 nanque ex vno latere neruis , siue mu-
 sculis , alterius lateris nerui & muscoli
 retrahuntur , vt aliis in Centuriis , pro
 exemplo equi frænum adducens , pa-
 refeci. Sed nunc ad propositum redeun-
 tes , dicamus , occipitis vulnera , & quæ
 retro aures contingunt , minus peri-
 culosa esse : quia circa eas partes , os
 durius , & multum carnis est , & minus
 cerebri subtrus est : frontis quoque parum
 periculosa sunt vulnera , vt memoriæ in
 curationibus quandoque mandauit , sed
 magis periculosa iis , quæ in occipite
 sint,

sint, vt Hippocrates quoq; testatur. CEL.
 Hæc præscire dubio procul multum ad
 prælagium, & indicium, & ad curationem
 faciunt. AMAT. Non iniuria Hippocra-
 tes suadet in primis spectandum quæ in
 parte capitis homovulneratus sit, inquis,
 spectare autem in primis conuenit, quæ
 parte capitis homo vulneratus sit, imbec-
 illiorine & cætera. Nec minus confide-
 rare vulnerum genera, & an in eis tantam
 collisio sit, an fissura, an incisio, quoniam
 pro ossis, & teli, vel pro cataracticæ causæ
 ictus varietate, caluaria variè frangitur,
 & afficitur. & in collisione inspicere oportet,
 an tantum collisio simplex sit, vt in
 pueris sæpè euenit, quorum ossa sup-
 primuntur & deprimuntur, veluti vasa
 plumbea & stagnæ, non secus atque in
 prouectis synciput, & modus hic ad fra-
 cturæ species reduci debet, si modo
 cum Hippocrate sentire volumus, quia
 in collisione quædam continui diuisio
 videtur. Item considerandum si cum col-
 lisione adsit fissura, vel rima, quan-
 quam Hippocrates non fieri fissionem
 absque collisione tradat, inquit nanque
 Hippocrates si quid finditur, necesse est
 plus minusve collidatur. Fissuræ igitur
 siue rimæ considerandæ maximè sunt,

vt tradit Hippocrates, quum quædam tenuiores sint, nonnullæ tenuissima, vt vix percipi possint, & hæ ad interitum sæpe hominem trahant. Contrà, aliæ crassæ & latæ oculis conspicuæ, aliæ quæ multum excurrunt, quædam breuiores, aliæ rectæ, aliæ flexuosæ, & obliquæ, nonnullæ parte summa videntur, aliæ altius descendunt, veluti aliæ quæ per totum ad imum vsque penetrant, & percurrunt, quas Galenus ad finem non esse persequendas monet, vt inferius latius dicemus. Quòd si incisio est, considerandum, an in ea teli vestigium relictum sit, quod ab acuto & leui plerumque fieri solet, & an cum scissura, fractura & ossis suppressio sit, vt membranam duram comprimat, quod plerumque à telo graui & recuruo fieri solet, vel si icto loco ex aduerso malum respondeat. Id quod euenire non rarò supra meminimus, sed in hoc multam refert scire, quo teli genere percussus egrotus fuerit, vel ex quonam loco ceciderit, alto, infimo, vel medio, & an à robusto, vel debili inflicta vulnera sint, & an egrotus illicò ceciderit, & an scotomate & vertigine affectus fuerit, & an vomuerit, an verò nihil horum euenierit. VANVC. Hæc quum dicta

dicta & admonita rectè sint, placeat nunc ægrotantem inuisum accedamus, vt hac secunda curatione inter nos de rebus grauioribus sermo habeatur, & quod agere debeamus, sciamus. AMAT. Quum timor non sit, de sanguinis fluxu in deponendo vinculo, accedamus: nam Galenus, vt aliàs vobis dixi, vinculum siue fasciam non nisi ad quartum & quintum diem soluebat, præcipuè quando sanguinis fluxum ex vulneribus timebat. CBL. En Vanucci fasciam deponere, & expedite eam solue, & vultus hac turundas extrahere, & linamenta omnia, & caue ne earum quicquam intus latitet, & maneat, ac linamentis ijs siccis, & spongiola recenti & noua hac, vulnera à sordibus absterge. Adsunt quoque instrumenta quibus ossa fracta extrahamus, & quæ opus fuerit aperiamus. AMAT. Non excidat vobis fracturas has diligenter inspicere & contemplari, & attente in hac caluaria denudata ad suturam inciso sit, quoniam vt difficile ita Hippocrates hoc maximè considerandum monet, denudato nanteque osse, fracturæ oculis patent, in suturis verò non item, vt aliàs Ferrariæ in vxore Antonij Lucei illustrissimi Ducis Ferrariæ medici, euenisse à me audistis, ex quo

quo errore diem suum obiit, erat autem plus iusto squammosa aperta commissura, parum ab assistentibus chirurgicis & medicis deprehensa. VANVCC. Prouidus, & oculus mente oculis sit chirurgus in ijs tractandis caluarie vulneribus, oportet, quia futuræ quum infirmæ natura sua sint, paruo negotio finduntur & dehiscunt. CELE. Super futuras secarène consueuisti? VANVCC. Absit, immò Hippocrates ab illis recedendum, & ubi necessarium fuerit, proximum os secandum suadet. CELE. Ob multa non esse secandas futuras nuper accepimus. VANVCCIVS. Quia fortè futuræ natura sua imbecilles cum sint, facile à modiolio penetrante perforarentur, & cerebrum laderetur. Item quia per futuras venæ & membranæ transeunt, quas ferro attingere periculo non vacat: decider fortè illis adalligata membrana, quam duram dicimus. Item, quum futuræ à natura prouidè sint constitutæ, vt per eas, tanquam per camini foramina & expirationa fumus euaporet, earum vice calulus supercrescens impedimento expirationi esset, vt his rationibus conuincatur, supra futuras non esse secandum, sed ijs proximum os cum sectio necessaria fuerit

rit, perforandum. CELE. Vt cunque est. Ego ubi sectio necessaria est, etiam supra futuram non raro rado, & aperio, & ad votum omnia mihi respondent, immò assentiente Amato, hoc non semel feci. AMAT. Ita res habet, & ita agendum cum casus exposceres dixi, quum minus periculi inde euenire soleat, aperiendo, quam non aperiendo, vt ex historia à nobis citata percepistis. VANVCC. Exercitissimus chirurgus sit oportet qui hæc contra Hippocratis sententiam, facere audeat. Sed, dicas rogo, ô Amate, cur in capitis vulneribus sectio admittitur, alijs verò in membris minus? AMAT. Galenus prope finem libri sexti. Methodi medendi, huic tuo respondet quæsito, quem tu magno tuo sonore percurrere poteris, nos verò interim tibi sic respondemus. Sectio ossis in capite necessaria est, quia admiranda junctura membrorum fracturis accommodata, in capite ob eius figuram dari nequit, quum non habeat partes conuenientes ad quas humiditates, & superflua transmittere valeat, sicut habent brachia, crura, & alia membra, item secamus, vt pus si quod in cerebri membrana colligitur, rectè extrahatur, mundetur, nec putredine sua cerebrum

corrumpat, id quod fieri nequit, si sectio ossis non sit, cæteris autem in membris pus debito vinculo exprimitur, quod in capite fieri non potest, imum nanque pus petit, qua de re Hippocrates in capitis vulneribus præter fascias laxas, ad continenda medicamenta & linamenta sufficientes, cæteras utpote adstringentes damnat, quia vincula, & fasciæ comprimentes, dolorem & inflammationem adducunt, & humiditates retinent, & eas tanquam carceratas remorantur, ex qua re tot mala quæ homini perdendo sufficiunt, gigni solent, cæteris autem in artubus, ut brachio & crure quæ separata & diducta sunt, in vnum cogere & glutinare vincula valent, & ab inflammatione defendere materiam, quæ aliunde ad affectam particulam confluit reprimendo, & eam quæ iam recepta est, pellendo, ut latius sequenti dicemus quæstione, in qua proponimus, an capitis fracturæ, emplastris curari debeant, quemadmodum cæterorum in membrorum fracturæ. VANVC. Accedamus igitur, & vulnera inspiciam. Primò nobis occurrit occipitis vulnus, in quo satis detecta caluaria est, sed vah in ea nunc fissura satis ampla & manifesta conspicitur, quæ an membranas cerebrum

rebrum tegentes attingat, nuuc demum experiamur. Pueri techam atramentariam afferte, vt atramentum per incisuram hanc indamus, vt ad quem locum penetret, sciamus. CELET. Quoniam instrumento, dicas ô Amate, ad hunc secandum os vtemur? AMAT. Dicam, si prius vobis memoriæ reuocabo occipitis vulnera minus periculosa esse, vt iam dixi, & tardius qui ab eis morituri sunt, vita decedere, & eo tardius quo tempus frigidius fuerit. Sed ad quæsitum tuum reuertor cum Galeno libro sexto Methodi medendi, ita dicente, Ergo de fracturis caluarie, quædam vsque ad secundam laminam, quam Græcis *σπλονη* vocant, perueniunt, quædam vsque ad internam ossium faciem, quædam simplices fracturæ sunt, quædam contusiones, quædam vestigia eorum quibus inflata plaga est. Quæ igitur simplices fracturæ ad secundam vsque laminam perueniunt, ijs, quos modo diximus, angustis scalpellis indigent, expedit autem hos vt numero multos, ita magnitudine impares esse, necubi desit quod operi sit commo-dissimum, postea verò nudato prout fieri solet vitiatò osse, vtendum primo quidem latissimo, secundo loco, quod illo

est angustius, mox ita reliquis, deinceps vsque ad angustissimum, hoc verò in ipsa diploë est vtendum. & inferius subdit. & fracturis verò quæ ad cerebri vsque membranas peruenerunt, si simplex tantum fractura sit, iam dictis scalpellis angustis vtendum, sin cum cõtusione aliqua, quod contusum est, excudi debet, sedque vel terebellis prius in circuitu perforatum, mox deinde scalpris admotis, vel protinus ab initio cyclifcis. Ac quæ per terebellam quidem ratio sangetur parum tuta est, propterea quòd dum audacius eam tractant, duram membranam quæ ossi substernitur, non raro violant. Quod verò per cyclifcos opus administratur, ne id quidem omnino vitio caret, cum quatiar immodicè caput, quod potius quietem postulat. In ijs autem Galenus, vt audistis, nos docet in caluaria, aperienda perforandave, ac ipsis demendis extrahendisve ossibus, siue fracturæ simplices sint, siue compositæ, operandi rationem, veluti operationem per terebellam parum tutam esse, quia membranam duram, & cerebri substantiam violat, nihilominus quoque improbat opus quod per cyclifcos administratur, quia caput immodicè quatiar. VAN. Miror Galen

leni diligentiam, vt qui rem hanc sic desertam reliquerit. AMATVS. Nihil minus, desine mirari Vanucci, immò Galenus distinctione quadam habita, nos docet quando terebra, & quando cyclifcis vti debeamus. VAN. Eam rogo recitare ne graueris. AMA. Inquit Galenus, si magnæ sint fracturæ, & ossa quæ fracta sunt vehementer mota, tunc cyclifcis vti optimum esse, quia paucis excisionibus opus consequemur, vt postea excisorijs lenticulatis, in totum compleamus. Hac, ne dubites, Galeni sunt verba. Mihi igitur hic quoque placet, si magnæ sint fracturæ, & ossa quæ fracta sunt vehementer mota, cyclifcis vti, quippe paucis excisionibus facies excisorijs lenticulatis locum, sin firma plurimum ossa sint, foranda terebella sunt. Hastenus Galeni verba, quæ, vt noscis, nihil à nostra citata sententia differunt, immò vt Galeni sententiam teneas, ita dicentè audi. Quidam autem quo minus vsquam aberrent, eiusmodi terebellas excogitarunt, quæ mergi non possunt, quas ab argumento abaptista dicunt: circumcurrit enim parum supra terebellæ acutam cuspidem circulus quidam parum extans sanè expedire cõplures id genus preparatas habere, ad

omnem caluarie crassitudinē, nam crassiori longior terebra conueniet, (voco autem ita cuius spatium quod inter summam est cuspidem, & circulum, qui extans circuncurrit, maius est,) tenuiori breuior est: autem huic quoque quod interest inter cuspidem & quod circuncurrit, minus. Aliqui verò (siue illos his timidiores, siue tutiores appellem) etiam ijs quas chynicidas vocant, sunt vsi. Tu verò si neque improuidus eorum quæ fallere possunt sis futurus, neque plusquam satis es timidus, commodissimè cycliscis vttere, & primo quidem aggressu latioribus, postea magis angustis, donec ad crassam membranam perueneris. Ceterum, quod excidi oportet, id totum circulo cycliscis mundandum non est, sed ex ea maximè parte, qua fractura est grauissima, nam præter alia, etiam membrana ipsa ab ossibus quæ vehementer sunt afflicta, celerissimè recedit, adeò vt nullus sit metus eam quæ iam seiuncta est tetigisse. si verò vnā semel nudaueris partem, ac scalprum qui in cuspidem præfixum habet obtusam læuēque lenticulæ speciem, aciem verò per longitudinem erectam submiseris, vbi latam partem lenticulæ super membranam statue-

ris, feries malleolo, ac si caluariam diuides conueniunt enim ita agentibus quæ requirimus omnia. CELETANVS. Ita hæc Galenus clarè docet, vt nihil quod desideremus in hac tractatione sit, si modo & Amate nomina instrumentorum quibus Galenus operandum docet, patefeceris. AMATVS. A terebra incipiam, quæ & terebrum, & terebella, & terebellum diminutiue appellatur, instrumentum satis vulgare, quo fabri passim vtuntur, & dolia, ligna, & tabulas perforant, cui similem terebram chirurgici olim in vsu continuo habebant, alteram verò quæ supra acutum eius mucronem circulum habet, ob quem altius descendere non potest, vnde ab apista, quasi submergi non possint, à Græcis appellantur, & hæc varijs modis habentur, & operantur, nam quidam ipsam manibus circumducunt, alij eam per pilam in summo circumagunt, alij per transversarium conuertunt, alij per habenam in medio arcte illigatam eam tornant conuertuntve, nonnulli per arcum eam circumrotant, alij per habenam & transversarium, exemplum ab ijs qui ad tornum poliunt, sumentes. VANVC. Harū terebrarum, paruum vel nullus vsus, hodie apud chirurgos

habetur, proinde eas prætermittamus in hac præfocanda caluaria, & quid Galenus per chynicidas intelligat absolute quaeso. **AMAT.** Chynicidium instrumentum, Galenus vocat, id quod Hippocrates ferram appellat, nostri verò hodierni chirurgici, modiolum dicunt, instrumentum sanè admodum periculosum, quod, vt dixi, Hippocrates ferram appellat quam tu intellige teretem, siue rotundam, quia, vt nosti, rotundæ ferræ modo operatur, qua ad præfens minimè quæque operabimur. **CELETA.** Vtatur igitur cycliscis saltem, si modo primùm eos patefeceris. **AMAT.** Per cycliscos, Galenus, cauos excisorios scalpros intelligit. **VANVC.** Si meliora non adduxeris, perinde vt antea dubitabimus.

AMAT. Sunt cyclisci, seu caui excisorij scalpri, non multum à nostris vulgaribus scalprijs rasijs differentes, sed differunt, quòd illi cannulari siue caui ad circuli figuram acuta acie fabricati sint, & similibus fabri lignarij sua excauant ligna, adacto malleolo, sed Galenus an eis vsus fuerit citra malleoli operam, scriptum non inuenimus. credibile tamen est superferente malleolo, eisdem operatum fuisse, quum dicat, eos vitio non carere, qui

qui immodicè concutiant, & eisdem (vt audistis) vitur cum os vehementer est perruptum, quibus tantum excidit quantum satis est, ad postea operandum scalprum securissimum ima in parte lenticulam referentem non sine malleoli percussu. **VANVC.** Instrumenta omnia hæc quibus non nisi feriente malleolo operantur, tanquam periculosa dimittamus, quia parum tuta, & à Galeno non libenter admissa. **AMAT.** Vtatur igitur vulgaribus nostris scalprijs rasijs, satis tutis, adancis, & curuis, aut quos Germania & Hispania singulares habent, & ita fabricatos, vt ijs non nisi exercitatissimi aperire nossent, aut terebra, qua vsi sunt præci, & per manubrium vertitur, ferrum quadratum ima in parte habens cauum, in quo vt aliud & aliud ferramentum inseri solet, excidendo ossi accommodatum, ita clauus habens turbinatum caput crebris foraminibus scabris, vt in lima cernitur punctum illi adaptatur, qui summopere mihi arridet, & à nemine hucusque quod sciam, descriptus aut depictus, aut in vsum tractus, aut adductus est. **VANVC.** Ego huic instrumento indere soleo ferramentum quod ab ima parte, quasi in pomum definit

striatum, quinque acutas acies habens, alij verò, Thusci magistri mei huius feramenti loco, quo ego vtor, aliud inferere solent, quod vnguem representat, quâdoque verò aliud semicirculatum.

CELETA. Modò vno modò alio, prout opus exigerit vtamur, à latioribus incipiendo dein strictis, prout Galenus nos agendum docuit. **VANVEC.** Accedite igitur, & gosapium puer dato, vt ægroantis aures obruremus. **AMAT.** Cura diligentissimè opus exequaris, quoniam Galenus iubet libro octauo de Vsu partium, vt ossa capitis celerrimè excidantur ne cerebrum refrigeretur. **VAN.** Imum petiuit atramentum, & incisura hæc duram attingit meningem, da Celetane strictiores scalpros. Vah, videtis ne iam pulsans cerebrum, da lenticulatum scalprum, vt si quæ sunt ossicula quæ sæpè duram membranam pungunt & feriunt, extrahamus, ijs enim squammis sæpè dura membrana, læditur nisi chirurgus dexter fuerit, vnde dolor, inflammatio, paralysis & febres oriri solent.

AMATVS. In syncipitis vulnere id quod vehementer est confractum, auferendum cura, vel his forcipibus, vel vulsella, vel dentata forcipe, & vetricibus den-

tato.

tato & non dentato subleua, & attolle ea quæ sunt compressa & fracta ossa, ac lenticulato scalpro postea vt nouisti vtere.

VANVCCIVS. Occurrit os quod mouetur sed longius percurrit, curabimus ne de illo extrahendo? **AMAT.** Absit, præceptum Galeni est, vbi de hoc negotio agit, quum ossium fragmenta quædam longius excurrunt, ea persequi ad finem non expedire, cum persuasum sit illi, nullam inde noxam futuram esse, & reuera Galenus, vt oculatus testis & experimentator acerrimus loquitur, vidimus nante nos non rarò similia percurrentia ossa consolidari & succedente corporea citatrice, ferruminari, si modò reliquarite peracta essent. **VANVC.** Exercuistine Amate artem chirurgicam aliquando? **AMAT.** Sub præceptoribus Salmanticæ maximè, vbi cum nondum decimum octauum ætatis meæ annum agerem, præceptores Pontanus, & Oliuarius, tantum mihi & diligentia tribuebant mea, vt duorum hospitalium, varijs ægroantibus promiscuis refertorum mihi curam committerent, quorum alterum titulum diuæ Crucis, alterum verò diuæ Blanchæ, si rectè teneo, habet, postea verò in patriam reuocatus parum de arte chirurg-

gica exercenda curiosus fui.

VANVCC. Vt quisque optimus artifex euadat, oportet, omnes artis partes eius quam exercet, non tantum sedentatio studio completas, sed exercitio maximo conquisitas habeat, vt Hippocrates, Soranus, Archigenes, Ruffus, Galenus Paulus, Celsus, & similes qui ad vnguem omnes tenebant, & earum partem chirurgicam non solum viri ij grauissimi & sapientissimi, sed & ipsi, Machaon & Podalirius suis exercebant manibus, nunc verò hodiernis medicis satis superq: est pulsus tetigisse, etiam si nihil præter pallium medicum habeant, fortè vt melius suam traducant, aut verius exercent & occultent ignorantiam, aut fortè vt Abiuoari subcenturientur, qui cum vlcus videbat, illico subtomachabatur, & nauſeabundus scotomate & vertigine afficiebatur, vnde physicum non debere exercere chirurgiam, scriptis mandauit.

AMATVS. Hippocratem eam partem methodi curatoria quam opera manuali completemus, exercuisse, nondum satis habeo exploratū, quum eam apud suum iusiurandum physicis interdictam legimus, vnde apud Romanos mos inualuit, vt medici qui victu, & medicamento

ægror

ægotantes curarent, operam manualement non exercerent, nec ij chirurgici dicti prioribus partibus operam darent, tanquam Decretum, & lege Sancitum reliquerunt, sed de his satis.

CELETANVS. Ad colloquium nostrum reuertamur, quod de ossium fragmentis longè percurrentibus erat, quæ omnes nos vt Galenus quoque docuit, non esse detrahenda, vnà conuenimus, quanquam hodie non desint plus iusto audaces chirurgici quidam qui ossa omnia mota, vi, & diligentia accuratissima auferre audeant.

AMATVS. Ij fortè iuuenes inexperi sunt, digni vt sub magistris adhuc agant, & artem exercent, vt doctores, & ab erroribus immunes euadant.

CELETANVS. Referam casum notatu dignum, multum ad rem hanc facientem. Superioribus diebus, capite vulneratus iuuenis quidam ad me venit, qui caluarie ingentem portionem circuli figura fractam habebat, à qua omnia illa ossa fracta, & comminuta detraxi, vnde membrana dura, magna quantitate detecta circuli figura videbatur: sed quod mirari est, in medio circuli tanquam in centro, frustum caluarie, etiam

etiam si modò mathematicè loqui volumus, necessariò rotundum tanquam insula in medio aquæ, illæsum mansit, quod omnes assistentes mecum foras ad aliquot dies exiturum credebamus, sed contrariò euenit, præfixum nanque mansit, neque ipse de eo extrahendo sollicitus admodum fui, quum tentatum vulsella id membranæ firmatum, & affixum perciperem. **AMATVS.** Cordatè operatus es, quia chirurgus non multum sollicitus in eradicandis, & detrahendis ossibus esse debet, sed potius placidus, & mitis, & si extractioni resistent ossa, tunc opus naturæ committere debet, quæ sapè id quod nos consequi multis machinamentis, & sudoribus non possumus, ipsa per se facillimè operatur, & complet.

VANVCC. Quum omnia ossa perfectè, & exquisitè exempta sint, vt dixerit Galenus de huiusmodi opere,

Dimidium facti qui bene cepit habet,

Ad immittenda medicamèta accedamus.

CELETANVS. Hoc opus hic labor est, quum nonnulli exiccantibus medicamentis huiusmodi curent vulnera, alij verò cataplasmaticis, & humidis. sed quid agendum sit, dicat Amatus quem tanquam iudicem in hac re constituimus.

AMAT

AMATVS. Vt ab ouo, quod dicitur, incipiamus, & in pomum, sed non malum desinamus, ab Hippocrate ~~dicere~~ illo, & medicorum deo exordium sumamus, qui libro huic tractationi addicto iubet, vt quamprimùm ad vulneratum, os nudatum in capite habente accedamus, incidamus, quantum nobis satis esse videbitur, vt postea sequenti die vulnus inspiciamus & rectè curemus, sic enim ille, Ergo, quum nudati ossis causa, plaga in capite secatur, vt appareat læsum necne à telo fuerit, eatenus incidi debet, quatenus opus esse videbitur: oportet autem vbi secatur, diducere ab osse carnem, quæ membranæ & ossi iuncta est, deinde vlcus vniuersum linamentis implere, quæ in posterum diem minimo labore ipsum apertum exhibeant: vbi autem linamenta dantur, quandiu adhibentur, imponendum est cataplasma ex polenta tenuissima, quæ ex aceto subacta incoquatur & maxime glutinosa fiat. Hæc Hippocrates, in quibus figuram qua sectio fieri debeat præterit, nos tamen aliorum doctorum hominum doctrina instructi, ad X. literæ similitudinem eam facimus, quemadmodum vos alij consueuistis, & in hoc ægrot

ægotante operati estis, & carnem ab offe vt docet Hippocrates, separastis, nec tantum carnem, sed etiam membranam caluariam regentem. Qui vt paulò post docet, oportet vt sectio ossium si qua necessaria fuerit tertium diem non prætereat, præcipuè æstate, & calido tempore; immo si primo occurfu id facere poterimus non prætermittamus, quia tunc nondum est inflammatio, nec intra tres dies hominem infestare consuevit, vnde ossa tutius intra hoc trium dierum tempus, tractari possunt, radi. secari, componi, & in suam sedem collocari & redigi. dixit autem Hippocrates æstate, aut vbi tempus calidum fuerit, quia hoc tempore, caro citius putrescit, & pus copiosius gignitur, & ex consequenti os gangræna facilius tentatur & corrumpitur, quæ omnia hyeme tardiùs euenire satis nouistis. VANVCC. In his cum Hippocrate sumus, & eum in tractandis, & eximendis ossibus sequimur, & imitamur: sed in medicamento quo pro constringendo sanguine in prima curatione vitur, ab eo discrepamus.

AMATVS. Miscemus nos linamentis album.oui satis agitarum, & si defluxum sanguinis copiosorem timemus, superaddi

addimus pulveres constringentes, qui in officinis vaneunt, vel eos quos Galenus in vsum trahebat, & ita habent, aloës partes duas, thuris vnam, pilorum leporis, quantum satis videbitur, misce. Hippocrates verò vitur linamentis, eo quod nos vitur modo, & cataplasmate ex farina tosti hordei aceto subacta & glutinosa reddita, sed an linamenta misceat huic cataplasmati, quemadmodum nos nostra oui albo solemus, vel tantum cataplasma hoc superponat, non satis constat, quum dicat, vbi autem linamenta dantur, quandiu adhibentur, imponendum est cataplasma ex polenta tenuissima, quæ & cætera. Ego verò, vt credo, Hippocrates non tantum cataplasma hoc superponebat, sed etiam linamentis miscebat, quia medicamentum hoc reprimat, siccet, & ab inflammatione arceat, vbi oui album quoque facit. Paulus Aegineus verò, vinum temperatum oleo statim pro sanguine reprimendo admouebat, fortè quia dolorem timebat, nam medicina hæc, & lenit, & reprimendi vim habet. CELETANVS. Galenus, vt noto, libro sexto Methodi medendi nullo horum vitur medicamento, sed siccantibus potius.

AMATYS. Id verum esse scitote, quòd vbi caro à medico secta est, & ossa sunt extracta, linamentis vti debemus, quibus dum vtiatur, cataplasmate etiam vti necessarium est, vt suadet Hippocrates, quia dum inflammationem timemus, semper cataplasmate vti debemus, quae de causa, Hippocrates quandoque, neque cataplasmate vsus est, neque fascia, quia inflammationem non timebat, sed de his in sequenti latius dicemus. nunc ad quaesitum redeamus, an vulnera haec, hac secunda curatione curari debeant siccis medicamentis, vel potius humidis. Galenus ad calcem libri sexti Methodi medendi dubium hoc proposuit, & breui absoluit, dicens, in hac re duas esse contrarias curationes, alteram mitem, Romae frequentatam, alteram verò, maximè siccam, quam laudabat Meges Sionius, & eam Eudemus ciuis suus in opus continuum trahebat, vt qui nudate membranae protinus superinducebat emplastrum, quod isis vocatur, cuius descriptionem mox audietis, & extrinsecus oxymel adaptabat, & hanc curationem Galenus ibidem magis laudat, quàm alteram lenientem: quia, vt Hippocrates, ait, introitum ad librum de vlcerybus, &

alibi

alibi, quod sanum est, siccum est, quod vlceratum & morbosum, humidum. Siccata igitur ad sanitatem magis accedunt, humida verò magis ad morbum: vnde Galenus eodem loco, si in Asia mansisset, se potius vsurum exiccante hac curatione: quàm leniente inquit, quia ea multò plures seruatos obseruauerit, quàm reliqua miti curatione. Sed quum Romae ageret, vrbis morem insequi proposuit, operam manuariam chirurgicis relinquens. subscribit igitur Galenus Eudemi curationi. Qui etiam vt eius corroboret opinionem, exemplum auris affert, cuius foramen non solum ad cerebri membranam, sed etiam ad ipsum cerebrum pertingit, & tamen medicamenta vehementer sicca tolerat, ex quibus est Andronis passillus: vnde ipse Galenus paulò antè dixerat, tum protinus, tum ad finem vsque siccis medicamentis esse medendum, quae ob id ipsum, cephalica Graecè, id est, capitalia sunt dicta. Ea componuntur exiri Illyrica, & erui farina, & manna, & aristolochia, & panacis radice cortice, & aliis ab Auicenna adiectis, vt myrrha, sarcocolla, sanguine draconis, & similibus, quae extergere & siccare, citra rofionem pos-

Q

sunt. VANVCCIUS. Emplastra quibus Medici illi prisci vulnera, detecta dura meninge, curabant, apprimè scire desidero. AMATVS. Honestissimo tuo desiderio breui nunc satisfaciam: & primò sciendum est, veteres ea medicamenta excogitasse: quæ quia ossi ferè fracto superponuntur, Catagmatica appellantur, cuius modi, emplastrum nigrum est, quod ad Aristam auctorem refertur, & id quod Moschionis dicitur, quæ Galenus libro secundo de Composit. medic. catageni describit, capite decimo septimo. Cæterùm, inter hæc quæ robustiora sunt, à capite, cephalica nuncupatur: quanquam non tantùm capiti, sed aliis etiam partibus opitulentur, & conueniant, vt refert Galenus eodem citato libro secundo, capite decimo octauo, cuius generis sunt, quod Deileontem auctorem habet, isis emplastrum à nobis suprâ citatum, viride cephalicum, & alia similia, quæ libro quarto eiusdem voluminis describit.

VANVCCIUS. Horû descriptiones, ne postea eas inquirendo fatigemus ad præsens describere, ne graueris, rogo.

AMATVS. Primò catagmatica duo occur

CVRAT. MED. CENT. VI. 611
occurrunt, dein cephalica potentiora & robustiora aggrediemur.

*Emplastrum nigrum. Arista auctore,
ex Galeno deceptum libro secundo
de Comp. med. s. genera.*

Cap. 17.

Hæc recipit. Argenti spumæ, bituminis, singulorum drachmas ducentas, picis aridæ, ceræ, singulorum drachmas centum, resinæ, terebenthinæ, singulorum drachmas quinquaginta, aluminis scissilis, propoleos, singulorum drachmas triginta, guttæ ammoniaci drachmas viginti quatuor, æruginis drachmas decem, olei sextarios quatuor, præparato, vt dictum est. Hactenus Galenus. Cæterùm, hic nos pro denariò, drachmam vertimus, & notandum est sextarium, duas continere cotylas, heminas quoque duas, vt Q. Rhemius Fannius cecinit,

*At cotylas, quas si placeat, dixisse licebit;
Heminas recipit geminas, sextarius vnus.*

Porro, Hemina hic decem continet uncias.

*Moschionis pharmacum, siue emplastrum,
catagmaticum, faciens ad fracturas
ex eodem loco Galeni.*

Argenti spumæ pondo minam. Mina
verò in hoc pharmaco habet denarios,
vel si mauis drachmas centum sexaginta,
seui vitulini drachmas centum sexaginta,
resinæ terebenthinæ drachmas octoginta,
æruginis drachmas octo, opopanax
drachmas octo, chalbani, drachmas octo,
olei cicini heminam, aceti tantundem,
liquoris sycamini heminam, picis liquidæ
heminæ dimidium. Ceterum, argenti spuma
læuissima, & cicinum oleum in vas fictile
æreumque iniecta, & super ignem posita
incoquantur, ac postea quam ebullierint,
seuum, & manna thuris adduntur,
mouenturque continuo, quum spissantur,
pix, cera, resina admiscentur, & coctis
vsque non inquinant, chalbanum aspergitur:
deinde ærugo, & opopanax ex aceto resoluta.
Liquor verò sycomori, & pix liquida in
alterum vas transfusa coquantur, & con-
densata priori pharmaco admiscemus:
rursus supra ignem posita vsque ad puritatem
coquantur, & in vinum demersa triduum
relinquimus, inde subactis vitur

mur in linteolum illinentes, & cætera:
Nunc demum cephalica, robustiora &
acriora catagmatis tempus est, vt descri-
bamus emplastra, & primo occurrit Deileontis.

*Deileontis Cephalicum, ex Galeno, libro
quarto predicti voluminis,
capite 13.*

R. Aris squammæ, mannæ thuris, resinæ
siccæ, singulorum drachmas centum,
aceti heminas duodecim, terito squammam
ex aceto, & quum læuis facta fu-
erit, thus in minutissimum puluerem
reductum adiecit, & resinam, pastillos
fingito, quos in umbra desiccabis ad
usum.

*Isis Cephalicum cruenis conueniens ex
Galeno libro quinto dicti voluminis,
capite secundo.*

R. Cere drachmas centum, terebinthinae
drachmas ducentas, squammæ aris rubri,
æruginis rasæ, aristolochiæ rotundæ,
thuris, salis ammoniaci aris vsti, radicis
dracunculi ana drachmas octo, aluminis
combusti drachmas sex, myrrhæ, aloës,
ana drachmas duodecim, olei veteris
heminam, siue uncias decem, terenda
terantur, adiecto aceto acerrimo, & vt

conuenit, coquantur, quousque non co-
 inquinentur manus, & fiant pastilli ma-
 nibus aceto acerrimo intinctis, qui per
 decem dies in aceto acerrimo maceren-
 tur. Cæterum, quum plura emplastra isti
 referta à Galeno prædictis libris descri-
 bantur, hoc ad præfens à nobis conscri-
 ptum pro capitis vulneribus curandis, &
 vlceribus extirpandis, in vsum medendi
 trahere debemus, à quo id quod Paulus
 libro septimo suæ medicinæ scripsit, li-
 cet nonnihil ponderibus, medicinis ta-
 men parum differt: reliqua verò varia
 huius generis medicamenta ex ipso pe-
 site Galeno, Paulo, Largo, & Celso, quæ
 tam scilicet cephalica, quàm catagmati-
 ca carnem producant: & vbi os nuda-
 tum est, tam capiti, quàm aliis corporis
 partibus per se absque mistura aliqua ap-
 plicari debent: vbi verò os nudatum non
 est, tunc aliquo liquore, vel cerato dilui
 debent, vt Galenus non raro libris signa-
 tis meminit, & secundo ad Glauconem.
VANVCIVS. Cur sic? **AMATVS.** Quia
 vulnera quæ os detectum habent, exic-
 cantibus valde curari debent medicamē-
 tis: reliqua verò quæ non habent, mi-
 nis exiccantibus, qualia hæc sunt medi-
 camenta largo oleo rosaceo diluta, aut
 mista

mista cerato, aut aliquo alio liquori. Et
 hoc est, quòd (mea sententia) Auicenna
 dicere volebat, quum dixerit Fen-
 quinta libri quarti, vulnera capitis, quæ
 ad almochatum perueniunt, curantur eo
 modo, quo cætera vlcera curari solent,
 id est capitis vulnera, quæ neque os de-
 detectum habent, nec perforatum, imò
 quæ non attingunt membranam calua-
 riam tegentem, curari debent, non eo
 modo, quo vulnera os detectum habentia,
 sed potius vt reliquorum membro-
 rum vlcera, & vulnera, quæ non ita exic-
 cantibus solent curari, & sanari, & hanc
 sententiam Auicenna ex Hippocrate &
 Galeno decerpfit, ex Hippocrate, libro
 de Vlceribus, & libro de Vulneribus ca-
 pitis. Ex Galeno verò, Commentariis
 in librū de Articulis, sic dicente, Hippo-
 crates sicciore curationē tradit in libro
 de Vulneribus capitis, quàm in eoque de
 vlceribus est: ea verò vlcera capitis, quæ
 vsque ad os non penetrant, sub iisdem
 præfidiis, atque aliarum partium curan-
 tur. Hæc Galenus, qui meritò ex Hip-
 pocrate sicciorem curationem tradit li-
 bro de Vulneribus capitis, quàm reliquo
 de Vlceribus, inquit, quia Hippocra-
 tes hoc de vulneribus capitis libro agit,

osse decocto, siue nudato osse, aut perforato, aut saltem læsa membrana caluariam tegente: eodem enim modo vulnera membranæ craneum tegentis curari debent, quo detecto osse, aut perforato curari solent, vt suadet Galenus, libro secundo de Comp. med. s. l. Cæterum Auicenna non solum ex prædictis decerpfit locis sententiam illam, sed etiam ex Galeno, libro sexto de Comp. med. s. genus, sic dicente, Sicciora medicamenta vulnerato capite eatenus idonea esse, quatenus os apertum est, quoniam capitis vlcera, vbi os nudatum non est, nihil proprium requirunt magis quam in alia corporis parte: semper tamen spectata affectæ sedis natura, & cætera. VANVC. Arrident nobis hæc. AMAT. Merito & vobis arridere debent, quia Galenus libris citatis de Comp. med. s. g. dempto capite, Cæterarum partium vulnera recëntia ac cruenta, mollibus, blandis, & iis quæ dolorem non excitant medicamentis, curat, qualia sunt enhema: vocantur autem ex bitumine emplastra barbara cirrha, & phæa, quia fului & fulci sint coloris, sed cur barbara dicantur, Galenus se ignorare fatetur libro secundo ad Glauconem, de quibus Commentario quar-

tò in librum de articulis meminit, veluti de Compos. med. s. g. Quòd si potenter siccantibus medicamentis pro iis curandis vulneribus antiqui utebantur, illis aliquod ex glutinantibus medicamentis non vehementer siccantibus miscebant, quòd crescentem teneram carnem blandè, & sine vellicatione cogeret, non minus ac in sinu curando, vt ad eius veniret finem, & ibi retineretur sua viscositate, vt opus completeret, veluti quando mediocriter carne repletus est sinus, vt humiditatem redundantem naturalem absumeret: solet autem eorum acrimonia exui, si eorum pauillo, largum oleum aut ceratum miscetur, & emmotorum modo reddat. Vocant autem Græci emmota medicamenta liquida, quæ *μωρῶς*, id est linamentis, & linteis excipiuntur, & in sinus & cauernosa vlcera sordida pyulco, aut melius fistulata vesicæ suillæ insita iniiciebantur, & linamentis obturabantur: ex quibus sunt emplastra, isis, & quæ ad Macherionem, & Epigobum referuntur, vt multa olia prætereamus.

VANVC. In curandis capitis vulneribus, nudato osse, seruâtne Galenus semper prædictum curandi ordinem, quem

Meges tantoperè laudabat? **AMATVS.** Minimè gentium, imò illum alium mitem & blandum Romæ vsitatum. Nam libris de Facult. simpl. med. ita tradit: ego verò sexcentos noui eorum, quibus Romæ perforata fuere capitis ossa, nec quicquam ab vsu rosacei, citra columbæ sanguinem offensos, & subdit: itaque melius inuenire nihil possis in capite perforato, quàm vt rosaceo probo vtare. Hæc Galenus, vbi, vt obiter hoc dicam, sanguinem columbæ in hoc casu prætermittit. **C E L E.** Vidi ego non rarò probatos quosdam chirurgos supra duram membranam, calentem ex ala columbæ sanguinem perfundere, felici & optimo semper successu. **AMATVS.** De iis vberius, si placet, legite nostrum Dioscoridem. Galenus tamen libro secundo de Composit. medic. vbi Apolloniæ medicamenta persequitur, ad capitis dolorem ex ictu, detracto osse, rosaceum quoque supra membranam denudatam indit: & eò rosacei huius vsus deuenit, vt hodie plures duram membranam nudatam per totum vulneris cursum solo eo curare nitantur, testantes. oleum rosaceum omphacinum tepescitum sufficiens esse, supra posito vno vel altero

vngueni

vnguento, vel capitali cerato ad huiusmodi malum curandum, quum tamen Paulus tres dies tantum rosaceum admittat, vt inferius audietis.

VANVCEIVS. Prioribus septenis diebus rosaceo detectam duram membranam plures curare obseruavi, linamenta intincta oui albo & rubro simul contusis, & mistis rosaceo supra ponendo. Alios verò, qui illicò restricto sanguine, medicamentum fatis vulgare digestiuum dictum compositum oui vitello, terebenthina, & rosaceo tepente supra ponebant, irrorata primò membrana dura rosaceo tepente, aliquando solo, quandoque verò melle rosaceo colatitio admixto, & pro plagæ ratione quandoque ad decimumquartum & vigesimum diem in eadem persistebant curatione, semper capitis partem eodem rosaceo calente abundè perfundentes, & eò lintea imbuta supra ponentes, quoad fortè de inflammatione securi essent. **C E L E T A.** Non desunt hodie qui vulnera similia curent aqua vitæ (quam Ardentem appellant) excepta variis medicamentis aridis cephalicis à nobis numeratis, & postea per campanam, destillata, quos ego semper detestatus sum.

VANVC.

VANVC. Hodie quoque nonnulli sunt qui sola frigida aqua susurratis nonnullis verbis non solum capitis, sed reliquarum partium corporis vulnera curare contendunt, contra quos Vidius conterraneus meus ita prosequitur, dum Hipp. orationem illam interpretatur, Vlcus in capite neque vino, neque alia re madefacere oportet, aut certe quam minimum: inquit igitur conterraneus meus vir doctissimus & eloquentissimus. Ex his patet, quam miserè ægrotantes occidant, qui nõ solum alijs vulneribus, sed illis etiam, quæ in capite sunt, medentur linteis ex aqua frigida madefactis. Nam si vinum incommodum est, quanto magis aqua? verum multos adducunt, hac medicina restitutos, neque verentur asserere id non aquæ potètia, sed miraculo quodam fieri, cum sacris quibusdam verbis prolatis aqua propè diuina reddatur, & id efficiat, quod per se minimè posset, quæ superstitiosa religio eodem modo refelli potest, quo refelluntur, qui scorpionem volebant carminibus & saliuâ necari, nam, si vtrunque seorsum experiamur, idem præstare aquam per se, quod prolatis verbis inueniemus: igitur, vt nugis omissis atque ineptijs rei naturam perscrutemur

quamur, frigida aqua non aliter in viceribus proficit, quam in frigidis morbis, in quibus, si hominem non ita calidum naeta sit, calorem extinguit, & ipsum interimit, si abudè calidum, quum calor frigus refugiat, & in vnum coactus potentior reddatur, morbum exoluit, quod placuit Hippocrati, quum iuuenem boni habitus, ætate, neruorum distentione prehensum sanari aqua frigida scribit. Cunctis itaque vulneribus aqua frigida nocet, tunc autem magis innocenter adhibetur, quum natura & corporis totius, & partis affectæ calida est, cum affectus recens, quum per tempestatem licet frigidis vt, quod voluit Cornelius Celsus. Vbi sine peregrinis & conquisitis medicamentis sola aqua frigida curari vulnera tradidit: nanque, vbi sustineatur, vlcus purum seruat, repellendi vim habet, & naturali calore aucto sanitatem restituit. Sed quum os apertum est, ex toto fugienda est, non modò in capite, quod vino quoque offenditur, sed in alijs etiam partibus. Quod verò iactant innumeros eiusmodi præsidio liberatos, vtinam æquè liceret interemptos aspiciere atque eos, qui conualuerunt.

CELETANVS. Varij cùm sint & tot curandi capitis vulnera modi, quid Hippocrates in hac re senserit, dicere ne graueris rogo, quò ipsæ medicinæ lumen sit.

AMATVS. Dicam breui, Hippocrates, Galenus, & omnes quotquot sunt clari medici, vnanimes, & concordēs in hac sunt sententia, si vulnera simplicia sint, in quibus neque de dolore, neque de inflammatione timetur, exiccantibus solis medicamentis curari debere, neque cataplasmata, neque vincula esse admouenda, præter ea necessaria laxa, quæ tantum medicamentum tenere valent. si verò vulnera composita sint, in quibus & caio contusa sit, & membrana fortè lacerata, aut læsa, & dolor adest, & inflammatio occupare incipit, aut timetur ne breui eueniat, tunc ad lenientia confugiunt, vt Galenus libro secundo citato de Compositione medicamentorum s.l. & libris de Facultatibus simplicium medicamentorum, veluti alijs sexcentis locis restatus est, in quibus oleo rosaceo tepente semper vtitur, & lenientibus. postea verò quum timor non est doloris, neque inflammationis, ad cephalica medicamenta arida siccantia venit, quæ supra membranam respergit, quam curandi

viam

viam seruat Cornelius Celsus, qui si non obstiterit dolor, aut inflammatio, à principio ad finem siccantibus semper vtitur: extracto nanque osse, illico membranam acri respergit aceto, vt si quid sanguinis ex ea confluit cohibeatur, si verò concretum fuerit, discutiat.

CELETAN. Si ita res habet, hodierni laude multa digni sunt chirurgici, vt qui rosacem super membranam per se, etià linteolo exceptum respergunt, & superponunt, & medicamentum ex oui vitello, & terebenthina, rosaceo tepente temperatum ad aliquot dies admittunt.

AMATVS: Procul dubio, quia rarò membrana dura visui patet, vt non contusa, laniata, aut lacerata sit, non minus accaro & membrana caluariam contegens, quæ omnia, lenientia & mitia medicamenta hæc postulant, & multò magis si à chirurgo secta caro fuit, & caluariæ os instrumento perforatum, quia doloris & inflammationis timor est. hanc sententiam confirmat Hippocrates libro de Vlcerebus, dicens, Quodcunque vicus telo acuto inferatur, vel ita etiam, vt altè insidat, medicamentum exigit quod cruentis vulneribus protinus inicitur, quod desiccando suppurationem

proh

prohibeat. Si quid carnis collisum attritumque à telo fuerit, ita curandum est, vt quam celerrimè suppuret, nam & minùs inflammatione prenditur, & necesse est collisam detritamque à telo carnem in pus versam tabescere: deinde nouam creari. Ex quibus Hippocratis verbis liquidò cernitur, contusam, aut collisam carnem, plagæ coniunctam necessariò in pus verti debere, id quod de membrana dura intelligendum quoque non rarò. Hippocrates ipse inculcat. Hanc eandem sententiam confirmant Hippocrates. libro de Vulneribus capitis, ad hunc modum, inquit, necesse enim est collisam carnem detritamque in pus versam tabescere. Sed multo clariùs eodem hoc libro. cum ait, malum autem in vlcere carnem humidam esse, hebetem & diuturniori tempore purgari: danda verò opera est, vt vlcus quàm celerrimè suppuret, hoc enim pacto, quæ iuxta sunt inflammari non poterunt, ipsùmque purum quam celerrimè efficietur. Necesse enim est laceratam collisamque à telo carnem in pus versam tabescere: postquam purgata erit, sicari vlcus debet, nam sic maturè admodum senescet, & caro

non

non humida, sed sicca produceretur, sic etiam in vlcere caro minimè supercreset. Hæc Hippocrates. quibus fortè Romani nixi, mitem & blandam curationem, tanquam securam & optimam sibi addixerunt, quia ea primò vulnorum collisam carnem in pus versam purgant, dein exiccant: iubet nanque Hippocrates pro virili curet medicus, vt quàm celerrimè suppuret vulnus, quia hoc pacto, partes quæ iuxta sunt inflammatione non tentabuntur, nam si interea collisa & contusa caro in pus versa non fuerit, nequaquam vulnus sanari poterit. Postquam autem opus hoc completum fuerit, quod calidis & humidis, ac putrescentibus, & pus mouentibus prius, quàm frigidis siccisque compleri debet, tunc purgata à sanie carne, sicari postea debet, & caro produci, & consolidari, ac cicatrice obduci.

VANVCCIVS. Cur in vulneribus contusa caro, aut collisa in pus verti primò expeditur?

AMATVS. Quia præter quod caro ita est affecta vt restitui non possit, disruptis venulis sanguine plena est, qui quum extra venas sit, necesse est corrumpatur & cum eo caro ipsum continens, ad quæ

R

concurrunt, dolor, & calor superfluus, ex quibus inflammatio partes proximas occupans concitatur! merito igitur Hippocrates quàm diligentissimè ad suppurationem, collisum, & contusum verti suadet: si citò igitur & breui caro suppurat, & vulnus breui purum efficietur, quoniam vulnus purgari ante carnis supurationem nequit, quemadmodum neque curari ante apostematis curationem, quæ omnia vt de carne, ita de dura membrana, & de ea quoque quæ caluariam tegit, ab Hippocrate dici putate, præcipuè quum læsæ, vulneratæ, aut contusæ fuerint. Tradit, autem Galenus, vt id repetamus, vulnera membranam caluariam tegeatam attingentia periculo non vacare, minùs quàm ea quæ membranam detectam habent. ex quibus omnibus colligitur, quàm optimum esse, & rationi consentaneum, digestiuo dicto medicamento vti, & hoc magis putabimus cum id componentia considerabimus. Occurrit primo oui vitellus, qui Galeno affirmante, libro vndecimo de Facultatibus simplicium medicamentorum frigidus primo gradu est, id quod Auienna non negat, immò oui vitellum frigidum testatur, libro de medicinis cordialibus

diatribus, & libro secundo sui canonis, confirmat, quum gallinæ oui vitellum conferre apostematibus calidis aurium tradat, in secunda verò qualitate siccum esse omnes consentiunt. Accedit oleum rosaceum omphacinum, quod frigidum & siccum esse, post Galenum omnes fatentur medici, quod Galenus ipse, vt audivistis, tot & tantis laudibus extulit, præcipuè pro curandis capitis vulneribus, perforato osse, completum verò oleum rosaceum eodem Galeno teste libro secundo de Facultatibus simplicium medicamentorum, cap. 27. eisdem vel similes vires obtinet, quas succus rosarum. Cæterum, succum ex rosis expressum exciccandi vires habere omnes novistis, terebenthina verò vulgaris laricea, eadem ferè viribus & facultatibus habetur cum vera ex terebintho destillante, vt fatetur Galenus, & nos in nostro diximus Dioscoride, quæ ambabus qualitatibus omnium resinarum moderatissima est, & ea de causa, inquit Galenus, omnibus medicamentis, quæ vlcera rectè curabunt, eam admiscere satius est. Ad hæc quod nervis summopere convenit, & eos roborat, ac viuificat, adeò vt multi hodie ea sola omne genus vlcerum curare con-

tendant, non nisi prospero & foelici semper successu, vt iure ea vti debeamus. At quia in ea nescio quid a credinis percipitur, ea de causa, non semel ea frigida, prius, quam ad opus trahamus, abluimus, vt iure concludendum sit, ex omnibus ijs medicinis magno iudicio medicamentum hoc excogitatum fuisse, quod vulgò digestium appellatur, quia in eo exiccandi pollet facultas mitis, & blanda, & qua mira consequuntur bona, inflammationes nanque arcet, & prohibet dolores leuando & leniendo, & quidquid ad suppurationem in vulnere venire debet, breui trahendo, pus non nisi album, læue & æquale, absque odore malo, producendo. Vnde vulnera breui cum purgantur, paruo negotio, exiccantur, absterguntur, & ex consequenti in eis caro producit, & consolidatur, cephalicis aridis supra respersis. Quòd si huius digestiui presentia, pus superabundauerit, ab eo desistimus & fortè siccis linamentis vtimur, quousque exiccatum vulnus sit. aut tunc iam eo abstinemus, & hoc alio absterforio dicto vtimur, quod constat, farina hordeacea, melle rosaceo colatitio, vitello oui, & quandoque oleo rosaceo, aut horum vice, cephalicis aridis memo-

raus

ratis vtimur, aspergendo supra membranam mel rosaceum colatitium admissum rosaceo oleo. quanquam vice rosacei tepentis, multi hodie, oleo extracto ex ouorum vitellis frixorio assis, foelicissimè operentur, vt ex Auicenna quoque deprehenditur libro secundo, capite de ouis: sed tunc vnguenta cephalica superponimus, vt ex betonica, guma elemi dicta, olea syluestris, matre sylua, gratia Dei, aureo chirurgico, dicto de resina, & similibus, modò vno, modò alio pro temporis qualitate, æstate namque frigidioribus, hyeme verò calidioribus vtimur. sed iam tunc vinum rubrum austerum incoctum absynthio, betonica, rosis, pomis cupressi, & similibus, quod stypticum appellamus, exceptum linteo, & bene expresso, ac calido, superponimus. demum ad ceratum quod corpoream cicatricem, succedentem in ossium vicem, coadiuuat, & humiditates derelictas exiccat, & caput omnino roborat deuenimus, quod ex betonica plerunq; in officinis prostat, aut ad eum quod gratia Dei dicitur, aut ad aliud diachylon appellatum, aut ad carpense ceratum capitale dictum, aut ad huius generis excogitatum aliud.

R ;

C E L E T A N V S. Ita hæc tua mihi arri-
dent, vt non possim nisi in tuam ire sen-
tentiam. **A M A T V S.** Ne quis sycophanta
in nos debacchetur, ex ijs dico qui su-
premis labijs artem medicam degusta-
runt, tantas rationes nos ad opus hoc tra-
hentes audite, & primò, si quis rectè
Galenum tenuerit libro quarto methodi
medendi, vbi præcipuè Hippocratis ora-
tionem ex libro de vlcerebus adducit, in-
ueniet, omnia vlcera esse exciccanda,
præter eâ, in quibus pus mouendum est,
sed quæ illa sint, dicite vos rogo.

C E L E T A N V S. Si Galenus ita ex Hip-
pocrate agendum docet, proculdubio,
ea sola vulnere, quæ per primam tantum
intentionem curari solent, & in eis tan-
tum labiorum agglutinationem procu-
ramus, siccis medicamentis curari de-
bent: aut saltem ea vlcera, quæ nihil
præter vlcereis curationem, in se habent.
Quoniam vlcus in quantum vlcus exci-
catione postulat. Cæterum, cum vulne-
ra, præter mitia illa citata, omnia reli-
qua pus mouendum in se habeant, quia
vulneratam carnem, quia collisam, aut
laceratam, & perruptis venis plenam,
consequens est, vt cataplasmate citato,
vel simili, vt quam celerrimè plagam ad
suppur

suppurationem trahamus, vtamur.

A M A T V S. Hoc vestrum argumentum
efficax sanè est, pro quo roborando, pau-
lisper attendite. si Hippocrates vlcera sic-
cis curat, cur est quod articulos vlcera-
tos cerato, & rebus humidis curet?

V A N V C. Fortè id in causa est, quòd
cum hæc molitur Hippocrates, non tan-
tum vlcus, quantum neruorum disten-
tionem, quam timet, respicit.

A M A T. Beasti me Vanucci, vt qui tam
rectè & ad Hippocratis mentem respon-
disti: sed quomodo ita sit, cur nos in fracta
caluaria, detecta dura membrana, à qua,
vt Erasistrato placet, nerui originem tra-
hunt: aut vt Galeno, ex cerebri substan-
tia, & per eam membranâ nerui ipsi trās-
sicum habent, vt calasa, & cerebrum &
neruos lædi credibile sit, nos neruorum
dilationem non timebimus, & omni
data opera, ne ægrotus in neruorum læ-
sionem deueniat, muniemur?

C E L E T. Hæc ita conuincunt, vt nihil
supra dici desiderent. **A M A T.** Si quis re-
ctè Paulû tenuerit, facile inueniet ipsam
non multum ab hac nostra curatione dis-
sentire. **V A N V C.** Quònam modo Pau-
lus curabat? **A M A T V S.** Post restrictum
sanguinem, primo die oleum rosaceum

calidum supra membranam indebat, & linteolum eodem oleo tepente imbutum superponebat, deinde lanam rosaceo eodem similiter madefactam vsque ad tertium diem supra positam dimittebat, intra hoc triduum sæpè oleum rosaceum supra infundendo, fortè quia de dolore timet, & hic proculdubio, noster curandi modus est. omphacinum oleum calidum super membranam respergimus, & linteolum, siue zendalum rubrum eo madefactum supra eam adaptamus. deinde linamenta eo digestiuo intincta superponimus, & multo rosaceo tepente caput perfundimus, vice quorū Aegineta suam lanam oleo madefactam admittit, neque Cornelius Celsus, hanc curationem rejicit, vt qui eum percurrerit, inuenit. iubet tamen Celsus semel in die vulnus, etiam bis in æstate curari, postea verò Aegineta à tertio die, membranam siccantibus nutrit, qualia sunt à nobis citata, & cruentis vulneribus simplicibus iniiciuntur. Quòd si membrana inflammetur, sic vt tumeat, eam Aegineta fouet oleo rosaceo, & aqua in qua sœnugræcum, semen lini, althæa, camæmela, atque huius generis alia decocta fuerint, & cataplasma ex farina hordei superimponit, vel ex se-

mine

mine lini & alijs proximè citatis. quòd si nigruerit, fortè ex medicamentis in id efficacibus, mel triplum oleo rosaceo mistum supra destillat, reliqua admouendo. At si nigrities sua sponte prouenerit, idq; in imo potissimum, cum alijs grauibus indicijs, tunc à prælagio habito, hunc moriturum esse, quia natiuum calorem emortuum habeat, attingi non debere suadet, sed nos ne immisericordes videamur eum adiuuamus & visitamus; ad horam vsque obitus quia mirabilia in hac arte non rarò euenire percipimus? Celsus verò, si membrana per inflammationem intumeat, superinfundit oleum rosaceum tepidum, quòd si vsque eo tumeat, vt super ossa emineat eam reprimat puluere lenticulæ, vel foliorum vitis, excepto recenti butyro, vel adipe anserino: quòd si membrana parum pura videbitur, tunc æquam emplastri alicuius, quod caluariæ causa componitur partem cum melle infundit, eiusq; continendi causa, linamenta adijcit, & tandem linteolo emplastro illito contegit: At, vbi membrana satis pura videtur, vt caro citius producat, ceratum emplastro misce. Cæterum, Galenus ab Apollonio acceptum refert, vbi crebri membrana vul-

R 5

nerata est, nepete succo & farina hordei sicca facile glutinari.

VANVCCI VS. Sunt sanè hæc, utpote à tantis & tam grauibus viris dicta, verè aurea, quorum præcepta in totum obseruo, casum referam non penitendum, si modo eum audire non pigebit.

AMAT. Immo Galenum imitabimur, qui in vniuersa sua doctrina non contentus communibus theorematis, exempla per multa exercendi gratia adiicit, quibus rerum cognitio euidentior, & magis firma euadit, dic igitur.

VANVC. Ogaricus quidam Omblensis, ferrea claua à viro forti & robusto in capite ad synciput percussus fuit, ita sanè, ut illico tanquam mortuus in terram ceciderit, ad quem vocatus ipse, cum ingens vulnus magna cum cranei fractura habere deprehendi, ex quo subito quatuor non contemnenda extraxi ossa, & restricto sanguine, ut fieri solet, per album oui, ex brachio sanguinem mittendum curavi, ventre primò per clysterem exonerato, secunda verò curatione, iustæ magnitudinis fena alia ossa, præter plura alia exigua, rasorio lenticulato extraxi, & ut opus erat, craneum per circuitum, eo lenticulato, veluti incisorijs alijs rasorijs

sorijs poliui, erat autem dura meninx magna quantitate detecta, ac non parum dilaniata, tandem post chirurgiam, oleum rosaceum omphacinum supra duram membranam tepidum inieci, & linteolum imbutum eodem rosaceo calente supra posui, & linamenta quoque madefacta eodem oleo per ordinem digessi & adaptavi, tandem duplicato linteo, eodem calente rosaceo imbuto, omnibus rite comperis, leniter ne membrana comprimetur, fasciavi. instabat autem æquinoctium hyemale, temperatum satis, & ut antè audivisti me fecisse secunda curatione, ita tertia, & quarta, actitatum putate, cæterum, quarto die, hic de ingenti capitis & oculorum grauedine conqueri cœpit, non habebat tamen febrem, qua de causa iniecto infuso, & alui respondentia habita, melius habuit, tunc verò oleo rosaceo, rhodomelitis portiunculam miscui, & digestiuum medicamentum vulgatum linamentis exceptum vulneris labris indidi, supra expanso duplicato illo linteo rosaceo calente imbuto. septimo verò, graui rigore affectus est, quem postea subsequuta fuit febris ingens, mentis cum alienatione, & linguæ non exigua ariditate, sed tunc in duræ membranæ particula, ni gredo

gredo quædam apparuit, eius reliqua
 comparente parte liuida, quin & vulne-
 ris labra, subalbida, ac suppressa erant
 pro quibus abigendis malis, & ægroto
 ipso iuuando, omni data opera, occurri-
 mus fomento parato oleo rosaceo, aqua
 decoctionis althææ, scænuigræci, feminis
 lini, & camomillæ, eo cerebrum fouen-
 do, & postea gallinaceorum pinguedi-
 nem superfundendo, linamentis eadem
 intinctis, superpositis, veluti leuiori qua-
 dam aridæ cucurbitæ testudine, exquisitè
 confita, ne comprimeretur à medicamen-
 tis supra admotis. nondum autem septi-
 mum exierat diem, quando grauiori ri-
 gore apprehensus, animam expirare bre-
 uis omnes crederent, & vt antè septimo
 die bis rigore correptus fuit, ita octauo,
 nono, & decimo, sed quod peius est, abs-
 que somno vlllo, quo in tempore, huic
 victus, pulli contusum erat, potus verò
 ius pulli semicocti: quum igitur in ago-
 ne, & labore tanto cura versaretur hæc,
 ecce, vndecimi initio pus, quantum oui
 testa capit, disrumpa apparente membra-
 na, comparuit, inde eadem curatione pro-
 tracta, quarto decimo die, huic tres super-
 uenere rigores, grauissimi & sæuissimi,
 vt ipsum tunc mori crediderim, adiutus
 tamen

tamen & diligenter nutritus eo die eua-
 sit. decimo quinto eum curare cœpi rho-
 domelite & terebinthina, supra posito
 linteo illito vnguento gummi elemi, &
 hoc bis in die, ad vigesimum quartum, in
 quibus diebus de alui respondentia soli-
 citi semper eramus, quia singulis illis die-
 bus, singuli rigores illi superueniebant.
 porrò, à vigesimo quarto die ad trigesimi-
 mum primum, paroxysmi alternis diebus
 eum inuadere cœperunt, post rigorem
 succedente febre, à trigesimo tamen pri-
 mo die, ad quadragesimum primum, abs-
 que paroxysmo, & noxa vlla processit.
 at, quadragesimo primo die, denuo pa-
 roxysmus ingenti rigore eum inuasit,
 qui ad viginti horas sequentes non con-
 temnenda febre prostratus fuit, quo tem-
 pore, & si caro satis esset in plaga pro-
 ducta, de nouo supra eam, pinguedi-
 nem gallinæ destillauit, qua sequenti die,
 multum puris in vulnere conspexi, &
 ægrotus subinde à febre immunis euasit.
 sed prædicto vnguento, & reliquis di-
 ctis, supra admoto vino dicto styptico,
 curationem ad quinquagesimum quin-
 tum diem traxi, in quo tempore ossium
 squamæ exierunt, & in totum sanus à
 vulnere euasit, ore manente distorto, &
 ipse

ipse quasi-stupidus & fatuus redditus.

AMATVS. Placuit sanè casum, & eius curandi rationem audire, fuit nanque membranæ duræ inflammatio, siue apostema, ob dilaniatam membranam eueniens, quam tu diligentissimè curasti, & vt erat necessarium tractasti.

CELET. Non dissimilia, & digna notatu varia alia quotidie euenire, obseruamus, quæ si chartis mandarentur, minimè de puero Smirniæ apud Galenum admirarentur iuuenes.

VANVCC. Meministi tu Celetane, illius pueri ab alto cadentis, quem ambo nos curabamus tractabamúsve, ex cuius cerebri parte anteriori, non exigua portio per interualla exiuit, & tamen euasit, & nunc alacriter viuit?

AMATVS. Mira in hac arte quotidie euenire, qui eam exercent, norunt satis, immo in ea prope quoddam diuinum esse merito clamant, sed iam curandi via signata, ægrotum nostrum curate, neque latum vnguem, vt dici solet prætereatis, & eo magis in vulnere frontis, in quo veluti quouis alio inflicto cuius corporis particulæ, dempto capite Hippocrates & cataplasina, & fasciam constringentem admittit. VANVCCIVS. qua de causa?

AMAT.

AMATVS. Quia aliunde superfluitates recipiunt, & timor est à facili quaque causa inflammantur, vnde & cataplasma admittit, & constringens vinculum: ita enim Hippocrates, ne me mentiri dicatis, ait, at, neque adstringere etiam conuenit capitis vlcus, nisi fuerit in fronte, aut in parte quæ sine pilis sit, aut ad supercilia atque oculum, vlcera enim his locis cataplasmata magis & vincula requirunt, quam alia capitis parte, siquidem reliquum caput, frontem vniuersam continet, vlcera autem vbicunque fuerint, ob sanguinis cursum ex iis quæ continent, inflammantur, intumentque.

VANVCCIVS. In fasciando & vinciendo vulnere, vndenam deligaturam extendere incipiemus?

AMATVS. Galenus libro sexto Meth. med. huic responderet dubio, dicens, Non alienum à ratione arbitror, deligaturam principium super ipsam fracturam iniicere, ab hinc verò ad reliquum membrum dispensari, etenim qui contra deligat, is ab integris ad ægram partem sanguinem compellit. atqui si ab ægro loco incipiat, iam integrum finiat, non solum innoxia eiusmodi deligatura in iis quæ diximus erit, sed etiam vtile quiddam consulerit-
quip

quippe, cum nullam circa fracturam finet excitari phlegmonem, cuius rei curam habere in primis oportet, & cætera. VANVCCIUS. Clarè sanè Galenus à loco iuxta fracturam dispensandam esse de ligaturam ad reliquam partem tradit, sed utinam hodierni chirurgici, non tantis fasciis, aut pileis fulcitis pellibus, capite vulneratos etiam calère aère obuoluant, muniântve, quum ex illis sæpe maiora noxa, quàm iuuamenta sequi deprehendamus. CELETANVS. Fasciandi & vincienti rationem quicumque rectè tenuerit, non parum in arte chirurgica obtinuisse creditur.

AMATVS. Haud dubiè, & hanc partem artis prisci medici tantum fecerunt, vt de ea integros libros memoriæ commendauerint, sic Soranus, sic Heliodorus, sic Galenus, & Orbasius, quæ omnia ab Hippocrate tanquam à fonte perenni & scaturiente emanarunt.

CELETANVS. Ne mente decidat, dicas rogo ò Amate, èst ne verum, quod vulnera capitis quo maiora sunt, minus periculi habent?

AMATVS. Ita esse Hippocrates testatur, præcipuè si membrana dura illæsa fuerit, quia locus per quem sanies, & humiditas

miditas exeant, satis pateat: sic enim Hippocrates ait, quodcumque etiam os à suo statu recedens desidit, vel quod perruptum sit, vel quod latè omnino præcisum, minus periculosum est, membrana inuiolata: quod item pluribus rimis & latioribus fractum est, minus adhuc periculosum, & facilius euellitur, & cætera. Per quæ Hippocr. satis clarè dicit, quòd ossa capitis, quo magis præcisa & magis abrupta sunt, ac fissa, eo minus periculosa sunt, modò membrana inuiolata maneat, sic costa fracta minus periculosa est, & faciliorem curationem recipit, quàm collisa, & spina si cõcutiatur grauius malum afferre solet, quàm si peruertatur, ita iugulum quum transuersum frãgitur, minus in se periculi habet, quàm quum in longitudinem. quæ omnia Hippocrates ita esse testatus est. VANVCC. In capitis vulneribus, si rima, aut fissura illico in principio non apparuit, & postèa superuenerint symptomata grauia, vt febris, delirium, & huius generis alia, aperirè ne debemus, an emplastris malo succurremus? AMAT. Huic dubio Hippocrates respondet, quòd illico aperire debeamus, sic enim ille ait, Verum, vbi intelligis febrem inuadere, vel quid aliud signum languen-

ti superuenire, nihil cessare debes, sed os usq; ad membranam secare, vel scalpro radere, & cætera. Ex quibus Hippocratis verbis, illorum detegitur turpis error, qui capitis omne vulnus, etiam apparente rima aut fissura subtili, solis suis emplastris, absque apertura, & ossis perforatione, curare contendebant, argumentum forrè defumentes à fractis cruribus, brachiis & costis, quæ solis emplastris, vnione proposita, restitui ad sanitatē animaduertebant: sed ij, vt dixi, miserè decipiuntur, quia longè aliud est operari, vbi cutis & caro secta est, quàm vbi integra manet, & longè aliud in capitis quam aliorum membrorum vulneribus, quoniam vbi cutis integra & non detecta manet, fieri potest, vt quotidie euenire videmus, ossa restituantur, quia calor vnitus, & coactus, nō diffatis spiritibus, coadiuantibus etiā medicamentis sufficiens est opus hoc cōplere, id quod cōplere nō valet, vbi cutis & caro secta fuerit, & hinc Hipp. enarrandus à nobis venit, in ea sententia, quod collisum & contusum est, necessarium est, in pus versum contabescat, scilicet, stante plaga, & cute secta, id quod est collisum, & contusum necesse est in pus vertatur, secus autem non existente
vulu

vulnere. Nam vbi non est plaga, etiam comparente carne collisa & contusa, non est necessarium, in pus vertatur, vt sæpe obseruamus in membrorum fracturis, nō detecta cute, quæ & si multum habeant collisi, & contusi, ad sanitatem tamen absque puris comitatu restituantur, veluti in oculorum vibicibus quotidie quoq; percipimus, vt demum concludere debemus, in casu à te proposito, illico ad sectionem confugere oportere, etiam integra manente cute. VANVC. Arrident hæc, vt quæ ad Hippocratis & Galeni mētem sūt dicta, sed si meninges cerebri contingentes ex ictu. malè essent affectæ, manente cute integra & inuiolata, vt fieri posse conclusimus, tunc emplastris, an potius sectione succurrere debemus? responde quaeso. AMAT. Ego vt qui non multum emplastris fido, ad sectionem illico deuenirem. VANVC. Quibus notis, & indicis, malum tantum pati hominem deprehendemus? AMA. Talis ex equo forte cecidit, aut re obrusa & graui percussus fuit, aut supra eius caput ab alto res ponderosa & grauis cecidit, & ille illico vertigine & scotomate affectus in terram cecidit, & vomuit, & postea bene habuit, sed intra triiduum, conquiritur,

& cum horrore febris eum apprehendit, & postea superueniunt capitis dolor, delirium, sitis intēsa, linguę nigredo, & varia alia quę moriturū prędicunt. VAN. Quo in loco sectio fieri debet, quū cutis integra sit, & nos lateat locus affectus? A M A. Id ex ægrotantis relatu percipiamus decet, quia vbi dolebat, ibi malū subest, immo ad locum læsum ægrotans saepe manum admouet, & fortē cutis si non secta, contusa saltem vidēbitur, & ægrotus dentibus paleam scindere non potest ob dolorem, quę indicia omnia vobis deseruiunt in capitis vulnere à contraria parte malum habente, sed tunc vulnus subliuidum euadit, & saniem modicam effundit. VANV. Nōne pro tanto & tam difficili, ac abscondito malo, satius esset emplastris vt, vt magistri illi Bartapalia, Rolandus, Rogerius & huius militiae viri utebantur, & eo magis, quia nos videmus in phrenitide, & lethargo morbo, solis emplastris humores domari, resolui, & ad optimum terminum reduci? A M A T V S. Minimę gentium, quia ratio dispar est, in morbis namque illis humores peccantes à natura regulari possunt, etiam non adminiculantibus medicamentis: in vulneribus verò capitis, etiam si admoueris empla-

stra

stra, cataplasmata, cerata, & quę sunt reliqua, sanguis extra venas existēs qui periculum minuitur, & breui cerebri substantiam corrumpit, non superabitur, nec digeretur, aut euaporabitur, quibus de causis, ad sectionem deueniendum cum Hippocrate omni adhibita diligētia concludimus. VANV. C. Vnum in hac tractatione semper ab iis præcipuē qui problema nodare & dissoluere prouidentur scire desideravi, cur est, quod in vulneribus capitis caro à parte inferiori ad superiorē producatur, in aliis verò contrario eueniat; hoc est, à superiori ad inferiorem produci solet? A M A T. Nos Salmaticensibus, complutensibus, Parisiensibus, colymbriensibus, Louaniensibus, Ferrariensibus, Patauinis, & Bononiensibus, cum quibus satis versati sumus, tibi vt respondeant committimus, interim sic dicentes, an fortē ob nutrimentum ab inferiori parte ad caput delatum, quod reliquis in membris contrario euenit. C E L E. Carnē vulneribus superaddidit, quibus medicinis leuas? A M A. Hodie omnes alumine vulgato, à rocha dicto, sed vsto, vimini, veteres verò in huius vicē utebantur chalcitide, nisi, æruginē aris, modò vna, modò alia, pro temperatura ratione in hoc

vero nostro agrotate, vos usque alumine
 utimini, & curatione perficite, qua & nos
 sextam hanc Centuriam claudemus, quam
 ut ultimam in hoc dicendi genere esse cu-
 pinimus, ita nunc volumus, testantes, si
 verum est quod a Thucydide viro Athe-
 niensi gravissimo, & eloquentissimo di-
 ctum est, historia tanquam thesaurus est, qui
 nunquam est manibus excidere debet, pro-
 cul dubio. Centuriarum medicinales hae no-
 strae vobis gratissimae esse debent, & tan-
 quam medicinae thesaurus habendae, eis
 namque adiuti, vos similes morbos, pare-
 que casus, facilius curabitis, eosque ex cor-
 poribus humanis detuderis: sunt namque
 Centuriarum sex, sexcentas curationes con-
 tinentes, nec id sine exemplo. Nam si ma-
 gnus ille Scipio trecentos olim fortissi-
 mos adolescentes in Sicilia succuravit,
 quorum opera, & virtute fuso in Africa
 Hannibale armulam Romani imperii Car-
 thaginensem imperata facere coegit: quid
 vos duplicato numero, hoc est, sexcentis
 his curationibus noborum omne genus
 extirpari posse desperetis? Valere. Ragusij
 anno 1558. quo tempore Caletum Heri-
 cus, secundus Francorum Rex de Anglo
 recuperavit. Iterum valetis, & secundum
 harum Centuriarum totam, & Graecia haec
 hodie

CVRAT. MED. CENT. VI. 647
 hodie Turcia dicta, breui Deo fauente
 expectate, quam vobis pergratum fore
 non dubito, quam praesertim cognoue-
 ritis. composita esse ex habitis curationi-
 bus eadem in regione, & eisdem ci-
 uitatibus, in quibus ~~Dionis~~ ille senex Hip-
 pocrates artem exercuit, in quibus ut in-
 genuè fatear, hodie veluti suo tempo-
 re, omnes morbi etiam tertianae, & quar-
 tanae periculo non carent: neque id mi-
 rum, quum omnes ex peste conta-
 gium trahant. Thessalonice,

ann. 1559. à mun-
 di creatione,

5319.

*Amati Lusitani medici Cen-
 turia sexta finis.*

S 4

Amati Iusurandum.

*Quo die
mimoia
le m
ore nihil
prius aut
anti puiq*

~~_____~~, & ~~_____~~
~~_____~~
~~_____~~
~~_____~~
in iis meis cura-
tionibus duxisse, quam ut illibata rerum
fides posteris traderetur, nihil finxisse, ni-
hil addidisse, aut commutasse ornamenti
gratia: id tamen vnum semper studuisse,
vt utilitas ad mortales promanaret, nemi-
nem laudasse, aut vituperio affecisse, vt
priuatis affectibus indulgerem, nisi id ve-
ritatis studium exposceret. si fallo, Deum
& Raphaëlem eius ministrum iratos sem-
per habeam, nec quicquam in arte medi-
ca mihi ad votum succedat. De mercede
præterea, quæ medicis exhiberi solet non
admodum sollicitum fuisse, multos non
tantum studiosè sed gratis etiam curauis-
se, mercedes etiam nonnullas à permultis
oblatas magno & inuicto animo reiecisse,
magis in eum intentum vt ægrotantes
mea opera aut diligentia amissam conse-
querentur valetudinem, quam, vt ego eo-
rum liberalitate vel teruntio ditior eu-
aderem: ~~_____~~
~~_____~~

~~_____~~, ~~_____~~, ~~_____~~
~~_____~~ de dignitate verò nõ
admodum sollicitum fuisse, eandemque
diligentiam, pauperibus quam illustrissi-
mo loco natis præstitisse, morbum nun-
quam produxisse, in prælagijs ea quæ
tuebam semper dixisse, pharmacopolarũ
nemini plus iusto fauisse, nisi ei fortasse,
quem & peritia artis & bonitate animi
cæteris præstare intelligerem, in medica-
mentiis describendis, prout facultates
ægrotantis patiebantur, temperamentum
semper adhibuisse, commissum mihi ar-
canum nemini detexisse, nulli mortiferũ
poculum propinasse, nullam mea opera
matronam abortum fecisse, nihil à me in
ea vbi curarem domu turpitudinis perpe-
tratum. in summa, nihil à me commissum
quod à præclaro & egregio medico alie-
num haberi posset, Hippocratem & Gale-
num artis medicæ parentes semper mihi
imitandos proposuisse, non spretis non-
nullorum in arte medica excellentium
monumentis: in studiorum verò ratione
adeo frequentem fuisse, vt nullum quan-
tumuis arduum negotium, me à bono-
rum authorum lectione auocare potuerit
non rei familiaris iactura, non nauigatio,
non crebræ peregrinationes, non deniq;

exilium, quod vt virum philosophum de-
 cet, magno & iniucto animo hactenus
 sponte substinui: discipulos quos ad hunc
 vsq; diem permultos habui, filiorum loco
 semper duxisse, eos cādidissimē docuisse,
 hortatum vt bonorum similes euadere
 studerent, libros in re medica meos nul-
 la animi ambitione cādidisse, sed id vnum
 spectasse vt quoquo modo mortalium va-
 letudini prospicerem: quod an affecutus
 sim aliorum iudicio relinquo, certē sem-
 per id prae me tuli atq; in votis maxi-
 mē habui. Thessalonice

datum, anno

1559.

FINIS.

CATALOGVS. CV-
 RATIONVM CENTV-
 ria quinta.

I.	Curatio reiectionis sanguinis ex par-
te superiore aspera arteria. pag. 8.	
II.	Inflammatio isthmi seu vnae, & ton-
sillarum. 18	
III.	De viro cui singulis mensibus per ha-
morrhoides sanguis euacuabatur, vt
mulieribus per vterum. 21	
IIII.	Curatio hectica febris intromissa post
longas alias febres. 25	
V.	Pleuritidis furculam & scapulā de-
xtram prehendentis. 37	
VI.	Sanguinis reiectionis per internalla,
in qua de fonticulo agitur in brachio
aperto. 39	
VII.	De lumbricis cum febre. 50	
VIII.	De talpa seu talparia, hoc est tuber-
culo cum cranei corruptione. 54	
IX.	Curatio verrucarum in balano à coi-
tu contractarum. 57	
X.	Carnearum excrescentiarum, & ra-
gadiarum intra anum ad primam in-
testinum adnatarum. 58	
XI.	De febre interficiente granibus &
pernic	

	<i>perniciosis symptomatis.</i>	63
XII.	<i>Curatio abortus, & symptomatum postea exortorum.</i>	66
XIII.	<i>Febris continua ex repletione orta.</i>	73
XIII.	<i>Vocis in totum amissa propter vlcus palato innatum, & miro artificio recuperata.</i>	79
XV.	<i>De duobus similem faciem habentibus, simulque eodem morbo aegrotantibus.</i>	81
XVI.	<i>De febre continuo affligente.</i>	82
XVII.	<i>De quodam qui balanum ob preputij stricturam nudare non poterat: qui morbus Grecis <i>ϕιμωσις</i> dicitur.</i>	83
XVIII.	<i>Curatio doloris intestinorum ab humore calido.</i>	84
XIX.	<i>Tertianae duplicis in simplicem versa, & breui sanata.</i>	85
XX.	<i>De febribus consequentibus chæradas, quæ aegrotum interfecerunt.</i>	87
XXI.	<i>De dolore dentium, & optimo contra eum remedio.</i>	89
XXII.	<i>Curatio morbi Gallici per inunctiones ab unguento ex Mercurio confecto, in qua docetur quomodo euitari debeat sputum ad os euenire solitum.</i>	90
XXIII.	<i>Februm continuarum.</i>	93
XXIII.	<i>Februm continuo affligentium.</i>	95
XXV.	<i>Morbi Gallici marium interiore partem</i>	

	<i>tem occupantis.</i>	96
XXVI.	<i>Febris biliosa continua.</i>	97
XXVII.	<i>Mulieris vtero gerentis febris continua laborantis.</i>	100
XXVIII.	<i>Cholera morbi, simul febris continua, & intestinorum tumescencia externa affligentis.</i>	102
XXIX.	<i>De vera & indubitata methodo præseruandi à podagra simulque de remedijs nonnullis conuenientibus doloribus podagricis, & tophis articulorum.</i>	104
XXX.	<i>De inflammatione iecineris cum singultu, ex qua secuta est mors.</i>	118
XXXI.	<i>De papillis seu mammarum capitulis elongandis, formandisque.</i>	122
XXXII.	<i>De sanguine detracto à muliere gracili, cui iamdiu suppressi menses erant, & contra medicorum opinionem sana euasit.</i>	123
XXXIII.	<i>De obitu contracto, ex Diabete, & potu aquarum ex thermis montis Boudy.</i>	125
XXXIII.	<i>De accelerando partu.</i>	127
XXXV.	<i>Curatio febris continuo affligentis, in morbillos terminata.</i>	129
XXXVI.	<i>De vomitu cuiusdam mulieris, ex quo medicus quidam cõtendebat vermem, scelopendrum dictum, electum fuisse.</i>	130

XXXVII.	De Ascite morbo.	131
XXXVIII.	Curatio febris continuæ, euenientis à bile furente. & maligna.	132
XXXIX.	Doloris oris ventriculi.	135
XL.	Tortura oris.	136
XLI.	Angustiarum, & dolorū cordis.	137
XLII.	Curatio scabiei.	138
XLIII.	Tertianæ, gelidæ potu expulse.	139
XLIII.	Celici doloris.	140
XLV.	Miclus sanguinis ob. casum contingen tis.	141
XLVI.	De vermibus.	142
XLVII.	De puella à chæradibus liberata, pustula gibbosa facta.	143
XLVIII.	Curatio suppressionis vrine ob carum culas in vjs vrinarijs habitas.	144
XLIX.	Morbi Gallici, cum papulis per corpus efflorescentibus.	144
L.	Malignorum quorundam tuberculorum, quæ in digitorum articulis sepe oriri solent.	145
LI.	Curatio quartanæ.	147
LII.	Pueri continuo febricentis, & circa pe- ctus dolorem difficili cum respiratione patientis.	148
LIII.	De delendis oculorum nebulis.	149
LIIII.	Curatio pueri mingeatis lotium nigrū, qui non febricitat, sed scabiem vlcero- sam multam in capite, & collo patie- batur.	

	batur.	150
LV.	Curatio anginæ.	151
LVI.	Morbi Gallici varijs symptomatis complicati.	152
LVII.	Febris continuæ malignæ, alteri febrī superuenientis.	154
LVIII.	Pleuritidis in empyema versa, quæ hominem intra 40. dies interfecit.	157
LIX.	Doloris oculi.	161
LX.	Acridinis vrine, mordacitatē, ob vlcera à morbo Gallico contracta.	162
LXI.	Mula cuiusdam affectionis derelictæ à quarta febre.	162
LXII.	Ranica intestinalis, rupture dicta.	163
LXIII.	De puero tumorem durum & ingen- tem in occipito patiente: unde paraly- sis illi superuenit, & postea obitus.	165
LXIII.	Curatio febris ardentis cum pulicari morbo.	166
LXV.	Aurignis morbi simul cum tertiana duplici infestantis.	167
LXVI.	Veteris fluoris rubricantis.	168
LXVII.	Pueri continuo febricentis, cui datum est purgatorium pharmacum, quo mi- rum in modum sudauit, & liber à fe- bre mansit, quæ postea in quintanam degenerauit.	171
LXVIII.	Ægyptiopsis à morbo Gallico, in an- gulo oculi.	172

- LXIX. Ramitis carnosae varijs alijs affectionibus complicati. 176
- LXX. Docetur quod propagines venae parvis expertis coniunguntur ramulis venae cauae, thoracis internas partes nutritibus. 182
- LXXI. Curatio ischuria, id est urinae suppressionis, ob urinae fistulam crassam & lentis humoribus constrictam. 187
- LXXII. Doloris Gallici creatum, tibiae anteriorem partem infestantis, & per iheriacas applicationem amoliti. 191
- LXXIII. De angina seu delitescente, qua hominem postea interfecit. 192
- LXXIII. De ulcere uterum occupante, confirmato dicto. 200
- LXXV. Curatio gravissimi morbi, ex quo agrotans, bis, ter, & pluries in die corripiebatur, & ita saevè, ut à mulierculis assistentibus à spiritu demoniaco eum vexari crederetur. 201
- LXXVI. Humidae qualitatis absque humore, hominem ad perniciem trahentis. 208
- LXXVII. Visus diminutus, & corruptus, simulque scotoniae ob suffusionem, & crassam nebulam, in altero oculo apparente. 211
- LXXVIII. Tuberculi in capite exorti. 217
- LXXIX. Ulcerum in vijs urinae maximo cum ardore derelictorum ex curatione ca-

tuncul.

- runcularum. 219
- LXXX. Crustarum pueri caput occupantium, & ad oculos descendantium. 220
- LXXXI. Febris diaria ob frigus euenientis, simul quod omne genus febris cor pro subiecto habet. 222
- LXXXII. Curatio aphtharum. 225
- LXXXIII. Symptomatum quorundam mulierum cuiusdam sterili nonnulla ebibenti, ut praegnavans euaderet, abortorum. 225
- LXXXIII. ~~De morbo huiusmodi quod peritiam~~
~~peritiam, symptomatum huiusmodi morborum~~
~~peritiam~~ 229
- LXXXV. Curatio pueri commorssi à cane, plastrum continuo comitante. 230
- LXXXVI. Reiectionis sanguinis. 231
- LXXXVII. De muliere quae cum uterum gereret, melancholica euadebat. 238
- LXXXVIII. De mira quadam carnea excrescentia, à mulieris inguinibus pedente, pondere 25. librarum. 239
- LXXXIX. De topico remedio, optimo & tuto scabiei conueniente. 240
- XC. Curatio puncturae ex piscis spina in digito aborta. 241
- XCI. De puero quodam, qui ob esum calcis urinae diem suum obiit. 245
- XCII. De symptomatis abortis ob multarum herbarum esum in oxyphoro. 246

T

- XCII. De optimo quodam remedio contra dolores, & tormina in dysenteria. 247
- XCIII. De opera naturæ artis operibus respondente. 248
- XCIV. De gigante Senogalli a nato crura tumefacta ad summum cum ulceribus habente. 249
- XCV. Curatio de stillationis oculorum. 251
- XCVI. Affectionum quarundam, & symptomatum euenientium ab ingenti caliditate iocinoris, & cerebri. 252
- XCVII. De puero qui oleum cicutæ obiit. 256
- XCIX. De scirrho ingenti in ore nato, & à multis pro cancro habito. 257
- C. De ulceribus renibus præfixis, maximo cum urina ardore. 259

CATALOGVS CURATIONUM Centuriæ sextæ.

- I. Curatio herpetis à thoracis alta parte ad testes usque sædantis. pag. 265
- II. Dysenterici pueri topico remedio curati. 270
- III. De morbo sano & crudeli, in quo ægræans trecentos egressit iusta magnitudinis vermes. 272
- IIII. De sanguine ex pectore reiecto, & scæcorrhæa cohibito. 277

- V. De puero loquente, qui postea ob morbum seuum superuenientem mutus factus est. 278
- VI. Curatio fluxus sanguinis narium cum mala ventriculi intemperie frigida. 285
- VII. Curatio lienteria. 288
- VIII. De quodam qui cum duplici tertiana laboraret, in diaphragmati abscessum incidit, & breui medici negligentia obiit. 289
- IX. Curatio pueri qui ex fenestra ceciderat. 290
- X. De phthisi hoc est ulcere pulmonis. 290
- XI. Curatio pueri dysenteria affecti. 293
- XII. Pueri micere non potentis. 293
- XIII. Casus mirus de puero ob timorẽ breui emortuo. 294
- XIIII. De dysenterico. vario curæ usu curato. 296
- XV. De errore quodam à multis medicis commisso, in præbenda cichorea discorsis febre laborantibus. 299
- XVI. Curatio fluoris muliebri. 298
- XVII. Crustosarum & concretarum quarundem turundarum mucosarum, per nares emissarum, à mala quadam capitis affectione. 300
- XVIII. Ophthalmia siue lippitudinis. 301
- XIX. De Cassia Aegyptiaca viridi, &

	<i>recenti, saccharo condita, quæ virens soluit.</i>	303
XX.	<i>De sanguinis reiectione.</i>	304
XXI.	<i>De remedijs partium acceleratibus.</i>	306
XXII.	<i>De Gallica scabie manuum palmas papulis & scissuris inficiente.</i>	308
XXIII.	<i>Curatio febris tertianæ continuæ, malignæ, pulicari cum symptomate.</i>	309
XXIII.	<i>Febris continuæ epidemicæ.</i>	314
XXV.	<i>De surditate contracta ob malum vitæ regimen.</i>	320
XXVI.	<i>De tribus pueri fratribus eodem morbo correptis.</i>	325
XXVII.	<i>De plenitudine.</i>	328
XXVIII.	<i>De cordis angustijs & animi anxietudinibus ob suppressos menses.</i>	331
XXIX.	<i>De febre interficiente.</i>	331
XXX.	<i>Curatio doloris in iocinore.</i>	334
XXXI.	<i>Punctura scorpionis.</i>	335
XXXII.	<i>Febris continuò affligentis cui postea sanguinis reiectione successit, & postea sanguis per secessum exiit.</i>	336
XXXIII.	<i>Doloris stomachi, cordis quoque regionem infestantis ab humore melancholico & viscida pituita euenientis: simulque podagræ.</i>	338
XXXIII.	<i>Pueri sæpe in febrem cum vermibus propter obstructiones, & malum vitæ regimen incidentis.</i>	345

XXXV.	<i>De febre cum dolore ad costas nothas: simul quod cucurbitulæ secta cute morborum initio rectè exerceri possunt.</i>	347
XXXVI.	<i>De muliere continuò febriente cum tussi & purulento sreatu.</i>	350
XXXVII.	<i>De muliere pariente geminos, marem & fœminam, quæ non rectè purgata obiit.</i>	351
XXXVIII.	<i>De papillarum dolore, earundem scissuris, ac contra eas remedio.</i>	359
XXXIX.	<i>Curatio duritiei splenis ex quartana contractæ.</i>	360
XL.	<i>Muliebris fluoris à multa pituita venientis, cui febris pituitosa continuò complicata erat, à ventriculi & uteri frigida intemperie ortum trahens.</i>	368
XLI.	<i>De remedio singulari contra podagræ ingentes dolores.</i>	373
XLII.	<i>Casus mirus cuiusdam Galli nobilis, imaginatricem corruptam habentis, & eiusdem curatio faceta.</i>	373
XLIII.	<i>Curatio morbi Gallici.</i>	378
XLIII.	<i>Melancholici morbi pendentis ab hypochondrijs.</i>	380
XLV.	<i>Febris continuæ, malignæ, & malè moderata, in qua per plures dies lotium integerrimum apparuit.</i>	385
XLVI.	<i>De tertiana, & hædina carne.</i>	390
XLVII.	<i>Curatio subluxati ad talium pedis.</i>	396

- XLVIII. *Mariti & uxoris morbo Gallico laborantium.* 398
- XLIX. *De puella mira quadam sanguinis reiectione laborante, quæ & omnia quæ comedebat, vomebat.* 400
- L. *Curatio mulieris abortientis certo gestationis tempore.* 406
- LI. *De iuuando difficili partu.* 410
- LII. *De febre pestilente.* 413
- LIII. *De muliere sterili, quæ medicamentis præparata, post 18. anno concepit, & puellam elegantem peperit: tandem mulier ipsa tæbe confecta intra biennium obiit.* 416
- LIIII. *De vêtula cui intra triduum sanguinis libræ octo per nares effluxere.* 418
- LV. *De præseruatione à coxendicum dolore.* 419
- LVI. *Curatio lactis in grumos concreti in ventriculo.* 429
- LVII. *De errore cuiusdam medici, qui acetum in colica affectione dedit, & agrum interfecit.* 433
- LVIII. *De ardore vrinæ cum caruncularum mictione, & præstantia cõditi ex malis floribus saccharo apparati.* 434
- LIX. *De lapide reiecto à renibus, simulque idè methòdo seruanda in ardore vrinæ.* 438

De

- IX. *De quodam qui naturam suam multa & varia abhorrebat.* 442
- LXI. *De muliere prægnante, quæ ob mora alijs cum cibarijs comesta, & in renetriculo corrupta in anxietudines, & animi angustias deuenit.* 443
- LXII. *De repentina morte ex syncope eueniente, non ex apoplexia.* 444
- LXIII. *De quodam ricini semine pro pistacijs comedente, vnde mors secuta.* 446
- LXIIII. *Curatio scabritiei, & scissurarum palmarum manuum.* 447
- LXV. *De filis in lingua genitijs satis longis.* 448
- LXVI. *Curatio continuo febrientis.* 449
- LXVII. *Cachexiæ, id est mali habitus corporis.* 453
- LXVIII. *De varijs symptomatis ob laxatam vterum obortu: simulque de epidemio morbo magnam Europe partem inficiente breuique durante.* 457
- LXIX. *Curatio febris continuæ coniunctæ fluxui ventris.* 460
- LXX. *De luxata inferiori mandibula, & breui ad locum suum reddita.* 462
- LXXI. *De febre continua absque symptomatis, intersiciente tamen.* 463
- LXXII. *De pulsu deficiente, eiusque intermissione in febre continua, à crassis*

- viscidis succis pendente. 466
- LXXXIII. De dysenteria interficiente, quæ post polypos comestos euenit. 470
- LXXXIII. De verme lato quatuor cubitorum per os cieto: simul & Hippocrates enarratur. 471
- LXXXV. Curatio febris continuæ cum exanthematis. 475
- LXXXVI. Febris oblonga & mitis absque symptomatis, ab obstructione venarum mesaraicarum pendentis. 480
- LXXXVII. De destillatione ad pectus descendente, simulque de ventriculi ac hepatis obstructionibus, & errore medici. 485
- LXXXVIII. Curatio doloris ventriculi, a multa viscida pituita orti. 487
- LXXXIX. Doloris ventriculi in tertiana paroxysmo affligentis. 494
- LXXX. Vertiginis, quæ Græce ἀστράμη dicitur. 496
- LXXXI. De phymate inter anum & testiculos, & quod crudum aperiri debet. 499
- LXXXII. De abscessu spirituosissimo, raro euenire solito. 501
- LXXXIII. Detegitur error in descriptione gallie moschatæ Nicolai, & alter in descriptione vnguenti rosacei apud Mesuen. 502
- LXXXIII. Curatio tenefimi ob inflammatum re-

- ctum intestinum cum stranguria. 506
- LXXXV. Ulceris in palato à morbo Gallico ortum trahentis. 508
- LXXXVI. De accelerando partu, simulque de redundante lacte minuendo. 510
- LXXXVII. De impostura quadam, videlicet quod muliercula incantamentis iuuenem surdum fecerit. 512
- LXXXVIII. De veneno quod ad certum tempus datur. 519
- LXXXIX. Pleuritidis nothæ curatio. 525
- XC. Tussis veteris, & recentis tussis puerorum. 527
- XCI. De lapide in virga meatu contento, ex quo symptomata graua oboriebantur. 528
- XCII. Curatio dysurie, maximo cum ardore. 531
- XCIII. De atterendo, comminuendoue renum & vesicæ calculo. 540
- XCIII. Curatio ulceris renum per potum aquarum salutarum & nitrosarum naturalium. 548
- XCIV. Remedium ad eos qui se somno permingunt. 551
- XCVI. Quomodo fecunda mulieres dignosci debeant. 555
- XCVII. Curatio muliebris satyriasis, simulque vterini furoris. 558

xcviii. Curatio in qua inquiritur, an quæ in
thorace continentur tantum per serua-
tum purgari soleant. 561

xcix. Curatio pruriginis inter inguina. 567
C. De capitis vulneribus detecto craneo:
& tutiusne curentur exsiccantibus
medicamentis, an cataplasmatibus humi-
dis, vt digestiuo ex oui vitello dicto, &
similibus. 566

IND

INDEX RERVM
scitu dignarum, quæ in Quin-
ta & Sexta Centuriis
reperiuntur.

A

Baptista.	597
Ab arthritide præseruantia.	422
Acetum in colico dolore.	434
Aetij locus explicatus.	538
Aegylops curans ceratum.	176
Aegyptij quibus morbis obnoxij.	210 & 213
Affectiones animi quàm graues.	295
Agnina caro qualis.	393
Agnina caro calida edenda.	394
Albugines.	212
Alciatus Iurisperitus.	315
Almanus prestigator.	518
Aloe fecundas reddit.	228
Aloe quibus obest.	456
Anaurosis.	212
Amatus Ferrariae docuit.	315
Amatus chirurgus.	601
Andree Latinae error de splenis expurga- tione.	366

Ang

INDEX.

<i>Angina periculosa permutatio.</i>	198
<i>Angina tumore in thoracem ruente quid agendum.</i>	199
<i>Antonij Nebriffensis pulsus, doctrina, fortuna.</i>	261
<i>Apoplexia quomodo fit.</i>	446
<i>Apollonius & Archigenes à Gal. reprehēsi</i>	174
<i>Aqua ardens in capitis vulneribus.</i>	619
<i>Aqua florum arantiorum.</i>	444
<i>Aqua frigida quàm noxia nudato osse capitis.</i>	620
<i>Aqua pluuiialis.</i>	155
<i>Aqua florum chamæmeli.</i>	135
<i>Aqua frigida febricitantibus siticulosis non neganda.</i>	140 & 156
<i>Argentum viuum frigidum & siccū, cum partium subtilitate.</i>	95
<i>Argentum viuum sputum euocat.</i>	269
<i>Arthriticos præseruat sanguinis missio, & purgatio per pharmacum.</i>	106
<i>Ardorem in glandis tantum apice cur sentiunt, qui renum & vesicæ vitia patiuntur.</i>	260
<i>Ardoris vrina à diuersis causis distinctio.</i>	440
<i>Ardori vrinae quæ medicamēta conueniāt.</i>	441
<i>Articulario morbo vomitus prodest.</i>	420
<i>Articulos vlceratos cur Hippocr. humidis curat.</i>	631
<i>Arythmus.</i>	469
<i>Ascites curatus effluxu aquæ ex umbilico.</i>	131

Ather

INDEX.

<i>Atheromatis materia putrescere potest, &c.</i>	147
<i>Auersio quid.</i>	70
<i>Auribus inyicienda calida.</i>	161

B

B <i>Aldi Iurisperiti mors.</i>	231
<i>Balneum ex oleo communi.</i>	189
<i>Balneum hæticis conueniens.</i>	33
<i>Balsamum ex Peru.</i>	408
<i>Bolus Armeniae.</i>	54
<i>Branchos quid.</i>	14
<i>Buxum, Europeanum gaiacum.</i>	498

C

C <i>Acochymia quæ gignat mala.</i>	266
<i>Calculi cause.</i>	540
<i>Caluarie quæ partes robustiores, & contra.</i>	583
<i>Caluarie tres partes.</i>	582
<i>Catapota prohibentia sputum ex Mercurio.</i>	91
<i>Canes venenosi aliquid habent.</i>	231
<i>Capitis fracturæ variae, varijs egent instrumentis.</i>	593
<i>Capitis humidi notæ.</i>	315
<i>Capitis ossium fragmenta quousque persequenda.</i>	601
<i>Capitis vulnera quo maiora, eo minus periculosa.</i>	640
<i>Caro collisa statim in pus vertenda, & cur.</i>	624
& 625	
<i>Catagmatica emplastræ.</i>	610
<i>Catapota ex aloë quibus profint.</i>	23

Catap

INDEX.

Catapotia ex hiera quibus non conueniant.	306
Catarrhus quid.	13
Cauterium in coronati commissura quibus non conueniat.	48
Cephalica aliter applicanda cum os nudatum est, aliter cum non nudatum.	614
Cephalicum abstergens post digestium.	628
Cephalicum Deileontis.	613
Cephalica medicamenta.	609
Ceratum ventriculo aptum.	34
Cera in dysenteria usus.	296
Chichophilum.	233
Chiromantia.	515
Chynicidium.	598
Cichorium discoctum.	299
Cicutu venenosa in Italia, & eius remedium.	257
Clyster in colico dolore.	140
Conditum restaurans.	36
Coitus nulla sequente feminis emissionem curatio.	552
Cor pilosum.	449
Cor unde nutriatur.	338
Coryza.	14
Coxendicum dolor coxa iniusta cur sedatur.	49
Craffi pauci sanguinis.	124
Cubiculorum humiditas.	30
Cucurbitula an initio morbi possint admoeri.	
319	
Cucurbitule in plenitudine admoeri possunt.	348
Curaciones.	

INDEX.

Curaciones vulnerum capitis contraria.	602
Cyclicus.	592
D	
Deglutiendi difficultas mira.	403
Digestium ex oui vitello &c.	626
Doloris cause.	342
E	
Erythmus.	469
Electarium ad phthisim.	292
Electarium contra vermes.	274
Electarium ex rhabarbaro.	55
Emmota.	617
Emplastrum ad canis morsum.	337
Emplastrum ad tubercula.	146
Emplastrum catagmaticum Moschionis.	612
Emplastrum ex nido hirundinum.	152
Emplastrum nigrum.	601
Epiglottis.	20
Epileptici magna ex parte melancholici.	203
Euacuatio nimia periculosa.	66
Euphorbium quando neruis conueniat.	244
F	
Fasciandi vulneris initium.	639
Fasciandi ars necessaria.	640
Fascinatio, sola qualitate non fit.	617
Febris continua potentes purgationes non possulat.	66
Febris diaria ex frigore.	223
Fissura capitis maxime consideranda.	588
Fœnis.	

INDEX.

<i>Feniculum lac auget.</i>	92
<i>Foniculorum apertorum utilitas.</i>	40
<i>Fotus in pleuritide.</i>	38
<i>Fotuum vsus.</i>	67.70.71
<i>Frigida in nervi punctura fugienda.</i>	244
<i>Frontis rubiera cataplasmata & fasciam constringentem cur postulent.</i>	638

G

G <i>Lacies in potu noxia.</i>	484
<i>Glauco.</i>	213
<i>Glottu.</i>	21
<i>Goetica.</i>	514
<i>Graciles multi sanguinis.</i>	124
<i>Gurgulio, siue gargareon.</i>	20

H

H <i>Aemorrhoides phlebotomo non aperienda.</i>	25
<i>Herbarum nimius esus noxius.</i>	247
<i>Heterorythmus.</i>	469
<i>Historia Ogarici cuiusdam in capite graviter vulnerati, & curati.</i>	634
<i>Hirudinibus admotis, an cucurbitula affigenda.</i>	24
<i>Hirudines forficibus præscindende.</i>	24
<i>Hirudinum præparatio.</i>	24
<i>Hædina caro.</i>	394
<i>Hædina tosta & frigidiuscula edenda.</i>	394
<i>Hominis magnitudo mira.</i>	250
<i>Humida morbosa.</i>	609

Humida

INDEX.

<i>Humida qualitas dolorem non insert.</i>	209
<i>Humida qualitas per se destruens.</i>	ibidem
<i>Humori latæris fluxus à parte principis ad ignobilem, & contra.</i>	65
<i>Hydrops curatio per chirurgiam.</i>	132
<i>Hypochyma.</i>	215 & 242
<i>Hypopyon.</i>	212

I

I <i>Ecoris calidi, humidi nota.</i>	315
<i>Incantationem nudis verbis fieri non posse. ex D. Thoma.</i>	517
<i>Incantatores & incantationes variae.</i>	514
<i>Indicationibus duabus contrariis cui insistentium.</i>	461
<i>Inflammatarum iecoris partium gibbarum signa.</i>	120
<i>Inflammatarum simarum iecoris partium signa.</i>	120
<i>Inflammati iocinoris signa.</i>	119
<i>Instrumentum ad vocem recuperandam.</i>	80
<i>Ischiadici morbi causa, & curatio.</i>	426
<i>Ischiadi sanguinis missio ex qua vena competat.</i>	427
<i>Ischiadi vomitus prodest.</i>	420
<i>Ischurie à crasis humoribus, an yrimam cœntia competant.</i>	338
<i>Ischurie cause & signa.</i>	189
<i>Isis cephalicum emplastrum.</i>	613
<i>Isthmus quid.</i>	20
<i>Isis...</i>	418

L

L Ac caprinum hefticis vtile.	36
Lac in stomacho concretum.	429 & 430
Lacte epoto non dormiendum.	36
Lactis aqua qua mensura, & quomodo bibenda.	255
Laryux.	20
Leonar. Fuschij opinio reprehēditur de missione sanguinis in pleuritide sinistra.	184
Leucomata.	212
Limoniis succus.	189
Linamenta vuluerum capitis.	607
Lotium nigrum.	387 & 389
Luna ad oppositionem veniente morbi rebelles curandi.	51

M

M Andragora morionis radix.	515
Martini Acaciae error de splenis expurgatione.	366
Melancholia varios morbos parit.	238
Melancholici magna ex parte epileptici.	203
Melancholici quidam, qua arte curati.	376
Meliceridis materia putrescere potest &c.	147
Mel saluiatum.	344
Membranae capitis, inflammatae curatio.	632
Mora in ventriculo corrupta.	444
Morbi Neapolitani nota.	398
Mulierī valde gracili, cui suppressi sunt menses sanguis copiosus detractus.	124
Mydriasis.	

Natura

N

N Natura particulares hominum noscenda.	
Nebula pendens in vrina quarto die.	443
Necromantia.	75
Nucis vnguentaria incommoda.	515
	447

O

O Bstruclio non aperienda ante plenitudinis vacationem.	361
Oculis injicienda frigida.	162
Oculorum nebulas delens inunctio.	150
Oleum ex ligno gaiaco.	192
Omentum hirci in dysenteria.	248
Omentum veruecis in dysenteria.	271
Onix.	212
Oris ventriculi dolor periculofus.	492
Ossium capitis sectio quando facienda.	606
Oui vitellus.	451

P

P Alatum.	20
Panis calens ventriculo applicatus.	495
Paralysis orta ex materia tumoris ad interiora regefta.	166
Pararythmus.	469
Patientis collocatio, vt facilius pariat.	307
Partus difficultas quibus inuatur.	128
Partus naturalis, & optimus.	413
Pestilentibus febrib. cathartica valida non competant.	415

INDEX.

<i>Petrus Abanus conciliator reprehenditur, seu tiens humiditatem solam phthifim gignere non posse.</i>	210
<i>Philotheus in Hipp. Apho. Latinus factus.</i>	251
<i>Phthifosis phimus, periphimosis.</i>	83
<i>Phlegma pro inflammatione.</i>	508
<i>Phlyctene.</i>	213
<i>Phrenes.</i>	289
<i>Pifaurum.</i>	177
<i>Pleuritide dextra vexante axillaris dextra se- cauda, sinistra, axillaris sinistra.</i>	182
<i>Pleuritidis lethalis signum.</i>	200
<i>Pleuritis sanguinis copiosam detractionem po- scit.</i>	207
<i>Podagricus nullus unquam convulsionem pas- sus est, & cur.</i>	117
<i>Polyporum esus fluxum ventris creat.</i>	470
<i>Pruritus testiculorum remedium.</i>	145
<i>Pterygion.</i>	213
<i>Puero quinque annos nato sanguis detractus.</i>	149
<i>Puer constatus chymico artificio.</i>	417
<i>Pulsus dicratus quid indicet.</i>	260
<i>Pulsus intermissionem habens, periculosus.</i>	467
<i>Pulsus vermicularis & undosus. unde dicti.</i>	78
<i>Pulsus vermicularis quale signum.</i>	76
<i>Pulsus undosus quale signum.</i>	76
<i>Pulsus undosus & vermicularis inaequalis in vno pulsu.</i>	77
<i>Purgationis immoderata remedia.</i>	64
<i>Pulmon</i>	

INDEX.

<i>Pulmonis vomica per ventrem quomodo expur- getur.</i>	563
<i>Puteus Turcarum regi ad quinos aureos in die rectigalis.</i>	549
<i>Pyrites.</i>	180
Q <i>Quotidiana febris nocturna lethalis.</i>	276
R	
<i>Radix Syriarum quomodo apparetur à Mauritania.</i>	301
<i>Ragusij descriptio.</i>	264
<i>Ramicem carnosam diminuens ceratum.</i>	180
<i>Ravenna.</i>	14
<i>Remedia & vesicae vitii raro senes liberantur.</i>	126
<i>Remedia & vesicae calculi remedia.</i>	544
<i>Renii & viarum urinae excoarationis nota.</i>	435
<i>Ricini semina venenosa.</i>	446
<i>Rosaceum in capite perforato.</i>	618
<i>Ruptura accommodatus syrupus.</i>	164
<i>Rupturam curans ceratum.</i>	164
<i>Rythmus.</i>	468
S	
<i>Sal an in lactis coagulati curatione ad- mittendus.</i>	432
<i>Sanguinis detractio ad libras duas.</i>	208
<i>Sanguis è vasis effluit tribus de causis.</i>	14
<i>Sanguis ex gingivis singulis mensibus fluens.</i>	23
<i>Sanguinis effluxus ex ruptura dignotio, & cu- ratio.</i>	17 & 18

INDEX.

<i>Sanguinis fluxum cohibentia.</i>	167
<i>Sanguinis missio an conueniat melancholiæ hypochondriacæ.</i>	381
<i>Sanguinis per os reiectionis varij modi, & causa.</i>	234
<i>Sanguis qua ex parte mittendus in melancholia hypochondriacæ.</i>	381
<i>Sanguis spumofus an signum certum reiectionis ex pulmone.</i>	235
<i>Sanguinis stilla signum pessimum.</i>	477
<i>Sanguis in thorace contentus, quomodo per secessum emittatur.</i>	337
<i>Sarza parrilha quid.</i>	60
<i>Satyriasis.</i>	560
<i>Scorpionis ictus remedium.</i>	336
<i>Scorpionis ictum sequentia symptomata.</i>	335
<i>sectio in capite quomodo faciendâ.</i>	605
<i>Sensibus quibus sanguis mittendus.</i>	419
<i>Sextarius.</i>	611
<i>Solani maniaci radix.</i>	516
<i>Splenem minuentia.</i>	363 & 364
<i>Splen quo sanguine nutriatur.</i>	365
<i>Sparganosus.</i>	512
<i>Steatomatis materia non putrescit &c.</i>	147
<i>Sternutatio partum accelerat.</i>	127
<i>Sternutatio singultum sedat.</i>	128
<i>Striges.</i>	514
<i>Strumæ febres mouent.</i>	88
<i>Sudoris causa.</i>	26

Sulphur

INDEX.

<i>Sulphur scabiei idoneum.</i>	241
<i>Suffusiones curabiles, & incurabiles.</i>	217
<i>Surditatis cause.</i>	320
<i>Surditatis ex crâsis humoribus dignotio.</i>	321

T

T <i>Alpe, & alij tumores capitis quò referri debeant.</i>	56
<i>Tenesmi variæ cause, & variæ curationes.</i>	507
<i>Tepida ventriculum dissoluunt.</i>	169
<i>Terebinthina in digestiuo vulgari lauanda.</i>	628
<i>Terebra.</i>	597
<i>Theriaces vsus in quartana.</i>	148
<i>Theriaces vsus in sedandis doloribus à veneno sa qualitate.</i>	191
<i>Thurgia.</i>	514
<i>Thoracis romica per intestina quomodo expurgetur.</i>	563
<i>Thrombosis.</i>	512
<i>Tonsillæ.</i>	20.
<i>Tortura oris causa, & remedia.</i>	336
<i>Tusle puteus.</i>	549
<i>Vene frontis sectio.</i>	263
<i>Vermes lati non pariuunt intra intestina.</i>	142
<i>Vermes rotundi intra intestina fatant.</i>	142
<i>Vermis longus 4. cubitos.</i>	476
<i>Vermis rotundi capite calcato alij prodire vermes.</i>	144
<i>Vertigo.</i>	499
<i>Vesalius niuria à Syluis reprehensus de hepatis</i>	15

I N D E X.

eis diuisione.	239
<i>V</i> essalius reprehenditur sentiens in pleuritide tam dextra quàm sinistra dextera exillarem sem per secundam esse.	182
<i>V</i> irga micisa, vt lapis inde extraheretur	530
Vitæ herbæ præparatio.	230
<i>V</i> lcera exiccationem postulant.	630
<i>V</i> lcus & vulnus.	576
<i>V</i> ocis interceptio.	254
<i>V</i> omitorium.	169
<i>V</i> omitum ad leuandum oris ventriculi dolorem, an precedere debeat clyster.	493
<i>V</i> omitus an prouocandus in lactis aut sanguinis in ventriculo concretionem.	431
<i>V</i> rine difficultatis remedijs constringentia que- dam admiscenda.	557
<i>V</i> rticæ succus sanguinem sistit.	278
<i>V</i> ulnera ad suppurationem statim trahenda.	630
<i>V</i> ulnera capitis alibi lethalia, alibi curatu fa- cilia.	578
<i>V</i> ulnera cap. cur. sectionem admittunt, aliorum verò membrorum minimè.	591
<i>V</i> ulnera cap. curatu difficilia.	576
<i>V</i> ulnera occipitis minimè periculosa.	593
<i>V</i> ulnera simplicia, & composita quomodo cu- randa.	622
<i>V</i> ulnera temporum periculosa.	585
<i>V</i> ulnus cap. statim secundum, vt nudetur os.	605